



T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KAVAK AĞZI

Yüksek Lisans Tezi

Salim KARASU

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

Nevşehir
Aralık 2017



T.C
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KAVAK AĞZI

Yüksek Lisans Tezi

Salim KARASU

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

Nevşehir
Aralık 2017

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan



Salim KARASU

Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Kavak Ağızı” adlı Yüksek Lisans Tezi Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan


Salim KARASU

Danışman


Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı


Prof. Dr. Filiz KILIÇ

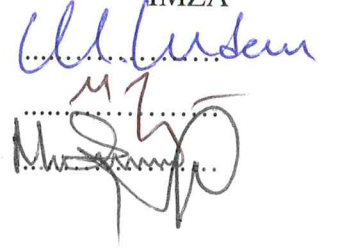
Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM danışmanlığında Salim KARASU tarafından hazırlanan “Kavak Ağzı” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

22/12/2017

JÜRİ

Danışman : Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM
Üye : Doç.Dr.Mesut GÜN
Üye : Yrd.Doç.Dr.Murat ŞENGÜL

İMZA



ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 28.12.2017 tarih ve 2017-57.1000 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

28.12.2017


Yrd. Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

KAVAK AĞZI

Salim KARASU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Aralık 2017
Danışman: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

ÖZET

Dilin canlı bir varlık olduğunun delillerinden birisi de hiç şüphesiz ağızlarıdır. Bu gerçekten hareketle Türkiye Türkçesi ağız sahaları XX. yüzyılın başından itibaren araştırmacılar tarafından incelenmeye başlanmıştır. Yapılan çalışmaların sonucunda İngilizce, Almanca, Fransızca gibi birçok dil için hazırlanan ağız atlasının hiç vakit kaybedilmeden Türkiye Türkçesi için de hazırlanması gerektiği yine bilim insanları tarafından dile getirilmiştir. Ağız alanında yapılacak küçük büyük her bir çalışmanın bahsettiğimiz atlasın hazırlanmasına bir nebze de olsa katkısı olacaktır düşüncesiyle Kavak ağızı ile ilgili bir inceleme yapmaya karar verdik. Geçmiş ile dikkati üzerine çeken Kavak'ın, bugün de Samsun-Ankara karayolu üzerinde bulunması sebebiyle canlılığını koruması, Karadeniz bölgesinin sahil şeridi ile iç kısmı arasında geçiş noktasında yer alması bizi bu çalışmaya çeken sebeplerden birkaçı olmuştur.

Çalışmada ele alınan ses kayıtları 2001-2003 yılları arasında Mehmet Dursun ERDEM tarafından dar saha çalışması tekniği ile derlenmiştir. Ses kayıtlarının çözümlenmesinde Türk Dil Kurumunun benimsediği çeviri yazı işaretleri kullanılmıştır. Daha önce yapılmış ağız çalışmalarında kullanılan çeviri yazı işaretlerinden gerek görüldüğünde yararlanılmıştır.

Çalışmamız Giriş, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Sonuç, Metinler, Sözlük ve Kaynakça şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Giriş bölümünde bölgenin coğrafi konumu ve tarihi ele alınmış olup eğitim, ekonomik durum ve gelenek göreneklerden de bahsedilmiştir. Bölge ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmalar da bu bölümün sonuna eklenmiştir. Çözümlenen metinlerin ses ve şekil yönüyle ele alındığı bölümlerden sonra bölge ağzının kısaca değerlendirilmesi Sonuç bölümünde yapılmıştır. Yazı diline göre söyleniş farklılık gösteren kelimeler ile yazı dilinde yer almayan kelimeler Sözlük bölümünü oluşturmaktadır. Yararlanılan kaynakların listelendiği Kaynakça bölümü ile çalışmamız sonlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Derleme, Türkiye Türkçesi Ağızları, Samsun, Kavak.

DIALECT OF KAVAK

Salim KARASU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Institute of Social Sciences Department of The
Turkish Language and Literature, M.A., December 2017
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

ABSTRACT

One of the proofs that language is a live-being is undoubtedly the dialect. Considering this fact , the dialect areas of Turkey Turkish have been started to be studied by researchers from the 20th century onwards. As a results of the studies, it has been stated by the researchers that dialect atlas already prepared for many languages such as English, German and French should immediately be prepared for Turkey Turkish. We decided to do a study on Kavak dialect with the thought of every little work to do in the mouth area as a contribution to the preparation of the atlas we are talking about. The fact that Kavak, which attracted attention with its past, is located on the highway of Samsun-Ankara today, protecting its vitality and being located at the crossing point between the coast and the inner part of the Black Sea region has been a few of the reasons that attracted us.

The sound recordings in the study were compiled by Mehmet Dursun ERDEM between 2001-2003 with the technique of narrow field study. In the decoding of the voice recordings, the transcription signs adopted by the Turkish Language Institution were used. Translated texts used in previous dialect studies were utilized when needed.

Our study has been divided into sections in the form of Introduction, Phonetics, Linguistics, Conclusion, Texts, Dictionary and Bibliography. In the introduction, the geographical location and history of the region have been discussed, and education, economic situation and customs have been mentioned. Previous studies on the region has also been added at the end of this chapter. After the sections where the analyzed texts have been handled in terms of sound and figure, the region mouth has been briefly evaluated in the Conclusion section. Words that differ according to the written language and words that do not appear in the writing language form the dictionary section. We have finished our study with the bibliography section where the resource used have been listed.

Key Words: Dialect ,Compilation ,The Dialects of Turkey Turkish,Samsun,Kavak.

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimimin ders döneminde bilimsel çalışma notasından bize sürekli şevk veren, tezi hazırlama aşamasında da zorlandığım zamanlarda beni her defasında cesaretlendiren hocam Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM'e şükranlarımı sunarım. Tezin hazırlanması sürecinde karşılaştığım sorunların çözümü noktasından bana içtenlikle yardım eden Doç. Dr. Mesut GÜN ve Yrd. Dr. Ramazan BÖLÜK'e özellikle teşekkür ediyorum. İhtiyaç duyduğum anlarda yardımlarını benden esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma teşekkürlerimi ifade etmek isterim. Derlemelerde yer alan kaynak kişilerden hayatta olanlara uzun ömürler, ebedî dünyaya göçmüş olanlara ise Allah'tan rahmet dilerim. Bu süreçte varlıkları ile manevî destek olan eşim ve çocuklarıma sonsuz teşekkürler...

Salim KARASU

Nevşehir - 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xiii
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
TABLolar LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ.....	1
İKİNCİ BÖLÜM SES BİLGİSİ.....	14
2.1. ÜNLÜLER.....	14
2.1.1. Ünlü Çeşitleri.....	14
2.1.1.1. /a/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	14
2.1.1.2. /e/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	15
2.1.1.3. /ı/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	16
2.1.1.4. /i/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	17
2.1.1.5. /o/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	17
2.1.1.6. /ö/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	18
2.1.1.7. /u/ Ünlüsü ve Çeşitleri.....	18
2.1.2. Ünlülerde Uzunluk Kısalık.....	19
2.1.2.1. Aslında Uzun Olan Ünlülerin Normalleşmesi.....	20
2.1.2.2. Aslında Normal Uzunlukta Olan Ünlülerin Kısalması.....	20
2.1.2.3. Hece kaynaşmasıyla Oluşan Uzun Ünlüler.....	22
2.1.2.4. Ünsüz Düşmesiyle Oluşan Uzun Ünlüler.....	22
2.1.3. İkiz Ünlüler.....	23
2.1.3.1. Yükselen İkiz Ünlüler.....	23
2.1.3.2. Eşit İkiz Ünlüler.....	23
2.1.3.3. Alçalan İkiz Ünlüler.....	24
2.1.4. Ünlü Uyumları ve Ünlü Benzeşmeleri.....	24
2.1.4.1. Önlük – Artlık Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu).....	24
2.1.4.1.1. Alıntı Kelimelerde Önlük – Artlık Uyumu.....	24
2.1.4.1.2. Önlük – Artlık Uyumunun Bozulması.....	26

2.1.4.1.3. Kökte Ünlü Değişmesine Dayanan Önlük – Artlık Uyumu	27
2.1.4.2. Düzlük – Yuvarlaklık Uyumu.....	28
2.1.4.2.1. Düzlük Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması	28
2.1.4.3. Genişlik – Darlık Uyumu.....	29
2.1.5. Ünlü Değişimleri.....	30
2.1.5.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi.....	30
2.1.5.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması	31
2.1.5.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	31
2.1.5.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	34
2.1.5.5. Geniş Ünlülerin Daralması	34
2.1.5.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi	35
2.1.6. Ünlülerde Düşme ve Türeme	36
2.1.6.1. Ünlü Düşmesi	36
2.1.6.2. Ünlü Türemesi	37
2.2. ÜNSÜZLER	38
2.2.1. Ünsüz Çeşitleri.....	38
2.2.2.Ünlü Ünsüz Uyumunun Bozulması	42
2.2.3. Ünsüz Değişimler	43
2.2.3.1. Ünsüzlerde Ötümlüleşme.....	43
2.2.3.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme	43
2.2.3.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme	44
2.2.3.1.3 Kelime Sonunda Ötümlüleşme	45
2.2.3.2. Ötümsüzleşme.....	45
2.2.3.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme	46
2.2.3.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme	46
2.2.3.2.3. Kelime Sonunda Ötümsüzleşme.....	46
2.2.3.3. Sızıcılaşma	47
2.2.3.3.1. Kelime İçinde Sızıcılaşma	47
2.2.3.3.2. Kelime Sonunda Sızıcılaşma	48
2.2.3.4. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişimler	48
2.2.3.4.1. Kelime Başında Sürekli Ünsüzler Arasında Değişimler.....	48
2.2.3.4.2. Kelime Ortasında Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişimler.....	49
2.2.3.4.3. Kelime Sonunda Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme	50

2.2.3.5. Süreklileşme.....	50
2.2.3.6. Süreksizleşme	51
2.2.3.7. Süreksiz Ünsüzler Arasındaki Değişimler.....	52
2.2.4. Kelime İçinde Ünsüz Benzeşmesi	52
2.2.5. Benzeşmezlik.....	54
2.2.6. Ünsüz İkizleşmesi	54
2.2.7. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi	55
2.2.8. Ünsüz Düşmesi	55
2.2.8.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi	55
2.2.8.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi	56
2.2.8.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi	57
2.2.9. Ünsüz Türemesi	58
2.2.9.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi	59
2.2.9.2. Kelime Ortasında Ünsüz Türemesi.....	59
2.2.9.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi	59
2.2.10. Göçüşme	60
2.2.11. Hece Kaynaşması.....	61
2.2.12. Hece Düşmesi	61
2.2.13. Kelime ve Cümle Vurgusu	62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ŞEKİL BİLGİSİ.....	64
3.1. İSİM VE FİİL ÇEKİMİ.....	64
3.1.1. İSİM ÇEKİMİ	64
3.1.1.1 Hâl Ekleri.....	64
3.1.1.1.1. İlgi Hâli Eki	64
3.1.1.1.2. Yükleme Hâli Eki	65
3.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki	66
3.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki	66
3.1.1.1.5. Ayrılma Hâli Eki.....	66
3.1.1.1.6. Vasıta Hâli Eki.....	67
3.1.1.1.7. Eşitlik Hâli Eki.....	67
3.1.1.2. İyelik Eki.....	68
3.1.1.3. Çokluk Eki	69
3.1.1.4. Aitlik Eki.....	70

3.1.1.5. Soru Eki	70
3.1.2. FİİL ÇEKİMİ	70
3.1.2.1. Şahıs Ekleri	71
3.1.2.2. Basit Zamanda Fiil Çekimi	73
3.1.2.2.1. Bildirme Kipleri	73
3.1.2.2.1.1. Şimdiki Zaman	73
3.1.2.2.1.2 Geniş Zaman	74
3.1.2.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman	76
3.1.2.2.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman	77
3.1.2.2.1.5. Gelecek Zaman	77
3.1.2.2.2. Tasarlama Kipleri	78
3.1.2.2.2.1. Dilek- Şart Kipi	78
3.1.2.2.2.2. İstek Kipi	79
3.1.2.2.2.3. Gereklilik Kipi	80
3.1.2.2.2.4 Emir Kipi	80
3.1.2.3. Birleşik Zamanlarda Fiil Çekimi	81
3.1.2.3.1. Şart	81
3.1.2.3.2. Hikâye	82
3.1.2.3.3. Rivayet	83
3.1.2.4. Ek Fiil	84
3.1.2.4.1. Geniş Zaman	84
3.1.2.4.2. Şart	85
3.1.2.4.3. Hikâye	85
3.1.2.4.4. Rivayet	86
SONUÇ	87
KAYNAKLAR	90
METİNLER	98
SÖZLÜK	344
ÖZ GEÇMİŞ	

KISALTMALAR

Ank.	Ankara
Ar.	Arapça
Ara.	Aralık
AÜ	Ankara Üniversitesi
bk.	bakınız
C.	Cilt
DTCF	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
Edb.	Edebiyat
Fa.	Farsça
Fak.	Fakülte
Fr.	Fransızca
ha.	Hektar
HÜ	Hacettepe Üniversitesi
İng.	İngilizce
İst.	İstanbul
İt.	İtalyanca
İÜ	İstanbul Üniversitesi
KADEF	Kavak Dernekleri Federasyonu
Kas.	Kasım
km.	Kilometre
m.	Metre
Mez.	Mezuniyet
MÖ	Milattan Önce
OMÜ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
PAÜ	Pamukkale Üniversitesi
S	Sayı
s	Sayfa
STSO	Samsun Ticaret ve Sanayi Odası
TDE	Türk Dili ve Edebiyatı
TDK	Türk Dil Kurumu

TFA	Türk Folklor Araştırmaları
Ü.	Üniversite
vb.	Ve benzeri
Yay.	Yayın
Yun.	Yunanca

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

- [á] : /a/ile /e/ arası düz, geniş, yarı art orta damak ünlüsü
[à] : /a/ile /ı/ arası düz, art, yarı geniş ünlü
[â] : /a/ile /o/ arası art, geniş, yarı düz ünlü
/è/ : /e/ ile /i/ arası düz, ön, yarı geniş ünlü
[é] : /e/ ile /i/ arası düz, ön, yarı açık ünlü
[ä] : /e/ ile /a/arası düz, yarı art ünlü
[ê] : /e/ ile /ö/ arası geniş, ön, yarı yuvarlak ünlü
[î] : /i/ ile /ı/ arası düz, dar, yarı art ünlü
[ï] : /i/ ile /u/ arası dar, art, yarı yuvarlak ünlü
[ï̇] : /i/ ile /ü/ arası dar, ön, yarı yuvarlak ünlü
[ó] : /o/ ile /ö/ arası yuvarlak, geniş, yarı art ünlü
[ò] : /o/ ile /u/ arası yuvarlak, art, yarı geniş ünlü
[ô] : /ö/ ile /ü/ arası ön, yuvarlak, yarı geniş ünlü
[ú] : /u/ ile /ü/ arası yuvarlak, dar, yarı art ünlü
[b] : /b/ ile /v/ arası ötümlü, çift dudak ünsüzü
[c] : /j/ ile /c/ arasında katı, yarı sızıcı bir diş eti ünsüzü
[Ç] : /c/ ile /ç/ arası katı, patlayıcı, yarı ötümlü bir diş eti ünsüzü
[F] : /f/ ile /v/ arası katı, sızıcı, yarı ötümlü bir diş-dudak ünsüzü
/ğ/ : Art ünlülerle hece kuran katı, patlayıcı, ötümlü art damak ünsüzü
/ğ̇/ : Yarı art ünlülerle hece kuran katı, patlayıcı, ötümlü orta damak ünsüzü
/h/ : Katı, sızıcı, ötümlü, hırıltılı, art damak ünsüzü
/k/ : Art veya yarı art ünlülerle hece kuran, katı, patlayıcı, ötümsüz, art damak ünsüzü
[K] : Ön ve art ünlülerle hece kuran, /k/ ile /g/ arasında katı, patlayıcı, yarı ötümlü ünsüz
[K̇] : /k/ ile /h/ arasında katı, yarı sızıcı, yarı ötümlü bir art damak ünsüzü
[l] : Art veya yarı art ünlülerle hece kuran akıcı, sızıcı, ötümlü art damak ünsüzü
[ñ] : Art ve ön ünlülerle hece kuran akıcı, patlayıcı, ötümlü, genizsi /n/ ünsüzü
[P] : /b/ ile /p/ arası katı, patlayıcı, yarı ötümlü bir dudak ünsüzü
/ɾ/ : Düşmeye yaklaşmış, gevşek boğumlanmalı /r/ ünsüzü

- [S] : /s/ ile /z/ arası katı, sızıcı, yarı ötümlü bir diş ünsüzü
- [Ş] : /ş/ ile /j/ arası katı, sızıcı, yarı ötümlü bir diş eti ünsüzü
- [T] : /d/ ile /t/ arası katı, patlayıcı, yarı ötümlü diş ünsüzü
- [v̆] : Katı, yarı sızıcı, ötümlü çift dudak /v/ ünsüzü
- ˉ : Ünlüler üzerinde uzunluk işareti
- ˘ : Ünlüler üzerinde kısalık işareti
- ˈ : Hecelerden önce kelime vurgusu işareti
- ˆ : Ğki ünlü altında ikili ünlü işareti
- ˜ : İki biçim birimi altında ulama işareti
- : Ünsüzler altında erime işareti
- // : Fonem işareti
- [] : Alt fonem işareti

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kavak İlçe Haritası	13
------------------------------------	----

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Yıllara Göre İlçe Merkezi ve Köy Nüfusu	3
Tablo 1.2 Kavak İlçesinin Son Beş Yılda Erkek-Kadın Nüfusu	3
Tablo 1.3 2016 Yılı Kavak Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	4
Tablo 2.1 Kavak Ağzındaki Ünlülerin Deny Kúpünde Gösterilişii	19
Tablo 2.2 Kavak Ağzında Ünsüzler	42

GİRİŞ

1.1. BÖLGENİN COĞRAFYASI

1.1.1. İlçenin Yeri

Kavak, Karadeniz Bölgesi'nde Samsun iline bağlı 17 ilçeden biridir. Samsun'un güneyinde yer alan ilçe, batıdan Havza, kuzeyden Bafra, güneyden Ladik, doğudan Samsun ve Asarcık ile komşudur. İlçenin köylerle birlikte yüzölçümü 67.598 ha.'dır (Köseoğlu, 2011: 7).

İlçenin koordinatları Enlem: 41° 4' 25" N, Boylam: 36° 2' 25" E şeklindedir (www.e-sehir.com, 2017). Kavak ilçe merkezi; Karadeniz'den itibaren yükselmeye başlayan Canik Dağları'nın kuzey yamaçlarına, Hacılar Dağı ile Akdağ arasında bulunan arazi üzerinde kurulmuştur. Denizden yüksekliği 600 m.'yi bulur (Köseoğlu, 2011: 7).

Samsun-Ankara karayolu üzerinde bulunan Kavak, Samsun il merkezine 50 km. mesafededir. Karadeniz'i İç Anadolu'ya bağlayan önemli bir kavşakta bulunan ilçe ulaşım yönünden büyük avantaja sahiptir. Demiryolu hattının da ilçeden geçiyor olması da ilçenin ulaşım noktasındaki avantajının önemli bir parçasıdır (www.samsunkavak.bel.tr, 2017).

1.1.2. İklim

Deniz seviyesinden oldukça yüksek olan Kavak'ta iklim, deniz ikliminden kara iklimine geçiş şeklindedir. Fakat karasal iklim daha baskın durumdadır. Sahil

bölgesinde buharlaşan hava iç kesimlere doğru yükseldikçe soğur, bunun sonucunda sahile kıyasla daha soğuk bir iklim ortaya çıkar. İç kesimlerde görülen bu soğuk iklimin oluşumunda yüksekliği 2000 m.'yi bulan Akdağ ve 1500 m.'yi bulan Canik Dağları'nın (Samsun Valiliği, 2016: 17) etkisi büyüktür. Yazları ılık, kışları ise genellikle soğuk geçer. Yazın lodos, kışın poyraz rüzgârlarının etkisi altında kalan ilçede en fazla yağmur ilkbaharda yağar. İlçe sınırları içinde yer alan Mert Irmağı ve Kürtün Irmağı da bölge iklimi üzerinde etkili olmaktadır. Her iki ırmağın etkisiyle yaz sıcaklığı ve kuraklığı kısmen kırılırken kış mevsimi de daha yağışlı geçer.

1.1.3. Bitki Örtüsü

Karadeniz bölgesine hakim bitki örtüsünü Kavak'ta görmek mümkündür. İlçenin sahilden iç kesimde ve daha yüksekte yer alması sonucu iklim şartları değişiklik göstermektedir. Bu değişikliğin sonucunda geniş ve iğne yapraklı ağaç türlerinden oluşan ormanlık alan bölgede kendini gösterir. Sarıçam karaçam gibi iğne yapraklı ağaçlar 1200 metre ve daha yüksek yerlerde görünürken bu yüksekliğin altında olan yerlerde kayın, kestane, meşe, dişbudak ve gürgen gibi ağaç türleri bölgeye hakimdir. Bölgenin bitki örtüsünü göstermesi bakımından Akdağ üzerindeki ormanlık alanın ayrı bir önemi vardır (Coşkun, 1995: 24).

Kavak'ta 15479,40 ha normal , 1226,50 ha bozuk olma üzere toplam 16705,90 ha ormanlık alan bulunmaktadır (www.amasyaobm.ogm.gov.tr, 2017). Bölgede sıkça yaşanan kaçak orman kesimi ormanlık alanların önce bozulmasına daha sonra da tamamen yok olmasına sebep olmaktadır.

1.1.4. Nüfus ve Yerleşme

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre 2016 yılının sonunda İlçe nüfusu 20.112 şeklindedir. 2012 yılında çıkarılan 6630 sayılı kanun (www.tbmm.gov.tr, 2017) gereği köyler kapatıldığı için, 2013 ve sonrasında köy ve ilçe merkezi ayrımı yapılmamıştır. Bununla beraber 2012 ve öncesi nüfus verilerine bakıldığı zaman ise köylerdeki nüfusun İlçe merkezine göre daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 1.1. Yıllara Göre İlçe Merkezi ve Köy Nüfusu

YIL	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY
2015	20.130	20.130	0
2014	20251	20.251	0
2013	20.604	20.604	0
2012	19.051	8.924	10.127
2011	19.103	8.582	10.521
2009	21.559	8.435	13.124
2008	22.303	8.177	14.126
2007	21.854	8.629	13.225
2000	27.371	7.871	19.500
1990	32.949	5.745	27.204
1985	50.224	5.275	44.949
1980	48.265	4.592	43.673
1975	45.768	3.964	41.804
1970	44.120	2.810	41.310
1965	42.677	2.473	40.20

İlçede yaşayan insanların daha 60'lı yıllardan itibaren büyük şehirlere göçtüğü (Samsun İl Yıllığı, 1973: 46) görülmektedir. 2000'li yıllara gelindiğinde büyük şehirlere göç iyice belirginleşmiş diğer taraftan da nüfus artış oranı sıfırın altına düşmüştür. Son olarak 2016 yılında Kavak geneli nüfus artış oranı % -0,09 olarak belirlenmiştir (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

Kavak nüfusunu cinsiyet yönü ile ele aldığımızda erkek ve kadın nüfusunun birbirine çok yakın olduğunu söyleyebiliriz. Örnek olması bakımından son beş yılın kadın ve erkek nüfusunu buraya aldık (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

Tablo 1.2. Kavak İlçesinin Son Beş Yıldaki Erkek- Kadın Nüfusu

	YIL	ERKEK	KADIN	ERKEK %	KADIN %
1	2016	10.061	10.051	50,02	49,98
2	2015	10.018	10.112	49,77	50,23
3	2014	10.044	10.207	49,60	50,40
4	2013	10.187	10.417	49,44	50,56
5	2012	9.998	10.314	49,22	50,7

2016 nüfus verileri bağlamında bölge nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığı zaman 15-19 yaş grubu 1593 kişi ile ön sırada yer aldığını görürüz. 50 -54 ile 60-64 yaş grubu 1427 ve 1390 kişi ile sırayı takip eder. 30-34 yaş grubunda kişi sayısının 1028'e kadar düşmesi göçün etkisini göstermektedir. Genç nüfus başta Samsun merkez olmak üzere İstanbul, Bursa, Ankara gibi büyük şehirlere göç

etmektedir. Bölgede yaygın olan inşaat işçiliği de bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

Tablo 1.3. 2016 Yılı Kavak Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44
Kişi sayısı	1138	1153	1263	1593	1358	1175	1028	1313	1197
Yaş Grubu	45-49	50-54	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90+	
Kişi Sayısı	1211	1427	1140	1035	726	544	244	93	

Karadeniz'in iç kesimlerinde yer alan yerleşim yerleri sahilde yer alan şehirlere göre farklılık gösterir. İç kesimlerde 1000 metreye kadar olan kısımlarda kırsal alanlar, bunların devamında ise ormanlar yer alır (Tüfekçi, 1999: 65). Ormanlık alanların ardından yaylalar ve otlaklar gelir. Kavak ilçe merkezi ve çevresi oldukça dalgalı bir topoğrafyaya sahiptir. Arazi, yerleşmenin kuzey kesiminde daha eğimli olup Samsun – Ankara karayoluna doğru eğim azalmakta ve daha güneye gittikçe eğim tekrar artmaktadır (Köseoğlu, 2011: 9). İlçe merkezine kıyasla köyler biraz daha yüksek ve dağlık yerlerde yer almaktadır. Coğrafi özelliklerinin de etkisiyle İlçenin köylerinde yapılaşma düzenli değildir.

1.1.5. Eğitim

Osmanlı topraklarına 15. yy başlarında dahil olan Kavak, o yıllarda Canik Sancağı'nın yedi kazasından bir tanesiydi. 1300 -1500 yılları arasında Anadolu'nun en küçük yerleşim birimlerinde dahi medrese inşa edilmiştir (Demiralp, 1997: 9). Bu nedenle kaza merkezi olan Kavak'ta 15. yüzyılda medresenin olma ihtimali yüksektir. Nitekim araştırmacılar tarihî kaynaklardan hareketle 15. ve 16. yüzyılda Medrese-i Beytimur (Bekdemir Medresesi) adında bir medresenin varlığından bahseder. Bahsettiğimiz medresenin 1576'dak yıllık geliri 552 akçedir (Köseoğlu, 2011:152). 19. yüzyıla gelindiğinde ise bölgede beş tane medresenin olduğu görülmektedir (Köseoğlu, 2011: 22).

Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber tüm yurttaki olduğu gibi Kavak'ta da okullaşma oranı yükselmeye başlamıştır. 1972- 1973 eğitim-öğretim yılında ilçede 1 lise, 2 orta okul, biri şehir merkezinde olmak üzere 105 ilköğretim okulu bulunmaktaydı (Samsun İl Yıllığı, 1973: 95).

2016-2017 eğitim-öğretim yılı itibarıyla ilçe genelinde 1 anaokulu, 7 ilköğretim okulu, 6 ortaokul, 5 lise ilk ve orta öğretim kurumları olarak faaliyet göstermektedir. Bu okullarda 3274 öğrenci öğrenim görmekte ve 222 öğretmen görev yapmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde yer alan bazı okulların bünyesinde pansiyon da bulunmaktadır (www.kavak.meb.gov.tr, 2017).

İlçede bulunan Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla bölge insanının eğitimine katkı sağlanmıştır. Merkezde bilgisayar kursundan fayansçılık kursuna, destekleme ve yetiştirme kurslarından resim kursuna kadar bir çok alanda kurs verilmektedir (http://kavakhem.meb.k12.tr, 2017).

Ondokuzmayıs Üniversitesi bünyesinde yer alan Kavak Meslek Yüksekokulu 1995 yılında ilçede eğitim-öğretime başlamıştır. Bugün 16 öğretim elemanı ile öğrencilere hizmet vermeye devam eden Kavak Meslek Yüksekokulu'nun mimarlık ve şehir planlama, inşaat, motorlu araçlar ve ulaştırma teknolojiler, elektrik ve enerji olmak üzere dört bölümü vardır (http://kavakmyo.omu.edu.tr, 2017).

1.1.6. İktisadi Yapı

Kavak ilçesinin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Tarım alanında en çok buğday, mısır, yulaf, arpa tahıl ürünleri yetiştirilir. Ayrıca şekerpancarı, patates ve tütün ekimi de yapılmaktadır (Samsun Ticaret ve Sanayi Odası, 2016: 76).

İlçede hayvancılık genelde ihtiyacı karşılamaya yönelik yapılmaktadır. Kümes hayvancılığını bunun dışında tutmak gerekir. İlçede yer alan tavuk çiftliklerinin ilçe ekonomisine katkısı göz ardı edilemez.

1993 yılında kurulma çalışmaları başlayan ve 2000 yılında tescili yapılan Kavak Organize Sanayi Bölgesi ilçeye ekonomik anlamda canlılık katmıştır. Eylül 2016 verilerine göre Kavak OSB'de üretimde olan 24 iş yeri bulunmakta ve bu iş

yerlerinde 721 işçi çalışmaktadır (STSO, 2016: 116). OSB'deki işletmeler ağırlıklı olarak gıda, cam, demir ve madenî eşya sektöründe faaliyet göstermektedir (www.oka.org.tr, 2017). İlçede tuğla, kiremit, mermer ve kireç sektörlerinde de ilerleme sağlanmış olup bu anlamda işletme sayısı eskiye nazaran artış göstermiştir.

Genelde ilçe halkının ihtiyacını karşılamaya yönelik açılmış olan kuyumcu, lokanta, market, marangoz, manav gibi küçük işletmeler de ilçe ekonomisinin bir başka ayağını oluşturmaktadır. Samsun- Ankara karayolunun ilçeden geçiyor olması küçük ölçekli işletmelere ayrıca bir avantaj sağlamıştır.

Karadeniz Bölgesi'nde oldukça yaygın olan inşaat işçiliği (Güleç, 1988: 199) ilçe halkının bir başka geçim kaynağı olmuştur. Köylerde yaşayan genç kuşak zamanla bu işe yönelmiş ve özellikle büyükşehirliere çalışmaya gitmişlerdir.

İlçedeki ekonomik faaliyetleri organize etmek adına kurulan Kavak Esnaf ve Sanatkarlar Odası ile Kavak Sanayici, İşadamları, Esnaf ve Meslek Grupları Derneği de bölgedeki ekonomik hayatın önemli bir unsurudur.

1.2. TARİH

1.2.1. Kavak Adının Kaynağı

İlçenin ismi tarihî kaynaklarda da “Kavak, Nefs-i Kavak” olarak geçmektedir. Bir başka deyişle ilçenin ismi değişikliğe uğramadan bugüne kadar gelmiştir.

Şehir, bu ismi bölgeye yerleşen Kavaklı / Kavuklu Türkmen taifesinden almış olabilir (Köseoğlu, 2011: 11). Anadolu'nun birçok bölgesinde aynı adda yerleşim yerlerinin olması bu ihtimali güçlendirmektedir. Örnek olarak Nevşehir / Kavak Kasabası, Seydişehir / Kavak köyü verilebilir.

Türk destanları içerisinde de kavak kelimesi sıkça geçer. Kavak ağacı, Türk kültüründe kutsal ağaçlar arasında yer alır. Şaman ateş tanrıya duasında , onun akkavaktan yaratıldığını söyler (Fulin, 2013: 80). Anadolu'nun bazı yerlerinde kız çocuğu doğduğu anda kavak fidanı dikilir çünkü kız büyüyüp de gelin olacağı

zaman çeyiz masrafı o kavak ile karşılanacaktır (Karakaş, 2005: 52). Yukarıdaki örneklerden de hareketle, kavak ağacının kutsal bir yönünün olması bu kelimenin hem boy adı hem de yerleşim yeri adı olmasını sağlamıştır diyebiliriz.

Halk arasında anlatılan bir rivayete göre de ilçenin Mehmetpaşa Mahallesi'nde bulunan kelek suyunun çıktığı yerde bir çeşme bulunuyordu. Bu çeşmenin suyunun aktığı yerde büyük kavak ağaçları vardı. Burası aynı zamanda kervanların konaklama yeri olarak kullanılıyordu. Geceyi burada geçiren kervan sahipleri ertesi günü nerede buluşacaklarını “kavaklarda” diyerek birbirlerine aktarıyorlardı. Yolcular arasında burası iyice tanınan bir yer hâline geldi. Zaman içinde bu kelime kısaltılarak “kavak” şeklini aldı (Köseoğlu, 2011: 11).

1.2.2. Eski Çağdan Bugüne Kavak

Tarihi oldukça eskidir. İlçe merkezinin kuzeyinde kalan Kaledoruğu Höyüğünde 1942'de yapılan araştırmalarda MÖ 3500 - MÖ 2000 yıllarına ait eserlere rastlanılmıştır. Bu verilere göre Kavak, tarihi Tunç Çağına kadar uzanan bir yerleşim yeridir. Kaledoruğu Höyüğünde Genç Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlere rastlanması ise buradaki yerleşimin sürekliliğini göstermektedir. Hititlerin egemenliğinden sonra MÖ 1200'lerde Friglerin, MÖ 7. yüzyılda ise Miletlerin egemenliği altına girmiştir. MÖ 333'te Pontusların eline geçen Kavak'a daha sonra Romalılar hakim olmuştur. Müslümanların Abbasiler döneminde (750-1258) Malatya-Tokat üzerinden Karadeniz kıyılarına gelmeleriyle İslam dinini kabul etmişlerdir. 1418'de Çelebi Mehmet döneminde İlçe tamamen Osmanlıların eline geçmiştir (STSO, 2016: 76).

Osmanlı döneminde tutulan tahrir defterlerinde Kavak'la ilgili önemli bilgilere ulaşmak mümkündür. Örneğin; daha o yıllarda halkın genelde tarım ve hayvancılıkla uğraştığı, engebeli arazi yapısından dolayı tarıma elverişli arazinin oldukça az olduğuna dair bilgiler tahrir defterlerinde yer almaktadır. Köylerin o zamanki etnik yapısıyla ilgili bilgilere de yine bahsettğimiz bu tahrir defterlerinden ulaşılabilmiştir (daha geniş bilgi için bk. Köseoğlu, 2011: 20-33).

19. yy. ilk çeyreğine kadar tamamının Türk olduğu Kavak şehrine bu tarihten itibaren Rum, Ermeni, Kafkas Türkleri, Gürcü kökenli toplumların geldiğini görmekteyiz.

25 Mayıs 1919 tarihinin Kavak için ayrı bir önemi var. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkan Mustafa Kemal ve beraberindekiler Havza'ya giderken 25 Mayıs'ta Kavak'a uğramış ve halkla bir süre sohbet etmiştir. Kavak halkının Mustafa Kemal'e gösterdiği teveccüh kendisine ciddi moral olmuştur. "200 atlıyla emrindeyim paşam" diyerek Canbolatoğlu Ekrem (Çerkez Ekrem) Mustafa Kemal'e büyük destek vermiştir (Baskın, 2012: 6). O yıllarda ilçe halkı Rum Pontus çetelerinin saldırıları yüzünden oldukça sıkıntılıdır. Atatürk'ün Kavak halkı ile sohbeti esnasında buna bir son verilmesi gerektiğini belirtmek için Kavaklılar arasından Akaloğlu Yusuf " Bu uğurda icap ederse dedelerimizden kalma paslı silahları da yağlar öne atılırız." diyerek Millî Mücadele'ye olan isteklerini dile getirmiştir (Köseoğlu, 2012: 14).

İlçe tarihinde bir önemli olay da 1924 yılında yaşandı. 30 Ocak 1923'te imzalanan Nüfus Mübadelesi'ne ilişkin sözleşme ile Yunanistan'dan gelen mübadiller, daha önce Rumların boşalttığı Üçanlar ve Karadağ köylerine yerleştirildiler (Köseoğlu, 2013: 63). Mübadele ile gelen Mencenoslular burada tütün yetiştirmeye başladılar, böylelikle bölgede tütün de önemli bir geçim kaynağı oldu.

Öncesinde bucak statüsünde olan Kavak 1934 yılında ilçe oldu (STSO, 2016: 42). Kavak'a bağlı bir bucak olan Asarcık'ın 1987 yılında ilçe olup (T.C. Resmî Gazete, 1987) ayrılması ile Kavak bugünkü hâlini almıştır.

1.3. GELENEK VE GÖRENEKLER

Çok uzun bir sürenin birikimi olan gelenek ve görenekler ağız bilimi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Bugün yazı dilinde kullanmadığımız birçok kelime için gelenek ve görenekler adeta bir yaşam alanıdır. Bununla beraber iletişim araçlarının özellikle etkili olduğu kültürel yozlaşma sonucu gelenek ve göreneklerin birçoğu sadece isim olarak hafızalarda kalmıştır. Bu olumsuz duruma rağmen bölgede bugüne kadar gelebilmiş gelenek ve görenekler elbette mevcuttur.

Kavak'ta düğünler tam bir organizasyon örneğidir. Deyim yerindeyse herkesin düğünde bir görevi bulunur. Öncelikle düğünün gidişatından sorumlu kişi “kâhyabaşı” adını alır, çalgıcılarla beraber misafirleri karşılayan kişi ise “yiğitbaşı”dır. Düğün yemeği ile “zerdalici” ilgilenirken “aş ekmekçi” de kız tarafına yemek götürmekle sorumludur. Kız tarafından düğüne gelen misafirlere “çiftçi” adı verilmiş, civar köylerden düğüne gelen yatılı misafirlere de “konak” denmiştir.

Damat, evinden içeri girerken kapıya yağ sürer, bereketi temsil etmesi açısından buğdayı da düğün alayının üzerine serper. Düğünün üçüncü ve son gününde sadece kadınların katıldığı “duvak yeri” adıyla bir eğlence düzenlenir. Damat, düğünden sonra gelinin babasının evine gittiğinde küs gibi durur, yemeği hemen yemez hatta pilava kaşığı saplar. Hediyesi verildikten sonra yemek yemeye devam eder.

Cenazelerde dikkat çeken bir gelenek de ıskat adıyla, ölen kişinin namaz ve oruç borçlarına karşılık olarak verilen sadakadır. Defin işlemi gerçekleştikten sonra bir hocanın kabirin başında yaptığı telkin adlı duanın yöredeki adı ise “tepe talkımı” şeklindedir.

Güreş, Kavak kültürünün önemli bir parçasıdır. Önceden hem düğünlerde hem de bayramlarda güreş müsabakası tertip edilirmiş. Hıdırellez eğlencelerinde bile güreş önemli bir yer tutmaktaymış. Birinci olan güreşçiye koyun, tosun gibi hediyeler verilirmiş. Belki de bu faaliyetlerin bir meyvesi olarak Kavak'tan Yaşar Doğu gibi bir millî güreşçi çıkmıştır. Bugün bu gelenek az da olsa bayramlarda devam etmektedir. Ayrıca KADEF de her yıl karakucak güreş müsabakaları düzenlemektedir.

Bölgenin bir diğer kültür unsuru hiç şüphesiz kaz tirit yemeğidir. Sıradan bir yemek olmanın ötesine geçmiş olan kaz tirit yemeği akraba ve komşu ilişkilerinin güçlenmesi adına önemli bir araç konumuna gelmiştir. Günümüzde köy ve kasaba derneklerinin düzenlediği tirit yemeği şenlikleri bu geleneğin canlı tutulmasına önemli katkı sağlamıştır.

Yöredeki ilginç geleneklerden bir diğeri ise “öndül” adıyla karşımıza çıkar (www.kadef.org.tr, 2017). Çiftçiliğın bir hayli önem taşıdığı Kavak yöresinde bu gelenek için kısaca mandaların ve öküzlerin kağnıları çekme yarışını diyebiliriz. Mandalar, yöresel adıyla kömüş öküzleri için yedi araba; sığır öküzleri için ise beş araba hazırlanır. Düz bir yerde sabitlenen bu arabaları mandalar ve öküzler çekmeye çalışır. Bir başka deyişle yarışın iki sıkleti vardır; mandalar ve öküzler. Köyün delikanlıları kendi köyünün hayvanlarına yardım eder, yularlardan asılır, dengeyi korumaya çalışır. Yarışın sonunda mandaların galibine dana ya da tay verilirken öküzlerin galibine koyun verilir.

Kavak'ta "keşik" denilen bir gelenek daha vardır. Her hane kendisine keşik (sıra) geldiğinde bütün köylüyü davet ederek onlara sabah, öğle, akşam üç öğün olmak üzere yemeklerini hazırlar ve ikram eder. Bu daha sonra başka bir haneye keşik gelmesi şeklinde devam ettirilir.

Köylerde yer alan genç nüfusun başta ekonomik gerekçelerle şehirlere göç etmesi sonucu gelenek ve görenekler canlılığını büyük oranda yitirmiştir.

1.4. AĞIZ ARAŞTIRMALARINDA BÖLGENİN YERİ

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan çalışmalar yüz elli yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. 1940'lı yıllara kadar olan dönemde genelde yabancı araştırmacıların varlığı dikkat çeker. Bu tarihten itibaren yerli araştırmalarda ciddi bir artış olması sebebiyle 1940 sonrasının 'yerli araştırmacılar dönemi' olarak da adlandırıldığını görürüz (Korkmaz, 1976: 143).

Bölgede yapılan çalışmalara ulaşabilmek adına, ağız çalışmalarını konu alan bibliyografyalara (Gülensoy ve Alkaya, 2003; Güler, 2012) baktığımız zaman öncelikle lisans bitirme tezleri dikkatimizi çekmektedir. Bunların içerisinde İskender Apaydın tarafından hazırlanan çalışma ayrıca önem taşır. Apaydın, 1974 yılında yaptığı bu çalışma ile Kavak'a bağılı Belalan, Çukuralan, Çirişli ve Alaçam köylerinin ağız yapısını incelemiştir (Apaydın, 1974). Bu çalışmayı Kavak ağızı için ilk çalışma olarak sayabiliriz.

Bölge ile ilgili en önemli çalışma 2001 yılında Mehmet Dursun Erdem tarafından yapılmıştır. Erdem, hazırladığı yüksek lisans tezinde Kavak'ın komşu ilçesi olan Asarcık'ın ağız yapısını ele almıştır (Erdem, 2001). Asarcık ağız dışında Samsun il merkezi ve ilçe ağızları üzerine lisansüstü çalışma henüz yapılmamıştır.

Yukarıda bahsettiğimiz her iki çalışmanın dışında bölge ile ilgili yapılan diğer çalışmaları şöyle sıralayabiliriz:

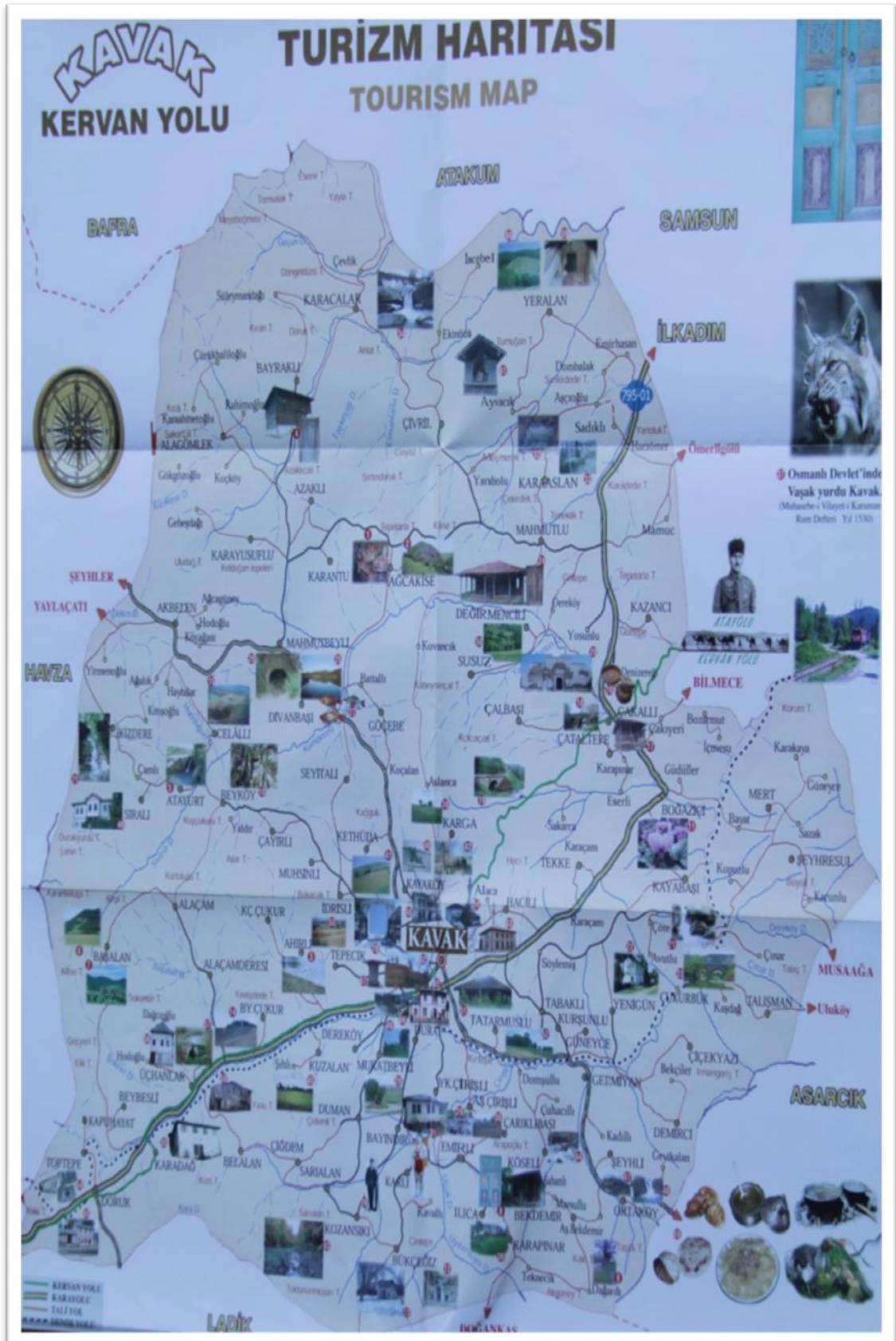
Lisans Bitirme Tezleri

1. Birer N E (1980) Bafra Ağızı Üzerine Bir Dil İncelemesi, Samsun. Mez. Tezi, HÜ, TDE, Ankara.
2. Dengiz M (1974) Havza Ağızı, Samsun. Mez. Tezi, Atatürk Ü, Edb. Fak., TDE, Erzurum.
3. Dürüst M (1972) Bafra- Gazibeyli Ağızı (Derleme, İnceleme ve Sözlük) Samsun. Mez. Tezi, Atatürk Ü, Edb. Fak., TDE, Erzurum.
4. Düzgün S (1982) Samsun-Ahali, Balcalı, Kâhyalı, Ağacagüney Ağızı. Mezuniyet tezi, İ Ü, Türk Dili, İstanbul.
5. Kınık G (1971) Lâdik Ağızı, Samsun. Mez. Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.
6. Öztürk F (1973) Çarşamba Ağızı, Samsun. Mez. Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.
7. Pekar H (1960) Samsun Diyalektolojisi Üzerine Bir Derleme. Mezuniyet Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.
8. Türkmen İ (1984) Bolaman (Terme/ Samsun) Ağızı. Mezuniyet Tezi, F. Ü., Türk Dili, Elazığ.
9. Uslu Y K (1975) Samsun Çarşamba Dil İncelemesi. Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.

Makaleler

1. Doğan N (2011) Vezirköprü ve Havza Ağızlarında Yabancı Bitki Adları. *Diyalektolog- Ağız Araştırmaları Dergisi* (2): 7-13.
2. Erdem M D (2008) Asarcık/Samsun Ağızı – I (Ünlüler). *The Journal of Academic Social Science Studies* 1(1): 3-24.
3. Erdem M D (2009) Asarcık/Samsun Ağızı – II (Ünsüzler). *The Journal of Academic Social Science Studies* 2(1): 1-23.

4. Erdem M D (2009) Asarcık/Samsun Ağzı – III (Şekil Bilgisi). The Journal of Academic Social Science Studies 2(2): 41-59.
5. Karagöz İ (2012) Bafra Göçmen Türk Ağzları ve Bazı Özellikleri. *Turkish Studies*, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 6(1): 2139 – 2147.



Şekil 1.1. Kavak İlçe Haritası

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

2.1. ÜNLÜLER

2.1.1. Ünlü Çeşitleri

İnceleme sahası olan Kavak ağzında yazı dilimizde kullandığımız /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerinin yanında bazı alt fonemler de bulunmaktadır. Temel ünlülerin boğumlanma noktaları farklılığından ya da ünsüzlerin birbirlerini etkilemeleri sonucu ortaya çıkan bu ünlüler şunlardır: [á], [â], [ã], [ä], [ê], [é], [ê], [í], [î], [ï], [ó], [ò], [ô], [ú].

2.1.1.1. /a/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[á]: /a/ ile /e/ arasında orta damak ünlüsü olan bu ses yöre ağzında temel ünlülerden sonra en çok karşılaşılan ünlüdür. Genel olarak /a/ >[á], /o/ > [á] değişimi şeklinde karşımıza çıkan bu ünlü kısmen /e/ >[á] değişimi sonucu da oluşabilmektedir.

/a/ >[á] değişiminde öncelikle /y/ sesinin önlüleştirci etkisi oldukça fazladır. yásağ 29/49, yášlı 33/62, buríyá 1/44, gálabáyımış 6/60, çalışmíyá 19/9, yáPdídum 19/19.

Değişimin oluşmasında /y/ sesinden ayrı olarak /ç/, /ş/, /c/ seslerinin de etkisini bölgede gözlemek mümkündür. çáka||ıyí 26/170, çávuşu 29/46/, bacáğına 30/111, doyurcág 11/63, taburcág 20/72, pancáriñ 6/35, bazıambác 6/34, çárşáf 11/38.

Bölge ağzında yer alan bazı alıntı kelimelerde de [á] sesinin korunduğunu, özellikle içinde ön damak seslerinden /g/, /k/ ile ön avurt akıcı /l/ sesinin bulunduğu kelimelerde [á] ünlüsünün bulunduğunu söyleyebiliriz. háymana 12/101, felán 20/17, siłáh 7/119, tırahyá 9/133, dèllál 18/177, gálP 18/169, mükáfat 10/28

/e/ > [á] ve /o/ > [á] değişimlerinde /y/ sesinin inceltici etkisi baskındır. Bölgenin bazı yerlerinde şimdiki zaman ekinin kullanımı esnasında [á] sesine rastlanmaktadır. éziyátınan 23/152, dutuyálar 7/102, gèdiyá 11/40, diyá 36/76, bilán15/45, istesyánda16/81.

[á]: /a/ ile /ı/ arasında /a/ sesine daha yakın bir yerde boğumlanan bir ünlüdür. Genel olarak /a/ > [á] şeklinde değişim söz konusudur. Sesin oluşumunda /a/ ünlüsüne bağlı olarak ilerleyici ve gerileyici ünlü benzeşmesi etkilidir.

ğarincádan 8/9, yáhámamışlar 8/40, zıñgádar 9/85,

[â]: /a/ ile /o/ arasında bir ünlüdür. Ses boğumlanırken ağız yolu daralmış dudaklar da kısmen yuvarlaklaşmıştır. (Korkmaz, 1994a: 9). Yöre ağzında “baba” kelimesinde sistemli bir şekilde bu sese rastlanır. İlk hecede yer alan /a/ sesi dudak ünsüzü /b/ nin etkisiyle [â] sesine dönüşmüştür.

bábadan 17/118, bábamgil 8/79, bábaánnem 9/178, büyükçukurâlañ 12/116, pátoS 14/32, çávuş 16/74, bábyýt 17/190, âlosmangile 31/188, sámunu

2.1.1.2. /e/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[ä]: /a/ ile /e/ arasında bulunan bir ünlüdür. /e/ sesine göre biraz daha açık söylenir.(Ercilasun, 1983: 51) Sözcüklerin ilk hecesinde yer alan bu ses sistemli olmamakla beraber yörede karşımıza çıkar.

ták 2/60, ämma 7/58, ämväresi 7/230, äziyet 9/161

/è/: /e/ ile /i/ arasında /i/ > [è] ile /e/ > [è] değişimi şeklinde oluşan bir sestir. Bölge ağzında sistemli ve yaygın olarak görölen bir sestir. Genel olarak kelimelerin başında bulunan /e/ sesinin /è/ sesine dönüşmesiyle oluşmuştur. Bununla beraber kelime başındaki [è] sesinin asli unsur olduğu ya da değişim sonucu ortaya çıktığı tartışılan bir noktadır. (Erdem ve Gül, 2006: 121)

èkizdere 1/14, èhdiyár 1/46, èkin 2/111, èsgiden 14/31, yètişen 14/50, èmirler 18/150, vèrgisi 19/22, yèdide 19/62, asgèridim 12/130

[è]: /e/ ile /ö/ ünlüsü arasında bir sestir. Genel olarak /e/ > [è] ve /ö/ [è] değişimi şeklinde meydana gelir. Sesin oluşumunda dudak ünsüzlerinin yanı sıra /ö/ ünlüsünün düzleşmesi de kısmen etkili olmaktadır. (Tansu, 1963: 47)

cèvüzden 39/349, ótè 39/36, bilè 24/89, şey~etcèz 18/66, mèmleketdè 17/133, gètütüdü 17/127, gitmèk 15/99, dèñize 12/20, èvler 8/32, èyle 8/69, çèvürece 4/21, èteki 2/145.

[é]: /e/ ile /i/ arasında boğumlanan ve /i/ sesine, bir başka alt ses olan [è] sesine göre daha yakın bir sestir. Bölge ağzında yaygın olarak kullanılır ancak sistemli değildir. Sesin oluşumu genel olarak /e/ > [é] ya da /i/ > [é] şeklindedir.

/i/ > [é]: tabé 1/10, èşiddim 8/42, félán 32/40,

/e/ > [é]: dèdiler 1/16, èméye 2/81, yèdü 3/60, èderdúk5/56, mendéresiñ 32/92, bahsèdiyúk 33/157

2.1.1.3. /ı/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[í]: Orta damağın /i/ sesine daha yakın bir bölgesinde boğumlanan ve /ı/ ile /i/ arasındaki ses basamağında bulunan incelmiş bir /ı/ ya da kalınlaşmış bir /i/ ünlüsüdür. (Korkmaz, 1994b: 32). Sesin oluşumunda inceltici özelliğe sahip olan /y/'nin etkisi büyüktür. Yöre ağzında sıkça görölen bir sestir. /ı/ ya da /i/ sesi barındıran ekin ünlü ile biten bir kelimeye eklenmesi durumunda sıkça bu ses değişimi yaşanır. Kısmen ilk ve orta hecede de [í] sesine rastlanır.

arabayı 23/127, oriyá 31/116, yárgılayıñ 39/68, hatırlıyámıyom 4/135, yıñılmadı 3/68, parayı 5/11

Diş seslerinden olan /s/, /ç/ nin de [i] sesinin oluşumuna etkisi yöre ağzında tespit edilmiştir.

misırı 14/37, çığmaz 14/45, yáşıma 7/29,

[i]: /ı/ ile /u/ arasında boğumlanan bir sestir. Yarı yuvarlak olan bu sesin oluşumunda dudak ünsüzlerinin etkisi hemen fark edilir. Derlenen metinler incelendiğinde, düzlük- yuvarlaklık uyumunun tamamlanamamasına bağlı olarak da [i] görülebilmektedir. Sesin oluşumu /ı/ > [i], /u/ > [ü], /o/ > [ö] şeklinde açıklanabilir.

yımışak 1/97, ğatıru 3/51, gidiyıñuz 6/32, ğarışduruP 6/154, páytınnar 9/55, *ıstambıl*dan 12/177, yılaf 14/22, dıdağları 17/212, çalışırdu 19/44, ğarışdıriyoduğ 23/53, lağlağsıñuz 25/ 3, çápıt25/89, ğavuşamadığ 28/12, ğarşıyá 30/79, dartışma 31/167, sıvaļu 34/40, yázlığ 336/39, barışdıracám 39/108

2.1.1.4. /i/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[i]: /i/ ile /ü/ arası bir sestir. Düzlük- yuvarlaklık uyumunun tamamlanamamasına bağlı olarak /i/ > [i], /ü/ > [ü] ve bir örnekte de /e/ > [i] değişimi şeklinde yöre ağzında bu sese rastlanır.

bilürük 1/7, bişürüP 1/100, alabilırseñ 3/ 23, yoğarıçirişliye 4/128, yédik 6/36, geçirdüleğ 7/126, evim 11/15, oğabilür 15/55, şindik 23/100, eyiyük 24/7, gidülü 25/86, gidülü 27/64, getirmüşler 28/23, *şerif* 31/208, itikleyerek 34/45, bizleri 39/167

2.1.1.5. /o/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[ó]: Yörede sık görülen bir sestir. /o/ ile /ö/ arasında yuvarlak bir ünlüdür. Sesin ortaya çıkışında [ğ], [k], [ñ] seslerinin etkisi görülür. /y/ sesinin inceltici etkisini ise şimdiki zaman çekiminde görüyoruz. Sesin genel olarak /o/ > [ó], /ö/ > [ó] ve /ü/

> [ó] şeklinde oluştuğunu söyleyebiliriz. “Köy, göz, gör-, göre” gibi kelimelerde sistemli bir şekilde [ó] sesine rastlanır.

kókümüS 1/41, óbúr 4/38, hókümeT 6/14, óküz 8/173, gózlerin 9/117, dóküyo 21/37, óñúne 25/99, nólcá 26/117, sójyoñ 26/154, çókmüş 27/58, bólük 32/72, gómmüşle 33/32, góÇmen 33/148, gósder 34/44, ónlerúk 34/44, kómürnen 39/258 yeTmiyó 17/158

[ó]: /o/ ile /u/ arasında boğumlanan yuvarlak geri ünlüdür. (Korkmaz, 1994a: 10). Yöre ağzında [ó] sesine, işaret sıfatı ya da kişi zamiri olarak kullanılan “o” sözcüğünün yerine ya da şimdiki zaman içerisindeki /o/ sesi için kullanıldığına sıkça rastlamaktayız. Bu ses büyük oranda /o/ > [ó] ve /u/ > [ó] değişimiyle ortaya çıkmaktadır.

ónu, bórda 3/ 30, vèriyò 7/27, balyòzu 7/ 194, göyál|lar 11/77, diyòg 16/103, yetiyòdu 18/50, vağónuymuş 19/79, demòhraT 20/40, bóra|ar 23/59, yò|arı 23/126, ó 25/23, kilò 26/8, çò|almış 28/11, motòr 39/79

2.1.1.6. /ö/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[ô]: /ö/ ve /ü/ arasında oynaklanan bu ses Anadolu ağızlarında zayıflamış /ö/ ünlüsü olarak karşımıza çıkar (Sağır, 1995:386). Yörede çok az kelimedede [ô] sesine rastladık. Genel olarak /ü/ > [ô], /ö/ > [ô] değişimi şeklinde ortaya çıkan ses bazı kelimelerde de /e/ > [ô] yönündeki değişimle oluşmuştur.

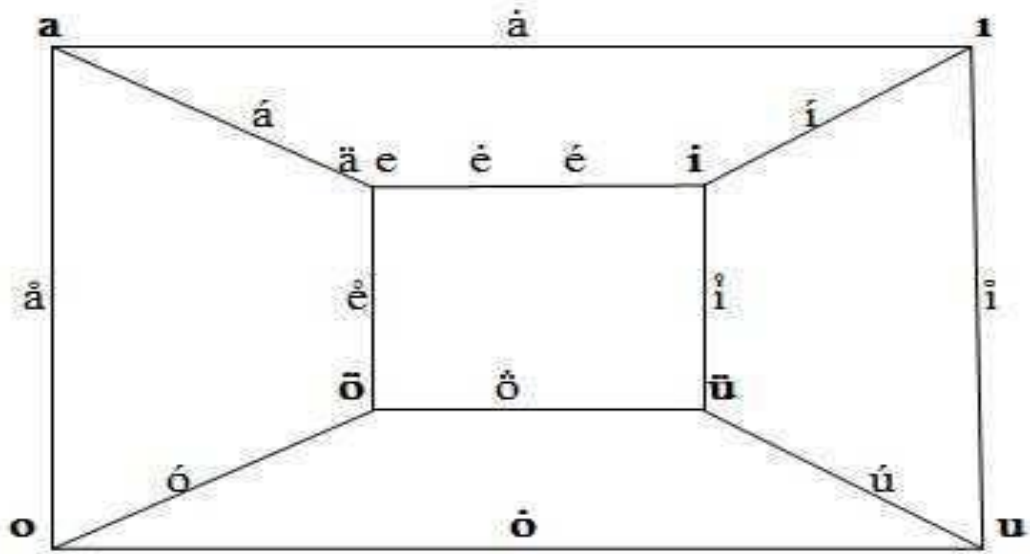
böyüklerimiz 37/75, yörüyo 29/52, böyüklerimize 29/101, tòremiş 28/10, söelTmişler 20/111, öte 6/53, ölü 5/31, kósölemiz 2/83,

2.1.1.7. /u/ Ünlüsü ve Çeşitleri

[ú]: /u/ ile /ü/ arasında bir orta damak ünlüsü olarak nitelenen bu sese yörede sıkça rastlanır. Değişim /u/ > [ú], /ü/ > [ú] yönünde olmakla beraber /ı/ > [ú], /i/ > [ú] ve /e/ > [ú] şeklinde sesin ortaya çıktığı da görülür.

gún 1/22, gúcenir, gúPre 3/62, gúleş 4/19, mèmúnúk 5/65, indúk 6/23, kóyúnden 8/23, gétúrúleridi 8/124, gidiyúk 9/27, ölmücúg 11/20, kúhlenmiş 12/25, dúvenne 14/34, düünlerde 15/113, êkdiriyú 16/26, mafiderdúk 39/293, acúk 39/154, husúsú 36/190, sêvgúlu 35/24,

Tablo 2.1. Kavak Ağzındaki Ünlülerin Deny Küpünde Gösterilişi



2.1.2. Ünlülerde Uzunluk Kısalık

Ünlüler, ünsüzlere oranla uzun süre çıkarılabilen seslerdir. Boğumlanma süresi normal bir ünlünün süresinden daha uzun olan veya iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlüler uzun ünlülerdir. (Karaağaç, 2013: 822). Ana Türkçede sadece ilk hecede uzun ünlü varlığından söz edilebileceğini A. Von Gabain dile getirmiş (Gabain, 2000: 33), Korkmaz da Türkiye Türkçesi ağızlarında ilk çalışmayı yaparak asli uzun ünlülerin varlığını ortaya koymuştur (Korkmaz, 1953: 197 -203). Diğer taraftan F. Kadri Timurtaş bazı şiveler dışında asli uzun ünlülerin Türkçede bulunmadığını belirtmiştir (Timurtaş, 1994: 46). İlk hecede bulunan ünlü uzunluklarını en iyi şekilde koruyan Türkmen Türkçesinin (Erdem, 2001: 25) yanında Irak'taki bütün Türk ağızlarında, Kabil Avşar ağızında, Afganistan Türkmen Ağızında, Kuzeydoğu Bulgaristan Türk ağızlarında da asli ünlü uzunlukları tespit edilmiştir. (Alkaya, 2008; Tabaklar, 1996; Buluç, 1972; Buzkurt, 1981; Dalli, 1991;

Turan, 1993). Konuyla ilgili yakın zamanda kapsamlı bir çalışmayı Erdem (2008b: 502-562) yapmıştır. Bu çalışmada Anadolu ağızlarında rastlanan asli uzun ünlülerin listesi de yer almıştır.

İncelediğimiz Kavak ağızında ise birincil ünlü uzunluğuna girebilecek (yīka- 4/32, 15/201) fiiline rastlanmıştır. Bölgede görülen diğer uzun ünlüleri ise ikincil uzun ünlüler şeklinde nitelenmek mümkündür.

2.1.2.1. Aslında Uzun Olan Ünlülerin Normalleşmesi

Türkiye Türkçesine zaman içerisinde yerleşmiş olan Arapça ve Farsça kelimeler ile yakın zamanda Batı dillerinden girmiş olan bazı kelimelerde uzun ünlüler yer almaktadır. Bu ünlülerin bir kısmı her zaman durumunu korurken bir kısmı ise içinde yer aldıkları kelimelerin eksiz kullanılmaları durumunda kısılır. Bahsettiğimiz yabancı kelimelere ünlü ile başlayan bir ek geldiği zaman, “hukuk – hukuka, nüfus – nüfusun” örneklerinde olduğu gibi uzun ünlü tekrar ortaya çıkar. Bölge ağızında ise standart dilde varlığını her zaman koruyan uzun ünlülerin bir kısmının, ikinci grupta yer alan uzun ünlülerin de çoğunun kısaldığını görmekteyiz.

ésāsını 3/9, talaşa 5/22, binā 5/81, zāten 5/54, 6/52, nüfüsü 6/61, teze 7/14, zamānñ 7/50, zahrasını 7/186, hanemiş 8/11, cāmiyē 9/8, cēneze 11/46, dēne 11/ 79, dühülüm 12/137, dáyre 13/15, devam 15/29, layíh 15/200, damadı 25/23, ezeni 29/182, İcat 3/35, nīsanda 8/4, İman 9/72, tazmīnat 17/119, İtiraz 19/49, mīdeyi 22/64, İcār 23/98, İzah 26/52, hağġaTdan 26/106, vazīfeñ 36/123, vucūtu 39/247, husūsuna 16/19,

2.1.2.2. Aslında Normal Uzunlukta Olan Ünlülerin Kısılması

Normal uzunlukta olan bir ünlünün kısılması durumuna yöre ağızında sıkça rastlamaktayız. Konuşmanın hızlı olması ve vurgunun bir başka heceye kayması durumunda ünlüler kısılma eğilimi gösterir (Doerfer, 1989: 5).

duramāmışlar 8/13, geçimīni 11/13, bişirīlü 22/116, gişisi 32/86, *köselīli* 28/1, demürçülerin 2/132, çekdürüleğ 6/200

Ünlü ile biten bir kelimededen sonra yine ünlü ile başlayan bir kelime gelecek olursa ilk kelimenin sonundaki ya da ikinci kelimenin başındaki ünlünün kısaldığı görülür.

kóyde ávara 39/ 354, yuqa açíyög 21/34, o ára 20/44, diyò ádam 18/125, lirá áldıh 7/50, arká arkáyá 7/98, ímará aşmış 17/38, *gará ibrám* 19/100, hasdâ oldu 23/102, olmadı için 30/58, elli ikisi 23/174, aşşadı işdê 17/128, yirmi iki 12/41, geliri olmayán 39/273, gibi adamlara 31/155, oldu uçun 37/91, yolcü edecáz 32/108.

Cevher fiilinin korunduğı kelimelerde kısalma eğilimi dikkat çeker.

varıdı 29/64, varımış 12/100, yapallarıdı 4/23, çözdülerıdı 17/18

Ulamanın gerçekleştiğı durumlarda da ikinci kelimenin ilk ünlüsünün kısaldığı yöre ağzında görülmüştür.

şey-êdebilirsem 39/217, ölüm-ânı 26/57, bir-iki 7/188.

Alıntı kelimelerde, ünlü türemesi sonucu yer alan /ı/ ile /i/ ünlüleri genellikle kısadır. (Erdem, 2001: 27)

sıkodoarla 39/187, pırosdoT 36/11, úruzgár 14/36, , *tıraKıyadan* 17/209, *tırabızona* 5/41

Bazı alıntı kelimelerin asli ünlülerinin da kısaldığı kelimeler yöre ağzında mevcuttur.

parúla 7/250, faPriKáyá 17/215, direksiyonu 26/175, ihtıdarı 20/49

Belirtme hâl eki ve iyelik eki alan bazı kelimelerde /ı/, /i/ ünlülerinin kısaldığı görülür. (Kirik, 2011: 54)

oráyı 39/7, háyvanımı 36/53, yapısı 27/61, savaşı 12/93, harmanına 7/264; ismimi 39/243, káfaretı 37/49, médereseyı 33/86, bizı 17/5, geçimini 11/13, birisi 10/8, şeyini 4/11.

2.1.2.3. Hece kaynaşmasıyla Oluşan Uzun Ünlüler

Korkmaz, hece kaynaşması sonucu oluşan ünlüleri “ İç seslerde ünlüler arasında bulunan /k/, /g/, /ğ/, /v/, /h/, [ñ] ünsüzleri zamanla eriyip kaybolduklarında bu ünsüzlerden her birinin kendi hecesi içinde bulunan ünlü kendinden önceki hece ünlüsü ile kaynaşarak uzun bir ünlü oluşturur.” (Korkmaz, 1994b: 37) şeklinde açıklar. Kavak ağzında da benzer şekilde oluşan uzun ünlülerin yanında ulama sonucu oluşan uzun ünlüler sıkça bulunur.

áyāmızı 39/260, māzam 39/333, , āstosuñ 1/30,

nāpíyím 29/47, bābāñ 28/64, şikāT 19/102,

silāsa 28/58, dā 20/35, yāzānēye 16/62, selāyetiñ 9/223, rāT 39/340, *ibrām* 38/195, mācir 38/155, mālede 37/15, zabāñ 1/101,

nādar 9/240,

musāliñ 35/82,

yālūzum 2/2

2.1.2.4. Ünsüz Düşmesiyle Oluşan Uzun Ünlüler

Seslerin birbiriyle ilişkisi sırasında gramer birliğinin bünyesindeki bir konsonantın bazan düşmesi (Ergin, 1993: 49) sonucu ünsüz düşmesi gerçekleşir. Bu arada düşen ünsüzlerden önceki ünlülerin bir kısmı da uzun ünlüye dönüşür.

Kavak ağzında /ğ/, /n/, /y/, /k/, h/ ünsüzlerinin düşmesi sonucu uzun ünlülerin oluştuğu görülmektedir.

Şimdiki zaman üçüncü teklik şahısta çekimlenen de- fiilinin yörenin bir çok yerinde dī şeklinde söylenmesiyle uzun ünlünün ortaya çıktığı ayrıca cevher fiilin görülen ve öğrenilen geçmiş zaman çekimlerinde çoğu zaman uzun ünlünün oluştuğu dikkat çeker.

sōrādan 1/9, *ğavā* 34/126, āşam 34/122, tāsilderlerden 34/102, ādar 8/196, ormannīmiş 32/15, ğalabalīdı 30/35, sıhīlīmış 28/78, ğāveye 19/51, ateşlendi mīdi 39/287, dēnīdi 27/8, ölüm 2/13, oīağ 19/118, dōduğ 23/11, mādur 39/339, sōna 6/204,

talebesīdik 31/33, ŧedebiŧōñ 8/140, yapılıyō 17/32, ōsun 28/81, *māmudŧu* 39/358, rāmeTlik 12/112, sērek 38/8

2.1.3. İkiz Ünlüler

Aynı nefes baskısı altında boğumlanan (Aydın, 1992: 25) iki ünlünün bir hecede bulunması olarak tanımlanan ikiz ünlüler Türk dilinde bulunmaz. Anadolu ağızlarında ise kelimedede yer alan bazı seslerin düşmesiyle ikiz ünlüler oluşur. (bakınız Ercilasun, 1983: 61; Gemalmaz, 1978: 119 - 125; Korkmaz, 1994b: 42 - 44; Gülensoy, 1988: 29 -31; Gülseren, 2000: 49 – 50; Günşen, 2000: 29 -31; Sağır, 1995: 72 - 74)

Kavak ağızında /ğ/, /ğ/, /y/, /h/, /f/, /v/ [ñ] ünsüzlerinin düşmesi sonucu ikiz ünsüzler ortaya çıkmıştır.

2.1.3.1. Yükselen İkiz Ünlüler

Birinci unsuru ikinci unsurdan daha dar olan ikiz ünlülere yükselen ikiz ünlüler denir(Erdem, 2001: 29). Bölgede genel olarak /ğ/ ünsüzün düşmesi sonucu oluşmuş yükselen ikiz ünlülere rastlanır.

çocuğa 36/126, soukluğa 36/32, ğuyruğa 3/101, yıardı 2/57, diğer 38/185, ağıçerde 26/138, dúeyse 17/72

2.1.3.2. Eşit İkiz Ünlüler

Aynı türden iki ünlünün bulunduğu ikiz ünlülerdir.(Kalay, 1998: 20-21). Yöre ağızında /ğ/, [ñ], seslerinin düşmesiyle oluşan eşit ikiz ünlüler daha fazladır.

ırmağa 4/92, sağa 17/31, dağa 12/50, buyuduğuz 32/53, olduğ 4/118, düünnerde 25/35, eğer 35/24, oğumuşluğ 33/99, dúğın 4/76

2.1.3.3. Alçalan İkiz Ünlüler

İkinci unsuru birinciye göre dar olan ikiz ünlülere alçalan ikiz ünlüler denir(Buran, 1997:30) Bölgede alçalan ikiz ünlüler genellikle [ğ], /ğ/, /v/, /h/, [ñ] seslerinin düşmesi sonucu oluşur.

ayır 18/42, daııuncá 6/100, orayı 22/82, aıııñ 26/45, barmayı 9/80, yoydu 36/29, toım 19/70, eıTmene 33/135, döıyo 33/43, öünden 12/169

2.1.4. Ünlü Uyumları ve Ünlü Benzeşmeleri

Bir kelimedede yer alan ünlülerin kalınlık-incelik, düzlük- yuvarlaklık noktasından birbirine benzemesine kısaca ünlü uyumu diyoruz. Bu kurala bağılı olarak bir kelime içinde yer alan ünlüler nitelikleri bakımından kendilerine benzeyen ünlüleri takip ederler (Coşkun, 2008: 45). Anadolu ağızlarının çoğunda ünlü uyumu dikkat çekecek kadar belirgin ve kuvvetlidir.(Gülensoy, 1987: 99). Yazı dilinde olduğı şekliyle Kavak ağızı için de ünlü uyumlarını üç başlıkta inceleyeceğız.

2.1.4.1. Önlük – Artlık Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu)

Kalınlık-incelik uyumu, büyük ünlü uyumu olarak da adlandırılan önlük- artlık uyumu için Timurtaş, Türkçenin her devrinde sağlamlığını koruduğunu belirtir(Timurtaş, 1994: 27). Kavak ağızında önlük-artlık uyumunun yerleşmiş olduğunu söyleyebiliriz. Yazı dilinde uyuma girmeyen birçok alıntı kelimenin bile yöre ağızında uyumun etkisine girdiğı görülür. Daha çok kelime kök ve gövdesi ile ilgili olan önlük-artlık uyumuna aykırı durumların ise genelde /y/ ünsüzünün yer aldığı eklerde karşımıza çıktığını belirtmek gerekir.

2.1.4.1.1. Alıntı Kelimelerde Önlük – Artlık Uyumu

Bölge ağızına bakıldığı zaman, çeşitli nedenlerle yerleşen başta Arapça ve Farsça kelimeler olmak üzere birçok alıntı kelimenin önlük- artlık uyumu etkisine girdiğı görülür. Söz konusu bu alıntı kelimelerin bazıları ilerleyici ve gerileyici benzeşme olarak nitelenen benzeşmenin etkisi altındadır.

İlerleyici Benzeşme Yoluyla:

/a/ -/e/ > /a/ -/a/: habar 7/159, bazan 22/1123, ävãrasıñ 6/94, darbayı 4/86

/e/ -/a/ > /e/ -/e/: ezeni 29/179

/a/ -/i/ > /a/ -/ı/: faqır 39/188, arazı 14/52, faPrihasından 14/56, fayık 20/147, vahtıT 7/112, zahrasıyla 7/130, zaım 7/211, hağgatan 29/8, zãyatı 30/97, vaļļaaha 13/13,

/ü/ -/u/ > /ü/ -/ü/ : hücüm 36/72,

/u/ -/e/ > /u/ -/a/: ğuvaT 22 / 91

/i/ -/a/ > /i/ -/è/: kirèz 14/27

Gerileyici Benzeşme Yoluyla

/a/ -/e/ > /e/ -/e/ : zeten 39/318, eteşile 16/99, teze 7/14, dene 4/76

/e/ -/a/ > /a/ -/a/: maşagğaT 9/161,

/a/ -/i/ > /a/ -/ı/: arazıda 34/2, harbı 128/97

/ü/ -/a/ > /o/ -/a/: ğoyá 11/45,

/i/ -/a/ > /ı/ -/a/ : isdambuğa 9/155,

/a/ -/ö/ > /e/ -/ö/: direkdör 39/76

Alıntı kelimelerin bir kısmında da çift yönlü benzeşmeye(Günay, 1978: 49) rastlanır. barabar 6/22, ceneze 23/130, taļaša 5/22, dinemit 18/92,

Önlük – artlık uyumuna uyan bazı alıntı kelimelerde de sıra değişimi olduğu yani ön sıralı ünlülerin art sıralı ünlülere ya da art sıralı ünlülerin ön sıralılara değiştiiğini gözlemlemekteyiz. misir 2/172

Yazı dilinde uyum dışı olan bazı kelimelerin benzeşmeye uyan asli şekillerinin bölge ağızında korunduğu görülür. hanı (hani) 28/3

Birleşik kelimelerin bazıları ünlü benzeşmesine aykırılık gösterir Ancak Kavak ağızı içerisinde yer alan birleşik kelimelerden ünlü benzeşmesine uyanlar olduğu görülmüştür.

birez 28/16, nölucáK 2/11, haļbuku 1/107

Yazı dilinde uyum dışı kalan -daş, ve -ki eklerinin bölge ağzında genel olarak uyuma girdiğini söyleyebiliriz.

ğardaşı 1/146, ğardaşuğ 16/53,

ordakı 38/79, sönakı 33/121, karşıkı 24/92

2.1.4.1.2. Önlük - Artlık Uyumunun Bozulması

Bölge ağzında şimdiki zaman çekimi sırasında büyük ünlü uyumu kalın sıradan ünlülere sahip kelimelere ince ünlülü eklerin getirilmesi ve ince sıradan ünlülere sahip kelimelere de kalın ünlülü şekillerin getirilmesi suretiyle iki şekilde bozulur(Aydın, 1992: 30). Şimdiki zaman ekinin aykırı oluşunu ekin, nispeten yeni bir gelişme sonucu meydana gelmesiyle açıklayabiliriz(Mansuroğlu, 1988: 87).

Diş ve diş eti ünsüzlerinin sebep olduğu ünlü incelmeleri başta Batı Grubu ağızlarının bazı alt grupları olmak üzere bütün Anadolu ağızlarında görülür (Karahana, 2011:10). Bu cümleden hareketle bazı kelimelerde bulunan /ş/ ünsüzünün inceltici etkisi önlük – artlık uyumunun bozulmasında(Erdem, 2001: 32) etkili olmuştur.

Ayrıca /y/ damak ünsüzünün önlük – artlık uyumunu bozulmasında büyük etkisi vardır denebilir. /y/ fonemi genelde belli kurallara göre kendisinden evvelki /e/ /a/ seslerini /ı/, /i/ seslilerine çevirir (Aksoy, 1945: 87)

ğitmiyám 36/157, gèziyám 36/151, diyám 29/206, biliyám 15/61, gèlmiyám 11/7
bilemiyoğ 35/4, diyoğ 28/86, dödürüyoğ 21/45, oturuyámış 7/278, èdemiyoğ 17/5

Şimdiki zamanın üçüncü çokluk şahıs çekiminde de uyum genelde bozulur.

gèliyálar 19/102, sólyüyálar 7/212, gèliyálar 7/83, yápiler 1/49

Gelecek zamanın birinci ve ikinci teklik şahıs ile birinci çokluk şahıs ekleri büyük ünlü uyumunu bozar (Erdem, 2001: 33)

yápicáñ 39/317, aḥıTmayicáñ 22/73, nãPicáñ 22/83, bıraḡmicáñ 7/3, yápicáz 25/68, édecáz 32/108

Cevher fiilin gelecek zamanlı birleşik çekimi kullanımında uyum bozulur.

dejsecámış 2/16, yárdım_édécádiñ 8/132, öldürecādım 9/208, ölücāsam 7/136

İle bağlacı, kelime ile birleştiği durumlarda genellikle uyuma girmiş ancak sonunda üçüncü teklik şahıs iyelik eki bulunan kelimelerle birleştiği zaman uyum dışı kalmıştır.

arḡhasıyne 12/13, oḡmasınan 39/348, óküz_arabasınan 23/149

İstek birinci şahıs ekinin de ünlü uyumunu bozduğu görülür.

satıyım 39/89, bakım 38/69, annatım 36/65, yáḡım 16/58

“-ken” zarf fiil eki yöre ağızında önlük – artlık uyumuna aykırılık gösterir.

gonuşukene 29/22, oturukene 24/87, ışırkene 20/127, varıkene 20/113, yaşlarındáykene 18/151, yökene 18/121, uyḠudáykene 6/102

Kavak ağızında uyuma aykırılık gösteren bir diğer ek de aitlik eki olan “-ki”dir.

dāndaki 39/357, koynundaki 36/110, bunuñki 33/111, zamanki 29/37, yándaki 23/46, yánki 7/242, aşşāki 2/178

2.1.4.1.3. Kökte Ünlü Değişmesine Dayanan Önlük – Artlık Uyumu

Yazı dilinde kalın sıra ünlülerden oluşan bazı kelimeler Kavak ağızında ince sıra ünlülerle telaffuz edilmektedir.

emme 11/35, misir 25/119,

2.1.4.2. Düzlük – Yuvarlaklık Uyumu

Dudak benzeşmesi olarak da adlandırılan bu uyumda, kelimenin yalın ya da ek almış hâlinde ünlülerin düzlük- yuvarlaklık yönüyle ilk hecedeki ünlüye göre ayarlanması (Kormaz, 1994b: 53) söz konusudur. Türkiye Türkçesinde kuvvetli bir şekilde kendisini hissettiren bu uyum Eski Anadolu Türkçesinde mevcut değildi(Ergin, 1993: 69). Yöre ağzında yer alan kelimelere bakıldığı zaman yuvarlaklaşma eğilimi dikkat çeker. Bununla beraber yazı dilinde yuvarlaklığını koruyan bazı kelimelerin Kavak ağzında düzleştiğini görürüz. çámır 6/154

Düzlük yuvarlaklık uyumu yönüyle bölge ağzında kararsız yapıların olduğunu söyleyebiliriz.

2.1.4.2.1. Düzlük Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması

Eski Anadolu Türkçesinden günümüze kadar asli yuvarlak şekillerin devam etmesi küçük ünlü uyumunu bozar(Erdem, 2001: 35)

ayru 9/56, artuğ 36/154, bésbellü 7/114, békdemür 28/96

Geniş zaman eki olan -ır/ -ir yöre ağzında –ur/ -ür şekline veya /r/ sesinin düşmesiyle –u / -ü’ye dönüşmüştür.

gelür 9/241, yáparuğ 6/146, oļu mu 6/82, toplanu 37/45, çevür 24/22, bişirılı 23/116

Görülen geçmiş zamanın birinci çokluk şahıs çekiminde yuvarlaklaşmaya sıkça rastlanır.

giTdük 22/84, bişirürdük 15/125, gèldük 12/146, oğumaduK 33/117, galduK 12/115, sīnamaduk 9/148

Yuvarlaklaşmanın, özellikle birinci çokluk şahıs fiil çekiminde sistemli olarak bulunduğu görülmüştür.

ğışdayuğ 9/148, dédük 39/55, isdiyúk 35/21, dirúk 32/59, yáPmaduğ 2/140, bahduğ 7/140, çèzdük 7/160, vèrecèük 7/33, èkerük 23/18

Cevher fiilin geniş zaman kullanımında da yuvarlaşma dikkat çeker.

senedü 15/141, dejidür 33/119, gèşmemüşdür 16/82, ācıdur 31/46,

Yapım eklerinden olan –dır / -dir yöre ağzında yuvarlaklaşarak -dur/ -dür şekline girer.

çalışdurdum 39/113, galđuruñ 36/56, yázdurmáyduñ 34/102, yáPdudur 25/21, çalışdurişarmış 22/40, kesdür 36/164, yerişdürmüş 33/45

İsim yapım eklerinin asıl ünlüsü olarak yer alan yuvarlak ünlüler bölge ağzında kendini korumuştur.

hırsuzluğ 27/8, yalıñuzluğ 8/92, áyázlu 33/146, yaşlu 31/4, diráyetlü 30/125, tēkerleklü 26/114, sevgülü 26/37, hareketlü 12/160, yázusunu 31/79, dabancásuz 39/375

Bir başka isim yapım eki olan –cuk / -cük de bazı kelimelerde yuvarlak hâliyle bölge ağzında karşımıza çıkar.

azıcuğ 36/62, acúk 39/154

Kavak yöresi içerisinde bazı konuşurların şimdiki zaman ekini de düzleştirme eğiliminde olduklarını görmekteyiz

isdıyúk 35/21, diyúk 20/47, gidıyúk 9/27, gidüyúk 26/168, bilmıyúk 6/21, biliyúk 5/12

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle varlığını devam ettiren yuvarlak ünlüleri de yine yöre ağzında görüyoruz.

savuşa 12/93, oşabülü 7/201, cándemürnen 33/97, *pēhlüvamñ* 29/144, büsürü 38/78

İlgi ekinin bazı kelimelerde yuvarlaklaştığını gösteren örnekler yörede tespit edildi.

evüñ 34/41, şeyüñ 31/132, *türkçenüñ* 31/79, *dāñiřüñ* 31/12, gētürmenüñ 3/53

İyelik ve belirtme hâl eklerinin bazı kelimelerde yuvarlaklaştığını söyleyebiliriz

gēndiñü 39/258, dēnesinü 39/118,

2.1.4.3. Genişlik – Darlık Uyumu

Çeşitli Anadolu ağızlarında rastlanan(Aydın, 1992: 21) genişlik-darlık uyumunu Kavak ağzında sadece birkaç kelimedede görebilmekteyiz.

bārmáyá 24/80, dērmene 14/43, yidim 7/183

Genişlik- darlık uyumuna uyduğu halde bazı ünsüzlerin etkisiyle veya kişisel kullanımlara bağlı olarak(Erdem ve Bölük, 2012: 78) uyum dışına çıkan kelimeler de yöre ağzında bulunmaktadır.

höküm 27/41, pëncireden 37/79, tenike 9/89

2.1.5. Ünlü Değişimleri

Ünlüler kendi aralarında ilerleyici ve gerileyici olmak üzere benzeşmeye gittiği gibi çeşitli ünsüzlerin etkisiyle de değişime uğramaktadır. Kavak ağzında, ünsüzlere bağlı ünlü değişimlerini şöyle sıralamak mümkündür:

2.1.5.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

/a/ > /e/ : Alıntı kelimelerde ilerleyici ve gerileyici benzeşmeler sonucu ortaya çıkar. Alıntı kelimedede bulunan /y/ sesinin bu değişimlerde etkisi büyüktür (Erdem ve Kirik, 2011:75). Ayrıca /ş/, /ç/ /c/ ünsüzleri de bu tür ünlü değişiminde inceltici etki göstermektedir.

galeycilik 2/63, eteş 16/99, ezen 15/6, teze 7/14

Bir kısım Türkçe kelimelerde de aynı değişimden bahsedebiliriz.

birez 28/16

/a/ > [á] : Yörede sıkça karşımıza çıkan ünlü değişimidir. /a/ >/e/ değişiminin ara safhası olarak da kabul edilebilir.

diyá 36/100, gávur 38/131, yápıp 28/110, çárüdun 39/261

/a/ > [í] : oríyá 18/102, başlıcák 31/169, çıkıncı 29/140, hocíyá 29/137

/ı/ > /i/ : Genellikle kelimelerin ek alması durumunda oluşan değişimdir.

bağıyım36/180, mayis 4/62, misir 15/157, yapıya 29/206, açıyög 21/34, ilik 11/76

/ı/ > [i] : Yöre ağzında oldukça fazla görülür. /y/ sesinin yer aldığı birçok kelimedede, /ı/ ünlüsünün bu yönde bir inceleme eğilimi söz konusudur. Buradan hareketle /ı/ > /i/ değişiminin ön aşaması olarak da değerlendirilebilir.

usdáyım 16/59, áyí 14/27, çalıřıyá 11/28, ǵaǵkmayıñ 8/213, dáyí 8/191, iláci 7/21, mayıs 4/64, uzadıyá 2/106

2.1.5.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

/e/ > /a/ , [á] : Ağırlıklı olarak alıntı kelimelerde karşımıza çıkar.

habar 7/163, ǵuvaT 22/91, bilán 15/45, acáP 32/20, ǵümülciná 38/52, şeyá 36/143, haıda 8/167

Türkçe kelimelerde bulunan /ǵ/ sesinin erimesi sonucu da bu tür deǵişimler oluşur (Erdem, 2001:39).

yemá 36/191, diráı 39/222, kópáñ 26/147,

/i/ > /ı/ : Daha çok alıntı kelimelerde karşımıza çıkan bir deǵişim türüdür.

vaııT 7/90, faıırılar 3/18, sırǵaT 15/80

/ö/ > /o/ : Çok fazla görülmez.

şoforuñ 18/34

/ö/ > [ó] : Yöre aǵzında sistemli bir şekilde karşımıza çıkar. [ǵ], [ñ] ve /k/ seslerinin etkisi sonucu oluşan bir deǵişimdir.

kóprü 37/111, ónlerúk 36/44, óküz 32/40, ǵóreyim 22/64, dóküyó 21/37, óñderlik 20/78, ǵórmedük 19/120, ǵómüyosuñ 26/62

/ü/ > [ú] : Damak ünsüzleri olan [ǵ] ve [k] sesinin etkisini burdaki ses deǵişiminde de görebiliyoruz. Ayrıca /ǵ/ sesinin eridiǵi durumlarda ortaya çıkan ikiz ünlülerde bu yönde deǵişim görürüz.

ǵútdüm 32/121, ǵún 32/74, óküz 2/55, ǵüccúklıne 2/83, ǵúPre 3/12, dúñúrlar 37/85, dúún 4/82

2.1.5.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

/ı/ > /u/ : Gerçek anlamda bir yuvarlaklaşmadan ziyade “Eski Anadolu Türkçesinde olduǵu gibi düz ünlü taşıyan sözcük kök ve gövdelerine asıl yapılarındaki

yuvarlaklığı koruyarak gelen ek ve şekillerde (Korkmaz, 2013: 140) yer alan ünlüler bu gruba girer. Yazı dilinde düzleşen birçok kelime Anadolu ağızlarında yuvarlak şekliyle devam etmektedir.(Erdem, 2001: 40)

artuğ 31/167, báygun 8/167, çáruğ 32/52,

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle oluşan yuvarlaklaşmaya da şu kelimeler örnek verilebilir:

afurdaki 6/110, devründe 1/74,

Geniş zaman eki –ır/ -ir yuvarlaklaşır.

yátur 23/107

Görülen geçmiş zaman çekimlerinde yine aynı değişime rastlanır.

ğalduk 33/8, yáTduğ 32/100

İsim yapım eklerinden -lı/ -li başta olmak üzere bazılarında yuvarlaklaşmış şekiller dikkat çeker

sáduğlu 32/129, yalıñuz 31/100

/i/ > /ü/, /u/: Arkaizmden kaynaklanan bir değişim söz konusudur (Caferoğlu, 1989: 12). Dudak ünsüzlerinin bu değişimdeki etkisini de belirtmek gerekir.

démür 34/127, misafür 31/166, türküyeniñ 31/174, bèsbellü 7/114

Geniş zaman ekinin –ir hâli de yine yuvarlaklaşmış şekliyle karşımıza çıkar.

gélür 5/9, dizilürdüñ 3/101, çevürür 2/72, bişürür 2/43

Üçüncü teklik şahıs emir çekiminde /i/ > /ü/ değişimi görülür.

gitsün 6/160

Fiilden fiil yapım ekleri arasında benzeri ses değişimini görebiliriz.

gétürmenüñ 3/53, kèsdürüdük 5/55, çekdürüleğ 6/200

İsim yapım ekleri arasında da yuvarlaklaşmaya rastlamak mümkün.

enlülükde 6/201, yéterlü 7/205, tembühlü 8/127, emeklüyük 14/55 geçimsüzlük 34/28, abdessüz 31/131, ékmeksüz 12/111, delüklü 34/127, sevğülü 26/37

-cik küçültme eki de yuvarlaklaşmaya uğrar.

dépecük 3/73

Belitme hâl ekinin de yuvarlaklaşmış şekilleri bazı kelimelerin bünyesinde yer alır.

dénesinü 39/118,

Alıntı kelimelerin bazılarında yer alan /i/ sesinin yuvarlaklaştığı şekiller yöre ağzında tespit edilmiştir.

disiPlünü 31/15, *péhlüvamñ* 29/114, télüke 9/67

Birleşik kelimelerin içinde yuvarlaklaşma sonucu ortaya çıkmış /ü/ sesi bulunur.

büsürü 38/78

/a/ > [â]: Yöre ağzında “baba” kelimesi bu değişimin en belirgin örneğidir. Sistemli bir şekilde görülür. Ayrıca dudak ünsüzlerinin etkisiyle değişime uğramış şekiller de vardır.

bâbam 36/204, sâmunu 34/113, bâbayıt 32/130, *âļosmangile* 31/188, pâtoz 14/36

/a/ > /u/: Kavak ağzında az görülen bir değişimdir.

soyucâklar 38/174, boruzannarı 38/154

/e/ > [ê]: Dudak ünsüzlerinin etkisiyle ortaya çıkan bir değişimdir.

cêvüzden 39/349, çêvürme 32/37, mêmleketdê 17/133, êvler 8/62

/ğ/ sesinin eridiği “değil” kelimesinde /e/ sesinin yuvarlaklaştığını görürüz.

dêjül 30/128

/e/ > /ü/: Yöre ağzında yaygın olmamakla beraber birkaç kelimedede görülen yuvarlaklaşma çeşididir.

tênüke 22/87- 11/73

2.1.5.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Bölgede yaygın olmamakla beraber bazın kelimelerde bu yönde ses değişimleri olabilmektedir.

/u/ > /ı/, [i̇] : /y/ sesinin daraltıcı tesiriyle(Erdem, 2001:43) oluşan bir değişimdir.
yımışak 1/97, yılağ 19/8,

/ü/ > /i/, [i̇], [i̇] : Çok nadir karşımıza çıkan bir değişimdir.

bızleri 38/171, nıfus 4/113, fahılteyi 1/130, fasille 23/117

/ö/ > /e/, [ê] : Çok fazla olmamakla beraber birkaç Türkçe kelimedede görülen bir ses değişimidir.

bêlûkden 39/129, êtê 12/101, êyle 8/69, êle 2/187, çêzdük 7/161

/o/ > /e/, [â] : Yöre ağzında şimdiki zaman ekinin kullanımı sırasında bu ses değişiminin olduğu gözlemlenmiştir.

saldıriyâ 36/103, gidiyâ 7/86 – 11/39, yıhanyâ 15/201, çekmiye 18/8, bilmiyem 23/83

2.1.5.5. Geniş Ünlülerin Daralması

/a/ > /ı/, /i/, [i̇] : Kavak ağzında sıkça görülen ses değişimlerindedir.

burıyâ 36/220, borıyâ 34/106, ürıyâmamış 34/34, şoriyâ 29/88, yapıcañ 2/157, nâpıcañ 20/16, guñlanıcañ 7/21, ilâkayı 36/167, ahmıT (< ahmat < ahmet) 7/76

/a/ > [â] : Genelde /y/ ünsüzünün etkisiyle oluşur.

añkarâyâ 39/149, arabâyâ 26/168, sônâdan 18/102, martávağ 11/37, arkâyâ 7/98

/e/ > /i/ : Bölge ağzında yaygın olarak kullanılır. Başta /y/ sesi olmak üzere inceltici ünsüzlerin etkisiyle oluşur.

bôlice 27/60, kêsicâñ 29/1662, idemiyenler 38/107, visTiye 36/142, áyliye 36/110, isdiyeceksiñ 35/20, biçmiye 34/26, işiyen 15/172, vermiyelim 15/80

/e/ > /ê/ : Yöre ağzında oldukça yaygın bir ses değişimidir. Özellikle kelimenin ilk hecesinde yer alan /e/ ünlüsü bölge ağzında /ê/ sesine dönüşmektedir.

şey 1/12, cénázesi 3/54, çelik 6/137, yedisinde 11/54, ekiyoruz 14/7, reçberlik 15/66, efendi 16/38, mèsele 17/121, nêrelisiñ 39/365

/o/ > /u/: Kavak ağzında sistemli bir şekilde karşımıza çıkar.

urdan 2/81

Yörede farklı şekillerde telaffuz edilen şimdiki zaman ekinin /u/ ünlüsünü barındıran şekli de bulunmaktadır.

yõruyu 2/137

İşaret sıfatı türündeki birçok “o” kelimesi yörenin çoğu konuşurlarında daralmaya uğramıştır.

u ğaymaĥam 31/48, u vaĥıT 30/109, u taraFa 28/14, , u işleri 23/140

Üçüncü tekil ve çoğul kişi zamirleri ve işaret zamiri “o” için de aynı darlaşma dikkat çeker.

unu 37/44 – 7/207 , unnar 28/88 – 69/30

Aynı değişimi bazı alıntı kelimelerde de görmek mümkündür.

toĝdura 36/137, suFralıĝ 37/63, motura 1/77, ğablusu 4/116

2.1.5.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Genel olarak genişlik – darlık uyumu çerçevesine ortaya çıkar (Bölük, 2012: 46).

/i/ > /e/: Hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde /h/ ünsüzünün genişletici tesiri ile (Ercilasun, 1983: 93) değişim ortaya çıkmıştır.

hêş 8/139, hêç 4/43, êhdiyáriñ 6/109,

Eski şekillerini koruyan kelimelerde yine bu ses değişimine rastlarız.

êyisini 30/85, êyilî 9/112, êşitmedim 3/8, êndik 19/79

/u/ > /o/, [ô]: Kavak ağzında yaygın olarak görülür. Bu değişim lehçe tabakalaşmasının da etkisini göstermesi açısından (Erdem, 2001: 46) önemlidir.

boradan 39/371, borası 2/25, boranıñ 23/23, yonanıñ 20/99, şoríyá 29/88

2.1.6.2. Ünlü Türemesi

Ünlü türemesinin sebebi genellikle seslerin söyleyiş kolaylığı ile alakalıdır (Karaağaç, 2002: 37). Bölge ağzında ünlü türemesi daha çok kelime içinde görülür. Kelime başında ünlü türemesi /r/, /l/ ünsüzleriyle başlayan alıntı kelimelerde görülür. Çünkü diğer Türk şivelerinde ve Anadolu ağzlarında kelime başında özellikle sızıcı ve akıcı ünsüzler kurallı bir şekilde bulunmaz.

ilâzım 15/167, ilâdikde 15/152, irèceP 12/1, ılaz 35/44, urus 37/12, irâmetlik 7/64

Türkçede kelime başında ve hece başında çift konsonant bulunmaz(Ergin, 1993: 64) kuralı gereği iki ünsüzün yer aldığı kelime başı ve hece başlarında ünlü türemesi gerçekleşir. Ayrıca hece sonunda düzeni bozan (Banguoğlu, 2011: 55) iki ünsüzü barındıran alıntı kelimelerde de ünlü türemesi karşımıza çıkar.

sântıralıñ 17/8, tırabzonnuyum 39/366, ğırizi 18/169, ğompile 18/19, ğonturo! 34/127, ekısperli 38/169, metüre 6/202

Yazı dilinin aksine yöre ağzında asli şeklinin korunduğu bazı kelimeler burada zikredilebilir.

ıısıcág 27/34, hepisi 1/65, yáluñuz 7/183

Cevher fiilin asli durumunu koruduğu şekiller de yöre ağzında görülebilir.

ğalışıydım 9/168, oğumuşudu 2/138, muhdarısı 19/16, varısı 21/50, gávurumuş 22/28, sarılıllarımış 30/111

2.2. ÜNSÜZLER

2.2.1. Ünsüz Çeşitleri

Yazı dilinde kullandığımız 21 ünsüzün yanında , bu seslere yakın şekilde oluşmuş ünsüzler de Kavak ağzında bulunmaktadır. Kastedilen ünsüzler şunlardır: [b], [Ç], [c], [F], /ğ/, /g/, /h/, /k/, [K], [K̄], [l], [ñ], [P], [r̄], [S], [Ş], [T], [v̄]. Bu ünsüzlerin bir kısmı yöre ağzında yaygın olarak karşımıza çıkarken birkaç tanesi de kişisel kullanımların sonucunda oluşmuştur.

[b]: /b/ ile /v/ arasında çift dudak ünsüzüdür. Bölgede birkaç kelimedede görülmüştür.

bâbamiñ 2/119, múbadélé 38/36

[Ç]: Katı, patlamalı, tonlu diş eti ünsüzü /c/ ile yine katı, patlamalı, tonsuz diş eti ünsüzü /ç/ arasında boğumlanan, bir bakıma /c/ ile başlayıp /ç/ ile tamamlanan müşterek boğumlanmalı bir ünsüzdür (Sağır, 1997: 394- 395). Bölge ağzında var olmasına rağmen sesin sistemli olarak kullanıldığını söyleyemeyiz.

geÇdin 33/134, dāniÇ 1/8, buraÇ 12/34, geÇmiş 24/34

[c]: Çok yaygın olamamakla beraber yörede karşılaşılan bir sestir. /j/ ile /c/ arasında bir boğumlanma noktasına sahiptir(Erdem, 2001:49).

kırec 4/25, fıçınan 5/42, aç 6/87, çocukları 24/122, cáním 24/73

[F]: /v/ ile /f/ arasında boğumlanan ve daha çok /f/ sesine yakın bir sestir (Sağır, 1999: 995)

éFendi 2/9, túFekleri 5/99, taraFından 6/59, suFra 15/128

/ğ/: Art ve yarı art ünlülerle bir araya gelerek heceyi oluşturur. Bununla beraber /ö/ ve /ü/ sesleri ile heceyi kurduğu zaman boğumlanma noktasını daha geriye çeker,

böylelikle yarı art ünlülerin de oluşmasını sağlar. Bölgede sistemli bir şekilde karşımıza çıkar.

ğarınıñ 39/371, ğılar 37/41, ğıcıladı 34/63, ğoıanı 29/200, ğınasına 25/97, ğünü 30/67, ğúPre 23/25, ğúleş 22/101, ğúzelcene 21/48, ğúŞlūdü 18/164, ğótüdüm 39/120, ğóre 35/42

/g/: Kelime içinde yer alan yarı art ünlülerin ya da dar düz ünlülerin etkisiyle oluşan bir sestir. Yöre ağzında genelde kelime başında yer almak kaydıyla birkaç sözcükte karşımıza çıkar.

ğávurcá 33/14, ğáybeTdik 1/42, ğıyán 6/84

/h/: Bölge ağzında sistemli bir şekilde karşımıza çıkar. Art damak ünsüzü /k/ ve /h/ seslerinin yöre ağzında çoğu zaman /h/ sesine dönüştüğü görülür.

halkım 39/346, bahma 1/11, sahin 2/14, yııldı 4/138, tırahýada 9/133, ğalduh 12/113, çıhdı 16/25, oñul 17/20, çáhı! 18/8, kırh 4/69, ğabah 6/38, yáruh 8/210, yoh 17/182, ğıTlıh 8/105

/k/: Kavak ağzında sıkça kullanılan bir art damak ünsüzüdür. Kelime başındaki /k/'lar genellikle daha arkadan boğumlanan bir /k/-/g/ veya [K] sesine dönüşürler. İç ve son sesteki /k/'lar ise /h/ olur (Gülensoy ve Buran, 1992: 18).

kasatura 7/128, karayollarına 13/41, dókýyolarmış 36/90, kókúmüs 1/41, lökús 6/97, kóye 32/78

[K]: Bölgede yaygın olarak görülen bir sestir. Ön damak ünsüzleri /k/ ile /g/ arasında bir ünsüzdür (Gülseren, 2000:73).

düKğannarı 28/47, çekdüK 27/6, teK 17/23, büyüK 19/116, görmedüK 19/120, geçiceKlermiş 37/111, ölüceK 29/176

[K]: Genellikle art damak /ğ/'sından önce görülen (Erdem ve Bölük, 2011: 406- 447) patlayıcı, yarı ötümlü bir art damak ünsüzüdür.

saKğa 5/30, muaKğag 2/1, haKğı 39/242, yásaKıallarıdı 4/52, yásaK 9/218

[I]: Gevşek boğumlamalı ve akıcı (Aydın, 1992: 45) bir avurt ünsüzüdür. Yöre ağzında art ünlülerle birlikte sistemli bir şekilde görülür.

oıdu 1/1, murşları 2/91, hësaPıarlan 3/20, bazıambaç 6/34, daıñ 7/41, ālayásım 29/95, yolu 8/181, motuılu 12/148, ğarağol 18/26, sıhıntılı 18/65, ğıTlığ 21/21, usuı 21/47, ğırsal 23/23, çuvaı 24/39

[ñ]: Türk dilinin bilinen en eski dönemlerinden beri dikkati çeken seslerinden biridir (Ersoylu, 2000: 97). Türkiye Türkçesi ağız çalışmalarında sesle ilgili farklı tanımlar yapılmış olsa da genel ifadesiyle “geniz n’si” veyahut “art damak n’si” olarak adlandırılmıştır (Ertek, 2012: 111). [ñ] ünsüzünün boğumlanması, dil sırtının yumuşak damakta kapanması ile oluşur (Sağır, 1997: 402). Kavak ağzında çok yaygın ve sistemli bir şekilde yer alır.

geliyoñ 1/2, oña 2/48, hacınıñ 5/17, ğosterseñiz 7/206, buña 20/88, puñarını 7/180, saña 8/114, ğarapıñar 28/86, yorganıñı 32/57, yalıñız 9/125, dërsiñiz 14/27, úzeriñi 36/35, sözüñü 28/51

[P]: /p/ ile /b/ arası katı, patlayıcı, yarı ötümlü bir dudak ünsüzüdür. Yörede yaygın bir sestir. /p/ sesinden sonra katı, patlayıcı, ötümlü ünsüzlerden /b/ ve /d/ gelmesi durumunda ya da /p/ ünsüzü ile biten bir kelimenin ulama içerisinde yer almasında bu ses gerçekleşir. Ayrıca /b/ sesinin ötümsüzleşme eğilimi gösterdiği durumlarda da yine bahsettiğimiz ses ortaya çıkar.

yáPdıla 27/68, şışıPölüyo 23/75, dePbocu 32/89, dePbik 9/221, gúPre 22/59, gaPtana 24/16

[r]: Akıcı, sızıcı ve titrek olan /r/ ünsüzünün belirsizleşmesiyle ortaya çıkan bir ünsüzdür (Kirik, 2011: 92). Bölge ağzında /r/ sesinin büyük oranda erime eğiliminde olduğu söylenebilir. /r/ sesinin tamamen erimeyemediği kelimelerde söz konusu sese sıkça rastlarız.

aşabilir̄señ 3/23, demircüleş 2/177, başladışaş 4/112, otuşmuş 7/44, yaPdurdulaş 12/163, taşla 18/83, ğötüş 18/213, ğonderiyor 20/63

[S]: /z/ ile /s/ arasında boğumlanan sızıcı bir ünsüzdür. Sistemli olmamakla beraber bazı konuşmalarda rast gelinmiştir.

yápamaSsañ 19/66, ğıS 18/206, doğuS 17/213, ğırılmaS 14/20, soutmaSsañ 11/78, çerkeS 6/149, yörümeS 26/81

[Ş]: /ř/ ile /j/ arasında, yarı ötümlü, sızıcı diş eti sesidir. Bölgede nadiren de olsa görülen bir sestir. Genelde hece sonlarında bulunur.

hiş 15/11, tonaş 18/13, ařlıĝ 21/22, demiş 24/37, aş (< aş < aç) 26/15

[T]: /t/ ile /d/ arasında bir ses değeri taşır. Art ya da yarı art ünlülerden sonra gelen /t/ sesinden sonra ötümlü bir ünsüzün özellikle de /d/ ünsüzünün gelmesi durumunda [T] sesi ortaya çıkar.

haTdā 34/67, ānaTdı 30/75, āTdı 11/81, ğaTdienen 9/72, doşdurTduğdan 6/204

[v̄]: Katı, tonlu, sızıcı bir çift dudak [v̄]’sidir(Erdem ve Bölük, 2011: 418). Yanında bulunan düz ünlüleri yuvarlaklaştırma etkisi gösterdiği gibi sesin kendisi de daha çok yuvarlak ünlülerin bulunduğu kelimelerde karşımıza çıkar.

çövaş 39/362, ğávur 30/25, yávulusu 29/203, saşum 29/157, devrüş 31/74, devründe 1/74

Tablo. 2. 2. Kavak Ağzında Ünsüzler

ÜNSÜZLER		Katı Ünsüzler									Akıcı Ünsüzler			
		Patlayıcı			Yarı Sızıcı			Sızıcı			Genizsi	Yanak	Titrek	Yarı Ünlü
		Patlayıcı			Sızıcı			Sızıcı			Patlayıcı	Sızıcı	Sızıcı	Sızıcı
		Ötümlü	Yarı Ötümlü	Ötümsüz z	Ötümlü	Yarı Ötümlü	Ötümlü	Yarı Ötümlü	Ötümsüz z	Ötümlü	Ötümlü	Ötümlü	Ötümlü	
Dudak	Çift Dudak	b	P	p	v					m				
	Diş Dudak						v	F	f					
Diş	Asıl Diş	d	T	t			z	S	s	n	l			
	Diş Eti	c	Ç	ç	ç		j	Ş	ş			r		
Damak	Ön Damak	g	K	k									y	
	Orta Damak	g								ñ				
	Art Damak	ğ	Ğ	ğ					h	ñ	ı			
Gırtlak									h					

2.2.2. Ünlü Ünsüz Uyumunun Bozulması

Türkçede bazı ünsüzler ön ve art damak olmak üzere iki çeşittir. Ön damak ünsüzlerinin ön ünlülerle, art damak ünsüzlerinin de art ünlülerle kullanılmasına ünsüz uyumu denir (Ercilasun, 1983: 104). Bununla beraber Kavak ağzında /k/, /ğ/ ve [ñ] ünsüzlerinin etkisiyle yukarıda açıklanan ünlü ünsüz uyumunun belli oranda bozulduğunu söyleyebiliriz. İki ön ünlü arasında bulunan /ğ/ ünsüzünün eridiği durumlarda da uyuma aykırı şekiller ortaya çıkmaktadır. Bölge ağzında /k/ ve /ğ/ ünsüzlerinin /ö/ ve /ü/ ünlüleri ile kurduğu yapı da bu ünlüleri kalınlaştırır.

köy 29/18, güne 20/20, kóküñde 39/243, gidicām 9/36, mafiderdük 39/293, kütük 39/126, küccüklümüzde 35/29, edicāz 19/65

2.2.3. Ünsüz Değişimler

2.2.3.1. Ünsüzlerde Ötümlüleşme

Ünsüzlerde ötümlüleşmeyi kelime başı, ortası ve sonu şekliyle üç grupta ele almak mümkündür.

2.2.3.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme

Günay, kelime başındaki ötümlüleşme için Güney Batı Türkçesinin ayırıcı bir ses özelliğidir(Günay, 1978: 84) der. Kelime başındaki ötümlüleşme bölge ağzında da sistemli olarak karşımıza çıkmaktadır.

[k] - > [g] – değişimi: En sık görülen ötümlüleşme türlerindedir. Gerek Türkçe kelimelerde gerekse alıntı kelimelerde başta bulunan /k/, sistemli bir şekilde /g/ sesine dönüşür.

ğar 1/36, ğazmağlar 2/110, ğısmı 3/30, ğabağ 6/37, ğurtulması 7/211, ğarincâdan 8/7, ğomutanınıñ 12/156, ğıravaTlı 13/5, ğardaşım 26/55, ğoc 27/75, ğavuşamadığ 28/12, ğapanması 35/43, ğontānı 39/84

/k/- > /g/- değişimi: Güney-batı şivelerinde kural olarak (Korkmaz, 1994b:79) kendini gösteren bu değişim yöre ağzında da kendini gösterir. Standart dilde /k/ ile başlayan birçok kelime bölgede /g/ ile telaffuz edilir.

gēci 1/37, gendi 2/14, gişi 8/24, güccük 11/4

/ç/ - > /c/ - değişimi: Yöre ağzında ancak birkaç kelimedede karşımıza çıkar.

cıPıandug 12/20, cāvuş 29/45, coçuktum 24/110, cember 7/249, cıra 7/164,

/s/- > /z/ - değişimi: Daha çok alıntı kelimelerde görülen bir değişimdir.

zabānan 1/146, zığara 23/35, zopa 26/33

/s/-> /c/ - değişimi: Sadece bir kelimedede bu şekilde bir değişim görülmüştür.

ciğara 39/157

/t/ -> /d/- değişimi: Eski Türkçede kelime başında /d/ bulunmamasına karşın Batı Türkçesinin başında görülen bir ötümlüleşme eğilimi sonucu (Caferoğlu, 1989: 21)

ortaya çıkan bu ses değişimi Kavak ağzında da oldukça yaygındır. Denebilir ki bu ses değişimi alıntı kelimeleri de etkileyecek şekilde ivme kazanmıştır.

dabancásuz 36/375, daşluk 37/92, dene 36/101, dahım 1/46, direkdör 16/19, daTlı 29/204, dePbik 9/221, diren 12/35

2.2.3.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme

Batı Türkçesinde iki ünlü arasında hece başında ötümlüleşme yönündeki ünsüz değişimleri önemli yer tutar (Aydın, 1992:50). Belirtilen görüşten hareketle bölge ağzında da kelime içindeki ötümlüleşmenin yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

-[k]- > -[g]- değişimi: Bölge ağzında sıkça görülen bir ses değişimidir.

hağgariye 39/238, ufaęlímızda 35/36, ğavağlı 33/72, baęāyá 32/88, haęęı 31/92
fağaT 30/93, ğaęmıyá 29/159, ğurağlıh 28/89, açluğdan, çocuğlümuzda 26/86,
soüğlüğ 4/34, samanluğları 5/98, başgun 8/52,

-/k/- > -/g/- değişimi: /k/ sesinin ötümlüleşerek /g/ sesine dönüşmesidir. Hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde görülebilir.

ēşgiyá 5/21, işğenceden 30/102, işğembeyi 26/138, ēsgiden 36/218, asğerde 33/128,
işgelesindeydüg 12/24, kēsginnedi 2/84

-/ç/- > -/c/- değişimi: Yazı dilinde var olanların yanında, kelime içinde yer alan diğer /ç/ seslerinin de zaman zaman ötümlüleştiğini bölgede görmekteyiz.

bēkciye 19/64, dilekce 18/26, ēşşekci 9/56, ērikci 36/213

-/t/- > -/d/- değişimi: Batı Türkçesinde sık görülen ünsüz değişimidir. Yöre ağzında, hem alıntı kelimelerde hem de Türkçe kelimelerin ekleşmesi esnasında bu türden ses değişimine rastlanır.

tohdura 36/98, tırahdörlörle 13/42, hasdałıę 23/74, başdakini 25/26, mekdep 9/216,
işde 20/137, isdesyon 19/82, muhdarı 18/103, susdudu 9/246, hırısdıyán 10/14,
üsdüne 11/72

2.2.3.1.3. Kelime Sonunda Ötümlüleşme

-[k] > -[g] değişimi: Kelime sonu ötümlüleşmenin bölgede sistemli olarak görüldüğü türüdür. Yörede birinci çokluk şahıs ekinin kullanımı esnasında kelime sonu ötümlüleşmeye sıkça rastlanır. Bunun yanında “-lık” eki ve bazı yapım eklerinin kullanımında da benzer ses değişimi ortaya çıkar.

ıııııığ 1/22, ğaçağ 3/80, yáıarađ 5/98, çocuğ 7/31, yásađ 9/218, fursuzluğ 11/28, ğalıdırdığ 13/43, atuğ 15/89, satıcağ 17/209, şafağ 19/103, ğataruğ 21/49, ğarışdıııyoduğ 23/53

-/k/ > -/g/ değişimi: Birkaç kelimedede karşımıza çıkan bu ses değişimi konuşurların şahsi tercihleri olarak da değerlendirilebilir.

dēng 23/5 gēıceđ 17/198, gēneleg 17/30, teg 24/60

-/ç/ > -/c/ değişimi: Nadiren görülen bir değişimdir.

hic 38/41,

-/s/ > -/z/ değişimi: Bir kelimedede karşımıza çıkar.

herkez 1/76

-/t/ > -/d/ değişimi: Alıntı kelimelerde karşımıza çıkar. Bu alıntı kelimelerden sonra ötümlü bir sesin ya da ünlünün gelmesi durumunda kelime asli şeklini korur.

mēvlid 29/166, mērd 3/58, ahmed 8/191, mēmed 12/67

-/p/ > -/b/ değişimi: -ıp ekinin kullanıma bağlı olarak ötümlüleşmeye uğradığı örnekleri görülebilir. Ulama durumunda da /p/ sesinin ötümlüleştiğini görebiliriz.

ayıb 12/111, rēceb 12/46, dēfnediP 11/49, yapıP 14/7, máıuP_oıucağ 31/185

2.2.3.2. Ötümsüzleşme

Kelime sonunda tonsuzlaşma, Türkçenin genel eğilimine uygun düşmemektedir (Gemalmaz, 1995: 177). Dolayısıyla Kavak ağzında ötümsüzleşmenin ötümlüleşmeye kıyasla çok az olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.3.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme

/z/-> /s/ - **değişimi**: Bölge ağzında iki kelimedede görülmüştür.

säten 39/250, sêñginidi 22/54

/d/ -> /t/ - **değişimi**: Bazı alıntı kelimelerde karşımıza çıkar. Ayrıca birkaç Türkçe kelimenin de asli şeklinin yöre ağzında korunduğunu söylemek mümkündür.

toğdur 36/99, tikennide 7/278, tóküldü 36/5, tükánnarı 39/373

/b/ -> /p/- **değişimi**: Birkaç kelimedede de olsa yörede görülen bir ses değişimidir.

pıçağ 20/12, pindirdü 24/20, püsküvet 15/159

/g/->/k/- **değişimi**: Türkçe bir kelimenin asli şekli tespit edilmiştir.

künde 36/149

2.2.3.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme

-/b/- > -/p/- **değişimi**: Daha çok alıntı kelimelerde görülen bir ses değişimidir.

faPrihaalarda 16/57, aPdes 9/8, saPri 32/32

-[b]- > -/f/- **değişimi**: Kavak ağzında bir kelimedede görülür.

aFura 17/153, afurdaki 6/110

-/z/- > -/s/- **değişimi**: Bazı kelimelerin ekleşmesi anında dikkat çeken bir değişimdir.

isdemesseñ 31/161, vermesseñ 15/181, gêtüremesseñiz 7/207, tossuz 18/20

2.2.3.2.3. Kelime Sonunda Ötümsüzleşme

Standart dilden farklı olarak yöre ağzında görülen kelime sonu ötümsüzleşmeye birkaç kelimedede rastlarız.

-/r/ > -/k/ **değişimi**: Sadece bir kelimedede tespit edilmiştir.

ğadağ, 34/150

-/j/ > /-/ş/ **değişimi**: Alıntı bir kelimedede karşımıza çıkmıştır.

tonaŞ 18/13

-/z/ > -/s/ değişimi: Yöre ağzında “ yüz, biz” gibi tek heceli bazı kelimelerde sistemli bir şekilde görülür. Bazı alıntı kelimelerde de karşımıza çıkan bir ses değişimidir.

mërkes 18/60, biS 26/43, çerkeS 6/149, kókümüS 1/41,

2.2.3.3. Sızıcılaşıma

Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli nedenlerle sızıcı ünsüzlere dönüşmesi olayı (Karaağaç, 2013: 703) olarak tanımlanabilen sızıcılaşımaya yöre ağzında kelime başında rastlanmaz.

2.2.3.3.1. Kelime İçinde Sızıcılaşıma

Anadolu ağızlarının çoğunda olduğu gibi Kavak ağzında da kelime içi sızıcılaşıma oldukça yaygındır.

-[k]- > -[h]- değişimi: Batı Grubu ağızlarının büyük bir kısmında /k/ ünsüzü iki ünlü arasında sızıcılaşıarak art damak ünsüzü /h/’ya dönüşür (Karahan, 2011: 128). Yörede bu yönde ses değişimi oldukça yaygındır.

çiharıdım 6/191, ahlım 8/192, çahallıılar 13/1, fahır 22/97, arha 23/18, oħula 31/86, yáhalandı 36/48, yoħsa 37/99, vaħıT 39/119, oħuyucu 33/60, biraħdıysa 29/90, mıntıhayá 22/28, topraħda 19/67

-[k]- > -[h] değişimi: Bir kelimedede tespit edilmiştir.

bahıñ 17/190,

-/k/- > -/h/- değişimi: Yaygın olmamakla beraber zaman zaman karşımıza çıkan bir değişimdir.

behir 20/16, sehiz 16/12, dörtdehi 4/70, türhler 9/71

-/ç/- > -/ş/- değişimi: Sıkça karşılaştığımız bir ses değişimidir.

geşmiş 8/210, āşlarımız 39/9, geşlîmizde 3/23, ğaşmış 34/68, aşdıħ 17/76, bişdireceksiñ 39/195, seşdile 12/135, , reşberlikle 19/7, uşmuş 8/180, işdim 34/51, işdimā 32/95, çeküşle 2/93

2.2.3.3.2. Kelime Sonunda Sızıcılaşma

-[k] > - [h] değişimi: Kelime sonu sızıcılaşması olarak en yaygın türüdür. Bölgenin bazı yerlerinde [k] sesinin sızıcılaşmaktan çok ötümlüleştiğini de belirtmek gerekir.

yoh 1/15, dırmih 2/161, çalmaq 4/78, somah 6/84, qarşılaşdıh 8/86, gacah 12/13, dutamadıh 15/12, çorah 17/78, pıcah 20/12, hasdaıh 27/76, ırh 30/105, zambah 32/7, toPrah 36/41

-/ç/ > -/ş/ değişimi: Kelime sonu sızıcılaşmanın Anadolu ağızlarında yaygın bir türüdür. Kavak ağzında, sistemli olmasa da bazı kelimelerde görülür.

hiş 1/15, üş 33/143, gënş 30/9, ilaş 7/27, gâş 18/117,

2.2.3.4. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişimler

Sürekli ünsüzlerin aralarındaki değişim bölge ağzında oldukça sık rastlanan bir durumdur. Değişimlerin büyük çoğunluğu kelime içinde gerçekleşirken, kelime başında ünsüz değişimi de birkaç örnekle karşımıza çıkar.

2.2.3.4.1. Kelime Başında Sürekli Ünsüzler Arasında Değişimler

/ş/- > /h/- değişimi: Yöre ağzında bir kelimedede görülmüştür

hindi 22/97

/h/ -> /f/- değişimi: Sadece bir konuşurda rastlanmıştır.

fursuzluğ 11/28

/l/- > /n/- değişimi: Bir örneğine rastlanmıştır

naleTdáyın 5/47

/v/- > /m/- değişimi: Alıntı kelimelerde karşımıza çıkar

mefat 32/122, merem 11/2

/v/- > /f/- değişimi: Bir kelimedede yaygın olarak bu değişimin olduğunu söyleyebiliriz.

Furmayá 20/127, furan 22/44, fururıardı 6/155

/s/-> /z/- **değişimi**: Genelde alıntı kelimelerde görülen bir değişimdir.

zabānan 1/91, zopa 26/33

2.2.3.4.2. Kelime Ortasında Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişimler

-/r/- > -/l/- **değişimi**: Hem hece sonu hem de hece başında olmak üzere sıkça görülen ses değişimidir.

sêlbes 35/37, gúleş 22/109, dilek 9/130, ta||anıñ 7/41,

-/l/- > -/n/- **değişimi**: Anadolu ağızlarının çoğunda olduğu gibi Kavak ağızında da sıkça görülen bir değişimdir. “ ile” edatının ekleşmesi durumu, ses değişiminin temel etkenidir.

arkadaşımnan 38/135, harıtáynan 39/26, bábamınan 2/33, háyvannarınan 5/28, tirennen 6/79, cibinen 23/145,

-/d/- > -/c/- **değişimi**: Özellikle “şimdi”(Demir, 1995: 99-114) kelimesinde görülen bu değişim yörede yaygınlık gösterir

şinci 39/20, şimci 15/107

-/f/- > -/h/- **değişimi**: Yaygın olmamakla beraber bazı alıntı kelimelerde karşımıza çıkar.

múhdümüz 18/211, kúhlemmiş 12/19, kúhúr 29/129

-/ğ/- > -[v]- **değişimi**: Genelde erime eğilimi gösteren /ğ/ sesi nadir de olsa bu yönde ses değişimine uğramıştır.

sovuğdan 36/27, dúverdik 14/32

-/ğ/- > -/y/- **değişimi**: Yöre ağızında /ğ/ sesinin düşmeyip de /y/ sesine dönüştüğü şekiller görmek mümkündür. Özellikle “buğday” kelimesinde bu değişimin sistemli olduğunu söyleyebiliriz.

buydáy 3/16, buydáyım 17/97, buydáy|a 36/40

-/m/- > -[ñ]- **değişimi**: Yazı dilinin aksine asli şeklini koruyan kelimelerde görülür.

doñuz 1/125,

-/m/-> -/n/- **değişimi**: Yörede “ şimdi” kelimesinde sistemli bir şekilde görülür..

şindiki 16/14

-/n/- > -[ñ]- değişimi: Geniz ünsüzlerinden /n/ damak ünsüzleri olan /g/, /ğ/, /ğ/, /k/, /k/, [K], [K] ünsüzlerinden sonra geldiği zaman [ñ] olarak telaffuz edilir(Eker,2006:274). Bölgede eski şekillerini devam ettiren Türkçe kelimelerde ve birkaç alıntı kelimeye görülür.

yáluñuz 1/35, saña 3/44, mañgal 2/36, añağarası 5/72, beñzeriz 1/83, zeñgin 11/67

-/f/-> -/v/-, -[v]- değişimi: Kavak ağzında bazı kelimelerde rastlanan bir ses değişimidir.

misaviriñ 6/7, taravından 22/111, musdağa 38/87,

-/n/->-/m/- değişimi: Genellikle dudak ünsüzü -/b/-,,nin etkisiyle oluşur(Bölük, 2011:76). Yöre ağzında bu yönde ses değişimine uğramış kelimeler görmek mümkündür.

isdambuıda 38/53, ombaşı 32/89

2.2.3.4.3. Kelime Sonunda Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme

/n/>-/m/ değişimi: /n/ ünsüzü ile biten bir kelimedenden sonra dudak ünsüzü /b/ ile

başlayan bir kelime geldiğinde /n/ ünsüzü benzeşerek /m/ ünsüzüne dönüşür(Bölük, 2012:64).

om beş 23/89, eşgidem misir 25/119, om milyon 19/37

2.2.3.5. Süreklileşme

Ötümlüleşme ve sızıcılaşma başlıkları altında incelediğimiz bazı ses değişimleri aynı zamanda süreklileşmenin de örneğidirler. Bölge ağzında tespit edebildiğimiz süreklileşme örneklerinin hepsi kelime içi ya da kelime sonunda gerçekleşmiştir.

/k/ > /h/ değişimi: çıharıncı 8/190, yihııdı 11/15, dañıyoıılar 15/77, faPrihaıarda 16/57, yoh 22/96, artıh 25/53, tabağlara 28/110, oğundu 31/64, muğdarı 34/122

/ç/ > /ş/ değişimi: ğaşıdılaş 39/305, üş 15/15, bi ğaş 23/66, bişdireceksiñ 39/195, ğişdi (geçti) 1/77, hiş 2/113, ğoşdü 8/203, murşları 2/88, ğeñşler 19/22, borşluyuğ 6/153, çeküşleñ 2/82, ilaş 23/53

/ç/ > /c/ değişimi: kirec 4/25, fıçı 5/39, ac 6/87, çoçuğlümüzda 15/114, birinçide 23/54, mecburen 23/155, *erzinçan* 26/31, orucu 37/49

2.2.3.6. Süreksizleşme

Süreksizleşme, Türkiye Türkçesi ağızlarındaki genel temayüle göre pek yaygın olmayan bir değişimdir (Aydın, 1992: 57). Genelde kelime başında görülen süreksizleşme örnekleri şöyle sıralanabilir:

/j/ > /c/ değişimi: Alıntı kelimelerde görülen bir değişimdir.

cándarma 6/54, silâç 17/132, viráca 24/23

/y/- > /g/- değişimi: Yöre ağzında “yine” kelimesinde görülen bu değişim oldukça yaygındır.

gine 32/13

/f/- > /p/- değişimi: Alıntı iki kelimedede görülmüştür.

pezi (fevzi) 12/133, páytinnar 9/54, páytónna 26/14

-/r/ > -/ğ/ değişimi: Bir kelimedede karşılaşılmıştır.

ğadağ 34/122

-/z/- > -/c/- değişimi:

yáľuñuccáyım 14/35

-/ş/- > -/ç/ değişimi: İlerleyici benzeşme ile oluşan bir örnek tespit edilmiştir

báčçávuş 18/132,

/r/- > /d/- değişimi: Bir konuşurun alıntı bir kelimeyi telaffuzunda görülmüştür.

döndövú (randevu)7/16,

-/h/- > -[T]- değişimi: İlerleyici benzeşme sonucu ortaya çıkan süreksizleşme şeklidir.

anaTder (anahtar) 39/371

2.2.3.7. Süreksiz Ünsüzler Arasındaki Değişimler

Bölge ağızında çok sık olmamakla beraber, süreksizlerin kendi aralarında değişmelerine örnek kelimeler mevcuttur. Ancak bu değişimler sistemli olmayıp bir iki konuşurun telaffuzu ile sınırlıdır.

-/ğ/->-/k/- değişimi: sıkortadan 5/88

/g/- > /k/- değişimi: künde 36/147

/b/- > /p/- değişimi: pıçağ 20/12, pındirdü 24/20, püsküvet 15/159

- k->-t- değişimi: èlettirik 13/49

-k>-t değişimi: ğirt 12/132

2.2.4. Kelime İçinde Ünsüz Benzeşmesi

Bir kelimedede yan yana gelen veya söyleyişte birbirini takip eden iki kelimededen birinin sonunda bulunan ünsüzle, diğerinin başında bulunan ünsüz birbirlerine tesir ederler (Banguoğlu, 1959: 6). Bu etki ünsüz benzeşmesinin temelini oluşturur.

Kelime içinde gerçekleşen ünsüz benzeşmeleri, boğumlanma noktaları birbirine yakın ünsüzler arasında gelişir(Korkmaz, 1994b: 93). Diğer Anadolu ağızlarında olduğu gibi Kavak ağızında da söz konusu benzeşmenin birçok örneğine rastlanır. Yöre ağızındaki ünsüz benzeşmelerini ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki bölümde ele alabiliriz.

-nl- > -nn- benzeşmesi: Bölgede oldukça yaygın bir ilerleyici benzeşme türüdür. /n/ ünsüzü ile biten kök ya da gövdeye çokluk eki “- lar/ -ler” , yapım eklerinden “-lı/ -li” başta olmak üzere /l/ ünsüzü ile başlayan bir ekin gelmesi durumunda bahsi geçen benzeşme gerçekleşir.

önnar 1/24, madenner 2/75, günnerde 3/103, sérgenner 6/29, ğarannıĝ 6/128, düünneri 8/25, çobannık 12/120, háyvannardan 15/80, paturonnar 16/72, annadıñ 17/155, táyinne 19/94, millonnuĝ 39/169, zéñginner 38/173,

-rl- > -ll- benzeşmesi: Yörede sıkça karşılaşılan gerileyici benzeşme türüdür. Geniş zamanın birinci çokluk şahıs çekiminde, sistemli bir şekilde /r/ ünsüzü /l/ ünsüzüne dönüşür.

geçinillerimiş 1/74, yapallarının 4/22, yıllere 5/90, misilleri 8/126, emilliniñ 18/82, demilleri 2/82, yuvañlandı 39/172, muhdañlık 30/128, dañlıñ 8/139, motuñlu 12/148, bişürülleñ 23/111

-rn- > -nn- benzeşmesi: /r/ sesiyle ilgili bir başka gerileyici benzeşme şeklidir. Yaygın olmamakla beraber yörede karşılaşılr.

sonna 23/123,

-zs- > -ss-, -Ss benzeşmesi: Gerileyici ünsüz benzeşmesinin yörede en yaygın şeklidir. Genel olarak geniş zamanın olumsuz çekimi esnasında yan yana gelen /z/ ve /s/ ünsüzleri arasında gerçekleşir.

uymassa 1/34, bilmessiñiz 26/4, yápmaSsañ 17/114, squtmaSsañ 11/78, gétüremesseñiz 7/207, işitmessiñiz 31/143, adamıñıssa 7/204, tossuz 18/20, ölemessiñ 29/29, buñamassiñ 19/58

-ls-> -ss- benzeşmesi : Yöre ağızında, yaygın bir şekilde “olsun” kelimesinde karşımıza çıkar.

ossun 12/42

Bölge ağızında az görülen diğer ünsüz benzeşmelerine şu örnekleri verebiliriz:

-şç- > -çç benzeşmesi: báčçávuş 18/130

-cz- > -zz- benzeşmesi: èzzaneye 3/41

-kt-> -tt- benzeşmesi: èlettirik 13/49

-ğn-> -nn- benzeşmesi: inniyá (iğneye) 36/108

-st-> -ss -benzeşmesi : ğassetdim 9/190

-zc- > -cc- benzeşmesi: yáluñuccáyım 14/35

-ns- > -ss- benzeşmesi: issan 26/13

-ly- > -ll benzeşmesi-: millon 12/57, millár 17/145,

-ny- > -yy- benzeşmesi: almayıya 8/131

2.2.5. Benzeşmezlik

Bir dil biriminde yer alan seslerin çıkış yeri veya çıkış biçimi bakımından birbirinden uzaklaşması (Karaağaç, 2013: 165) olarak tanımlanan aykırılışma diğer adıyla benzeşmezlik Kavak ağzında da görülen bir ses olayıdır. Benzeşmezlik sebeplerini şu şekilde açıklamak mümkündür:

Türkçede aykırılışma genellikle, yabancı dillerden alınmış ve söyleyiş güçlüğü çekilen sözcüklerde görülür (Karaağaç, 2013: 166). Alıntı kelimelerde /r/ ünsüzünün tekrarından kaçınılarak bu ünsüzlerden birinin /l/ ünsüzüne çevrilmesi (Aydın, 1992: 61) benzeşmezliğin önemli bir sebebidir.

bilâderim 36/70,

Kelime içinde /ç/ > /ş/ değişimi ekleşme esnasında benzeşmezliğin oluşmasına(Erdem, 2001:69) neden olur.

geşdi 36/189, öşdüle 39/77, geşlimde 31/8, gâşduğ 5/22, gôşdü 6/112, üşde 8/15, seşdile 12/135

Standart dilde var olan ötümlülük - ötümsüzlük uyumunun bölge ağzında tamamlanmamış olması da benzeşmezlik sebebi olarak karşımıza çıkar.

çalışganımışın 29/118, gonusduğdan 25/39, defderi 15/26, tarafda. 22/33, eşgi 1/8, asgêrlık 9/161, satdım 11/14, atdı 20/95, muhdaçdığ 19/68, açdılar 1/152, diyerekden 5/108, çekdik 8/92,

2.2.6. Ünsüz İkizleşmesi

Ünsüz ikizleşmesi, iç seste iki ünlü arasında bulunan ve vurguyu üzerinde bulunduran ikinci hece başındaki ünsüzlerin, açık ve zayıf boğumlanmalı ilk hece ünlülerinin etkisi altında kendi hece sınırlarını aşacak bir yoğunlukla boğumlanmaları sonucunda söz konusu ünsüzdeki tekrarlanmayı gösteren ses olayıdır (Karaağaç, 2013: 840). Kavak ağzında /c/, /ğ/, /m/, /n/, /ş/, /y/, /l/, /t/ ünsüzlerinin kelime içerisinde ikizleştiği görülür.

amma 2/9, güccükler 11/73, sađđa (saka) 5/28, aşığadıymış 8/65, eşşekci 9/56, góttüdü 10/21, zátTen 33/7, ittiraz 39/40, yánna 31/8, beyyá (bayağı) 33/29, bėlli (beri) 7/40, better 15/146,

2.2.7. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi

Bölge ağzına özellikle Arapçadan geçmiş birkaç kelimedede karşıımıza çıkar. Ünsüz ikizleşmesine kıyasla daha az görülür.

ével 18/147, güvetlmiş 7/193, tükánnarı 39/373, táyibiñ 33/94, húriyet 13/22, üstēmen 32/82, müderis 31/55, saraf 24/29

2.2.8. Ünsüz Düşmesi

Türkçede ünsüz düşmesinin temel sebepleri olarak Türkçenin asli sesi olamayan ünsüzlerin düşürülmesi, alıntı kelimelerin dilin bünyesine uydurulması anında oluşan düşmeler ve Türkçenin asli ünsüzlerinin lehçe, şive ve ağızların oluşumunda toplumsal tercihlere bağlı olarak düşürülmesi görülmektedir (İlhan, 2009: 43). Bölge ağzında da görülen ünsüz düşmelerini yukarıda bahsedilen sebeplerle açıklamak mümkündür.

Kavak ağzında görülen ünsüz düşmeleri kelimenin başında, ortasında ve sonunda olmak üzere üç grupta incelenebilir.

2.2.8.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi

Kelime başında ünsüz düşmesi /h/ sesinde olmak üzere sınırlı olarak karşıımıza çıkar. aparleler (hoparlörler) 32/105, üseyin 4/111, áyvannar 17/217, ádi 9/219, arman 24/123

Ulama ses olayının meydana geldiği bazı durumlarda da ikinci kelimenin başında bulunan ünsüzün düştüğü yöre ağzında tespit edilmiştir.

yiyecek_üzünden 8/134, üç_āneyken 32/22, imam_atiP 1/150, göc_arı 2/184, var_ani 6/4,

2.2.8.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi

Kavak ağzında, kelime içinde ünsüz düşmesine sıkça rastlanır. Özellikle /d/, /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /n/, [ñ], /r/, /s/, /t/, /v/, /y/ ünsüzlerinin kelime içinde düştüğünü söylemek mümkündür.

-/d/- düşmesi: Yörede kullanılan iki kelimedede /d/ sesinin düştüğü görülmüştür.

güünüz (gündüz) 9/28, efenime (efendime) 11/38,

-/f/- düşmesi: Hece sonundaki iki ünsüzden biri olan /f/ ünsüzünün bir kelimedede düştüğü görülmüştür.

çiTlü 5/100,

-/g/- düşmesi:

musāliñ (*musagilin*) 35/82,

-/ğ/- düşmesi: Kelime içinde yer alan sızıcı /ğ/ sesi çoğu zaman düşmüştür.

öleden 1/24, öğretmen 33/139, aır 9/6, bıçayı 9/42, dālardan 10/33, dërnejñ 13/26, İneylen 14/14,

-/h/- düşmesi: Arapçadan alıntı kelimelerde yer alan /h/ sesinin genelde düştüğünü söyleyebiliriz.

tēris 32/94, zabāñ 1/101, māleniñ 3/69, *cumūriyet* 32/101, şüpe 9/197, mēmed 12/67, tōmunu 14/7, pēlivanıdın 39/245, māsende 30/110,

-/k/- düşmesi: Bölge ağzında birkaç kelimedede karşımıza çıkar.

āşamları 2/1, āşama 5/19, ölçānen 6/40, bāyım (bakayım) 13/32, ehliuvufları 39/21,

-/l/- düşmesi: Yaygın olmamakla beraber hem Türkçe hem de yabancı kelimelerde görülen ünsüz düşmesidir.

yāniş 2/15, ōsun 4/50, dīnedim 9/118, , māzememiz 12/159, aTmiş 15/45, *hak* 20/43, aTyapısı 39/240,

-/n/- düşmesi: Akıcı ünsüz olması sebebiyle bölge ağzındaki kelimelerde zaman zaman düştüğü görülür.

geşlîmde 2/27, sōra 2/45, 11/24, tak 12/156, rêçber 6/12, piriç 7/148, işallah 15/31, mitiglerde 33/91, naĭbatımış 5/27

-[ñ]- düşmesi: Kavak ağzında [ñ] sesinin çoğu zaman kendisini koruduğu görülür, bununla beraber birkaç kelimedede ise söz konusu ses düşmüştür.

yâlüzum 2/2, saā 3/13, bā (bana)

-/r/- düşmesi: Akıcı ünsüzler dilimizde en fazla düşme eğilimi gösteren ünsüzlerdir (İlhan, 2009: 43). Akıcı ünsüz olan /r/ sesi de bölge ağzında düşme eğilimi göstermektedir.

yánaşdumaz 1/113, durusañ 2/156, atuğ 6/203, susdudu 9/246,

-/s/- düşmesi: İkinci teklik şahıs eki bünyesindeki sesin birkaç kelimedede düştüğü tespit edilmiştir.

duTmuşuñ 5/77, yázmışıñ 39/178

-/t/- düşmesi: Hece sonunda yer alan iki ünsüzden birisi olması hâlinde, /t/ sesinin düştüğü kelimeler bölge ağzında yer almaktadır.

raşlamadıñ 2/176, çiftü 14/23, abdessüz 31/124, terórisler 39/83,

-/v/- düşmesi: Çok sık görüldüğü söylenemez. Alıntı ve Türkçe kelimelerde karşımıza çıkar.

telēzonda 1/65, fēzi 12/95, dōdürcekler 24/125, gōláylar (kovalıyorlar) 39/54, yēmiyesini 39/163,

-/y/- düşmesi: Kelime içinde yer alan /y/ ünsüzü çoğu zaman düşer.

dēmirçiz 2/33, bēfendi 11/53, dīcekler 12/190, şikāT 15/32,

2.2.8.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi

Bölge ağzında yer alan kelimeler incelendiğinde /ğ/, /h/, /k/, [k], [l], /n/, /r/, /t/, /y/ ünsüzlerinin sözcük sonunda düştükleri tespit edilmiştir.

-/ğ/ düşmesi: Cümlede eksiz şekilde kullanılan bazı kelimelerin sonunda yer alan /ğ/ ünsüzünün düştüğü görülür.

dā 1/9, sā 7/11, yā 39/190,

-/h/ düşmesi: Alıntı kelimelerde görülen kelime sonu ünsüz düşmesidir (Kirik, 2011: 130).

abduḷla 33/877, mēt 31/181,

-/k/ düşmesi: Yöre ağzında sadece bir örneğine rastlanmıştır.

gō (gök) 39/26,

-/k/ düşmesi: Bir kelimedede karşımıza çıkar.

yō 23/172, 12/185

-/l/ düşmesi: “Nasıl” kelimesinde sistemli olarak düştüğü söylenebilir.

nası 30/79, 1/128, 7/224

-/n/ düşmesi: Gerek alıntı kelimelerde gerekse Türkçe kelimelerde zaman zaman görülen bir ses düşmesidir.

pantul (pantolon) 39/343, uçu 6/29, 37/91, giderke 12/169, zaté 18/50

-/r/ düşmesi: Yöre ağzında çok fazla görülür. Geniş zaman ve şimdiki zaman eki ile çokluk ekinde bulunan /r/ sesi genelde düşmüştür.

gurtarı 39/16, bi 30/48, öldüle 30/123, diyo 36/99,

-/t/ düşmesi: Kelime sonunda “ft” ya da “st” şeklinde bulunan /t/ ünsüzünün özellikle tek heceli kelimelerde düştüğü tespit edilmiştir.

çif 9/200, üs 39/121, dos 30/4, abdes 17/74, dürüs 15/177

-/y/ düşmesi: Bölge ağzında iki kelimedede görülmüştür.

go 39/78, şe 20/6

-/z/ düşmesi: Nadir olarak görülen bir ses düşmesidir.

poyrádan 2/67

2.2.9. Ünsüz Türemesi: İki ayrı gramer birliğinin bir kelime şeklinde gramer birliği oluşturacakları durumda (Ergin, 1993: 49) ünsüz türemesi gerçekleşir. Bölge ağzında

bu genel durumun dışında konuşurların kişisel kullanımlara bağlı olarak kelime başında ve sonunda da ünsüz türemesine rastlanır.

2.2.9.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi

Kavak ağzında /h/ ve /y/ seslerinin kelime başında türediği tespit edilmiştir.

/h/- türemesi: Birkaç kelimedede görülür.

hambara 39/271, helbet 15/94,

/m/- türemesi: İkileme oluştururken görülen bir ünsüz türemesidir.

móküzler 16/54, méziyátınan 23/152

/y/- türemesi: Bölge ağzında “esir” kelimesinin başında /y/ ünsüzü türemesi genelde karşımıza çıkar.

yèsir 30/75, 5/31, 24/27

2.2.9.2. Kelime Ortasında Ünsüz Türemesi

Ünsüz ikizleşmesi başlığı altında incelediğimiz kelimeleri bir kenara bırakacak olursak yöre ağzında kelime ortasında ünsüz türemesini alıntı birkaç kelimedede görebiliriz.

-/d/- türemesi: naleTdáyín 5/47

-/n/- türemesi: kasanturáyına 24/48

-/y/- türemesi: *ismayı!* 24/36, fayízi 17/179, *fayĩk* 20/134, áyliye (aileye) 36/110, dáyrelik 13/27, mèsäyisini 39/163

2.2.9.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi

Kelime sonunda ünsüz türemesi hadisesinin birkaç ünsüz üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz.

-/ğ/ türemesi: oļuncuğ 39/347,

-/k/ türemesi: şincik 18/119

-/k/ türemesi: ğalıncák 30/77,

-/m/ türemesi: yoğsam 5/75

-/n/ türemesi: Ek fiilin geçmiş zamanlı çekimlerinde ve vasıta ekinin hem ekleşmesi durumunda hem de kelime şekliyle kullanımında sıklıkla karşımıza çıkan ses türemesidir.

polisidin 39/109, varıdın 19/50, bâbamlan 2/106, boyunlarıyılan 9/158, ilen 31/80,

-/y/ türemesi: ney (ne) 4/102,

2.2.10. Göçüşme

İki komşu ünsüzün yer değiştirmesi (Aydın, 1992: 65) olayına göçüşme denir. Nöbetleşme veya ögelerin sıralanışındaki değişiklik olarak da tanımlanan göçüşme Türkçede , daha çok “ ç, s, d, t, z, ş, v, f, n, y” gibi diş ve dudak , bilhassa da “r, l” akıcı ünsüzleri taşıyan sözlerde görülür(Karaağaç, 2013: 437).

Bölge ağızında görülen göçüşmeleri şöyle sıralamak mümkündür:

-ml- > -lm-: melmeketde 2/108

-rh- > -hr-: mehremeT 9/72

-pl- > -lp-: cılbag 1/11

-lv- > -vl-: hevlayı 11/71, şavlar 32/51

-ry- > -yr-: gáyrulası 6/100

-rv- > -vr-: devriş 31/92

Yan yana gelmiş iki ünsüzden başka birbirinden uzak ünsüzler arasında da göçüşme gerçekleşebilir.

-l- r- > -r- l-: burguļu 25/119

-l- n-> -n- l-: naleTdáyın 5/47, geneleg 17/30,

2.2.11. Hece Kaynaşması

Kavak ağızında, diğer birçok Anadolu ağızında olduğu gibi, hece kaynaşmasına sıkça rastlanır. Özellikle /g/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /n/, [ñ], /r/, /v/, /y/ ünsüzlerinin iki ünlü arasında yer aldığı durumlarda hece kaynaşması gerçekleşir. İkincil uzun ünlülerin bir kısmı da yine hece kaynaşması sonucu oluşur(Bölük, 2012: 77).

āniñ 19/68, didūm 1/19, rātidıg 21/31, dēl 2/14, dēmende 7/130, tēlezyonda 7/52, yālūzum 2/2, tōmunu 14/7, şikāTcisiñiz 15/35, yökene 18/121, yōusa 19/26, yāzdīsa 25/43, bēkliyōk 26/52, sābı 6/118,

Yan yana kullanılan iki ünlünün kaynaşmasıyla ortaya çıkan hece kaynaşmasına(Bölük, 2012: 77) bölge ağızında da rastlamak mümkündür.

sāTde 3/88, ālesinden 30/119

Hece kaynaşmasının bir diğer örneğini de iki kelimenin birleştiği durumlarda görürüz.

nólucáK 29/47, nārayiñ 9/100, nāPiyım 2/9, nādar 9/240, ğoc_arı (koca karı) 2/184

2.2.12. Hece Düşmesi

Üç veya daha fazla heceli kelimelerde orta hecenin düşmesi(Banguoğlu, 2011: 63) olarak tanımlanan hece düşmesine Kavak ağızında yer alan bazı kelimelerde rastlanır ancak hece düşmesi hece kaynaşması kadar yaygın bir ses olayı değildir.

Yöredeki bazı konuşurların “götür” kelimesine ek getirdikleri zaman “-ür” ekini düşürdükleri tespit edilmiştir.

gótrüler 11/68, gótdüle 12/138, gótdü 12/171, gótdüleř 33/31

Şimdiki zaman ekinin kullanımı sırasında da zaman zaman hece düşmesi meydana gelir.

öliy (ölüyor) 30/117, dóüy (döğüyor) 12/37, oľuy 27/56, duruy 6/135, biçiy 17/113, yédirúy 23/88

Yöre ağızında “daha” sözcüğünün hece düşmesine uğrayarak “dā” şeklinde kullanılması oldukça yaygındır.

dā fazla 1/78, dā gitmem 11/19, dā yakın 18/103, dā *türkcəsi* 23/4, dā yóharı 25/51, dā şënniklīdi 28/125

Alıntı kelimelerin bir kısmında hece düşmesi gerçekleşir.

mütáyidi 18/136, télevzonum 19/43, mahleydi 23/112, cumüret 10/30,

Yukarıda belirtilen sebeplerin dışında, hece düşmesine örnek olarak verebileceğimiz diğer kelimeler de şunlardır:

önne 39/92, dēşirdiler 1/12, gēşcāñ 1/60, yánna 2/5, yim bēş 3/81

2.2.13. Kelime ve Cümle Vurgusu

Vurgu, bir kelimedeki diğerlerinden kuvvetli bir şekilde çıkarılan hece üzerindeki baskıdır (Ergin, 1993: 98). Vurgulanmış sözcüklerde sevinç, üzüntü, heyecan gibi duygulanmaların etkisi açıkça anlaşılmakta, bunun yanında kişilerden kaynaklanan söyleyiş özellikleri de etkili olmaktadır (Uysal, 2009: 72). Gerek kelime gerekse cümle vurgusu yönünden yöre ağzında öne çıkan hususları şu şekilde ifade edebiliriz:

Türkçe kelimelerde vurgu genellikle son hecede bulunur.

è'kin 3/9, varı'mış 6/126, sıhın'tı 8/67, soutmaS'saň 11/78, doymamı'şığ 29/205
vurdu'la 36/147, gúş'lü 30/6

Kelimeye ek gelmesi durumunda, standart dile benzer şekilde vurgunun son hece üzerine kaydığı görülür.

bunna'rıñ 39/375, sızdırı'dıy'sa 38/211, dēde'si 37/87,

Pekiştirme bildiren kelimelerde vurgu ilk hecededir (Kirik, 2011: 138).

'bembeyáz 12/84, 'simsiyah 29/213

Hem şahıs hem de yer isimleri eksiz durumda ise vurgu ilk hecede bulunur.

'áľáddin 39/37, 'fētiye 1/149, 'şerif 6/25, 'kázim 7/80, 'mēndéres 8/138, 'musa 9/87, 'çársámბá 2/167, 'ávrupa 15/41, 'émirli 27/31, 'ľádik 17/12, 'gózansıķı 6/90, 'çivril 39/24, 'aňgara 34/20, 'türküye 29/126

Sayı isimlerinde vurgu genellikle ilk hecededir (Akca, 2009: 235).

'iki 28/8, 'yim bēş (yirmi beş) 34/95, 'otuz dórd 37/101, doķuS 5/16,
'yüz om bēş 9/34

Yazı dilinde olduğu gibi bölge ağzında da vurguyu üzerine almayan ekler
bulunmaktadır.

ğaç'amamış 12/106, aħş'a'mınan 23/137, otu'rukene 24/87, afur'daki 25/59, i'ninci
26/182, bozdu'lağ mı 24/29

Kavak ağzında cümle vurgusu standart dilden farklılık göstermez. Yükleme en yakın
kelime vurguyu üzerinde bulundurur..

bi çift sürüñ 'bize dédi. 6/96

yáz gitdi bizim bórdá. 1/28

ékrám bunnarı arkã 'arkáyá sóelTmiş 7/98

báyram_akşamá suFra çıħar arefe gúnü akşamá.15/128

gêçinüydük_amma nası gêçinüydük, bilsãñ sen! 22/51

yèmin_ederim *méndérese* küfür étdi benim masamda.29/113

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. İSİM VE FİİL ÇEKİMİ

3.1.1. İSİM ÇEKİMİ

3.1.1.1 Hâl Ekleri

İsimler cümle içinde başka kelimelerle olan ilişkilerine göre farklı hâllerde bulunurlar (Banguoğlu, 2011: 326). Bahsedilen bu farklı hâllerin ifadesi için ihtiyaç duyulan eklere de isim hâl ekleri denir.

3.1.1.1.1. İlgi Hâli Eki

Hâl eklerinin temel fonksiyonu, ismi içinde bulunduğu duruma göre fiile bağlamak (Buran, 1996: 61) iken ilgi hâl ekinin temel işlevi bir ismin başka bir isimle ilgili olmasını sağlamaktır (Doğan, 2012: 171). Kavak ağzında ilgi hâl ekine genellikle şu şekillerde rastlanır: “-iñ/-iñ, -uñ/-üñ, -niñ/-niñ, -nuñ/-nüñ”

davariñ 1/77, çocuđlarıñ 7/100, demürcüleriñ 2/136, dërmeniñ 9/81, gávuruñ 12/122, ođułuñ 18/52, hocanıñ 39/372, yüzbaşıñıñ 36/162, mäleniñ 3/69, tenékeniñ 9/90, gomşunuñ 3/84, okuycunuñ 33/63, kóPrüsünüñ 7/153, müdürünüñ 18/36

Hece kaynaşmasına bağlı olarak ilgi hâli ekinin sadece “ñ” sesinden oluşmuş şekillerine de bölge ağzında sıkça rastlarız.

dāñ_ içinde 2/170, ırmāñ 5/23, ğavāñ 35/151, orāñ 2/79

İlgi hâli ekinin yöre ağzındaki kullanılışını incelediğimizde, bu ekin ikiz ünlü oluşumu içerisinde yer alacak şekilde kullanıldığını görürüz.

çocuñ 7/279, yáPduñ 9/206, hasdañ 36/37, muhdarñ 19/38, emeklilñ 5/83

İlgi hâli eksiz de kurulabilir. Bu durum eksiz genetik şekil olarak da isimlendirilir (Ergin, 1993: 218).

gávur kóyúydü 112/53, *alñah* rızası 39/374, *yónan*_asgèri 20/74, amcám cocu 24/122

3.1.1.1.2. Yükleme Hâli Eki

Yükleme hâli, cümle içinde ismi kendisini etkileyen geçişli fiile bağlayan hâldir (Buran, 1996: 99). Bölge ağzında yükleme hâl eki, yazı dilinde olduğu gibi, “-ı/-i, -u/-ü” şeklindedir.

tarñalarımızı 9/180, ğızı 18/203, kóyleri 22/112, dèreri 24/57, doñturu 7/25, tozu 18/29, öşürü 21/25, kóyü 22/37

Bu ek yazı dilinde olduğu gibi -I/-U ünlüleriyle biten isimlerden sonra araya -y- kaynaştırma ünsüzünü alırken iyelik ekli kelimelerle işaret zamirlerinden sonra araya zamir n’sini alır (Acar, 2012: 131).

cámiyi 33/29, *köseliyi* 4/132, ğarıyı 19/63, ayíyi 9/28, suyu 5/30, *çáhuñluy* 7/247, , geçimini 19/17, *yonamñ*_asgèrini 20/65, ğıyıñlarını 16/94, duasını 23/109, ğomşusunu 25/82, óküzünü 32/121

Sonunda /k/ ünsüzünün yer aldığı kelimelere yükleme hâl ekinin gelmesi durumunda, bu ünsüzün düştüğü ve yükleme hâl ekinin de ikiz ünlülerin oluşumunda yer aldığı görülür.

ğuraklı 15/167, insanlı 17/75, çocu 7/32, ğazu 39/285

Yörede kullanılan kelimelerin bazılarının sonunda yer alan yükleme hâl eki, hece kaynaşması sonucunda bir önceki ünlünün uzamasına neden olur.

çocū 7/97, başlı 7/217, *fáyī* (Faik’i) 20/42

3.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki

İş, hâl, hareket ve nesnenin yönünü, varacağı son noktayı belirten hâl ekidir (Erdoğan, 2012: 152). Kavak ağzında yönelme hâl ekini yazı dilinde olduğu şekli ile yani –a/-e, -(y)a/-(y)e biçiminde görürüz.

çocuğlara 31/49, arhamıza 6/42, dedeme 9/175, memléketime 10/20, orıya 11/39, şubeye 12/137

Yönelme hâl eki zaman zaman ikiz ünlü oluşumunda yer almıştır.

séferbirlie 9/172, valilie 18/10, *lādje* 31/91, samanlıa 5/20, pazarlıa 18/191, guyrıa 3/102, soqqlıa 36/32

Kişi zamirlerinden “ben” ve “sen” sözcüklerine yönelme hâl ekinin gelmesi durumunda zamirlerde bulunan /n/ ünsüzü düşer.

baa 6/58, saā 3/113

Yöre ağzında yönelme hâl ekinin, hece kaynaşmasına sebep olduğu da tespit edilmiştir. Bu durum “kavak” kelimesinde yaygın olarak karşımıza çıkar.

ğavā 9/106, 16/46, 12/22

3.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki

İsimlerde yüklem bildirdiği fiilin yerini, durumunu ve zamanını karşılar (Demir, 2012: 215). Bölge ağzında ötümlü ya da yarı ötümlü şekliyle kullanılır.

*ğavağ*da 19/25, borda 22/16, devranımızda 26/28, çocuğlümde 30/23, gonağda 32/69 kóyde 39/354, kóprüde 37/111, gāvede 29/112, *samuTdedede* 23/105, bólgede 13/51, gıyāmette 33/41, *usTa* 29/221

3.1.1.1.5. Ayrılma Hâli Eki

Cümlede ismin, yüklem ifade ettiği işin nereden çıktığını gösteren ve uzaklaşma, ayrılma bildiren hâlidir (Bayraktar, 2000: 228). Bölge ağzında ayrılma hâli eki -dan/-den şeklindedir. Bulunma hâl ekinde olduğu gibi ayrılma hâl ekinin de genel olarak ötümsüz şekline rastlamayız.

inşāTdan 15/185, çárşambadan 21/22, eliñden 22/85, içersinden 24/111

Bölgede yer alan muhacir köylerinde ayrılma hâl ekinin ötümsüz örneği tespit edilmiştir.

kavağtan 24/92

Ayrılma hâl eki bazı kelimelerde ünlü düşmesine de sebep olur.

bordan (buradan) 18/36, şurdan 13/46

3.1.1.1.6. Vasıta Hâli Eki

İsmi, hareketi kendi vasıtası ve katılımıyla gerçekleştirdiğini gösteren ektir (Mutlu, 2008: 242). Vasıta hâl eki genelde –nan/-nen, –ınan/-inen şeklinde kullanılır. Bölge ağzında, “ile” edatının genişletilmiş şekli olarak ifade edebileceğimiz “-ilen” ve “-inen” ya da “-nen” ve “-nan” şeklinde kullanımlara sıkça rastlanır.

atınan 26/22, ğardaşlarımızınan 29/85, hêrkesinen 32/102, isiminen 33/89, direkđórnan (traktörle) 39/76, hízarnan 2/58, tirennen 6/79, işlernen 8/86, benimilen 32/51, dêvelerlen 38/18, eşemizlen 38/109, hêsaPıarlan 3/20, bunuñlan 7/19

Vasıta hâl ekinin standart dildeki gibi kullanımına da bazı konuşurlarda rastladık.

şeyle 12/20, tırahdörlêrle 13/42, rêşberlikle 19/7, ğurTıarla 1/118, yábağarla 14/35, ğáymakamla 18/26

3.1.1.1.7. Eşitlik Hâli Eki

Eşitlik hâli eki +CA, eklendiği isimle fiil veya cümlenin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan birbirinden farklı niteliklerde eşitlik ilişkisi kurma durumundadır (Korkmaz, 2003: 324). Kavak ağzında da eşitlik hâli eki yukarıda bahsedilen özellikleriyle -ca /-ce olarak karşımıza çıkar.

éyice 9/97, ğêrice 20/90, bôlice 27/60, épeyce 29/137, fazlıcá 6/90, yáluñuccá 32/3, fazlıcá 39/72

Eşitlik hâli ekinin genişlemiş şekli olarak tanımlanan –cene eki, birçok Anadolu ağzında olduğu gibi Kavak ağzında da sıkça kullanılır.

hafıfcene 6/54, gúzelcene 21/45, õlicene 17/200,

3.1.1.2. İyelik Eki

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa ve ya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir (Ergin, 1993: 221-222). Kavak ağzında iyelik çekimi şu şekilde gerçekleşmektedir:

Birinci tekil şahıs iyelik eki: Standart dilden herhangi bir farklılık göstermez.

bábam 2/105, amcám 37/7, nénem 6/22, yaşım 8/1, ellerim 12/38, durumum 17/115, tévelütüm 19/112

İkiz ünlüler ya da uzun ünlülerden sonra birinci tekil şahıs iyelik ekinin geldiği durumlar da sık sık karşımıza çıkar.

anneciim 20/170, diriliim 2/186, bábalıım 3/54, yaımı 6/105, çocüm 39/365, bacámdan 5/50, yázarlım 9/212, anaım 11/22

İkinci tekil şahıs iyelik eki: Asli şeklini korumuş şekli ile karşımıza çıkar.

parañ 3/38, vazıfeñ 36/123, vazıfeñ 39/40, gèliriñ 3/10, arzuñ 10/18, arzuñ 16/21, ğazancıñ 3/11,

Üçüncü tekil şahıs iyelik eki: Genel olarak yazı dilinde olduğu gibi kullanılır.

puñarını 7/180, başı 8/23, milleti 15/199, ğoyunu 23/65, õlu 25/40, gönlü 25/72, kóyü 27/13, dabancası 27/68, bábası 29/51, türkcesi 30/25, ébesi 31/201, dedesi 5/94, ğablusu 4/116, kılосу 17/136, sürüsü 33/33, kóprüsü 38/165

Bölge ağzında üçüncü tekil şahıs iyelik ekinin, yuvarlaklaşma eğilimi içinde olduğunu görürüz.

arhasu 6/108, yarısu 7/240, sıķortasu 19/34, çekmemesü 23/182, taraFu 32/11

Hece kaynaşması sonucu iyelik ekinin kaybolduğu şekillere de sıkça rastlanır.

ırmānda (ırmağında) 3/58, çocü 1/141, kópā 20/147, toprāndan 18/5, dāndaki (dağındaki) 39/357

Ek yığılması (Korkmaz, 1992: 53) olarak tanımlanan üçüncü tekil şahıs iyelik ekinin üst üste kullanılması durumunu birkaç kelimedede görmek mümkündür.

birisi 4/137, aksisi 15/201

Birinci çoğul şahıs iyelik eki: Ekin kullanımı standart dildeki şekliyledir.

sıhıntımız 36/28, cumurbaşganımız 32/107, mahallemiz 35/92, sülâlemiz 31/211, gomşumuz 16/43, kómürcümüz 2/53, múhdümüz 18/211, hocálarımız 26/72, arhadışımız 29/129, dedelerimiz 33/36, évimiz 38/79, yurdumuz 9/70, oğulumuz 18/52, gózümüz 22/96, kókümüz 23/6

İkinci çoğul şahıs iyelik eki: Bölgede kullanılan ikinci çoğul şahıs iyelik ekleri -ñız/-ñiz, -ñuz/-ñüz; -ıñız/-iñiz, -uñuz/-üñüz şeklindedir.

köleñiz 11/79, hèdefiñiz 28/22, géliriñiz 33/156, findiñiz 33/155, buñdũñuz 30/47

Bazı kelimelerde hece düşmesi sonucu, ekin -ız/iz, -uz/-üz şekilde kullanılışı da dikkat çeker.

hazıllızı 18/108, buyuduuz (buyurduğunuz) 32/53

Üçüncü çoğul şahıs iyelik eki: Kavak ağzında kullanılan üçüncü çoğul şahıs eki -ları /-leri dir.

paraaları 6/20, rahaTlığları 10/7, didağları 17/217, gáyıTları 20/35, sandığları 24/72, góruşleri 29/69, yerleri 33/51, dedeleri 44/35, évleri 39/306

Bölge ağzında genel olarak görülen yuvarlaklaşma eğilimi, yaygın olmamakla beraber üçüncü çoğul şahıs iyelik ekinde de görülür.

bırağduğları 39/307, lağlarına 30/123

3.1.1.3. Çokluk Eki

Bölge ağzında çokluk eki olarak -lar/ -ler kullanılır.

gávurlar 1/72, davuğlar 4/76, oğular 8/127, arhadaşlar 16/76, tavuğlar 21/37, aparleler 32/105, kóylüler 34/31, bôyükler 37/20, çeteler 38/194, geşler 1/43

Ekin sonunda yer alan /r/ ünsüzünün bazı kelimelerde tamamen düştüğü bazı kelimelerde ise düşmeye yaklaşmış gevşek boğumlmalı bir hâl aldığı tespit edilmiştir.

arabala 5/70, gávuulla 34/70, *gúrcüle* 8/202, çetele 12/80, fiħaraħa 11/64, ğılışla 23/10, hocáħa 29/170, hırsızħa 33/34, ormancıħa 39/116, demircüle 2/177, evler 18/94, mahalleler 28/117, dönemler 30/57, şeyler 36/74

Gerileyici benzeşme yoluyla çokluk ekinin - nar/ -ner şeklinde kullanıldığı kelimelele bölge ağzında sıkça rastlanır.

bunnar 36/210, önnar 38/86, samannar 39/194, *üçannar* (Üçanlar) 8/126, páytinnar 9/55, insannar 10/7, zamannar 13/37, madenner 2/75

3.1.1.4. Aitlik Eki

Aitlik eki yazı dilinde olduğu gibi “-ki” ekidir. Eklendiği kelimeye aitlik, bağlılık ve içinde bulunma ifadesi katar(Aydın, 1992: 77).

şindiki 1/86, hasdanedeki 3/44, arĶandaki 6/54, önceki 12/140, ğarşiki 18/95, zamanki 29/43, sönaki 34/80

Birkaç kelimedede ekin önlük-artlık uyumuna uyduğu görölür.

ordakı 38/79, bordakı 7/178, sönakı 33/121

3.1.1.5. Soru Eki

Yazı dilinde olduğu şekli ile kullanılır.

ğaymakamlığdan mı 4/136, teze mi 7/14, hepiñiz mi 15/35, faħır mı 15/183, aTmiş mı 17/131, mèselesi mi 18/30, torunu mu 38/218, mümkün mü 29/236, böcük mü 37/32, kór mü 9/233

3.1.2. FİİL ÇEKİMİ

Fiil çekimi, cümle içinde fiilin kip, zaman, şahıs ve sayı belirtmek üzere değişik biçimlere girmesidir (Erdem, 2001: 90). Fiil çekim ekleri, yukarıda bahsedilen değişik biçimlerin oluşmasında kullanılan eklerdir.

3.1.2.1. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri, çekimli fiillerde hareketi, işi yapan veya harekete konu olan şahsı belirten fiil çekim ekleridir (Uysal, 2009: 173). Şahıs eklerini üç grup hâlinde incelemek mümkündür.

Zamir kökenli şahıs ekleri: Öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman çekimlerinin yanında istek ve gereklilik kiplerinde de kullanılan şahıs ekleridir. Bölge ağzında yer alan zamir kökenli şahıs eklerini şöyle sıralayabiliriz:

Birinci tekil şahıs: -ım / -im, -um / -üm, -m

dutarım 6/33, añlatabilirim 5/8, geşmişim 8/193, vèricēm 16/65, duruyum 2/2, buluyum 8/175,

İkinci tekil şahıs: -sıñ / -siñ, -suñ / -süñ, -ñ

atarsıñ 2/70, elleyemeSsiñ 3/75, vereceksiñ 9/220, gèlisiñ 16/29, yoļlayasıñ 39/237, vuruyosuñ 11/83, gótürürsüñ 16/98, damladacañ 7/15

Üçüncü tekil şahıs: ø

yáPmiş 9/92, duruyu 6/51, olmayacág 4/114, başlar 14/28,

Birinci çoğul şahıs: -uñ, -ñ, -k, -uq, -ğ, -ız/-iz, -uz/-üz, -z

yázıyoruñ 18/13, édiyõñ 17/5, gèliyõk 9/27, yáhıyoğ 1/26, gonusmuşuğ 2/15, bilemeyiz 35/25, dèriz 26/144, gétiricejz, 24/53, geliyoruz 15/33, oñuduruz 23/174,

İkinci çoğul şahıs eki: -ñız / -ñiz, -ñuz / -ñüz, -sıñız / -siñiz, -suñuz / -süñüz

bilirsıñız 25/72, biliyosuñuz 39/143, oļucãñız 12/143, yáPmamışıñız 18/106, gavuşmuşuñuz 39/168, izlemişüñüz 7/52

Üçüncü çoğul şahıs eki: -lar /-ler, -la /-le, -lağ /-leğ

sorucáglar 6/3, öldümüşler 7/54, yapaļla 15/101, démişle 32/14, vurmuşlağ 7/70, dókeller 11/68

İyelik kökenli şahıs ekleri: Görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde karşımıza çıkar

Birinci tekil şahıs: -m

éverdim 11/79, ađdım 15/7, duTdum 23/141, górdüm 26/184, bułsam 31/95, insem 16/100

İkinci tekil şahıs: -ñ

çıkdıñ 3/38, işiddiñ 20/135, vurduñ 2/130, górdüñ 22/58, oısañ 18/86, ekseñ 3/9

Üçüncü tekil şahıs: ø

bırahdı 3/33, oısa 15/198

Birinci çoğul şahıs: -ğ, -k, -k, -h

çalışdığ 5/83, cıPıandúđ 12/20, buıamadık 22/81, oıduğ 12/119, vérdik 18/127, õrendük 23/106, ğarşıladığ 8/86, çalışmaduh 20/155, annaTsag 26/20, bilemessek 1/7

İkinci çoğul şahıs: -ñız /-ñiz, -ñuz /-ñüz

aısañız 7/203, ölırseñiz 26/156,

Üçüncü çoğul şahıs: -lar /-ler, -la /-le, -lağ /-leğ

ğazandılar 9/232, késdiler 18/195, sorduıa 10/2, indürdüle 34/18, yaPdurdular 12/163, góremediler 29/158, yağalaıalar 5/43, deseler 29/7, ğelüşseleğ 7/135

Emir çekiminde kullanılan şahıs ekleri: Emir çekiminde kullanılan ekler esas itibarıyla şekil ekleridir. Şahısların ayrı ayrı ekleri vardır, bu sebeple emir kipinde ayrıca şahıs eki bulunmaz(Öçalan, 2004: 263). İstek çekiminde kullanılan “-ayım /-eyim ve -alım/ -elim” eklerinin yörede emir kipi çekiminde de yer aldığını söyleyebiliriz. Emir çekimi sırasında kullanılan ekler şu şekildedir:

Birinci tekil şahıs: -ayım /-eyim

ğáynadáyım 30/74, édeyim 21/94, véreyim 24/142

“-ayım /-eyim” ekinin “-yım /-yim” ya da “-yum /-yüm” şeklinde kullanımına sıkça rastlanır.

söyleyim 33/49, görmeyim 39/138, beklemeyim 33/41, báyım 7/38, ğonuşuyum 32/48, buluyum 8/176, oıuyum 15/39, gótürüyüm 6/22, örtüyüm 1/1

İkinci tekil şahıs: ø

bağ 2/10, sor 15/35, hoş 7/37

Üçüncü tekil şahıs: -sın /-sin, -sun /-sün

gelsin 24/3, goymasın 29/70, vursun 24/55, ölsün 34/172, giTsün 6/160

Birinci çoğul şahıs: -alım /-elim

ataalım 5/99, gönderelim 1/151, götürmeyelim 7/104, diyelim 9/55

İkinci çoğul şahıs: -iñ /-iñ, -uñ /-üñ

çalışiñ 9/145, geliñ 26/30, oturuñ 25/5, götürüñ 26/35,

Üçüncü çoğul şahıs: -sınlar / -sinler, -sunlar /-sünler

arasınlar 38/208

3.1.2.2. Basit Zamanda Fiil Çekimi

3.1.2.2.1. Bildirme Kipleri

İşin, oluşun, hareketin gerçekleşme zamanını; işin olduğunu, olacağını veya olmakta olduğunu haber veren kipler (Korkmaz, 2003: 583) haber kipleri diğer bir adla bildirme kipleridir.

3.1.2.2.1.1. Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman eki, Türkiye Türkçesi ağızlarında çok değişik şekiller gösterir.(Geniş bilgi için bk. Gülensoy, 1985: 281-295). Bu özelliğinde dolayı, Türkiye'deki ağız sınıflandırmalarında esas alınan ölçütlerden birisi de şimdiki zaman eki olmuştur(Akca, 2009:42; Gülsevin, 2002: 101). Ekin aslı Eski Anadolu Türkçesindeki “yorır” fiilidir. Eski Anadolu Türkçesinde bir birleşik fiil gibi kullanılan bu yapı, Osmanlıcada ekleşerek “-yor” şeklinde ortaya çıkmıştır (Uysal, 2009:181). Kavak ağzında kullanılan şimdiki zaman ekini şahıslar bazında şu şekilde sıralayabiliriz:

Birinci tekil şahıs için -yorum, -yam /-yem, -yom, -im

hatırlıyorum 4/80, veriyorum 29/88, tanıyám 7/122, diyám 15/30, gözliyam 23/127, biliyam 35/85, bilim 5/5, bilmim 9/238

İkinci tekil şahıs için -yañ /-yeñ, -yoñ, -iñ, -yosuñ

taniyáñ 7/121, satıyáñ 16/77, geliyoñ 1/2, údüyoñ 16/36, dołanıyoñ 23/125, dikĩñ 3/96, gidĩñ 16/63, vuruyosuñ 11/83, yiyosuñ 18/30, gómüyosuñ 26/62

Üçüncü tekil şahıs için -ya /-ye, -yo/ -yö, -yu /-yü -yor -i

bekliyá 7/146, gidiyá 11/39, démiyá 15/25, veriyá 19/91, gidiye 7/111, yeTmiye 11/49, diye 15/35, biliye 19/109, gidemiye 29/232, yeTmeyo 1/133, çalıniyo 4/76, çıgmıyo 13/47, ğarışdıriyo 23/80, doıduruyı 7/240, getürüyü 1/146, çürüyü 39/185,

Olumsuz çekimlerde -yí şeklinde kullanımlara rastlarız.

yápılmayı 2/76, daıılmayı 20/82

Birinci çoğul şahıs için -yoz, -yoğ, -yok, -yoh, -uh, -ök

gétürüyo 15/62, bırakıyo 25/50, ğılamıyo 39/360, yáhiyoğ 1/26, dikiyog 14/8, yánařamıyoğ 26/53, gidiyok 26/179, yaşayok 33/7, yiyoh 21/36, yazıyuruh 18/13, azarláyámök 33/12

İkinci çoğul şahıs için -yosuñuz, -yoñuz

oturuyoñuz 9/25, bađmıyosuñuz 39/66

Üçüncü çoğul şahıs için -yołar, -yálar, -yoła, -yeła, ĩlar, ĩler

atıyołar 18/92, ğakmıyołar 39/157, geliyołar 26/80, ğorhuyálar 7/87, atıyálar 18/42, geliyálar 19/102, kireřliyoła 36/106, toPıyoła 15/96, êkiler 1/51, gidiler 3/32, yükleyiler 9/89, çihĩlar 1/120, alĩlar 5/45, annadĩlar 23/118

3.1.2.2.1.2. Geniş Zaman

Bölge ağzında genelde -u /-ü ve -ur /-ür geniş zaman eki olarak kullanılmakla beraber zaman zaman -ır /-ir ve -ar / -er ekleri de aynı görevde karşımıza çıkar.

Birinci tekil şahıs

vururum 7/174, ğorurum 39/146, vèrürüm 23/96, olu muyuz 18/157, yıharım 36/54, sıharım 9/191, binerim 38/151, düşünürüm 29/47, gótürürüm 38/147

İkinci tekil şahıs

gótürürsüñ 16/98, üşürsüñ 36/21, durusuñ 36/35, atarsüñ 2/70, baharsüñ 23/45, èkersüñ 35/34, verirsüñ 2/84, afèderşüñ 30/62

Üçüncü tekil şahıs

çalışır 1/142, annadır 9/160, vèrir 23/164, gidilir 25/83, oğur 37/80, , ölür 17/80, bişirülür 37/53, gètirür 39/183, ğalkar 1/94, satar 16/79, girer 18/145, kèser 23/160, olu 25/87, duru 39/182, giydürü 6/195, bilü 20/125, başlar 14/28, oğur 11/54, çürür 6/158, ğurur 16/98, dèr 25/43

Birinci çoğul şahıs çekiminde -ız /-iz, -uz /-üz, -uğ, -uğ ve -uğ şahıs ekleri kullanılır.

çalarız 38/157, yüleriz 2/91, dèriz 26/144, oğuduruz 23/174, yáparuğ 6/146, sayılıruğ 7/179, ğataruğ 21/49, dālıruğ 22/116, yáparuğ 30/124, kèserük 5/51

İkinci çoğul şahıs

ğoyársıñız 16/94, bilirsıñız 30/85,

Geniş zamanın üçüncü çoğul şahıs çekiminde, şahıs ekinde bulunan /r/ ünsüzünün kimi zaman tamamen düştüğü kimi zaman da düşme eğiliminde olduğu yapılara sıkça rastlanır. Bunun yanı sıra gerileyici benzeşme sonucu “-rl- > -ll ya da !!” şeklinde kullanımlar da bölge ağızında yer alır.

dutağlar 6/63, dādığlar 11/64, paTladıyoğlar 18/14, ğeliller 22/92, yéller 11/72, ğáynaduğla 15/100, yápağla 15/101, biçèlle 14/26, gidelle 15/102, toPlaşığlar 11/59, ğatağlar 23/53, gideller, dókeller 11/68, içeller 1/100

Geniş zamanın olumsuz çekimlerinde yazı dilinde olduğu gibi “-ma/-me, -maz/-mez” ekleri kullanılır. Yazı dilinden farklı olarak “-maz /-mez” ekinde yer alan /z/ sesi ilerleyici benzeşmenin sonucunda /s/ sesine dönüşür.

sáyılmam 2/184, bırağmam 6/164, ūrağmam 17/213, yèdürmem 23/87, ğiTmem 24/145, buğamassüñ, 19/58, bilmeSsiñ 36/122, sağmaz 39/125, yánáşdumaz 1/113, yémez 6/8, yörümez 26/82, inanmayız 39/320, dönmeyiz 23/113, ğiTmeyiz 38/146, işitmessiñiz 21/143, yáPmazlar 25/71, bilmezler 31/50

Geniş zaman olumsuz soru yapısı birinci tekil şahısta, yazı diline göre farklılık gösterir.

hatığlamam mı 19/72, ğórmem mi 22/33

3.1.2.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman ekinin ötümsüz şekline bölgede rastlanmaz. Yöre ağzının tamamında kendini gösteren yuvarlaklaşma eğilimi görülen geçmiş zaman eki için de geçerlidir.

Birinci tekil şahıs

çezdim 7/139, êkdirdim 2/5, ğaldım 5/25, uyandım 6/103, doyurdum 24/49, ğoydum 26/172, gótũrdüm 37/119, örTdüm 5/41, giTdüm 19/105

İkinci tekil şahıs

Diğer zaman çekimlerinde olduğu gibi görülen geçmiş zamanın ikinci tekil şahıs çekiminde de /ñ/ sesi kullanılır.

sardıñ 5/48, yaħaladıñ 7/39, geldiñ 9/207, görevlendirildiñ 35/1, oħuduñ 26/119, olduñ 31/157, gétüdüñ 7/261, düşdüñ 24/37, didüñ 25/16

Üçüncü tekil şahıs

çığdı 25/77, ğaldı 26/1, gönderdi 27/21, kúhlendi 29/41, oħundu 31/64, sordu 32/52, düşdü 33/94, gótürdü 35/86

Birinci çoğul şahıs

çalışdığ 5/83, ğaldırdığ 13/43, gavuşduğ 15/90, yáTduğ 32/100, ğarşılaşdıħ 8/86, duymadıħ 29/5, yáPduħ 34/10, sáyduħ 39/309, bułamadığ 22/81, ũradığ 38/136, bulduğ 38/77, giTdik 3/42, çekdik 8/92, dókdük 12/101, õrendük 23/106

İkinci çoğul şahıs

gèldiñiz 18/20

Üçüncü çoğul şahıs: Görülen geçmiş zamanın üçüncü çoğul şahıs çekimi esnasında /r/ sesi çoğu zaman düşer.

sardııa 5/47, daħdııa 32/83, dizdile 32/102, gèldile 10/1, yaPdurdııa 12/163, bozdııa 24/29, öldüle 30/123, gótüdüle 34/17

3.1.2.2.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın kullanılışı standart dilde olduğu gibidir. Öğrenilen geçmiş zaman eki “- mış/-miş, - muş/-müŝ” eklerinin üzerine şahıs ekleri gelir.

Birinci tekil şahıs

baħmıŝım 29/233, aħmıŝım 9/220, eŝidmiŝim 33/101, geŝmiŝim 8/193, dõmuŝum 12/3, unuTmuŝum 37/11, yeťiŝdõrmõŝõm 29/226, dõŝmõŝõm 28/37

İkinci tekil şahıs: Yazı dilinden farklı olarak, öğrenilen geçmiş zaman ekinin üzerine -ĩn /ĩn, - uĩn/ -ũn şahıs eki gelmektedir.

yázmiŝıĩn 39/178, aħmıŝuĩn. 5/77

Üçüncü tekil şahıs

basmış 1/130, ğaçmış 5/16, ğaħmıŝ 6/110, inmiş 7/92, geşmiş 8/215, ğurmuŝ 12/5, ğonmuş 19/2, ğormõŝ 20/12, çevõrmõŝ 24/23, sõyõndõrmõŝ 8/36

Birinci çoĝul şahıs

ĝonuŝmuŝuĝ 2/15, duymamıŝıħ 8/194, ğelmõŝõk 32/21, aħıŝmıŝuħ 22/115

İkinci çoĝul şahıs

yáPmamıŝıĩnız 18/106, ğavũŝmuŝuĩnuz 39/168, oħumuŝsunuz 38/120

Üçüncü çoĝul şahıs: Şahıs ekinde bulunan /r/ ünsüzü çoĝu zaman dõŝmõŝtõr.

gucáĝlaŝmıŝlar 9/159, dāħmıŝlar 24/24, demıŝler 26/153, ğeçinmiŝler 30/30, soħmuŝlar 8/77, ğurmuşlar 31/20, ğõtõmõŝler 34/45, õldõmõŝler 7/58, savaşmışla 12/102, ğaçmışla 34/72, ğelmiŝle 15/83, ğelmiŝle 5/95, ğonmuŝla 4/6, ğoymuŝlar 18/152, ğõmmõŝle 33/32

3.1.2.2.1.5. Gelecek Zaman

Gelecek zaman eki, fiilin gösterdiği işin henüz gerçekleşmediğini ancak gelecekteki bir zaman diliminde gerçekleşeceğini bildiren bir ektir (Doĝan, 2012: 248). Yõre aĝzında kullanılan gelecek zaman eki - acah/ -ecek şeklindedir. Ekin sonunda bulunan /ħ/ ve /k/ seslerinin fiili çekimi esnasında dõŝtõĝõ gõrõlõr.

Birinci tekil şahıs

gidicām 9/36, yāpacām 29/145, soracām 32/18, vēricēm 16/65

İkinci tekil şahıs: Gelecek zaman ekinin üzerine şahıs ekinin eklenmesi sonucu birbirinden farklı şekiller ortaya çıkar.

āyrlmīycāgsiñ 26/106, dutacāgsiñ 36/108, oļacāksiñ 36/164, isdīceksiñ 35/24, bişdireceksiñ 39/195, giTmīcen 24/107, yāpacāñ 2/111, sorīcāñ 16/39, vēricēñ 16/65, gūdücāñ 1/88,

Üçüncü tekil şahıs

aķacāğ 18/73, ğapanacāğ 33/144, yerleşdircek 2/88, ölçecek 22/94, nēlucāh (ne olacak) 17/108, aļmīcāh 18/33

Birinci çoğul şahıs

baħicāz 17/129, yāpicāz 25/218, gidicēz 13/7, aļicoğ 6/32, ödīcoğ 7/157, yāpocuğ 15/38, yāpicuğ 18/80, verücūk 33/167,

İkinci çoğul şahıs

oļucāñiz 12/143, vēriceksiñiz 18/191, rātēdiceksiñiz 26/79

Üçüncü çoğul şahıs

durducāhļar 6/45, gótürcekler 7/74, gúdecekler 24/26, sorucāğlar 6/3, nāpicāğlar 8/63, saħļayacāğlar 15/91, dōdürcekler 24/12

3.1.2.2.2. Tasarlama Kipleri

Fiileri; istek, emir, şart ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir. Bu kiplerde zaman ifadesi yoktur sadece şekil ifadesi vardır (Doğan, 2012: 256). Tasarlama kiplerini dilek-şart, istek, gereklilik ve emir olmak üzere dört başlık altında ele alacağız.

3.1.2.2.2.1. Dilek- Şart Kipi

[ñ] sesinin ikinci tekil ve çoğul şahıslarda kullanımının dışında yazı dilinden farklı bir yönü yoktur.

Birinci tekil şahıs

göstersem 16/100, vermesem 19/32, söylesem 20/23, bulsam 31/95, almasam 39/97

İkinci tekil şahıs

ekseñ 16/21, söyleseñ 19/91, götürmeseñ 3/94, sorsañ 31/50, alsañ 3/10

-saña /-señe ekleriyle oluşturulan hitaplı şart çekimine de bölge ağzında rastlanır. Bu yapıları biçim olarak dilek- şart çekiminde ele aldık ancak anlam olarak istek ve emir arası (Ergin, 1993:293) bir yerdedirler.

bağsana 9/101, yêñseñe 18/161, ateş_étseñe 20/93

Üçüncü tekil şahıs

alşa 6/72, gácsa 24/44, vurmasa 7/198, olmasa 22/46, gèlmese 2/11, vèrse 19/37, ölse 26/54, ölmese 37/18

Birinci çoğul şahıs

annaTsağ 26/20, aldırsağ 6/73, dések 9/22, giTsek 12/188, bitirsek 30/5

İkinci çoğul şahıs

alşañız 7/203, déseñiz 7/189,

Üçüncü çoğul şahıs

yağalasalar 5/43, yâhsalar 39/142, deseler 29/7

3.1.2.2.2. İstek Kipi

Bu kip, fiile istek, niyet, arzu kavramları veren bir tasarlama kipiştir. Yapılan işin istendiğini veya o işe niyet edildiğini gösterir. Kipi kuran ek, Türkiye Türkçesinde 1.şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde ayrı köklerden gelen iki değişik ek durumundadır (Korkmaz, 2003: 611).

Ağızlarla ilgili yapılan son çalışmalarda emir ve istek kipi birlikte ele alındığı (Gülsevin, 2002: 115) için biz de burada istek kipinin sadece birinci şahıslarda kullanımını inceleyeceğiz.

Birinci tekil şahıs kullanımında –ayım /-eyim, - yım/-yim, ĩm şekilleri sıkça görülür.

ālayım (ağlayayım 29/164), nāpayım (ne yapayım) 1/155, vereyim 8/98, söyleyim 12/14, bēkleyim 26/157, söylemeyim 36/24, tārif edīm 4/127, gidīm 12/184, dīm (diyeyim) 16/31

Birinci çoğul şahıs kullanımında -alım /-elim şekilleri karşımıza çıkar.

baħalım 6/27, yáħalım 8/29, Kopardaħım 25/37, olmayalım 6/25, gönderelim 1/151, gidelim 20/109, girmeyelim 6/24, gótürmeyelim 7/104,

3.1.2.2.2.3. Gereklilik Kipi

Derlenen metinlerde –malı / -meli ekinin kullanımına bağlı gereklik kipine rastlanmamıştır. Bununla beraber gereklik anlamının “gerek, lazım / ilazım” kelimeleri ile sağlandığı görülmüştür.

geşmesi lazım 35/52, yáPmamız lazım 39/102, démeleri lazım 20/133, yázmañ ilazım 15/167

3.1.2.2.2.4. Emir Kipi

İkinci tekil şahıs: Standart dilde olduğu şekli ile kullanılır.

vur 4/82, baħ 12/38, ğopar 31/172, gótür 36/76

Üçüncü tekil şahıs

aħsın 7/277, çıksın 18/76, vursun 24/54, rāzī olsun 36/208, giTsün 6/160, ölsün 24/172

İkinci çoğul şahıs: Fiil çekimleri [ñ] sesi ile yapılır. Bir örnekte -ñız şekline de rastlanmıştır.

dónüñ 7/185, getürüñ 9/31, söyleñ 22/37, İzah_ediñ 26/77, duruñ 25/9, gidiñ 39/229

Olumsuz çekimlerde [ñ] sesi korunur.

yánášmañ 7/177, oturmañız 25/4, bıraħmañ 28/38, yánášmañ 36/100, zorlamañ 39/229, gitmeñ 30/123, ileri ğelmeñ 7/183

Üçüncü çoğul şahıs: Bazı fiillerin çekiminde sırasında ek bünyesindeki /r/ ünsüzünün düşme eğilimi ile /l/ ünsüzünün gerileyici benzeşme sonucu /n/ sesine dönüşmesi dışında yazı dilindeki kullanımından farklılık göstermez.

aļsınlar 6/58, vėrsinner 7/204, yáPsinnar 18/78, öldürsünleğ 7/136

3.1.2.3. Birleşik Zamanlarda Fiil Çekimi

Bildirme ve tasarlama kipleri ile bildirilen ve ya tasarlanan hareketin görülen geçmiş, öğrenilen geçmiş zamanda veya şart şeklinde ortaya çıkışı birleşik çekimler vasıtasıyla ifade edilir (Öçalan, 2004: 270). Birleşik zamanlı çekimlerde en önemli unsur şüphesiz ek fiildir. Yazı dilinde ekleşmesini tamamlamış olan ek fiil (cevher fiil) bölge ağızında bazı çekimlerde henüz ekleşmemiştir.

3.1.2.3.1. Şart

Ek fiile şart ekinin getirilmesiyle oluşan birleşik çekimdir.

Görülen geçmiş zamanın şartı: Ek fiilin zaman zaman görülen geçmiş zaman eki ünlüsü ile birleşerek uzun ünlü oluşturduğu görülür.

yázdıysa 25/66, gağmadıysa 29/97, sızdırığıysa 38/211, geşđiseñ 6/53, gėtirebildiseñiz 7/52, bişđise 11/77, vėrdise 37/107, ğaPdısa 39/16

Öğrenilen geçmiş zamanın şartı: Bir örnekte karşımıza çıkmıştır.

oļmuşsa 8/15

Gelecek zamanın şartı: Bazı kelimelerde ek fiil gelecek zaman eki ile birleşir.

yápıcáğsañ 17/138, gelecēse 15/167, vermicēseñ 29/155

Geniş zamanın şartı: Yöre ağızında sıkça kullanılan birleşik çekimdir.

uyarsa 1/32, yátarsañ 3/37, dutarsa 9/144, ğıarsañ 15/104, ğoparırsaK 25/33, aļırsañız 26/158, ğelirsem 9/176, girerseñ 18/95, sōlerseñ 20/54, yėrseñ 26/59,

Geniş zaman ekinin kimi zaman düştüğü görülür.

öldürüsem 9/29, gótürebiliseñ 10/20, áyarļáyabiliseñ 26/131, durusa 39/341, durusañ 2/156, ğandurusam 18/68

Bir örnekte üçüncü çoğul şahıs eki ile şart ekinin yer değiştirdiği tespit edilmiştir.

duarsalar 6/56

Geniş zamanın olumsuzluk eki bünyesinde yer alan /z/ sesi ilerleyici benzeşme sonucu /s/ sesine dönüşür.

uymassa 1/34, squtmaSsañ 11/78, yáPTırmaSsañ 17/108, duTmassañ 36/145, bilmesse 9/33, isdemesseñ 31/161

3.1.2.3.2. Hikâye

Bildirme ya da tasarlama kipi eklerinden birini almış fiilden sonra ek fiilin çekimlenmiş hâli gelir.

Şimdiki zamanın hikâyesi: Genel olarak ekleşmesini tamamlamış bir birleşik zamandır.

gidiyodum 1/61, yápiyoduğ 4/45, biçiliyodun (biçiliyordu)14/31, gëliyádiñ 19/60, gonusuyoduğ 31/150, öldürüyołardı 7/160, veriyołardı 29/87, êkilerdi 3/17, olımyodu 21/19, gëlemiyadı 11/35, uçüydu (uçuyordu) 6/95

Geniş zamanın hikâyesi: Derlenen metinlerde üçüncü çoğul şahıs dışında ekleşmenin tamamlandığını görürüz.

yıardı 2/57, toplanıllardı 34/50, sayállardı 34/107, dêrdi 1/71, gúldürülerdi 3/86, biçerdim 11/61, êşidirdim 12/81, giderdi 25/54, yáhardı 23/28, atarduğ 27/49, oıurdu 31/18, gótürülerdi 26/23, gótürüdü 15/42, vèrürdü 16/93, kèserdü 22/115, uzamazdı 3/24, çıkmazdığ 30/20, yáğmazdun (yakmazdı)9/297

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi: Yazı diline benzer kullanımların yanında ekleşmenin henüz tamamlanmadığı şekillere de rastlamak mümkündür.

yámamışdı 35/83, kèsmişdim 38/9, târuz~oılmamışdı 10/34, oılmışdı 8/216, geçmişdi 30/39, gâlmışdı 23/49, saKlanmışdım 7/233

Görülen geçmiş zamanın hikâyesi: Derlenen metinler içerisinde üçüncü tekil şahıs ve birinci çoğul şahıs çekimleri tespit edilebilmiştir.

durduydu 6/93, oıduydu 21/21, oıuduydu 31/79, vurduydu 37/78, béklediydin (bekledi) 33/78, dödüydük 3/49, aşdıyduğ 39/374

Gelecek zamanın hikâyesi: Çekim esnasında gelecek zaman ekinde bulunan /k/ sesi düşer ve bu sestten önce gelen ünlü, uzun ünlüye dönüşür.

ğalacãdım 2/185, yãrdım_ édécãdĩñ 8/132, öldürecãdım 9/208, çãlıřıcãdĩñ 29/128, çıkıřacãdım 29/139, ğonuřacãdım 31/149, duracãdı 39/224

Dilek-şart kipinin hikâyesi: Yazı dilinde olduğu gibi kullanılır.

oľsãydı 10/34, vursãyduđ 7/175, evlenseydiñ 2/15, yéseydim 16/81, içseydim 17/55, emir verseydi 22/76, öldürmeseydiñiS 29/127, rahaT_éTseydi 30/61, múbadélé oľmãseydik 38/36

İstek kipinin hikâyesi: Metinlerde iki örneğine rastlanmıştır.

aľãydım 2/184, buľãyduđ 22/80

Gereklilik kipinin hikâyesi: Derlenen metinlerde gereklilik kipinin hikâye çekimi tespit edilmemiştir.

3.1.2.3.3. Rivayet

Bildirme ya da tasarlama kipi eki almış bir fiilden sonra -mış/-miş, -muş/-müş eki getirilmesi ile oluşan birleşik çekimdir.

şimdiki zamanın rivayeti: Üçüncü tekil ve çoğul şahıs çekimlerinde karşımıza çıkar. Üçüncü çoğul şahıs çekiminde ekleşmenin tamamlanmadığı görülr.

yãyãmıř 7/117, oľuduyomuř 19/101, oturuyomuş 28/2, ğapanıyomuş 33/143, bıraķıyomuř 38/200, atıyoľlarımıř 15/94, daıtıyoľlarımıř 29/187, yãpıľarımıř 30/111

Vurgu amacıyla, rivayet bildiren ekin iki defa kullanıldığı yapılar dikkat çeker.

arıyãmuřumuř 7/50, ğeçiyãmuřumuř 7/275

Geniş zamanın rivayeti: Bazı metinlerde üçüncü tekil ve çoğul şahıs çekiminin henüz ekleşmeyi tamamlamadığı şekillere rastlanır.

geçinillerimiş 1/74, déllerimiř 31/94, ğetürülermiş 8/75, áyrılırmıř 23/176, ğaçãrmıř 24/44, gidermiş 24/167, çãlıřıľlarımıř 37/108, dururmuş 33/44, ğelürmüş 9/4, bilirmüş 24/126, ğorlarımış 31/116, düşerimiş 26/147, sıhışdırlarımış 28/27, ğüderimiş 34/30

Görülen geçmiş zamanın rivayeti: Bölge ağzında bu tür kullanıma rastlanmamıştır.

Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti: Ekleşmenin tamamlanmadığı kullanımlar karşımıza çıkar.

yáPmıšımıš 7/180, gótümüşümüş 7/187, denilmišimiš 1/11, bitmišimiš 12/99, gèlmišlerimiš 34/6

Gelecek zamanın rivayeti: Gelecek zamanın yer aldığı diğer birleşik zamanlarda olduğu gibi burada da ekte bulunan /k/ ünsüzü düşer.

dejšecãmiš 1/16, toPıanmãycãmiš 27/40, abdes_alaçãmiš 34/40

3.1.2.4. Ek Fiil

Ek- fiil aslında yardımcı bir fiildir. Fiilin aslı er-'dir. Zamanla /r/ sesi düşmüş, ek gibi bir yapıya sahip olmuştur (Yavuz, Yetiş ve Birinci, 2001: 126). Fiilin aslı dil bilgisi kitaplarında “cevher fiili, ek eylem” gibi isimlerle karşımıza çıkan ek fiil, isim soylu sözcüklerin (isim, sıfat, zarf vb.) fiilleştirilmesini ve birleşik zamanlı fiillerin oluşturulmasını sağlar (Uysal, 2009: 195). Birleşik zamanlı fiillerin oluşumu daha önce işlendiği için burada sadece isim soylu sözcüklerin fiil şeklinde kullanılması ele alınacaktır.

3.1.2.4.1. Geniş Zaman

Ek fiilin geniş zamanı, bildirme eki olarak da isimlendirilir. Bu yapının çekiminde zamir kökenli kişi ekleri kullanılır. Yalnız üçüncü şahıs çekimlerinde +*dIr* eki kullanılır (Doğan, 2012: 265).

Birinci tekil şahıs

dõmıyım 1/165, şoforuyım 13/7, varım 23/3, düşğünüm 36/162, mādur dèjlim 39/337, hasdáyım 11/1

İkinci tekil şahıs

adamsıñ 26/153, õretmen misiñ 1/127, èrsiñ 9/223, çérkez misiñ 9/238, õlumsuñ 20/57, nüFússuñ 8/116

Üçüncü tekil şahıs: Yazı dilinde olduğu gibi –dır eki getirilir ancak bazı metinlerde bahsedilen ekteki /r/ sesinin düştüğü de görülür.

nedendü 1/35, öyledü 6/39, nêdir 30/25, vardır 33/155, hasdağıdır 36/138, uludur 20/50, yoğdur 18/125, var 4/38

Birinci çoğul şahıs

gomşuyuğ 1/72, borşluyuğ 6/156, kóydenük 7/178, ğardaşuğ 16/53, çocüyuğ 27/22, māduruğ 18/9, normalız 29/131, dāresiyiz 39/102, köylerindeniz 38/28, pērşanız 18/102

İkinci çoğul şahıs

bordasıñız 7/178, dağardından mısıñız 7/179, lağlağısñuz 25/3

Üçüncü çoğul şahıs

*samsunda*lar 39/300, savaşdalar 20/95

3.1.2.4.2. Şart

Metinlerde geçen örneklerden hareketle ek-fiilin şart çekiminde ekleşmenin tamamlanmadığı söylenebilir. Yöre ağızında genellikle ikinci ve üçüncü tekil şahıs çekimleri tespit edilmiştir.

budağaysa 1/109, ğanıysa 17/71, nêsilise 26/96, dēdeyse 31/106, aceleyse 34/115, varısa 37/38, azısa 18/206, muhdarısan 19/14, yousa 3/39, başıñáysañ 7/229, yáğın dēliseñ 1/119, asğēriseñ 39/111

3.1.2.4.3. Hikâye

Ek-fiilin hikâye zamanlı çekimine bölge ağızında sıkça rastlanır.

Birinci tekil şahıs

çobanıdım 1/38, ğocámanıdım 12/58, ğencidim 18/150, yētimidim 32/43, yáşımdáydıđım 11/8, işcēdidim 12/33, çávuşudım 39/129

İkinci tekil şahıs

yoğduñ 39/359

Üçüncü tekil şahıs

varıdı 1/71, ğadıdı 4/80, āşamıdı 6/34, tēmenidi 9/137, azıdı 15/153, muhdarıdı 19/62, ğáymaĥamıdı 31/39, hiçidi 32/105, yoıdu 3/61, ğuruşudu 6/79, zorudu 12/7, soıuğ dēülüdü 27/34

Birinci çoğul şahıs

talebesīdik 31/33, barabarıdıĥ 6/65, hasda dēülüdük 11/29, çávuşuduđ 39/131, çocüduğ 10/31,

İkinci çoğul şahıs

yoıduñuz 23/140,

Üçüncü çoğul şahıs

adamlarıdı 22/34, insanlarıdı 27/5

3.1.2.4.4. Rivayet

Metinlerde tespit edilen rivayet zamanlı çekimlerin çoğu üçüncü tekil şahıs ile çekimlenmiştir. Bölge ağzında ek-fiilin rivayet zamanlı çekimi ekleşmesini henüz tamamlamamıştır.

viļáyetimiş 9/10, alǵayımış 12/75, *bādat*ımış 22/7, *béy*imiş 22/23, ğardaşımış 23/106, kēfaretimiş 23/171, havaıılarıımış 28/26, varımışım 29/16, çalışđanıımışın 29/118, kimimiş 32/6, yoğmuş 35/150, ormanımış 39/22, çam_ācıymış 2/25, çoıumuş 8/13, gúnávumuş 11/45, *urum*umuş 12/65, üsdünümüş 33/64, rēsülümüş 35/16

SONUÇ

Samsun'un on yedi ilçesinden birisi olan Kavak; MÖ 3500 yıllarına kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Tarihî belgelere bakıldığı zaman en geç XV. yy sonlarında yörenin bir Türk yurdu hâline dönüştüğü görülür. Coğrafi konum, iklim ve bitki örtüsü itibarıyla geçiş noktası özelliği gösteren Kavak'ın ağız yapısı için de aynı özelliği söylemek mümkün. Kavak ağzının ses ve şekil bilgisi yönüyle ele alındığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Ses Bilgisi

1. Standart dilde yer alan seslerin yanında Kavak ağzında on dört ünlü ve on üç ünsüz yer almaktadır.
2. /c/, /ç/, /ş/, /y/ seslerinin önlüleştirci etkisiyle [á] sesine yöre ağzında sıkça rastlanır.
3. [â] sesi "baba" kelimesinde sistemli bir şekilde karşımıza çıkar.
4. Türkiye Türkçesi ağızlarının çoğunda olduğu gibi Kavak ağzında da kelime başında bulunan /e/ sesi /ê/ sesine dönüşmüştür.
5. Diş ünsüzlerinin etkisiyle [í] sesi bölge ağzında yaygın şekilde karşımıza çıkar.
6. Düzlük- yuvarlaklık uyumunun tamamlanmamasına bağlı olarak [î] ve [ĩ] sesleri bölge ağzında sıkça kullanılır.
7. Üçüncü tekil ve çoğul şahıs zamirleri ile işaret sıfatı bünyesinde yer alan /o/ sesinin /u/ ya da [ò] sesine dönüşmüş şekli bölge ağzında sıkça görülür.
8. Kavak ağzında orta damak ünlüsü olarak nitelen [ú] ünlüsü oldukça yaygındır.

9. Aslı uzun ünlü özelliği sadece yıka- fiilinde karşımıza çıkar. Bunun yanında alıntı kelimelerde yer alan uzun ünlülerin çoğu zaman kısaldığını da belirtmek gerekir.
10. Bölge ağızında yer alan ikiz ünlülerin oluşumunda en önemli sebep ses düşmesidir. Ses düşmelerinin sonucunda yükselen, eşit ve alçalan ikiz ünlüler yöre ağızında tespit edilmiştir.
11. Önlük- artlık uyumunun Kavak ağızında büyük oranda tamamlandığı görülür. Yazı dilinde uyum dışı kalan alıntı kelimelerin dahi ilerleyici ya da gerileyici benzeşmelerle uyuma dahil edildiği söylenebilir.
12. Düzlük- yuvarlaklık uyumu noktasından bölgede kararsız bir yapı hemen dikkat çeker. Geçmiş zaman ve geniş zaman ekleri başta olmak üzere bazı eklerin kullanımı esnasında düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulduğu görülür.
13. Yazı dilinde kullanılan /k/ ünsüzü, yörede kullanılan birçok kelimedede /ğ/ ya da /h/ sesine dönüşmüştür.
14. Arka ve orta damak genizsi [ŋ]'nin yöre ağızında varlığını koruduğu görülür.
15. Akıcı, sızıcı ve titrek olan /r/ ünsüzünün özellikle kelime sonundaki kullanımlarında erime meyli dikkat çeker.
16. Yöre ağızında ötümlüleşme en fazla [k] > [ğ], /t/ > /d/ ses değişimi şeklinde görülür.
17. -[k] > -[h] şeklindeki ses değişimi sızıcılaşmanın en yaygın örneği olarak verilebilir.
18. -nl- > -nn- ve -rl- > -ll- şeklindeki değişimler başta olmak üzere gerileyici ve ilerleyici benzeşme yoluyla meydana gelen ses benzeşmelerine yöre ağızında sıkça rastlanır.
19. “helbet , yèsir” kelimelerinde görülen /h/ ve /y/ sesinin kelime başında türemesi sistemli bir şekilde karşımıza çıkar. Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi ile vasıta ekinin ekleşmesi anında /n/ sesi kelime sonunda türer.
20. Hece kaynaşması sonucu bölge ağızında bazen ikiz ünlüler bazen de ikincil uzun ünlüler ortaya çıkmıştır.

21. Yörede tespit ettiğimiz göçüşmeleri, genel olarak konuşurların kendi tasarrufları olduğu kabul edilebilir.
22. Kelime ortasında ünsüz düşmesi olarak tespit ettiğimiz yapılardan -/l/- düşmesi, -/n/- düşmesi, -/r/- düşmesi bölgede yaygınlık gösterir.

Şekil Bilgisi

1. Kavak ağzında yükleme hâl ekinin kullanımı esnasında çoğu zaman kelime sonunda bulunan /k/ ünsüzünün önce yumuşaması ve sonradan düşmesi sonucu ikiz ünlüler ortaya çıkar.
2. Yörede üçüncü tekil şahıs iyelik ekinin genelde düzlük- yuvarlaklık uyumuna aykırı şekilde kullanıldığı görülür.
3. Bölge ağzında hem “-uḡ, -ḡ, -k, -uk, -ḡ” hem de “-iz/-iz, -uz/-üz, -z” birinci çoğul şahıs ekleri şeklinde karşımıza çıkar.
4. Ağız sınıflandırmalarında önemli bir ölçüt olan şimdiki zaman eki bölge ağzında da değişik formlarda kullanılır. Örneğin; birinci tekil şahıs çekiminde “-yorum, -yam /-yem, -yom, -īm” ekleri kullanılır.
5. Öğrenilen geçmiş zamanın ikinci ekil şahıs çekiminde yazı dilinden farklı olarak “-uñ/ üñ” şahıs ekleri kullanılır.
6. Geniş zaman çekiminde ekin bünyesinde bulunan /r/ ünsüzü çoğu zaman düşer.
7. Hitaplı şart çekim olarak adlandırılan “bağsana, ateş_étseñe” gibi kullanımlara bölge ağzında da rastlanır.
8. İncelenen metinlerde gereklilik kipinin yazı dilinde olduğu gibi “-malı/-meli” eki ile kullanımına rastlanmamıştır. Gereklilik anlamı daha çok “lazım” sözcüğü ile aktarılmıştır.
9. Birleşik zamanlı çekimlerde ek fiilin, geçmiş gelecek zaman ekleri ile kaynaşması sonucunda uzun ünlü ortaya çıkar.
10. Ek fiilin çekimlerinde ekleşmenin henüz tamamlanmadığı görülür.

Gerek ses bilgisi gerekse Şekil bilgisi yönüyle yapılan incelemeler sonunda Kavak ağzı, Leylâ Karahan'ın tasnifinde olduğu gibi Batı grubu ağzlarının 5. alt grubunda yer alır. Karahan'ın V. grubun özellikleri olarak verdiği sekiz maddenin tamamı Kavak ağzı için de geçerlidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aksoy Ö A (1945) *Gaziantep Ağzı* (TDK Yayınları, İstanbul).
- Banguoğlu T (1959) *Türk Grameri, Ses Bilgisi* (TDK Yayınları, Ankara).
- Banguoğlu T (2011) *Türkçenin Grameri* (TDK Yayınları, Ankara).
- Bölük R (2012) *Serik Ağzı* (Serik Kaymakamlığı Kültür Yayını, İstanbul)
- Buran A (1996) *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri* (TDK Yayınları Ankara).
- Buran A (1997) *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).
- Coşkun V (2008) *Türkçenin Ses Bilgisi* (IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul).
- Dallı H (1991) *Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar* (TDK Yayınları, Ankara).
- Eker S (2006) *Çağdaş Türk Dili* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Ercilasun A B (1983) *Kars İli Ağızları* (GÜ Yayınları, Ankara).
- Erdem M D, Bölük R (2012) *Antalya ve Yöresi Ağızları* (Gazi Kitabevi, Ankara).
- Erdem M D, Kirik E (2011) *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları* (Kahramanmaraş Valiliği, Kahramanmaraş).
- Ergin M (1993) *Türk Dil Bilgisi* (Bayrak Yayınları, İstanbul).
- Gabain A V (2000) *Eski Türkçenin Grameri* (TDK Yayınları, Ankara).
- Gemalmaz E (1978) *Erzurum İli Ağızları* (Atatürk Ü. Yayınları, Erzurum).
- Gülensoy T, Alkaya E (2003) *Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası* (Akçağ Yay. Ankara).
- Gülensoy T (1988) *Kütahya ve Yöresi Ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).
- Gülensoy T, Buran A (1992) *Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler* (Boğaziçi Yayınları, İstanbul).
- Gülseren C (2000) *Malatya İli Ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).

- Gülsevin G (2002) *Uşak İli ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).
- Günay T (1978) *Rize İli Ağızları* (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara).
- Günşen A (2000) *Kırşehir ve Yöresi Ağızları* (TDK Yayınları, ankara).
- Kalay E (1998) *Edirne İli Ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).
- Karaağaç G (2002) *Dil Tarih ve İnsan* (Akçağ Yayınları, Ankara).
- Karaağaç G (2013) *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* (TDK Yayınları, Ankara).
- Karahan L (2011) *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* (TDK Yayınları, Ankara).
- Korkmaz Z (1992) *Gramer Terimleri Sözlüğü* (TDK Yayınları, Ankara).
- Korkmaz Z (1994a) *Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)* (TDK Yayınları, Ankara).
- Korkmaz Z (1994b) *Nevşehir ve Yöresi Ağızları* (TDK Yayınları, Ankara).
- Korkmaz Z (2003) *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi* (TDK Yay., Ankara).
- Korkmaz Z (2013) *Oğuz Türkçesinin Gelişimi* (TDK Yayınları, Ankara).
- Köseoğlu M (2011) *Samsun /Kavak İlçesi Turizm-Kültür-Tarih Rehberi* (Kavak Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği Yayınları, Samsun)
- Köseoğlu M (2013) *Mübadelenin İki Ucu* (Arman Ofset, Samsun).
- Sağır M (1995) *Erzincan ve Yöresi Ağızları* (TDK Yayınları , Ankara)
- Samsun Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2016) *Samsun İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu* (Samsun Valiliği, Samsun).
- Samsun Valiliği (1973) *Samsun İl Yıllığı* (Samsun Valiliği, Samsun).
- Samsun Ticaret ve Sanayi Odası (2016) *Samsun Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu-2016* (Samsun Ticaret ve Sanayi Odası, Samsun).
- Tansu M (1963) *Durdun Genel Ses Bilgisi ve Türkçe* (TDK Yayınları , Ankara).
- Timurtaş F K (1994) *Eski Türkiye Türkçesi* (Enderun Yayınları, İstanbul).
- Turan Z (1993) *Teshil'in İmlâ Tezahürleri Işığında Eski Anadolu Türkçesi'nde Ünlü Uzunlukları* (Açıksöz Yayınları, Malatya).
- Türk Dil Kurumu (1963-1982) *Derleme Sözlüğü I.-XII. C.*, TDK Yay., Ankara.

Yavuz K, Yetiş K, Birinci N (2001) *Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri* (Bayrak Yayınları, İstanbul).

Makaleler ve Bildiriler

Alkaya E (2008) Sibiryada Tatar Türkleri ve Dilleri. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3(7): 1-16.

Baskın C (2012) Türk Devrim Tarihinde Yeni Notları Nasıl Kaydettik? *Atayolu Kavak* 1(1): 6.

Bozkurt M F (1981) Afganistan’da Bir Türkmen Ağzı. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı –Belleten 1978-1979*: 39-79.

Buluç S (1972) Mendeli (Irak) Ağzının Özellikleri Bilimsel Bildiriler, TDK Yayınları : 181-183.

Caferoğlu A (1989) Anadolu ve Rumeli Ağzları Ünlü Değişmeleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten 1964* : 12.

Demir N (1995) *Alanya Ağzlarında Şimdi’nin Varyantları*. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten 1995*: 99- 114.

Doerfer G (1989) İran’daki Türk Dilleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1969* TDK Yay. : 1-11.

Doğan N (2011) Vezirköprü ve Havza Ağzlarında Yabancı Bitki Adları. *Diyalektolog- Ağız Araştırmaları Dergisi* (2): 7-13.

Erdem M D, Gül M (2006) Kapalı e(è) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi- Anadolu Ağzları İlişkisi. *Karadeniz Araştırmaları, Balkan, Kafkas ve Doğu Avrupa ve Anadolu İncelemeleri Dergisi* 11: 111-148.

Erdem M D (2008a) Asarcık/Samsun Ağzı – I (Ünlüler). *The Journal of Academic Social Science Studies* 1(1): 3-24.

Erdem M D (2008b) Anadolu Ağzlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3(3): 502-562.

- Erdem M D (2009a) Asarcık/Samsun Ağzı – II (Ünsüzler). *The Journal of Academic Social Science Studies* 2(1): 1-23.
- Erdem M D (2009b) Asarcık/Samsun Ağzı – III (Şekil Bilgisi). *The Journal of Academic Social Science Studies* 2(2): 41-59.
- Erdem M D, Bölük R (2011) Kaş (Antalya) Ağzı Ses Özellikleri Üzerine. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literatre and History of Turkish or Turkic* 6(1): 406 – 447.
- Ersoylu H (2000) Türkçenin Bazı Yabancı Kökenli Kelimelerindeki Damaksı Genizsileşme. *İlmî Araştırmalar, İlim Yayma Cemiyeti Yay.:* 97.
- Gemalmaz E (1995) Türkçenin Morfo-Sentaktik Yapısının Fonolojisine Etkileri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten 1992.*
- Güleç C (1994) Karadeniz Kültürü ve Kişiliği Üzerine Bazı Düşünceler. Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, OMÜ Eğitim Fak. Yay, Samsun.
- Gülensoy T (1985) Anadolu Ağızlarındaki Şimdiki Zaman Eki. *Türk Kültürü Araştırmaları- İbrahim Kafesoğlu'nun Hatırasına Armağan:* 281-295.
- Gülensoy T (1987) Rumeli Ağızlarının Sesbilgisi Üzerine Bir Deneme. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1984 :*99.
- İlhan N(2009) Türk Dilinde Ünsüz Düşmesi, Nedenleri ve Türleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks* 1(2): 43-55.
- Karagöz İ (2012) Bafra Göçmen Türk Ağızları ve Bazı Özellikleri. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literatre and History of Turkish or Turkic* 6(1): 2139 – 2147.
- Korkmaz Z (1953) Batı Anadolu Ağızlarında Asli Vokal Uzunlukları Hakkında. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten :* 197-203.
- Korkmaz Z (1976) Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1975- 1976 :* 143.
- Köseoğlu M (2012) 25 Mayıs 1919 Mustafa Kemal Paşa Kavak'ta. *Atayolu Kavak* 1(1): 14.

- Mansuroğlu M (1988) Türkiye Türkçesinde Ses Uyumu. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1959*: 89.
- Sağır M (1997) Anadolu Ağızlarında Ünsüzler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten 1995*: 391- 409.
- Sağır M (1999) Anadolu Ağızlarında Ünlüler Ünsüzler. *3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*: 987-996.
- Tabaklar Ö (1996) Türkmen Türkçesinde Ünlülerin Uzun Okunmasını Gerektiren Durumlar ve Eklerdeki Uzun Ünlüler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1994*: 145-155.
- Tüfekçi M (1999) Karadeniz Bölgesinin Çevre Sorunları. II. Karadeniz Kalkınma Kurultayı, Kök Yayınları, Trabzon.

Tezler

- Acar E (2012) Kastamonu ve Yöresi Ağızları. Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Akca H (2009) Ankara İli Ağızları. Doktora Tezi Cilt 1, Gazi Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Apaydın İ (1974) Samsun Kavak Kazasının Köyleri (Belalan- Çukuralan- Çirişli- Alaçam) Ağızları. Mezuniyet Tezi, İstanbul Ü. Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın M (1992) Aybastı Ağzı. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ABD, İstanbul.
- Bayraktar F S (2000) Kayseri Merkez İlçe Ağzı, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Birer N E (1980) Bafra Ağzı Üzerine Bir Dil İncelemesi, Samsun. Mez. Tezi, HÜ, TDE, Ankara.
- Coşkun S (1995) Ladik ve Çevresinin Bitki Örtüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Coğrafyası Bilim Dalı, İstanbul.
- Demir İ (2012) Sarıgöl ve Yöresi Ağızları. Doktora Tezi, , Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Kayseri.

- Demiralp Y (1997) Erken Dönem Osmanlı Medreseleri. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi ABD, İzmir.
- Dengiz M (1974) Havza Ağzı, Samsun. Mez. Tezi, Atatürk Ü, Edb. Fak., TDE, Erzurum.
- Doğan M (2012) Aksaray ve Yöresi Ağzıları. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Dürüst M (1972) Bafra- Gazibeyli Ağzı (Derleme, İnceleme ve Sözlük) Samsun. Mez. Tezi, Atatürk Ü, Edb. Fak., TDE, Erzurum.
- Düzgün S (1982) Samsun-Ahali, Balcalı, Kâhyalı, Ağacagüney Ağzı. Mezuniyet tezi, İ Ü, Türk Dili, İstanbul.
- Erdem M D (2001) Asarcık Ağzı. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Samsun.
- Erdoğan S (2012) Niğde Merkez ve Bor İlçesi Ağzı. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Fulin N (2013) Destanlarda İslam Öncesi Gök Tanrı İnancı ve İlgili Motifler. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Elazığ.
- Karakaş A (2005) Feke Halk Kültürü Araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Anabilim Dalı, Adana.
- Kınık G (1971) Lâdik Ağzı, Samsun. Mez. Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.
- Kirik E (2011) Kahramanmaraş Merkez İlçe Ağzı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Sakarya.
- Mutlu H K (2008) Balıkesir İli Ağzıları. Doktora Tezi, Gazi Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Öçalan M (2004) Sakarya İli Ağzıları 1. Cilt. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Öztürk F (1973) Çarşamba Ağzı, Samsun. Mez. Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.
- Pekar H (1960) Samsun Diyalektolojisi Üzerine Bir Derleme. Mezuniyet Tezi, AÜ, DTCF, TDE, Ankara.

Türkmen İ (1984) Bolaman (Terme/ Samsun) Ağzı. Mezuniyet Tezi, F. Ü., Türk Dili, Elazığ.

Uslu Y K (1975) Samsun Çarşamba Dil İncelemesi. Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.

Uysal İ N (2009) Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızları Arasındaki Yeri. Doktora Tezi, PAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Ana Bilim Dalı, Denizli.

İnternet Kaynakları

<http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/samsun-kavak-ilce.html> (07.08.2017).

http://www.samsunkavak.bel.tr/Genel_Bilgiler (02.08.2017).

<http://amasyaobm.ogm.gov.tr/Lists/SamsunIslMudOrmanVarligi/AllItems.aspx> (30.06.2017).

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html> (01.07.2017).

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (30.06.2017).

<http://kavak.meb.gov.tr> (16.06.2017).

<http://kavakhem.meb.k12.tr> (16.06.2017).

<http://kavakmyo.omu.edu.tr> (16.06.2017).

<http://www.oka.org.tr/okaIcerik.aspx?Id=68&DownCatId=284> (5.07.2017).

<http://www.kadef.org.tr/sayfa.asp?sayfaid=2598> (26.04. 2017).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id (1.6.2017).

Gazeteler

T.C. Resmî Gazete, S. 19507, Kanun No: 3392, 4 Temmuz 1987.

METİNLER

Ad: Haşim Karagüdekoğlu, Mahmut Çelikoğlu

Yaş: 74, 71

Yer: Akbelen

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Camiyi ne zaman yaptırdınız?

⁽¹⁾oğdu bi ğaÇ sene oğdu. cami burası işde, ğapıyı örtüyüm mü?

Ört ört, ayaz gelmesin, burası ne kadar soğuk böyle.

⁽²⁾sok dē mi burası sok. *samsundan* mı geliyoñ

Samsun'dan geliyorum. Bu köyün ismi ne idi?

⁽³⁾*aħbelen*

Sizin isminiz neydi?

⁽⁴⁾*haşim ğaragüdekōlu*

Sizin isminiz ne amca?

⁽⁵⁾*mahmud çelikōlu*

Sizin doğum kaç?

⁽⁶⁾otuz_üç

Şimdi köyün geçmişini araştırıyoruz. Köyün büyükleriyle sohbet ediyoruz. Kitaplara yazacağız.

⁽⁷⁾öleyse sordūñ soruyu bilebilirsek bilirük. bilemessek yáni ...

Buraya niye Akbelen demişler, biliyor musunuz?

⁽⁸⁾buranıñ eşgi ismi *dāniÇ*

⁽⁹⁾buranıñ ismi *dānıdı*, sōradan *bur_ăĝbēleñ* ođdu. neden_ođdu, ⁽¹⁰⁾bilmeyim tabé. burası eskiden *dā* içerisindeymiş, bōrası bōlē ⁽¹¹⁾cıĭbaĝ_ođdūna baħma. bōle denilmişimiş heralıda sōnadān bunu devleT ⁽¹²⁾taravından dēşirdiler. *dāniş* şey

gelmedi heralda, *agbelen* oldu. ⁽¹³⁾koyleriñ_ismi deşdi bigaç yeriñ. mesela, a borda *avcubölü* var, *türük* ⁽¹⁴⁾dirdük *yaylaçatı* oldu mesela, a orda *visdaT* koy var *ekizdere* oldu.

Buranın ismi konulurken size sormadılar mı?

⁽¹⁵⁾yoğ bize hiş bi şey soran _olmadı.

Muhtar falan dilekçe vermedi mi?

⁽¹⁶⁾yö, hiç bi şey sormadan deşirdik, ölelikle deşecāmış dediler. bizim ⁽¹⁷⁾koyúñ_ismi neymiş *dāniş* oldu *agbelen*, mesela dışdan_deşitdük

⁽¹⁸⁾*visdaT*_olmuş *ekizdere*, *türük*_olmuş *yaylaçatı*. şindi bu *yaylaçatı* ⁽¹⁹⁾didüm yer tabé bi gine bi çatda bağ. *türük*_olmuş_ammá şeye ⁽²⁰⁾uyğun yané. ismi uygun. bora da *dāniş*miş *agbelen* bağ, gine *agbelen* ⁽²¹⁾gine onu da uygun. uygun gelī da.

Burası her zaman soğuk olur mu böyle?

⁽²²⁾souğ_oluş, bu sene bigaç gún ancá ısınduğ ısınmadıg ki.

Öyle mi ?

⁽²³⁾yā, nerde ısıcāg yāv yoğ.

Geçen sıcaklıklar vurmadı mı?

⁽²⁴⁾işde önnar da ne acı bi ölene yāhın bi ısıcāk_olur, öleden sōnā yine ⁽²⁵⁾üşüñ.

Bıkmıyor musunuz bu soğuklardan böyle?

⁽²⁶⁾soba yāhıyoğ yāv biz de.

Orman var.

⁽²⁷⁾orman var .

⁽²⁸⁾yáz gitdi bizim borda. bizim bōraniñ yazı gitdi. doğuzunc_áy girdi ⁽²⁹⁾mi bizim bōraniñ yazı bitdi.

⁽³⁰⁾esas bizim büyüklerimiz ne demiş, āstosuñ om beşi yáz om beşi gış ⁽³¹⁾demiş böyüklerimiz yané burayá göre. şindik oña göre bir_áyımız ⁽³²⁾ğaldı diyük biz yāni. uyarsa devam_eder yāné gúz_ayları ,uymaSsa ⁽³³⁾öle demişler yāné. om beşi āstosuñ yáz om beşi gış, uyarsa ⁽³⁴⁾yáz_olabilir de uymassa öle hēsaPıamışlar .

Kış burada sert geçiyor mu?

⁽³⁵⁾çoğ souğ_olu bōra. yāluñuz eşgi ğar yāmıyoğ. nedendü bilmem. ⁽³⁶⁾ēsgiden çoğ ğar yārdı, ābō cānım kürtükler_atardıg evler boyu. u yoğ ⁽³⁷⁾şimdik . ğar da fazla yāmıyo, bilmem nedendir tabé bilmiyom. ben geçi ⁽³⁸⁾gúderdim, çobanıdım ufahken, geçiyü óñünü aşşā gótürüdük ⁽³⁹⁾ormanda. geçiniñ gēşdü yerde kótej gordum böyle

ałtından geçer yáné ⁽³⁹⁾gèçi yárarag gidī yá o gadağ ğar yárdı. şindi yoğ bunnar, ⁽⁴⁰⁾yāmiyo.

Koyunculuk da yaptın mı amca?

⁽⁴¹⁾yáPdım, çoğ yáPdım. zaten biS kókümüS kókden gelen, bigáč sène ⁽⁴²⁾içersinde ğáybetdik bu işi, davarnan bōle gótürmüş. şindi tabé asır ⁽⁴³⁾dejšdi, bu ğeşler hiÇ durmaz_oldu kóyde. évleniyò, *isdambuła* řoriyá ⁽⁴⁴⁾buriyá ğáydı gitdi. a řimdī meselá bizim iki òlumuz var, biri ⁽⁴⁵⁾yánımızda birisi *ğavağda* duruyo. ötekinin de òle berikinin de òle. řindī ⁽⁴⁶⁾bu ehdiyár daħım gidinci, belhi de hiş, kóylerde tek tük ⁽⁴⁷⁾ğalıcág_adam.

Öyle, doğru. Kim kalır ki?

⁽⁴⁸⁾yá, tek tük ğalıcág.

Malcılık falan nasıl burada, geçim sağlıyor mu?

⁽⁴⁹⁾małcılığ işde nası şeyler yápıler, danası torūnan. tabé sūT ⁽⁵⁰⁾mūT para yáPmáý_ónnar_amma danacılığ da òle danası ⁽⁵¹⁾manası oluyo işde, óndan bi fáydałanī. řindi bū, fī ékiler fī parası ⁽⁵²⁾veriyór. bi de bi tabī şeyleriñ parasını veriyò. işde ónnardan ⁽⁵³⁾gótürüleř. řindi bizin gibi yaşlılara aTmiş beşlik veriler. üç_áyda bi.

Ne kadar veriyorlar ki?

⁽⁵⁴⁾yáni,yüz_állı yüz _étmiş beş ò arada, üç_áydan üç_áyá bi para verī.

Şimdiki hükümet döneminde mi arttı, daha önce çok azdı herhalde?

⁽⁵⁵⁾yoğ, ilerden de *écevide* bile vardı.bunda hiÇ farhèden bi ⁽⁵⁶⁾şey_olmadı.

Öyle mi, sigortalılara çok verdi, size bir şey vermedi mi?

⁽⁵⁷⁾bize bi şey tanımadı. hağ tanımadı.

Hasatalandığınız zaman ne yapıyorsunuz ya?

⁽⁵⁸⁾şindi bu yeşilğart var yá, bu yeşil ğartu yáluñuz ben şahsımı sōleyim, ⁽⁵⁹⁾benim_òlum postanede çalışıyo. benim şeyine unuñ şey_alıdığ ò da ⁽⁶⁰⁾ğabuļ_olmadı. yá aTmiş beşlikden ğeşcāñ dédi veyáhuT da. ben ⁽⁶¹⁾şindi bórdan postaneye gidiyodum, ordan baā sevk kādı veriyòdu. o ⁽⁶²⁾sırada orda parasuz muáyène oluyoduğ. iláci da işde hesáplı verilīdi u ⁽⁶³⁾şeye göre. şindik u ğalğdı şindi yeşil ğarTlılar, tabé biz şey_étmedük ⁽⁶⁴⁾de, telēzonda gósderiyò yáni. hani biz hepisi muáyène edemedi, ⁽⁶⁵⁾ğuyruğda gósterī. hani ilacı bedáva dādılī yá. unnarı da telēzonda ⁽⁶⁶⁾górúyük.

İlacı bedava dağıttıkları yok, onu söyleyeyim yalnız.

(67)ámmá õle guyruğda, niye guyruğda duruyó yá?

Onu yanlış söylüyorlar. O, hastanede tedavi olurken ilaçların bedava. Reçetede ilacı parayla alıyorsun.

(68)pèki ò guyruğdakini niye gósterīdi yá. acába hasdası yátī da...

Yok, o şimdi onun haberi yapıyor ya, ona uygun bi görüntü göstermesi lazım. Televizyondaki haberlerin görüntülerinin çoğu öyledir.

(69)içerde yátana para yoğ.

Mesela serum takıyorlar, başka ilaç veriyorlar. Onun parası yok. Bu eski büyükleriniz anlatırlar mıydı amca, eskiden burada Rumlar var mıymış?

(70)varımış.

O olaylardan hiç anlatıyorlar mıydı?

(71)ben, õnu dèmezdi de, anam varıdı anam dèrdi yáni. bu gávurłarna (72)gomşuyuğ dèrdi. aı yáhınnarda şeylerde gávurłar oturumuş, (73)gızıkiseniñ_orłarda. orłara gelillerimiş. yáni türklele çoğ_ıyi (74)geçinillerimiş. sòradan atatürk devründe mi oldu yoğsa nası olduysa (75)gávurłarı ordan sevk_ètmışler.

O zamanlar geçiminizi nasıl sağlıyordunuz amca?

(76)áyını małcılınan. ò zaman goyun davar çoğdu. şindik iş tabé herkez (77)motura bozdu. davariñ arzına gişdi motur davası. şindik õle, èsgiden (78)bi orağ bir áy veyáhuT dā fazla süreğ. şindik beş_on günde bitī (79)moturnan biçerinen. şimdi tabé iş dā fènnileşdi o zamanki zorudu.

Ben baktım her taraf ekinlik. Koyunu nerede güdüyorsunuz?

(80)mał vardı içersinde onuñ boç yèri çoğdu. zatán èskiki gibi goyun mał (81)yoğ. èskiden bu kóyde ałtı yèdi sürü oludu. bi sürüye de iki yüzden üç (82)yüzden aşşā olmazdı.şindi bunnar hiç yoğ.

Niye onlar kalmadı amca, kâr mı etmiyorsunuz?

(83)şindik hayır, adam ğalmadı. adam şindik āylècek adama beñzeriz ağlı (84)varsa geçip gidī *isdambu*da. meselá benim èlli aTmış bu (85)goyunuñ pèşinde ne yıl gezcām dī.

(86)şindiki gèşler goyun gúTmeyi hocám.gèşler durmáyi. e bizim gibi (87)èhdiyár goyun gúdecek dē üşúcek, oña dayanámácág. goyunuñ çoğ işi (88)vardır, goyunu gece gúdücāñ gúndúz ısıcágda yatar, gúdü..... ałñ gece (89)goyun gúdücāñ.

Ona bir isim veriyor msunuz? Örüm diyorlar, sizin buralarda bir ismi var mı?

(90)örü gúTme yáné. örü gúTme dèller

(91)şindi artəsi gún, zabānan bitir̄ gèldi goyun ilerleḡ gider. gèce gúdücāñ, (92)ōlēce gúdúyo

- (93)ısicáḡ şōlēce gúneş çıkdı mıydı gider yátar aşşā ó háyvan. ikindü (94)gèçirir ancá ḡalḡar. meselá doyr̄sa gèce u zaman doydu muydu yá (95)kóye gètirüñ, yáhuT da çekeñ burayá yáturuñ. şindi bunuñ zevkü de (96)başḡadıḡ. yáTdī yèrē zabāna ḡalḡañ baḡañ özellekle bahañ daş mı (97)ıçinde ne var? o gadar yımışak geliḡ ki haḡı gibi. sabāna baḡardıñ. (98)bu yeloḡ da ali, yáv dèrdiñ bura nádar şeyimiş daş üyümüş. ōleymiş, (99)bōleymiş. zabāna ḡalḡañ hadi baḡalıım iki arḡadaş dutañ bi emanda (100)iki gèçi sār bi baḡır ḡazanı vardır şōle. onu bişirüP_ıçeller.

Sabah kaçta kalkıyorsunuz, koyun gütmek için?

(101)dā gúneş dōmadān , zabāñ ézeninde , yā.

Sütü sağıp pişiriyorsun orda. Koyunları kapattığımız yere ne diyorsunuz?

(102)olū, hayadı oḡan da var. éveT, hayadı var. şinci bizim de bu yáz geldi (103)miydi hayáda gerek yok zaten. hava yāmayácāḡ, çekeñ gıyíyá bōle (104)ormanıñ ḡıyısına, yátañ_aşşā.

İyi de kurt falan vurmuyor mu?

(105)kópek var yá. oḡur, bulunmaz mı, aō! çok bulunur.

Köpek iyi mi bari?

(106)iyi kópāñ varısa hiç ḡurT góremāñ, hiş góremāñ. ḡurT yok zannēdeñ (107)haḡbuku kópek iyi de mintıḡada ḡomáyí. kópek iyi oldu mu mintıḡada (108)ḡomaz.

Yoksa kurt hemen kapar.

(109)hemen, şindik kópāñ budaláysa var a, hiÇ duyámañ.

(110)yánıbaşıñdan alır gider.

(111)sayāñ sayāñ, saydıñ mı da uḡa baḡan kí bi dēne yok, váy_anasını. (112)āmmā kópek iyise var a, hiÇ memleketde ḡurT yok zannēdeñ. (113)çünkü kópek yánáşdumaz ki. bu mintıḡayá yánáşdıḡmaz. şimdi meselá (114)bizim şahsıma dèyim, bizim çok cèv kópeklerimiz_oldu. benim (115)maḡları da ḡurT yiyemezdi. bu arāzídá, bunnarıñ şeyinden. zabānan (116)kóyden çıḡdı mıydı bu mintıḡayí géceler, devarsa cánavar undan sonra (117)goyunuñ yánna gelür.

Kurtlarla başa çıkabiliyorlar mıydı boḡuştukları zaman?

(118)ḡurTlarla şindik_ēsgiden youdu sōradan bi siyáh ḡurT geldi. çok yidi (119)kópekleri. ēñerime yáḡın dēliseñ gurtaramasañ siláh miláh atıP da (120)beş_altı ḡurT birden ḡaPdı mı kópā hemān cánḡı cánḡı dādıP çihīlar.

Öyle mi?

(121)öyle oldu bigaç sene. *allah* var, èvelsi gibi ğurT yok. şindik èsgi òle (122)yoĥ_o gadar.

(123)aşşā yoĥarı eñ yüseĥ yerlerden birisi bura.

Öyle mi? Kurt azaldıysa domuz artmıştır bu sefer.

(124)doñuz çok dā.

Kurt olmayınca da domuz artıyor biliyorsunuz değil mi?

(125)domuz çoĥ, çoĥ doñuz.

Onun tek düşmanı kurt.

(126)hah, ğurT yá.

Orduluyum ben. Az çok bilirim bu işleri de.

(127)sen òretmen misiñ?

Fakülte var ya Samsun'da. Ben orda öğretim üyesiyim.

(128)tahsilden tabé, domuzuñ çoĥaldını nası bilī. dõru. domuzu ğurTlar (129)çoĥ yıllerdi.

(130)bi şeyler işitdik faĥılteyi ğurT basmış dédileĥ, orayí.

Oralarda da var.

(131)sen èsgi yázu kitáPları oĥuyábiliyoñ mu?

(132)bi dene başlıĥ söyleyim oraĥ pèrişan dī bende bi kitábı var. (133)başlıĥcāzımı oĥuyom başĥa yerini oĥuyámayom gücüm yeTmeyo (134)benim. başlında oraĥ pèrişan dī, acába *rusyá*ññ dālmasını mı?

Osmanlıca bizimki gibi bir dil farklı değil yani. Onu getirseydin, diğer köylerden üç yüz dört yüz yıllık kitaplar aldım. Fotokopisini çekirip geri göndereceğim.

(135)kitáP bende çok da ben vermem.

Elyazma var mı?

(136)elyázma da var, her türlü var.

Onlar yok olur. Onların fotokopisini çekip sağa sola göndersene.

(137)yoĥ ben yáPmam_o işi.

(138)hani bâbadan ĥalmış veremez yáni, òle dī demi?

Bu, kıymetini biliyor da saklıyor .

(139)kitáPlarımı benim saĥlamam dēil. aslında bu kitáPları yáĥdım. aslında (140)bu kitáPlar yáĥılacak kitáPlar dēil. bir çuval, getiriyo adam, (141)benim_amcámiñ çoĥu var, *samsunda* çöp bidonna atī, adamıñ birisi. (142)benim_amcá çoĥu da biráz

ğafadan saf. lohantada çalışır subaşında, ⁽¹⁴³⁾gider gelir_oriyá, buľařıkçı dā dōrusu, baĥī çöp bidonunda bi çuval ⁽¹⁴⁴⁾kitáP var, dēli yusuf

- ⁽¹⁴⁵⁾bāĥ!

- ⁽¹⁴⁶⁾onu ordan omuzlayı, gēli ēve getürüyü zabānan. getürüyü ēve biraĥī ⁽¹⁴⁷⁾gidī işine. bi hafta sōna ğız ğardaşı, şeyde oĥudu yá verdū ⁽¹⁴⁸⁾türkmemere. bu ğız ğardaşı geliyo oriyá. ona gōsteriyo bunu. *atiye* ⁽¹⁴⁹⁾řunu oĥu dī *fētiye* dī. baĥī ,bu benim_ışım dēül dī. güccük ğardaşı da ⁽¹⁵⁰⁾oĥumuř imam_atiP mēzunu, ó da bi şey āniyámáyı. bundan kim ānáy ⁽¹⁵¹⁾kim ānar ābin ānar dī ğızlar. kóye gōnderelim dēller, saña kitáP ⁽¹⁵²⁾gōnderiyók dī tēlevun_açdılar. geldi ki ğocá bi çuval. lan bi açar ⁽¹⁵³⁾baĥarım_ama arĥadař, tabé biráz dānuĥları var_çinde. bu iş dēdim ⁽¹⁵⁴⁾benim_ışım dēül. birazını yáĥdım.

Hadi yaa! Sen de cahillik etmişsin.

⁽¹⁵⁵⁾oĥuyamadūm şeyi nāpayım?

Okuyamazsan kütüphaneye ver onun uzmanları var ya. Onların hepsi bir kültür hazinesi. Onların basımı da yok, tek baskıları işte elinizde. Onlar yok olduğu zaman daha o kitabı nerede bulacaksın.

⁽¹⁵⁶⁾ēsgı bi kitáPlar, bunnar bēlki bunnarı oĥuyán_adam iki yüz üç yūs ⁽¹⁵⁷⁾sēnelikden saĥlamıř.

Ben de seni kitaplara çok iyi sahip çıkıyor zannettim.

⁽¹⁵⁸⁾kēndi oĥudūm kitáPlara sahiP çıĥım ben.

Okuyamadıklarımı da kütüphanelere ver.

⁽¹⁵⁹⁾fındıĥların nası bu sēne?

Hiç yok, hiç bir tane bulamıyorsun. Fındık değil meyve de yok. Bu sene kupkuru, insanlar neyse, kuşlara acıyorum ben.

⁽¹⁶⁰⁾āynı bizim de , hiç bi şey yoğ. dēmek orada da āynı öyle oĥdu.

Bir ara kar yağdı, ondan sonra don oldu. O bitirdi her şeyi. şimdi diğer köyde elyazması bulduk, onun fotokopisini vereceğim. şimdi bu köyün ismi neydi?

⁽¹⁶¹⁾aĥbēleñ , ēsgisini sorarsañ *dāniç*

Sizin isim neydi amca?

⁽¹⁶²⁾haşim ğaragúlekōlu

Yaşın yetmiş dōrt değil mi?

⁽¹⁶³⁾ēveT

Sizin neydi amca isim?

(164) *mahmud çelikölu*

Senin yaşın kaçtı?

(165) ben otuz_üç dömluyum. sen biliñ

Oldu sağ olun. O kitapların kıymetini bil.

(166) *osmanlılar* *ort_asyadan* dālıncá , *mezapotamyadan*, işde borıyá o
(167) *türklerden* bi iki hane gelmiş. burda bi meydānnık bulmuşlar, çáyır ılığ. (168) bağ o
āşlar gibiymiş u zaman bōrıyá ğurulmuş. o hane geldükden (169) sonra birkáč hane
sādan soldan bōrası bōle çoalmış.ismi dāñ_ içinde (170) öldü uçun *dāniÇ_* olarak
geçmiş, sonradan da *agbēlene* çevrölmüş, (171) ānadiñ mı? benim dēdem bu kōyüñ
yāşlılarındandı, öldü gitdi işde.

Allah rahmet etsin.

(172) bora on dört haneydi dērdi, ben gēnciken dērdi dēdem. bundan biñ (173) kūsür
sēne önce bōraniñ gुरुluşu.

Çok eski değil mi?

(174) çok ēsgi, bu adamlarıñ dēdesi gēlenner.

Ad: Hilmi Bursa, Celal Çakır

Yaş: 84, 72

Yer: Alaçam

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

⁽¹⁾zabānan gine şeylik varıdı. āşamları bi ateş yákiyoğ muaKğag. ben ⁽²⁾yálüzum zāten ateş yáhiyorun. bān üç_áy duruyum burda yázın şey ⁽³⁾yázın_évet.

Kışın?

⁽⁴⁾yoğ kimse yoğ, yálüzum hanım yoğ, dört senē oldu gáybedeli, gitdim ⁽⁵⁾samsuna çocuđlarıñ yánna, ékin mékin de ékdirdim ortağ mortağ. ⁽⁶⁾fagaT bu sene de fazla souğ_oldu cánım, ısınmadı yáv. bacáđlarımda ⁽⁷⁾romatizma var, baña sıcág_eyi gelī ámma fağaT_olmadı bu sene.

Samsun'da nasıl duruyorsun romatizman var da?

⁽⁸⁾yoğ samsunñ havası baña kötü gelmeyi.

Çok nemli ama?

⁽⁹⁾ēFendi, nemli biliyórum amma nāPiyım başha çıhar yolum yoğ ki. ⁽¹⁰⁾burda üç_áy duruyum_amma bağ havzayá ekmek_arabası geşmiş, ⁽¹¹⁾ēnu gózleyom misál. ekmek_arābası gelmese nōlucáK. goñşuynán her ⁽¹²⁾zaman, gelmeyi bu işde.

Oğulların evlendirmiyor mu seni?

⁽¹³⁾bi ölüm var. kızlar var_ama beşi, dördü samsunda. onnar şindi siftağ ⁽¹⁴⁾baā... ölüm dēl de kızlağ bāba sağın evlenme anam gúcenir didiler. ⁽¹⁵⁾şimdi de diler ki bāba yāmiş gōnuşmuşuđ evlenseydiñ çoğ eyiydi ⁽¹⁶⁾didiler.

Hâlâ ayaktayım kızım, deseydin sen de.

⁽¹⁷⁾şimdi topađ_adama, ben seksen dört yášındayım.

O kadar var mısın, maşallah iyisin.

(18)öle, iyiyim. sālīg durumum çoĝ_eyi. bacáĝlarım_ārımasa bi (19)şikāyetim yoĝ.

İsmin ne amca?

(20)*hilmi bursa.*

Yaşın kaç?

(21)seksen dört, seksen üş seksen dörde giriyo işde hā.

Sizin isminiz ne amca?

(22)benim_ismim *celāl çáĥır.*

Sizin yaşınız kaç?

(23)yétmiş_iki

Bu köyün ismi ne?

(24)*alaçam kóyü*

Buraya niye Alaçam köyü demişler, biliyor musunuz?

(25)ésgiden kimse youken borası sāde çammiş, çam_ācıymış böle ondan (26)*alaçam* goymuşlar.

-(27)şimdi haggāten çamlūmuş. kóyúñ başlarında benim gēşlimde (28)çocuĝlūmda çam varıdı. burda demirciler varıdı, háTdā biz de (29)demircilerdenik. çamuñ kómürü çoĝ_eyi olur. kómür yáĥa kómür (30)yáĥa şaFā gadaĝ édecez dilleĝ.

Sen kömür yaptın mı hiç?

(31)kim, bān yáPdım. yáPdım da kómürnen çalışdım da bān demiri de (32)yáPdım, baltā da yáPdım, késer hēr şey yápdım.

Sen tam hazinesin, biz de onları arıyoruz.

(33)biz demirciz, bābamınan çoĝ çalışdım. bābamdan sonrā da yirmi sene (34)çalışdım, öndan sonrā biraĥdım. hēr şeyin biraĥması var, gúÇ (35)yèTmez_oluncü biraĥdım.

Bu odun kömürünü nasıl yapıyorsunuz, baştan bir anlatsana amca?

(36)éfendi şimdi bu *ahsu* déresindeki yānan kómürden dēil bizim (37)yáPdūmuz. onun haricinde oluy bunnar, o mañgal kómürü ne diler (38)onnar çoĝ güzel gapadiler. önu bilmiyoruz nası yápuldūnu. biz (39)açihda yápiyoduĝ yāv, açihda yáĥıyoz.

Özel bir ağacı var mıydı, her ağaçtan yapıyor muydunuz?

(40)ardıŞı bulamayıncı gavaĝdan da yápiyoduĝ yāv.

En çok hangi ağaçtan yapıyordunuz?

(41)ardış, çam bi de ardış var.

Sonra?

(42)dikenli olū. ardiş bunnarıñ kómürü demirü bõle gáynadıřken

(43)yáni bişürür demirü yáğmaz. onnar_üsdüne gètdi mi iki demir aynı (44)gáynáTdı mı oluy bi demir. onnar çoğ_eyi gelīdi, şimdi yoğ_onnar. (45)ondan sōra gürgenden yáğmáýá başladış. pelit ne oluşsa oldu óndan (46)sōra .

Nasıl yapıyordunuz onu?

(47)çátıyoruz bõle, şõle şõle parçalıyoğ bõle. yīyoğ, yıa yıa bõle yīyoğ (48)āzını açıyoğ, azçoğ yánduđdan sora oña bi su sèrpiyoğ, söndürüyoğ (49)yáni.

Kuyu falan eşmiyor muydunuz?

(50)guyu da yáPduđ, guyu kómürü de var yáPduđ. guyū dođdurug (51)ateřlerōt guyū ğapadır. içerde yánar biter ó. ámma hava oluřsa hèP (52)gèçer, hava almayıcař hiç.

Hava alırsa kül olur.

(53)kül_oluy. üş dört gún sōna git, ō gāñāl gibi kómür, gāñāl gibi kómür. (54)burda *bařalañ* kóyü var ā burda da, bizim kómürümüz varıdı orda. (55)varıdı orda bigáç_ádam, ulán seFer dilleridi, ókúz_arabasına yúřler , (56)gocá gocá kilimlere doğduru getürüdü, bizim de bi tükánımız varıdı (57) üs taraFında, yıardı orıyá. çalışma boludu. şimdi hèr şey fennileşdi (58)de şimsi saban demirine ihdiyáÇ yoğ , baltáyá. hízaman kèsī herif (59)odunu, bařtáyı ařā ğoyu ihdiyáÇ yoğ. hèr şey fennileşdi şimdi demirci (60)işi az ğaldı. zāten burda demirci hiş ğalmadı, bi tāk emmimiñ_ōlu (61)vardı *muammer*, ó da bıraşdı yá. habuki gáynág çışdı, yápıyu, (62)gáynágçılıđ ,yápabiliyo mu, yápamıyo.

Sen kalay falan da yaparsın?

(63)yoğ, ğaleycilik yapamam. o áyrı sanaT. *allah*_izin vermiyü baş, (64)ğaláycılař ğeliş de ğaPları bunnarı verürdük.

Bu demircilik mesleğini siz nasıl yapıyordunuz?

(65)sülālede ğeliyu

O demiri nasıl eritiyordunuz, aletleriniz neydi?

(66)aletlerimiz kōrük var dā, kōrū bi adam çeker, şindi cèřyánna ó zaman (67)cèřyán yoğ, bi adam arřayá ğeçer bõle çeker. u poyrádan, poyrá var (68)ōnde. ocáđdan bõle çekdi mi kómür yánar yánar aşaflanır, demirü (69)çevürü bařañ ısındına asınmadına. demir orda tam bõle ařmáýá (70)başlaş. ařmáýá başlayıncı ğum vardı, ğumdan aluñ atarsıñ bõle (71)yánmaz. u ışlar demirü yářmaz. tam zamanı ğeldi mi demircü unu (72)biliş, çevürüş gáynadıř yápar_iřde, bu ğadaş.

O demir orda eriyerek akıyor mu?

(73) aħmaz, aħıTmayıcāñ, yáħdı mı yánar. zamanı geçirürseñ yánar, (74) geçirmücāñ zamanı.

Bu, topraktan demir madenini hiç gördün mü ?

(75) õ, yánmaz şey_etmez. maden_õ. madenneğ gèlī borıyá öndan bi şey (76) yápılmayı . ısıTdīñ zaman vurdu mu damdān oлуğ, gider_õ. õña biz (77) toprağ diyoruz.

Onu işlemek gerekiyor değil mi?

(78) õnu õle işleyebilesek, işlenmiyo. ısıTmayá gelmez.

Sizde bu balta, orak yaparken kalıbınız var mıydı?

(79) olmaz mı cánım, her şey var. orāñ ğalıbı yoğ, baltanıñ ğalıbı var. orāñ (80) ğalıbı góz ğararı.

Nasıl yapıyordunuz, ısıtıp ısıtıp döğüyor muydunuz?

(81) efendi, şimdi önce tası çekiliyu, şu şegil õada. urdan eméye başlañ, (82) erek erek . hem eñ hem çeküşleñ, erekden oraу çıkardıñ. baħañ, (83) dardan büyüklüne güccúklüne góre. ondan sona kósölemiz var, (84) kósölede kósöleller. bembeyáz çıkar, kèsginnedi, bi de su verirsñ, (85) susuz kèsmez.

Suyu niye veriyorlar amca?

(86) su sèrteldir. çelī tam çelikleşdiri, biráz dā çelikleşdirir. burıyá bi şey (87) geldi. ā bu cámiyi yáPduğ , şey_usdası geldi burıyá. daşları delī de (88) demilleri yerleşdircek pènçiriye. murşları var, tabı murcunan delī bölē. (89) ğavāñ marsluğu kóyünden_õlan. dedesi de demirci õnuñ, dedesi de (90) demirci. bān namaza gitdim. dedi ki *hilmī ābey* şu murşları (91) yüleyemek mi dedi. yüleriz dedim bān. geldik barabay.

Yülemek nasıl oluyor?

(92) kórelmis, sivrildiyo

Bilemek

(93) biley, yüley çeküşle. ondan sona. ben su vericām, su verme dedi bu. (94) niye? ğırılır dedi. kim dī dedim ben. e biS su vèrik de ğırılı dedi. (95) olmaz , ben su vèrince ğırılmaz dedim bān

(96) õle mi dedi. ikisine vèr de ikisine vèrme dedi. oлуğ dedim ben. ikisine (97) ben su vèrdim, ötekilere su vèrdirmedim aldı gitdi. su vermediklerimiz (98) hemen dönmüş, geri ğıvrılmış. ötekiler hem ğırılmamış hem (99) ğıvrılmamış. su vèrmediklerimizi aldı geldi. dedi ki yāv ābi seniñ (100) şey_etdükleriñ çoğ_eyi ras geldi. daşı delī dedi gendi kórelmeyi (101) dedi. onları da õle yáPdı. neyse hafta *ğavā* gitdik, õnuñ

dèdesiniñ ⁽¹⁰²⁾oríyá ũradıh. dèdi ki yáv dèdi bu *hilmi ābey* muşşlara bi su vèrdi ⁽¹⁰³⁾dèdi. dèmürü dèlī yáv dèdi. yáv bunuñ bi bābası vardu dèdi, ⁽¹⁰⁴⁾dèmürden adam yápuydu dèdi.

Öyle usta mıydı baban?

⁽¹⁰⁵⁾bābam çoğ_ usdáydı. bābam gadar usda oıamadım ben.

Babam kadar usta olamadım derken farkı neydi, o nasıl yapıyordu?

⁽¹⁰⁶⁾şindi bābam, uzun uzadıyá çalışdı ben_ az çalışdım. hèP bābamıñ ⁽¹⁰⁷⁾çáluşduğ. yáPdım yáPdım bābam gibi de yáPdım_ amma

Bu demirciliğın incelikleri mi vardı?

⁽¹⁰⁸⁾var tabı, bābam_ usdáydı. *āmed_ usda* déyinci bu melmeketde u zaman ⁽¹⁰⁹⁾démirci de yomuş. *havzāynan* bu arada çoğ da büyük hani çoğ ⁽¹¹⁰⁾démirciye ihdiyáč varıdı. hep sabanlar dèmirdendi, baıtalar, ğazmaıar. ⁽¹¹¹⁾meselá çápa yápacañ çápa lázım, èkin bişcañ oraı lázım, odun kèseñ ⁽¹¹²⁾baıtta lázım, çif süreceñ dèmür lázım. dèmirciye çoğ ihdiyáč varıdı. çoğ ⁽¹¹³⁾da hatırı sayılır, birine bi şey dèdi mi hiş kimse gitmem démezdi. bi ⁽¹¹⁴⁾adama iş buyuruğdu iki adam ğeliğdi yáruz gomşudan parā almazdı ⁽¹¹⁵⁾bābam.

Öyle mi?

⁽¹¹⁶⁾almazdı hiç. bābam burda aTmiş yètmış sène çalışmışdır ğoñşudan ⁽¹¹⁷⁾hiş bi ğoñşudan bān para aldıını bilmem. almazdı yá ğoñşulardan para , ⁽¹¹⁸⁾almazdı ämmá bi iş de buyurdu mu gidelleğ yápallardı baı. sōra onuñ ⁽¹¹⁹⁾çıraıları da vardı bābamiñ haTda dèmircü yètişdirdi. ğarşıda ğırı ⁽¹²⁰⁾yálan dilleğ bi adam varıdı. yálançı da ğırı yálan dilleğdi ismine ğırı ⁽¹²¹⁾yálan, öldü. *ōlucálydı* olğan da onuñ ölu. bābamiñ çırā. çöre.....⁽¹²²⁾yēnneri unnar, bābamiñ... háTdā *ğoca muāmed* de bābamiñ_ òrencisi. ⁽¹²³⁾bābası *ali usda* dèmircimiş amma bābamiñ emmisi, iyi dèmirci dèilidi.

Siz eskiden beri mi demirciydiniz?

⁽¹²⁴⁾èsgiden, sülāleden ğeli

Eskiden ahilik teşkilatı falan varmış, meslek mensupları oraya üye oluyormuş, öyle bir şey duydun mu?

⁽¹²⁵⁾yog, bizde yqudu öle bi şey. biz öle şey duymadıı.

Bu demiri çekiçle niye dövüyorlar amca?

⁽¹²⁶⁾çekişle yumuşadī da. dèmiri, yumuşar ısındı zaman yumuşáy , çekişle ⁽¹²⁷⁾de hēr şeyi yápiyīñ da onu .

Şekle sokuyorsun.

⁽¹²⁸⁾tabí , şekle soħuyuñ, uzadıyıñ ğısaıdıyıñ. ğısaıdamañ da ğısaıdma ⁽¹²⁹⁾için késeñ. bałtaniñ_āzını yáni şey deñ. dümdüz çıhardırsıñ meselá. ⁽¹³⁰⁾basğı vardın, basğıyı böle ğoy_üsde çekücü vurduñ mu dümdüz ⁽¹³¹⁾çıhardı. hêr şey var ğısğaşlar vardın. dutar demirü, sen eliñle dutacág ⁽¹³²⁾dêlsiñ yá. *davud_ alessâlam* demürcülerin piri, o êlilen dutarımış.

Eli yanmıyor mu?

⁽¹³³⁾işde nasılsa, öleyimiş. o zaman öleyimiş fagaT êlilen nasıl olur ⁽¹³⁴⁾bilmem. kızgın demir ellen dutulmaz.

O kadar ustaymış yani.

⁽¹³⁵⁾artıh usdalından yetişmişlerden, *davud_ alessâlam*_öleymiş. ⁽¹³⁶⁾demürcülerin piri.

O zaten eliyle yoğuruyormuş.

⁽¹³⁷⁾êlilen yörüyu, hah. *davud_ alessâlam* êlilen yörüyu, öle u şêgil. ⁽¹³⁸⁾bâbam_öle derdi. bâbam_oħumuşudu, hêm de oħumuşudu bâbam ⁽¹³⁹⁾hêm de hocáydı.

Amca bu orağı falan yapıyordunuz da bu tırpanı falan nasıl yapıyordunuz, onun kalıbı yok herhalde değil mi?

⁽¹⁴⁰⁾yog yog ğalıbı yog. tırpan yáPmaduğ biz. tırpanı alıylar.

Tarak tarak olan, demirden yapılıyor saban falan kaldırırken, saban mı diyorlar ona?

⁽¹⁴¹⁾dırmıh dız, dırmıh yapıyoduğ yáv.

Kalıbı yokdu onun değil mi?

⁽¹⁴²⁾tabí cáním, ğalıbsız yapıyoduğ yáv.

Onu nasıl yapıyordunuz?

⁽¹⁴³⁾göz gararı yapıyoz_ışde yáv. usda oldu mu yapıyor, üsdáysâ adam ⁽¹⁴⁴⁾yápar. usda dêilse yapamaz.

İlk önce sivri sivri şeylerini mi yapıyorsunuz?

⁽¹⁴⁵⁾tabí, önce sivri sivri şeyleri yapıyo öndan sona êteki şeye böle delik ⁽¹⁴⁶⁾déliyoduğ , öndan soħuyoñ öndan berçin yapıyoñ, békiriyoñ_orayá, ⁽¹⁴⁷⁾oluyo.

Eskiden kaynak yoktu tabi?

⁽¹⁴⁸⁾ö ğáynáh yoğ.

İşte onu merak ettim ben.

(149)ò gáynaK yoğ, ò gáynağ burda yápiyoñ o gáynağ. kómürnen yápiyoñ ò (150)gáynağ. şindiki òlsa önnan góláy, nêden gáynağ yápiyoñ. gáynağ (151)çihdı bende bu demirçilü birağdım.

Mertlik bozuldu mu diyorsun?

(152)háyır, şey êtdim. mertlik dèil de birağdım yáni zamanım gèşdi. (153)hèmen bizin o óteki yéán yápī gáynağ _amma ò da bèlli başlı bi (154)demirci dèil. çalışmayı yáv. u sanatı birağıy siva yápī, ònu birağī gidī (155)bi yèrde beton dóhúy, òle çalıřī .

Belki demircilik geçindirmiyordur artık, ondan yapıyordur. Çok gelen giden oluyor mu?

(156)şimdi olmayī. şindi sèn bunuñ _üzere durusañ geçindiriyu. şindi hêr (157)şeyi yápīcāñ. şèhillerde nêdir bu atałyayı aşmış hêr şeyi yápīyī cānım. (158)gáynaK var yá hêr şey var yá hêr şeyi yápīyī. geçindirme olmu mu (159)geçindirī. fagaT bu *aļaçama* dèpeniñ başına kim gèlür cānım. bõle, (160)şimdi motõllar çihdı, motõllara aletlerni yápīlāğ, motör dırmıñları (161)yápīlāğ, demirciler. bi dırmıñ gáč para? òndan sora, motõllarıñ (162)şeylerini kamaļlarını yápīyollar, gáynağ var, hêr şeyi var, yápīyoļlar.

Eskiden tabi demire ihtiyaç olduğu için bu demircilerin çok önemi vardı değil mi?

(163)tabī cānım, èsgi işleğ dèjşti yá.

O zaman siz hiç sıkıntı görmemişsinizdir, zanaatınız var elinizde.

(164)êvet, görmüyodug yá

Mesela millet taa Çarşamba'dan mısır falan getirmiş, sizde öyle bir şeyler olmamıştır herhalde. Mesela bir ara açlık çekmişler , taa Çarşamba'dan sırtlarında mısır getirmişler bazı köylüler.

(165)sırTlarında mısiri getirme, şindi ğurağ _oļdu bir _iki sene (166)ğurağ _oļdu.bān bunu çoğ _eyi biliyorum, ğurağ _oļdu. olmadı; êkin (167)dē olmadı mısır dā olmadı fağaT *çarşambā* òle dèil. *çarşambadan* (168)sırtlarına misir ğetirmişle, duyduğ. bu asarcığ _üzereinden gèlmişleğ. (169)hökümet de ò zaman , *aļman rus* harbi varıdı. tabī bize de hārb _ (170)oļur diyerekden hükümet de biráz gısdı, vèremiyodu. vèrse de az. (171)bu kóye de gèldin. maşrapáynan misir daıldı, maşrapáynan. ne (172)ādar, om beş kile, on misir vèrildi bi haneye. om beş kile misir ğaç (173)ğún gider? u şègil sıhıntılar gèşdi fağaT biz görmedik.

Siz görmemişsinizdir, zanaat sahibi aç kalmaz değil mi?

(174)aş ğalmaz.

Bu eski demirciler nasıl çalışıyor , hep merak ediyordum. İlk defa sana rastladım, o kadar köyü dolaştım.

(175)öle mi, tamam. aļlah aļlah. *çáyırlı*da çoğ demircü vardı onnara (176)raslamadıñ mı yáv.

Yok, rastlamadım.

(177)dā *çáyırlı*da demircüleğ var.

Bu köyün ismi ne idi?

(178)*aļaçam*, o aşşāki kóye *aļaçam deresi* dilleğ.

Oraya aşağıda olduğu için mi Alaçam Deresi diyorlar?

(179)hayır, ora buranıñ mezeresiydi. cuma burda ğılınurdu, báyram burda (180)yáPuludu . ora büyüdü şindi. ora om beş yīmi haneydi, sōra sōra (181)çoağdı. bura ğalaabalıdı bura azağdı. gōşdüle burdan hēp, çoğları gitdi.

Yukarıda kaldığı için mi öyle oldu?

(182)ben, bilmeyüm. bura şindi *gePzede*, *samsunda*. *samsunda* yüz hane var (183)bu kóyde. belki dā fazla. çoağdılağ, bizim gibi ehdiyálar ğağdı. ben de (184)bōraļı sáyılmam çüñgü neden? ēr bi ğoc_ārı aļaydım ölene ğadar (185)ğalaçadığ. ğoc_ārı aļamadım.

Daha gençsin, dirisin diri.

(186)diriliğim eyi. şindi ben yáşıma göre baña diyo ki sēn ...

Ben mesela , sen seksen dört deyince şaşırđım. Altmış, altmış beş ancak diyordum.

(187)şindi herkez ēle diyó da. doğuz yüz yīmi bir dođumļuyum oļum. (188)doğuz yüz yīmi bir mayısında dōdum.

İsmin neydi amca senin?

(189)*hilmı bursa*

Sizin isim neydi amca?

(190)*celál çáđır*

Sizin doğum kaç?

(191)otuz_üç

Ağzına sağlık, hayırlı günler.

Adı: Şerif Ardal, Bekir Soysal

Yaşı: 76, 70

Yer: Alagömlek

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Ben üniversiteden geliyorum. Köylerin geçmişini geleneğini araştırıyoruz. Buralar hakkında kitap hazırlıyoruz, köylerdeki yaşlı amcaların bildiklerini de öğrenip o kitaba yazmak istiyoruz. Bu köyün ismi ne amca?

⁽¹⁾*aġagómlek*

Sizin isminiz ne?

⁽²⁾*şerif_ardal*

Yaşınız kaç?

⁽³⁾*yètmiş_altı*

Sizin isminiz ne?

⁽⁴⁾*békir soysal*

Siz kaç yaşındasınız?

⁽⁵⁾*ben de yètmişi buldum_ışde.*

Bu köyün ismini niye Alagömlek koymuşlar, biliyor musunuz?

⁽⁶⁾*vaġġa bilemiyom onu.*

Büyükleriniz falan hiç anlatırlar mıydı?

⁽⁷⁾*öle bi şey duymadıg.*

Dedeleriniz falan bir yerden gelmiş mi, hiç söylüyorlar mıydı?

⁽⁸⁾*öyle bi gelme eşitmedim ben.*

Eskiden buralarda nasıl yaşıyordunuz?

⁽⁹⁾*bizim yaşamamız yaşama deġil, eşasını sorarsañ. êkin ekseñ gúPre ⁽¹⁰⁾oġmáyínci êkin_oġmaz. gúPre aġsañ para bulamañ, bi géliriñ yoġ, bi ⁽¹¹⁾ġazancıñ yoġ. ışde bi iki*

t n ke  kin  kenner, o da y rısı o u y rısı ⁽¹²⁾o maz. g Pre bu uP da  kenner, parası o annar bir z  kin alıy  .

K y n durumu nasıl, fakir mi, zengin mi?

⁽¹³⁾fa ır, durumunu ben sa  söyleyim  ısac .  indi burda harman ⁽¹⁴⁾d ulecek, para bu amıyo . adam bu amıyoS veresiye a ac ğ.

Dı arda falan  alı anınız yok mu amca?

⁽¹⁵⁾var, faPr ha arda var.

 nceden ne ekiyordunuz buralarda?

⁽¹⁶⁾arpa, buyd y bunu  kellerdi. bazı m s r  k , u da y rısı o uyodu.

Buğdayı nasıl ekiyorsunuz, anlatabilir misiniz?

⁽¹⁷⁾ sgiden  k lerdi, b yle yoluylardı. bu g Pre  ıka ı bir z y ti di. ⁽¹⁸⁾g Preyi de az  oğ parası o annar alıy . parası o may nnar, fa ır ar ⁽¹⁹⁾a am y .

Ne zaman ekmeye ba lıyorsunuz?

⁽²⁰⁾ kimde, g n h s b  birinde y n . h k met h s b  d il.  sgi h saP ar an ⁽²¹⁾birinde, ikisinde  kerse  bu m mleketde bir z  kin o uy .

Kar  zerine yağdığı zaman bir  ey olmuyor mu?

⁽²²⁾o maz, *c n b allah*, onu sağ ar.

 inde  ıkan otlara ne yapıyorsunuz?

⁽²³⁾unu  da il c   ıka ı. a abil  se ,  nu da  kdi mi y banc  otu g yb der.

Eskiden ila  falan yoktu, ne yapıyordunuz o zaman?

⁽²³⁾bizim ge l mizde s kiz t n ke bi y re bi  kin  kd  zaman bi arpa, ⁽²⁴⁾yo m y an g nnerce bitiremezd  , uzamazdı. bu g Pre  ıka ı, g Preyi ⁽²⁵⁾de ilkin duy n ikim zduk. *k pr * k ylerine a ı v ri e giderduğ. fa ıllığ ⁽²⁶⁾varıdı, ordan vatanda ı  biri k pr n   *uzan* k y nde d di y v g Pre ⁽²⁷⁾ ki  siz. ordan uy rdı bizi.  ndan s na milleT uy ndı, birer t..... g Pre ⁽²⁸⁾a ıyo ar. bu k yde bizden g Pre a an y  iki h na vardı y   c h ne, ⁽²⁹⁾a amazdı.

Durumu yerinde olan var mı?

⁽³⁰⁾yo  d sem de y ri var. z ten burda ge leri  bi  ism  gitdi, b rda ⁽³¹⁾ge inemeyo, ne y pac ğ?

G c oluyor mu?

⁽³²⁾*samsuna* gid ler pat  at, ba ga yoğ.

 cinizden dı   lkeye falan giden yok mu?

⁽³³⁾var,  sgiden bi iki  a  h ne varıdı da kimisi bira dı g tmedi.

(34)dêrdimiz kôtü, hökümet zâten bahmáyi bize. hasdañani, hasdaneye (35)gidî, bi yeşilgart İcat oldu, unu da zêñginner alî yeşilgartı bizim gibi (36)fañıllar ałamayı. niyâ? orayâ bi ğırafat dahî herif, geçî orda işini (37)yapıla. amma bizim gibiler yapamayıla. hasdaneye yátarsañ yatak (38)parası almáyılar. ilâç yâzi, ilacá çıkdıñ mı parañ varsa ilâç alıyoñ, (39)parañ yousa yog. bi de diler ki yeşilgartı olaniñ ilâş parasını devlet (40)ġarşılayı, bu bi yalan, hiş de öle bi şey yog.

(41)vêrmeyi, â ben hasdaneden çıkdım geldim. bi ġaza yâPdım, â borağarım (42)ġırıķ şimdi. reçete yazdı, vèrdi. êzzaneye gitdik para, yâv bu dedim (43)ben bôle bôle. ġabul dêil bâba bu dediler.

Sadece hastanedeki ilaçları karşılıyor herhalde değil mi?

(44)sâde hasdanedeki ilâşları. uñu da çoñu gine saña baña aldirıyo, (45)hasdalara aldirıyo.

Burada hayvancılık yapmıyor musunuz?

(46)yâPsa da işde ölesine. bi iki ġişide bi adamda, iki adamda üş beş (47)ġoyun var. fazla ġoyun yog.

Buraların arazisi iyi gibi geldi bana.

(48)bu sene yâş oldu da î. burda hiç ġoyun âzına çalmıyâ oT (49)bulamáyuduġ. geçen sene bu vaġıTlar burda êkini dödüyduk biz. (50)yandıydı ġurañlıġdan. bu sene de dâ yeñü başıladıġ.

Sizin ufaklık yıllarınızı merak ediyorum amca. Hastalandığınızda falan nasıl gidiyordunuz, o zaman da yol var mıydı?

(51)youdu, sañılan ġötürüyduk. iki ġatıru ġoşuyulardı, ortasına bi sañ (52)yapıladı ġavâ.

Samsun burda yakın değil mi?

(53)samsuna gitdüu zaman sâten cênâzeyi ġeri ġetürmenüñ dêrdindesin (54)ha. benim bâbalım öldü, cênâzesi samsunda hasdanesinde (55)hasdanesi. şehir mazarında, ordan bi ġomşu öldü, orda. nerden ġeri (56)ġetiriyoñ, ordan bi dâ ġeri.

Kışın ne yapıyorunuz amca?

(57)çoñu da saturre oldu. bizim çocuġlumuzda, aġlum êrdü zamannarda, (58)çârşambadan arhamızınan misir çêkerduk. bâbamgili *mêrd ırmānda* (59)kóprüde yaķalañlarımış bêkciler.

O kuraklık dönemini siz yaşadınız mı?

(60)yâşadıġ! bâbamiñ misir ġetürüP arhasınan yêdümü bilim ben.

Nasıl oldu öyle bir kuraklık?

⁽⁶¹⁾gúPre yõdu o zaman. bizim bu mêmleketde êkin olmáyudu. şindi ⁽⁶²⁾dêliğanlı bu mêmleketde gúPre êkme, ā bu ğadar~oļu. bundan nê ⁽⁶³⁾kêllesi oļacāğ yāv.

Kırklarda kuraklığın ardından bir de kıtlık olmuş, o zaman ne yapıyordunuz?

⁽⁶⁴⁾çârşambadan çêkerdük êkseriyetle. çârşamba misír~êkdū uçún.

Erzincan depremini hatırlıyor musunuz?

⁽⁶⁵⁾bizim yâşımız ufādız, asĝere gitmedīdik~u zaman. dèprem~oļmuş dī ⁽⁶⁶⁾søylenīdi.

Sallantı falan olmadı mı?

⁽⁶⁷⁾saļlantı buríyá olmadı ki oríyá oldu.

Buralarda da bazı köylere vurmuş, evler yıkılmış.

⁽⁶⁸⁾bizim borda ben beni bileli êv yíhílmadı. o dèPremde bi tek bizim ⁽⁶⁹⁾māleniñ ğarşısında bi tarļa bōle yarıldı. maļ gūdūdük biz, üş bêş ⁽⁷⁰⁾maļımız varıdı. işde urada, tarļa bōle ortadan yarılmış. başĝa, borda ⁽⁷¹⁾bizim dèPremden bōle bi şey sarsuntu, yapımız mapımız bōyle bi şey ⁽⁷²⁾oļmadu.

Öşür alma dönemini hatırlıyor musunuz?

⁽⁷³⁾harmanı súrerdük, bōle êkini nê çıķarsa bōle depecük yaparduĝ.lar ⁽⁷⁴⁾gêlirdi una bi damĝa basardı. óte yānda ölçücüler ĝelmeyince unu ⁽⁷⁵⁾elleyemeSsiñ. ölçücüler ĝêlīdi, ölçūdū, ĝaş..... unnarı alíyudu, ĝeri ⁽⁷⁶⁾ĝalanı saā verīdi.

Mesela tavuk geldi, mühürü bozdu. O zaman ne oluyordu?

⁽⁷⁷⁾bozulmāyácāĝ, saā tèslim~édī.

Hayvanlardan da alıyorlar mıydı?

⁽⁷⁸⁾.....lardı tabé unnarı da. bêşde diye alílardı.

Beşde ne demek?

⁽⁷⁹⁾şimdi sèniñ yim bêş~otuz davarıñ var. onu yázıcı ĝêlīdi, yázıcı ma..... ⁽⁸⁰⁾ĝaçāĝ ĝórürse onu yāħaláyılardı.

Mesela ineğin başına ne kadar aldıklarını biliyor musun?

⁽⁸¹⁾inā bilmīm de davarı ye om bêş alílardı ye yim bêş ikisinden biri.

Millet, o zaman daĝa falan kaçırıyor muydu mallarını?

⁽⁸²⁾dālarda ĝaļurduĝ dālarda. sáyıcılar ĝêlip gitmedikden sōna dādan ⁽⁸³⁾nèreye ĝelceñ? dāda saħlarduĝ, ĝeçe gündüz, yāşda soĝda saħlarduĝ. ⁽⁸⁴⁾óle bi faħıllıĝ vardı, bizim ĝomşunuñ biri bi tøk mërkebi vardı. unu ⁽⁸⁵⁾ève çıħarmış tamdan. ĝêlī, baħī ki orda çocuĝ diyerek yorganı órtmüş. ⁽⁸⁶⁾öyle gúldürülerdi bizi. öle faħıllıĝ

varıdı. Şimdiki geşler bizim ⁽⁸⁷⁾çekdümüz çileyi bilmeS. burdan yörüme yörüme biz yedi buçuğ sėkiS ⁽⁸⁸⁾sāTde bu kóyden *samsuna* inerdik.

Zor günlerdi değil mi?

⁽⁸⁹⁾zor günnerdi, Şindi de öle de o ğadar değil. ormancısı bi yándan ⁽⁹⁰⁾yáĥalardı, cándarması bi yándan yáĥalardı. kómür çekerdi bizim bora, ⁽⁹¹⁾ėksariyet kómürcülük yapardı.

Ne kómürcülüęü yapardınız?

⁽⁹²⁾dā kėserdik, ormannarı yáĥardıę. ėsgiden bu tıp bi Őey yoduna. da ⁽⁹³⁾Őeyler guyumcuĥlar, loĥantacıĥlar heP bu kómürlen mēydana gėlirdi. ⁽⁹⁴⁾loĥantáyá kómür gótürmeŐē, loĥanta çalıŐmaz. ne yáPsin, tıp yodu, ⁽⁹⁵⁾mańęal yodu, ocáę yodu.

O kómürü nasıl yapıyordunuz?

⁽⁹⁶⁾ormandan bōle kėŐē, bōle dikē iŐde . bunnarı bu dā kóyleri yapardı, iŐ ⁽⁹⁷⁾kóyler yapamazdı sāten. bizim çekdümüz ėziyatı *cénáb-Allah* ⁽⁹⁸⁾yeryüzündeki vatandaŐa vėrmesin. hiç baŐęa bi Őey dilemem ben. ā bu ⁽⁹⁹⁾iŐıę yodu dā! dā dún gėldi. ğazyā aĥacám diye, gece sakınıdı, bi adam ⁽¹⁰⁰⁾varıdı, ğazyā satardı. aĥmanıń yolu yoę, bėkle ğuyrū. *samsuna* gideń, ⁽¹⁰¹⁾ėkmā aĥacāń fırında ğuyruę dizilürdüń. *uńęapanm*da bi fırıncı varıdı, ⁽¹⁰²⁾*ęul bēy* déllerdi bi adam. ğuyruę dizilecāń.

Hep çileyle mi geçti ömrünüz amca, hiç gün göremediniz mi?

⁽¹⁰³⁾Şimdi üş beş gün, Şu günnerde Őúkrediyük-amma.

Ad: Hüseyin Kurnaz

Yaş: 70

Yer: Aşağı Çirişli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Aşağıçirişli değil mi burası?

⁽¹⁾*aşāiçirişli*

Sizin isim ne?

⁽²⁾üseyin ğurnaz

Yaşınız?

⁽³⁾bin doħuz yüz otuz dōmluyum

Bayağı var o zaman. Buraya niye Aşağıçirişli, Yukarıçirişli demişler biliyor musunuz amca veya bu çirişli ne demek?

⁽⁴⁾kuruluşunūn ō Kadar teterrīātını bilāmem ağlımıñ ěrdī ğadar ⁽⁵⁾bildīm ğadarıylā

Duydukların

⁽⁶⁾duyduğlarım: çirişli, *aşāiçirişli*, *yōğariçirişli* bunuñ ⁽⁷⁾mezārımız bir *yōħariçiriş*miyden daha öncēden muħtarlīmız ⁽⁸⁾biridin ěfendim bāyramlarımız biridin arāzīlarımız heP içi ⁽⁹⁾içine sōnradan ayrıldını ben biliyorum. muħdarlığ_ayrıldını biliyorum. bildīm ğadarıylā aşşā aşşāda ğālması nēdeniyle ⁽¹⁰⁾*aşāiçirişli* demişler. o orası yoħarīda, ōriyā da *yōħariçirişli* ⁽¹¹⁾ismi konulmuş amma şeyini bilāmām

Bu çirişli ne demek biliyor musun?

⁽¹²⁾bilāmām_orası ne dēmeg_oldünü

Onu bilmiyorsun değil mi?

⁽¹³⁾bilāmām

Şimdi biz bu köylerin adetlerini geleneklerini araştırıyoruz da amca eskiden hıdırelleze çıkar mıydınız?

⁽¹⁴⁾ēvet

Nasıl yapardınız bir anlatsana.

⁽¹⁵⁾*émirli*, şú tēpeniñ_ōrda şey var_ōrda ğuduretden ğáynág ⁽¹⁶⁾ğáynár su var. ılıÇağ dērdüg. çöcuğlūmuzda bíz_ōriyā ⁽¹⁷⁾gidārdig hıdırellez ğünü. sāde bízim bu kóy dēil bu *ġavāñ* ⁽¹⁸⁾aşşā yoĥarı umum kóyleri diyēlim. ó ğadar yáni ⁽¹⁹⁾ġalbalığ_olurdu. orda ğúleş yáparlarıdı. ō şeydā yīĥanıllardı. ⁽²⁰⁾şeylerde orda ğúzel havuz var. çıĥan su ğáynar su bōle bi ⁽²¹⁾dērmen çēvüreceĝ ğādaĝ boı su. ordā bütün bū *ġavaK* kóyleri ⁽²²⁾toPlaşır yīĥanıllarıdı orda ğúleş yapallarıdın, ēlencē ⁽²³⁾yapaıllarıdı bütün halĝ toPlaşırıdın. sōn son nētime bin doĥuz ⁽²⁴⁾yüz aTmışa ğadar o iş devām etdi. aTmışdan sonra oriyā bi ⁽²⁵⁾kırec_ōcaĝları yapıldı, bu şeyiñ başına. kırec_ōcaĝları ⁽²⁶⁾yapıldıĝdan sonra milled de hāliyle ū ğeleneg ğöreneĝleri ⁽²⁷⁾bıraĥdılar. öndan sora yapılmıyó.

Ondan sonra bitti mi?

⁽²⁸⁾öndan sora da ēsĝi usúl ĝalĝdı, bitdi.

O suda yıkamıyor muydunuz?

⁽²⁹⁾tabı cánım. ó su şifā, ó zamanıñ bizim büyüĝlerimiz ó su ⁽³⁰⁾şifālı su délleridi. ılıca ismi ılıca.

ılıca köyünde mi?

⁽³¹⁾*émirli*, *émirlinüñ_üsdü ılıca. ılıca émirlinüñ_üsdünde* o ⁽³²⁾başĝa. bu su benim dēdım su ĝışın būlar, bóle ĝışın yīĥan. ⁽³³⁾zemher_āyında doñ_āyında ĝir_ıçine yīĥan, ısıcāĝ. insan ⁽³⁴⁾yīĥanacaĝ hal ölücü soüĝlüĝ yoĝ. şimdi buz ĝibi. yazın ⁽³⁵⁾soüĝ_olur, ĝışın ısıcāĝ_olur. ōle bi su oranıñ suyu, şeyi ⁽³⁶⁾ılıcaĝ isiminde.

Peki bu hıdırellezin özelliĝi neymiş de o ğün çıkıyorlarmış amca? Mesela bazı köylerde İlyas ile Hızır birbirine kavuştuĝu ğün falan diyorlar.

⁽³⁷⁾ōle bi şeyleri bilmiyorum. nedenini bilemiyorum yalnız ēsĝi ⁽³⁸⁾adamlar,orda oıurdū. şū tēpeniñ óbúr yüzünde *şabanlı* var. ⁽³⁹⁾*şabanlı*da ĝine ōle bi su var, ú suyun yáni hıdırellezde ğúleş ⁽⁴⁰⁾oıurdu, toPıantı oıurdu hıdırellezde. bízim *ġavāĝ* ⁽⁴¹⁾istēsyánında hıdırellez ğünü halĝ toPlaşır ğúleş yapaıllardı, ⁽⁴²⁾yapaıllardı ēvelcēne bunnar ēvelcēlerde şindi ēvelceki yapılan ⁽⁴³⁾şeylerden hiÇ birisi heş şimdi onnar hēpisi hēç şindiki ⁽⁴⁴⁾meselá benim torunnarım onu bilmezler bilá .ölum bilmez ⁽⁴⁵⁾bilá hani ılıcaĝda bíz bōle yapıyoduĝ, neye yapıyollar neyē. ⁽⁴⁶⁾sen ēmsal benim şimdi yētmiş bir dōmlu torunnarım var.

⁽⁴⁷⁾kimiñ nesisin?

Süleyman'ın oĝluyum.

(48) süleyman kim

(49) kemalı bilyóm, kemalıñ ölunu bilemiyóm.

İşte bunları böyle yazmak için dolaşıyoruz.

(50) õsun yá, õsun

Daha başka ne yapardınız Hıdırellez günü, yeşil koparmazlarmış mesela.

(51) o varıdı, hıdırellez günü āç kèsmeyi yeşil ğoparTmáyı (52) yásaKıllaıladı. şey ğunah délleridi hıdırellez günü bõle bi (53) şey yeşillı ğoparTmayı ğunah délleridi.

Mesela bazı köylerde eve su taşımazlarmış, odun taşımazlarmış eve yılan gelirmiş.

(54) õnu bilmiyorum, bızde youdu benim zamānımda youdu su (55) daşıma õle bi şey, yálnız hıdırellez günü mudlaġa (56) évüñ halġı óriyá gidemese bile évde bi banyo yápaıladı, (57) yumurtaları eP pişirilerdi, yumurtaları piknik yápaıladı. (58) hıdırellez günü óriyá giden orda piknik yápiyollarıdı bunuñ (59) hāricindē évde de áyriyeten bi deışiglig yápiyodu hıdırellez (60) günü báıram şeyile

O tam olarak hangi gündü amca biliyor musun?

(61) şimdi õnu bilemiyorum, hangi ġun oldũnu bilemiyorum.

Bu eskiler biliyorlarmış deġil mi?

(62) mayis yēdisi déllerdi, mayis yēdisi

Eski aya göre mi?

(63) ēsgi ayá ġore mayis yēdisiydi. bi de *samırTdedede* (64) yápaıladı mayıs yēdisi şey *samırTdedeyi* biliyoñ mu? dā (65) dā ötede orası da u óreye ġore çoġ büyüġ (66) kaıabalıġ_olurumuş. bızim bu tarāf da burıyá olurudu mayis (67) yēdisinde, orda da ġüleş yápaıladı.

Bir de mesela kırklarda, belki sen hatırlarsın yaşıñ büyük, çok büyük kuraklık olmuş buralarda. Açlık olmuş, kıtlık olmuş hatırlıyor musun?

(68) kırġ_üşdē

Taa Çarşamba'ya falan mısır almaya gitmişler.

(69) kırġ_üşdeydi õ kıtlıġlar. *çarşambadan* mısır ġetürdüler. (70) kırġ_üşdeydi. kırġ dördtē büyüġ zerzele öldü burda. bu kóy (71) en büyüġ darbayı kırġ dörddehi dePremde ġördü.

Sen hatırlıyor musun o geceyi?

(72) hatırlamam_olur mu

Bir hatırlasan o geceyi.

(73)yāv o gēce bu kóyde iki tanā gēlin gēldi. ikisi de bi kóy (74)émirliden gēldi. gēliniñ gēlecā gún dā gēlin gēldiñ gún veyā (75)gēlecā gún bu kóyde bi cenāzē öldü. āniden bi cenāzē öldü (76)davullar çalınıyo iki dene dúún iki denā davul çalınırkenä (77)davul çaldıranıñ birisi hiç gónlüne girmedi ónuñ gáynanasına (78)dediler ki yāv kóyde cenāze var davul çalmaq yanniş_olur. (79)cenāze varıkene bu davulu yasañlıyálım dediler. ben eyi (80)hatırlıyorum onu. bu Kadın da dihtätör bi gadınıdı aļlah (81)rāmet_edsin gonusmıyálım. ölen dēdi, muabı da (82)mamaıdı, ölen dedi mamağ dēil mi dedi dúún de olócağ (83)cenāze de olacağ vur davulcu dúún_olsun dēdi. dedi bunu. (84)dēdi amma olan gēdāha girdi ev bi sallanmmáyá başladı ado! (85)olan hanımıynán yaTdı yaTmadı ó arada ev bi sallanmayá (86)başladı en büyüğ darbayı ó sözü söylēyen kadınıñ evi górdü. (87)yıñıldı ev. o zaman eviñ_altındaydı maļlar davarlar ó zaman (88)balabaydı köyde. gitdüğ göşduğ o bālā bizim_evimüz u (89)zaman aha bu sērgen gibi bōle āçları çaTma başıydı bizim_ēv (90)hiç yıñılmadı.

Demek ki gitmiş gelmiş.

(91)hiş ğurtulmadı bize hiÇ bi şeyle hiÇ şey_olmadı her_angi bi (92)zarar olmadan. oradan göşduğ görıyá a bu ırmağ yáñın (93)yelerden maļlar bi yándan baırı ğoyunlardan bi yērden baırı, (94)adamlar bi yándan baırı. adamları ğurtaruñ, maļımı ğurtaruñ (95)ğırT dōrtde büyüğ zērzele oldu. ó zērzeleyi çoğ_ıyi (96)hatırlıyorum. aļlah_ondan hiçbir kimsēye bōle şey (97)gōsdertmesin. çoğ_acıklı bi ölüm_oldu.

Öldüler mi, o zaman çok ölen oldu mu?

(98)adam_ölmedi. hiÇ bir adam_ölmedi efendi yalnız maļ (99)davar_öldü.

Irgalanmaya başladığı zaman ne yaptınız siz?

(100)uyñudáydıđ yā
 Öyle mi?

Öyle mi?

(101)tabı cánım gēce uyñudáyduđ. uyñuda ne yapıcāñ yā.

Uyandı mı ya?

(102)ēv sallanmayá başlanıncı bu ney ki dedim ben. hemen ēvden (103)dışarı fırladım. bir hafTa om beş gún u sallantı devám etdi (104)ēvlere giremedig, dışarlarda yaTduğ a bōle dışarlarda (105)şeyleriñ_alTlarına a bōle şeyleriñ_alTına yáTduğ. rāmetli (106)bābam hiç unuTmuyom ēv yıñılıřsa yánmasın diyeregden ó (107)zaman şey varıdı, bacalar varıdı, ateşler varıdı, ateşe su (108)ğoyduñunu hatırlıyorum. ēv yıñılıřsa yánaçağ. āç yá... sen (109)nerelisiñ?

Ordu Aybastılıyım.

(110)áybasdı, hā

İsim neydi amca senin?

(111)üseyin ğurnaz

Telefonlar yapıldı mı?

(112)teleFonlarımızı yēr_altına yáPmağ_ için başladılar

Bin dokuz yüz otuz değil mi?

(113)nıfus kādına otuz yáz sen. otuz benim doqumum otuz.

(114)..... bu bōle olmayácág diye Şimdi heP yēr_áltına heP (115)yēr_áltına alıyollar ğabluyu

Yer üstündeki kabloyu çalmıŐlar mı?

(116)Şimdi bizim buranıñ ğablusu çálındı gibi başğa kōyleriñ (117)ğablusu da çálınmıŐ. *ahırlı*da çálınmıŐ, *ahırlı*ñ_ altında (118)hülāsa çoĝ yērde çálınma olduı için yēr_áltından (119)ĝetiriyollar.

Büzlerle mi getiriyorlar?

(120)nası ĝetiriyollar..... ār_ol ār_ol ōrda da sola dōneceñ yoĝarı (121)kōye gidicāĝsān

Emirli'ye gideceĝiz.

(122)*emirli*ye gidicāŐanız. siz Şimdi *emirli*den nēreye gidicāŐınız? (123)ōnu sōyleñ baña

(124)ōleyse , *ortakōy*se ben sizi ēvelā *ortakōy*e ĝōndērecem. *emirli* (125)burdan da gidilebiliyodun da ōnun_ için

(126)Şindi siz mādem ki bōle ōldu

Şimdi biz Ortakōy Demirci tarafına gidelim.

(127)orayı tārif edīm bāri

(128)Şindi yoĝarıçiriŐliye ben_ā urdan sizi ĝōtürēceĝdim, siz (129)Şindi...

Sen nereye gideceksin?

(130)ben ĝavā beri gidiyodum.

Seni yakına bırakalım mı?

(131)ben sizi ben asFata çıkdım mı size ben Şimdi tārif edēcem, siz (132)*kōseli*ye gidicāŐınıza ĝōre , *kōseli*yi biliyōñ mu?

(133)..... u zaman

Depremde kızıláy falan var mıydı amca buralarda?

(134)ĝızıláy dēil de Őōle oldu ō zaman. dePrem olan yēre (135)Kāymakamlıĝ kanalından bir yārdım edildi. hatırlıyāmıyom (136)ĝızıláy mıy dı ō yārdım

ğaymakamlığdan mı օldu. haddā ⁽¹³⁷⁾durakօyünde adamıñ birisi bu dօbremde yáPmıř_olduğu ğara ⁽¹³⁸⁾yápıda yáPdu yápıda yapı yıhıldı altında օldü.

Buraya iyi vurmuş o zaman

⁽¹³⁹⁾zerzelā çoğ fęcıdı cánım

Yaz oldu değil mi?

⁽¹⁴⁰⁾yázıdım

Kış değildi, değil mi?

⁽¹⁴¹⁾ğış değil soñ gúzlerdeydi soñ gúz. ğışa girilmediydi dā. ⁽¹⁴²⁾torunum, sen şimdi ordan ben ineyim. zaten biliyosuñuz ⁽¹⁴³⁾oradan dօn bóle dօn . *aļlah*_iřiñize ğoláylıđ vօrsin.

Adı: Rüştü Demirtaş

Yaşı: 72

Yer: Azaklı

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Biz bu köylerle ilgili kitap yazıyoruz. Köylerin geleneğini göreneğini araştırıyoruz. Sizin gibi yaşlıların da bildiklerini kitaba almak istiyoruz. Buraya niye Azaklı demişler?

⁽¹⁾bilemiyük ki. borası şimdi, *samsun* hariç, seksen yedi hane feñan var. ⁽²⁾eger *samsundakileri* de sáyarsañ bora üç yüzde durmuyo. benim bábam ⁽³⁾bin dokuz yüz onlūydu. biz sorardığ bōle siziñ gibi, bāba nēniñ nēsi, ⁽⁴⁾nēnden gēliP nēreye... ölüm bu kōyüñ om bēş hane oļuP da cámiye ⁽⁵⁾sufra çiharduğlarını ben bilim dērdi bábam. om bēş hane báyramlarda, ⁽⁶⁾cénázelerde sufra çiharıñlardın dērdi. bizim viláyetimiz *tirabizon*, ⁽⁷⁾*tirabizona* yörüme gider gēlüdük dērdi bábam. otuz üş dōmluyum, ⁽⁸⁾yētmış bir yaşındáyım. u zamanda şunu saña añlatabilirim ki yol ⁽⁹⁾parası varıdı. tahsildarlar kōylere gēlür. yol parası için fañırlıg varıdı, ⁽¹⁰⁾para youdu, iş sahası youdu. hēmen duar dūmaz gayıdını yapañlarıdı. ⁽¹¹⁾bēş çocū olan yol parasından gurtulūydu. çoğ, çocū olmayıP da parayı ⁽¹²⁾vēremeyennere de, çēzgā gönderdiler bordan. bunnarı da biliyük biz ⁽¹³⁾yāni. çiçek dāna gidellerdi, u zamannarda çalışuñlardı. işde bi ay mı ⁽¹⁴⁾çalışuñ nēyse, ōle unnaru óder gēlillerdi.

Seferberlik ve Rum olayları ile ilgili babalarınızdan dedelerinizden duyduğunuz şeyler var mı?

⁽¹⁵⁾şimdi, seferberlikde bábamgil, om bēş gişi gitdük bu kōyden dēdi, üş ⁽¹⁶⁾gişi gēldük dēdi. unu dā bábam gaçmış doğuS sēne.

Anlattıkları hatıraları falan varmı seferberlikle ilgili?

⁽¹⁷⁾bábam, amücálarım feñan üş gişi gitmişler bi evden. hacınıñ buyurdū ⁽¹⁸⁾gibi bábam doğuS sēne gaçakcíninan... ölüm dērdi, bi sēkisoğ sāti vardı ⁽¹⁹⁾cēbinde. bi gún āşama ğadar dēdi, bordan altım gólde dēdi bi yēre bi ⁽²⁰⁾samañluğ girdidük dēdi. zabāñ bizi, samanluğ gēlince dēdi, yāni ⁽²¹⁾nereyse işde, orda górdüle dēdi. váy~anam borda eşgiyá var! dī dēdi. ⁽²²⁾bi talaşa kōy ğağdı ayā dēdi. biz ğaşduğ dēdi bi dēre boyu. arazı, orman ⁽²³⁾feñan yoğ dēdi. ırmāñ kēnarı bi daşıñ~altında bi gól

varıdı dédi, góle ⁽²⁴⁾atdim gëndümi dédi. sede ğafam dışarıda, dařa dayádım böyle ğafamı ⁽²⁵⁾dédi. góvdem bi gún suda ğaldım dédi. u serikok sātini de dédi cėbimde ⁽²⁶⁾su geçmemiş dédi. ben bu sāti boraşarda dāřıdım dédi. biráz da ben ⁽²⁷⁾dāřıdım háTdā sāti amma şimdi ěskidi. benim bābam naşbatımış ⁽²⁸⁾ėsgiden, háyvannarınan saĝga déller. bābam hem háyvan çākardım ⁽²⁹⁾dérđi, hem de dérdi millete iki tekerleklü arabada bi ficiyí ğorduĝ dédi. ⁽³⁰⁾suyu dāsırdım saĝĝaydın ismim dérdi. bize saĝga déller dérdi. millet, ⁽³¹⁾yoľuñ~aľtı üsdü haşır gibi bōle, ōlü cánľu vuruľan yėsir dédi. ben ⁽³²⁾urdan geçidüm dédi birisi, *halil halil!*, u bābamıñ~ismi halilidi. ěli bōle ⁽³³⁾yáPdı dédi ama sérgüde yátı dédi. uľa bu adam bėni tanıdı dédim dédi. ⁽³⁴⁾háyvvanı durduTdum dédi. indim, vardım, başdım ki dédi bizim kóyľü ⁽³⁵⁾*kázim ğara* *halil*, ben bu dėrtten ölmücem, beni biraşma dėyince ⁽³⁶⁾dédi. řaraPnaľ ğafanıñ bi yánnı aľmıř dédi. gine beni biraşma dī ama ⁽³⁷⁾dédi bize de adam gótümeľ yásař dédi. ben u zaman *kázim* sėn dur ⁽³⁸⁾dédım dédi. ěsgiden uzun paľtıľar vardı asĝerlerde. u paľtıyí çışardım ⁽³⁹⁾dédi, *kázime* dédi. ben dédi atıñ~arşasına oturuyoĝ, fiçı djer ⁽⁴⁰⁾yánımda. fiçīnan benim arĶama kázimi oturTdum dédi. patľuyı řōle ⁽⁴¹⁾üzerimize, ikimiziñ üzerine ördüm dédi. ileride sālıĝ başannarı var ⁽⁴²⁾yáraľıyá řeye. bunnara tėsliľ~étdim dédi. ileriye daha gótümeyle ⁽⁴³⁾baña fırsaT yoĝ. beni yaķalařalar, sėn řey mi yáPıñ dī dédi. u sıhıye ⁽⁴⁴⁾birľine tesliľ~édiP, bu benim hėmřerim, bunu aman řey~édiñ. bunu ⁽⁴⁵⁾hasdaneye ĝonderīler, bacāndan et~aľıľar, ğafasına yámáyľar.

Yaşadı ondan sonra deĝil mi?

⁽⁴⁶⁾çoĝ yaşadı. madelyá parası aľdı. emicám, benim bu yáramı dédi ⁽⁴⁷⁾naletdáyın sardıľa dédi. bi general ĝeldi, general dédi ki yáv dédi ⁽⁴⁸⁾bunu niye böyle sardıñ dédi, toĝdóra dédi.yarın dédi bu kóyľü adam ⁽⁴⁹⁾dédi. kóye gidince dédi borıyá bi çıbıľ dēse ölecek. undan sōna bu ⁽⁵⁰⁾bacāmdan eti aľdıľa dédi emicám sardıľa dédi.

Kurban bayramında, kurbanları hep beraber mi kesersiniz?

⁽⁵¹⁾báyramdan soñra kėserek ĝurbanı, namazdan sōna. herkez evinde ⁽⁵²⁾kėsiyō, mēselá ĝuruP ĝuruP, ben evüm daşımı kėsiyom, bu evüñ ⁽⁵³⁾daşımı kėsiyo.

Bazı köylerde cami önünde birleşip de kesiliyor ya.

⁽⁵⁴⁾bizim öleydi de üş beş sėnede ğaldırdıĝ bunu. zāten ĝurban ⁽⁵⁵⁾kėsmeyenimiz yoĝ. bi yánnı ĝurbanı yėdi kėsdürüdüľ, ilik ortaľa bi ⁽⁵⁶⁾yánnı cāmiye ĝonderürdüľ, bi yánnı biz yėdi ĝiři taķsim~éderdüľ. sōra ⁽⁵⁷⁾bu üş beş sėne içerisinde bunu ğaldurduľa. şimdi, herkez biráz zėñginidi ⁽⁵⁸⁾gibi ĝeli baña yáni. her~evden beş~aľtı

gişi ğurban kèsen oldu mu ⁽⁵⁹⁾kèsī şey-édī yáni. ğurban-eti vérecek fahır da yoğ yáni ha, böyle ⁽⁶⁰⁾ġuran ġursu gibi.

Buranın durumu iyi mi?

⁽⁶¹⁾ sène ğurban kèsmeyen-olmadı. seksen bès hane şimdi şurda, ⁽⁶²⁾ġurban kèsmeyen-olmadı. üç kèsen var, bès kèsen var. adam şindi ⁽⁶³⁾şöle yápıyo hocám, meselá benim-üş dène ölüm *samsunda* oturuyo, ⁽⁶⁴⁾birisi yánımda. ben évüñ daħımını topluyom bi ğurban kèsiyom. yedi ⁽⁶⁵⁾gişiyi dolđuruyoS tabé. hayátımızdan memnúúk, hökümetimizden ⁽⁶⁶⁾memnúúk.

Diğer köyler çok açız diyorlar. Buranın durumu iyi herhalde.

⁽⁶⁷⁾biz önce *allā* şükrediyók, ondan sōna *allah* devletimize versin.

Caminizden belli zaten.

⁽⁶⁸⁾niye, biz altı senede yáPduduğ millete avuc-açmáynan. borada ⁽⁶⁹⁾bilinmeyen mèmeleketin adamınıñ parası vardır. bu yol yapıldı bu ⁽⁷⁰⁾dèrede. bu yolda arabala durudu, diremit-atağlardı. biz arabalardan, ⁽⁷¹⁾şeylerden altı senede ancá bu hále gètiřduğ. allah razı olsun cámi ⁽⁷²⁾yárdımı diyerek. *isdambuı*, *añgarası* ġalmadı borada her yèriñ parası ⁽⁷³⁾var. usdası da bu kóyden bu cámiyi yápan. usdamız da burdan. bu ⁽⁷⁴⁾asırda ben fahırın diyen adam biráz benim gibi çalıřmáyiP da tèmbelise ⁽⁷⁵⁾fahır yoğ yoğsam *allah*ma şükürler-olsun böyle yášamamız, böyle ⁽⁷⁶⁾ırahaTlímız olmadı. vatandaş dī ki benim borcum var. cánum seniñ ⁽⁷⁷⁾borcuñ varısa sèn şimdi duTmuşuñ bi éviñ varıken bi év daha almışuñ. ⁽⁷⁸⁾sèksen hanede emekli olmáyan hiÇ bi adam yoğ. şimdi şurada ⁽⁷⁹⁾hèpimiz emekliyük.

Nereden böyle düşündünüz de hepiniz emekli oldunuz?

⁽⁸⁰⁾çalışduğ bēfendi, bu kóyde var yá *samsun*, *gavağ*, *havza*, *lādik*, ⁽⁸¹⁾*vézirkóprü* bu mıntıkada boranıñ adamınıñ béton dókmedū binā ⁽⁸²⁾çoğ-azdır. borda üç dört ġuruP betoncucu vardı. unnarna çalışmáya ⁽⁸³⁾gideller. *samsunda* çalışdığ bi zaman. emekliliñ ne öldünü bilmiyódúk. ⁽⁸⁴⁾ben yirmi üç sène alış vèriş yáPdım. arħadaşın birisi *bacāñ hasan*, ben ⁽⁸⁵⁾dèdi bākūr ödeyim, sen niye ödemeyiñ sōle baā dèdi. bākuruñ ne ⁽⁸⁶⁾öldünü bilmeyüm ki. sōnadan bākura ġaydođdum, bākurda iki üç sène ⁽⁸⁷⁾bèkliyecāz dīnci bu séfer de çocuğlar, ölüm var-aşşada yurTda çalışır ⁽⁸⁸⁾fakültede, beni siřortayá ġaydètdi. sişortadan emeklím. *allah*ma ⁽⁸⁹⁾şükürler olsun. dèdelerimiz çoğ éziyet çekmiş, bābağlarımız amma biz ⁽⁹⁰⁾hèp bu múbarek yèllere gitdük böyle.

(91) *ordunuñ ğabadüz* nahiyesi *gúrgendā* kóyünde *kémal érdaļ* isminde bir
(92) *asgér* arħadaşım var benim. bõle sen gibi bābayīt déliğanļu da bi (93) adamdı.

Rumlarla ilgili babalarımızın anlattıklarını hatırlıyor musunuz? O dönemde bir hayli kırgınlıklar olmuş.

(94) şorda *sarpāñ báyraqlı māllesi* var. *sarpağ*, ā burda. oríyá *urumlar* (95) gèlmişle dèrdi. bunuñ dèdesi mīdi emicesi mi ğara mécit varımış, (96) unuynan bābam bi tek bi tūfānen o *sarpāñ* ğarşısunda *yámatavíli* diyoğ, (97) orada bi dobāñ ardına durduğ dèrdi. üs başdan *süleyman dāñ* damāna (98) dikildiler *sarpā*, samanluğları evleri yáķarağ yıķarağ gitmeye (99) başlayınca, uılan né oľursa oľsun ataļım şu tūFekleri , ğarşudan bi kère, (100) birer ikişer kère. teklü tūFek o , öyle çitlü beşlü māzer yoğ. kóyüñ (101) bi yánnı yáğdılar, yığdılar, bi yánnını bırağdılar ğaşdılar, bābam (102) annaduğdu. *yılanırā* var şorda *yılanırā* mevkisinde, orda ğávurlar çoğ (103) varımış.

Buraya baskın yapmamışlar mı?

(104) yaPmamışlar, bābam dèrdi ki benim ineklerim vardı unnarda dèrdi. (105) *yılanırā*nda, ğávurlarda ineklerim var dèrdi. havtada benim yajımı (106) gètürülerdi dèrdi.

Burada türbe falan var mı?

(107) burda yoğ da şorda bi *saħarçál* dī bi yèr var. dèpede, aļağómlāñ *ğoç* (108) *kóyüñüñ* başında. *saħarçál* diyerekden orda bi dède var.

Ad: Yaşar Aker

Yaş: 74

Yer: Bayındır

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün ismi ne?

⁽¹⁾*báyındır*

Yaşınız kaç?

⁽²⁾dohuz yüz otuz dömlyum

Bu köyün geçmişi hakkında bir şeyler söyler miydi büyükleriniz?

⁽³⁾ne sorucáglar ki ne bilim

Bayındır ismi nerden gelmiş?

⁽⁴⁾bunu bilen yoğ hiç, *báyındır* démiş gidiler. her yerde *báyındır* var, dana ⁽⁵⁾babuç yemez, bi şeyler laFı da var. nere gitseñ bu laF var_ani. goyá ⁽⁶⁾*báyındır*ların kóyine bi misafir gelmiş de namaza girinci, misaviriñ ⁽⁷⁾ayağgabısı yoğ. bu kóyüñ_ismi ne démiş misavir, *báyındır. báyındır* ⁽⁸⁾báydır démiş adamları háyındır, dana babuç yemez bu da bize bi ⁽⁹⁾oyundur démiş.

O söz oradan mı geliyor?

⁽¹⁰⁾u söz ordan gēli, nere gitseñ bunu söyleyiler. hangi *báyındırda* ⁽¹¹⁾olduyusa, bóyle.

Senin çocukluğun zamanında nasıl geçinirdiniz amca?

⁽¹²⁾áynı, rêçber

Kuraklığı hatırlıyor musun?

⁽¹³⁾gurağlığ şeyini mi, gurağlığda otuz beşde çoğ gurağ_oldu. ufağcáydıık ⁽¹⁴⁾biz_amma. hiÇ kimsede bi şey yok , ortağlığ gurudu gağdı. hókümet ⁽¹⁵⁾būdáy dāTdı istesiyonda. ordan_aldı iki tenüke mi bi şey, unu eledük. ⁽¹⁶⁾söradan, şey gıtlı oldu gırğ_iki de midi nēyidi. *inönünüñ* şeyi, harbe ⁽¹⁷⁾girmeyiP dā milletiñ yīcānı alıP, harbe soğmáycák. gávuru verecek ⁽¹⁸⁾*türkü* aç birağıcág. hani harb_olmasın şeklinde adam yáPmiş. unu da ⁽¹⁹⁾çárşambada var misir. bordan gidiyük, ufağcáyım_amma iki böyük ⁽²⁰⁾üş dörd dēne böyükler vardı, bordan gidiler, paraaları da varımış. biz de ⁽²¹⁾bábamız_öldü bi şey bilmıyük ufacūğ. adam dédi ki ben size

para ⁽²²⁾vèriyim de dédi. barabar sèni de gótürüyüm dédi, èvde nènem anam ⁽²³⁾fālan varıdı unnara. gitdük çársámbâyá tireninen. şeyine vardı mıydı ⁽²⁴⁾çársıyá varmadan indük.dédük ki bi kóye girmeyelim böyle hèpimiz ⁽²⁵⁾bir_olmayalım. èjtmen varıdı borda *şerif báyındır*, ò dédi ki benim ⁽²⁶⁾ğarşıda dédi tanışım var ben_orıyá gidicem, siz dédi şóle bi kóye gidiñ ⁽²⁷⁾baħalım dédi. pèkèy hadi git sèn, dédük. kóPrúden óté yánná gèşdü ⁽²⁸⁾gitdi. biz bò yánná dóndük, bi kóy yáħınımış orıyá girdük. ⁽²⁹⁾aħşám_èzeni de yáħın. sèrgenner var şõle misirleri ğuruTmağ_uçu ⁽³⁰⁾..... déller. orałarda misir dóüler, bi şeyler yápılar, bolıuğ_ora. bura gibi ⁽³¹⁾dèül. ordan, adam çıKdı sèlam vèrdiler böyükler. alèykümsélám hoş ⁽³²⁾bèşden dédi nère gidıyıñuz_arħadaşlar dédi. yáv dédik biz misir alıcoğ ⁽³³⁾dédi. vèrürseñ yükümüzü sèn dut bordan bizim dédiler. dutarım dédi, ⁽³⁴⁾óñú de āşamıdı misavir_étدی adam bizi. adam bášına birer bazıambác, ⁽³⁵⁾içinden. pancarıñ gózüne un çárPma déller, fasüllemiñ gibi unnarıñ ⁽³⁶⁾*lazlan*ñ birinci yemäü uduř. undan vèrdiler, yédik_allah bereket ⁽³⁷⁾vèrsin. zabah_oldu muydu, sèn ne gadar alıcañ, ğác ğabaħ. iki ⁽³⁸⁾tèñükeye bi ğabaħ diler_ónnar.

Eskiden mi?

⁽³⁹⁾hı, gine hálá öyledü bèlki orada. biri dèř bèn_iki ğabaħ_alıcam. iki ⁽⁴⁰⁾ğabaħ_alıcañ_amma nası gótüriceñ_arħañda? óndan, bi ğabaħ da ⁽⁴¹⁾ben_alıcam dédim iki tènèke şey dörd_ölçek, bizim_ölçānen. ⁽⁴²⁾yükümüzü duTduıar, parasını vèrdük_adamıñ. hadi baħalım arħamıza ⁽⁴³⁾yüklendük. çátıbèylerin ordan u yánná aTıa ordan u yánná aTıa tiren ⁽⁴⁴⁾yoıuna gèldük_amma tiren yoıunuñ ğıyılari heP adamıar doıu. yúku ⁽⁴⁵⁾var yáTmış sipere, tiren gèliceK durducáħıar biniceKler_amma ğorħu ⁽⁴⁶⁾da var bèride gèldi mīdi cāndarma bèkleyīmiş. yúkü oıani alııarmış, ⁽⁴⁷⁾para da vèrmeyiler. dók_aşşā dók_aşşā ò ğorħu da var. bizim èjtmen ⁽⁴⁸⁾áynı tirene gèldi, çıKduğ tirene. ámma şu kóyde biri varıdı, işletme řèfi ⁽⁴⁹⁾mi diller_óña, ne diller, tireni nèrde isderse orda durduyu. u, şindi ⁽⁵⁰⁾baħdı ki yoıuñ ğıyılari şey, çársudan çıKduğdan sōna tiren, adam da ⁽⁵¹⁾orda duru, zımbādan duruytu tiren. yuhā bin, çuvalları muvalları ⁽⁵²⁾atııar. *tèkkekóye* gèşdıseñ daha bi şey yoğ, zāten *samsuna* gèldiñ sáyııı ⁽⁵³⁾da. *samsunda* bi şey yoğ, *tèkkekóyú* gèşdıseñ tamam, óte yānda ⁽⁵⁴⁾cāndarma bèkleyi. arKandāki yükünü hafıfcene alııar, para da ⁽⁵⁵⁾vèrmeyilāř, hadi git. èjtmen dédi ki bizim uıa õıum dédi orda ⁽⁵⁶⁾dutarsaıar iki tènüke boşa gitmesin, biriniñ parasını ben sāa vèrim. ⁽⁵⁷⁾biri bènım_olsun biri sèniñ_olsun dédi. hiÇ boşa da gitmiyelim dédi. ⁽⁵⁸⁾pèkey dédük, adam parasını bağ

vèrdi. gèlūk, alırsaŋar alısnıŋar ⁽⁵⁹⁾dédük_artıŋ, nābícāñ başha nère gidiceñ. *aŋlah* taraFından u da u gún ⁽⁶⁰⁾yoymuş. bi şey_olmadı dōru gèldük *samsuna*. *samsun* tirenine bindük, ⁽⁶¹⁾gèşdük gèldük. adam bazısı var hi nüfüsü gālabā olan, *çárşámbadan* ⁽⁶²⁾samsuna gadar dórT ténüke şeyü yúkleniyo arĥasına, dōru *samsuna* ⁽⁶³⁾gèlīyu. u da dōru yoŋdan da gèlmeyo, dutaŋlar diyere, ā ū yāndan ā bu ⁽⁶⁴⁾yāndan sèkiz_ölçek misirí arĥasında gètürdü adam. nüfüsü ⁽⁶⁵⁾gālabāymış. ó da *tatar_müsaŋ*danıdı adam. barabarıdıŋ, u öle gètürdü. ⁽⁶⁶⁾biz de birer ténüke aldıŋ gètürdü. ötekiler de ne aldısa aldı gètürdü. ⁽⁶⁷⁾işde gitliĝ_u zamanıdı.

Bir teneke mısır için Çarşamba'ya gidilir mi amca ya!

⁽⁶⁸⁾nābícāñ, yoŋ.

Akıl alacak gibi değil.

⁽⁶⁹⁾gúcüñ yèterse fazla al, hani gètürebilürseñ. yoĝ dèŋül *çárşámbada*, var ⁽⁷⁰⁾misir. ámmá bu yānda yoŋ. işde ben_ufaĝ_öldümuna, iki ténükeyü ⁽⁷¹⁾ginā ordan_ordan, arĥamda aTlâyaraĝ gètürdüm tirenyoŋuna gadaŋ. ⁽⁷²⁾tiren_alsa oriyá da gètürdüük_ámmá ĝorĥuyuduĝ, hèPsini ⁽⁷³⁾aldırsaĝ_oradan hiç boĝudu. ámma ūimđi birisi giderse birisi ⁽⁷⁴⁾ĝalmış_olur dèdük èjtmene vèrdük. öyle gèldük yāni, böyle şeyler ⁽⁷⁵⁾oluy.

Kaç yaşlarındaydın o zaman sen?

⁽⁷⁶⁾nè bilim gine on yāşımđan fazlaymışımđıŋ. ĝaşdıydı, ĝırĥ_ikiden bu ⁽⁷⁷⁾yāna?

İyi gitmişsin on iki yaşında.

⁽⁷⁸⁾ĝüvetlmişim dèmek ki

O yolları yürürken nerede kalıyordunuz? Burdan Çarşamba'ya yürüyerek mi gittiniz?

⁽⁷⁹⁾yoŋ, tirennen gidiyuduĝ. ó zaman ĝırĥ beş ĝuruşudu tiren.

Para vardı fakat alacak bir şey yoktu öyle mi?

⁽⁸⁰⁾yoŋ, hèrkez kèpek_alı, ū şeyden. adam findıĝ ĝabūnu makineye ⁽⁸¹⁾vèrmış, un gibi yáPmiş, kèpek dī satı. boriyá gèldi mi hamur ó yānná ⁽⁸²⁾dāŋu ó yānná dālī. kèpek olu mu bu, yā. sōna bizim_ā bu būdālarıñ ⁽⁸³⁾kèpā olısa, būdáy_èkmā gibi gèlidi.

Somak ekmeği falan yediniz mi hiç?

⁽⁸⁴⁾somaĝ somaĝ da oldu kóyümüzde. ĝıyıp ĝıyıp_el dēmeniynen ⁽⁸⁵⁾çèkip, gine birariyá gelidi u, açluĝdan_eyidi gine bi şey yidi hèrif. ⁽⁸⁶⁾öyle de oluydu. ĝıTliĝ şeyi öleydi. ismet_inönü hárP yáPmadı ĝávura ⁽⁸⁷⁾yicek vèrdi. oradan aldı aldı u yānná vèrdi. ölüm sizi aç ⁽⁸⁸⁾bıraĝdım_amma dèmiş *inönü*, bābasız bıraĝmadım dèmiş. öyle ⁽⁸⁹⁾dèllerdi.

O yıllarda büyük bir deprem olmuş onu hatırlıyor musun?

⁽⁹⁰⁾oıdu, şu kóye vurdu. *gózansıkı* fazlıc_ oıdu, *ládik* fazlıcá oıdu.

Sen o geceyi hatırlıyor musun?

⁽⁹¹⁾u gēce ben *gózansıkı* kóyünde çit sürüdüüm óküzlerinen, ⁽⁹²⁾bēnim_ēviñ_arhası yíhılma yáPdı. bizim biláder de unnara çoban ⁽⁹³⁾durduydu nēciP_ā dénen artuK kóyüñ vahtıTlı adamına. oıum dédi ben ⁽⁹⁴⁾oráyı yáPdırıyım, ordan da aç vērım dédi. usda duTdu, ēviñ_arhası ⁽⁹⁵⁾uçūydu şöyle. oráyı yáPdudu. sēn_āvārasıñ_óküzleri aı gēl de iki gún ⁽⁹⁶⁾bi çıft sürüñ bize dédi. aıdım gitdim_iřde, çıf sürerken āşamina ⁽⁹⁷⁾gēldük. *nēciP_āniñ_amma* lökús yáni, husúsú odası var adamıñ. ⁽⁹⁸⁾vahtıTlu, o birileri arıtuğ borda çáy_ıçelim, çáy vardır diyerek ⁽⁹⁹⁾oturmayıá gēliřlerdi orıyá. misafir oısuñ oımasıñ ora doıardı gāve gibi. ⁽¹⁰⁰⁾orda iřde milleT daııluncá yáTduh. āniñ gáyruıası var, ben bu yánda ⁽¹⁰¹⁾yátaK yáPdııar, ben de borda yátıyom_amma ēlbisemi soyundum ⁽¹⁰²⁾başucuma gódum ben. nē bilım bēn. uyKudáykene bi ēser gibi oıdu, ⁽¹⁰³⁾uyandım ki ūrūnyük. ta uyKudan gāgdım ēlbisemi gúcáKılamáynán ⁽¹⁰⁴⁾gāpiyí duTdum_amma gāřuda da bir gāpı, gāpı açıldı, u yána gitsem ⁽¹⁰⁵⁾gidım barabar, u gāpı da óte gidı. bu yána gēlim gāpı üsdüme gēli, ⁽¹⁰⁶⁾yápiřdım gāldı bōle. salladı salladı amma sōradan yávářıdı řole yávář ⁽¹⁰⁷⁾yávář. kóprüyü aşşaı indük dışarı çıgdıg ki u yándán baır, bu yándán ⁽¹⁰⁸⁾baır. a bo *gózansıkı* kóyünde biriniñ_ēvi arhasu uÇmuş gitmiş tá bi ⁽¹⁰⁹⁾yēre. kōřede yátımıř ēhdiyáriñ biri onu āciñ biri çárPmiř, ólmüř. ⁽¹¹⁰⁾afurdaki maııarı, aTıarı varıdı ki öyle, afur gālmıř meydánda üsdü ⁽¹¹¹⁾gāpalu, bi ēviñ_üsdü gitmiş řu yánná. adamlar, yoKarıda ⁽¹¹²⁾birisiniñ_ēvi yíhıldı, góřdü ařřá şöyle, altında gōyun var. ēviñ_altı ⁽¹¹³⁾çáTma başıdı, mērtēkleri yándan sókdüler ōrdan gōyunu saıdııar ⁽¹¹⁴⁾tarııalara.

Bu çatmabaşı nasıl oluyor?

⁽¹¹⁵⁾aşşarı biribirine kērtileřóñüne de direk dikileş, ōnu doıduma gibi bōyle ⁽¹¹⁶⁾üsd_üsde, çáTmabařı délleř.

O daha dayanıklı mı oluyor?

⁽¹¹⁷⁾dáyánuğlı oıuş tabı. āç varımış hēriFiñ yáPmiř hani. oráyı sókdüleř ⁽¹¹⁸⁾gōyunu saıdııar dışarı. uıa kim var kim yoıh borda, adamı ēv sābı ⁽¹¹⁹⁾ařgērdeydi. ōııarı var_ama ufāc_oıdu. uıa sā var mı, ōlen var mı? au ⁽¹²⁰⁾yıñgem yoğ dédi çocūñ biri. lan nērde yátıdu, muTfağda yátı dédi ⁽¹²¹⁾nēnem de kōřede yátı dédi. ēv çökdü ne gadar çökdü, öyle áyáğsuz ⁽¹²²⁾çihılıyo. orıyá gitdük_iřde. çıgdııar yoıharu bácániñ yáni başını ⁽¹²³⁾sókdüleř sókdüleř mērtāmiř_ora. gōc_āriñi yátáğda

buldular. solū ⁽¹²⁴⁾var, dēdiler, aşıdılar yátáynan barabar_u gōc_āríyí aldılar dışarı, bi ⁽¹²⁵⁾yēre gótūdüler. ula anneñ varıdı nērede? u řu yánda yátī amma dēdi. ⁽¹²⁶⁾yánda da ufağ çocuğ varımış, ikisi u yáni varımış. ⁽¹²⁷⁾çókmüş_unnara. unnar_öyle ğalımışl_orda. zabā gadar ğaldııa. ⁽¹²⁸⁾ğarannıg u yánná bārī u yánná bārī. hangi birinā gitcājni millet ⁽¹²⁹⁾bilemedi. çoğ şeyler yıhıldı.

Sen o zaman demedin mi, acaba benim köyümde ne oldu?

⁽¹³⁰⁾oıdu ama ğorħuyum zāten_ordan bi yēre çıhamáyım ki ğorħudan. ⁽¹³¹⁾aħrabası oıannar, atınan matınan başğá kóylere giden de oıdu. oraları ⁽¹³²⁾ğurtarncı, biri oılmáyıncı ben kóye zāten ğeılemem, ğorħdum çocuğıuğ ⁽¹³³⁾var_a.

Zaten çocuksun o zaman.

⁽¹³⁴⁾on on_iki yářındáyım. işdē zabāna o nēcib_ā dēnen_adamnan ⁽¹³⁵⁾ğēldük. óna dōru baħdı, ólum ğorħma siziñ_ēv duruy bi řey yoħ dēdi. ⁽¹³⁶⁾ğēldük ğēne borıyá da duruıuydu bizim_ēv de ğorkudan_ā şoralara ⁽¹³⁷⁾çēlik yapııdı. āřları órTdüler mórTdüler işde o. dışarda da ğalduğ, ⁽¹³⁸⁾óráyı biraħdım ğēldim tabé. *lādik*den baş yoħaru *havzıyá* dōru furmuş ⁽¹³⁹⁾gitmiş bi yáruK. nērdeyse yárua adam sıyi. bi yeşil duman çıkı dēdiler ⁽¹⁴⁰⁾ğōrenner_oráyı. bi kóyden ğēçerkene bir hambāra rasğelmiş, hambarı ⁽¹⁴¹⁾ortadan bóımuř. hani bōle gitmiş *havzıyá* yuħaru yáruK. *lādik*de çoudu ⁽¹⁴²⁾uçuğ yēr. ne gadar_usda çalışdı orıılarda, hāP_āç varıdı u zaman. işde ⁽¹⁴³⁾ó zaman, bizim_ēv ā bordá çāTmabařıdı altı gibi, yıhıldı. sōrū da ⁽¹⁴⁴⁾ēmemiziñ ğocası varıdı çērkez, usdáydı. ēvelde ónu bulduğ biz sōna ⁽¹⁴⁵⁾usda da bulamoğ diyerek, çáırdık ğētūrdük. oráyı yápıcañ dēdük. tabı ⁽¹⁴⁶⁾anam da nēnem de var o zaman. yáparuğ dēdi, sizi biraħmağ ōlice ⁽¹⁴⁷⁾buráyı yápım ben dēdi. bi adam u ğētūdū, bi adam da borda bulduıar ⁽¹⁴⁸⁾iki. uıan bi tek dā oısa dēdi yáv ēyi oıucáğ hani iki ğoıdan çalıřmayá. bi ⁽¹⁴⁹⁾ācemi de oısa ōredidük hani dēdi çērkeS. dáyı dēdim beni ācım yēter ⁽¹⁵⁰⁾mi bi baħañ mı dēdim. ula yeTmese de ācá giderük, ben de giderim āÇ ⁽¹⁵¹⁾ğētūmeye, u zaman au kóyüñ_óte yánnarı ğúrgen_ācı varıdı, çoudu. u ⁽¹⁵²⁾yándan ğētūdū adam hem aħrabası ónuñ, dēdi ki otuz dene taıan ğoıu ⁽¹⁵³⁾ben verirüm dēdi. biz borıyá borşıuyug dēdi. çocūñ bābası dēdi, bize ⁽¹⁵⁴⁾çámır sııadıdı. çámır yápaııardı topraħdan samannan ğarışduruP ēviñ ⁽¹⁵⁵⁾duvarlarına varır fururlardı, sııvacımiş bābam. biz buña otuz taıan ğoıu ⁽¹⁵⁶⁾borşıuyug dēdi. ēv yáPdırucám démiř de. birader ğētūmüř, yımişıg bi ⁽¹⁵⁷⁾yēre ōliceğene ğēřdi āřları çürümüş. hava süzer de āT_oıursa ⁽¹⁵⁸⁾çürür. işde ónu adam gitdi kēsdi hazırıladı. ēveli hatir de varıdı, ⁽¹⁵⁹⁾óküzüñ_oımasa hērif óküzünü ğoşar giderdi. şindi

götüremeñ, ⁽¹⁶⁰⁾paráynan da götüremeñ. parası varsa gitsün moturnan gëtürsün diyä ⁽¹⁶¹⁾adam şimdi. u zaman hatir varıdı, hêrkez gitdi āşları gëtüdük, başga ⁽¹⁶²⁾kóye de gitdük gëtüdük. nitekim_ā borıyá bi yêr êv yáPduñ. içeri ⁽¹⁶³⁾girdük_işde. òretti beni u adam. un sèniñ_eliñ yáqışĩ háney ⁽¹⁶⁴⁾dédi çêrkez. sèni birañmam ben dédi. ha gitdükce ha şey_êTdükce, ⁽¹⁶⁵⁾ordan gëtüdü adamınan ikimiz yonuyoğ_ācı. āÇ böyle yonuñuş şöyle ⁽¹⁶⁶⁾yoñucáh, dókme böyle yonuñur, tañan goñu şöyle yonuñuş şeklinde ⁽¹⁶⁷⁾diyerekden yápiyoñ. borda beni biraz òretti. ò bir_êve gitdim, ⁽¹⁶⁸⁾ben_ónu gêşdim. yáPmıyá başladım. há, sèn dédi *kāmiñ* ⁽¹⁶⁹⁾gêşdiñ dédi hani arñadaşına, sèn êyi çalıñiñ dédi, güzel dédi. giderek ⁽¹⁷⁰⁾giderek, bizim_ā üç gardaş uçumuz de ācı bi başdan girdi mi ip ⁽¹⁷¹⁾vurma çıñaruruğ. hani bazıları ip vuruñardı bóyle oña göre yoñar. ⁽¹⁷²⁾baltáynan, benim bañtam var, üç kilo gèlidi bi bañta gavā da bi godum ⁽¹⁷³⁾gódleñdimidi.

Vücutundan belli zaten, önceden bayağı kuvvetliymişsin.

⁽¹⁷⁴⁾şöle bir ācı, bazı êrgıran déller. şu odanıñ_alı şindi afur_oluyu. ⁽¹⁷⁵⁾dókme dóküceñ uzun gèli, yetiñmeye. o diPden bu dibe êrgıran déler, ⁽¹⁷⁶⁾soba gañınlı āç, ne gadar gañıñ_olşa o gadar êyi. tabé tamdan da direk ⁽¹⁷⁷⁾dikiler oña amma öyle āÇ_uzadılñar, yeTmeyen goñu undan_ oña ⁽¹⁷⁸⁾undan_óna dóşeyiP mertekeyiP sıvayıñardı. ā u kóyde bi gıyí pèlidi ⁽¹⁷⁹⁾késdiler, iki adam bi günde zor yoñduñ.

O kadar büyük.

⁽¹⁸⁰⁾u ğadar böyük, hani şu gènişlĩ ğadar_oldu. yon ha yon , yon ha ⁽¹⁸¹⁾yon. arñadaşım da çêrkezidi, bi bañtası var şamar ğadar. bañtayı bi ⁽¹⁸²⁾vuruy yoñaru sıçıraTdıruy. òla bi hiş duTmáyi dı. sèniñ bañtañ iri yáv ⁽¹⁸³⁾dı. e sèn_alı bañalım bunu dédim. òlān bu çoğ dı aırımış dı. amma ⁽¹⁸⁴⁾ğuvveTlūdüm, bañtáynan vurdu mu vāllā budañları hêP ⁽¹⁸⁵⁾sıçıraTdurudum. bi günde yoñduğ_amma ācı iki çift_óküzünen zor ⁽¹⁸⁶⁾götüdüler şeye, eviñ_ónüne. onu òle, evi yáPduğ_öyle hani. başga ⁽¹⁸⁷⁾yêrde de böle ğaldıramáyĩ, kótenān ğaldırılñar üç dörT gişi başını úñā ũ ⁽¹⁸⁸⁾diler. uñ dörT gişinin ğalduruñ şunu şöyle êyce ğalduruñ. ⁽¹⁸⁹⁾ğaldurTduruyum, siz òle dutuñ. ben arñā altından bi girdi mi , ⁽¹⁹⁰⁾hōPbadana kótekleri boşa ğaldurudum. gèri yānı dutuñ hadi, òle êve ⁽¹⁹¹⁾çıñarıdım ben.

Bu çatıların birkaç çeşidi var mı?

⁽¹⁹²⁾direk dikiler şimdi. çáTmabaşına çoğ_āç gider, şu kóşeyi izëyá ⁽¹⁹³⁾ ğarşısında direk var böle. dirāñ oyūñlar, ucunu şurda az bi ⁽¹⁹⁴⁾çávduñ mu oráyá

soğuyar, bu yánná az bi kèrtileş ācına göre. undan da ⁽¹⁹⁵⁾kèsī, undan biribine giydürü. öyl_öyle çikī. oña āç çoğ gider.

Onun arasına ne koyuyorsun, arası boş olmu yor mu?

⁽¹⁹⁶⁾şindi ò kóşe şey dolmuş_oluyu. ámmá direk_olusa, şey vuruyu, gısa ⁽¹⁹⁷⁾gısa dolđurma yápīlardı, şimdi tūla.

Bazı eski evler görüyorum ben, şu şekilde çapraz oluyor. Arasına çamur falan koyuyorlar.

⁽¹⁹⁸⁾ha bu da oluyu, u şèherde oluyu.

Onu yapmasını da biliyor musun?

⁽¹⁹⁹⁾yáPmasını bilirüm_ónuñ

O nasıl yapılıyor amca?

⁽²⁰⁰⁾éfendim dirānen yèviñi yápıyīñ, şimdi bu dirāñ çıta çekdürüleş şu ⁽²⁰¹⁾enlülükde. unuñ dışından çáhīñ bi kere. dümdüz çáhīñ dışardan, ⁽²⁰²⁾pèncire giyīlarını áyırícāñ tabi. bi dė içinde, bi metüre çıgdıñ míydi, ⁽²⁰³⁾ordañ kèsīñ. oráy dolđurTdurıyılar atug gıvır zıvır, çámur, tèzek mèzek ⁽²⁰⁴⁾dołdurıyılar. dolđurTduğdan sōna bi dā şey_édīñ, ta yòhardan ⁽²⁰⁵⁾dołdurıyıla onu. biTdi mīdi dışından çámur sıváyıladı. yoħsa onuñ ⁽²⁰⁶⁾boşlūnan duTmaS tabi. içine óte bəri dolđurıyıladı. u óyle oluyū.

Hangisi daha dayanıklı olur?

⁽²⁰⁷⁾dołduma olša, dáyānuğlu odundan. tabi yáv u şey çítá, yúk binmeyi ⁽²⁰⁷⁾gèrçi oña da bi tek sıva dutuyū başğa bi şey duTmaz_u.

Sağ ol amca, Allah razı olsun.

Adı: Şerif Sarı, Şahin Lafçı,

Yaşı: 67, 60

Yer: Bekdemir

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

(1)bõrekleriñden filim çekindiñ mi?

(2)filim çekindim. işde ordan bèn, içerimde ne varsa gósdermişdir yáni.

(3)bõrekleri susuz bırakmıcáñ ā.

(4)suyu bol. içicáñ dèdi. ne bilim bõreklerimden başga da şükroşsun (5)bi şikáyetim yoğ.

(6)saña ne dèdi, gózüñde mi

(7)bènim şikátim çoğ. gózüm şimdi zabāla ğağdım míydı yápíşiyor (8)gózlerim uyhudan ğalħarkène. bóle ufaĺiyom ufaĺiyom dúzelī. bi de sā (9)gózümde görme noKsanlī var. bi de yèni hissèddim. geçende doğtura (10)gitdim. bi yère soKdu, bi bi şona bağ dèdi, bi gózlük dağdı bilmem (11)bi şeyler. ètdi. sènin. o gózüñ dèdi ğatarag başlangıcı dèdi. yèni dèdi dā, bi de tavsiyon var sā gózüñde dèdi ordan bi mèlhám vèrdi baā. bunu (12)her. ahşam bi damla sā gózüñe damladıcáñ, saĺı gún gine ğelicáñ dèdi (13)baā.

(14)teze mi gitdiñ?

(15)gèçen perşembe midi ne gitdimidi. bunu bès ahşam damladacáñ, (16)saĺı gún dõndövú aĺıp yine ğeliceñ borıyá ben saĺı gún bordáyım dèdi. (17)borda bulamaSsañ bèni, dèdi ğarT vèrdi yázāneme ğel, dèdi. ben şimdi (18)şu gózümü ğapaTdimmıydı, bunuñlan şu ğarşídaki taKvimi görüyom (19)da yázıĺarını farħ. èdemiyem. bunuñlan áyna gibi parĺıyá. şimdi bu (20)gózde görme noKsanlī var, yáĺnız bunu èsgi dúzenine ğètiremoğ dèdi. (21)ilerlememesi için tedavi yapıcáğ. şimdi bu ilacı ğullanıcáñ saĺı gún (22)yine geleceñ dedi. gún gitdim, o yomuş. başgası gelmiş yèrine. (23)şimdi, girişde ğel dáyı buyur. otur dèdi amma hoşuma gitmedi (24)muānesi. bi sèfer bi yère soKdu bèni hemen kaĺğ dedi.

(25)yine, dohturu dēştiřmemek lázım-aslında. yáni bi dohtura gitdiñ (26)ondan bi sonuç-almaş lázım. şindi bi uña bi uña gitdiñ mīdi yáni (27)áynı vėrdū ilaş da bi birünü duTmuyor. biri áyry vėriyó biri áyry vėriyó

(28)amėliyeti de *cénábriallah* nasiP-ėtmesin

(29)aTmıř yářıma gėldim bi dėne apantis-amėliyátı oľdum.bundan sōra (30)dā pıćaķ yėmedim.

(31)anasınıñ yándan çocuğ ġáyboluyá, arıyá darıyá, bułamıyá. oľan burda (32)çif sürüyodu, ordan, bi iki adam gėřdi. yáv dėdi bi çocuğ ġáybeddik, (33)çocuı buľana mújdesini vėrecėük dėdiler. yuşarı kóye gitdi, yolū (34)süregitmişdir bėlki dī. aramadığları yėr ġalmmamıř. biz de çif sürüyoh. (35)sürgüye ġořduğ, anaā diyá, dīnedük.

(36)ó adamľar gitdükden sōna

(37)yá yā, gitdükden sōna. dėpe pazanıñ oľlarda. hemen buña dėdim, ġoř (38)dėdim. baķ bāyım kim var-orða. mújde alćaķ yáni. bu gitdīdi, (39)nerlerde yařaladıñ la çocū?

(40)çocuğ şeyde yáv, bu yándan dáyáđlıķdan bėlli gidinci yol ġelī yá (41)tam dėpe dalī çikī yá, taľlanıñ tam dalıñ içinde. böyle dīniyerek (42)gidiyem ġeliyem. başarım orada bi dibinde, sabī.

(43)ġıS çocū!

(44)yā, ġıS çocū! otuřmuř ġıS çocū, ālıyo. bunu hemen ordan-alđım. (45)gėtdim dōru bi kōřiye ġkmek vėrdük, su vėrdük, ġorġmadiñ (46)mı nerde yáTdıñ dėdük. bėni bi adam bėkledi ġózleri yođ diyá.

(47)yā!

(48)şey-işde dā, mėlāke. ġózleri yoıdu adamıñ diyá.

(49)ıyi bi mújde alđıñ mı?

(50)bėř lirá alđıđ. bėř lirá vėrdi u zamāniñ parasıyıľá. u da arıyámuřumuř. (51)u aştuğ, on mu alđı om bėř mi alđı ne alđı bilmiyom, biz bėř lirá alđıđ.

(52)dün de telezyonda, siz de izlemiřüñüz bėlki dėk ġetirebildiřeñiz hani. (53)öyle ařdıđ dėk ġeldi yáni. üç yářında bi çocū, oľan çocū yáv, oľan (54)çocūnu ġuľlanmıřlar. öldümüşler çocū, kėsmüşler çocū.

(55)zamanıñ āhiri ġeldi yáv.

(56)şimdi onuñ anası nė yáPsm, onuñ bābası nė yáPsm, onuñ eři dosdu nė (57)yáPsm?

(58) anası ālaşırđı, párcálanī ämma ne çäre öldümüşler çocū, oĭan çocū (59) yáv, zamanīñ āhırı mı nē.

(60) diyálarđı tē ilerden, biz dā yīmi yim bēş yáşında işde siziñ gibiykēne (61) diyálarđı. zamanīñ āhırında çit ġaFaĭ ġuzu çıkıcág, çocuġ çıkıcág, (62) kóy-odasında déllerdi büyükler. orda kitáP-oĥuyálarđı, (63) şey-ēdiyálarđı.

(64) ırāmetlik dēdem dērdi ki şeye oĭúñáyāna çiFte gidiyálarımış, (65) ġoc-āmet dēdem dēmiş ki oĭum, biriñiz dāda bēkleñ, biriñiz taşlada (66) çalışıñ. ōf, bēnim ġarnım-āriyō ben gidemem dērimiş (67) rāmetlik-ēmmim. dēdem şimdi ġızmış, óküzkeri almış yáñız gitmiş (68) oĭúñáyāna. şimdi haĭlīñ oĭúñáyā var yá oĭúñáyā orda çiF (69) sürüyolaşmış. ordan, ġávurĭar ġelmiş, dēdemiñ de bi boyunbā varmış. (70) dēdemi boyun bāyla beraber ellerini bālamışlar. bi de dēpik vuşmuşlar (71) dēdeme. dēdem, orda ġuyu varımış *nēcibiñ* talłasınıñ yáķınında şey (72) var-ōrda, ġuyunuñ iēerisine elleri bāĭı dūşmūş. dūşüncü oriyá dūşdü (73) diyerek, bunnar hēmen başlamışlar óküzleri saĭmíyá, óküzleri (74) gótürcekler.

(75) óküzleri gótürcekler tabé

(76) dēdem ō arada böyle patılayı patılayı ellerini ġurtarıyá, çözüyē ellerini. (77) ġávullar-óközüñ talaşasında, dēdem-ordan bi ġaşdı mı çötleriñ yánná (78) dōru ġeliřken, baĥıyálar ki *ahmıT*-ordan ġáçiyá, dēdemiñ pēşinden bi (79) siĭáh-atıyálar. dēdemiñ hu orta barmā böle almış gitmiş de youdu. (80) értesi ġún *kázim* bulmuş diyálarđı şeyde, çötleriñ berisinde.

(81) hiç farĥına varamamış vuruĭuncu.

(82) tabé, kóye ġelince annamış-āmmá barmaġ gitmiş, nerde oĭdūnu (83) bilmiyō. kóye ġeliyálar , kóylü toPlaşıyá. *satmīñ*-anası *tınıġ ġarı* (84) varımış. *tınıġ ġarı* da bunnara arĥadaş-oluyá. bu ġávullar da óküzleri (85) almışlar gidiyálar, *civelāñ* yerine dōru gidiyálar. *tınıġ ġarı*, óñünü (86) doĭanıñ, arĥasını doĭanıñ, şorda ġávullar gidiyá borda gidiyá. ġávullar (87) ġorĥuyálar. óküzleri daĭa doĭaşdıryálar, ġávullar ġáçı. bunnarıñ (88) kēlikleri varımış şeyde yáliniñ yeriniñ şindi *yumaġuĭdan* bēri (89) ġelikēne, *dērekóy* tarafında , orda, dērede şeyleri varımış. kēlikleri, varımış

(90) çáTmabaşı u vaĥıT

(91) şindi bunnar aráyı aráyı baĥıyálar ki ġávuruñ biri ġocā dallı bi şeyi (92) omuzuna almış. hā, baĥıyálar ki tāmam, bu nere gidiyē, dēreye inmiş (93) ġávur. tāmam bunnar borda. rāmetlik-ēmmim var, bābam, dēdem, (94) ékrám işde kóyde bi ġaş ġişi. şindi ġávullar bunu sēzdi mīdi, üş de (95) Çocū varımış ġávuruñ. *türkleniñ* ġelicēni sēzdi

mīdi bunnar çocuğları ⁽⁹⁶⁾da birađıyálar. *derekóy ırmağa* düşüýálar. ırmağ sıra ğacıyálar bunnar. ⁽⁹⁷⁾şimdi üş dene çocuğ var, bu üş dene çocú kelikden çiharTmışlar. ⁽⁹⁸⁾ékrám bunnarı arká arkáyá sóeltmiş. çocuğlar, dáyı bizi vurma, ⁽⁹⁹⁾diyerek bóle şey-étmiler-ámmá u zamana ğadar ékrám teti kesiyá. ⁽¹⁰⁰⁾çocuđlarıñ üçü de bi taraFa yáslanıvermiş. ordan düşüýolar bu ⁽¹⁰¹⁾ğávullarıñ pêsine. aha şorda aha borda érmene varmadan mı ğávuruñ ⁽¹⁰²⁾ğarısını dutuyálar. érmenden çikíyolar şimdi u şey var yá düz, ⁽¹⁰³⁾orda rāmetlik emmime diyálar ki biz ilerliyoğ sen bunu vur ğel ⁽¹⁰⁴⁾diyálar. bunu hiç gótürmeyelim kóye, bunu vur ğel. émmim şimdi ⁽¹⁰⁵⁾ğávur ğarısından ne ikrár-aldısa, boşa bi siláh-átıyá. vuruldu diyerek, ⁽¹⁰⁶⁾çekiP ğeliyálar. ğávur ğarısı da ordan gidiyá ğocásını buluyá ⁽¹⁰⁷⁾déresinde. ğocásıne birleşiyolar. bunu rāmetlik dēdem da annadurdu, ⁽¹⁰⁸⁾bābam da annaduğdu rāmetlik-émmim.

⁽¹⁰⁹⁾sözüñ bitdi mi?

⁽¹¹⁰⁾söz biTmez, ğonuşduğca söz çoğlu da

⁽¹¹¹⁾şimdi bābam dēmene gidiye *çáhułıuyá*. *ĝasımñ* dēmenine gidiyá, ⁽¹¹²⁾*ĝasımñ* dēlimiş u vağıT dēmen-ámmá hatibiñ dēmeniñmiş, dēmene ⁽¹¹³⁾gidiyá. ondan sōra tabi ki ğeç yáşlarda, on-üç on dört bu ⁽¹¹⁴⁾aralardáymış herálde bēsbellü. ağşamınan, dēmende ğazyā bi şey yok ⁽¹¹⁵⁾hani éteş-işınan yáşıyá adamlar. *patlā ali* varımış, dēmen sahibi ⁽¹¹⁶⁾*çáhułıuda*. şindi ateşi yáhiyá ondan sōna, babamına oturuyálar amma ⁽¹¹⁷⁾ĝar yáıyámış, ā bordáyımış ĝar. çođ ğış varımış, ondan sōna, ğávullar ⁽¹¹⁸⁾dēmeniñ pēncéresinden siláhları sürmüşler. davranmañ, nēreye ⁽¹¹⁹⁾davranicāñ dī bābam, bi sürü siláh sürdüler şeyden dī, pēncereden dī, ⁽¹²⁰⁾kótü bi pēncere var ordan-arı dī. ğeldiler içeri dī. *patlā aliye* birer kere ⁽¹²¹⁾vurdular diyá. dēdi ki diyá birisi diyá bizi tanıyāñ mı dēdi diyá. şöyle ⁽¹²²⁾bi bağdı diyá, seni tanıyám dēdi diyá. kimi tanıyāñ? seni tanıyám. ne ⁽¹²³⁾tanıyāñ sēn beni diyá? górdüm ben seni diyá. ó vağıda ğadar dī *patlā* ⁽¹²⁴⁾*aliyi* bi ellerine aldılar ki dī. yā ałlah ye dī, adamağıllı *patlā aliyi* ⁽¹²⁵⁾dōdüler dī. ğoılarını diyá bāladılar, áyáđlarını bāladılar, áyáđlarını ⁽¹²⁶⁾ğoılarınıñ-arasından ğeçirdüler diyá, bóyle diyá *patlā aliniñ* ⁽¹²⁷⁾bacáđları yoğarıda bālı diyá ğoıları da bālı diyá, tostopaK-oldu *patlā* ⁽¹²⁸⁾*ali* diyá ondan sōna iki şey de baña vurduğlar diyá, kıasatura sürtdü ⁽¹²⁹⁾diyá. benim de ellerim de bāladılar diyá. şindi öle duruyoğ-ámmá ⁽¹³⁰⁾diyá dēmende diyá ne var ne yođ diyá o zamanıñ zahrasıyła diyá ⁽¹³¹⁾hērisini yúklendiler dī. ałlasımāıladıđ çığdılar ğitdiler-ámmá dī ⁽¹³²⁾dēmende bi şey ğalmadı dī. az bi zaman ğeşdükden sōna dēdi

ki dī ⁽¹³³⁾*patlā ali, şúkrū* diyá. ben gëndimi yáváš yáváš ğurtardım, ğurtardım da ⁽¹³⁴⁾ellerimi áyní ğurtulmamış gibi dutuyám diyá.şindi ğeri dónüP de bi dā ⁽¹³⁵⁾ġelürseleř diyá öldürüleş beni dedim diyá. böyle duruyám gine diyá. ⁽¹³⁶⁾şúkrü, ölücāsam ben ölölüyim, ğurtul öldürsünleş, bōle ölünmez, ben ⁽¹³⁷⁾bōle ne yapıcám dedí yáv. ben öldüm beni ğurtar dedí yáv. şöle diyá ⁽¹³⁸⁾dışarıyá çıldım diyá taħda gibi çır yáPmişleř dī. baş yoħarı gitmişleş. ⁽¹³⁹⁾kimse yoĝ dī *patlā aliyi* kēsdim dī, çēzdim *patlā aliyi* diyá ondan sōna, ⁽¹⁴⁰⁾her taraFa şōle bi bahduħ dī dēmende sāten çóp ĝomadılār dī. ordan ⁽¹⁴¹⁾diyá çıkduĝ diyá. dēmende çáħuļluyá çıkıyálar, çáħuļluyá varıyálar. ⁽¹⁴²⁾diyálar ki şimdi bi şeyölmaS. adam zāten gitdi şimdi zabah baħalıñ ⁽¹⁴³⁾bunuñ çāresine diyálar. *halilā* varımışorda, eşgi adamlardan ⁽¹⁴⁴⁾*ĝebeşov bēkir* ānaşıldı mı, sáyıyálar adamlardan. bunnar atuĝ bu ⁽¹⁴⁵⁾ĝávullarıñ tanışımış hani. sabahölüyá, zabānan erken bābam ĝeliye ⁽¹⁴⁶⁾ēve, kōye dārdına ĝeliyá. dēne yoK, un bēkliyá unnar.

⁽¹⁴⁷⁾adamıñ yēdī zopayı sormuyálar

⁽¹⁴⁸⁾bi kile ĝırma piriç ĝetiriyáduĝ ordan burdan *ĝavaK*dan bi kile ĝırma ⁽¹⁴⁹⁾piriç, unu bi ávuç bi ávuç çorba, nerde çorba yáv işdē bi bułanıyadı su ⁽¹⁵⁰⁾biliyāñ mı. vaļlā bóyle çoĝ ĝaldıĝ *şāhin* yáv. bóünden yárina yīcāmız ⁽¹⁵¹⁾yoĝēfendim. bābam gitdi, *çárşámbıyá* gitmiş işde, dēne aldı, ⁽¹⁵²⁾mısıraldı. sırtında mısır *çárşámbadan* ĝetiřdi de bābam bizi

⁽¹⁵³⁾unu da *çárşámba kóPrüsünüñ* altında

⁽¹⁵⁴⁾ĝáč yerde bēkliyálarımış yáv. onu aldırırug dī dēreden dēpeden, ⁽¹⁵⁵⁾ĝorKuyula şeyle. şindi bēylik dērini bilene ämmá harbiden.

⁽¹⁵⁶⁾ĝırızölmasa

⁽¹⁵⁷⁾yoĝ, ĝırızıñ yolu açıldı. *dēvriş* baba ĝonderí yá. nası ödicoĝ ⁽¹⁵⁸⁾bilmiyem ğeri.

⁽¹⁵⁹⁾ana dī dēne mene yoĝ diyá. sēn baā yēdüüm dáyā sor diyá bābam. ⁽¹⁶⁰⁾bizi öldürüyolarıdı dēmencīle ikimizi dī. biz cānumuzu zor ğurtarduĝ ⁽¹⁶¹⁾dī. biz bālıyduĝ zor ĝüç kēndimizi çēzdük ğurtarduĝ dī. dēneler gitdi ⁽¹⁶²⁾dī. bi şey ĝalmadı dēmende dī, şindi ben kōye habar vērecem dī. ⁽¹⁶³⁾rāmetlik ihdiyára, dēdeme, *ēkrama, şābana*, siláh dutana habar vēriyá. ⁽¹⁶⁴⁾bunnar şindi siláhını alan cīra düşüyá, ĝávuruñ cīrina. ondan sōna, bi ⁽¹⁶⁵⁾bā mērmī düşümüşleş ĝávullar, cīra düşmüş.mērmīyi orda bulmuşlar bi ⁽¹⁶⁶⁾bā mērmīyi. ordan *aĝgúneyde* yuħarı dōru ĝávuruñ yerinden popaşlara ⁽¹⁶⁷⁾ayıyálar. *popaşlar* hani yoħarıdan ĝızılıĝdan biliní yá. u yoļa girinci ⁽¹⁶⁸⁾dālayıncı böyle ondan sōra ĝalabalıĝ gózliyerek gidiyálarımışamma ⁽¹⁶⁹⁾ĝávullar

poposdarda oturyálarımıř. gávulların kókü ocā oráymıř yáni. ⁽¹⁷⁰⁾hırsızıñ, yánkésiciniñ , soyğuncunuñ yeri oráymıř. gávur ⁽¹⁷¹⁾yóğardan aşşā omuzlavuyu alımış, ğocá bi pèlidi, dalīnā ğıcāynā yoġa ⁽¹⁷²⁾yánářıyá bunnarıñ óñüne.şöyle baġı dī. bunnar zāten bizimkiler ⁽¹⁷³⁾sézmiřle de baġalım ğelsin řorıyá ğadar dèmiřler. ondan sōra bèlki bi ⁽¹⁷⁴⁾bilgi aġuruġ dèmiřler. davranmañ sizi vururum dī hemen odunu atı ⁽¹⁷⁵⁾sırtından, pèlidi. rāmeTlik dèdem dī ki vursáyduġ diyá biS sèni èvelcek ⁽¹⁷⁶⁾vuruyáduġ diyá. biS sèni vurmağu sèn de bizi vurmaSsıñ diyá. ⁽¹⁷⁷⁾annamam dī, hiç yánářmañ dī. yáv niye ānamıyán dī yáv. siz ⁽¹⁷⁸⁾bordasıñız biz ā bordakı kóydenük diyü daġardından. ondan sōna, borda ⁽¹⁷⁹⁾dī ğomşu sáyıluruġ faġan dī yáv. siz daġardından mısıñız? daġardınız. ⁽¹⁸⁰⁾bènim piñar aġıyá mı dèdi dī. bizim kóyüñ puñarını u yáPmiřimiř, ⁽¹⁸¹⁾gávur. unuñ suyunu içiyog dèdik dī yáv. u vaġıda ğadar dèmiř ki bènim ⁽¹⁸²⁾tanudūm var içiñizde tanumadūm da var dèmiř. bèn daġardınıñ èkmāni ⁽¹⁸³⁾çoġ yidim dèmiř. yáġuñuz ileri ğelmeñ dèmiř, sizi vuruġar dèmiř. bèn ⁽¹⁸⁴⁾size borda bi şeylik yápiyım insannıġ ğorevini yápiyım, bordan siz ğeri ⁽¹⁸⁵⁾dónuñ dèmiř. dèmiřler ki durum böyle böyle bu ğece *çáKullu* ⁽¹⁸⁶⁾dèmeninde ne varsa zahraġarı alımışlar, millet aç. řáhsenā bu çocuġ ⁽¹⁸⁷⁾da bi yúk zahra ğótümüřümüř, bunuñ zahrasını da alımışlar. biz bordan ⁽¹⁸⁸⁾bir_iki ólçek bi kèpek_ālmanıñ ucuna ğeldük. dèmiř ki size bordan ⁽¹⁸⁹⁾bir_avuç dèseñiz un da vèrmezler dène de vèrmezler, yáġuñuz bora ⁽¹⁹⁰⁾silo dèmiř. isdedüñüz ğadar yılı borda dèmiř. èrzaġ çálme, yimişlar.

⁽¹⁹¹⁾bi kómúř_óküzü ğáčmiř_ordan. bizim kóye ğelmiş kómúř_óküzü, ⁽¹⁹²⁾çalmáymıř biliyāñ mı, gávurġardan ğáčmiř. bunu dutalım da kèselim ⁽¹⁹³⁾dèmiřler kómúř_óküzünü. bābam çoġ ğuvetlیمیř, bābama baġyöz ⁽¹⁹⁴⁾vèriyáġá. *biġal* ne var bābam çekiniyámiř unnardan biráz. óküzü saġın ⁽¹⁹⁵⁾ġáčırma, ordan ğeçerken baġyözü bindü ğafasına. óküzü şindi ⁽¹⁹⁶⁾ġoġalamıřlar bābmın_úzerine, bāban baġyöz_èlinde bi bèkliyá ämmá ⁽¹⁹⁷⁾mèzárġıñ yānda biliyāñ mu? baġyözü bi dène ğoyar kómúř_óküzüne, ⁽¹⁹⁸⁾ġafasına biliyāñ mu ğeçikène. şimdi vurmaşa dōúcāklár. ⁽¹⁹⁹⁾kómúř_óküzünü yiyáġar, gávur habarını alıyá kómúř_óküzünüñ. işde ⁽²⁰⁰⁾dèmen_ışı o kómúř_óküzünden ileri ğeli yá.

⁽²⁰¹⁾bèn dèmeni duydum, anġařıldı mı, óküz de olañülü. orda dèmiř ki ⁽²⁰²⁾gávur, ben size şu iyilü yápiyım dèmiř. siz dèmiř *başlı séfeni* buluñ, ⁽²⁰³⁾ġarapınardan *başlı séfemen* temtā buluñ. unnarıñ mèndilini aġsañız ⁽²⁰⁴⁾yèterli dèmiř. unnarıñ mèndili aġıñ, vèrsinner. adamıñıSsa siziñ ⁽²⁰⁵⁾dosduñussa, unnarıñ mèndilini ğètürüñ bize

yeterlü démiş. borda kime ⁽²⁰⁶⁾gósterseñiz, unnariñ tesbîni, unnariñ mëndilini gétürüseñiz kâfi démiş. ⁽²⁰⁷⁾yáni këndülerini gétüremesseñiz unu gétürseñiz kâfi démiş.

⁽²⁰⁸⁾ne bilecäk önuñ tesbîni, önuñ mëndilini?

⁽²⁰⁹⁾biliyálarımıñ. çüñkü u adamlar, u zamanıñ bêhrinde yáni unnarnan āP ⁽²¹⁰⁾dönüyołarımıñ adamlar.

⁽²¹¹⁾zâten bizim kóyüñ gurtulması, başlınen, bi de gar_èmmi. garā ⁽²¹²⁾èmmi de çoğ şeyi olmuş. ó nu da çoğ şey sóylüyálar, załım sóylüyálar ⁽²¹³⁾u zamannarda.

⁽²¹⁴⁾dédī geçerlîmiş.

⁽²¹⁵⁾yuharı kóyde kemiş mi diyálar. bu, *hilmi* işde hêr kóyde varımıñ yáni.

⁽²¹⁶⁾*çáhułı*uda *ali béy*. gávur zamanında oluyor bunnar tabé.

⁽²¹⁷⁾başlı gétümüşler. démişler, bôle bôle démişler. tēmtēk yqumuş ⁽²¹⁸⁾hêrálıda.

öndān sōna, dōru girī işlerine. dī ki yāv bu adamlar aş gálmiş ⁽²¹⁹⁾dī. bu adamlaruñ hêP şeyini almıñuñuz. bu adamlara yicäk veriñ dī yā. ⁽²²⁰⁾ordān birer çuval yúkleniyálar, geliyálar. bôle rāmetlik bābam ⁽²²¹⁾ānadıyodu.

⁽²²²⁾işde bunnariñ şeyi, u zamandan almıñlar gúvêti, hálā ⁽²²³⁾devam_ētdiriyálar.

⁽²²⁴⁾yāv, nası yapañ? *bēkdemir* bālu, *garapuñar* bālu, *goşıcı* taraFı bālu. ⁽²²⁵⁾hêP sácâyág bacā.

⁽²²⁶⁾ó vañıT *çáhułı*yı git, *bēkdemir* git, *goşacı* git ānaşıldı mı? ⁽²²⁷⁾didüm_ adamlarıñ bi āmvāresi varısa, yol boyuncā ⁽²²⁸⁾cāndarmadan_olşun, gávurdan_olşun gurtulabiliyāñ. yoğsa önnariñ bi ⁽²²⁹⁾āmvāresi yqusa, kēndi başıñáysañ āñārim bi āmvāresi ⁽²³⁰⁾olmáyıP_önnariñ, mümkün dēlmiş gurtulmağ yāv.

⁽²³¹⁾önnar bi de bizim kóyü basmıñlar kóyü, gávurlar. bābañ tavana ⁽²³²⁾nêriye saKlanmıñıdı?

⁽²³³⁾mañzer tūfā elimde diyá, bēn kēndir potunuñ_ıçine saKlanmıñıdım.

⁽²³⁴⁾şimdi bunnar bōleykēne şeye de *cobu* tarafından geliyomuş, başlı. ⁽²³⁵⁾başlı unnariñ şeyine,ordān başlamıñ siğ_āTmıyá. atuğ_o parula mīdı ⁽²³⁶⁾gávurlara? başlıñ silāni duyuncu gávullar buráyı terk_ētmıñ gitmiş. ehdiyárlar öle ānaTıdı.

⁽²³⁷⁾çoğ gávur gorquları varımıñ

⁽²³⁸⁾yāv ó gūnner, *cēnābāllah* öle gūn góstermedēne amānetini ałsın. ⁽²³⁹⁾şükrołsun şindiki bēylik. baKma sēn, ortalık dar gidiye āmma bu gadağ ⁽²⁴⁰⁾de dek olması lāzım yāv. yārisu ēkmā çóp tēnūkesine dołduruyı yārisu ⁽²⁴¹⁾çóp tēnūkesünden_alıP yiyá. vałlā böyle bi gūndeyük_ā. adam şorada ⁽²⁴²⁾mesełá bi ēkmek parası ałamadım dīn

ğıvranıyá yáv, óte yánki adama ⁽²⁴³⁾da baħıyoñ ékmãñ bi ğıyısını kértmiş, ğeri yánnı kóşede ğomuş, çóp ⁽²⁴⁴⁾ténükesine gótürüyó. doı da çoğ acı da çoğ.

⁽²⁴⁵⁾yedi dene ğávuruñ dérdi rāmetlik~anam dérdi, yedi dene ğávuruñ ⁽²⁴⁶⁾kellesini *çáħulluda* şindiki cáminiñ oıdı yerde báyırda kėsmişler, ⁽²⁴⁷⁾kóyde hani. bu ğávullar cember~alıyolar *çáħulluyı* ğarşıdan, ótä ⁽²⁴⁸⁾ğeçeden *çáħullunuñ*. vèriyálar ğurşunu kóye. ne yáPmişlar kóylü, ⁽²⁴⁹⁾bunnarı dışdan cember~almışlar. ondan sōna, *halil~ā* félan ğebeşöı. ⁽²⁵⁰⁾bunnar ānında parūla oıuşduşmuşlar. bunnarı yáħalıyalar. kóye ⁽²⁵¹⁾ğétürüyolar, silāhlarını alıyalar, bunnarı tam cáminiñ oturdü yerde ⁽²⁵²⁾báyırda bunnarı boyunlarından kəsiyalar. yedi dene ğávuru, ⁽²⁵³⁾enselerinden böle kėsmüşler, kelleleri tam tomburmuşlar. bi de u ⁽²⁵⁴⁾cáminiñ~oıdı yer, ora báyır yá baş~aşşā, *nécátiniñ~évin~aşşā*. ⁽²⁵⁵⁾kelleleri baş~aşşā ğurtarmışlar böyle top top, top top yuvalanarak ⁽²⁵⁶⁾gitmiş ğávuruñ kelleleri. ondan sōna , bunu rāmetlik~anam dérdi ⁽²⁵⁷⁾bunu böyle. çoçularımış~ämmā hep sèyir~étmişler unnarı.

⁽²⁵⁸⁾u dèreāniñ~urda bi ğávur ğızını bābañ biraħmıřıdı orıyá?

⁽²⁵⁹⁾u dèrmenden *ékramñ* gónderdü ğarıyí. ğarı işde ğıS çoçümüş~ó. ⁽²⁶⁰⁾bābam vurmäyá ğıyámıyo, alıp ğeliyá kóye. kóyde ğalmış bi iki ğún, ⁽²⁶¹⁾unu da kóyde bābamı rāTsuz~èdiyalar, sèn ğávur ğızını ğétüdüñ dñ. u ⁽²⁶²⁾da gótürüyó şeıe.

⁽²⁶³⁾ğávur harmanna biraħıyá

⁽²⁶⁴⁾ğávur harmanına oıu mu, asılıñ üs yánná

⁽²⁶⁵⁾dere yanna çıkılçág yerde bi ğáyá var yá

⁽²⁶⁶⁾hāñh, hāñh. orılara biraħıyá. bu bālīla ğelmiş yáv. öyle dèllerdi, bu ⁽²⁶⁷⁾èsgi adamlar.

⁽²⁶⁸⁾*hağğı* èmmimiñ ğarısı, oduna giderdük orıyá, ben ⁽²⁶⁹⁾duyuyádım~unnardan çoçüdüm. ğonuşuyollarıdı, oduna ⁽²⁷⁰⁾giderimiş~unnar. ğávur ğızınıñ bōyná bālīnı duyallarmış~orda. üç ⁽²⁷¹⁾ğún mü yaşadı beş ğún mü yaşadı, yaz ğünümü dü ğış ğünü mü dü ⁽²⁷²⁾nèyse orda, ğávur ğızınıñ yeri dèlleridi.

⁽²⁷³⁾u çoçuğ iki ğún mü bi buçuğ ğún mü bārmış~orda. çoçuğa bābam ⁽²⁷⁴⁾orda ácıyu u çoçuğa. u çoçü gine ğetiriyü eve. eve ğetirüyá, işde aşşādan ⁽²⁷⁵⁾mı ğeçerdi , yoħardan mı ğeçerdi işde bi ğávur ğeçiyámuşmuş. ğávura ⁽²⁷⁶⁾demiş ki yáv bèn bi çoçuğ buldum demiş. alan da yoğ soran da yoğ, ⁽²⁷⁷⁾bu çoçuğ bizde demiş. bunuñ bi sáybi varısa ğelsin çoçü alsın demiş. u ⁽²⁷⁸⁾da *tikenni*de oturuyámış ğávur da .

⁽²⁷⁹⁾bu çoçuñ sáybi?

⁽²⁸⁰⁾bu çocũñ sáybi. ondan sōna, oríyá habar vèriyá, *tikenniye* u gávur. ⁽²⁸¹⁾durum bóyle dī, çocuğ fèlán yèrde dī. gávur gèliyá, çocuğ dī benim dī. ⁽²⁸²⁾ondan sōra, çocūmu vèriñ, çocū aļī

Ad: Mustafa Ören

Yaş:75

Yer:Belalan

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Yaşın kaç Mustafa amca?

⁽¹⁾yášım sekseniñ_üsdünde

Maşallah, yaşın bayağı varmış.

⁽²⁾var yā

Bin dokuz yüz yirmide mi doğdun?

⁽³⁾bin doħuz yüz yir̄mi bēşde. üç yüz ğır̄ğ bir. yeñi hēsaPda yir̄mi beş. ⁽⁴⁾bēş nīsanda

Bu köyün ismi neydi?

⁽⁵⁾bēlağan

Buraya niye Belalan demişler, büyükler anlatırlar mıydı?

⁽⁶⁾yoh, öle bi şey ben hiÇ duymadım. kóy dā!

Çok mu eski buranın tarihi?

⁽⁶⁾ēsḡi, dē çog_ēsḡi . ēsḡi, de bābam dōmasında yeñi boríyá gēlmiş, u ⁽⁷⁾kóy aşşadıymış orda ēsḡi kóyde. orada ğarincādan ⁽⁸⁾duramamışlar ,buríyá gēlmişler .

Karıncadan mı duramamışlar?

⁽⁹⁾ğarincādan, çukur yerden duramamışlar kóyde, aşşadı. ordan ⁽¹⁰⁾böríyá gelmişler , bēş_āl̄tı hanē oğarağ. öle délleridi.

O kadar az mıymışlar?

⁽¹¹⁾āl̄tı hanemiş boríyá ğurulması,aşşadıymış da boríyá ğurulması āltı ⁽¹²⁾hane oğarağ gēlmişler .

Karıncadan mı duramamışlar?

⁽¹³⁾çoumuş ğarincā duramamışlar. çoğ ğarincā varımış. ğarincādān ⁽¹⁴⁾duramamışlar gelmişler böríyá. öle anadılğarídı.

Sen seferberlik yıllarında doğmuşsun öyle mi?

⁽¹⁵⁾ben mi? sēferberlik, yirmide yáhuT yirmi üşde oralarda olmuşsa da ben ⁽¹⁶⁾yirmi bēşde

O seferberlik yıllarını hiç anlatıyorlar mıydı?

(17)ānātıllarıdı tabí yā, délleridi. yoğluğ şōle oldu

O, seferberlik yılları hakkında ne diyorlardı?

(18)vaļļā işde gāvurnarınan şeylerini sōlerdi, araļarınıñ olmaduğlarını, (19)ğomşuluğ yáPduğlarını. dīlerdi yāni, yoğluğ çoğ_öldünü

Buraları yakmışlar, öyle mi?

(20)yáhdılağ bu kóyú, yáhmışlağ.

Ne yapmışlar, hiç anlatmıyorlar mıydı?

(21)kóyú mü?

Evet

(22)kóyde gāvurlarna araļarı çoğ iyīmiş. yálıñuz şorda *başalan* kóyú var. (23)u başalan kóyünden bi çete başı buhrí gèzmeye gèlmiş. ā orda şe var, (24)*ğaradepe*, oriyá sèyáta çıhmışlağ üş gişi. bi de *taħdasahaļı* gāvullarıñ (25)düünneri varımış. orda önnar düün yáparken siláh bilá aTmışlağ (26)bilmem ne. u adam da u *başalandan* gelen eşgiyá şey de, (27)seFerberlik_adamı da yāni ateş_étmiş. gāvullarıñ kóyüne *taħdasahaļı* (28)kóyüne. unnar dīler ki bunnar, *bélaļañlar* bu haħareti yáPdı yá bunnarı (29)yáħaļım bo kóyú diller. iki gún sōna gece şurdan_aşşaj ğarşıdan (30)kóye başın yapīlağ. kóyde de bi ğaç adam varmış_amma az .orada (31)yèdi sekiz év yáħılár. beş_altı adam vuruyla. bu evlerden ğaçan ğaçı, (32)ğaçmáyan vuruļuy, ölü. çoğ zayáT verīler şeyde kóyde. ordan, (33)bābamınan da unnarıñ dedeminen unnarıñ araļarı eyīmiş. bizim_evi (34)iki defa gāvullar, yátaħları daşlamışlağ. u eyi olan_adam hasan, (35)hasan_isminde gāvuruñ_ismi, hemen_eve girmiş girmiş evü (36)söyündürmüş . burda adam var demişler bunnar. aranmışlağ (37)darannmışlar, yoK adam. évü yáħamamışlağ.

Gizlice mi söndürüyormuş?

(38)ū, gāvur gizli söyündürüymüş. ötekiler , eteşledi mi evi yátaħnarna (39)mataħnarna hemen_unnardan áyrılıP gèliP evi söyündürüymüş. (40)bizim_ev ğalmış bizim evü yáħamamışlağ. dier_evleri yáhmışlağ (41)épey altı yèdi evi yáhmışlağ. üş beş adam vurmuşlağ.

Burada kimi vurduklarını biliyor musun sen?

(42)u zaman eşiddim de yálıñuz adamları tanımáyım. ben nārayım u (43)zaman yodum dā! adamları varıdı.

(44)Herhalde senin arkadaşlarının babalarıdır vurdukları?

(45)vurduğları mı?

Evet

(46)ā bu benüm hanımıñ dēdesi birisi. unnarı vurmuşlar. işde (47)bigaç_adam vurmuşlar bēş_alıtı adam. gērisi ğaçan ğaçmış (48)ğaşmıyān u arāda yirmi yirmi bēş yēri yāhmışlar, bēş_alıtı adam (49)vurmuşlar. ōle bi şeyler olmuş o gece burda.

Köylü nereye kaçmış o zaman?

(50)ĝaçabilen dālara, çıhmış. sōna bi eve girmişler, silāh olan bi (51)eve, üç_evde silāh varımış. u evlerde sakin_olmuşlar. u evlerde (52)basĝun yāpıncı ordan ō adamlar kōydeki silāhlarnan iki ĝāvuru üş (53)ĝāvuru da vurmuşlar ĝapınıñ_önünden geçerken. ordan, ōle bi şeyler (54)anadıllardı adamlar .basĝun_olmuş, ĝāvurlardan da ölen_olmuş üş (55)beş dene.

Baban ne yapmış peki o zaman?

(56)bābam u zaman yomuş.

Deden mi varmış?

(57)dēdem var, bābam u zaman yomuş. dēdem varımış, *gókmen* dēdem (58)varıdı, bābam yomuş u zaman. bilmem asĝerde midi nerdēdi?

Seferberlikte miydi?

(59)seferden evel

Öyle mi?

(60)evel evel, seferden_evel. bābam u tarihde yomuş, dēdem varımış. (61)ōle anadıllarıdı adamlar.

Peki burada evler falan yanınca nerede kalmışlar?

(62)ēvler yānmış gitmiş. adamlar ĝaçmış ĝurtulmuş, evleri yānmış, (63)nāpícāĝlar.

Millet hep dışarıda kaldı.

(64)dışar da ĝaldı amma ev yāPdı sōna. ev yāpmışlar, bizim_ev de (65)öndan sonra yāpılmış háTdā.bizim aşşādáyımış ev, bu ev öndan sōna (66)yāpılmış.

Epey sıkıntı çekmişlerdir deĝil mi?

(67)çēkmez_olū mu, adam_ahıllı, ānā! ĝāvurdan sıhıntı çekmişlē. nasıl (68)ĝāvúllar bordan gidinci rāTlaşmışlar biráz. yoĝluĝ şey çomuş_u (69)zaman, ĝāvúllarna hüsümetlik félan fazláyımış. ēyle yāpmışlar (70)adamlar.

Buralarda öyle başka köyleri de yakmışlar mı?

(71)yoĝ, başha kōyde yāhma yoĝ. bōrda yāhma yoĝ. bi tāk bu kōyü (72)yāhmışlar. u kōyü de yāhmałarıñ sēbebi u *başalañlı* adamıñ ateş_ (73)etmesi ūnnarıñ mércisine,

ā şu dēpeden. unuñ_ıçün bu kóyü ⁽⁷⁴⁾yáhmıŝlar. bu kóylüleriñ_arası eyĩmiŝ. bu kóye gélillerimiŝ, eruŶ ⁽⁷⁵⁾gétürüleriŝ burıyá saTmıyá . sülúŶ yéárımıŝ_unnar. kóyden ā bu ⁽⁷⁶⁾déreden sülúŶ toplallarımiŝ gádınnarı géndileri félan. araaları ⁽⁷⁷⁾eyĩmiŝ_ämmā işde o siláhiñ yüzünden bu kóyü épey bi şeye sohmıŝlar ⁽⁷⁸⁾müŝgüláta. undan sōna dā bi vākaaT_olmamış_ämmá u zaman ⁽⁷⁹⁾épeyim_olmuş. bābamgil şey dēdemgil anatıllarıdı anamgil. bāban ó ⁽⁸⁰⁾tarıhlerde yoymuş ne bilim nérdeydin.

Senin bi zanaatın falan var mıydı, geçimini neyle sağlıyordun?

⁽⁸¹⁾zanātım yoğ benim.

Çiftçilik mi yaptın?

⁽⁸²⁾çifcılık, sāde çifcılık.

Ne ekip ne biçerdiniz?

⁽⁸³⁾demiryolunda çalışdım, atályáda çalışdım *samsunda*. bābam_anam ⁽⁸⁴⁾öldü. bi yere de gidemedim u zaman. *aľmanyá* çıhdı *almanyá* da ⁽⁸⁵⁾gidemedim filán böle gēndi halımda çalışdım.

Ne ekip ne biçiyordunuz buralarda amca?

⁽⁸⁶⁾būdáy,mısır ŝey pancár, tütün. bu işlernelen gārŝılaŝdıh ha. bizim bütün ⁽⁸⁷⁾ŝeyimiz buydu. sanātımız, gēçimimiz bu yüzdenidi. demiryolunda ⁽⁸⁸⁾çáluŝdúmdan emekli oldun soñunda da rahaT_éttük *aľľā* ŝükür.

Demiryollarında ne iş yapıyordun ki görevin neydi?

⁽⁸⁹⁾demüryoľlarında mı, amelēlik. çávuŝluğ félan dēil amelelik. boraç ⁽⁹⁰⁾salla, boľaŝ vuruduğ. yárma gávuŝuŝ yármaaları çémrileydük, ordan. ⁽⁹¹⁾*samsunda* ataľye yápıldı orda çalışdım bi iki sēne félan gadar. idarē ⁽⁹²⁾etdim gitdim *aľľā* şükür. épey bi zāmet çēkdik çēkmeyi, yalıñuzluğ ⁽⁹³⁾yüzünden. ābeyim_öldü, bābam_öldü, anam_öldü. u zaman oħuľu ⁽⁹⁴⁾bırahdım, dördüncü sınıfı bırahdım. bi guzu vėrdim őretmene, bi ⁽⁹⁵⁾adamını buldum dördüncü sınıfdan çıhdım, şeye girdim, demiryoluına. ⁽⁹⁶⁾doħuz yüz otuz doħuz, gırh óraľarda.

Sana belge mi verdi öğretmen?

⁽⁹⁷⁾belge vermedi. heç bi şey vermedi.

Niye kuzu verdin o zaman?

⁽⁹⁸⁾bırahdı, belge vermedi. iki ay üç_ay oħu félan saā bēlge vereyim dēdi ⁽⁹⁹⁾ämmā bān riçá etdim, bırahdım. belge de aľmadım, ŝāyetname de ⁽¹⁰⁰⁾aľmadım, demiryoluına işe girdim. doħuz yüz gırhda herálda otuz ⁽¹⁰¹⁾doħuz gırhda.

Peki bu otuz beşlerde mi otuz altılarda mı büyük bir kuraklık olmuş kıtlık olmuş.

⁽¹⁰²⁾ğıTlıh, ən çoğ ğıTlıh otuz bəşde bi oıdu. ğırh_ıhi de daha fazla oıdu.

Kırk ikide iki sene mi sürdü?

⁽¹⁰³⁾işde ğıTlıh_oıdu

Niçin kıtlık oldu o sene?

⁽¹⁰⁴⁾hava yamadı. ehinner olmadı. zäten bizüm geçimimiz ehinne ⁽¹⁰⁵⁾būdáyna,pancárna. u sênelerde ğıTlıh çoğ_oıdu . épéy zahmet ⁽¹⁰⁶⁾çəkduğ. ğırh_ıhide zélzele oıdu bilmem ne oıdu.

Peki, o kıtlık dönemi ne yaptınız amca?

⁽¹⁰⁷⁾náPaım, gine böle çáluşduğ. *çárşámba* var bizim borda. orda ⁽¹⁰⁸⁾*çárşambada* misir satılardı. bi teneke misir, ğabağ ğabağ diyü ⁽¹⁰⁹⁾unnar tenekeye iki buçuğ lirá. ne iki buçu iki lirá yüz_elli ğuruş böle. ⁽¹¹⁰⁾oríyá gitduK, u zamannarda dā şey yásadı. ordan misir_alıP boríya ⁽¹¹¹⁾getüme yásadı.

Niye?

⁽¹¹²⁾dévlet yásağ_etdi, yásağ. alma saTma yoğ. ambalları da aldı ki ⁽¹¹³⁾borada amballarda ékin var_ämmá saTma yoğ. şey hárP edídi ⁽¹¹⁴⁾*yunánisdan*, *yunánisdandı* u *yunánisdana* ben saña yárdım ⁽¹¹⁵⁾éderim démiş *imönü*. ordan, milletiñ şeyini késdi; ékinini, almasını, ⁽¹¹⁶⁾saTmasını. gaş nüFússuñ, beş nüFús. beş nüFús ne yér_áyda? on ⁽¹¹⁷⁾teneke. on tenekeyi verdi saña, ambarında olan ékini ğapaTdı, saTma ⁽¹¹⁸⁾yoğ. millet şaşurTdu. u zaman oríyá, *çárşambáyá* şeye getdi, misirá. ⁽¹¹⁹⁾unuñ da misirí aldıñ mı gelmeye gétümeğe imkán yoğ. arabada ⁽¹²⁰⁾yáğaláyılár tirende,alí. yáyán

Yayan mı geliyorsunuz?

⁽¹²¹⁾yáyán, şeye ğadar yáyán, kireç_ücüklara ğadar orda kireç_üciğ var. ⁽¹²²⁾ondan sönna benim u zaman çalışdüm zamannarıdı. ben de orada ⁽¹²³⁾çalışdım. orada ğateri çalışdıru bu tiren yolunuñ ğateri. ğaterde ⁽¹²⁴⁾tanişlar, aħadaşlarım varıdı. u arħadaşlarıma istesyóna gótürüdük ⁽¹²⁵⁾verüdük. unnar gétürüleridi. bizim bu kóyúñ sapaında *üç_annar* var ⁽¹²⁶⁾borda. *üçannar* sapaında şeyi atağardı misilleri. anam yáhuT ğız ⁽¹²⁷⁾ğardaş kim varısa orda, onnar tembühlü yá, ağullarıdı ordan ⁽¹²⁸⁾gétürüleridi buríyá. işde öle öle idäre etdük u sene. *çárşámbadan* iki ⁽¹²⁹⁾tenéke mısırı gétürüyoduğ da borda yemiye. devlet nüFús başına üç ⁽¹³⁰⁾kilo mısır verdi. dağTdı ämmä narda üçkilo mışırdán neğur.

(131)yárdım_éderim be saā démiş, sōna *yunánisdan* bozuluncu *almáyya*, (132)démiş ki hadi gél *yárdım_édécádiñ* sen baā démiş *túrkiyeye. rusyá* (133)ğarşı goymuş oña. u da démiş ki ben saña *yárdım_éderim* diye asgère (134)démedim. yiyecek_üzünden *yárdım_éderim* dédim. isderseñ saña (135)verim ékin ne gadar_isdërseñ, biráz oña verdi. undan soñna bize (136)vermedi asıl. üş kió, üş kiłó misír bi adama ne yápar, nedir. u günner (137)de gęşdi o vâhıd. undan sonna *méndéres* çıhdı bi ara sōna, çoğ (138)sürmedi. u *méndéres* çıhıncı ékinner, ofisler dālmáyá başladı millete (139)fağat u zamana gadar çoğ dalııh geçirdük. *çarşámbádan* hęş misír (140)geliş de borada şedebiłōñ mu? gaç gún yiyiñ.orda ambarda (141)var_amma şeyiñ_ambarında goñşuñ yasağ, açma yoğ. amballar (142)mühüyenmiş, onuñ isdigāğımı vermiş, u ambar sahıbiniñ, bize bi şey (143)yoğ. ékiniñ yousa saña bi şey yoğ. saTma alma yasağ, ordan öle (144)günner de gęşdi bi zaman, ğırhikide mi o arada bi şey_olçág heralda.

Zelzele yaşadınız değil mi, hatırlıyor musun?

(145)zélzele yaşadığ. zelzele yā, ā bu évdeydim. zélzele gece oldu. (146)benüm hanum başgá yerdeydin, bu goñşularda éjr ēlerdi bōle. gece (147)geldi, dā yātā girmeden, lan, év sallandı, la bu ne yápī didim. ben unu (148)yáTmaz zannedim, bağdım bu ayáğda év gidī. hemen bordan gaş (149)dédim, bu évdeydim. çıhdım şordan dışarı, dışarı çıhdım_amma (150)dışarıda terek varıdı bōle, su bağılları varıdı. su bağılları terekden bōle (151)düşdü şeye sałuna. ben geçiken_ordan suyuñ_ıçersinden hemen (152)cáPPul cuPPul gęşdim öte ğarşıyá. bi de bağdım ki kóy bōle ğağş (153)ğağş. kiremütler, ğağş ğağş édi. bi de ğarşıdan birisi bārmáyá başladı. (154)goñşular yörüñ évüm yıhıldı évüm yıhıldı. évü góçmuş. şu ğızınan bi (155)ğocá ğarı évde ğalmış. millet gēldi hep toPlandı kóylü. başha da hiş (156)bi şey yıhılmadı yalıñız. bi tāk bacılar yıhıldı, başha bi şey yıhılmadı. (157)unda da öle yıhılmadı. ğadına çarıyuğ, ğadın ēh dī. ordan, millet (158)lamba yoğ, ışığ yoğ, gáynağ yoğ. iş kótú, bi tāk muhtar varıdı unda (159)lókús varıdı. u gitdi lókúsü yáğdı geldi. u lókúsünen, millet (160)kúsğúynen, şeyinen évü ğalduduğ, ğaldurdular. biz dā o vâhıTda (161)şey_édemedük, éyídük_amma uadar şey_édemedük. çıkarTdılar (162)şeyi, ğadını çıkarTdılar, çocú çıkarTdılar.

Ölmemişler mi?

(163)ölmemişler. orda bi unnuğ dirúk ā bōle, herkil unnuğ varmış. év (164)góçuncü herkile góçmuş, herkiliñ_úsdüne. ğadına çocuğ da, işde (165)bōle herkil, buráyá

düşmüşler. bórada ğalmışlar. év buríyá çókmüş. ⁽¹⁶⁶⁾ordan onu, oradan çıharTduğ, çıharTdılar ämmâ dili durdu. dışarı ⁽¹⁶⁷⁾çihıncı milleti górucü dili durdu, ses yoğ, báygün halda yáTdı. épey bi ⁽¹⁶⁸⁾zaman yáTdı. ordan, ğız dā halen sā, u zamanıñ ğızı sā, *ğaradā* ⁽¹⁶⁹⁾kóyünde évli, çocū var éllám. bu zelzele işi de öle ğeşdi. zelzelede ⁽¹⁷⁰⁾épey hal çekdük yāni çekmedük deül. kóy yíhıladı ama diğ kóyler ⁽¹⁷¹⁾tamamen yíhıldı, çoğ yíhıldı. bābam da u zaman u zelzelede ⁽¹⁷²⁾*ahmedsáráy* kóyü var. oríyá şeye gitdi. un_ ũtméyá, arabáyna ⁽¹⁷³⁾óküz_ arabasıyna. *lādīñ* *ahmedsáráy* kóyüne un_ ũtméyá gétدی gece. ⁽¹⁷⁴⁾ben şimdi ğahđım, yā rábbim millet, bāriři çāriři bi şey_olmadı ⁽¹⁷⁵⁾amma bābam yoğ. ben de varíyım, gidíyım bābamı buluyum dédim. ⁽¹⁷⁶⁾ata bindim, atlarım varıdın, atıñ birine bindim. *ahmedsáráy* kóyüne ⁽¹⁷⁷⁾dērmene vardım, dērmen bomboş. oлуğlar yíhılmıř kimse yoğ. ula ⁽¹⁷⁸⁾bābam nere gitdi yāv? ordan hēmen ğomşu varıdı ⁽¹⁷⁹⁾*ahmedsáráy*nda, oríyá ğoşdum. ben yo..... gidim böle. bi de kóye ⁽¹⁸⁰⁾girdimi ki kóyüñ yoğları ğapanmış. u ev bu yānda uşmuş u év bu ⁽¹⁸¹⁾yānda. anañı satíyım,şeye gitmeniñ yoğ, ğoñsunuñ_évüne. u ⁽¹⁸²⁾yānna ğoşdum bu yāna ğoşdum ğaranlığda . bi ara bulduğ, ğeşdük. ⁽¹⁸³⁾ulān millet évleriñ_önünde bābam, anam, yāvřum ğurtuğannar. altında ⁽¹⁸⁴⁾ğalmış çoğ. bi de ó şeyi buldum, ğomřunuñ_évini. üzeyir dáyí ⁽¹⁸⁵⁾bābam nerde? kóye gitdi yāv dédi. nereye gitdi dédim. kóye gitdi ⁽¹⁸⁶⁾dédi. yāv kóye gitdi ämma ben yoğda rasgelmedim. gitdi ölüm bābañ ⁽¹⁸⁷⁾dédi. é bābam dédim, buríyá geldi mi, dēmende mi ğaldíydım dédim. ⁽¹⁸⁸⁾bābañ dēmenden sōnra boríyá geldi dē dédi. řu évde dédi, bı adam ⁽¹⁸⁹⁾şeyde ğaldı dédi, binaniñ_altında dédi. bāk bāri ādam dédi, adamı ⁽¹⁹⁰⁾çiharTmayıncı gitmedi dédi. adamı çiharıncı dédi, dédim ki dédi ⁽¹⁹¹⁾*ahmed dáyí* yāv sen bunu borda ũrařıñ yā seniñ çāriñ çocūñ ne oldu, ⁽¹⁹²⁾évüñ ne oldu dédim dédi. u zaman dédi váy ğafa ahlım başıma geldi ⁽¹⁹³⁾dédi. kóye gitdi dédi. yāni gidí geliken ben yoğun altından ğeşmişim ⁽¹⁹⁴⁾bu üsdünden. biribirimizi ğafaniñ şeyine dalgınnına duymamışığ. ben de ⁽¹⁹⁴⁾hemen_ata bindim geldim. bābam gelmiş, bāba yāvı sen nerden ⁽¹⁹⁵⁾geldiñ? ölüm yosa geldim, ey ben de yosa gitdim. ben hiř duymadım. ⁽¹⁹⁶⁾ğórmedim dédi. ben de dédim seni ğórmedim. demek ki ğafa bu ādar ⁽¹⁹⁷⁾da

Dalgınlaşmış

⁽¹⁹⁸⁾dalımış ki orda, *ğızıldēpe* var ā orda. *ğızıldēpe*de ara darıda böle gúrr ⁽¹⁹⁹⁾gúr yáPmada, ó gúrlemede de insan heyecána ğapılı, gúrleyi , par par ⁽²⁰⁰⁾parláyı, guşleyi filān. orda öle ğeçirdük ó gece zelzeleyi.

O, Ladik tarafını çok mu yıkmış?

⁽²⁰¹⁾*ládi* tarafı, *ahmedsáráy, saşur ibi* hiş gitdi ibi. u şey *gúrcüle*, ⁽²⁰²⁾*gúrcüle* var_ orda adı neydi? unnarıñ_adı bi şeydi yáv ⁽²⁰³⁾unuTdum_órayı. u kóy bu tamāmen şey_ étdi, góşdü. ne bilim ne ⁽²⁰⁴⁾maļ ğaldı ne davar ğaldı *ibi* kóyünde. insan da hiç ğalmadı, çoşdu ⁽²⁰⁵⁾épey, hep boşa ūndu gitdi millet.

O kadar kötü yani.

⁽²⁰⁶⁾oıacáğ_üşde ämmä unuñ da üsdü bi kilámetre üsdünde bi yáruĥ geşdi ⁽²⁰⁷⁾böle, u yáruĥ çoğ şey_etmiş. u yáruĥ *aslandaşda* bi ğadınıñ évüne ⁽²⁰⁸⁾vurmuş, ğadın gocá ğarıymış yalıñuz ğarı. hiç u ğadın u zerzele ⁽²⁰⁹⁾duymamış.

Allah Allah

⁽²¹⁰⁾u da bi tālihi iş, millet şaşdı ó ğadına. yáni évde ğarı yatiken yáruĥ ⁽²¹¹⁾böle vurmuş, altından geşmiş. évü de uçmamış ğadın da zelzele ⁽²¹²⁾duymamış. bi ara sōna öña ğomşulaĝ gelmiş yáv, adı neyse, sen ne ⁽²¹³⁾oıdu, niye ğalķmayıñ? ne oıdu yáv démiş. yáv évler gitdi, baTdı ⁽²¹⁴⁾millet. biz seni öldü sanduĥ. ben duymadım démiş yáv. yáv bordan ⁽²¹⁵⁾yáruĥ geşmiş yá. bāba ben duymadım. ó ğadın da ó şeyi haĝıgáten ⁽²¹⁶⁾duymamış hareketi. öle de oımuşdu u ğadına. ne bilim.

Bu köyün ismi neydi amca?

⁽²¹⁷⁾*bélān, bélaĝan*

Senin adın?

⁽²¹⁸⁾*mustafā örel*

Bin dokuz yüz yirmi?

⁽²¹⁹⁾bin doĝuz yüz yim beş.

Tamam, çok sağol. Allah razı olsun.

Ad: Mehmet Sönmez

Yaş: 87

Yer: Beybesli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyüm ismi ne amca?

(1)bu kóyüñ ismi aşında *béybasdı*ymış. burıyá bu cáminiñ_öldü yere, (2)yerde bi cámi varımış aç cámi. o aç cámi öle véraP (3)halindéymış_amma fağaT kimiñ namaz ğıldünü kimse bilméyi. (4)burdan bu yol gélürmüş *doruğ*andan bu yándan yol, uluyol dèlleridi (5)burıyá ésgiden. u yándan bi yolcu gélmiş, sèlá vérimmiş uralara, (6)uralarda kóy möy yoğ, orman. burıyá gèlinci, hocá aır_ol bèn de (7)gèlím, demiş yolcu. hemen aPdes_almış burada gáynağ su varımış (8)toPrahda. aPdes_almış cámiye gelmiş kimse yoğ. hā demiş. burada (9)demek ki *allah*ñ vergüsü bi yèr bura. önu gidinci ésgiden (10)viłáyetimiş *tırabuzomumuş*. tā viłáyete gidip burayı bildişmiş. (11)burıyá bi bèy gèlmış oturmuş, bi bèy. buranıñ adı *béybasdı* ğalmış. (12)ündan soñrā işde geçerek gèlerek gèlerek *béybesli béybesli*. burıyá u (13)bèyden sōra iki āne daha gèlmış. bunnar u iki āne daha burada (14)buralara év yapııarmış, bu cáminiñ yánıbaşı buralara. bi ayı (15)sözüm_ōña ayı tēbelleş_olmuş burıyá. bu ayıdan bunnar (16)rahaT_édememişler. ne maı yapabilmüşler, şey gece gelürmüş yııhar (17)giderümiş her tarafını. ā bu kóyüñ_üstüyändä çèlükler dérük çáyır (18)vardı ufağ bi çáyır orıyá gitmişler herkez kèlük yáPmiş.

Kelik ?

(19)kèlük kèlük, āşdan yáPrağdan bi gorkuluğ yáni. çèlük dirük biz, (20)başğa yerlerde de uña başka bi şey dèller_a. ordan, adamıñ birisi (21)gèlmış burıyá bağmış usdaıar herkez çalışı hani év yapıler. yáv demiş (22)hiÇ bura kóy dések kóy döül, ne bi kópek çıkuyu ne bi gaz tavuğ (23)éfendim böyle bi ses var, ne haı bu demiş. unnar demişler ki yáv (24)gardaşım burıyá bi ayı tēbelleş_oldu , bize maı, gaz tavuğ bi şey (25)yáPdurmáyı demişler. ē siz nerde oturuyoñuz? yoğarda bi çáyır var, (26)ufağ bi yer. orıyá herkez bi çèlük yáPmiş onarga yáPmiş.işde orada (27)gece gece gidiyük orda yátıyoğ. güñüz de gèliyök burda çalışıyök. (28)hā demiş yolcu.

pékéy ben bu ayıyı öldürüsem démiş, baña ne ⁽²⁹⁾mükâfaT başlañız? vallâ ne dërseñ pékey démişler.

O kadar yıldırmaş mı ayı yani?

⁽³⁰⁾tabî tabî öyle

Demek ki canlarından iyice bezmişler.

⁽³¹⁾bézmişler _adamlar. baña démiş böz getürün çul. bu goľuna bu çulu ⁽³²⁾böle ğalıñgélü doľamış. bunu bi ehdiyâr ğarı varıdı, ğarı dëlleridi de ö ⁽³³⁾ânardıdı çoğ yaşlıydı aşâ yugaru u evleriñ yapıľmasını bilmesse de ⁽³⁴⁾adamlarını bilir bi ğarıydı. yüz om bész yaşında dediler bizim ⁽³⁵⁾çocuğlümüzda. bu goľuna çapudu sarmış , baña ğuveTli ve eyi bi ⁽³⁶⁾pıçáK démiş. eyi bi pıçáK vëmişler. nërden gidicâm ben şindi, bu ⁽³⁷⁾ayıyı nerde görüm? sen bu yolu sıra türkü çálarağ git démişler, u ⁽³⁸⁾seniñ sesiñe õñũñe çıhar démişler. u şimdi gımırđanarağ türkü çálarağ ⁽³⁹⁾giderken a bu uľuyolı dedüümüz yëđde kóyúñ biráz ilercesinde ayı ⁽⁴⁰⁾çıgımsı _õñúne. çıgmasıyna hemân ayı oña hücüm _étdimiydi ⁽⁴¹⁾hemân goľunu verivermiş _ázına. ó háyvan da bi yol ısırdı yeri ⁽⁴²⁾bırağmazımış. u, bu goľu ısırmış, u da dósünden _arı vermiş bıçay ⁽⁴³⁾vëmiş bıçayı, ayıyı öldürmüş. óndan sōna buranıñ _adı bēybasdı ⁽⁴⁴⁾ğalmış. bēybasdı bēybasdı, sōra sōra sōra sōra *bēybesli*. oldu *bēybesli*. ⁽⁴⁵⁾şindi birinci bildüümüz bu. yáni asıľ kóyúñ ğuruľuşu bu bēyiñ burıyá ⁽⁴⁶⁾séftah basdūndan bēybasdı démişler. óndan sōna *bēybesli* ⁽⁴⁷⁾ğalmış _işde.

Eskilerden anlatılan hikayelerden aklında var mı?

⁽⁴⁸⁾në bişim, ne bilim, nelerden _annadayım?

Çocuğunuzda size anlatılan devlerden, perilerden cinlerden, yaşlılardan size anlatılan hikayelerden var mı aklında?

⁽⁴⁹⁾şindi bağ bak hele yiënim. bu yol ğarşımızda yol varıdı burda, *difan* ⁽⁵⁰⁾dérük, *difandan* yol yoħarı yūsekden gideridi. öle *dorukħana doruħan*. ⁽⁵¹⁾burası da tēze başlandı bura, yáni bi otuS sene olmadı. bu kēse yol. bu ⁽⁵²⁾yollardan dēveci ğeçerdi, ğatırcı ğeçerdi ayrı, sözüm _oña eşşekci ⁽⁵³⁾ğeçerdi. un dāşıľlıardı yük, *samsuna* bu yándan. óhúz _arabası ⁽⁵⁴⁾ğeçerdi, at _arabası ğeçerdi, páytinnar ğeçerdi, araba at _arabası var ⁽⁵⁵⁾páyttinnar yolcu daşırdı. efendim , bu şeyden asvaT diyelüm atu. ⁽⁵⁶⁾asvaTdan aşşā ğeçemezdi, dēveci ayru efendim katırcı ayru, eşşekci ⁽⁵⁷⁾ayru, ókúz _arabası ayru, at _arabası ayru. böyle yolđan _aşşā ⁽⁵⁸⁾ğeçemezdük. o urumlar ğahđı, urumlarıñ ğahmasında, në bilim, yēdi ⁽⁵⁹⁾sekiz yaşımızda var muyduk.

Sen hatırlıyor musun?

(60)tā , hatırlamam mı! oriyá bi gomşuynán, gomşunuñ ó da on om bēş (61)yirmi yaşlarında yoğ da om bēş on_áltı yaşlarında bi *çıkı memed* (62)déllerdi, onuñ pēşine düşdük, garadā gitdük. talaña gidiler talaña. hani (63)gávurları, urum ğarılarını, orda békléyüük, bi harman var ğocá buñar (64)déller buñarıñ başında, oriyá toPlamışlar. çocuglar on yaşında on_iki (65)yaşında on_üç yaşında ğarılar. daha èli siláh dutan hiç èrk_adam yoğ. (66)heP dā başı yáPdılar. ordan, *cobu* déller bu yánda, *érbā* taraFında, u (67)*cobu* taraFına gitmişler télüke yáPmışlar. èfendim, uriyá gitdük_işde, (68)urada arhadaşlarımı ğáybetdim ben. çocuk yá. ālāmıyá başladım. u (69)gávur çocugları beni daşladılar, bizi daşladılar óralarda.çocuglar (70)daşlayılār ama fagaT ğarılar bārışılār; *türhlēēr* yerimiz yurdumuz (71)size ğaldı *türhler*. siz de bizim gadar ancá guveniñ ğerek böyle (72)bārışılār. ğaTdiyen bunnara méhremet dīn, ĩman... ölü ölü ölü bu (73)ırmağdan ğan gibi su ağıdı ğan gibi bunnarı górdük. èfendim, bu (74)*cobuyá* çadır ğurmuşlarbunnar yerleşmişler. çeteleri bëyleri yánda. (75)bizim bu *aļaçam* var *derekóy* var. *derekóyde* *ğocá musa* isminde bi (76)adam varıdı. onuñ ğendi āzından dinledim. derede dērmenner varıdı (77)urda dērmencimiş. ū *cobudan* aş ğālī yá urada dērmene ğelmişler (78)èlek_isdemişler, un_isdemişler. u *ğocá musa* da dērmencimiş. (79)ğapınıñ_aralından bi doılduma dabancálar varıdı èsgiden,sıkma. (80)ğapınıñ_aralından_aTmış, gávuruñ barmaıyı gırdumuş. gávur (81)ğaçmış gitmiş. èrtesi ğece ğelmişler bunnar bigaç ğişi. dērmeniñ (82)suyunu sapıTmışlar, dērmen zıñıdar durmuş. u suyuñ dērmeniñ (83)sarpındınıñ dōndū yerden girmişler. suyuñ_akımından girmişler. u (84)*ğocá musa* da zavaıllı çörek pişirmüş, çörāı ğómmüş duvara dayamış, (85)böle oturuymuş. daş zıñıadar duruncu, uıan ne oldu acaP démiş. (86)bağmış, daş duruydu. hemān órdan adamlar túfeklerne lan çabaıama (87)*ğocá musa* démişler. bililer atuğ_adamı, el_ayáj dutulmuş, (88)ğalmış. u yándan ne un varısa unu alılār, u adamıñ_āzından dīnedim (89)bunu yjenim. unu yükleyiler , üç tenike mi veyáhuT üş şinik mi, şinik (90)dérük biz tenékeniñ yárisına, üş_ölçek un varımış. ó unu sırtına (91)yüklenmiş u barmaı ğırılan gávur sırtına da binmiş. èline de böyle bi (92)sivriç yáPmış, èşşāu ejtir gibi. ğaKa ğaKa ğaKā tam *cobuyá* var (93)mışlar, *cobuyá* varmışlar. bunuñ èllerini şiltēyenen bālamışlar, bu (94)satuk ilistiş kēsilmiş èlbise. bölesine ğaKa ğaKa çivi sivri çivi. urada (95)unnarıñ bi bëyleri varımış, gávur urumlarıñ. u bëyiñ çadırınıñ óñüne (96)bu èllerini arhasından bālamışlar, de burdan biyíglerinden (97)bālamışlar. yere èyice bi ğazuK çáğmışlar, bëyiñ çadırunuñ óñüne

(98) bālamışlar. zabah_olmuş, güneş fālan douncu işde herkes (99) ğaKmış_uralarda. bağmış ki *musayí* taníyán bi adam varımış urda. (100) *ánā!* *musa dáyí* sen nārayíñ burda, démiş. ē ölüm ne bilim_işde (101) baġsana bu hale düşdük dērmende démiş. beni aldılar ğeldiler. bağmış (102) ki bütün varacası ğan. nōldu saña dáyí böyle? böyle yáPdılar baña böyle (103) yáPdılar. ó ğávur da bi suçú ne bilim ne suçú varıdı? dā ğalKma (104) yoġ urumdan hā. ó zaman ğaġmadan olmuş bu. u ğávuruñ bi suçú (105) varımış onu ğaTmışlar ğocá musa da kóy bēkcisiymiř . hadi bunu (106) *ġavā* ğaraġola tēslim_ēt démişler. u ğávur ilerce varıncı dē (107) dēreden_ařřaġ ğávur yálvarmış, yáv musa dáyí démiş ğel beni (108) ğoyuver nōlur démiş. yáv baña sormazlar mı áyoġl démiş, ben seni (109) ğoyuverinci. sorarlar ämma démiş ğaçırdım dé démiş. onu (110) ğoyuvermiş, ğoyuvermiş unūñ cezásı neyse u cezadan ğurtulmuş. (111) *urumlar* da ğalkmāyá başlamış u éyilí yáPmıřımıř oña. u bēye, (112) hemen bēy uyandı mıydı çadırdı, bēy bu adamıñ baña řu éyilí var řu (113) éyilí var bu adamı baña bāřla démiş. ne yáPdı saña? işde böyle oldu (114) böyle oldu. e bāřladım hadi démiş. ne yapacañ sen şimdi bunu démiş. (115) vaļļā sen ne dērseñ onu yáparım démiş. öleyse bunu démiş gótü (116) mintıġasına biraġ. buráyá ğadar getiriyó, demiryóluñuñ yánına, orada (117) bir su vardı, o suyuñ yánna ğadar gētiriyó. ben seni gózlerin hadi ğit dī (118) *musa dáyí* dī. ó adamdan da bunu dīnedim yáni bu kēndinden dīnedim. (119) yáni öle bi hekāye gibi dēül.

Rumlar buradan nasıl göç ettiler, hatırlıyor musun?

(120) burdan, ğadınnar toPlandı asġeriye aldı gótürdü. sōra sōra bunnarı (121) *samsuna* toPladılar. bunnarı dış devlete ġonderiler. kimini (122) *bulgarisdana*, kimini *urum işde* bi yēr. bizim ā bu muācirler işde (123) oraşardan ğeldiler.

Biliyorum onları Yunanistan'a gönderdiler de hani köylerden kalkarken sen izledin mi?

(124) onu izliyemedik biz. yáni gidiP de góremedük gózümüzlen góremedük (125) yálıñız *urumları* sürgün_ētdiler. öldürdiler çoK_öldürdiler, yoġda (126) öldürdiler boralarda, yoġ boylrarında öldürdiler. işde ğalanı da (127) *samsunda* vapur tayín_ētdiler. nerde urum varısa ğelsin dış devlete (128) ġonderiyok dī ilán_öldü. u şeyler çētelere dā başlarında olanlar birer (129) ikişer ğeldiler tēslim_öldüler. birer ikişer ellerindeki silāhları (130) tēslim_ētdiler, tēslim_öldüler dilek yáni. vapura doġdurdular (131) ğitdiler undan sōra.

O çeteler bizim Türklere çok adam öldürmüş, öyle mi?

(132)bizim *türkleri*, bizim buralarda bāk işitmedim de *trahyáda* bizim (133)bölük gomutanımız annaTdı. *trahyáda* asgêr_iken urda bi kóye (134)üradug yürüyüşe gitdük. bölük dūr dédi, bölük durdu. isdirahaT, (135)herkes dédi bi on dağga isdirahaT_étsin. şindi aTdan_indi. biráz da (136)böle hiddetli gonusurdu, dudağları siyem siyem_olurdu. *bésim bayır* (137)diye bi ismi varıdı, tēmenidi istēmen. çoçuglar dédi işde bu kóyde (138)dédi, bi kere bu *bulğan* dédi sürüncü dédi, bu yánna gaçınca *bulğarlar* (139)dédi, burdan dédi giderken hāmileli gadınnarı dédi oturtmuşlar (140)süyeleri usdurayá dédi buralardan çoçugları çıkarTmışlar çoçugların (141)başını yármışlar. gadınnarı süyelere oturtmuşlar, galıPlara (142)yáni, çit galıPlarına. bu *bulgar* dédi bizim *türklere* çoğ yáPdı dédi, (143)*trahyáda* dédi. bunnarı bölük gomutanı annaTdı. hałáy gomutanı (144)şöyle dédi, *bulğara* dédi gélinci dédi. diziñiz dutarsa dédi *bulğan* (145)mahıra çalıñın dédi. yáni mafediñ. *bulğardan* dédi çoğ zāyet (146)veren_olmadı *türklere* dédi. bunu da orda eşitdim. orda górdük. (147)sonrā, *ısdırancá dāları* diler, bu yánna gelmemiz_oldu. gışın, bizim (148)bu yánna. gış yadı mıydı sīnamaduk bi yere gışdayug. o gelmede o (149)*ısdırancá* kóyleri varıdı *garadeñiz* tarafında. orada bi kóyüñ óñünde (150)ısdırāT_è ölen isdirāti yáPduğ. bölük gomutanı iştima dédi, iştima (151)olduğ. burayı dédi gāvur tēslim_almış buraları dédi. bizim *türklere* (152)dédi develeri , u zaman deve çoımuş, yük dāşırılarımıñ sā sola, develeri (153)dédi bir tel_örgünüñ_içerisine bālamış soğmuşlar dédi aç susuz. (154)asgêrler de alduğ yá burayı ses yoğ, efendim, yákmışlar aşşā (155)dédi.bizim_asgêr de dédi *ısdambulda* nası yürüdü müydü dédi, (156)buraları basdı mı. burayı tēslim_almışlar dedi böle silahıynan böle (157)siláhıynan asgêriyenen ölecene tēslim_almışlar dédi. bizim *türk* (158)asgêlleri burayı tēslim_alıncı dédi, u erī boyunlarıyılan böle gağmışlar (159)..... böle gucáğlaşmışlar hēp dédi. biz bunnarı dédi büyüklerimizden (160)böle duyduğ dédi. uraları öle annadır da. vardıg u yolculuğları (161)soğmadıg. āziyet maşağgaT asgêrlik yáPduğ geldük. *urumlarıñ* (162)gağması böle oldu.

Zor günler geçirdiniz değil mi amca?

(163)zor zor

Senin yaşın bayağı var herhalde?

(164)cánım olsa da yaşım bek varısa sekiz yá dokuz, u aralarda. ağlım (165)bu kadar erī yáni bi şey ekmeye gózüm ağlımız kēsmeyī.

Senin ismin ne amca?

(166)ismim *memet sönmez*

Doğum yılını biliyor musun?

(167)doğum biñ üç yüz otuz_iki tevellütüm de fağaT benim bi yaş veyáhuT (168)iki yaş büyüklüm var tevellütümden. ben yetim ğalmışdım yetim. (169)çetim ğalmışuduğ, burayá kóy yère kóy kátibi çıkdı. cánım af ğanunu (170)varıdı. bütün böyle şeyde çetim ğalannarı, yetim ğalannarı heP yüksek (171)yázdılar.

Sen niye yetim kalmışsın erkenden?

(172)bábam séferbiriğe gitmiş.

Gelmemiş mi geri?

(173)gelmedi. ánnem de bábam *havzanıñ bekdin* kóyündenim ben aslım. (174)bábamıñ kimsesi yomuş, ánnem bu kóylüymüş. urdan ánnemi almış (175)ğetmiş buriyá anadan dedemiñ yánna. dedeme démiş ki aha gızıñ saña (176)téslim, gélirsem gélirim, gélmessem ne yápalım démiş. o öle gitmiş (177)gelmemiş. biz de burada döduğ burada büyüdük. dedem de öldü (178)bábaannem şey ánnem de öldü. efendim, iki ğız çocū haşalarım bi (179)de ben üş çocuğ yetim ğaldığ. hiç, zérül, çıplağ. aç ,susüz. var kóyde (180)cánnılar varıdı işde, kimisi tarşalarımızı ekelleridi bi iki ölçek dene (181)verillerdi, öyle öyle öyle ölmedik bugúnnere érdik, çoğ (182)şükürler_olsun.

Çok zor günler çektik desene.

(183)çoğ, yá bundan sóra çektüm çileler, éve bir dámaT_alduğ, *ardara* kóyú (184)..... bi topaş_adamlemedi bizi. bu, *iládin temelónü* kóyú var, u (185)kóye beni, anası ordáymış da oriyá beni davar gúTmeye yolladı. yáv (186)sekiz_on yaşındaki çocuğ gışın davar gúdebilir mi? yá orada çekdüm (187)çileler, çekdüm çileler. *allah*ñ ğılıma uradı öldü , geberdi ámmä bi (188)adam varıdı *ömer_ösmán* dellerdi om beş on_altı yaşında, evliydi de. (189)cánım ne diye soruyoñ, çoh haşaret yápdı baña, çoh haşaret yápdı. (190)bunu öldümiye çoğ ğassetdim. *allah* razı olsun bi hocamız varıdı. (191)hocıyá danışdım. iyi şindi sıkdımız daşı sıharım. ölüm dédi (192)azizintikam diyerek bir ayet var dédi. ğulum intkamıñı baña birağ. bir (193)de dédi hiç boşuna öldürüP de gätil olma dédi. gätillik her şeyden kótü (194)dédi. bu çileleri çekdük. dört sene asgérlik yáPdığ. üş sene muazaflık (195)bi sene de ehdiyáTlıa gitdük, dört sene asgérlik yáPdım.

Sana hakaret eden adam cezasını buldu mu?

(196)haşaret_iden adam, ben oña hiç kötü yönden bakmadım. fikrimi (197)bozdum da benden şüpe aşsın etmesin dı. iki kere üş kere, iki kere bi (198)kere şey fursaT élime

gèşdi hocáníñ didū ađlıma gèldi hemen, hemen ⁽¹⁹⁹⁾hocáníñ didū ađlıma gèldi. sōra
 sōra aha bu çèşme var yá, bu çèşmeyi ⁽²⁰⁰⁾yáPdírıyduk burda sözün_ōña bi çif
 gátırım varıdı. gátırları suşamayá ⁽²⁰¹⁾gıdıyóm ó yánda bi çèşme vardı. bunuñ da bi
 arhadaşı daha varıdı ⁽²⁰²⁾burda hüseyin_usda. bunuñ yánna gelmiş şu *memed* bu! da
 démiş ⁽²⁰³⁾baña şunnan helál!laşağ, hacıl!ıa gidicem démiş. gúyá puñarıñ óñüne
⁽²⁰⁴⁾geldiler üseyin_usda baña dèdi ki memed dèdi, hā dèdim. bu dèdi
⁽²⁰⁵⁾ömer_ösman dèdi sennen helál!laşmayá gelmiş dèdi. u zaman bōle ⁽²⁰⁶⁾dóndüm,
 tū u!a utanmaz hērif dèdim. yáPduñ haşaretleri unuTduñ mu ⁽²⁰⁷⁾da benden
 helál!lık_almaya geldiñ sen dèdim. u!a seni ben ⁽²⁰⁸⁾öldürecādım dèdim. *a!lah* razı
 o!sun hocádan. hocáníñ birisi dèdim ⁽²⁰⁹⁾beni iknā ēTdi de *a!lah* belāñı verdū gibi
 versin. git, sikdir_o! nere ⁽²¹⁰⁾giderseñ git dèdim. çok çile çekdim yienim çok çok
 çok. sōra ⁽²¹¹⁾asgèrde háyvannı gátadıyduđ. biraz da zihnimiz heralde
⁽²¹²⁾guveTliceydi. okur yazar!ım youdun_amma yáni hiç. yēdi sekiz kēre
⁽²¹³⁾teftiş_o!du o teftişlere heP acēmi o!arağ soğdu!ar beni. niye, işde ⁽²¹⁴⁾bólük
 fazla şey gāzansın. bi tēmen varıdı, tēmenne ğapışmamız_o!du. ⁽²¹⁵⁾ben
 nebetdeydim, *ısdambu!uñ*, nereydi ora, şo subáy!arıñ o!udū ⁽²¹⁶⁾mekdep. harbiye
 okulunuñ óñünde nebetciyim. subáy!ar yörüyüşden ⁽²¹⁷⁾geldiler, urda bar!a geñiş,
 girdile orıyá. orıyá bi sa!atacı geldi. u!an ⁽²¹⁸⁾hēmşerim yása dèdim yáv, yásađ. yásađ
 yáv yásađ. tēmeniñ birisi ⁽²¹⁹⁾geldi, ádi !an sikdir_o! şurdan dèdi. sen dèdim, yárin
 sen de bu ēmiri ⁽²²⁰⁾vereceksiñ asgēre dèdim. ben ēmir_almışım bunu ğovacām
 burdan ⁽²²¹⁾dèdim, dePbik vurdum bōle altından tab!asına, alt_üst dēvürdüm.
⁽²²²⁾baña hücüm_ētdi, sūñgü da!ı!dı, sūñgüyü çevürdüm buna. sen dèdim, ⁽²²³⁾sen de
 benim gibi bi ērsiñ burda şimdi dèdim. sen ne selāyetiñ var ⁽²²⁴⁾zopa vurmáyá , urdan
 subáy!ar, öteki subáy!ar, yazığ!ar_o!sun saña ⁽²²⁵⁾*tálát* dèdiler. né isdiñ nebeticiden
 dèdiler. bu adam gele o!a o!a o!du ⁽²²⁶⁾bizim tabura subáy. bizim tabur da yēdinci
 bataryáda bólük ğomutan ⁽²²⁷⁾vekili. bizim bólük ğomutanımız sekizdeydük biz. şey
 isdirāT!u ⁽²²⁸⁾áyāñıñ_altında bi sinür çıkmış, isdirāT!u, u geldi. sōradan geldi yá.
⁽²²⁹⁾şindi unnarınan tēftişimiz var yá taburuñ. u teftişde bizim bataryá ⁽²³⁰⁾ğazandı. u
tálát dèdim , ğarşulaşduk. geldi yákamdam duTdu ⁽²³¹⁾acēmileriñ_ıçerisinde, aha
 bu dèdi üş sēnelik asgēr , aha yárin b..... ⁽²³²⁾dèdi, tēhis_o!acak dèdi, hēlbet
 ğazandı!ar bōle dèdi. tabur ğomutanı ⁽²³³⁾da dèdi ki gózüñ kór mü dèdi sen de
 yápaydıñ dèdi. adam!ar ğazandı ⁽²³⁴⁾yá nası ğazandı ğazandı dèdi.tabur ğomutanı da
 yáni bunu ⁽²³⁵⁾teñgit_ētdi. adam dèdi ğazandı dèdi bir iki gún ğazandı sekizinci

(236)bataryá. asgèrî de bõle çoğ siçilli yáPduğ. başğa ne bilim kóyde daha (237)oluP bitenner.

Bu kadar yeter amca Allah razı olsun.

(238)bilmim ki *çérkez* misiñ *türk* müsün, ā bu çérkezler var yá buralarda

Ben Türk'üm.

(239) bu *çérkez*lerden çoğ çile çekdü bizim kóy.

Öyle mi?

(240)nādar, nādar, nādar! zabahlen bi kóle gélür, *çérkezleriñ* kólesi vardı (241)mèmleketden getirme. bi kóle gelür, hadiñ! bèy habar yolladı , çábuğ (242)orānı alan ékin bişmiye, çálapete, geri gášana zopa. şindi āşamnan (243)páydos_étdik gelū yá, pèşlerinden siłáh_ataııarımış, hangisine (244)rasgetürürük diye. zavaııınıñ birisiniñ ğarısınıñ topūndan vurmuşlar. (245)bunnar. bu namussuzlardan çoğ çekdik çoğ çoğ.

Bunlar da çok hakaret ettiler desene.

(246)sen ne diñ, alıah raz_ olsun *atatürk* bunnarı susdudu. bunnarı (247)sürüydü burdan *atatürk* ämma bi *çérkez* varımış paşanuñ ğarısı (248)*çérkezimiş*. işde o ğarı sébeb_oldu bunnara.

Adı: Mehmet Sabri İnal

Yaşı: Beyköy

Yer: 97

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

(1)maļ müdürü bi aqşam gëldile burıyá. u savcı Őindi tirabzonda. bana (2)suaļlar sorduļa dëdilerkin hocám müslümanlıqda gıılıç çekmek (3)vurmak, *müslüman* ŐáfkaT dinni öldü hálde, niye savaŐlar yáPdıļa, (4)vurduļa? bi suaļ sordu birisi. hángisi öldünu bilmiyorum, gáymaĥam (5)mıydı, savcı mıydı. dëdim ki èvet savaŐlar yáPdı amma kúfre ğarŐı (6)imanı cëhãlete ğarŐı ilmi gëtirmek-için, zulme ğarŐı adaleti, vahŐete (7)ğarŐı mëdeniyeti savunmaĥ-için. onnar, insannar huzur rahaTlığları (8)için ğerekli bi davranıŐdır dëdim. cëvaP gëtiremedi. birisġ de dëdi ki (9)hocám müslümannı zorļa mı müslüman yáPdıļa, ğılıŐ çekerek yá (10)müslüman yá öldürecem böyle mi? o da yánnıŐ dëdim, hazreti ömeriñ (11)bi kólesi varıdı, *hırısdiyán*. bi ğún dëdi ki beni nası biliyosún dëdi. sën (12)dünyeyá adalet dëdi kóle. bünü nërden-aldım bünü, (13)müslümannığdan-alıyom. sën de ğël müslüman-ol dëdi. kóle, (14)hırısdiyán kóle, düşündü düşündü. beni këndi hãlime bıraĥırsañ, këndi (15)dinimde ölücãm. zorlırsa olur, zorlama yoĥ. *ikinci sułtan murad*, (16)*macárisdam* mälüb-ëtdi sułtan maļum. *macár* kıraļınıñ kıızı *mara* (17)*hãtun*ļa evlendi. on-iki sëne *müŐlüman*-olmadı. vëfat-ëtdikden (18)sonra *ikinci muraT fãttih sułtan mëmet* dëdi ki bu saráyda hër arzuñ (19)yërine ğeलेcek. nè arzuñ var dëdi. *mara hãtun*, *macár* ğıraļınıñ ğızı, (20)beni mëmléketime gótürebiliseñ mëmnün-olurun dëdi. o da kaļıdı (21)góttürdü. böyle bi Őëler sorduļar. birisġ de dëdi ki hocá dëdi, anadan (22)dóma âmãļar var dëdi. bu nëdir *cënábihakķa* ğóre? hërkez eşit-olusun. (23)Őáfkat nërede dëdi? aTmıŐ yëtmiŐ sëne, bu dünyáyı zından ğëçiriyo bu (24)adam, Őáfkat nëresinde dëdi? kimi anadan dóma âmã kimi anadan (25)dóma gótürüm oluyu mëseļá, bunnara *aļļãñ* Őáfkatı yoĥ buna dëdi. (26)dëdim ki èlli aTmıŐ sëne zından

g ecirir amma d nyay ,  ld  zaman ⁽²⁷⁾imanla  l nce d  g bire g c..... g ndini s yredecek. g y met ⁽²⁸⁾g pdugd n s na onnara *al ah* m k faT v recek. ho larına g tdi, b zi ⁽²⁹⁾sual sordular. ben doksan altı y şındayım Şimdi. *atat rk le* g Ő d ne ⁽³⁰⁾cum ret g Őd se h Psi benim  zerimden g Ődi.

Amca seferberliği hatırlıyor musun?

⁽³¹⁾tab , asg rleri yolcu  yledik,  oc duğ ama. t  bizim m zarla yolcu ⁽³²⁾ yledik.

Rumların saldırıları falan oldu mu sizin  ocukluğunuzda?

⁽³³⁾*bafra* taravından, d lardan muhaciller g ldi buriy . *rum*  etelerinden ⁽³⁴⁾t ruz olmamıŐdı buriy , olŐaydı aS  oğ Őeyimiz olurdu. askere ⁽³⁵⁾gidenner g ldi, başga bi Şey yok  le, yoktu. burada  le bi Şey olmad  ⁽³⁶⁾ cin, bilemiyorum. m sel  *rum*  eteleri, *b la a da* adamların  vlerini ⁽³⁷⁾soydu ar, burada olmad  o.

Adı: Orhan Karamolla

Yaşı:74

Yer: Boğaziçi

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Nasılsın amca?

⁽¹⁾İm̄allā şükürler̄ossun. tabé hasdağığ çekdük de ben hasdáyım zati

Hastalığın ne?

⁽²⁾bi sene merem̄hasdānesinde yáTdim, gēldim kóye. ğoc̄arı, ⁽³⁾dumatisma var áyağlarında, çalışdım çalı malı toPladım. gine ⁽⁴⁾hasdağandım, benim güccük̄olan óte.....da ğaldı on̄altı gün ⁽⁵⁾dā yáTdim̄orda. aldılağ gēldiler̄ kóye, bóyle işde hasdağığlıyız ⁽⁶⁾nāpícāñ.

Doktorlara falan gidemiyor musunuz?

⁽⁷⁾gidemem doğtora, çalışmeye gēlmiyám sanırım ben. ben yētmış̄üç ⁽⁸⁾yářımdáyđım bığdır, şimdi yētmış dört yářıma gidiyom.

İsmim ne amca?

⁽⁹⁾orhan ğaramolla, hani kóyde aPdillah diyálağ, yálan yoğ. nüfūs ⁽¹⁰⁾ātinde orhan ğaramalla diyálağ.

Sizin köy nasıldır, büyük müdür?

⁽¹¹⁾tabé tabé,

Boğaziçi köyü değil mi?

⁽¹²⁾boaz kóy

Ne yetiştirirsiniz, nasıl geçinirsiniz amca?

⁽¹³⁾gēçimi iyi, mēsele óküzü olan var, moturu olan var. ondan, gēçimñini ⁽¹⁴⁾yápıyá adam. benim bi şeyim yok heç. bi iki mağım varıdı satdım, ⁽¹⁵⁾ēvım yıhıldı benim bēfendi. kóylüler toPladığ, múhdü gēldi ⁽¹⁶⁾ğaymağam gēldi, yáPdılar.

Kırklı yıllarda deprem olmuş, sen onu hatırlıyor musun?

⁽¹⁷⁾ēvet, biliyorum dēPrem̄ođdu. ağlahdan ēsirgesin. dē ēsgiden on ⁽¹⁸⁾iki yářımdáyđım dēPrem̄ođdu. ēv yıkıldı, yánmış, *cénábiallah*, ⁽¹⁹⁾gitmedim, bi adamıñ

ğuzularını gúdüyom. bi dā gitmem dedim, ⁽²⁰⁾évelāde ölmücúğ muyuğ? év yíkılmış yánmış, şeyde *ézircán* yíhıldı ⁽²¹⁾hèP, évler aşşā çóküdü yá. öle olucámış, gitmedük. ne anałım gitdi ne ⁽²²⁾bābałım gitdi. yáTduğ-évde, ğaldığ. sizlerē ömür anałım da öldü ⁽²³⁾bābałım da gitdi işde. iki ğocáyla iki şey ğaldı. *samsundaki* çocuğ ⁽²⁴⁾óteberi gönderiyoru bā.

Samsun'daki çocuk ne yapıyor?

⁽²⁵⁾mèdeni bazarında ğapıcı efendim.

Geçimini sağlayabiliyor mu?

⁽²⁶⁾eyi, iki ğızı var, iki õlu var. èyi durumu var, kóye év yáPdırdı. kónağ ⁽²⁷⁾gibi yáPdırdı. *samsundan* yer-aldı yirmi iki millára. iyi durumu çocūñ, ⁽²⁸⁾çalışıyá. fursuzluğ áyíP hani, fursuzluğ, dilenmek múhdü dèdi ⁽²⁹⁾õlum dèdi fursuzluğ áyíPdır dèdi, hasda dèülüdük bi parça eyüdük. ⁽³⁰⁾toPladım, dène toPladım, getdüm, fabrikayá úTdüm. ā bu şeyiñ ⁽³¹⁾ğanádı, yárdım-èTdiler, *yáşar yılmaz*. ne bilim ī ğoñşular. èsgü ⁽³²⁾durumlardan şindik óküz yoğ, hèP motur işi var.

Eskiden motor yoktu değil mi?

⁽³³⁾yqudu èfendi yqudu. varıdı, seyrek; *çáhallı*da varıdı bi motur, *şévkmiñ* ⁽³⁴⁾motur varıdı. óndan, u da ancá *çáhallıyá* ayáT, bizim kóye sáten ⁽³⁵⁾ğelemiyádı. yolumuz var-emme ğelemeyi. yol yáPdılar, asváT.

Sizin köyde önceden Hıdırellez falan kutlar mıydınız?

⁽³⁶⁾èvet-èfendim, tūncek ğurałlardı. yumurta bişürüllerdi, yımırtaıarı ⁽³⁷⁾tokuşduruıardı böyle, yapałlardı. martávaı çıhardıırdı.

Martaval neydi?

⁽³⁸⁾u, çarşaf-örtellerdi, óndan, içine yúzük, èfenime söyleyim para mara ⁽³⁹⁾ğoııardı, óndan, kime çıharsa ó orıya gidiyá başa.

Başta giden sonra ne yapıyordu?

⁽⁴⁰⁾u başa gitdi midi, u ğèdiyá. aldı yá kèşini, o çıkıyá şoriyá oturuyá ó. ⁽⁴¹⁾óndan, u ğurtuıdu.

Başka ne yapardınız amca Hıdırellez günü?

⁽⁴²⁾yumurta pişürüllerdi, hangisi ğırarsa ó, yumurtayı alıyá. böyle ⁽⁴³⁾yapałlardı.

Hıdırellez günü çalışmaz mıydınız?

⁽⁴⁴⁾yoğ, háyır-èfendim.

Neden çalışmazdınız?

⁽⁴⁵⁾hıdırellezde çalışma yqudu, gúnávumuş ğoyá, öyle dèllerdi yáni.

Bazı yerlerde öğleye kadar çalışma yok diyorlar, sizde öyle bir şey var mıydı?

⁽⁴⁶⁾yoğ cânım. hıdırellez günü çalışmağ yoğ. meselá, ceneze gün çalışmağ ⁽⁴⁷⁾yoğ, hiç. ertesı güne gadar çalışma yoğ.

Cenazede devir de yapar mıydınız?

⁽⁴⁸⁾tabé tabé, ışkaT, eğer parası marası yousa yá hocálara vèriler, toPıaııar, ⁽⁴⁹⁾gücü yétmiye ne yáPsın, hocálara vèriP, defnediP öyle gidiyá.

Onun belirli bir miktarı var mı, nasıl yapıyorlar?

⁽⁵¹⁾yoğ yoğ, görmedim de şindi paráyı bõle u una atar, u una atar, ⁽⁵²⁾ğabuı-étdim, bõle sõleller.

O niye yapıyormuş?

⁽⁵³⁾vaııā ne bilim bēfendi, u şimdi, kim oñüne gitdise meftaniñ yánına ó ⁽⁵⁴⁾gider başına oğur. yedisinde oğur, ona orda beş-on gurus para vèriler ⁽⁵⁵⁾yáni. gine aynı õle yáni.

Peki sizde kırkı, elli ikisi falan var mı?

⁽⁵⁶⁾tabé, var. elli ikisini yapallar, maıı varsa keseller, yousa öte beri alıııar ⁽⁵⁷⁾gèliller, u éve gètürüler yáni zèñgin-adamlar yáni.

Elli ikisini niye yapıyorlarmış?

⁽⁵⁸⁾unu řēdemem, çözemem.

Ramazan, kurban bayramlarını nasıl yapardınız?

⁽⁵⁹⁾ğurban báyamında, şindi keseller, hèP bi yerde bi toPıaşıııar keseller. ⁽⁶⁰⁾óınmek gibim olmayım yüs seksen goyunum varıdı, gece goyun ⁽⁶¹⁾güderdim, günüçi èkin biçerdim ben. gèşliñ mağadini bilemedim. ben ⁽⁶²⁾ana bāba bilmim, yetimlīnen böyüdüm. ğurban keseller, ğurbanıñ bi ⁽⁶³⁾yanı fuğara páyı, bi yanı da çocuğ çoluına doyurcáğ déllerdi hocalar. ⁽⁶⁴⁾èteki fuğara páyını da dādıııar yáni, sāten. fığaraııar gider orıyá. odun, ⁽⁶⁵⁾èkmek, èteş, duz hèp orada, hèp bi yerde keseller

Ramazan Bayramında ne yapıyordunuz, şeker bayramında?

⁽⁶⁶⁾şeker báyamında bēfendi, şindik aşcı, piriş bişürennerden varıdı, piriş ⁽⁶⁷⁾piııávunu yapallar, èti, zèñgin olannar gètürü, goyuP kavuruıar. bõle ⁽⁶⁸⁾sac-èkmā, sinilere goııar bõle hèvle goııruler. ordan, üsdüne dókeller ⁽⁶⁹⁾bõyle yapallar yáni.

Özel yemeğiniz var mı, hangi yemekleri yaparsınız?

⁽⁷⁰⁾piriş yapallar, başga yemek yoğ, patatis félán yoğ da yalnız piriş ⁽⁷¹⁾piııávana, dère ğazannarına kıataııar. bilenler, piııávu yapallar, hèvııáyı ⁽⁷²⁾da üsdüne goııar yèller yáni.

Dere kazanları dediğin büyük kazanlar mı oluyor?

⁽⁷³⁾büyük gáznar, dört ténüke su alır, güccükler üç gáznar alır böyle. ⁽⁷⁴⁾pirice göre yapallar yáni. su gáyınar, cıvıl cıvıl olur. pirici çekeller, ⁽⁷⁵⁾çèkdükden sōna, kèpçesi vardur, kèpçeynen garişduru garişduru u şey, ⁽⁷⁶⁾hocalar yemāni yapallar, süzeller. ilik suda süzeller. bişdükden sōna ⁽⁷⁷⁾baħar, şōle gáşūnan alır baħar, piriç bişdise süzeller. soğ su gōyállar, ⁽⁷⁸⁾soutular. soutmaSsañ lapa olur efendim.

Senin bu kadar koyunun, malın vardı, sen neden fakir oldun böyle?

⁽⁷⁹⁾efendim, benim üç dene köleñiz var. esgardan gètdüm, everdim üçünü ⁽⁸⁰⁾de. biri borda şindik böyükölän borda. böyükölän bi sene mapisde ⁽⁸¹⁾yáTdı, älem kómürünü yákdı, u cezāsını çekdi. ben dedi yálan ⁽⁸²⁾söyleyemem dedi, ē, altından yel geçenay.....

Eski günler zor muydu?

⁽⁸³⁾esgiden bereket varıdı befendi. şindi bi ilac çıgdı, vuruyosuñ taşlada ⁽⁸⁴⁾oT da bitmiye şimdi, maşlar yáyılım yoğ. bu yıl múbarek hava yadı ⁽⁸⁵⁾da bi parçá otıldı ki ā böyle.

Ad: Recep Kapar

Yaş: 84

Yer: Büyükçukur

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

İsmin ne senin amca?

⁽¹⁾ismim *irécep gápar*

Yaşın ne kadar?

⁽²⁾yášım sèksen dörd, yáš sèksen dörd

Sen bu şeyeleri biliyor musun? Kurtuluş Savaşı zamanında falan mı doğdun, seferberlik zamanında?

⁽³⁾sèFerbirligde dōmuşum yā. sèFerbirligde *atatürk* hókúmeti guruncu, ⁽⁴⁾*atatürk* hókúmeti rāmetlig bābam öle dırdı. ahdır bi yášındáydıñ ⁽⁵⁾beşigde dirdi bābam. hókúmeti yirmi üş nisanda gurmuş *atatürk*. bi ⁽⁶⁾yášındáydıñ dirdi baā rahmetlig tārīh_aTmış öle dirdi işde bābam.

O günler nasılmış hiç anlatıyorlar mıydı amca, o seferberlikte ne yapmışlar?

⁽⁷⁾o günler çoğ zorudu çoğ zordu yā. mēmurum, ö günler gèldi geşdi. ⁽⁸⁾birázına yerişdim bān. seFerbirligden soñra *ismet paşa* hókúmeti ⁽⁹⁾şey_oıdu başımıza. adamcāz çoğ bize zāmet vèrdi. u da *ağlah* ⁽¹⁰⁾rāmet_étsin şindi *haK* rāmetli ugu . öldü hepimiz_ölliceük, adam ⁽¹¹⁾börda ben deliğanlı oldum gocāman_oldum. èFendime söyleyim ⁽¹²⁾misiller şeyde yánmış ofis_ambarında yánmış. millet *çarşambadan* ⁽¹³⁾arhasıyne gece gündüz gaçağ geçirtmedi. gaçağ arhasıyne yèTdi ⁽¹⁴⁾yoılda duTdulağ _aldılar şeyler garağol, èFendime söyleyim çoğ ⁽¹⁵⁾zāmetler_oıdu. bu sèFer de ney dèdile ö zaman alman harbi vardı ⁽¹⁶⁾işde onuñ_için vèrmedi de èFendim de bān_asgeriyeyi gorharım aç ⁽¹⁷⁾ğorum da filán dèdi yāv. haıbusunki şeyde hiÇ böyle geşdi. alman hiÇ ⁽¹⁸⁾bize vurmadi da ö zaman, èFendime söyleyim. deliğanı oldum ⁽¹⁹⁾gıtdim bizi çārdılağ, ofis_ambarında misili, yánmış misil kühlemmiş ⁽²⁰⁾hambarda. cıPıandug böyle şeyle mayá şeyine. el_arabasine deñize ⁽²¹⁾dókdúk, deñiz_u zaman *samsun* böyle dèüldükine. *mènderes* yápdı ⁽²²⁾söradan sèn de yerişememisüñ sèn de.

Yok yetişemedim.

(23)yərişemediñ sen. *ménderes* yáPduđdu oráyí. o zaman (24)gaz_iskelesindeydüg o ambarlar gaz_iskeseniiñ yánda, dókdük, misiri (25)déñize dógdüg. kúhlenmiş misil. işde hañlah böyle çoK gèşdi çoñ. (26)*añlah* rāmet_étsin ménderes çā çıktı. *añlah* nur gōsünde yátırsın. (27)ayāımızda çaruğlar varıdı, hoñtannı çaruğlar, çaruğlarına ānadıñ mı. (28)*ménderes* çıkTı lāsdikleri çıkarTdı, lāsdik fabrıhasını çıkarTdı ondan (29)sōna. işde çoK şükür şindi çoğ_ıııyü. yaşama dēvri çoñ. şindi biz (30)ēhdiyālladuğ yaşama dēvri çoñ. şindiki dēvür bu _adar dēvir ki anōv, (31)nası dē.

Sen ne işte çalışıyordun?

(32)ben demiryolunda

Ne yapıyordun demiryolunda?

(33)işçidim, amēle. amēleydim_ u demirleriñ_altına bi yānı çapa bi yānı (34)toKmağ elimizde buraÇ ğazması dellerdı duKuz kilo aırlında, (35)unúynan demiriñ_altını döerdük yā. dömedi diren geçemezdün. (36)demirler sapıydu, şey_ēdiydü.u zaman döerdük şindi fenni oldu şindi (37)şey çıhdı makine çıhdı döüy yā. işde biz öle ben_öle otus sēne (38)çalışdım. ellerim boşaldı bağ mēmurum. bu ğazma boşTdı ellerimi (39)yāşım da geldi. otus sēne çalışdım_örda işde ondan sōna ēmeğli (40)öldüğ. çoK şükür şindi çoğ eyiyü. *añlahıma* biñ kēre şükür_olsun. yirmi ki sēnediğ dēvleT baba beni görüyō. para veriyi baā yirmi iki (41)senē oldu emekli öldüm yirmi iki sēnedüğ beni görüyō añlah rāzı (42)ossun.

Bu, şeyleri hatırlıyor muydun amca? Eskiden burada Rumlar varmış, onlarla kavgalar olmuş.

(43)rumları ben yərişemedim ona. olmuş borda ben_ona yərişemedim.

Anlatıyor muydu annen baban?

(44)bābam ānadırdı yā.

Ne olmuş o dönemde?

(45)onnar, çetelerimiş işdē kōyleri basallarımış. *belālañ* basmışlar bizim (46)*belālañ* yāñıyiler diyerek borda bir *rēceb_ā* bir_adamı albayımış (47)adamcāz_ā borda bizim ğomşum, bābamgili toPlamış çete birer tekli (48)tüfāmız vardı diyi, atarağ gitdik diyi,bi de dāmena vardıg dāmeni (49)basmışlar üş dene adamı öldürmüşler çeteler diyi, bizi göruncé diyi (50)daa yoħarı ora *belālañ* dā, dağ yoħarı ğaşdılar diyi, kōye āteş (51)ğoyuvermişler diyi, geldüğ āteşi söndürdüğ diyi. bitürmüşler, kōyü (52)ğurtarmışlar birāzını amma birāzını öldürmüşler biz varaş ğadar diyi.

(53)gávullar. *ateşlî*nüñ gávulları êtè yánda *ateşli* varıdı *ateşli* gávur (54)kóyúydü. *ateşli*den gélmişleř çèteler yáKmışlar *belálañ* yá. öle dirdi (55)bábam.

Bizinkiler çok mu zayıf mı, karşı koyamıyorlar mıymış?

(56)bizden bizim az_idik, gúvetimiz yódu. bèn yèrişdim, mēmorum. om (57)bir millon dilleridi *türkiye* om bir millon, bunä yètişdim ben dē (58)gocámanıdım. *türkiye* o zaman araba yódu bi tek tiren gèçmişidi (59)bórdan, *atatürk* gèçmişidi. ben tirenin geşdini de bilemîn, biliyim (60)déseme yálán. başga bi şey yódu arabaniñ nēsli yódu hiç bi şey (61)yódu, azıduh. para zāten yódu yá. bi şifd gara sîr óküz_aldı mı, (62)beş lirā altı lirā vèrdi mi bi şifd óküz alınıyidu. ben_óna yèrişdim. (63)altı lirā para oldu mu bi çifd_óküz alınıydu gápıyā ona yèrişdim ben.

Daha Rumlarla yaşadıklarını anlatıyor muydu, aklında var mı o hatıralaradan?

(64)*urum*nama işde öle yaşamışlar, bábam dirdi ā bu *gızılalān* da (65)*urum*muş bízim a bu dāciōnuñ başında *gızılalāñ* dī bi kóy var. ora da (66)*orum*muş oráyı da yáğmayā gitdiler dī dāciōnu biz gine (67)gitdik_oriyā dī, *başalañlı* gāşig mēmed varımış gāşig mēmed (68)çèteymiş o da adamcāz, orda dī *gāşig mēmed* vurdul_orda dī. (69)çèteler, gāvuruñ çèteleri dī vurdı dōrudan dī, ordan onu vurdun gibi (70)biz gāşidig gēldük dī. gāvuruñ çèteleri basmış dē nēm nēreniñ (71)gávulları o yāndan dī çèteler gélmiş gávullarıñ çèteleri dī, orda *gāşig* (72)*mēmed* vurdular dī. biz_oradan gāşidig öle dērdi rāmetlik bábam yá. (73)adamlar çoğ şey vèrmışler gávullar u zaman borıyā *urum*lar.

Sizin köye de gelmişler mi?

(74)borıyā gelmemişler, gelemediler borıya dī ū *receb_ā* didükleri adam (75)borda albayımış ó adam çok korumuş kóyü borıyā gelemediler de dī (76)yañınız bu çevre kóyleri heP basdılar yáKdılar dī. böyle dērdi bábam (77)rāmetlik.

Adam faan öldürmüşler mi?

(78)öldürmüşler, yá ölü de çoğ vèrdiler dī. yá adam da öldürdüler dī.

Mesela bazı köylerde senin yaşında amcalar var, onlar da anlatıyorlar; sacayağımı kızdırıp adamların başından geçiriyorlarmış. Anlatacağın öyle şey var mı?

(79)borda bizim borda olmamış da bábam öle dirdi bábam. rāmetlik (80)babam öle dirdi *başalañ* böyle şeyinen çètele dolmuşlar böyle (81)izdirāP yáPmışlar yá. çèteler öle dirdi. öle dirdi, bábamdan eşidirdim (82)ben

Seferberliğe katılmış mı baban?

(83)gatiilmiş, bábam seFerbirliğe gitmiş beni işde(84)şey_ēdememişler,yirmisekiz yaşımda asgere gitdim. kētim galmışım, (85)borda goñşunuñ birisi topa! *muammed*

isminde bi adam varıdı ⁽⁸⁶⁾sèFerbilie gidememiş. ó adamcáz yázduğmuş bizi borda şeye nufusa ⁽⁸⁷⁾yá. ben yirmi sekiz yaşında asgère gitdim, mēmurum. yā

Baban seferberlikten dönmedi mi geri?

⁽⁸⁸⁾dōndü, dōndü bābam

Nerelerde savaşmış anlatıyor muydu sana?

⁽⁸⁹⁾elli beş gún déyinci *samsund*an yürüdüğ, séyisimiş bābam ⁽⁹⁰⁾yüzbaşınıñ yānda séyis. dir elli beş gún déyinci *marāşa* vardığ dirdi. ⁽⁹¹⁾*marāşa* elli beş günde bordan yürüme *marāşa* varduğ_ölüm dērdi yā. ⁽⁹²⁾bābam öle gitmiş seFerbirlie.

Ne yapmışlar Maraş'ta, savaşa falan girmişler mi?

⁽⁹³⁾savuşa giremedik dī ,biz varā kadar savaşı bitirmişle. biz yolda ⁽⁹⁴⁾gēcümüş diyip varāş ğadar dī. *fezi meñgüç, aļlah rāmet_éTsin*, ⁽⁹⁵⁾paşayıdı *fezi paşa*, yā.

Fevzi Çakmak mı?

⁽⁹⁶⁾*fēyzi çakmağ* yā, biz varā ğadar dī orayı halidmiş bardığ dī, şeyi ⁽⁹⁷⁾halledmiş kesmiş dī. harbı kesmiş dī. şeyi şeye ğavuşamaduğ biz dī . ⁽⁹⁸⁾yā öle dirdi bābam.

O, Maraş'a vardığı zaman savaşı bitirmişler mi?

⁽⁹⁹⁾bitmişimiş, bābam dērdi biz savaşa girmedig_ölüm dērdi. biz varāş ğadar savaşı bitürmüşleğ dērdi. bizim ğazanmışlağ orayı almışlağ ğāvuru dōkdü... ā borda bi vardı bizim ğomşumuzudu adam ⁽¹⁰⁰⁾*háymináyá* dōkdüğ de deñize şeye dēdi. orda bi şey varımiş ⁽¹⁰¹⁾*añġaraniñ* ètè yānda *háymana* dērdi rahmetlik_adam ırmağ dōkdüğ ⁽¹⁰²⁾*yonam* dērdi rāmetlik adam. orda dērdi savaşmışla ırmağ verdük, nem ⁽¹⁰³⁾ne ırmağ dērdi ismí, ırmağñ da ésmini söylerdi. rāmetlik ⁽¹⁰⁴⁾*kemál*_isminde bi adam vardı bōrda om beşlüydü adam om beşlü. om ⁽¹⁰⁵⁾beşlüler çok ğezmemişle de ū işde nası geldi. arada ğalmış bu adam, ⁽¹⁰⁶⁾ġaçamamış da om beşlilelrñ çou ğaçmış gelmiş. çou da biz dērdi ⁽¹⁰⁷⁾orda savaşı yapTuğ *háymanada yonam* şeye dōkdüğ dērdi, ırmağ ⁽¹⁰⁸⁾verdük dērdi.

O kendisi savaşa girmiş mi?

⁽¹⁰⁹⁾girmişidi yā ó adam girmişidi. u adam savaşa girmişidi *cemál* dēdüüm_adam. tam savaşıñ gōzündeysin ben dērdi óyle dirdi.

Ne anlatıyordu?

⁽¹¹⁰⁾annaTdıu çok_ölüm, yávrum, mēmurum. adam şindī tēmsilde hata ⁽¹¹¹⁾olmaz söylemek_ayıb eşşek sikini bóle ékmeksüz bóle yidük dirdi ⁽¹¹²⁾rāmetlik_adamcáz. onnarı bek sóylemeyim. óyle savaş gōrdüğ dirdi. ⁽¹¹³⁾ġalduğ dirdi, bōle.

Çok mu açlık çekmişler?

(114)çok çekdik drdi y çok çekdik. lardı adamcz ble sylerdi, (115)lardı, layıck zaman y. cpede dirdi ğalduK a. le dirdi y.

Buraya niye Bykukur demiler, biliyor musun sen?

(116)*bykukurla* ismini ğomulaĝ ide bilemeyin ben_nu ky nası (117)olduysa.

ok eski deĝil mi buranın yerleimi?

(118)sgiden, bu ky çok sgiden

Senin kklĝunde buralarda ne yapıyordunuz, nasıl geiniyordun insanlar, ne eker ne dickerdiniz?

(119)ĝicklimde davarımız vardı, oban_olduĝ o sekiz on sene, om be (120)sene obannıĝ yaPdım. davarımız vardı, davarı ĝderdim ide, ondan (121)sna davarı yndyken *atatrk_lm*  bu bizim bordyz indi (122)faPrıĝa var *icirliler_ldı* ruy, ĝvuru faPrıĝası dillerdi una (123)vvelden. ora brıy olđum_ly brıy ikindn arasında. rdan, (124)bizimki bun bi y var amma diyim ĝndi ĝndime. d amma (125)ĝocmanım aĝlim riyi. aĝamına kye ĝldim, didiler ki *atatrk* (126)lm bun ddiler, ĝvuru faPrıĝası nu_iin brıyđi didiler. o (127)ĝasım lm sT on ide onda.

Dokuzu be gee

(128)doĝuzu be gee y. brdı ĝvuru faPrıĝası

Sen ĝrdn m Atatrk'?

(129)*atatrk* ĝremedim ben. ĝndim yridim bu ĝdarını adamı ĝndini (130)ĝremedim. yliz *ismet Paayı* geldim, asĝeridim tevtie geldi (131)*ismet paa*. yi de ĝremedim *pezi* msey da ĝremedim. biS ben (132)ĝırĝ skizde asĝer_olđum. ĝırT doĝuzda *isdambuĝda davuT* (133)*paadydım*. *davuTpaada* geldiler didiler ki *pezi paa* bun_lm. (134)bizi mersime ĝTdle, yine cnzesine mersime gitdk. bizi (135)sedile blkden, ble boyluĝarı sedile bizi mersimine gitdk *pezi* (136)paanı. ĝndini slunı ĝremedim yliz *ismet pay* ĝrdk.

Sen ne zaman gittin askere?

(137)ĝırĝ skizi beinc_y beinde dhlm var, ubeye dhlm (138)beinc_y beinde ĝırĝ skizde.

Nasıldı o zaman, sizin dneminizde askerlik?

(139)asgêrlîk otuz_âlî áy úzerine gitdúk işde ò zaman otuz_âlî áy (140)asgêrlîk .
ordan gitdúk. *ałman_arbi* var didi işde. demim didim_a. (141)*şey ismet paşa*
bizden_õnceki dèvreye dörd sène yáPdudu. õnnarı (142)*ałman_arbi* déyi
şey_édmedi dörd sène yáPdudu. biz gitdúk (143)otuz_âlî áy úzerine ołucãñız didiler.
asgêrlîk yápıcák. işde bizim (144)gitmemizle otuz dörd_áyken iki áyımız varıdı,
gúnümüzüñ (145)dolmasına menderes çıkdı gazandı. bizi terhis_ıtdi hemen, hemen
(146)terhiS_ıtdi. otuz dörd_áy úzerine gèldúk borıyá.

Nerede yaptın sen askerliğini?

(147)*İstambul davuTpaşa*

Orada ne yapıyordunuz siz asker olarak?

(148)motuıllu gitadáyđım. taıksavarığım.

Öyle mi?

(149)yá taıksavarığım.

Hiç kullandın mı tanksavarı?

(150)ben tank gomutanıyđım. yõ şoferler biz dörd beş gişi mürettábât, (151)*çavuşudum*
beni tak gomutanı yáPdılar. beş gişi bi telsişiçi bir şofer (152)iki de atıcı yánımızda beş
gişiden ibareT, beş gişiydúk.

O tankın içinde gittin mi?

(153)git yá gitdúk, diyim şeye gitdúk tá

Çok darmış içi öyle mi amca?

(154)dar yá dar yá, mēmurum dar, çok dar. şeyiñ yeri altında bõle şoförüñ (155)yeri
altında onuñ yanibaşında bõle bi oturaı da var u da bõle duruy, (156)telsişiçi, tak
gomutanınıñ yeri ā bõle üsdündeki açuı yerde ũ orda (157)duruy, eteki mırattabāt da ā
bõle yanibaşında sōelî, beş gişiden ibāret (158)ora.

Bombalar içerde mi duruyor?

(159)içerde, içerde şeylerimiz , māzememiz içerde yá.

Atış falan yapıyor muydunuz?

(160)yá, atış yáPduttulaı bize, şeyimiz varıdı arayá hareketlü şey onuynán
(161)şeridinen onuñla da yáPdulaı topuna da yáPdulaı yá. gótüdüler bizi (162)*ayázdaı*
isminde bi yer var şeyde *ısdambulda ayázdaı*nda top_ateşi (163)yáPdulaı bize ,
makinelî tüFek aır makinelî tüFek şeridinen ona (164)da yáPdulaı, ona da yáPdulaı, gır
gır gır şeyine dēdi mi bi ammada şeridi (165)boşaldıydı makinelî tüFek onuyna da
yáPdulaı.

Tank topu bayağı giyor muydu?

(166)sen ne dīñ ,sen ne dīñ mēmurum, ne dīñ yāv! o em yirmidört em (167)otuz_ıltılar varudu. önnar daha büyüdü em yirmi dördlerdeydük biz (168)em yirmi dörd isimleri böleydi takşi öünülen şey_édemezdi böle tam (169)giderke tam gazına giderke takşi kaçamazdı öünden. yā bu gadar sert (170)gider em yirmi dördler yā çok.

O zaman nasıl gidiyordunuz askere?

(171)yoğ cánım tirene gitdük bordan. tiren gótdü bizi bordan. tirene (172)verdiler sevkéyeti sevkéyetine gitdük, tirene gitdük. yürüme yōdu, (173)benim zamanımda tiren vardı da yürüme yōdu. gelerken vapurna (174)gēldük. *ısdambu*dan giderken de tirene gitdük.

Samsun'a kadar vapurla geldin.

(175)yā vapurna geldük. *samsuna* gadar vapurna geldük. *ıstambu*dan (176)vapurna geldük.

O zaman İstanbul'un semtlerini bilirsin az çok.

(177)bi çok yerlerini bilim. ā uşaklar *ıstambi*dan geliler de dī ki *bācılárda* (178)oturuyúm dī *bācılárda* dī çocuğ. benim zamanımda benim (179)*davuTpaşanıñ* ğarşusunda *bācılár* muacir kóyüdü gávur kóyümüş de (180)muacilleri oturTmuşlarıdı. muaciller orda oturuydu. efendime söylim, (181)şindi ótē ũn borda birisi geldi didi ki ben *bācılárda*, tamam_olum (182)didim. şindi *bācılár* dī bütün şehir dī. ben geleli elli beş elli ıltı sēñē (183)oıdu.

Hiç gitmedin mi daha?

(184)gidemedim orıyá, nerden gidim. *ıstambu*la nerden gidicāñ. gidemedim, (185)yō yō

Gezmeye gideydin çoluğu çocuğu alıp.

(186)gidemedük, gidemedim yāni mu gadar şey_etdim, gidemedim. orda (187)da adamlarımız , torunnarımız var orda da amma gidemedük.

Torunlarının yanına falan git ara sıra.

(188)gidemedük yā gitsek eyiydin_amma torunnarım var_orda amma (189)gidemedük.

Torunların, götürelim demiyorlar mı?

(190)dimezler yá, nerde dıcekler. aTmiş beş tene torun bende. bende (191)aTmiş beş tene, ıltı dene gız_evlendirdim, iki de olan sekiz. (192)bunnardan ıltı gızdan iki ölandan aTmiş beş tene torun yā. ämmä (193)yápyáluñuz duruyum borda. hēy torun.

Hanım yok mu?

(194)hanım var_amma aqlını da gáybétdi göc_arı, benim gibi seksen (195)dörd yaşında da ó.

Büyükçukur değil mi amca burası?

(196)*büyükçukur.*

Senin ismin ne?

(197)*ismim recep gápar*

Yaşın seksen dört değil mi?

(198)seksen dört.

Sağ ol amca Allah razı olsun.

(199)saol senden de *ałlah* razı ossun, çok saol.

Ad: ?

Yaş: ?

Yer: Çakallı

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Çakallı'daki her adam senin gibi girişimci midir?

⁽¹⁾*çáhalıllar* hepsi girişimcidir hocám. meselá şimdi peşine bi şey dā ⁽²⁾annaTcám, *çáhalıllanñ* girişimcilini o zaman görüceñ.

Şimdi benzin almaya gidiyoruz biz değil mi?

⁽³⁾bēnzin_almayá gidiyoğ.

Sonra ne oldu? Devam et

⁽⁴⁾bizim gēldimizi örenmiş mi, biz zabah sāt yēdi buçuğda *dēnizliye* ⁽⁵⁾indik. bi gıravaTlı bi adam benim_ismimi söylüyor tam ⁽⁶⁾otobüsden_iniyom böyle. buyurun dēdim, ben dēdi gáymakam bēyiñ ⁽⁷⁾şoforuyum dēdi, sizi *almáyá* gēldim dēdi. *allah* *allah*, gidicēz_amma ⁽⁸⁾hēr bēş dağgada gáymakam bēy kēndisine soruyo, şofore, nērdesiniz ⁽⁹⁾nērdesiz , dohsan kilòmetre yol bitmiyò. yēdi sēkiz kişi tórenne ⁽¹⁰⁾garşıladı bizi dışarda, bütün dáyre amirlerini dışarı yīmiş, o hādar ⁽¹¹⁾sēvdi bizi adam. iki gūnlūne gitdik de biz cumartesi pazar, orda ⁽¹²⁾rapor_aldı bize iki haFta biraħmadı, *pamuğKalede* özel idare tesislerinde ⁽¹³⁾arladı bizi. vaļlaha bēş giři, para masraf_ēTdirmediler. şimdi şeyde, ⁽¹⁴⁾mülki başmüvetdiş añkarada. ēvlendi işde geçen sēne ēvlendi. ⁽¹⁵⁾*çáhalıllı*mıñ girişimi, onu da annātım hocám sana. *çáhalıllı* ülkücü dēdim ⁽¹⁶⁾yá az_önce. eskide yēTmiş sēkiz yēTmiş yēdi ó dönemlerde, ⁽¹⁷⁾cámilerde ğumbara oļuř dā, cāmi óñlerinde ğumbara oļuyodu. biz bu ⁽¹⁸⁾ğumbarayı bütün loħantaļarın_önüne ğoyduğ. *çáhalıllı*da ēlli dörT tanē ⁽¹⁹⁾loħanta vardı ó zaman.

Sizin köy yol kıyısında zaten, öyle değil mi?

⁽²⁰⁾hā, ğumbara ğorduğ. *çáhalıllı kóyünü kalħındırma gúzelleřdirme* ⁽²¹⁾*dērne*mi ğurduğ. onun ğumbarasını ğoyduğ. ordan biriken parayı, ⁽²²⁾bañhada birikdirdik birikdirdik, *añhara kıızılayda hūriyet cāddesinde* ⁽²³⁾arsā aldıñ onun parasınan. ama ó parayı doħuz giři oļmáyínci yāni ⁽²⁴⁾kēndimiz parayı çekemiyo, hālá çekemiyo. doħuz giři bi arıyá gēliceğ ⁽²⁵⁾ó parayı çekiçek.

Hālâ var mı parası?

(26)var cáním, hálá var. hałgdan para toPıanmáyo Őimdi, dërneĩn Őey gèliri, (27) *kızılay*da ałdıımız_ò arsáyı Őey yáPdih. yirmi sèkiz dáyrelik iŐ hanı (28)yáPdih. yáni yirmi sèkiz tane iŐ hanı var *çahallmıñ*.

Ankara Kızılay' da değil mi?

(29)*añhara gızılay*da, hã. sālīg_ocã var, tirafik hasdãnesi yápıldı. (30)cãndarması, Őeyi oğuıları hèP biz kèndimiz yáPdih. ordan_ałdıımız (31)gèlirle yáPdih. dèvletden bèŐ ğuruŐ yárdım_almadıh.

Demek ki bayağı bir geliriniz olmuş ordan.

(32)olmaz mı, *ğızılaydaki* dűŐüñ bãyım bi kiráyı. Őu an ğáçá vèriyoz (33)bilmiyòm_amma.

Siz oraları kiraya verdiniz, oraların gelirleri døndü size öyle mi?

(34)tabé tabé, oráyıñ gèliri, oráyı kiráyá vèrdik. òranıñ hãlen mülkiyeti (35)*çahallıyã* aiT.

Vakfa ait yani.

(36)vahfã ait. bize Őeyiñ çoę yárdımı oldu. ò zamannar *ałmanyádáydı*, (37)*ozan_arif*. ò zamannar *ałmanyádáydı* yásahlıydı yá. onuñ *ałmanyádan* bèri bize çoę desdãı oldu.

Oraların kira gelirlerini ne için kullanıyorsunuz?

(38)*çahallı* ihdiyáci için ğullanıyöz. *çahallmıñ* ałTyápısını yáPdih yèni. (39)ar.....ıñ_ałTyápısı dã yèni bitdi, bizimki biteli iki sènè oldu.

Kimseye eyvallahınız olmadan işinizi yapıyorsunuz, öyle mi?

(40)yoę, porocèmiz var, ònu da ğerçekleŐdirecez *ałlah* nasiP_èderse. ò (41)*çahallmıñ* iki kiłlometre boyuncá, yol boyuncá, sãlı solıu ğarayollarına (42)ait_olan bólgeleri tirađdörlèrle sürüP, yeŐil_aıan çiçeklik çám_áci

O yardım kutularınız hãlâ duruyor mu?

(43)yoğ, ğutuları ğaldırdığ sãten biz.

Niye kaldırdınız?

(44)dã ğerek yoğ yáni. ğèlirimiz_iyi.

Bunlar ne motoru?

(45)bunnar motor dèjl, bunnar Şey, ğapağlar. baraça fazla su ğèldi zaman (46)Şurdan ğapağları açıyo.

Su salınıyor mu Şimdi?

(47)su salınımyo Şimdi. su ğapağlara ğadar çığmıyo Şu anda. suyuñ giriŐi (48)Şurda hocám. ã bètonnar var yá, türbünnere ordan giriyo, (49)èlettirik_üretmek_ için. orda

aİTda türbünner var, buranıñ bütün iş ⁽⁵⁰⁾yêrleri her şey suyun_alıñda, túnelde. işáııah zamanımız_olursa ⁽⁵¹⁾yárin, size buráyı gèzdiririm ben. şurdan gidiyosuñ, şu bólgede yüz ⁽⁵²⁾dohsan meTra aİTda, türübünner var.

Su oraya mı akıyor?

⁽⁵³⁾oríyá aııyo, ordan qar duTdu da bi kilometre boyuncá túneldeñ çıııı, ⁽⁵⁴⁾ilerden dışarı çııııyo. su burdan gèçmi yáni.

Adı: Murat Durak

Yaşı: 70

Yer: Çalbaş

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya niye Çalbaş demişler, biliyor musun?

⁽¹⁾bilemiyom~atug, eşgiden *mino*zudun, sōnādan *çalbaş*yáPdıla burayí.

Bu köyün kuruluşu çok mu eski?

⁽²⁾çoğ eşgi, ben tārini bilemem.

Eskiden buralarda ne ekip ne biçerdiniz, nasıl geçirdiniz?

⁽³⁾misir, tütün yapardıh~eşgiden.

Burada tütün yapıyor muydunuz?

⁽⁴⁾yápiyoduğ yá şimdi yáPmíyoğ atug.

Niye bıraktınız?

⁽⁵⁾hókümet, kilosuna yüS kilo vériyo saña, fazlasını almíyo.

Fazlasını ne yapıyorsunuz?

⁽⁶⁾fazlası galíyo gücānda.

Bu tütünü nasıl ekiyorsunuz, baştan bir anlatır mısın?

⁽⁷⁾tütünü, tōmunu andal yapıP ekiyoruz, bi de suluyog~onu böyüyo ⁽⁸⁾fidesi. undan sōna araziye gótürüyoğ, bi sivricilen dikiyog sıra sıra, ⁽⁹⁾garığ garığ.

Ne zaman?

⁽¹⁰⁾mayísda.

İlk önce ayrı bir toprakta yetiştiriyorsunuz değil mi?

⁽¹¹⁾ilkin fidesini toprakda yetiştirüyosuñ, andal yapíyoñ.

O andalı ne zaman yapıyorsunuz?

⁽¹²⁾yenigünün sícā çıkdı mı yaparug işde.

Diktikten sonra ne yaparsınız?

⁽¹³⁾undan sōna çapasını gazarug, ondan sōna böyüdü mü girmíyá ⁽¹⁴⁾başla!lar. gırıP ineylen dizeldik iplere. unnarı duva!lara daKarız.

“Tütün adamı uyutmaz.” diyorlar. Niye böyle diyorlar?

(15)gece gündüz çalışıcãñ una, uyuTmaz tabé yá. zābanan êrkenden (16)ğalkıcãñ, tütünü ğıricãñ, yêriceñ, oturcãñ, diziceñ bunu aqşama ğadar. (17)ahşam-üsdü bi dã gitceñ. gece yáTsíyí ancá éderin tarlada. gine (18)ğıricãñ, peklerle geçireceñ kóyde, gine diziceñ-onu. ondan (19)uyuTmuyo heralde.

Öğlen tarlada kıramıyor musunuz?

(20)ölen, hava sıcágda ğırılmaS ki

Neden?

(21)az sérinnik ölçág. büzülüyo ısıcágda, büzüldü için ğırılmaS.

Başka ne ekerdiniz burada amca?

(22)ıbuydáy-êkerdik, arpa êkerdik, mısır-êkerdik, yıılaf-êkerdik.

Buğdayı nasıl ekerdiniz?

(23)çifü sürerdük, héybeye doıduruduğ tōmu, bōle séperdik.

Ne zaman ekiyordunuz?

(24)êkim-áyında, êkim-áyı bir dēdi mi çivte başlaıılar borlarda.

Kar üzerine yağdığı zaman kötü olmuyor mu?

(25)olmuyo, ğar-üsdüne yācág ki suıanacág

Ondan sonra?

(26)ondan sōna biçelle işde, öldü zaman.

İlkbaharda çimlenmeye başlanıyor herhalde.

(27)evet, kiréz-áyı, kiréz dérük biz, başğa türlü bi şeyler dērsiñiz, benim (28)öadara ağlım-êrmeyi. āstosuñ om bêşinde biçilmeye başlar (29)borların-êkinleri.

Ekinin içinde yabancı otlar falan olursa ne yapıyorsunuz?

(30)iláč vuruyog

Eskiden ilaç var mıydı?

(31)iláč yodun êsgiden, otuyıan motuyıan biçiliyodun. bōrda da harmanda (32)öküzünen dúverdik-onu. pãtoS faıan yodun êsgiden. dúvenner (33)vardın, öküzünen dúverdik-unu.

Buğdayları buraya saçıyor muydunuz?

(34)saçıyoduğ, dúvenne dōnerdiñ, olurdun, toz gibi olurdun. undan sōna, (35)yábaıar varıdı yábaıarla savururduñ. dēne bi taraFa, saman bi taraFa (36)áyırılıyodun, ũrüzĝár ayırıyodun. şindi pãtoz yog.

Mısırı nasıl ekiyorsunuz amca?

(37) misíri işde aPrıı bēşinden sōna yèriñ-üsdü çıqđı mı ēkerler misíri. (38) iki sēfer de çāpasını ğazalla, āstosda kēselle yine ğuru.

Sonradan iki kez niçin kazıyorsunuz?

(39) ğuvaTlı olsun dī

Onları ne zaman biçiyorsunuz?

(40) āstos om bēşe hepisi ğalķar, orda elbirlik soyáruğ-unu sapından. sapını (41) bi yèrde ğuruduruğ, sapını da háyvannar yèr.

Kış boyunca onları nerede saklıyorsunuz?

(42) hambaļlarımız var, hambaļlara ğoyuyog. harmanda tēvizlendikten (43) sōna, hambara ğetiriP ğoyuyog. ordan da dērmene ğötürüP ũdüP (44) ğeliyog-işde.

Bu sergenlere fare falan çıkmıyor mu?

(45) çığmaz, şindi saç var yá, saçdan yuħaru dōnemiyo fare.

Sergende nem almaz mı?

(46) yog, almaz mısír. her taraVu aralığlı, hava alıyá.

Hayvancılık da yapıyor muydunuz eskiden?

(47) yapardug; ğoyun, ğeçi.

Keçi de yapar mıydınız?

(48) yapardug, ğeçiyi devleT yásaķ-éTdi.

Ne zaman yasak etti?

(49) aşā yōħaru on om bēş sēne oluyo. şimdi bende ğoyun da yog ğeçi de (50) yog. sōra, yetişen çocuğlar bu kóyde de durmuyo, ğaçán gidiyō, ğaçán (51) gidiyō.

Niye durmuyorlar burda?

(52) kóyde ğeçim yog, ğeçim yapamıyo borda. arazı ğiT, vērimsiz, ölü dā

Eskiden de burası böyleydi. Siz ne yapıyordunuz amca?

(53) u zaman ğır báyır heP-ėkiyōduğ. ğocá ğarūnan ikimiz kaļduğ. (54) çocuğlar gitdi, birisi ğavağda ikisi samsunda. dālıncı bizim de (55) ğücümüz yeTmiyō işde, ğkmiyog. hem ğēndimüz de ēmeklüyük.

Nereden emeklisin?

(56) lāsdik faPrıħasından.

Hangisinden?

(57) cānikden

Ad: Ziya Ata, Sami Kaya, Ali Kaya

Yaş: 60, 60, 64

Yer: Demirci

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Nasıl yaptınız, çok para harcadınız mı buraya?

⁽¹⁾yoğ, yárdım_edenner_oldu.

Çinileri falan Kütahya'dan mı getirdiniz?

⁽²⁾çoğ büyük hizmet yápıldı yáni fagaT hocámız yoğ. sorunumuz ār ⁽³⁾yáni.

⁽⁴⁾bi gún bórda bēş gún *gavaKda*

Müftüyle bir konuşayım ben.

⁽⁵⁾burda cuma gún namazı gılıyoğ. başga gún yoğ.

⁽⁶⁾aşā yoğarı üç_áydır burda ezen okunmuyo.

Bunu kaç milyara aldınız?

⁽⁷⁾bunu altı millára aldım diye sōledi ēsgi muhdar. bu çoğ büyük hiç ⁽⁸⁾yakışū var mı bağsana yá.

İhtişamlı olmuş.

⁽⁹⁾buríyá ēyi bi hocá lázım. múhdüye de dēdim, geçende múhdü gelmiş ⁽¹⁰⁾böríyá. múhdü bey boríyá hocá vericāseñ eyi bi hocá vericeñ. öle ⁽¹¹⁾öteki giden savrak gibi bi şey vericāseñ hiŞ verme dēdim.

Boş kalmasaydı, kendiniz bir imam tutsaydınız.

⁽¹²⁾gēndimiz de dutamadıh yáni.

⁽¹³⁾önce imam bi yoğ o yoğ bizde. bórda bunu gósdermek maKsaT dēil. ⁽¹⁴⁾buráyá gēlip de sēni çārmak , gel gel, bóríyá gel. kim dīcek bunu ⁽¹⁵⁾hocá dīcek. *ziyá daymıñ* çārmasıyla gēlür mü buríyá millet. üş gişi ⁽¹⁶⁾bułamadım ben kórde bağ.

Buraya harcadığımız para kadar evlatlarımıza da para harcayarak okutup buralara gelmesini sağlayacaksınız.

⁽¹⁷⁾oğudacāz_amma başdan gine imamdan başlıyor.

⁽¹⁸⁾adam mēmur, oña göre işi bālamış. múhdü de onu dinliyá, ⁽¹⁹⁾herkez_onu dinliyá, hepisini golluyo. arusu da guvvetli adamıñ, bi ⁽²⁰⁾kiğo bağ geldi mi saña sen

ziyá dayíyí unuduyáñ undan taraf_olmayá ⁽²¹⁾yánaşíyoñ, bał daTlu, bał ne gadar daTlu. bałdan daTlu oļu mu dā?

Arısı var mı adamın?

⁽²²⁾helbeT cáním . reklám yápdí gastéye, demirci kóyü yáylá bałı, imamıñ ⁽²³⁾bałı dın. bunu bõle oħudu da gastede, sèn reklámci mısıñ, bałcı mısıñ, ⁽²⁴⁾sen imam mısıñ? bar bar bāryá adamlar, sen niye górev yáPmíyoñ, ⁽²⁵⁾démiyá. múhdü biTmiş.

Yeni müftüye söylemediniz mi?

⁽²⁶⁾oña ben kendine dēdim, bu míydı ilerikīdi. defderi aldı, burda kēdi ⁽²⁷⁾bişdi yazıyá. hocám bu ğalem yazıyá amma sen dā bał yémediñ, bałı ⁽²⁸⁾var bunuñ haberiñ_olsun. vaļlahi bõle dēdim. hocám sen dā bał ⁽²⁹⁾yémediñ. bem dēdi rüşvaT mı yiyorum dēdi. hayır, saña rüşvaT ⁽³⁰⁾yiyáñ démiyem, bałı çoğ daTlı bunuñ diyám dēdim. annadı zāten. ⁽³¹⁾bunuñ bałı daTlı, dā sen yémediñ işaļlah yémeñ. yēdi, bitdi. u geliyo ⁽³²⁾oña şikāT_ediyoğ. yá bi yoļ kóye gel de topla bi cuma gún milleti, ⁽³³⁾cumayá geliyoruz burıyá. ğomşular, kóylüler, memnun musuñuz bu ⁽³⁴⁾hocáñızdan? yoğsa bu garerleme mi arada patçáTdan mı şikāt yápiyá, ⁽³⁵⁾hepiñiz mi şikāTcısıñız, nasısıñız? sor bi yá cómāta, baħaļım ne diye ⁽³⁶⁾millet. öyle sorma yoħ. orda gidioħ. tamam dī, tamam tamam

Şuraya bir bak.

⁽³⁷⁾ğapıyí ğapattı aslında múhdüse óle bi hocá sēşmesi lāzım ki bana ⁽³⁸⁾bile dīceķ ki oħu baķım, buráyá geliyáñ_amma namaz ğılmayı ⁽³⁹⁾biliyoñ mu, oħu baķım. ğurban_oluyum bóle hocıyá, ámmá burayá ⁽⁴⁰⁾nerde

Yahu muhtarım siz ne yaptınız böyle?

⁽⁴¹⁾bu bõle avrupa, orcinál

Ben olsam bu kapıyı çalar götürürüm.

⁽⁴²⁾sókebilse gótürüdü de. cenāze menāze oļdı zaman yemek yēniyo bu ⁽⁴³⁾tarafda.

Ben On Dokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğretim üyesiyim. Kavak hakkında kitap hazırlıyoruz. Köyün büyükleri neler biliyor, onları araştırıyoruz. Sizin isminiz ne

⁽⁴⁴⁾benim_ismim ziyá

Kaç yaşındasınız?

⁽⁴⁵⁾ben aTmiş yášımdayım, aTmiş_ikiye bilán dēdim de dōmda aTmiş ⁽⁴⁶⁾yášımdayım.

Sizin isminiz ne ?

⁽⁴⁷⁾benim *sami ğaya*

Sizin yaşınız kaç?

⁽⁴⁸⁾elli doḡuz aTmiş, ó aralarda.

Siz ?

⁽⁴⁹⁾ali ġayá

Yaşınız kaç?

⁽⁵⁰⁾aTmiş dört

Burda bir sülale mi var?

⁽⁵¹⁾var bi kaş dène var. dórT tène falan var.

Buraya niye Demirci demişler, büyüklerinizden hiç duyar mıydınız?

⁽⁵²⁾ne bilim ben, önce gelen_adam demirci mîmiş de. demirci daḡımı var ⁽⁵³⁾borda. demircilik dèvam_èdiyádu yáni. demir dōlen bir kórúk vardı. ⁽⁵⁴⁾kórúk demir yápılan böle demir_usdası varıdı. bêlhi de ⁽⁵⁵⁾öndan_olabilür yáni. demirciler varımışdu diyám ben, ó zaman. ⁽⁵⁶⁾demirci kóyú dénmiş.

⁽⁵⁷⁾bòranuñ_ismi deḡşmedi dā

⁽⁵⁸⁾bòraniñ_ ismini dèḡiştümediler, tē èsgiden demirci bóra.

Tarihi de çok eski zannedersem.

⁽⁵⁹⁾èsgî

Büyüklerden falan hiç anlatan yoktu deḡil mi?

⁽⁶⁰⁾biz dèjl benim bâbam sèksen dórT yášında öldü, u da bilmiyodu ⁽⁶¹⁾buranıñ ġuruşunu. bazen şundan biliyám yáni dèrdi ki yáv sap ⁽⁶²⁾ġetirüyoz óküzüne aşādan, yáv be adam neye çıġdıñ burıyá dèrdü yáv. ⁽⁶³⁾insene aşşāda burıyá çıġdıñ, sürü sahibi mîdiñ neyidiñ de burıyá ⁽⁶⁴⁾başdan ġèldiñ dèrdi rahmeTlik bâbam. önnar da bilmiyālar yáni. bu ⁽⁶⁵⁾kóyde dōmuşlar bilmiyālardı.

Küçüklüğünüzde buralarda yaşantınasıldı ne ile geçiniyordunuz?

⁽⁶⁶⁾aynı yáv aşşā yoḡarı, rēçberlik.

Herhalde dışarı çıkma falan yoktu?

⁽⁶⁷⁾yıydu yıydu burdan dış dèvlete bilán giden_olmadı. inşāTcılık, ⁽⁶⁸⁾çocuglar sıvacılık bilmem böyle bi şeyler.

Bu köyün bir de sıvacılığı meşhurmuş öyle mi?

⁽⁶⁹⁾bu kóyüñ aşşā yoḡarı hamadım var_amma bunnar heP sıvacı. inşāT ⁽⁷⁰⁾sèkdörü ġuvetli yáni yápım, sıva.

O caminin yapımında da

(71)bu cáminiñ êkseriyetini gendü kóyümüzüñ çocuğları yáPdı suvasını (72)muvasını hep.

Kırklarda falan büyük bir deprem olmuş, onu hatırlıyor musun?

(73)olmuş_ama ben çocuğmuşum_u zaman. déllerdi, ben beşikdeymişim, (74)benim beşimi alıp evden kaçmışla. öle déllerdi, ben o zamannar (75)dömuşum.

O zamanlar öşür falan alıyorlarmış, hatırlıyor musun?

(76)helbet tabé, harman dödükleri zaman hemen öşürcü gelip hemen ölçā (77)dağıyoğlar, ölçek diyoğardı ténékeniñ yárimına. hemen kaç kile (78)ékiniñ geldi, atuğ önnariñ ó zaman bi garellemesi varıdı. kile déllerdi. (79)bi kilede bir_ölçek, iki kilede iki ölçek óle ölçúp ağığlardı.

Hayvanlardan ne kadar alıyorlardı acaba?

(80)háyvannardan sırgaT sırgaT diye bizim çocuğlümüzda hamamda (81)sağladığlarını biliyām ämmā kaç lira aldığlarını hatırlıyámıcám. (82)ufādım_u zaman biraz aTmiş gurusu mu alıyoğlardı. şimdi davarı (83)sáydıla, óte mālleye gelmişle dēnce unnara verilen bilgiden dört beş (84)dēne davar fazla. para vermiyelim dē noksan söylemiş bábam. (85)hamamlığ délleridi eşgi evlerde hamamlığ. şimdi banyo yáPdıla, (86)hamamlıdı óraniñ_ismi. orıyá üş dört dēne davarı soğuğ. davağlar (87)bāri dī yazıyáıla seniñ gibi memurđar geldi. orda geçi bē dērdi. hağıları, (88)kilimleri yátáđları yıdığar orıyá ğapu mapu yođ gibi aynı. orda (89)bāriyorsa atuđ yá bāçede dīceñ bārdı yá tam da bārdı o gūnnere (90)gavuşđuđ yáni.

(91)devletden mi sađlayacáđlar?

(92)devletden kaçırıyáđlar. aTmiş gurusdan kaçı adam, aTmiş gurusudu dī bağ.

O zamanlar büyük para.

(93)zāten geçi saTsañ_aTmiş gurusu yapmıyá u zaman. öle dā

O zamanlar gelip buğdayı falan ölçüyorlardı değil mi?

(94)helbet, harmanı dödüñ, çeci çığardı mı hemen ölçā atıyoğlarımış

Peki, onu kendileri mi götürüyorlar siz mi bırakıyordunuz Kavak'a?

(95)önnar yıyo bi tarafa alıP götürüyola

(96)bi yere toPluyola. mesełá kóy cāmisiniñ, herkes burıyá çuvađlarla (97)gētürü, burdan yükledi mi yörü.

Eskiden Hıdırellez günü kutlar mıydınız buralarda?

(98)hıdırellez gine sáyđı yapardığ hıdırelleze. o gún iş yapmoğ biz (99)hıdırellelezz gūnü. hiÇ işe gitmek.

Neden yapmıyorsunuz?

(100)bi báyram gibi, gèzerük, yımurta gáynadulla. bi yáni bi sèyhaT (101)yápa||a o gún. hālen devam_eder.

Özel toplandığınız yerler olur mu?

(102)o|an yèrler o|u. buza..... gidelle òle bi soq| su başlarında kèselle yèlle, (103)ziyāfeT yápa||a yáni.

Büyükleriniz size derler miydi şunun yüzünden yapmıyoruz diye? Bazı yerlerde diyorlar Hızır ile İlyas kavuşuyormuş.

(104)şimdi yeşil yáPra| gırarsañ déllerdi bāba|arımız, bir damarıñ gırur bi (105)da| gırarsañ bi damarıñ gıruyámuř iki da| gırarsañ, böyük gırarsañ (106)goluñ gırur déllerdi bize. o gún şimdi biz òle geli, iř yápmo| yáni. (107)isterse çapañ orāñ gā|sın çapa vurma yok_o gún. şimci otu kèsdi mi (108)damarıñ gırūcāg.

Bazı yerlerde de o gün eve odun, su getirmezlermiş eve. Sizde de var mı?

(109)òle bi şey yo|. dādan odun modun kèsme yo|. diyām yā bi çöp kèsseñ (110)bi damarıñ gıruyomuş.

(111)yeşil_o|an bi řè y goparılmaz yáni.

Burda güreş geleneği var mı?

(112)güleş gèlenè yoğ bizde. èsgiden báyramlarda yáparduđ.

Mesela düğünlerde falan .

(113)düünlerde o|urdu èsgiden güleş. devam_ederdi.

Bayramları eskiden nasıl yapardınız?

(114)şimci, bi ara bizim çoçuđlūmuzda, řu ařřāda bi cāmi çıkıyoñ yā, (115)cāmiden gèçeyān dèrede. bu beř_altı yeđi kóy u cāmiye top|aşuduğ (116)biz báyram namazında. bura|arda řey gı|ınmıyordu báyram namazı. (117)orda böyük bi tahta cāmi varıdı. bu garşiki kóyler u *germiyan*, (118)gulan şimdi yèni gún_o|du yā, gulan kóyü. çerkezler bizim bura, (119)çiçekyāzı beř_altı kóy. piriç, yarımşar kilò piriç, hani pi|āv (120)gazannarı gáynardı. orda helva yápa||a evlerde. èkmek, hèlva, pi|āv (121)düzenneniP sufra o böyük çayırda meydanda òle bi báyram yáparduđ (122)yáni.

Bayram sabahı mı yapardınız?

(123)báyram gūnü. báyram namazını gı|dı|dan sōra orda báyram_o|udu. (124)ondan sōna èrtesi gūnú de burda mezařlıgda iki kóy güleř , gine piriç (125)miriç biřirürdük

unnardan_áyrí. gúleş_oluşdu yáni. gúleş yáparduđ ⁽¹²⁶⁾iki úç kóy bir aríyá gelip, gęşlik gúleşüđü.

Bazı köylerde şeker bayramından önce, arefe günü, iftarı beraber açıyorlarmış . Sizde de var mı?

⁽¹²⁷⁾aķşamina yemek çıķıyo, aķşam sufra geliyo aķşamları. ⁽¹²⁸⁾báyram_ aķşamı suFra çıķar arefe gúnü aķşamı. çok kóyler ⁽¹²⁹⁾devam_ediyo da biz bu inşāt_ oldúndan bir_iki senedir bura hava ⁽¹³⁰⁾yāşlı gęşdi báyramda. suFra gétiremedik yáni.

Devam ettirecek misiniz?

⁽¹³¹⁾étdürücem nasiP_oluşsa étdürücāz . daha güzel bi şeyler ⁽¹³²⁾dúşünüyoruS yapabilsek gúcümüzce yáni.

Peki kurban bayramında kurbanları toplu mu kesiyordunuz?

⁽¹³³⁾ğurbannarı bu iki sénéye gadar gine ó da bu inşāT doļayısıyla dāļduđ, ⁽¹³⁴⁾heP bōle meydana gótürüdük bi yere. herkez ğurbanını késerdük, ⁽¹³⁵⁾etleri de páy yáparduđ, garişduruduğ. birer tarafını faķır páyí diye ⁽¹³⁶⁾áyırurduđ unuñ. faķır páyí dérdik_unu. yarusunu faķır páyí áyiriyoduđ ⁽¹³⁷⁾şimdi ónu bōle. meselā gāç tene seniñ misaFiriñ var. gāç páy ⁽¹³⁸⁾yápöcuđ seni? unu beş, u üç, u yedi, u sekiz. gāç páy var? iki yúz. iki ⁽¹³⁹⁾yúz páy yáparduđ sırayna eti. sıradan isim oħurduđ, memed gel páyíñi ⁽¹⁴⁰⁾aļ, āmet páyíñi aļ etler de ğaruşudu herkeS biribirine öle yápíyoduđ. ⁽¹⁴¹⁾yalıñız bu iki senedü bu cāmī yıķduđ buralar inşāT baķım_oldúndan ⁽¹⁴²⁾işđi dāTduđ yáni. herkes posta posta késti orda orda.

Herkes alışıp öyle devam ederse.

⁽¹⁴³⁾aļıřısa, atuğ bilmiyem. istekleri bili

⁽¹⁴⁴⁾bōle gider bu

⁽¹⁴⁵⁾samimiyetler sevgiler tabé. ā bō muħdallıķ seçim görüle aynı ⁽¹⁴⁶⁾hökümet gibi better bi şeyler. millete biraz sérinnik goydu yáni bu ⁽¹⁴⁷⁾işler.

Yahu siyasiler başta öpüşüyorlar, biz niye bu kadar bozuşuyoruz?

⁽¹⁴⁸⁾kóyler şimdi dā kótü oldu siyasetden.

Gel otur amca, merhabalar, isminiz ne , yaşıınız kaç?

⁽¹⁴⁹⁾kāmīl daş, yétmiş beş faļan ó civarļarda

Demin depremi falan sordum, sen hatırlıyor musun?

⁽¹⁵⁰⁾hangisini soruyoñ iki séfer_ oldu ama.

Şu Erzincan depremi olmuş, buraları falan sallamış.

⁽¹⁵¹⁾ğırħ_ ikide mi çoğ_ ilerlerde ó

(152) *ilādikde* yıhıldı birazcık, bi de bezirgan işde yıhıldı. *ilādikde* yıhıldı (153) amma azıdı *ilādñki*.

Buraya hiç vurmadı mı?

(154) vurmadı, vurdu da saılandı yıhamadı yáni yığmadı yáni. ğıyamadı bize

Bir de kırklarda peşpeşe büyük kuraklık olmuş, onu hatırlıyor musun?

(155) otuz beşde

Ne yaptınız o yıllarda?

(156) *nābacáñ* _ işde, olan da olmayán idare etdi işde.

Bazı köyler ta Çarşambalara falan gittik diyorlar.

(157) bura da gitdi. misir getüdüler çarşambadan, olan yerden tā gáč sene (158) orda misir getürdü adam, iki ténéke misir yúklendi gēldi borda yēdi. (159) *samsunda* paráyna ekmek buıamadılar. incir, püsküvet bunnar galtur (160) dediler , yētmedī ki , millet _ aç. öyle günner gēşdi işde, çok zaman.

Sen ne yaptın?

(161) ben bi āların dáyđım. dēvlet dáydı. ó sene idare (162) etdük _ işde. beni idare ētdüle ben idare edemedim de. beş kişīdi, (163) *karneynedi* ékmek, birer parça ékmek veriyollardı. (164) *bunnarıñ* _ ékmēnden fazla oluyodu benim. öylelilen zaman (165) gēçürdük, ó gışın. sōra işde ékiner _ oldu , günner gēşdi *allā* şúkür. (166) neden soruyoñ bunnarı sen?

Kitap yazacağız da buraları araştırıyoruz.

(167) ğuraklı mı yázcáñ , sen bolıú yázmañ ilázım. eşgi ğuraklı geleceşe (168) bizim _ işimiz kótü. bolıuk gētirmeñiz lázım.

Yeni gelen nesil de öğrensin, diyoruz.

(169) şimdiki çöp bidonlarına atıyoıar ékmā

Burada türbeler falan var mı?

(170) burda bizim nezarda var. şu arada var bi dēpē evliyá diyáıar.

Kerameti var mı?

(171) önu bilmiyorum

Sizin mezarlıktaki evliyaya niçin geliyorlar?

(172) toprağ yiyen, işiyen çocuğ olursa, sivilce faıan çıqdı zaman onu (173) dolanıyoıa

Daha başka evliya var mı?

(174) yoğ, bōrda yoğ.

Köyünüzün bir sorunu var mı muhtar?

(175)hocá sorunu var_ışde. hocá yoĥ. yolumuzu górdúñüz, yol hiç, madara, (176)hiç yol yoĝ.

Burda da tutmaz herhalde bir sel oldu mu alıp götürür .

(177)gótürü, yáma var. burası dē yétmiş_altıda, undan bu yána dōru dürüs (178)yol yápılmadı yáni. gışın dōru hiç çalışmıyo

Kōy hizmetlerine gitmiyor musun?

(179)dā yēni işde. şimdi ēsgisi gibi kōy hizmeTleri de şey_étmeyi. (180)dozer_alıcañ mazutunu vericeñ de alıcañ. öyle yáparsañ öncelik (181)alıyañ, veriyolla. yoĥsa mazutu vermeseñ yoĥ.

Burada dozerlik bir iş yok. Buralara çakıl dökülmesi lazım herhalde.

(182)řu anda dozer yoĝ da misalını ĝonuřuyom ben hani. bi řey déseñ, (183)adam ne var. hemen mazut. yáv dēvlet bizden faĥır mı ? biz borda zāten (184)mahrımıyet bōlgesindeyiz.dēpeniñ dorūnda. burda hiř bi ĝeçim sālıcág (185)bi řey yoĝ. inřāTdan adam āřama gada on lira alıyo, on_iki lira (186)harcıyo, iki lira da borşlu. amma işde vatan bulunmuş ūrařıyoĝ işde.

(187)araba çıkmıyo, hiÇ çekmiyo

(188)yol yoĝ çünkü. çámurdan çıkmıyo araba. ā bu seçimdem_önce burıya

(189)gelemiyolardı. yolu yápacaĝlardı baĥ dā ne ses var ne soľuĥ.

Burası herhalde geçinmek için hep dışarı gidiyor deĝil mi?

(190)inřāT sektōrüne, ĝeřleren kimisi *ısdambuľa* kimisi bursıya *antalyaya*

(191)gidenner_oluyo.

Yurt dışına giden yok mu burada?

(192)şu anda yoĥ

Aslında yurt dışına açılıydınız daha iyi olurdu herhalde.

(193)iki ĝiři gitmiş ĝelmiř zamanında. yáv yurTdışına gitmek çoĝ mesele (194)şimdi.

şimdi mesele, zamanında

(195)bu da ĝitdī de ne oldu ĝeri ĝeldi.

(196)ben_aTmiş dokuzda yurT dışına gitdim_amma ó zaman adam (197)arıyalardı gótürmeye. amma şimdi rúřvatıne gidemiyosuñ

Niye geri geldin ki, beĝenmedin mi?

(198)hoşuma gitmedi, ne bilim hoşuma gitmedi işde. orası şimdi, aslında (199)baĝma *türk* milleti para üçün ne oľsa yápī. orası baña ĝalırsa (200)*müslümana* layıĥ bi yēr dēil. niye dīceñ. sen parañı bil, hayır. adam (201)öñce yīĥanıya óndan sōna ĝarıyna yátī. baĥ

türküñ_aksisi bu önce ⁽²⁰²⁾yīḥaníyána óndan sōna ġaríyná yátī. gidī fırında èkmek yapī, yèmek ⁽²⁰³⁾pişiri. bunnarı müslümannā düşünüseñ bu para haram_oluyu, ⁽²⁰⁴⁾yáramíyá. boş ver yáv bóyle gelmiş bóyle gider déirseñ eyi.

Doğru, sen de haklısın. Herkes senin gibi düşünemez işte.

Adı: Fikri Binay, Şerif Efe

Yaşı: 71, 74

Yer: Dereköy

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya neden Dereköy demişler, bliyor musun amca?

(1)vaġla işde ġuruġuşuna *dereköy* demişler. aġtuġ ne bilim bèn, hër kóyüñ (2)bi ismi var.

Büyüklerinizden duyduğunuz bir hikayesi yok deġil mi?

(3)yoġ yoġ. zâten biz daha tarihî evellerden biz asyâdan *ort-asyâdan* (4)gëlme bu *türküye*. gëlen gëlirken işde, o âlar kimlerise üç yüs sène (5)bêş yüs sène demişler ki ben buríyâ yerleşim, sèn oríyâ yerleş hani (6)işde biliyõñ dünyâ harPden harbe deġmiş. boríyâ yerleşmiler *dereköy* (7)demişler.

Siz küçükken buraların durumları nasıldı, nasıl geçim sağlardiniz?

(8)şindi éFendim, benim çoġuġlümde ben saā dım. bān on yaşıma ġadar (9)sāhi aç böyüdüm hani. şu ortam var yâ şu ortam yaşamaK yāni, iki yüz (10)yirmi lirā aylıġ-alıyom, hanımle ikimiz. bi õlum vardı başçávuş öldü, (11)doKsan yedi yılında.

Allah rahmet eylesin, ne oldu?

(12)*añġarada* ġalPden gitdi. bi õlum vardı on sehiz yaşında ò da (13)ġızılıрмаġda boġıldı. torunnarım var şimdi. u zamannar devür kötüdü. (14)şindiki bu devür çoġ-eyü. bizim zamanımızda yémeye êkmek (15)yoġdu.yaşamaK çoġ-eyü.

O zamanlar ne ekip ne biçiyordunuz?

(16)arpa, būdáy, pancár, mısır, fasille bunnarı êkīdik. yine aynı (17)devam-édiyò, deġşen bi şey yoġ. şimdī pancarı ġtsdılaġ. ġomşularımız (18)êkiyâ, on dónüm-êkene iki dónüm verī, yīmi dónüm êkene bêş dónüm (19)verī. ġeçim, rêçber husūsuna ġeldi mīdi ġeçim daralđı. baġ, direkdör (20)çıġdı bi dónüm çifti, om bêş yīmi milyān êkemeyi, arazí boş duruyò, (21)arzuñ yétmeyi. êkseñ zaten hepisini, hêpisi bi millār yáPmáyi, alđuñ (22)māşı da sêkiz yüz milyōna çıġmáyi. şindi baġ, vesāite bindi yá. u (23)zaman hërkeziñ óküzü varıdı. bi çit-óküzüñ peşine bi adam ġidiyo. (24)õñunde biri iki de ġazmacı varıdı, bõleydi.

Eskiden öyle mi yapıyordunuz?

(25)öleydi öleydi. şimdik diräkdör çıhdı. yirmi dönüm tarlayı bi günde (26)ëkdiriyú tamam işde. şu durum memnünük. şu durumdan memnünük (27)hani memnün olmayı bilmeyim, ben memnünüm hani.

Nasıl geçiniyodunuz amca, şimdiki gibi pazar falan yoktu öyle değil mi?

(28)youdu, az gavaKda ufağ bi bazar varıdı şöle. orıyá gidiyoñ, ordan bi (29)şeyler alıP gélisiñ, haftadan haftıyá. şimdi her şey géli, baK zèPzeci (30)gélmiş orda, patatisci gélmiş moturunan. èlli aTmiş dene ènekli var (31)bu kóyde efendi, bèn saā dīm. alıyoñ on liráyá bi haFta gidī.

O zamanlarda kavun, karpuz falan yemiyordunuz değil mi?

(32) nérde, yiyemezdik yā! domatis youdu, ğarpuz youdu, ğavun youdu. bi (33)pirasa, pāncār , bi çürük elma hiş bi şey youdu.

- (34)bi tek çorbadan başga hiş bi şey youdu.

- (35)yávan çorba, youduñ varısa, ināñ var.

Kışın ne yapıyordunuz?

(36)aynı işde būdáyı ambara ğoyuñ, ūdüyoñ dēmende.iri yarı, onu (37)ëleyiP eleyiP

Bir buğdayla kış geçer mi ya?

(38)gēçī efendi gēçīdi.mısır fasille işde bōle, çorba ğoyūduñ. şindi çorbáyı (39)yiyeñ yoğ. bèn ğalkıyım efendi. dā sorıcañ bi şey varısa ābiye soğ, (40)biráz önce gidīm

Allah razı olsun sağ ol. Sizin isim neydi amca?

(41)bēnim ismim *şerif efe*

Sizin yaşınız kaç?

(42)yāşım yētmiş üzerinde. yētmiş beş, yētmiş yedi işde o aralarda.

Amcayla emsalsiniz o halde.

(43)ëvet āşşā yoğaru, ğomşumuz yāñın ğomşumuz.

Biz, köyün geleneklerini göreneklerini araştırıyoruz. Yaşlı amcalar ne biliyorlar onları da öğrenmek istiyoruz.

(44)efendi bèn, bin doğuz yüz otuz dōmluyum. yāşım yētmiş üç yētmiş (45)beş işde o aralarda. bēlki dā fazla , u zaman adam dē yedi sēkiz yāşına (46)girince yāzdırıyodu çocūnu. nérde hemen ğavā nūfusa gidiP de (47)yāzdırcág şey edecek. adam şimdi çocuğ bu gece dōduysa yārın (48)zabahlēyin yāzdırıyo hemen. bèn çocuğlūmda, işde bin doğuz yüz (49)ğırğlarda ğırğ beşlerde falan bābam saıdı. bābam çoğ geçimli biri, iyi (50)bilen bi adamdı. bizde böyle ğoşmağ için oküzler, kómüş (51)tarlağ için

bafradan gétürüdü. *bafrada* eyi cis *háyvannar* varıdı. *anam* ⁽⁵²⁾*böle* oturudu, *sékmene* oturudu *ā böle*. *bi baħır ç..... böle bi kómüşten*, ⁽⁵³⁾*böleydin*. *fagaT* bu *böle* *dévam*—*ét*di *biráz*, *dört ğardaşuğ* *biz*, ⁽⁵⁴⁾*bábam*—*öldükden sōna*, *o óküzler móküzler* *dörde bölünden sōnā* ne ⁽⁵⁵⁾*düşer dört ğardaşa*, *birer parça düşdü*. *hiÇ* *bi şey* *yoğ*. *ondan sōna* ⁽⁵⁶⁾*cenābiaġġah*, *her şeyi* *vér*di. *ā* *bu cámi* *var yá múbárek yá bóra*, *ēr* ⁽⁵⁷⁾*..... geçinmeyi de bilirseñ aġġah* *hér şeyi* *verī* *adama*. *faPriħalarda* ⁽⁵⁸⁾*çalışırdım*, *satamáyıdı* *maġı* *adamlar*. *ben* *de fírín yáħīm* *urada*, ⁽⁵⁹⁾*usdayım*. *adamlar* *maġı* *bi tüşlü* *satamáyıdı*. *berikilár ğırħ ğuruşa* *veriler* ⁽⁶⁰⁾*kirémidi* *u ğırğ* *běş ğuruşa* *verī*. *bunnara* *diler* *ki ğırğ* *běşe* *verdik* ⁽⁶¹⁾*saħın*—*aşşā* *verme*. *óbürleri* *satī*, *bunnar* *satamáyılar*. *sōra*, *bunnar* ⁽⁶²⁾*böyle şey*—*éderken*, *bi ğún yázāneye* *girdi şóför*, *çıġdı* *dışarıyá* ⁽⁶³⁾*arabasına binī*. *nere gidīñ* *dédim*, *dédi* *ki yáv şorda ğırġa* *veriyo* ⁽⁶⁴⁾*faPriħa* *ki* *remidi* *bunnar ğırħ* *běş dī*. *gider* *órdan*—*aġırım*. *sén* *ġel ğırħa* ⁽⁶⁵⁾*vericēm* *ki* *remidi* *saā*, *adamı* *indirdim* *minibüsünden*. *nası* *vericēñ*, ⁽⁶⁶⁾*dédi*. *saā* *yüz*—*elli* *ki* *remi* *fazla* *vericēm* *dédim*, *áyní* *ğırħa* *düşer* ⁽⁶⁷⁾*dédim*. *něyse*, *çekdim*—*arabayı* *yükletdim*, *yázānede* *ğırħ* *běşden* ⁽⁶⁸⁾*hēsābını* *górdü*. *bunnar* *bilmeyīdi*. *böyle* *bi böyle* *iki böyle*, *..... altı* ⁽⁶⁹⁾*gibi böyle*. *zabāna* *ġelince* *..... arabandan* *yük*—*eniyo*. *bunnar*, *haberi* ⁽⁷⁰⁾*yoğ* *fazla* *şey* *verdimden*. *yüz*—*elli* *ġişi* *çalışır* *fabriħada* *.....* ⁽⁷¹⁾*fabriħadan*. *kimisine* *yüz* *verim*, *kimisine* *yüz*—*elli* *verim*. *bén* *bi haFta* ⁽⁷²⁾*işe* *ġeşdükdén* *sōra* *işi* *örendim*, *alışım*. *ā* *bu zamannardı*, *paturonnar* ⁽⁷³⁾*ġeldi* *arabayná* *.....* *hēPisi* *de* *. durahlar* *déller*, *bābası* *ġardaşları* *faġan* ⁽⁷⁴⁾*ġeldiler*. *yüz*—*elli* *ġişi* *faPriħada* *çalışır*, *dört* *dene* *çávuş* *var* *faPriħada*. ⁽⁷⁵⁾*sélámünáleyküm*—*áleykümseġám*. *çávuşa* *dédi* *ki işciyi* *toPġa* *dédi*. ⁽⁷⁶⁾*yüz*—*elli* *ġişi* *cumuriyet* *meydanı* *gibi* *toPġandı* *böle*. *arħadaşlar* *dédi*. ⁽⁷⁷⁾*biz* *olaġım* *olmáyalım*, *ġece* *ġündüz*, *ġece* *ne* *ki* *remidi* *satıyāñ* *sen*, *nası* ⁽⁷⁸⁾*saTmáyla*. *ġece* *ġündüz* *bu* *faPriħayá* *şéf* *ġonuşur*. *ġece* *de* *satar* ⁽⁷⁹⁾*ġündüz* *de* *satar*. *hadi* *hérkez*—*işine* *dédi*.

Senin için mi dediler?

⁽⁸⁰⁾*bénim*—*üçün* *diler*. *arħadaş*, *cenābiaġġah*..... *bu ġünnere*. *eer* *bén* *haram* ⁽⁸¹⁾*yéseydım* *samsunda*, *istesyánda* *bi* *évim* *dā* *oluşdu*. *bi* *évim* *var* *şimdi*. ⁽⁸²⁾*faġaT* *émin*—*ol* *arħadaş* *yaradan* *var*, *böle* *bir* *lirá* *ġeşmemüşdür*. *bélki* ⁽⁸³⁾*cé**bimden* *para* *onnarıñ* *şeyine* *ġarışmışdır*, *bir* *lirá* *yememişüm*, ⁽⁸⁴⁾*aġġahıma* *soñsuz* *şúkürler*—*oġsun*. *bu* *iş* *böle* *dévam*—*ét*di, *bugüne* ⁽⁸⁵⁾*ġeldim*.

Amca, bu kiremitin yapılışını baştan sona bir anlatır mısın?

⁽⁸⁶⁾*éfendi*, *topraġları*, *bu* *ki* *remidiñ* *mādeni* *bu* *şehirden* *ġelī*.

Ne toprağı bu?

⁽⁸⁷⁾toPrağ bu, bayā bildūñ toprağ bōle. ğazmáynan ğaziyōllardı işciler, ⁽⁸⁸⁾motuğlar, arabalar ğelirdi dođduruláydı ordan dōru faPrıķáyá ğelince, ⁽⁸⁹⁾havuzlar vardı ıslamak_ıçün, orıyá doğduruyolardı. ordan da su ⁽⁹⁰⁾vérilerdi ıslanīdi. ordan da makineler vardın, hamur yuñuru gibi ⁽⁹¹⁾makineler. onnar da bōle ğalıP gibi çığarıdı aynı şey gibi. bōle késer ⁽⁹²⁾késer bōle, makine basardı yoğardan, kiremit yápardı. usda alırdı ⁽⁹³⁾ordan, vérürdü şeye yanda bi adama, adam da bōle şeyler vardı ⁽⁹⁴⁾sēhbālar. sēhbāniñ_üsdüne ğoyársıñız, ğıyılarnı tıraş..... kēnarlarını. ⁽⁹⁵⁾onnar ğafese gider, ğafesde kiremit_olarak orđarda ğurur, ordan da ⁽⁹⁶⁾fırına gider.

İlk önce orda kuruyor mu?

⁽⁹⁷⁾orda ğuruyu, ğuruTma yeri ora. ğafes dēdīm var yá ğuruTma yeri ora. ⁽⁹⁸⁾yás_iken orıyá ğoyársıñ, orda ğurur. ordan da alır fırına gótürsün. ⁽⁹⁹⁾fırında éteş ile bişer, aluđ fırınıñ dışına çığarısın.

Fırın büyük mü oluyor?

⁽¹⁰⁰⁾fırın bōyük_abi sēn ne dīñ! bēn aşşā insem de sēne góstersem. var otuz ⁽¹⁰¹⁾metire uzunlū.

Neresinden yakıyorsunuz onu, içinden mi yakıyorsunuz?

⁽¹⁰²⁾bunuñ içi yánī. ordan doğdurarağ ğelī, ğapağları var orda, ⁽¹⁰³⁾şēlerde,ğamara diyōđ. hēr ğamaranıñ iki üş dēne ğapā var bōle. unnar ⁽¹⁰⁴⁾doğdurarağ gidī, bēn de bōşderesī yáđarađ ğe..... u şēlerden, bu öteki ⁽¹⁰⁵⁾yándūnu bilīm ben bişdūnü. şindi çörāñ bişdūnü ğadın bilmez mi. ⁽¹⁰⁶⁾yoğardan bağıyom bōle bişdūne. áteş bi yándan çekip, bi yándan gidī ⁽¹⁰⁷⁾böyle yánarađ yánarađ gidī unnar dışardan bişmüşünü çığarılar ⁽¹⁰⁸⁾dışarıyá. óñünden şeyini doğduruyılar kiremidūñ.

Adı: Mehmet Dinler

Yaşı:51

Yer: Dura

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

(1) yáPmâyá çábalayıK_ ama bāzı şeyler bilgisizc_olı işde.

Besicilik mi yapıyorsunuz?

(2) şeyé dönecém yav üretime.

Süte mi?

(3) süt déil aslında da danasına, damızlılı yetişdirəcək.

Kaç mal bağlıyorsun burada?

(4) burıya otüs iki.

Kurtarabiliyor musun, kâr edebiliyor musun?

(5) yav édemiyoh_ ama nāpıcañ? édiyöh éTmiyoK dēl édiyöh ğurban bizı perışan_étdi.

Kurbana gittin mi?

(6) tabı canım

Nere gittin?

(7) *samsuna*

Neresine gittin oranın, hangi pazarına?

(8) şeydēydim sāntıralıñ_ altındā.

İnsanlar oradan hep geri götürdü malları.

(9) süT falan varsa bize birér bardaK hazır varısā, évet...

Burası Duraköy değil mi amca?

(10) *duraköy.*

Sizin isminiz ne?

(11) mehmeT dinlér. seyiT déil de direk *memeT dinler.*

Seyitlik falan yok değil mi?

(12)yoḥ, vār *seydikébir* vaṛ yá *lādik*

Yaşınız kaç?

(13)sīgára vèriyim mi?

Ben vereyim.

(14)niye sén vèriyîñ? sen benim misāfirimsiñ. yāşım doḥuzyüz_ēlli (15)üç_olduyuna góre ne olúy? elli bir yāşında

Buraya neden Duraköy diyorlar, büyükleriniz size söylerler miydi?

(16)çoK bóyüg bî soru da onu çözemem ben yā. onu bi tek şey biliyā yā.

(17)basit_önu bulmaK bilmek *seyid_āmet tura* vāṛ yá üníynān_ābim bu (18)işlerner çoK düşdü pèşine de bunu çözdüleridî önnar. gelişlerimiz (19)*tīrabzondan* gèlmeymiş buríyá bunnarî falan heP buldularıdı. (20)benim_ābim de yükseg_ohul mēzúnú ünüversitē mēzunu ama bitTi (21)emeklî_öldü. siziñ góreviñ ne yāni?

Bu köylerin durumu hakkında araştırma yapıyorum.

(22)*gavāk* gèneli alıyor dī mi?

Evet, genelini alıyoruz.

(23)kóy dēil yá! teK kıy dēil.

Bütün genelini alıyoruz.

(24)nasîl ne ānnaṭim ben saña şimdî

Burada geçimi nasıl yaparsınız, neyle geçinir buranın halkı?

(25)buranîñ *gavāñ* geçimi çoḥ dar gèrçekden. baḥ şōle; arāzî az yāni (26)dar_arāzî, èngèbeli arāzî. o yónden arpa, buydáy mısır çoḥ nādir, bu (27)şekil gidiyödu. şeker pancarı oluyödu yápiyoḷlardı gènelde de onu (28)braḥdılar yāni burda findıḥ_olmaz, yetişmiyoḗ. meyvacılıā çocuk (29)meselā yápiyo bān yáPmíyom nē_ölúyō bütün benim çocuKlarım (30)kóyún çocuKları bununı oriyā geçiyō meselā. böyle bi gèneleg var bu (31)mēmleketde. gènelini sóleyom_ama ben saā. gèneli bu yāni, bu (32)mēmleketde bi şōyle bi çalışmā yōK, gólet yapılıyō şuríyā gólet (33)yapılıyō. ne góleti? sulama góleti, içme suyu góleti, ismi bu a_ürda. (34)nāpiyō belediye? sulama gènaliniñ _altını hemēn İmarā_açıyo. ne (35)ölcağ, bēnā yāpılcağ, olur mu bu? yāni şurda bî bēş yüz, biñ dönüm (36)bî arāzî vardı, biñ dönüm. işde çukuraḷāñ _altından kavā gadaṛ (37)uzanıyó bununı şeyi devāmı gènalleriniñ. górdūñ gibi işde góruyosuñ (38)tamāmı ne bu, İmarā aşmış yapı. yā gárdaşım niye yápiyoñ? bunu (39)mādem bu böyleysē git başgā bi düzen yap. hayır hayır, mādem (40)İmara açıcañ mı baraj_ışini braḥ gāl şu mēmlekete búyúK bi (41)kōperatif gur. vatandaşı bir_arıya,

ğırsaļ kėsım burası, fakir hēr bir_ (42) aileniñ en az dōrt çocū var bu mēmleketdē. eñ_ az, on bīr, on_ iki. e, (43) nēluyo ondan sonra? sıamıyo. nēlacağ? büyüğ şeīre gaçıcağ. ne var (44) büyüğ şeīrde? sañāyileşme var ūfāğ bi şey işdē asğari ūcretinēn, (45) ūçyūs yīrmi miļlon lirāynan ev_ alıP ev kirası, sū parası, yīcek, (46) içecek. bunnarı herāļde sōylēmēme gērek yoğ_ amma gēneli bu yāni

Sizin fikirleriniz ne, bunları da öğrenelim

(47) benim fikirim şı mēmlekete bañıñ hukūmetde de var bōle bi dūzen. (48) baña gōre bu ırmaK *mērd_ ırmā* yātāni iki taraFlı tamāmen meyvā (49) yāPmaları gērekiyō baña gōre.

Yetişir mi orada güzel elma?

(50) yētişir, ben yētişdīriyorum_ arħadaş. şeFtālī dē yetişdīriyorum cēvizi (51) dē yētişdiriyorūm elma dā yētiştiriyorūm armuTu dā. bu māmlektde (52) en çoğ olan_ armuT, bu māmleketiñ armudunu hiş bi *türkiyēniñ* bi (53) yeri duTmāz, buyruñ....

Kaç mal var burada?

(54) ēllaltı ēllyedi ābiminen berāberiS al yēānim şunu al sen, ben būnu (55) zāten_ içemem. ben sūd_ içmiyom içseydim benim de bi yerimde (56) bellī oluğ du.

Faydalı diye mi içmiyorsun?

(57) tamam, güzel faydalı da

Sütün içinde ya...

(58) gērçekten_ ama peynir yiyōm, yālan yoğ. sizñ şeydēn bi ōretim ūyesi (59) gēldi fakūlteden vētēriner hēkim şey ōretim_ ūyesi, bayān. dōrt bēş (60) sēne oluyō bağ, *osmana* da sor işde bunnarıñ dāiresinde *osman bey* (61) var. gēzmişler gēzmişler hiÇ bi yerden manda baļāñniñ yāni ūfāniñ (62) ğanını alamāmişler nereleri gēzmişler biliyomusūñ? ama (63) bilemeSSiñiz ki *garanti*, *azağlı*

Gittim, gittim .

(64) yōğ, alamamış.

Niye alamıyor yani sebep ne?

(65) vērmiyor adam, ğış ğünü, ğar burda, neymiş ōlūcekmiş bu ğadar cāhiļ. (66) şurdáyım ramazan ğünü, üç saaT var ifTara bi de *osman bey* zōr mor (67) çihmiş bízim kōyē. çihmam déyi gēlmemiş yāni. bízim şurda bi (68) rampā var yā ōrdān çihāmaSsam dī. ā bu arabaydı ellām. zenciri (69) dañiyı çihiyı, seļāmúnaleyküm aleykümseļām. *memed_ ābi* bōyle (70) bōyle, ğōrdum bayanı. yāv sen niye dēdim

azahlıyá ğarantıyá şorıyá ⁽⁷¹⁾burıyá géziyósúñ? direkmān ğel_ışdē mānda ğanıysa da burda ⁽⁷²⁾tosunısā da dúeyse de insansa da insanlı ğrenmeg_ıstıyosā da sáyın ⁽⁷³⁾hocam aha burda, dēdim.

Taa oraları gezmiş de bir kan vermemişler mi?

⁽⁷⁴⁾yēmin_ēdiyorum zabāh doĥūzdan úçe ğadār, namaz_abdes yoĥ dé ⁽⁷⁵⁾ğarı. hiÇ bi yērde namaz ğılamadım, mūbārek ğúndē orucum dē. yāv ⁽⁷⁶⁾bu de insan diyo bunnar da insan diyo. aşdıĥ_afırı, ğeliñ, nā ğadar ⁽⁷⁷⁾ılazım? aııcaĥ üç ğıram birinden üç ğıram birinden. ne bu, ⁽⁷⁸⁾nē_ıçin?çoraĥ su içıyo déyi, ğanserēloji bundan mı oluyō acabā? ⁽⁷⁹⁾biz_araştırmadayız dıyō. annatıyoz yōĥ, déyi benim malımıñ ğanını ⁽⁸⁰⁾alırsañ bānim malım ölür. bu cehālet déil de ne ğardāşım? yá, ğıtdım ⁽⁸¹⁾orıyá, şey var bizim, müēndis, yāv aĥlıma ğēlmeyi yā *özdemir* ⁽⁸²⁾soyismi yāv. *cezmi özdemini* tanır mısiñ pıroje şūbesinde? ona démiş ⁽⁸³⁾ki yāv bōle bōle ğavaĥñ kóylerine ğıtdım de bōylē oldu *dura* kóyünde ⁽⁸⁴⁾*memed dinler* vardı, ō da benim dāmādıñ ğardeşi, diyo ki yāv o áydın ⁽⁸⁵⁾kişi diyo. türkiyeniñ déil, bāzı ũlkeleri de ğezdi dıyo sen nerden ⁽⁸⁶⁾bulduñ onu? yēmin ēdım maña iki poşet_ıılaç verdi. çaırdı, ⁽⁸⁷⁾telefon_āştı. şu zaman şu aşını yáP, şu zaman şunı yáP, şu zaman bunı ⁽⁸⁸⁾yáP. sen nerde ğaldıñ? diyō. yāv bu millēT ğeride sen ğeÇmişñ deē ⁽⁸⁹⁾uzáyá çıkmısiñ. dēmeg_ıstedım yēēnim şimdī esas ğonumuza ⁽⁹⁰⁾dōnelim; yāni bu mēmleketiñ, nasıl_annatım...

İnsanda da mı var problem diyorsun?

⁽⁹¹⁾insanda búyúğ pıroblem. insan yētişTirilmıyoĥ, yāni sıS şimdi ⁽⁹²⁾ōretim, ne arĶadaş?

Öğretim ğörevlisi.

⁽⁹³⁾ne ğúzel, sen şimdi beni yetiştiriceñ ama ile vālilik veriyō vālilik ⁽⁹⁴⁾ilçeye veriyō. diyō ki ğit vatandaşları yētişdir zirāT üzerine ⁽⁹⁵⁾háyvancılığ üzerine, yálan mı? bunnār siziñ ğānunūzdā tüzūñúзде ⁽⁹⁶⁾yazmıyō, yazıyō. hanı nerde? veyávuT da sen zorlasañ, siz zorlasañız ⁽⁹⁷⁾ben ğēlmıyōrüm ki. bēn hayvan ğúdúcem, ēkinim var, buydáyım var, ⁽⁹⁸⁾mısırım var, ğaçıcaĥ. aslında bu mēmleketde hēr ğún, ğışın, İki sāt bu ⁽⁹⁹⁾milleti ētmek ğerkiyōĥ. ğafasına vura vura hem de ğaymaĥam da ⁽¹⁰⁰⁾ğēlice berāberindē buğún bu kóy_ıse yárin étekı kóy bırgún étekı ⁽¹⁰¹⁾kóy bōle sıráyna dōnecek. vuracaĥsiñ ğafasına. arĥadaş niye ğara maı ⁽¹⁰²⁾yápıyósuñ? ğara háyvannı yāni ğara dedimı biliyōñ mu sēn?

Biliyorum.

⁽¹⁰³⁾ırĥı mirĥı belli déil

Piç mal derler.

(104)pīç mal benim bābam dā ōle derdī piç mal ūraşma bunīyla (105)bāba ē efendi ğücüm yeTmiyō yāv ben_aşı yápíyom ā aşı (106)yápíyōm ben dā sen de ver bundan bi çıhar nēlur ğirmā ōlur (107)bidākine bīráz dā iyi düzeltirsiñ düzene girer e sen (108)buni yáPmaSsañ yáPTırmaSsañ nēlucáh bu (109)mēmlēketiñ_hāli? alıcağ iki kilo süT bēn de alıyom bi (110)áyvāndan yirmi iki kilo sūt.

Sen gerçekten aydın bir insanmıssın

(111)ğerçeg bu yāni. bağ_ışde ğórúyōñ, bağ bēn_ep makináynān. (112)bağ ğórúyōñ de mi? şū ğubrē ēkiy, bū ilāşlıyō taļļalarıñ (113)yábāni oTıarını, şū biçiy, şu sürüy çekiy, bu düzēnlere ğöyüy. (114)ē! yáparsañ_olıyo yápmaSsañ olmuyo ki.

Senin durumun da biraz iyi herhalde.

(115)benim durumum iyi dēil_ışdē. bu çocuğ benim bunuñ (116)bābası benim_arħadaşım oħul_arħadaşı. benim durumüm iyi (117)dēildi ama iyi

Çalışarak ...

(118)tabi, bābadan anadan dēil bunnar(119)hāP çalışmaynan bunnar. dayrede çalışdı bābası (120)yimbeş_otuS sene çalışdı aldı on_iki millár lirá tazmīnat. (121)bān de yüz millár lir_aldım, ğēndi bedeniminen. mēsele bu (122)yāni konu bu. on_iki millár lirā aldı, benim_ābim de aynısı. (123)ben de yüz millár aldım yim beş sēnede. ēmeğlīm ama (124)azmēdiceğsiñ, şu māmlekete zorakiye fiū soħañ_adam (125)benim, şindi ğoruñğayı soħamayorūn, kēndim ēkīm. soyá (126)fasillesi ēhdīm bān bu yıl şöle bi yere, dēnemek_ için. (127)çarşambadan ğētürdüm, aldım beş kiło öyle arāzi (128)var_aşşadıda ışdē şū kēnārdā sürdüğ ğúzēlcēne hazırladım (129)ēhTīm. ha bu boy_ōlmuş ha bi de mēyvasına baħicāz. (130)yüzde bunnar ğibi sēksen mi vēri rāndumanı, ğırh mı vēri (131)aTmiş mı verī? bāhTıh_oluyō bız de devām_edicāz. bundan (132)nē ōluyo hayvān yemi oluyoğ, bana ne lāzım? siļāÇ yápíyom (133)ben, bir tāğ benim bu mēmleketdē. sorabilirsiñ dāyrede, (134)benden ğórdú, *çahallı*da var bi dē *toptepede* var, yoğ.

Sılaç, sılaç ne dediniz?

(135)mısıri ēkiyōsuñ, siļāşlığ mısır var tōumu kīlōsu yēdi millōn (136)lirá. bağ dēvlet bize bi şey vērmiyō kīlōsu yēdi millōn bi (137)sēFer oluyō dahā yoğ

Bir daha alacaksın o zaman.

(138)tabi, hēr yıl_alıcáğsiñ yápícáğsañ. ēvet, kim yīyceğ bunu (139)hayvānār yīyceğ ēker mi adam ben yüz sēksen millōn līrā (140)vērdim vērmez_adam yūs sēne

geşse vermez halbuki ben ⁽¹⁴¹⁾yüS seksen miļlonda on segiz miļlār ğazanmáya ğaļKdım. ⁽¹⁴²⁾durum bu ğardaşım ama nê gibi bilgi vèriyim

Hayvancılıkta nasıl, kâr edebiliyor musun bari?

⁽¹⁴³⁾hayvancılığ da ölü. dışarıdan almıcağsın yāni gidiP doūnuñ ⁽¹⁴⁴⁾maļnı buriyá ğètürüP ğaç hayván_aldıñ otuS birer ⁽¹⁴⁵⁾miļlârdan_otuz miļlâr dörd yüz de yér bu bi miļlâr dörd yüS ⁽¹⁴⁶⁾yüz de seniñ masrafıñ_olur pazarlama düzeninde éder bês ⁽¹⁴⁷⁾yüS. ğaçâ vèricāñ bunu yèdiyüze. kâr_étدیñ mí? étmediñ. ⁽¹⁴⁸⁾nāPdiñ? yèmiyiñ parasını geri aldıñ ama hayvāncılığdan ⁽¹⁴⁹⁾kâr_olur üretici olursañ_olur yirmi ināñ var yirmi danañ var ⁽¹⁵⁰⁾on beş tenesi dúvâ ğabuļ tosun ğabuļ édelim bêsini dúvâ ⁽¹⁵¹⁾ğabuļ édelim yāūT da yarı yarıya édelim nê olur dúvâ ⁽¹²⁾damızlığ _olur êrkā bir yıl sonğā bi buçuğ miļlâr_olur nēļur ⁽¹⁵³⁾om beş miļlâr_olur, ğorsuñ aFura işde bu bōle olursā olur ⁽¹⁵⁴⁾başğa olmuyo.

Başka türlü olmuyor. Yemini falan kendin üretiyorsun tabi

⁽¹⁵⁵⁾tabi ben yeme para vèrmem annadıñ mı ne demek_istedim ⁽¹⁵⁶⁾bān bu pırojeyi çözèmiyörüm baña yārdımcı_olmuyolağ ben ⁽¹⁵⁷⁾cèzmi beye de söledim

Aslında sen çözmüşsün çoğunu.

⁽¹⁵⁸⁾çözdüm yetmiyó, şimdi bu aFurdā olmuyo benim ⁽¹⁵⁹⁾bahseddim iş. baña bi ahır lāzım, ne gibi, on_iki metrē ⁽¹⁶⁾ġenişlinde yirmi metrē uzunnūnda. háyvānnarı ne sajcāğ? ⁽¹⁶¹⁾ġarı sāmícāğ hanım sāmícāğ, makinē sajcāğ. bızāvuluğdan ⁽¹⁶²⁾giriceğ dana. bi ğórecēğ ināi yènicā. ūndan sōnrā dā ğórmicēğ ⁽¹⁶³⁾ó dá içicēğ sūdünü orda benim makinēden_alıP içicēğ. bān ⁽¹⁶⁴⁾bunnarıñ pèşindeyim.

Peki kredilerden falan bir iş olmuyor mu?

⁽¹⁶⁵⁾kîrediler yügseldi geri durdum ben yāpdım muāmeláTı

Ziraat bankası ahır genişletme projelerine destek veriyor ama burdaki banka müdüresi pek yanaşmıyor.

⁽¹⁶⁶⁾yānaşıyo baña bānim müdüre hanımına çoğ aram_iyi.

⁽¹⁶⁷⁾nēden iyi? şunu söyleyim

Allah ziyade etsin

⁽¹⁶⁸⁾āfiyet_olsun. adamı buriyá ğètirdik karpayānı. ⁽¹⁶⁹⁾dāvet_etdim işde doğuzūncu āy ġeçen sene ġeldi buriyá ⁽¹⁷⁰⁾bağdı étدی düzenli tēşkilāTı buldu. dedi ki her şey açık ⁽¹⁷¹⁾ġidecāñ bölgeden dēdi bān saña yolunu yordamını sōlicēm ⁽¹⁷²⁾yāni yāpıcağsın bān de saña istediñ ġrediye burdan ⁽¹⁷³⁾yönlendircēm bölge saña ödiceğ birden yügseldi on doğuzudu ⁽¹⁷⁴⁾yirmidoğuz_oldu

Bir ara, tam o ara sen ...

⁽¹⁷⁵⁾işdē çıkıvêrđi

Peki sizin geri ödeme ne zaman oluyor?

⁽¹⁷⁶⁾onũn beş yıl

Öyle mi beş yıl , haaa uygun.

⁽¹⁷⁷⁾iki yıl ödemesiz beş yıldā ode. yá konu dēil _ödemesi, ⁽¹⁷⁸⁾nāmussuz musuñ nāmussüz şo tarafā bağ, ne gēzicām bān ⁽¹⁷⁹⁾buradā aç ğardāşım ödeme ğünüñ geldi mi hePsi ⁽¹⁸⁰⁾benim_olşun fayızı yoğ yá

Ama bak senden daha fazla arazisi olan vardır böyle teşkilat kuramaz.

⁽¹⁸¹⁾kóydē yoğ

Bu halde arabasını almış, şeyini almış ne güzel.

⁽¹⁸²⁾bi dē yoğ arāzísí olan yoğ bu ğadāř olan yoğ. benim ⁽¹⁸³⁾arāzııarım çoğ üsdün verimli, sulanabiliyō santiraviş ha ōrda ⁽¹⁸⁴⁾tırāhtörün_arhasına dağ git, yoncāñı on kēre suıa mısırınıñ ⁽¹⁸⁵⁾sula mısırım giderken solđa dēpeden dikildiñ mi solđa ⁽¹⁸⁶⁾ĝarşıda ğórúküyō nāzimiñ_ėviniñ_altànda. evēT...

İsim neydi sizin?

⁽¹⁸⁷⁾mehmed dinler

Bin dokuz yüz?

⁽¹⁸⁸⁾ėlli üç bir bir bin doğuz yüz ėlli üç

Bunları hep öyle yazmışlar.

⁽¹⁸⁹⁾hēp ōyle yá hēp ōyle. yāni dēmeg_istedim arkadaş bunnarı ⁽¹⁹⁰⁾fakiri yönlendīricēsiñ nası yönlendīriceñ. bahn burıyá siziñ ⁽¹⁹¹⁾bi arğadaşınız ğeldi. ne onuñ ismi yā bābāyīt kóy turdāydı ⁽¹⁹²⁾öncēden? ānnátıyō_ānnátıyō_ānnátıyō. dēdim ki yāv ⁽¹⁹³⁾annaTma dēdim yāv. bu yúkú hePsini bu kóy bēnim ⁽¹⁹⁴⁾úzerimden bēĶliyō. koperatıF kuruñ dıyō, elli hāne ğırĶ kişi ⁽¹⁹⁵⁾olşursuñuz dıyō, yağın kóylerden de dēyi alırsınız dēyi ⁽¹⁹⁶⁾bayındırdan alıñ *ėmirli*den alıñ bu koperatiFi ğurārken bi ⁽¹⁹⁷⁾masraf_olacağ da çocuğ_oyuncāi dēi bi āydet ödeniceğ ⁽¹⁹⁸⁾burıyá. ödemeS ğerçeg memed_ābi yēmin_ėdım ⁽¹⁹⁹⁾halğın_ĩçinde yā ben_ėlimi çekim bu iş biter dedim hiÇ ⁽²⁰⁰⁾girmedim ōlicene yüzüñ ğuyu duruyo. hērkēse iki sūr ⁽²⁰¹⁾vēricekti fon, yirmi tāne ğoyun ğoyun isdēyēne bōlgelere ⁽²⁰²⁾áyırmışlar arı isdēyēne arı. bız dēdik ki ilan bızim ⁽²⁰³⁾háyvanımız var bız háyvana girmiyelim. işdē fağır fiğarā ⁽²⁰⁴⁾alsın adam ne diyō biliyōřmusuñ? inān bız diyō aşşādıyle ⁽²⁰⁵⁾istesyona kóyde bābası. burda iki tāne yazılıyō aşşāıda ⁽²⁰⁶⁾duruyōğ baña da iki

tāne yaz. satacağ, alacağı on gün sona ⁽²⁰⁷⁾satacağ. gaça almış bu āyvanıñ ikisini?
en_az beş miñlar, ⁽²⁰⁸⁾dörd miñlar. tabi ki *balikesirden* vericeğ ⁽²⁰⁹⁾*tıraQyadan* vericeğ
saña gidiP de gavāñ yoz malını alcağ dēil
⁽²¹⁰⁾ya. o āyvanı satıcağ üş miñlara beş miñlarlī. ödeme günü geldi ⁽²¹¹⁾mi sen baña
kēfil ben saña kēfil koperatıFıñ zaten annamı bu ⁽²¹²⁾yā. ödeyemiceğ, biz_ödicāk
yōK_öyle dedim ⁽²¹³⁾siziñnen_ūraşmam giderim, yúzdē on doħuS fayizi veririm,
⁽²¹⁴⁾tāK başıma alırım, tāK başıma ūraşırım siziñne ūraşmam. ⁽²¹⁵⁾ödemicāñ sän,
çıkıcañ faPriQāya gidicen tula Fabrıgasınā. ⁽²¹⁶⁾ğarı baħar mī maļa sırda maļ_oļu
mū, sıırı biliyōñ mu sen?

Evet biliyorum.

⁽²¹⁷⁾toplum maļ. önnāñ dıdaħları büyüğ, o āyvannar şu şegil ⁽²¹⁸⁾olmayıncı ot
ałamāS. burdá da ikī áydā ölüğ, aç. aħşam geldi ⁽²¹⁹⁾mi ğarı dıceg bān sütü aļcām.
dana dıceg bān bu da ⁽²²⁰⁾diyi ki bān yemedim bi şey. nārayōñ bānden? konu bu.

Çok teşekkür ederim

Adı: Rüştü Üstündağ, Ali Caner

Yaşı: 74, 70

Yer: Emirli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün sıkıntıları ne muhtarım?

⁽¹⁾bizim burda sıhıntı çoğ yáv. bizim bu yol sıhıntılarımız var. burda ⁽²⁾sālīg-ocã var, ilkõretim oğulu var

Yola ne yaptırmak istiyorsunuz?

⁽³⁾şimdi, bizim burda büyük şantiyeler var boraalarda, yol kénarında ⁽⁴⁾görmüşüñüzdür belki. bugún çalışmıyola, ne éTdi bilmem. burası ana ⁽⁵⁾baba günü gibi tırlar. tozundan toprāndan, yerler hep toz duman doğdu ⁽⁶⁾yāni. biz bunu hep, valilikde bile bizim dilekcemiz var.

Gördüm ben, duvarlar falan toz katmanı olmuş.

⁽⁷⁾pēncire açamıyoğ

⁽⁸⁾çoğ hava yādı da burıyá gelmedi ğamyonnar, çáhlı çekmiye. āşında şu ⁽⁹⁾anda burada sen, gúrúltüden duramañ. burada yāni çoğ māduruğ yāni. ⁽¹⁰⁾ben háTdã valilije dilekceyi vėrdim, vali yārdımcısı osman bėy var. ⁽¹¹⁾diyòğ gėndim görüşdüm bizaT.

Ne dedi size?

⁽¹²⁾işde ğereken nėyse yāpıcāz dėdi. háTdã, çevre sālīa kóy hizmetlerine ⁽¹³⁾falan hepisine yāzıyuruğ dėdi. ben dėdim, tonaş zararlı dėdim, arabaşar ⁽¹⁴⁾paTladıyoşlar yoşları. adam yirmi ton yerine ğırğ tonna ğeçiyòğ ⁽¹⁵⁾burdan.

Bu toz, yetiştirdğiniz ürünlere zarar veriyor mu?

⁽¹⁶⁾şu anda mėsėlá girerken görúceñ yořu, sen bu yāndan ğeldiñ. yol ⁽¹⁷⁾kénarındaki ĩkinner zaten háyvannar bile yėmiyo tozdan.

⁽¹⁸⁾ėkinnere da zararı var ĩvlere de zararı var, ĩvler yarıldı.

⁽¹⁹⁾bi de bõle ğompile toz-oluyo. git ğel, git ğel toz dėvamlı havada zaten, ⁽²⁰⁾üş bėş gún -õnce ořsāydı bu, tam şey zamanı ğeldiñiz, tossuz zaman. ⁽²¹⁾arabaşar bugún

yāmır çoḡ yādū İçün çalışmıyo. buranıñ işi bitmez, ⁽²²⁾buranıñ sorunnarı amma çäre buıamıyoḡ.

Burada çalışan kireç fabrikaları mı çakıl fabrikaları mı?

⁽²³⁾bi tane kireş var, öbürküneriñ hepsi çalışı, asvaT māzemesi yápıyo.

Peki bu şirketler köylü gençlere iş imkanı sağlamlı yor mu?

⁽²⁴⁾ne sālícáḡ ā bu iki üş gişi çalışıyo işde. adam gétürmüş *tırabzondan* ⁽²⁵⁾burıyá adamını.

Niye izin veriyorsunuz?

⁽²⁶⁾nası yápıcuḡ, ā ben ḡáymakamıla ḡaraḡoı ḡomutanıyıla heP bu ç..... ⁽²⁷⁾madáyım. ben dēdim millet yoıa incāḡ dēdim. áy başına gadar ⁽²⁸⁾müsadē et dēdi.

Benim dolařtıḡım bazı köylerde buradaki gibi şirketler vardı. O köylüler, burada bu tozu biz yutacaksak bizim gençlerimiz çalışacak, demişler.

⁽²⁹⁾şimdi bunu amaşlı sóylüyo saña diyo ḡoyá. yáv diyo sen tozu yiyosuñ ⁽³⁰⁾yiyosuñ diyo, şirketden de bi para mēselesi mi gózlñ?

⁽³¹⁾şöle bi numara yápıyoııa burda. arabanıñ_öñüne *tc garayoııarı* ⁽³²⁾haıbuki şirket. onu alımış_ışde öle bi tabelá nerden alımışlarsa, yáni ⁽³³⁾adam bizi ḡandırmaḡ, adam_almıcāḡ *türkcesi*. adam ḡoya şöle ⁽³⁴⁾řoforuñ_öñüne, *garayoııarı* ḡörevlisi.

⁽³⁵⁾*garayoııarı túbüne* vermiş, túbün de ḡelmiş burıyá *tırabzonnu* bi ⁽³⁶⁾mütayide vermiş. hep doláylı. taşeron da ḡelmiş bordana tışaşla, ē ḡelmiş bordana çekmesini alımış. *samsun* yoıu bordana fazla çalışmaz ⁽³⁷⁾yáni, şimdi bugún yoı. hava yadı.

Kaymakam ne diyor?

⁽³⁸⁾ḡáymaḡam da ūrařıyá adam gitdi yáni. bizim_uçun *tā garayoııarı* ⁽³⁹⁾müdüriñüñ yánna gitdi, *kóy hizmetleri müdürünü* çardı bóriyá, yáni ⁽⁴⁰⁾ḡerekeni yáPdı o da az ḡeliyo. dā ḡeçen de dēdim, gine dilekce ⁽⁴¹⁾verdim, haıḡ dēdim řu anda áyáḡlandı dēdim, her_an inebilir dēdim. ⁽⁴²⁾aur yúk_atıyálar dēdi, aur yúkü bilmem dēdim. o zaman sırtını dōndü, ⁽⁴³⁾ben_o işi haıılederim dēdi. biz_áy başına gadar dēdi, elimizden ḡelen ⁽⁴⁴⁾řēyi yápıcáz dēdi.

Televizyon kanallarına da haber verebilirsiniz.

⁽⁴⁵⁾*húriyeT* ḡastesiniñ muabiri baña illá haber ver diyo. şimdi onu tam bóle ⁽⁴⁶⁾tıııarıñ civciiv zamanı çalışayken, toz havada yá, ó zaman telezoncuyu ⁽⁴⁷⁾burayá gétireceñ. arabalar bi kere ḡuyruḡ_olıcáḡ mēzarııa gadar.

O derece araba oluyor mu burada?

⁽⁴⁸⁾sēn ne diyoñ yáv, borda om beş yirmi dēne tır, zincir gibi zabānan

(49)y tmiŐ b Ő tonnuğ araba giriyo, yoğları bozoyo,   muhdar g l yolu (50)y P. bizim yoğumuz bize y tiy du zat ,  oğd n. ama bunnar bozuy lar, (51)muhdara g l yoğ y P, b le Şey mi olu y v.

Okul durumu nasıl?

(52)vall  oğulumuz Şu anda s kiz yillih, oĐuluŐ masrafları var, (53)tamiraTları var, dıŐınıŐ badanaaları var.

 retmen ihtiyaacı var mı?

(54)Şu anda yoğ, t yini  ih n oğdu mu bilmiyorum. bu s ne işde yeni (55)g lenner vardı, gidiP de geri g lmeyen var mı  nu bilmiyorum.

(56)g en s ne noğsandı, bi adam iki uş d rse giriyo. tam manasına (57) retmen yoğ. s kiz yillih oğuğda y di s kiz d ne  retmen var.

(58)s liğ oc  var.

Sağlık ocağında ebe falan vardır herhalde.

(59) be var, toğtur var.

Bir ok k ye durumunuz iyi o halde.

(60)bura m rkes k y. işde  be var doğdur var, h mŐire yoğ. s liğ m muru (61)yoğ, h mŐire yoğ. buranıŐ s liĐ oc nıŐ bağımı da var.

(62)bizim oĐuluŐ hademesi de yoğ b rda.  ocuğlar m dur durumda. Şimdi (63)par yn n dutuyog bunu, bazısı v riyo, v remiyo. hademeler (64)ĐiŐiŐ ortasında birağıyo.  ocuğlar  oğ  ziyet  ekdi bu s ne. b rda (65)birincisi yoğ, ikincisi de hademe  n sığıntılı oğan.

(66)Şimdi bur y  bunnar t ud ediyoğlar. biS suluyc z Őey etc z diyoğlar. (67)bi g n g liyoğlar, bi g n.  rtesi g n gine g yboğdu gitdi. y ni (68)ĐarŐisundaki adamı, ben bu adamı Đandurusam ... g ymağama diyoğlar (69)m sel  suğuyog. g ymağam soruyo, suğadığar mı, suğadığar. in niyo (70)Şimdi halbuki bi g n suğadığar.    rdan oriy  bi g n g liy Ğar (71)gidiy Ğar. ŐantiyeleĐde gırcı makineler var. unnardan  ih n duman (72)d ları g kleri Őey ediyo.  , aslında suğanması ic P ediyo. bi y ndan (73)su ağac Ğ  nuŐ iŐine, hiş toz  iŐm c Đ. annaŐmaları b le fağaT hiş (74)birisinde yoğ. adamlar tank rlele su g t yoğlar bu *ilkdem*, bağdila ki bu (75)k y avanağ, y ni  le diyecem atuğ, bu k yde s sini  ıkardan kimse (76)yoğ. d   iŐsın b   iŐsın isderse, nere  iharsa  iŐsın. bi asvaT y pmiy  (77)ĐalĐıyoĐlar,    na Őey ediyo    na Őey ediyo. yoğ   burdan g ciyo, (78)yoĐuŐ yoğ baŐĐa y rden g csinner.    rdan g ccek y r var,

(79)yáPsinnaŕ yoĸu. millárĸa ũraŕan_adaŕlar. bèn ũç yũz lira aĸcám, adama (80)yoĸ yápacám. adamlar millár ĸazanıyó, biz yoĸ yápıcuĸ adamlara, aha (81)yoĸ dıĸuk.

(82)bizim *émillıniñ* sorunu çoĸ fazladır yáni. bu ŕántiyeler.

(83)basit bi yoĸ var. beŕ dene ŕirket var ŕindi burda, ā örda bi taĸla var, (84)taĸla yáni bir iki dene. oráyı istimlák_édicek ĸáymaĸam, vali kimise. (85)ó adamlardan alıcaĸ parayı, bizden dēl biz para vėremeyiz ĸúnku bu (86)adamlar ĸalıŕıcaĸ, sėn_olŕa sėn de vėrmeñ. ordan kóyden ĸıĸardıcaĸ (87)bu yoĸu.

(88)ŕimdi ĸarayolları múdürũykene *múdür ziyá*, ĸeldi baĸdı. tamam (89)buráyá yápaĸım dēdi. ó ĸarayollarından belediyege ĸeŕdi. bi de (90)ĸáymaĸammız vardın onu da sácı soĸcu dı ĸorŕuŕüne baŕŕa yere (91)aTdılar. orda ĸaldı.

(92)bi de dinemit atıyolar burda dinemit. bir hafta dēlik dēliyolar ĸunde (93)beŕ dene dēlik dēliyolar. bir haftada ĸırĸ dene dēlik dēliyolar, yirmi (94)beŕ metre dērinninde. bi haftada atıyó bunu, aTdı mı bũtũn_ėvler (95)darmadān_oluyó. ĸarŕıki maledede hangi ėve girerseñ gir hėp_ėvler (96)yarıĸdı. ŕindi saā soruyom, dinemit_atıyósuñ. benim dinemidimde mi (97)patladı diyo. *allah*_iĸin sóyle dı ŕındık_adam. bilemiyósuñ ki (98)hangisiniñ dinemidü beŕ dene ocáĸ var. *allah*_iĸün sóyle dince o (99)zaman adam duruyo. ama atıyolar. ŕındık ĸeĸen de bėnim cāmum (100)ĸırıĸdı hálá duruyó.

(101)patladı mı ėvde zēzele oluyo sanıyosuñ, ėvelá saĸlanıyo bōle (102)paTĸama sōnadān ĸeliyó, bi iki saniye sōna. pėrŕanız yáni biz burda.

Muhtarım, neden tazminat davası aĸmıyorsunuz?

(103)aŕdıĸlar, *ĸaruĸlubaŕı* muĸdarı ĸótũrdü. unnarıñki bizden dā yáĸın, (104)hemen u ŕu ĸáyániñ hemen arĸa tarafi. mērkeze ĸeldi bir hafta önce u (105)da áynı dilekceyi vėrdi. bu dinemiTden dēl siziñ yapımdan, zamanında (106)ėvi tam ŕey yáPmamıŕıñız dēdi. óndan ĸaTĸadı, ĸeri rapor_aldıĸar (107)gıtdiler.

(108)ordān ĸelen_adamlar, biz ĸeliyoruz hazıĸlızı yapın. sigörtacılar bile (109)áynısı, adamlar sigorta ĸalıŕdıryó, adam ĸalıŕdıryó. sigörtanıñ (110)müfeddiŕleri ĸeliyó, bi ĸun_ėvelá haber vėriyolar, diyolar ki biz (111)ĸeliyoruz sigortasuz_adamları ĸetũrmen.

(112)*duygumuñ* ŕántiyesine gıtdik bũz almaĸ_uĸun, bũz var mı diyerek. (113)dēdi ki yáv muĸdar dēdi bizim buna cānımız yāndu dēdi. tırafi ĸelũr (114)dēdi para, ĸaraĸolu ĸelir para, hėrhangi bi ŕeyde para. aĸŕama ĸadar (115)dēdi para vėrmekden baŕ_ėdemedik dēdi. bunnar hėP ĸóz yumuyó iŕde (116)bunnara.

(117)şimdi garağol gèdiyò, yolu kèsī, ā oriyá bi cándarma dikiyò. gáş dène
(118)dinemid-atıldını vallaahi bilmez billáhi bilmez. cándarma bilmez,
(119)cándarmayá şincik, ordan-alırılar dèpudan bugún yüz dène (120)dinemid-atícám
diyollar. alırılar yüz dinemidi ordan biğáş dènesini (121)atıyollar. ondan sōna cándarma
yökene kèndi başlarına atiyò onnar. (122)size ne, diyollar. biz ataruğ atarığ diyolar
adamlar.

(123)şimdi *galericōlu* şirketi biliyōn mu?

Duydum.

(124)şimdi şu ocāñ-arha tarafına şirket gurdu. baña kãT geldi. işde herhángi (125)bi
zararı yoğdur şöyledir. biz dilekce vèrdiyduğ. zararı yoğdur diyò adam.

Siz başvurmuş muydunuz?

(126)tabé cánım, biz işde dilekce verdik yá, bize zararı var diye. üç tane (127)kōy
dilekce vèrdik biz. *çaruğlubası, aşşāçirişlü*, ben. üçümüze de (128)gèliyò işde bağ.

Yapacağımız en son şey, çıkacaksınız yola keseceksiniz önlerini.

(129)dōru sóylüyo valla. hèm de şōle bi set yapícāñ.

Bu adamlar her köşebaşını ayarlamışlarsa üç köy birleşeceksiniz, muhtarın dediği gibi en işlek olduğu bir zamanda keseceksiniz.

(130)burdan bi bāççávuş emekli oldu. adama sıfır taKsi aldılar. *vana* (131)gönderdiler.
emekli olmadı şeye *vana* gitdi. adamlar tā oriyá ğadar (132)eşyalarını da gámyonna
gótürdüler. adam bāççávuş, cándarma idare (133)ediyo buraları.

(134)şimdi bizi eñ fazla gèren bu toz, yolın oğuluñ hademesi. hèle bu (135)çocuğlarıñ
ihdiyáci.

(136)bizim bōriyá sułama ğanañı yapıldı. u zamanıñ mütáyidi, hırsızımış (137)demek ki,
şindik ğanañıñ ön cèpesiniñ üsdünüñ gōnünü on santim, (138)adam bóyle inmiş,
ğanañıñ dibinde sıfıra çılmış. hèp bóle on (139)santimden dónmesi
icáb-èdiyormuş-unuñ. şimdi bu ğanañ (140)darmadān-oldu gitdi. şinci bizim,
kōylünüñ hatası yoğ burda. (141)mütáyidinen onu ğonturoñ-iden elámaniñ hatası.
şindik, ünüversdeden (142)sèni gönderdiler, oriyá ne yapılyò, git ğontiroñ-èt dōru
yapıyoğar mı (143)diye. o adama da üç bès ğuruş āzına bi kèmik soğduğar-ōnuñ. ò da
ōle, (144)sulama ğanañımız da bozuldu gitdi. iki sène çalışmadı, háyvannar (145)giriyo
bu dā, su , háyvān bu, girer. basdı mı pıtırdana gōşdü yāv. on (146)santim olsáydı
gōçer midi bu. hátdā ben gètirdim, bundan üç dört sène, (147)bès sène èvel
èlemānları, aldılar bi parçá bétondan, gótürdüler, ne (148)yáPdılar bilmiyòm.

Buraya niye Emirli demişler, büyükleriniz size hiç anlatıyorlar mıydı?

(149) demek ki zamanında bi emirler varmış.

(150)şimdik bunuñ bābası muhdarından bēn dā gēncidim u zaman, yīmi (151)yim bēş yaşlarındāykene gēldi kıymağamlığdan. emir diye bi (152)adam varımış burda, emirdā goymuşlar adını. *emirli* öndan gēliyor (153)dēdi bunuñ bābası. buranıñ on yēdi hane oldūnu biliyorum

Öyle mi?

(154)ufağ bi kōyüdü, zaman zaman ayrıma máyırılma çoağdı.

Şimdi yeniden azalmaya başladı herhalde, öyle mi ?

(155)az dēil de on nüfúsluğ hanede iki nüfús var. bazıları da ğapaalı. *yáşar* (156)*dqımuñ* évi burda, bu kōyüñ çocū.

Gördüm evini. Siz tanıyor muydunuz onu?

(157)tanımaz olu muyuz cánım.

Anlatır mısın, nasıl bir adamdı?

(158)*yáşar dou* ğısa boylu tonduraman şişman bi adamdı. ěnseden (159)yağaladı mı adamıñ áyáğları yerden kēsilirdi.

- (160)şimdi *durmuş* diye bi adam vardın, ěmmizade oluydu bunnar. şağadan (161)dağıldi mı , gēl *ałmannan* yeñiyāñ beni de yeñseñe diye bōle yārennik (162)yápıyoğlardın. boynundan duTdu ā bōle tek-éliyenen adamı łopdudana (163)ğaldırdı. öyle bi adamdı. babayīTlinden pazulağ şöyle şöyle bi ğuzu (164)bālamış gibi aynı, gúşlūdü. sōna hiç kibirlenme bilmezdi hiç. çocuğ ne (165)ğonuşursa oña cēvaP , büyük ne ğonuşursa oña cēvaP, öyle bi (166)adamdın o.

Ne zaman vefat etti?

(167)aTmışda

Genç ölmüş o zaman.

(168)ĝeñşken-öldü. gine de varıdı, aTmış yaşında varıdı.

Niye o kadar erken öldü?

(169)ğalıP ğırizi ĝeçirdi. bābasınıñ-öldü ğún ölmüş dēdiler.

Mezarı burda mı?

(170)yoğ, *anğarada*.

Olimpiyat birincisi olduğu için onu özel bir yere gömmüşlerdir.

(171)bilemiyom. zāten-iki oļu varıdı: *zafer, ĝazanfer*.

- ⁽¹⁷²⁾*zafêr*, adın göydu. nêrde, dış devlete gitdî zaman, orda dünyâ ⁽¹⁷³⁾birincilîni aldı gún, çocug̃-oluncâ *zafêr* göydu adını yâni. õlu yine bi ⁽¹⁷⁴⁾fuTbol şeyinde müdür.

Buralarda güreş büyük bir âdet mi?

⁽¹⁷⁵⁾êsgiden õleydi, şimdi yoğ. êsgiden her düũnde bi goç goļlardın-ortıyâ, ⁽¹⁷⁶⁾başa. bi guzu muzı goļlardın. êsgiden göyün kêci de dutuļurdu. hemen ⁽¹⁷⁷⁾başa goç, ortıyâ õlak nem ne, nem ne bārılardın *gavag̃*da dellâl ⁽¹⁷⁸⁾bārılardın. *gavāñ êmirli* kóyünde düũn var, üzüm kúlah dellâl ⁽¹⁷⁹⁾bārılardın. kóyde yemek veriler, yemekden sōna ğarılar düũn yerine ⁽¹⁸⁰⁾çekilirdi, êrkekler güleş yerine çekilirdi.

Siz de güreş yaptınız mı?

⁽¹⁸¹⁾ben güleşmedim, şimdik güleşdim dësem yálan-olur.

- ⁽¹⁸²⁾güleşenlerden kimse ğalmadı. benim zamanımda güleşenner vardı ⁽¹⁸³⁾yâni.

Eskiden düğünlerde başlık parası var mıydı?

⁽¹⁸⁴⁾vardı

Şimdi var mı?

⁽¹⁸⁵⁾şimdi yoğ. *gavag̃* mintıhasında yoğ. bizim çevremizde yoğ ämma dış, ⁽¹⁸⁶⁾diP kóylerinde, dâ kóylerine halen var yâni.

Sizin zamanınızda var mıydı?

⁽¹⁸⁷⁾bizim zamanımızda vardın başlıg̃ parası cânım.

Nasıl oluyordu, anlatır mısın?

⁽¹⁸⁸⁾şindik şõle; gidiyoz. selámünáleyküm áleykúmselám, otuğduğ eve ⁽¹⁸⁹⁾gëtdük. *allahñ-êmriy*nen peygamberiñ ğavniyinen sēniñ ğızı ⁽¹⁹⁰⁾benim-õlum filána alımıyâ gëldik. iş biTdise undan sōna “ne ğadaş ⁽¹⁹¹⁾başlıg̃ vericeksiñiz?” sorulurdu. atuğ pazarııa dókúlürdü, “iki yüz lirâ ⁽¹⁹²⁾vericäm, üç yüz lirâ vericäm”. u zamannar õleydi. iki yüz lirâ çoğ para ⁽¹⁹³⁾amma bēn-asgerdēykene aTmiş biñ lirâ aldııar bi ğızdan, *mardinde*. ⁽¹⁹⁴⁾aTmiş biñ lirâ ki biñ lirâ ğonuşuļmuyođ du u zamannar.

Öyle mi?

⁽¹⁹⁵⁾biñ lirâ pek yoğdu ama aTmiş biñ lirâ aldııar. bi ā, bi āyâ ğızını verdi, ⁽¹⁹⁶⁾yüz yirmi dēne göyün kēsdiler düũnde. maKsaT ne biliyõñ burda? ⁽¹⁹⁷⁾almiñ ğızı dört yüz lirâyâ satıldı, yâni bundan şey-alıyoğ-adam, ⁽¹⁹⁸⁾onur-alıyoğ. ğaldı ki *rúşdü* fakir lan üç yüz lirâyâ vermişleş, fakiriñ ⁽¹⁹⁹⁾ğızını kim-alçak. õle bi gürüş varıdın-êsgiden.

Başlık parası kızın ihtiyaçları için mi kullanılıyordu?

⁽²⁰⁰⁾ğızıñ-ihdiyâçlarına da ğullanıyoğ duñ, artırıyoduñ-u paradan.

(201) báyā ticāret gibi  luyodu. bazıları da hārcıyāmıyođ du, fakir  olannar.

- (202) Şimdi bile  le, m selā ğıS tarafı yātāg  odasını yāPması lāzım, d  mi? (203) Şindi diyo ki adam, b n ğızı v ririm  ammā masraFına ğarıŐmam, her (204) masraFı saña diy  m selā.

Aslında o da dolaylı olarak başlık parası almış oluyor.

(205) almıyo  mma babasının yāpācā masrafı da bu veriy 

(206) Şindi ğıS tarafınıñ ğuc  azısa  lan taraFına y kleyo hePsini. b yleg z n 

(207) k serse olsun, Şekli oluyor.

Bu gelenek ne zaman bitti ?

(208) yimmi yim b Ő s neden fazla.

Nasıl bitti, kim bitirdi bunu?

(209) yāv, Şimdik bazı ileri g lenner, ğāymağam māymağam  ığdı d di ki, (210) yāv ma! bu mu insan satılır mı fe!an gibisinden bazı ileri g r Ől  (211) adam!ar g ldiler bura!ara. hāTdā bi m hd m z vardı bizim de, c nāze (212) g n  y mek v riyo!!ağdı, adam ğağdı, c nāze g n  d di yāv c nāze (213) g n  k yde y mek v riliŐ mi, c nāze orda duruk ne, ğ t Ő  vde y d r (214) d di.

Adı:Kadir Aker

Yaşı: 85

Yer: Hacılı

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya neden Hacılı demişler biliyor musun?

⁽¹⁾burada eşgiden medereseler varmış. burda talebe oğduullarımış. işde ⁽²⁾hacı da bi yerden gelmiş gönmuş bora. şimdi benim ganatıma *gavagdan* ⁽³⁾ónüne buranın gurulması. benim dedem varıdın da *tabağlıda*, yaşlı ⁽⁴⁾adamıdı mederesede burda oğumuş, bizim burda.

Eskiden kalabalık mıydı burası?

⁽⁵⁾yoğ, eşgiden fazla da galabalıg, ben buranın otuz beş gırh hane öldünü ⁽⁶⁾biliyom. öndan sōna çoaldı, şimdi biraz gine hane var da nüfusu yoğ.

Eskiden buralar nasıldı, geçiminizi nasıl sağladınız?

⁽⁷⁾eskiden burda pancar fağan çıkımadan, reşberlikle geçim yapılırdı.

Ne ekerdiniz o zamanlar?

⁽⁸⁾u zaman misir, buyday, arpa, yilaf fağan. *samsuna*, mayıs geldi mi ⁽⁹⁾çalışmıyá giderdim. kōyün ālisi bi şeyler yapıyaldı bóle. maı oğan ⁽¹⁰⁾maı yapardı, olımyán kōyün maını güderdi.

Muhtalık da yaptın mı?

⁽¹¹⁾yáPdım.

Ne kadar yaptın muhtarlığı?

⁽¹²⁾iki devre.

Hangi yıllarda yaptın?

⁽¹³⁾bin dokuz yüs yetmişden yetmiş sekize gadar.

Köyde muhtar ne yapar?

⁽¹⁴⁾şimdi muhtar eger hagiğat bi muhdarısın *türküyeniñ* reısicumuru ⁽¹⁵⁾başvekili neyise kōyün de muhtar áynıdır. muhtar demek manası çoğ ⁽¹⁶⁾böyükdür. bir

muhdar hağığı muhdarısa kėndı vini nası geçimi ⁽¹⁷⁾düşünse, kyü de le düşünecek. geçimini slamasını, shatını her ⁽¹⁸⁾şeyini.

Sizin zamanımızda bu şekilde yollar var mıydı?

⁽¹⁹⁾yođdú, bu yolları ben yáPdídum bu yolları. yetmiş drtde yetmiş ⁽²⁰⁾bėřde, kye ođ alışdım. cámiyi yáPdım.

Diğer kylere göre bu kyün durumu iyidir herhalde, Kavak'a ok yakın.

⁽²¹⁾đavā bizim kyden pek yáđını yođdur. iki buuđ kilometredir burası ⁽²²⁾đavā. sna arazisiniň vėrgisi de iyidir. řimdik malesef genřler kyde ⁽²³⁾ođaz. iřde ben burda seksen bėř yářım, đocarı nine gibi duruyom. ⁽²⁴⁾üř dene lum var dıřarda. hėrif *samsunda* ekli olmuř gełmiyo ⁽²⁵⁾burıyá, *đavagda* ekli olmuř gełmiyo. yáni ky hayatı nerdeyse ⁽²⁶⁾bitmiřdir. řimdi ālliniň de moturu var, adamıň gėndı moturu yusa ⁽²⁷⁾vėresiye alıřı yáni, borřlu ıkıy yáPdú iřden.

Bu millet niye gidiyor kyden amca?

⁽²⁸⁾fendi řimdi b vatandař, alıřmadan goynu acımıř. sna bizim bu ⁽²⁹⁾đavagda, her yerde ble dmek ki, bi yere biđaç dnrlüje giderseň, ⁽³⁰⁾olum bi iřde mi, mmur mu, bařı aık mı, kıravaT var mı, ble bi řey ⁽³¹⁾varısa đız vėriyi yusa... bizim kyde řindi bi iki hane var, gėlinner ⁽³²⁾kye gełmiyo. adam viniň kirasını da vėriyo. vėrmese a đalıyo ⁽³³⁾orda.

Öyle olduğu halde gelmiyor değil mi?

⁽³⁴⁾tabē gełmiy. sırf sıkıortasu uđún. řimdi lum, on dene luňolacāna bi ⁽³⁵⁾ekliň olacáđ. bu kyüň ň zėňgini benidim, ben yáluňuccáyım, ⁽³⁶⁾benim eklimolmasáydı bena đalıřdım burda. ocuđlar nē ⁽³⁷⁾verecek, saā om milyon vėrse geđinebiliň mi? *allah* bėreket vėrsin, bu ⁽³⁸⁾muhdarlıuň yüzünden ekli olduđ. bākura bāladıla bizi bilmem bi ⁽³⁹⁾řeyler yáPdıla.

Önceki zamanlarda, yol yokken, tarladan ekip tarladan yiyordunuz değil mi?

⁽⁴⁰⁾yalıñız u zaman bóyle sosesi yođdu. le lbise, bilmem ıřarpın, bol ⁽⁴¹⁾paa yđ. zāten bi řađ pantuđ, bi de řađ aba giydi mi, aruđ bu, bařđa bi ⁽⁴²⁾řey yođ. řimdi bađ, *añgarada* bařvėkiliňevinde nē varsa benim ⁽⁴³⁾vimde de var. televzonum var, řunum var bunum var, hėPsi var. ⁽⁴⁴⁾ėsgiden kyde bi ā ołur, u fađır fuđara una alıřırdı hėP. sırf ğarnı ⁽⁴⁵⁾doydu mu yetiyadı adama. nėrde rėřberlik, gúbre yođdu bi řey yođdu. ⁽⁴⁶⁾gúbre olmáycı mału ođolan, ėvresi ołuyadı. fađırđn ėvresi ołumu?

O ağalık dnemlerini sen gördün mü amca?

(47)górmem mi yáv! sèksen-üç yaşımdáyım ben.

Gerçekten öyle çok zulmediyorlar mıydı?

(48)şindi ben, ālar bi şey yáPmazdı, sèni bedafa çalışdırdı cánım. ā şindi, (49)çihardı bènim şu işiñ yapıñ. on dènesi bir gider. İtiraz yoğ, bizim burda, (50)sóndü adamlar, afdalllar varıdın ğavāñ-ıçinde, sèn onnardan bi çocuğ (51)ğāveye girecek de áyā ğalğmıyácāñ. ğalğmadıñ mı yèdiñ dáyā. bu ālī (52)èllide öldüdüle. bu zulúme *mènderes* soñ vèrdi.

Menderes ne yaptı da son verdi?

(53)cánım şimdi, ğarağolılar, húkúmetler hèp-o ālarıñ-elindèydi. ā ne (54)dèrse onu yapıyadı adam. sèn şindi āyā ğarşı gèlseñ ğarağolda bi ton (55)dáyáğ yiyeñ. bi dā yapabiliñ mü?

Menderes o zaman halkı mı destekledi?

(56)şindi bu millete, isğarpini giymiye *mènderes*-öretti. çaruğdan (57)ğurtarmıyā allah-uçun. ámmá u zèñginner çekemedile bunu. sèn şindi (58)gèz kóylere, hiç zèñginnerden sā parti bulamassıñ, hèp halğ partisi, bu (59)èsgi ālar.

Kızı dahi ağa istermiş, öyle mi?

(60)öleydi, nèçen şindi ğèliyadıñ diyoduñ ā fełancanıñ ğızı var, sèn řuna (61)bi şey sòleseñ de... saña çarılar ğızı vèr şeye işde dā una. öleydi, bin (62)doğuz yüs otuz yèdide mi otuS sèkizde mi bābam muhdardı burda. (63)*ałacāda* bir topal varıdı, ğarısı öldü, mèydanda ğaldı. birisi de ī ğarıyı (64)bıraKdı şey ğarı aldı. ğarı, bèkciye çardı. bābam, ulan git fałancanıñ (65)ğèlinine sòle onu bu āřam fałancáyā nikāh èdicāz. şindi olmaz (66)yápamaSsıñ.

O zaman bu topraklar falan hep ağanın elinde miydi?

(67)yō, hèrkesiñ tałlası amma toprağda èkin-ołmuyodu ki cánım.

Yine ağaya mı muhtaç kalıyordunuz?

(68)āyā muhdaçdığ. āniñ malı řènnik, gúPre boı. yāvān tałlada èkin oıu (69)mu? olmaz. şindi bu gúPreler çıkana ğadar öyleydi. fağır da şimdi (70)gúPre alıP èkemiyo . çif sürme para, toym-èkme para, iláç para, (71)bişme para, dōme para. óküz-işi öldü.

Kırklı yıllarda çok büyük deprem olmuş, onu hatırlıyor musun amca?

(72)yáv, ben bin doğuz yüz yirmi dōmıuyum. hatıllamam mı u zamannarı (73)yáv.

Askerliğı Atatürk zamanında mı yaptın?

(74)yoğ, *atatürk* ölmüşüdü. asğèrlī ben ğirğ dördünen ğirğ yèdi ałman (75)harbinde yáPdım. ben asğère gitmeden *atatürk* öldüdü. şindi ben bu (76)asğèrlī górdüme

nazaran on sene yáparım_ asgêrlî. ben otuz_ altı ay ⁽⁷⁷⁾ asgêrlîk yáPdım, yéenüm. *ğavağ*dan bizi ğara vağuna bindirdiler ⁽⁷⁸⁾ *diyárbağura* ğadar. açma yoğ, her şeyiñi vağunuñ_ içine yápacañ. ⁽⁷⁹⁾ *diyárbağur*da endik ki kómür vağonuymuş, adamı kómür bölê... bizi ⁽⁸⁰⁾ on gün ğonā gótüdüler, ğonağda ğaldım. bitñ ğıyámet hêsábı yoğ. ⁽⁸¹⁾ ondan sōna bizi ordan gine bindidiler tirene. şindi *baTman* var ⁽⁸²⁾ yá, viláyet. bin doğuz yüz ğırT dördte *baTmanda* sâde bi isdesyon ⁽⁸³⁾ binasıyne bi cándarma binası varıdı, başğa bi şey yoğdu. ordan nası ⁽⁸⁴⁾ indük, *taTvana* ğadar on gün yoğ yürüdük.

Askerliğı sınırda mı yaptın?

⁽⁸⁵⁾ hê, *hağğaride* yáPdım *yúksekovada*. gêlerken, gine *vana* ğadar ⁽⁸⁶⁾ yürüyelek gêldik. *vanda* sêkiz gün bêkledük, motur gêlecek bizi ⁽⁸⁷⁾ *taTvana* gêtürecek. sōna gitdümüz sırada tãyin iki yüz_ êlli ğıram. ⁽⁸⁸⁾ sabahleyin bi ğaravana çıkı içi sâde ğurT. ama yı adam, nê yáPcañ?

Tayin bi öğünlük yemek değıil mi?

⁽⁸⁹⁾ tãyin bi ekmek cãnım işde. tãyin déller_ una. u da iki yüz_ êlli ğıram ⁽⁹⁰⁾ yirmi dörT sãTde, nê ünü. yirmi dört sãTde iki yüz_ êlli ğıram tãyin ⁽⁹¹⁾ veriyá adam.

Senin vücudun da iri, nasıl dayandın?

⁽⁹²⁾ sâde amcañ değıil ki háy_ quğ. ben gine bábam burdan para gönderiyádı ⁽⁹³⁾ baña. parası olan zabāna bağıyá ki ğurTlu mércimek yénmiyò, hadi ⁽⁹⁴⁾ bağalım şeye ğantine. olmuyánnar yiyá. adam bi tãyinne nébetiñi ⁽⁹⁵⁾ békliyo iki sãt.

O zaman terörist falan yoktu değıil mi?

⁽⁹⁶⁾ şindi ben orğarda yáPdım da yoğdu. terörüs falan yoğdu. têrörüs nê ⁽⁹⁷⁾ yábicáğ? açluğdan millet kéndini doyuramıya da onnarı kim doyuru ⁽⁹⁸⁾ yãv.

Ezanın Türkçe okunduğı zamanları falan biliyorsundur sen değıil mi?

⁽⁹⁹⁾ tabı cãnım.

Bazıları diyor ki bu eski yazı kitaplar falan yakıldı. Buralarda da oldu mu böyle şeyler?

⁽¹⁰⁰⁾ oldu, şindi ben buna şãhidim. siziñ kóyden *ğarã ibrãm* muhdar. benim ⁽¹⁰¹⁾ dáyım varıdı dëlîdi biráz tabağta. hocá çocuğ oğuduyomuş, gidiyá, ⁽¹⁰²⁾ şıkãT_ ediyá. ò da *ğavağ*da oğuyomuş dáyım da. gèliyáğlar ki súvari ⁽¹⁰³⁾ hocáyı alıP gótürüyáğlar. bi de şafağ sókerken *ğarã ibrãm* gèldi. enişde ⁽¹⁰⁴⁾ enişde enişde! çihartdu yoğarı. ne oldu ò *ibrãm*? yãv böyle böyle dèdi ⁽¹⁰⁵⁾ yãv. yáhu bãrmıyá dēmez dèdi yá. gitdüm ámmá orda ò zaman u ⁽¹⁰⁶⁾ adamı yá bi adam çihardı yá iki adam ğarağoldan_ alımıyá. şindi

adam, ⁽¹⁰⁷⁾*garacálar* var, *sarpağ* var dā kóyü. şindi adam orda gız çálar gèlir ⁽¹⁰⁸⁾boriyá. bábam, *āmed çávuş* déllerdi. gızına oĭan bir-áy çalışır, ⁽¹⁰⁹⁾buĭamazlar gızına oĭanı. halĭbuki *ğavağ* ĭarağolu biliye bizim borda ⁽¹¹⁰⁾oĭdunu. yalıñız gèlmezler, bábam bunnarı barışdırırdı, bilmem ne ⁽¹¹¹⁾yápardı, góderirdi.

Yaşın kaçtı amca?

⁽¹¹²⁾bin dokuz yüz yim beş. ĭerçi tévelütüm bin-üç yüz ĭırķ bir-ámmá ⁽¹¹³⁾beni ĭúccük yázdırımıřlar. eşgiden kim kimeymiş cánım, dā harP ⁽¹¹⁴⁾biTdikden sōna kóye núfus mēmurĭarı çıķmıř, asĭere yázmıřla. ⁽¹¹⁵⁾undan-ileri gēliyá bu. kóy-içinde duTduĭlarını yázmıřla. şimdi, ⁽¹¹⁶⁾hemen çocuĭ-oĭdu mu ĭünü ĭününe. öyle yáşı böyüK ĭúccüK yoĭ. ⁽¹¹⁷⁾şimdi ben, *erçiş* cāndarma oĭulundáydım *vanda*. bir-áy sōna bi oĭuñ ⁽¹¹⁸⁾oĭdu dī mēkduP gēldi, gēldim ki oĭağ ĭúdüyó, üç yáşını gēřdi. hērif ⁽¹¹⁹⁾şindi on áy, om beş áy asĭerlik yápiyo, on kēre izine gēliyo, zorna. ne ⁽¹²⁰⁾zoru yáv. bu dēvlet böyle ĭuruĭdu, ĭerçi harbini faĭan ĭórmedüK biz de.

Ad: Faik Köksal, Mustafa Emeksiz

Yaş: 74, 71

Yer: İdrisli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Eskiler size anlatır mıydı, burada eskiden Rumlar var mıymış, onlarla neler olmuş, söylüyorlar mıydı size?

⁽¹⁾*rumlar* varımış bõrda amma bõ kóyde yoĥ. şu *ġarganıñ*_orada ⁽²⁾varımış, *bélenãñ*_orda önnarıñ kóyleri orlarda amma bõrda kóyleri ⁽³⁾yoĥ_önnarıñ.

Hiç olan olaylardan anlatıyorlar mıydı size?

⁽⁴⁾yáv biz *rumlara* yétüşmedúh.

Anneniz babanız anlatıyorlar mıydı?

Öannatıyölláradı tabi, *rumnama* çoĶ hoş ġeçinmişleř bunnar

Öyle mi?

⁽⁵⁾õ çoġ hoş ġeçinmişleř háTtã benim bábam on dõrtlüydü. *yunan* ⁽⁶⁾harbine şe yapıncá bábamgili asġere alımışlaş samsuna om beşinci ⁽⁷⁾fırĥa varımış *samsunda* om beşinci fırĥayá bábamgil asġer_olmuşlaş. ⁽⁸⁾bábam orda asġerikene ġávuruñ da tükánu varımış, ġávuruñ tükánu ⁽⁹⁾varımış. dedem bir ġün ġávuruñ tükánına *samsuna* gidince arabáyna ⁽¹⁰⁾gidellerimiş *samsuna*, ġávuruñ tükánına bıraĥıllarımış daĥım ⁽¹¹⁾bıraĥıllarsa. alıllarısá ordan alıllarımış, ordan şey_edellerimiş. bábam ⁽¹²⁾işde bõle bir satırcıda bir pıçaĥ ġórmüş , ā şu ġadar varıdı. ⁽¹³⁾ġáybétdim. señ ġórmüşüñdür. ġoltuĶ bıçā bõle, bábam önu ⁽¹⁴⁾méraĥ_étmiş_alımış, ġını da var. asġer_amma bábam_orada. ⁽¹⁵⁾ġótümüř u ġávuruñ tükánına bıraĥımıř, bábamgil bõriyá ġelince veriver ⁽¹⁶⁾demiş. nãpıcañ behir bunu? demiş ġávur. lãzım_olur demiş, işde maĥ ⁽¹⁷⁾felán ölüř demiş, kóyde lãzım_olur demiş. *békir* demiş, sen demiş ⁽¹⁸⁾gitme demiş asġere. şey ġař demiş, ben seni saĥlarım demiş ġávur. ⁽¹⁹⁾men seni saĥlarım demiş. sen beni neden saĥlacãñ, nerde saĥlacãñ? ⁽²⁰⁾demiş bábam. om beş ġüne ġadar *yunan* burayá ġelı, gitme hani séfere ⁽²¹⁾gitme demiş. bábam ben demiş, ġařamam demiş. vatanımız_içün ⁽²²⁾böyüdüĶ, vatanım_içün ölüř

vatanım_ için gálırık demiş bábam. ⁽²³⁾bábam_ ordan çıkmış gélmiş. bábam gélincé ben bunu sōlesem mi ⁽²⁴⁾gumandana, sōlemesem mi üş bēş gün tereddüdde gálmış. sōlesem bu ⁽²⁵⁾baña inandı da sōledi bunu, sōlemesem, bu nası yápıyım diyi şè ⁽²⁶⁾yápmış. bábam gitse , sōlemeyim bi gávurdan túkenmez_a bu demiş ⁽²⁷⁾bábam. adam baña inandı sōledi démiş. işde bábamgil ordan om beş ⁽²⁸⁾dane firħa gákmış borda yürüme cèpéye òle gitmişler. yã

Seferberlikte savaşmış mı baban. Böyle seferberlikte anlattıkları hatıraları var mıydı?

⁽²⁹⁾ō, *davşanlı* cèpesinde, bilmem nérde. bábamiñ hiş gáçağlı yoħ, ⁽³⁰⁾dáyımıñ da yoħ hiş gáçağlı. dáyım béli òmeni, èsgiden béli òmeni ⁽³¹⁾varımış şimdi iyálcılar mı bilmeyüm_artıñ hani, beli òmeni. hiş ⁽³²⁾gáyıTları *āsi muammedñ* çıñmadı, bunnaruñ om bēşinci ⁽³³⁾fırħadan_ olduñları için. bu *yunan* harbi bitinci, bábamgili şè ⁽³⁴⁾yápmışlar bábamgil hiş tēsgere fañan almayá durmamışlar òle ⁽³⁵⁾göndermişler. bi dā onnariñ gáyıTları da çıñmadı bábamgiliñ. bábam, ⁽³⁶⁾èllide seçim_oluncu *ismet paşa* cumurbaşgáníydı èlli seçiminde, ⁽³⁷⁾*celál bayár ismet paşadan* şeyi aldı dēvri, hükümeti. ben dē elli bir de ⁽³⁸⁾asger_öldüm elli üşde gèldim buriyá, anã! bizim kóyde hiç şey ⁽³⁹⁾gálmamış, *hağ partli* gálmamış *demóhraT partli* olmuş. herkes ⁽⁴⁰⁾*demóhraT partli*. bábam, işde bu yaşlu adamlar şey hağ partli ⁽⁴¹⁾yálmınız.

İsmet Paşa'nın askerleri ya...

⁽⁴²⁾cèpeye gidenler asgèri, hã. ben gelinci siziñ paşa démiş ki fayı ⁽⁴³⁾yápaım demiş. kóyde başgannarı varıdı *hağ partisiniñ* ⁽⁴⁴⁾kóy_idāresiniñ. beni yázmışlar ben_o āra az şèlik yáPdım. şimdi ⁽⁴⁵⁾*demóhraT partliler* çok parlağ yášáyıleğ, hër yèrde bize göminis ⁽⁴⁶⁾diyileğ gardaşım o zaman, benim de cánım sıñılı, dóuşe galkıyık. baK ⁽⁴⁷⁾va!lahi sensiñ diyúk biz de hani. gömunis_oluğ mu. hepimiz ⁽⁴⁸⁾beraberuğ.

Hepimiz camiye gidiyoruz.

⁽⁴⁹⁾yoħ *hağ partli* göminis, hēmen *demóhraT parti* ihtídarı alínci èzeni ⁽⁵⁰⁾dejštirdileğ.tañrı uludur tañrı uludur, èzen ó zamana gadar böleydi. ⁽⁵¹⁾èzeni allāuekbere çevürdü esgi araPcaya. işde bunnar da böle olmuş, ⁽⁵²⁾şöle olmuş ben şimdi hağcılığdan hoşlanmayım. hani millet bize ⁽⁵³⁾göminis dī hani. eyi bi tanıduñ bi argadaşñ bile bu işi söyleyi. sen de ⁽⁵⁴⁾sölerseñ dóuş olı. ben *demóhraT partiyi* seviyim yáni huriyet ⁽⁵⁵⁾onuñ_ için seviyim yáni. bábam didi ki baã bábam rāmetlik, ölüm ⁽⁵⁶⁾didi eār *ismet paşanıñ* sālinda *hağ partisine* rēy vèrmeyip de başga ⁽⁵⁷⁾partiyē rēy verirsãñ benim ne ölumsuñ ne tanışımsıñ hiş git gózüme

(58) görünme borıyá gelme dedi. rahmetli dáyım, dáyım, ēy bēl ōmenĩmiş (59) dáyım. dáyım da ōle. bābam_ışde *ismet paşáynan* biz *davşanlı* (60) cēpesinde fālan yēre *başlı sefer* varımış bōle *çérkez başlı sefer* ışde (61) atlarını fałan Őe yápiyōmuş Őeyleriñ. bābam da om bēşinci firgada, (62) firgada ğalıyomuş. ğeriden ğelen_asğeri cēpeye gōnderiyōr cēpeden (63) ğelen yáralıları da ğeri gōnderiyōr çávuş bābam, om bēşinci firhada. (64) bābam dēmiş ki, ışde eŐitmişler bizim_asğer *yonamñ* asğerini bozdu (65) dēmişler. *yonamñ*_asğerini bozdu dēyincē bābam duramamış, ordan (66) yázıdan bi aT duTmuş vēr_ēnseye beline sarmış ata binmiş cēpeye (67) gidiyim bi baħıyım dēmiş. hani bunnar_ıçerde ğalıyı yá savaşa (68) girmeyiler yá. bābam gide gide gitmiş ışde bōle bi dere var dī. baħmıŐ (69) *başlı sefer* ordáki ğumandannarıñ aTlarınıñ yánında. *başlı seFere* verī (70) atını ben de gidēyim baħıyım dī. bābam giderkene ōle oráyá giderkene, (71) yōrűme gidī, *káye kōyű* gibi bābamıñ tariF_ēderdi *káye kōyű* gibi (72) ğarşıdan *yunan* da taburcáğ ğeliyomuş bi yándan , bu tarafa dōru. bu (73) taraFda bizim_asğer var. ā bu ğarşımızdáhi kōy gibi yōnan da bōle (74) toplu gelī. bābam baħmıŐ, ánā! *yōnan*_asğeri gine gelī. bizim_asğer (75) de *findicāñ* bu orlara om baŐı űfağ űfağ yűksēk yer varmıŐ, orlara (76) saħlanaraħ bōyle ğáçaraħ bōlűne gelimiş, ğáçıyılarmıŐ. bābam_űyle (77) giderkene ōrdan ğumandan toPcu ğumandanı çármıŐ. űlum yátaraK (78) gel, yátaraK gel dēmiş. űnderlik_ēTmiş, orıyá bārmıŐ, orıyá varıncı (79) ne oldu, niye girdiñ om baŐı dēmiş Őey çávuş dēmişler. *yonamñ*_asğeri (80) bizim_asğeri bozdu dēdiler de ben bakıyım dī geldim fałan dēmiş. (81) ēyi ēyi űlum dēmiş ğōrgma dēmiş űle orda durmuşlar Őimdi bunnar. (82) bābam dēmiş ki bēy dēmiş *yonamñ*_asğeri daħımayı dēmiş topluñun (83) ğeliyi dēmiş, orıyá baħsanañız dēmiş. baħmıŐlar dűrbűnlűnen, ánā! (84) baħmıŐlar gelī.

Onlar gōrmemişler mi onu?

(85) baħ_ışde lafa mı daħdılar ğōrmemişler ışde bağmamıŐla. yáħın yá (86) bōlűk hani. bōyle baħmıŐlar. ű bre dēmişler. yáv dēmiş *ādil bēy* (87) ğōrmeyi mi bunu dēmiş. *ādil bēy* de topuñ baŐında *ādil bēy* varımıŐ, (88) rűTbesi nēyse *ādil bēy* ğōrmeyi mi de ateş_ētmeyi buña dēmiş. űle dir (89) dimez top_ordan paTlamıŐ. asğeriñ_űñűne dűşdü dir bābam. asğer (90) daħlımıŐ hemen asğere ziyán vērememiş ğerice de dűşműş. daħlımıŐ (91) dālara geliler bōle dī bābam rāmetlik. űle gedī, Őimdi biz *ādil bēye* (92) teleFon_aŐtırıyo ordan dī. *ādil bey* ne duruyuñ *ādil bēy* duruyuñ (93) ateş_ēTseñe dēmiş. iki mermi ğaldı ğomutanım, gumandana iki mermi (94) ğaldı neresini ateş_ēdeyim dēyinci yávaş yávaş ateş_ēT gine dēmiş. (95) u iki mermiyi de

atdı dī, top biTdi dī. savaşa bunnar savaşdalar dáyım ⁽⁹⁶⁾*āsī muammed* bunnar savaşın_ıçerisindeler. işde bu savaşlar bōle ⁽⁹⁷⁾olmuş bābam şimdi ordan geri gēlmiş atına binmiş geri gēlincē ⁽⁹⁸⁾subáylar_ismine bi şeyler dēdi bābam yāv bunnariñ. nerden gelīñ ⁽⁹⁹⁾çávuş, dēmiş. bizim_asgēr *yonamñ*_asgērini bozmuş dēdiler de ⁽¹⁰⁰⁾baKmayá gitdim_ämmä gine bizim_asgēri bozdu *yunamñ*_asgēri ⁽¹⁰¹⁾dēmiş bābam. sus dēmiş, sus çávuş dēmiş. asgēre sōleme dēmiş guveyi ⁽¹⁰²⁾mānesini bozma asgēriñ dēmiş. seni asaşlar dēmiş.

Öyle değil mi moral yüksek olacak.

⁽¹⁰³⁾yā!

⁽¹⁰⁴⁾bu *samsunuñ* yeni mezarlıniñ_adı ne, ne mezarlı diler_orıyá?

⁽¹⁰⁵⁾ğırañ

⁽¹⁰⁶⁾ğırañdan iki dene adamı asmışlar_orda. gitmişler bōle ⁽¹⁰⁷⁾gonuşurken_adamlar. biz borda niye duruyuk *samsuna inğiliz* çılmış, ⁽¹⁰⁸⁾*inğiliz* de girmiş *samsuna*, *samsuna* inğiliz çılmış biz borda niye ⁽¹⁰⁹⁾duruyoK gaçalım gidelim dēmişler. onu da hemen sōlemişler ordáki ⁽¹¹⁰⁾subáylara. hemēn onnarı yáħalamışlar ertesı gün, mezarlarını ⁽¹¹¹⁾ğazmışlar, bi mezar bōle bi guyu, mezariñ başına sōeltmişler onnarı, ⁽¹¹²⁾bi mañga ateş_etmiş, orda furmuşlar onnarı. asgērlık bōle, bu vatan ⁽¹¹³⁾bōle ğazanılmış. *ismet paşa* varıkene hiç kimse buná rēy vermeyene ⁽¹¹⁴⁾müslüman olmadūna inanırıldı dáyım da bābam da. *ismet paşanıñ* ⁽¹¹⁵⁾yaPdū hizmet *atatürkd*en de fazla *ismet paşanıñ* şeyi bunnariñ sōzüne ⁽¹¹⁶⁾góre.

Hep savaşlarda o bulunmuş.

⁽¹¹⁷⁾yā. çok savaş var. bunnar bunnar, dē gece *ismet paşayına* ⁽¹¹⁸⁾ğayaniñ_ardına ğamıdıñ şeyine çıldık bi gece yáTdık_orda dērdi ⁽¹¹⁹⁾baā. hem de ālardı bu vatan bōle ğazanılmış, bōle ğoláy ğoláy ⁽¹²⁰⁾olmamış. bābamgil *izmire* çıhıyıncı, gidinci, *izmire* varıncı hiş bi ⁽¹²¹⁾tükánda kimse ğalmamış, tükánnar boş adamsız. bēndūñü ał yé, ⁽¹²²⁾bēndūñü ał giy, öleyimiş.

İzmir'e kadar sürmüş mü ?

⁽¹²³⁾yā, *izmire* ğadar iz gētmışler yā. *yunam* deñize dókmüşler cánım.

Orda üç dört gün gece gündüz uyumamış diyorlar, öyle mi?

⁽¹²⁴⁾yāv gēride ğalan olur, seni öldürür, şunu vurur. ğoláy dēil hērif ⁽¹²⁵⁾tükánımı bıraħmış, nēde saħlanı kim bilü.

Hani Yunan'ın peşinden koşa koşa üç dört uyumamış diyorlar?

(126)yáv hiÇ pëşini gevşetmemişler *yónamn.* gevşetse bi dáha cêpe (127)duatar, bi dā şey_eder. hiÇ zabah namazı fağan şey_etmişler, ışırkene (128)başlamışlar savaşa, Furmayá. yónanıñ haberi yoğ, yónanıñ ölécene (129)ğaravaneları dağımları ölécene ğalmış. ihinci bölük vurmaya hiş (130)gevşetmeyerek *izmire* ğadar deñize ğadar gótümüşler. (131)gevşetmemişler hiÇ, böyle olmuş, ğoláy dēil.

Buraya niye İdrisli demişler, biliyor musunuz, hiç duyar mıydınız, büyükler söyler miydi, niye İdrisli demişler buraya?

(132)bilmeyim ki işde idiris_isminde bi adamıñ borıya ğelmesi lazım ki (133)*idrisli* demeleri lazım.

Hiç büyükler anlatıyorlar mıydı?

(134)ānaTmayılardı, ben_ışitmedim hiç, büyüklerimiz ānaTmayılardı. (135)ışiddiñ mi sen, meselā borıya niye idrisli didüne işiddiñ mi? böyle şey (136)laf arasında, böyle rāmetlik ğarasukutiñgil ā böyle borda ğonuşullarıdı (137)biz kóy_odası vardı zamanı odada böyle oturullarıdı. işde borıya neden (138)böle demişler, idrisli demişler? idiris isminde bi adam ğelmiş borıya (139)ğonmuş. undan sōra *idrisli* kóyü olmuş. şimdi müsunnu da çok (140)sōnadán ğurulmuş borıya. yáhınımızda borda bi kóy var aláybēj (141)isminde bi adam borıya ğelmiş işde. aláybēj, *dēlibēkirleñ_ēvü* orası. (142)aláybēj de müsunnuya ğelmiş. bunnar asĝer ğomutannarı bunnar her (143)halde o zaman emekli olmağ fağan öle bi şey yokmuş herhalde (144)ēhdiyárláyıp da hani paşalı birağdı mı ğitdū yerlerde nereyi bēndiyse (145)adam ğelmiş orıya bi ev yapmış kardeşini ğetürmüş fağan derkene böyle (146)çōalma burağlar.

Sizin isminiz ne idi amca?

(147)*fayık Köksal*

Yaş?

(148)yaş, doğuz yüz otus dōum.

Sizin isminiz ne amca?

(149)*mustaFa emeksiz*

Sizin yaş kaç?

(150)bizim tevellüd dē bin doğuz yüz otuz yēdi. āmmā ana yaşıımı (151)bilemeyim, daha fazla.

Çok sağ olun bu kadar.

(152)biraz otur la şoraya ğolgeye dēr az dānen derdi, bende yīniñ (153)ğolgesine şōle oturdum bābam türkü çırıdın_orda. türkü diyim ben (154)size buña şarkı

(155)çalışmaduḥ çalışmaduḥ

(156)mektePlere baḥmaduḥ

(157)şimdi artık şimdi artık

(158)ḡabahatı anladık

(159)bõle türküsünü çálardı bâbam bunnarıñ. bunnarıñ üsdüsü de on (160)dörTlü de işde on alıtılılar da şey görmemiş_amma ordakilerin (161)górmediü bi şey ḡalmamış savaşda. bunnar neler yapmışlar neler, (162)bâbam neler sölerdi.

O zamanlardan aklınızda kalan böyle türküler maniler falan mı aklınızda olan?

(163)o zamandan bi şey daha söyleyim ben. şimdiki hükümet de heralde o (164)biraz benzeyi yani. aklıma gelmeyi. akıl noksannaşdı. bâbam ne derdin (165)yāv.

Bu, kadınların söyledikleri maniler var, onlardan biliyor musunuz?

(166)şu anda aklıma gelmeyi baḥ. çoḡ türküsü vardı.

(167)aḡan_ırmaḡ gine õle çālar mī

(168)bahçemiziñ õñúndeki dereler

(169)acaba ne olur dēr de ālar mī

(170)bèn neredeyim anneciḡim nerede

(171)cēpede böyle söylermiş bunnarı. daha çoḡ bâbamiñ. fēccāne (172)yog_amma benim_aklım bi gēlī bi geçī işde.

Adı: Hilmi Atlı

Yaşı: 70

Yer: Ilica

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya neden Ilica demişler biliyor musun, eskiler söyler miydi?

⁽¹⁾ılıcâğ varımış burada hêrâlde.

O su şimdi yok mu?

⁽²⁾şindi yoğ

Bu köyün geçimi nasıldır amca?

⁽³⁾ıdar~éder~işde.

Ne ekiyorsunuz?

⁽⁴⁾ekin, būdáy.

Hayvancılık da yapıyor musunuz?

⁽⁵⁾yápánnar~oğur az çoğ

Buralarda ne yaptınız?

⁽⁶⁾êsgiden çoudu şindi òadar çalışma yoğ, şindi fazla êkiP bişmiyi ⁽⁷⁾millet, êkmiyi fazla.

Eskiden ne ekerdiniz?

⁽⁸⁾būdáy~ekerdik, hêr řey~ekerdik.

Nasıl ekiyordunuz, onu bir anlatır mısın?

⁽⁹⁾êkim~áyında ekerdik, būdáyı êkim~áyında ekerdük. mısırı ⁽¹⁰⁾nisan~áyında ekerdük biS.

Ekim ayında ektiğinizde kar yağınca bir şey olmuyor mu?

⁽¹¹⁾yoğ cânım bi şey~olmaz~êkine. êkine ğar yâdı mı dâ iyi şey~éder.

Ne zaman biçmeye başlıyorsunuz onları?

⁽¹²⁾şindi bugúnnere biçiyog~işde bugúnnere biçiyog.

Nasıl biçiyorsunuz, orakla mı biçiyorsunuz?

(13)şey gèliyá, pataT gèliyá.

Eskiden nasıl yapıyordunuz?

(14)ësgiden-óküzüle, dúvenne dóerdik yáni. óküzler dúveni dónerdin, (15)ësgiden-öleydin şindik dóverbiçer var, hiç şētmeden êkine dalıyó, (16)samannı dóküyo, dènesini áyrıyá gétiriP saā veriyó. şindikiler (17)fēnnileşdi, èsgiki gibi dēül.

Bu kadar ürün oluyor muydu eskiden?

(18)ësgiden-olmuyodu dā, çoğ-ötelerde boylaşırđı. gúPre youdu évelin, (19)şey youdu, olmuyodu fazla. şimdi iki üş taşla êkdiñ mi, gúPre êkdiñ mi (20)oluyo, boļ-oluyo yáni.

Bir dönem çok büyük bir kıtlık olmuş, sen onu hatırlıyor musun?

(21)pek benim , çocuđlūmdáymışdı amma oļduydu yá, çoğ gıTlıg-olđı.

Somak yemişler, mısır somağını yemişler, Çarşamba'dan mısır getirmişler.

(22)çárşambadan mısır gétirirkēne yaşalaşlar, éliñden-alışlarıdı. aşlıg şēlik (23)çoudu u zaman.

Öşürü falan hatırlıyor musun amca?

(24)öşür oļurmuşdu ama bizden-önceydi o. kim harman dōdü mü gēliller, (25)öşürü alışlardı, dēneyi bóler-alış giderdi dēvlet.

Ne kadar alırdı, onun ölçüsü var mıydı?

(26)dēne ne ğadar çıkmış işde atug unuñ şeyine ğóre alıyodu. millet (27)çihşdıramazdı, acıdı amma yētüremezdi gine de alıyoşardı yáni.

Askere kaç yılında gittin?

(28)ēlli bēşde gitdim ben.

Askerliği nerede yaptın amca?

(29)ben-alıtı áy *kutahyáda* yáPdım, cándarmáydım ben. iki sēne *burdurda* (30)yáPdım.

Askerlik o zaman zor muydu?

(31)iyıdi, bíráz acemilik zordu. undan sōna ğarağolşlara dūşdúk, rātıdıg (32)yáni. iki sēne *burdurda* ğaldım, alıtı áy *kutahyáda* ğaldım, otuz-áy (33)yáPdıdım ben-o zaman.

Biz, buralar hakkında kitap yazıyoruz. Buranın ünlü bir yemeği varmış “tirit yemeği”, onu baştan bir anlatır mısın, nasıl yapıyorsunuz?

(34)yuķa açıyóğ biz, undan sōna ğazı kēsiP kēsdiriyoğ, êkmēñ yānna (35)batırıyoğ. piłáF-ēdiyoğ, ğompusdu yápiyoğ. unnariñ yānna, piłáfiñ (36)yānna ğompusdu oļuyo. undan sōna oturup yıyoğ hani.

Kazı ne zaman kesiyorsunuz.

(37)ğışın kėsiliř ğaz, tavuğlar bile hėpisi tũyũnũ dőkũyò yėniden (38)tũyleniyolar. ğaz ğışın yėnir.

Kestikten sonra nasıl yapıyorsunuz, kaynatıyor musunuz?

(39)az bi suda bışũriyog, suyũnã pilãvı ediyog.

Bulgurdan mı yapıyorsunuz?

(40)bulgurdan yãpiyog, piriç pilãvı olmuyo ğazına

Üstüne diyor musunuz?

(41)ũsdũne sėpiyog, pilãvıñũsdũne sėpeliyog, tėspilerle siniye ğoruđ bõle (42)bi tėspi. oturu yėrik yãnda ěkmeklen.

Keşkek yapar mısınız?

(43)yãparuđ kėşkek.

Keşkeği nasıl yapıyorsunuz ?

(44)sarı buydãyı dõerũk. kėpã çikĩ dõũncũ, kėpã gidiyò. ondan sõnai, (45)dõũlmũş oluyò. ğavaKda dibekde dõdũriyog, ondan sõna, ğuzelcene (46)yihĩyog. yãlayuP, ğavururuğ, yãvaş yãvaş ğãynaduruđ, tam hağdır (47)hağdır ğãynaTmĩyog da ěle usuđ usuđ kėşkek ğabarıP tencere doluyo (48)yãni. yãrım tencere basarşañ tencere ğabarıncı doluyo. tereyãni (49)ğataruğ ğuzelcene

İçine başka bir şey katar mısınız?

(50)tavuğ varısa ğataruğ, parçã budlar olur. kóylũ tavũñkini de dıřarınıñ (51)tavũ dutmuyo yãni. bizimkiler daha yãlı oluyò. kóylũ tavuğları (52)gıPgırmızı yã oluyò.

Adı: Salih Topal, Şaban Boztaş

Yaşı: 60, 80

Yer: İkizdere

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Biz bu köylerde araştırma yapıyoruz. Bu köyün yaşlıları neler biliyor, onları da öğrenmek istiyoruz. Siz kaç yaşındasınız amca?

⁽¹⁾aTmişñ üzerinde, ğırg bēş dōmluyum

İsim ne?

⁽²⁾sālñ topal

Sizin isminiz ne amca?

⁽³⁾şābān boSdaş, üç yüz ğırg bir.

Kaç yaşındasınız o zaman?

⁽⁴⁾sēkseniñ-üzerindeyök.

Bu köyün eski ismi ne amca?

⁽⁵⁾bısdāT dēllerdi.

Niye bısdāT dēmişler, biliyor musun?

⁽⁶⁾bilemeyim-onu bilemeyim.

⁽⁷⁾çoğ ēsgide tā osmannıñ dēvrinde borası bādātımış. sōradan ⁽⁸⁾bısdāT-olmuş, bısdāTdan sōra da ikizdere. bādāT ğalāymış ĩmiş ⁽⁹⁾asñında da.

Buraya İkizdere ismini siz mi verdiniz.

⁽¹⁰⁾dēvlet ğodu ğēndisi.

İkiz dere mi var?

⁽¹¹⁾şindi şōle bi şey; kōyüñ bu taraFu da dēre, bu taraFu da dēre. kōyüñ ⁽¹²⁾añT taraFunda birleşiyō dēreler.

Babandan dedenden duyar mıydın seferberlik yıllarını?

⁽¹³⁾ānatıydı pēder, gitdiydi harbe, gitdi ğēldi yā.

Hiç hatıraları var mı senin aklında?

(14)yoĥ, hiş bi şesi yoġ.

Kaç sene o seferberlikte kalmış?

(15)ıilemeyüm ki ne ġada ġaldını.

Burdaki Rumlarla ilgili olayları da anlatıyorlar mıydı?

(16)ıborda şey vardı bi sofular kóyü deyi ġávurıar vardı. işde onnar bábamıñ

(17)zamanında gitdi, bu *atatürk* unnarı sevk-étDi. borda yáĥındaydı

Bir kırgınlık falan olmuş mu?

(18)yoĥ, hiÇ bi şey yoġ.

Bazı köylerde yakma yıkma olmuş, buralarda oldu mu?

(19)ıborıarda olmadı yáĥma yıĥma.

(20)şimdi, biz bazu büyüklerden dinnedümüz bu yáĥın çevreye (21)dēmemiřler, doĥunmamıřlar. bu savda bēyler varımış tamam mı, (22)*sēfer bēyler* varmış

tırabzonda. tabé ēsgiden bu *ġavāñ* hōkūmeti de bu (23)*sēfer bēyimiř* sāten. ġáymaĥamı

da *sēfer bēyimiř* hepisi *sēfer bēyimiř*. (24)işde bizim ā *çerkezler* de burda. bunnardan

doıayı, ō ġávurıarıñ (25)başı,bunnarıñ da çoġ iyi adamıymış yáni. bundan doıayı bu

mıntıĥayá (26)doĥunmamıřlar. şindi *havze* kóyüyle bizim bu kóyümüzün-arasında

(27)ıbu depe var yá hēmen depeniñ aıT tarafında *sofular kóyü* vardı. u (28)*sofular kóyü*

tamamen ġávurumuř zamanında. u yüzdēn bu mıntıĥayá (29)dēmemiřler. tabé bizim

bu kóyden bi iki ġař danesini duTmuşlar, (30)ġótürmüřler meřelá óküzlerini

falan-almışlar amma tabé yaĥıP yıĥma (31)yáPmamıřlar yáni. bunnarıñ yüzünden

tabé.

Böyle sahip çıkıyorlar mıymış onlar?

(32)yáv-ışde bir yáĥınnarı öldü zaman burıyá saıP çıkmışlar.

Sen Çerkez beylerini hiç gördün mü?

(33)ġormem mi! *sēfer bēy*, *kázim bēy* burdaydı, bu tarafda.

Nasıl adamlardı onlar?

(34)bábayıt-adamlarıdın, çoġ bábayıtidi bōle. *sēfer bēy* dénen-adam çoġ

(35)bábayıt-adamıdı. bu depeye ġávurıar, meřelá mañġacáġ ġeldi mīdi, (36)böyle

sırTmaçlarına habar ġonderir, kóy sırımı ġúdellerdi, bēlere seıam (37)söyleñ feıán kóyü

yáĥmayá gidiyük dērlerimiř.

İzin almadan da gidemiyorlarmış, öyle mi?

(38)ımkán yoġ. u asır öyleydi.

O zaman buranın beyi de o Sefer Bey miydi?

(39)aynısı, bu mıntıhaniñ. asgër gaçã sahlallarıymış hêrifler, asgër gaçã om (40)bêş gişi. borda çalışdurişarmış.

O zaman, beylik nasıl bir şeydi?

(41)borda rêçberlik yâpılardı bu adamlar, başga bi şeyleri youdunçämmä (42)hóküdarlardın, nasılçoldünü bilmeyimçişde.

Hırsızlık var mıydı onlarda?

(43)ü, hırsızlıh nası! sürüsünen, sürüsünen öle birçiki dene dēül. hırsızlıh, (44)adam furan burıyá, gız çalan burıyá, pöhü!

Öyle ağalık olmaz ama.

(45)öleymişçasır.

Hırsızdan bey olur mu?

(46)ormanıñtāna geldi, görmeyoñ mu? hırsızçolmasa bórıyá gélür mü?

Sizin küçüklüğünüzde buralar nasıldı amca?

(47)aynı böyleydi işde, bi dēüşüklünü görmedik. faħır yêr bórası.

Hane sayısı daha mı fazlaydı?

(48)*sıraşu* vardı elli hane, şindi gağdı on hane, çekilen gidı çekilen gidı. on (49)hāne gağdı bórda da, elli haneydi, gitdiler.

Neden gidiyorlar amca?

(50)geçinemey ki

Sizin zamanınızda siz nasıl geçiniyordunuz?

(51)geçinüydukçamma nası geçinüyduk, bilsāñ sen!

Anlat bakalım.

(52)işde nè bilim, êkini yoluyduğ böle. gúPre yođ, bi şey yođ bi şey yođ. (53)böyle hālımız vardı, geçindikç işde, idare êTdik. şindi, *ařlā* (54)řúkürlerçolşun. pū, şindi dēvlet sēñginidi! bêsleyi dēvlet. üç sene (55)asgêrlik yâPdım, dêrsini vêrilerdi; *türküyeniñ* on sêkiz millārçoldünü (56)dêrsini veriler, õredilerdi bize. hêsábımı yâP, ben bilemeyimçatığ da. (57)şindi nêreye çığdı türküye?

Yetmiş milyona.

(58)ê, górdüñ mü! şindi zēñginidi. kırh yêdiden elliye gaça asgêrlik (59)yâPdım.

Sizin döneminizde zor muydu askerlik?

(60)si..... dēülüdinçämmä bek bêsisi youdu asgêriñ, baħımı youdu. (61)soruyum da şindi, ben otuzçaltı ay, üç sene ot yátađda yâTdım. (62)hêsábımı yâP, otuzçaltı ay, ot

yátaħda. Őimdi soruyűm da sēniñ yáTdĩñ ⁽⁶³⁾yátaħdan fazla diler asgērlerin Őimdi. bi tēmilik ki bűlē. yēmēk, ohű!

Şimdi etten bıkıyorlar, geldikleri zaman et yiyesileri gelmiyor.

⁽⁶⁴⁾et nērde ğűreyim, et ne? bulğur piłávu mĩdeyi iŐlemez, yávan táyını ⁽⁶⁵⁾yēdim ben. bulğur piłávu, mĩde k....., yēyemezdük bűle. et, sēn nerde ⁽⁶⁶⁾bułacáñ eti? űleydi bizin zamánımızda.

Alman harbinden sonra mı gittin sen?

⁽⁶⁷⁾ĝırh yēdide gitdik-işde.

O zaman biraz daha dűzelmiŐ olmasđ lazımdđ.

⁽⁶⁸⁾yoğ yoğ yoğ, ben űŐ sēne asgērlilik yáPdım, dűzelmedi.

Erzincan depremini hatırlıyor musun?

⁽⁶⁹⁾bilmem-űlu mű? orayá gitdim, orda yáPdım *ērzincánda ērzurumda*, ⁽⁷⁰⁾*tortuma* ğēŐdim. oriyá gitdim baħdım. aman yá *rabbim, ałlāh! firatñ* ⁽⁷¹⁾kēnarı bűyle...

O sallantđ buraya vurmadđ mı?

⁽⁷²⁾furdu, furdu ämmä yıħmadđ.

Ne yaptınız siz o zaman?

⁽⁷³⁾nē yápałım, iŐerdeyken dıŐarı ğaŐdıĝ, ğoyá ğurtułacáñ.

Buralarda yıkıntđ olmadđ mı?

⁽⁷⁴⁾yoğ yoğ yoğ, bizim bu *ĝavaĝda* hiŐ-űlmadı. *havza* mıntıhasında hep ⁽⁷⁵⁾yıħdı ēvleri. Őimdi ēfendim mēmur bēy, ēmir vermedi borıyá yıħmayá, ⁽⁷⁶⁾ēmir verseydi yıħlıdı.

Kırklarda bűyűk bir kıtlık olmuŐ, onu hatırlıyor musun?

⁽⁷⁷⁾otuz bēŐ, otuz-áıtda űldu.

Neden űyle oldu?

⁽⁷⁸⁾ĝuraħ-űldu. yoğ, rēŐberlik yoğ.

űnce kuraklık oldu sonra dolu yaĝdı, diyorlar.

⁽⁷⁹⁾otuz bēŐde de űldu otuz-áıtda da ĝuraĝ-űldu. űlmadı ēkin. űv, aŐıĝ! ⁽⁸⁰⁾ā Őindiki, ha buranıñ kēpānı bułáyduĝ biz-ű zaman. pirinciñ-űnu ⁽⁸¹⁾sannēderdük. bułamadık kđ yoħ yoħ. aŐ ĝalı millet, aŐ ĝalıdı. devlet ⁽⁸²⁾záyıf, bēsleyemeyi ki sēni. ämmä Őimdi *ałlā* Őűkűr.

Ne yaptınız o iki sene?

⁽⁸³⁾nāPıacáñ-işde idarē ētdük.

Çarşamba'ya falan gitmişler.

(84)ō, gitdik yā! bi tēnūke ēkin-üçün. gitdük *çárşamba*lara, sırtımızda. (85)onu da yolđan gelemeyün, yolđan gelseñ eliñden alıñlar.

Niye alıyorlar ki?

(86)hálaylu, u da aç dā. yáhaláyıñlar, sēni alıñlar, nābácāñ. dādan daşđan (87)gēlürdük. *amasyá ovasma* būdāya gitdük, iki tēnūke būdāyá. para (88)yoğ, altı lirá, tēnūkesi altı lirá. aldık geldük, dādan daşđan. yolđan (89)gelemeyik.

Sadece iki teneke buğday için ta Amasya Ovası'na gittiniz, öyle mi?

(90)yoğ, nāpañım? gitdük-ışde, bi ēhdiyár gótüdü. çoğ-acı çekdük, alıñah (91)dēvlete ğuvaT vērşün. *çárşambadan* gēliñken misırı da sáyıcıñlar alırdı. (92)borlara gēliller davarları mavarları sayáñlardı. sáyıcı varıdı, bēşde alırdı (93)davardan, ğırK ğuruş bēşdeyi ödeyemezdük, yoğ. harmandaki (94)somāñ-alıñdaki çēci mühürü fururdu. gelecek de ölçēcek de hağğını (95)alacáğ da...

Tavuk eşeleyip mührü dağıtırsa ne oluyordu?

(96)ēšemēz! bēklēyiñ, başını bēklēyiñ. böyle mühürü vurudu. fañır dēvlet, (96)yoğ, nē yáPşın? ämmä şindi *allā* şükür. yoñ cánım, gózümüz kór-olur (97)hindi gózümüz, dēvlete fañır dērsek. bēsleyi sēni, aç ğalıdıñ-ama vērī (98)saña, dā nē isdeyiñ? çoğ şükürler-olşun.

Buralarda Hıdırellez falan kutlanır mı?

(99)hıdırellez vardı borda. tēzeve ğadar hıdırellez vardı borda, bēş-on (100)sēneye ğadar.

Ne yaparlardı eskiden?

(101)ēsgiden at yarışı yapañlardı, ğüleş yapañlardı. sāda solđa bütüm (102)bağğalcıñlar gēlirdi, bi şenliklik-olurdu. *şihlar kóyü* var borda, *samıT* (103)*dēde* var orda, unuñ mēvkisinde, böyle muabbet-ēdellerdi máyıs (104)yēdisinde, hıdırellezde.

O gün çalışmak falan yasak mıydı?

(105)yō, olmazdı. çalıñma yasañ dējldin-ämmä çalıñma mañışma (106)dīnemezdin bütüm millet-orıyá hēP giderdi. *bafradan* gēlū orıyá adam (107)*bafradan*.

Burası o zaman şenlik merkezi gibi miydi?

(108)şēnnik, çoğ şēnnik. *havza* gēliyō mēseñá. bizim *ğavağ* taraf tarāfa (109)olulñlar ğüleş yaparñla. öyle ğēşđıdı ämmä şindi páydus-ētdile.

Yağmur duasına çıkıyor muydunuz?

(110)ō, çıñmaz-olur muyuz, sēnelerce çıñaruğ yāv.

Nasıl yapıyordunuz?

(111)borada *saħarçál* dī evliyá vardı. orıyá çıharduğ mesełá. orıyá ğurban (112)késellerdi bēş-on dāne, bōle sīr. orda millet toplandı, yáħın kóyleri (113)buyuruñ-édellerdi orda. *allah* taravından-ışde, bazan yáıydu, sél suyá (114)ġatışıydı ordan-inmeden. adağ ğurbanı kēserük biz-or da her sēne, (115)alışmışuğ. bābařarımız hēr sēne kēserdü hēr sēne.

Sonra ne yapıyordunuz?

(116)yemek yapııu, yēnū, biřirīlü or da. ōle dāııruğ

Burda daha çok ne ekiyorsunuz?

(117)būdáy, kēndimize yētimsıra bi fasille ékekerük, misir-ékerük, arpa (118)ékerük işde.

Daha çok hayvancılıkla mı geçiniyorsunuz?

(119)háyvancılığ. adamı olan háyvan yápar. bu kóyde adamıñ-olacáğ, (120)háyvan yapıcıñ, háyvan bēslícüñ.

Hayvanda para var mı diyorsun?

(121)idare édiyüç, şarnımızı doyruyu.

Adı: Şerif Semizoğlu

Yaşı: 65

Yer: Karacalar

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün ismi Karacalar mı?

⁽¹⁾*ğaracálar*

Sizin adınız ne idi?

⁽²⁾*bènim-ismim mi, şérif sémizōlu*

Yaşınız kaç?

⁽³⁾*aTmiş bês aTmiş-áltı yaşında varım*

Köyün hepsi bir kökten mi, farklı sülalelerden de var mı?

⁽⁴⁾*biz bu gèlmeyük dā türkcəsi, biS süleyman dāndan gèlmeyük. sémizōlu* ⁽⁵⁾*bu kóyde bizden ğayrı kimse yoğ. deden borıyá nènemiñ-üsdüne* ⁽⁶⁾*gèlmiş. bizim kókümüzden kimse yoğ borda, bizim kókümüz süleyman* ⁽⁷⁾*dānda hêP-ā borda yoħaru kóyde.*

Diğerleri peki nasıl?

⁽⁸⁾*diğerleri. bunnar saruōlu, bora bahar. èkseriyeti saruōlu, bahar. başğa* ⁽⁹⁾*súlale var mı la, borda saruōluynan bahardan ğayrı daha başğa súlale* ⁽¹⁰⁾*var mı? ha bi de ğılışlar var.*

Dedeniz gelmiş buraya değil mi?

⁽¹¹⁾*dèdem gèlür, ben bilmeyem. ben nebilim, biz borda dōduğ. bizim yáľniz* ⁽¹²⁾*kókümüzden kimse yoğ-işde. dedem gèlmiş borıyá süleyman dāndan* ⁽¹³⁾*nènemiñ-üsdüne. bordakı bu nènemim hiç oľan ğardaşı yoğmuş. (14)ordan, u nènemiñ bābası ordan seri gètiřmiş borıyá* ⁽¹⁵⁾*ğızınıñ-üsdüne.*

Bu koyün kuruluşu çok eski mi amca?

⁽¹⁶⁾*çoğ-èsgi bora.*

Yani burası yeni köy falan değil, öyle mi?

(17)yoğ cáním, sèn boraniñ mèzarlını bi górsen, şaşardıñ. góca bi şey, a bu (18) fahır taraflarda, çoğ-èsgi kóy. yáluñuz işde kóy tükendi, gitdi. (19)èkseriye bu *samsun* gasabalıa çihdı yá, hêrkez çekilen gitdi işde, geş (20)nésil pek gálmadı yáni.

Niye kalmıyorlar amca?

(21)yá işde, hêrkez geçimsüzlük, ácizlig oluncu ne yapıcáglardı (22)gèçinümedü taktirde. boraşar, bizim toprāmız yávanıdı, gúPre çigdi da (23)millet idarè ediyò şimdi. boraniñ toprā, gırsal memleket borası (24)nêlucág, gaçán gitdi savuşan gitdi.

Yetişmiyor muydu önceden?

(25)yetişmiyòdu, gúPre çigmayıncı yetişmiyòdu. gúPre çigdi da şimdi (26)rêşberlik oldu.

Ne yapıyordunuz ya o zaman?

(27)nê yapıyòduğ-ışde èziyáT, zāmaT, ūraş. èsgiden bu kóylerde, sèn (28)unu bilmeSsiñ, kómür yáhardu bu millet, kómür çekerdi *samsuna*.

Buralarda kömür mü var?

(29)yoğ, aş kómürü. borda şimdi mèselá èsgiden kómür yáhállardı (30)şey-édellerdi, *samsun* kómür gótürü. satıcág daborda çoş çoçüğ (31)beslicādi, öleydi èsgiden, bizim yetüşdüümüz zamannarda. undan sōna (32)nésil, çekilen gitdi, çekilen gitdi hêrkez bi iş saybi oldu. ben de (33)gitdim, aTmiş dörtde bordan, asgêrden gèldim. ben dōru gitdim (34)*samsunda* işe girdim. emekli oldum şindi gèldim geri kóye.

Nerde işe giridin?

(35)ben, *Samsun* zığara faPruşasındaydım.

Şimdi kapatıldı onlar.

(36)yoğ, gapaşı moşur, *ballıca*da şindi, *samsun* Sığara faPruşası.

Alaçam'daki falan kapandı.

(37)*ałaçam*da vardı ama faPruşa dèjildi, *ałaçam*da işleme varıdı. sığara (38)üreten yêr başga işleme başga.

Sigara üretiminin her safhasında bulundun mu?

(39)hêPSinde bulundum.

Nasıl yapıyorlar sigarayı, anlatır mısın?

(40)nası annatım saā, şimdi yòharda hamballar vardı, ordan aşşā soba (41)borüşu gibi borular vardı, altında makineler vardı, orta gaTda (42)imaletde, daban gaTda da harman-áčállar, makine çalışur, tütünü (43)gíyár, gè..... yoşarı tağ çıkar üsdünā. bóyle, üsdünden-aşşā, unuñ (44)sanduglarına doşdurular, orda góca goca bóle

hambalları varıdı önuñ, ⁽⁴⁵⁾bi saniyede bi dołamáyá başladı mı baħarsıñ dúnyá cıgara kėser.

Dolanmış Şekilde ıkıyor, yle mi?

⁽⁴⁶⁾tabė tabė, undan sōna, şindi bu yāndaki makine imalet, bu yānda ⁽⁴⁷⁾pakaT. bu yānda ağıllar, orıyá vėriler, paħada, orada paħaT yāpar ⁽⁴⁸⁾iħardı bōle. baħarsız dúnyá dołar sıgaráyıla. ben na baħardın, bunu ⁽⁴⁹⁾nası yāPmuř nası ėtmiř dėrdim hani. tā firansızlardan ğalmışıdı ⁽⁵⁰⁾makıneler bizim zamanımızda ámma şimdi makıneler hėP deşıdı. ⁽⁵¹⁾yımağtı sėne alışTım benorda.

Tütünü harmanladığımız yer var mıydı?

⁽⁵²⁾olmaz mı, tabė cānım! tütünü ağTdan harmandırıcāñ tabė.

Onu saf mı yapıyorlardı, yoksa madde karıştırıyorlar mıydı?

⁽⁵³⁾şindi, ğarışdıriyoduğ cānım, unuñ içersine şey de ğatağlar bōle bi ilāř ⁽⁵⁴⁾gibi bi şey. birincide bi, ikincide bi, üçüncüde... şimdik önuñ bi ağtı ⁽⁵⁵⁾bėk vardı, ağtı dėller ağtı. atuğo n yāramáyān tütün duř. undan ⁽⁵⁶⁾şimdi mėsėlá yėdi yüz sėkiz yüz dėnĝe toñĝáyá, toñĝa dėruk biz  ⁽⁵⁷⁾dėnĝlerā, undan ağtı dane dėnĝ ğatağlariçersine, ğarışdıriğlar o da ⁽⁵⁸⁾ciĝara oğur gider.

Sizin küçüklüğünüz zamanında aynı ekim dikim mi yapardınız?

⁽⁵⁹⁾tabı tabı kin, bařĝa bi şey bilmezdi bōrađar. rėřberlikiřde.

Renberlik olarak ne yapıyordunuz?

⁽⁶⁰⁾būdáy, arpa, misir bunnar iřde. bunnarı ekerdük biz borda.

Hayvancılık yapıyor musunuz?

⁽⁶¹⁾yāpiyōruz hāyvancılıĝ yāpiyōruz.

Ne yapıyorsunuz?

⁽⁶²⁾mėsėlá inek, bunnarı yāporuz. şimdi küz de ğağdı, velce küzümüz ⁽⁶³⁾vardı bizim, küz ĝořarduđ, motuşlar şimdi.

Kömüş falan var mı?

⁽⁶⁴⁾kömüş var

Koyunculuk yapıyor musunuz?

⁽⁶⁵⁾yāpıđlar, yāpannar var yāni. ā řindi mėsėlá bu arħadařıñ ĝoyunu var ⁽⁶⁶⁾mėsėlá. böyle var biĝař ĝiřiniñ var. małcılıĝ ođur borda . mał yėri bora

Büyük meralar var mı ?

⁽⁶⁷⁾var var, mēra oğduş boşarazı

Herkeser serbest mi?

(68)bu kóy~üçin sêrbes. biz òle bıraқuruđ

Sen koyunculuk yapıyor musun?

(69)yápıyoz

Şu an durumunuz nasıl?

(70)nası ołucáđ~işde, idare êdī işde

Geçindiriyor mu sizi?

(71)gêçindürüP de işde bi haşlığ~alıyöz~işde. öleni yiyök, eyi ołanı (72)satıyoğ~işde, idare ediyog. gèlirat yog, gèlirat ołmáyıncı öyle (73)yáPcãñ.

Koyunlarda zayıt nasıl oluyor, zehirli otlar var mı burada?

(74)bãzı ołuyo, zèhirleme ołuyo, hasdalıđ ołuyo. ãniden~ołuyo, bi anda (75)şışıP~ölüyo.

Kurt çok var mı burada?

(76)gurT vardır bórada.

İyi köpekleriniz var mı?

(77)yog yã, êsgisi gibi yog. êsgiden vardı ī kópekler de şindi ğalmadı.

(78)şindi borda iyi kópek yog. sãde bi av kópekleri var, davarda ğoyunda.

Koyunlara yem veriyor musunuz?

(79)ĝoyına yem verılmaz~ołur mu? vericêk, ĝoyuna yem vericêk.

Nasıl hazırlıyorsunuz yemini?

(80)çêkdiriler, yãrdırúylaş şimdi mèsełá veyãvuT arpáyı ğarışdıryu böyle (81)..... dókũ, unuñ~içinden aluP~aluP yiyò ĝoyun samannan.

Hayvancılığın pek kârı kalmadı gibi, sizde durum nasıl?

(82)bu arada mał cinsi, soran yog bi kere, ołdũ gibi duruyò yãni. ben (83)bilmiyem, bi durĝunnuđ var.

Sen mesela koyunculuk yapıyorsun, nasıl kâr ediyorsun?

(84)yáv şindi bunuñ kârı gèndümüzü ğurtarıyog~işde.

(85)şindi ğuzuyu satacáđ mèsełá.

Samanı falan sen mi üretiyorsun?

(86)tabı tabı , satın~almam ben. ben gèndi hambarımdan, gèndi tarlamdan (87)gèndi ihdiyácımı górirün. ben paráyıla, ĝoyuna alıp da yèdürmem. (88)alannar ołuyu yèdirüy da ben~almam.

Koyun mu yapıyorsun sadece?

(89) erkāni, dişisi oľur yáľuñuz érkeklerini şindi satı. ā şindi om beş yirmi (90) gún sonra satar ğuzuľarı.

Kuzu fiyatı düşük diyorlar?

(91) düşük yáV, gećen sene iyıdi

şimdi et fiyatları çok düştü.

(92) ğasaPda aynı fiyat yáľuñuz, kesiim-içinde altı milyondan kesiyoľar. (93) aľdünü meseľá ucuz-aľılař. maľda şindi hiş piyāse yoĝ. ğurbandan bu (94) yána maľ durdu.

Samanın ierisine kattıĝın ununu da kendin mi hazırlıyorsun?

(95) evet-evet, ĝendimiz. ũdüyög biz, arpáyı yárdıruruĝ, u samana ğatar (96) vėrürüm. dēmene gidim, bi iki ton zahra atim, undan kėpā çıķı.

O kadar çok tarla falan var mı, yetiştirebiliyor musun?

(97) yirmi otuz ğoyun-oldu mu yeti. gidėnneriñ tarľaları var yá řėhire (98) ĝaľķannarıñ tarľaları var, ĩcar vėriyiler, şudur budur sürü.

Burada türbe, evliya falan var mı bildiĝiniz?

(99) öyle yoĝ borda. şorda bi dēde var. orda bi mezár var-işde. orıyá biz (100) gideriz. şindik her sene bi āfaT ğurbanı kėserük, ordan, veyávuT şindi (101) yāmur yāmasa şindi orıyá gider bi sır kėserük u gún hava yār, (102) muaĝĝaĝ kėsin yār. meseľá, ğoyunuñ hasdā oldu, adam ğoyunu (103) gótüř do orıyá yüz yüz-elli ğoyunu eñ ĝeriye ĝalannı oráda kėselleř, (104) unu orda yėlleř. bi evliyá var-orda. bi dēne de bu, řıhlarıñ uzda (105) vardı *saĝarçáľ* diye, bundan bi dēne de *samuT dēdede* var, orda bi dēne. (106) bunnar üç ĝardařımıř diler, biz doĝlu öyle őrendük yáni, öyle sōlediler (107) bize. şindi bi dēne bizim borda var bi yátur işde, *saĝarçáľ* diler orda (108) var, bi de onuñ yánda bi dēne dā.

Yaĝmur duasını nasıl yapıyorsunuz?

(109) yāmur duasını işde, hocálař dua yápar, milleT de böyle ellerini er, işde (110) buna ĝore. u gún yāmur yār, biz dēdeye gitdümüz gún, kėsin yār yáni.

Ĝurbanı orada kesiyor musunuz?

(111) ğurbanı kėseriz, orda bi günde hazıľlanıř, ĝuralľař bōle, bişürölleş, (112) millet yer-orda. şindik bora dōrt mahleydi yá bu kóy hiç oráyá pisi (113) kėdi soĝmazlar, yáni boş dōnmeyiz oráyá vardımızda.

Çok şiddetli kuraklık oluyor mu buralarada?

(114) bazan-olur.

Kırklı yıllarda büyük kuraklık olmuş, hatırlıyor musun o yılları?

(115)ben-ona yetişemedim, u sene kırh ikide, kırhlarında, kırh birde olmuş. (116)biz-ö zāman varsağ da çocūmuşuğdur. bilemeyim ben, olmuş yāni. (117)çarşambadan misir soymuşlar, gétürmüşler, arhalarıynan gétürmüşler, (118)bunu çoğ annadılar. eşgiler çoğ annadırdı. zāten ğalmadı atuğ da şimdi, (119) biz önnardan eşiddüklerimizi biliriz.

Senden yaşlısı yok mu şimdi bu köyde?

(120)bu köyde benden yaşlısu kim var? *şābamñ yāşār* varıdu, hasdañanmış, (121)gitmiş *samsuna*. yoğ dīcem.

Neden öyle erken öldüler?

(122)*allahñ* hikmeti yāv, bu sene hēp benim ēmsaļlar, bunuñ bābası, iki üş (123)gişi bi sāt sonna ölü ölüverdiler. bu sene bunuñ bābası, baħdım şorda (124)doñanıyo a bu çēşmeniñ-ōnde bu. çārdım ben, müddin ne baħıyoñ ne (125)doñanıyoñ lan-orlarda dēdim ben. yāv arabáyı gōzliyem dēdi. (126)bizim-araba var, zabālan şorda yōharı kōye gidī, *sūleyman dāna* gidī, (127)ordan yoļcuļarı aļı. ordan, arabáyı gōzliyem dēdi bu, sōra bizim araba (128)gēldi. baħdım, bordan bābasını aļdı gōtürdü. ben hasda oļdūnu hiş (129)duymadım, adam hasda oļmamışdı. adamı *samsuna* gōtürdüler, bi gún (130)sōna cenezesi gēldi. iki üş gişi öldü öle bu sene bizden.

Samsun'a daha yakınsınız değıl mi?

(131)*ğavaK* yāħın ne ğadar oļsa da, *ğavā* pek işlemōğ. hēr şey, hēr gún-işde (132)*samsuna* araba oļdūçun kōyde şindi ēkseriyetle...

Burdan Samsun'a araba var mı?

(133)hēr gún, benim kēndi arabam var. şindi bu kōyde bi araba var, benim. (134)boardan zabāna gider, akşamaña gēlir bōriyā.

Eskiden hasta falan olunca nasıl tedavi ediyodunuz insanları?

(135)ö işleri sorma işde. ö işleri ben saā annadıyım. rahmetlik-anam benim (136)aTmişda āniden hasdañandı, boardan iki ğatırnan saļ yāPduğ, bu dēre (137)aşşā, iki direk ğoduğ bōle anamızı saļınan gōtürdüğ, aħşamınan (138)hasdanēye yāturduğ, zabānan sāt sēkizde vefat-ētdi. cenezesini gēri (139)aļdım gēldim, nası gētüdüm saā annatamam. bu annacāğ bi şē deļ. (140)siz-u zamannar dūnyāda youduñuz, u işleri sen bi bilseñ, şaşacāğ bi (141)işler. ordan, anamā duTdum bi ciP, iki dēre içlerinden, onuñ bunuñ (142)ēkinnerinden, borlardan yoļ yoğ, bōle ara ara *çāħallıdan* dönüş (143)yāPduğ. būdáyılar borlarda, būdáyıların işlerinden-ayrı, bu siziñ (144)gēldūñüz yoldan deļ de öte yāndan tarlalardan-aşşā irmā indidük. (145)nērde yol! bi cibinen gētürdüm anamıñ cenezesini ben bōriyā. aTmişñ (146)aļtıncı ayıñ yirmi altısında.

Doğum hastası falan olduğu zaman ne yapıyordunuz?

(147)doğumu da öle gótürüyoduğ. hep salınan, nêyle gótürüceñ?

Kışın ne yapıyordunuz?

(148)ğışın da öle, yá ölücek yá gótürüceñ. başğa çáresi yoğ. *çáhalıyá*

(149)óküz~arabasınan da gótürdük bordan biz.

Bu kadar mahrumiyet bölgesinde nasıl yaşıyordunuz?

(150)u zaman nê yápıcañ? *samzunda* iş yodu u zaman.

Şu yetişen buğdayla bir kış geçer mi?

(151)gêşmeyüdüñ~amma nê yápıcañ, işde öyle çekmişler adamlar, (152)eziyatınan mēziyatınan şey~étmişler.

O devire göre şimdi çok iyi değil mi?

(153)şimdi eyi, şimdi *alİaha* şükürler~oİsun. şindi bağ; bu kóyde hiş (154)*samzunda* evi olmayán~adam yoğduğ.

Zengi o zaman burası, öyle mi?

(155)zēñgin dēİl de herkez çekilen gidİyo. işde mēcburen orda çalışcág. nê (156)yápıcağ borda? bi iş yápıcağ, gēİrat sālámáyıncı gidicek. şindi bizim (157)muğdar, *samsundaki* kēpçeyne operotór mēseİa çalışıyo arda borda, (158)ağşamınan zibbeden gēİyo bōriyá arabáyİa, zabāİan gitdi. ēsgiden yoİ (159)yodu iz yodu.

Kurban bayramlarını nasıl yapıyorsunuz, kurbanları bir arada mı kesiyorsunuz?

(160)yoğ, şindi herkez ğapısınıñ~ōnde kēser. mēseİa iki ğişi bi sİR~alıır, üç (161)ğişi bi sİR~alıİİlar birlik~oİuİİlar kēseller.

Bazı köylerde camilerin önünde keserlermiş ve eti de fakirlere verirlermiş.

(162)borda şindi éti vēriler fağıra kēsin dā öle bi yere toPİaşıP dēİl. herkez (163)ğapısınıñ~ōnde kēser ğurbanını, undan sōra fağıra fuğarayá vērecāni (164)vērir yāni.

Ramazan Bayramı'nda toplanma, sofraya getirme falan var mı?

(165)u sōra ēkseriyetle çoğ~oİuyodu da şindi çoğ nadir~oİur yāni. kóylerde (166)kimse ğalmadūçün. oİur yāni gēİlennē~oİur , işde *samzundan* da (167)gēİlennē~oİur.

Eski cenazelerde devir yapıyorlarmış, onu biliyor musun?

(168)unnarı çoğ bilmİM, dēvir yápallarıdı.

Nasıl yaparlar, biliyor musun?

(169)şindi ben ne bilİM, hocá oİmadūm~üçün, şindi üş bēş dēne hocá bir~ (170)aráyá oturuyó, parayİ mēndile sarİİlar, ó oña atİ ó oña, ēdİler.

Onun manası neymiş?

⁽¹⁷¹⁾önuñ kēfaretī, şeyine göre kēfaretimiş, o, gúnáhuna göre.

Bazı köylerde mezarın başında yemek falan veriyorlar, sizde de var mı?

⁽¹⁷²⁾yō yo yo, bizde yoğ, öle bi şey yoğ.

Cenazeden sonra sizde mevlit okutulur mu?

⁽¹⁷³⁾mēlidi oħuduļlar da ğırK ğırK beş gún, èlli gún geçer

Yedisi yok mu sizde?

⁽¹⁷⁴⁾yēdi var, yēdiyi oħuduruz yēdi var da, sōna ğırKı èlli İkisi. ó zaman ⁽¹⁷⁵⁾bōle yáħın kóyleri oħuļlar, cámidē mēlid, oħuduļlar.

Bu sayıların anlamı ne, neden yedisinde yapıyorlar da sekizinde yapmıyorlar?

⁽¹⁷⁶⁾şindi benim duyuşum, benim bildim ğadarīla, ét kēmikden áyırırımış da ⁽¹⁷⁷⁾yáni ğoláy, olmaK, uçun dīler, yáni öle dīler. büyüklerimizden öle ⁽¹⁷⁸⁾örendik. bunu ben seniñ gibi çoğ hēceledim, çoğ sordum. orda halil ⁽¹⁷⁹⁾hocá vardı *süleyman dā* kóyünde. hocá dedim, bu èlli ikisi bunu dedim ⁽¹⁸⁰⁾mánasını anlaTsā baā dedim de ét kēmükden áyırılī de dī u zaman ⁽¹⁸¹⁾tamamán dī onuñ, üçün *cénábiallah* taraFından buna bi azaP ⁽¹⁸²⁾çèkmemesü üçün dī öyle bir gelenek varımış. atuğ biz bilemoğ yálnız ⁽¹⁸³⁾ēşitdüm bōle.

Eski, büyük hocalarınız varmı sizin?

⁽¹⁸⁴⁾vardı, borda *pēriōlu* dī büyük bi hocamız vardı, çoğ alimidi.

Ad:İsmail Yüksel

Yaş: 80

Yer:Karadağ

Konu:Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün ismi ne?

⁽¹⁾karadā

Bir de Üçanlar var, daha başka mübadil köy yok herhalde.

⁽²⁾yoğ, burda gavağda yoğ. gëlīm mi ismáýıl_ā?

⁽³⁾gelsin baħalım

⁽⁴⁾muacirce ğonuşū dā u

En yaşlısı bu herhalde değil mi?

⁽⁵⁾bi tāne dā var_ışde.

Tamam, yaşlı kesim bunlar. Misafir geliyoruz yanına kabul eder misin?

- ⁽⁶⁾ederim yāv neye. misafir ğabul_ıtmeyiP de...

Nasılsın?

-⁽⁷⁾eyiyük

-⁽⁸⁾saā şindi memleketi sorucáğ hocá. memleket nası diye.

-⁽⁹⁾yoħ yāv. orayı bilmez bu yā

Ben Üniversiteden geliyorum. Sizin gibi yaşlı amcalardan neler yaşadıklarınızı öğrenmeye çalışıyorum.

⁽¹⁰⁾örenmeye çalışıyon_ öle mi? otur şimdi ben saā söylüyüm. amma ⁽¹¹⁾benin duyma benim. ben kendim görmedüm.

Tamam, duyduklarını anlat.

⁽¹²⁾şimdi nerdän başlıyalım?

Ne zaman geldiniz, nasıl geldiniz, oralar nasıldı?

⁽¹³⁾şimdi ğemiye Pindirmişleğ *türkleri*, bilmem kaç bin āne, öle yüz_āne ⁽¹⁴⁾iki yüz_āne déjil çok. köpānen, köpek bile ğetiren_oldu köpek. ⁽¹⁵⁾koyun, óküs

pindirmişler, iki tãne gávur gèlmüş, tüfekli gávur. ⁽¹⁶⁾gaPtana demiş ki bunnarı yère dök demiş, bunnarı yère dök. yáni ò ⁽¹⁷⁾gèmiye pinenneri. gaptan da demiş ki ãreF

....

⁽¹⁸⁾ãlama, ãlama şimdi işde

⁽¹⁹⁾iki tane adam gèldi demiş. şimdım *atatürkle İsmet paşáyí* söylememiş. ⁽²⁰⁾onnar pindirdü, onnar gèlsin demiş u zaman indirürüm demiş. içinde bi ⁽²¹⁾*türk* kalmış, bi kafa tutmuş_ona çèktür_ölüm amına kodümün ⁽²²⁾gávurları da deyi burda. kaptanã da demiş ki çevür gèmiyi bi düdük ⁽²³⁾çaldır. kaptan çevürmüş gèmiyi bi düdük çalmış *allãsımãrlãdık* ⁽²⁴⁾*karadenize* çıkmış . *karadenize* çıkmış burda dãlmışlar kòlere işde. ⁽²⁵⁾nèreye, bizim kóy buríyá gèlmüş. çeki yáPmâyá gèlmüşler burda dã ⁽²⁶⁾çok yá. davar gúdecekler burda başga bi şey yok.

Oradaki köy de mi dağ köyüymüş?

⁽²⁷⁾orda da dã varmış. ondan sóra buráyá dãlmışlar. bábam yèsir düşmüş ⁽²⁸⁾benim bábam. èsgiden hannar vardı, bizim memlekètde de kapılar òle ⁽²⁹⁾şey *uçannarda* vardı ämma bozdular mı, *saraf_almín_orda* büyüü bi ⁽³⁰⁾kapu vardı?

⁽³¹⁾yıhıldı oralar yáv.

⁽³²⁾oríyá bábamı almışlar. iki yüz kişi de içerde yèsir varmış *türk*. ⁽³³⁾bábam boğlu gèlinden, maļların boğlu gèlinden bakarkan bi gávur ⁽³⁴⁾gèçmiş bóle. bábam da òrda yá, o memlegetli yá gávur da var_orda ⁽³⁵⁾hã. èskiden gávur da varmış karışık yáni. bábam tagu tagu demiş. ⁽³⁶⁾gávurun_adı taguymuş. gèlmüş, uļan_ismayıl demiş. sèn nèrden ⁽³⁷⁾düşdüñ buríyá yáv demiş. bábamı tanımış. tanımış bábamı, sèn şindi ⁽³⁸⁾demiş burda dur, hiç pıçalama demiş. bóle hēcánnanma ben sana ⁽³⁹⁾demiş bi çuval èkmek pişirdirecem gétirecem bi de bi katır. gece ⁽⁴⁰⁾gideceñ gündüz yátacãñ, gece gideceñ gündüz ormanda yátacãñ. ⁽⁴¹⁾òleliklen kóye gèlmüş bábam. òleliklen kóye gèlmüş_amma şimdi ⁽⁴²⁾èveline gidersek çoü dèrinine gidiyoruS. *hasancıg* dèninen bi kaçak ⁽⁴³⁾varmış, *türk* yáni bu. gávurlardan da bi kaçak onun yánna gèlmüş, o da ⁽⁴⁴⁾gávurlardan kaçarmış gãliba òle yá türklerden gácsa türkün yánna ⁽⁴⁵⁾gelmez. üç kişi dã varmış_orda, bi çobana bi kebab yáPdirmişlar *türk* ⁽⁴⁶⁾çobanına yáni. kebabı yemişler, orda gávur başlamış_annaTmâyá . ⁽⁴⁷⁾ben demiş *istambuļda* demiş *türk* kadınların karnından demiş ⁽⁴⁸⁾kasanturáyna çoüü çıkãrdım demiş. *hasancıg* şindi bunnarı ⁽⁴⁹⁾dinnermiş, ah amına godumün gávuru karnını doyurdum demiş, senin ⁽⁵⁰⁾amina ben bi koydururum bu gece demiş. ord_òlar gèşlere demiş ki ⁽⁵¹⁾üş tãne genç , o gèşlerden buríyá gèlen_oldu yáni

de öldüler şimdi. ⁽⁵²⁾siz demiş bunu demiş alın demiş falan yerde falan yerde benim ⁽⁵³⁾yánıma gétiricejz diye demiş gerin demiş. bir viráca geldiniz mi ⁽⁵⁴⁾demiş, bi de mācir bałtařlar vardı eskiden yürekli, bałtayı çevirin demiş ⁽⁵⁵⁾biriniz arkada olan vursun bałtayı. öldürdünüz mü demiş yakın, gelin ⁽⁵⁶⁾benim yánıma falan yere demiş. gitmişler bir virácá geline birisi ⁽⁵⁷⁾vuruyū kafasına. yákiyořlar_ama bütün o dēreleri koku sarmış. ⁽⁵⁸⁾yāmiş bu vücüT yāv. koku sarmış öldürmüşler gāvuru gēlmişler gēri. ⁽⁵⁹⁾o *hasancā*le bağ şimdi nólacág, o *hasancıg* gene geTmiş bi davarın ⁽⁶⁰⁾yánna kēndi teg gitmiş_ama. çobana demiş ki bana bi kēbab yáP ⁽⁶¹⁾demiş. yáPmış çoban buna kēbabı, git şurda su var demiş su al. ⁽⁶²⁾kēndi yáTmış uyumayá, vāde tamam_oldu yā. çoban gēliyor ki ⁽⁶³⁾*hasancıg* uyumuş, öldürmüş çoban. o çobanı da bi argádaş, şey çobanı ⁽⁶⁴⁾dedi.

Bu şimdi Yunanistan'da oluyor değil mi?

⁽⁶⁵⁾orda, *yunanısdanda* oluyū. daha buráyá gelme yoğ, buráyá gēlme ⁽⁶⁶⁾yoğ. ondan sōra ō asāğın de bi arkadaşı varmış *arnavut*. *arnavut*, arıōr ⁽⁶⁷⁾tarıyōru bu çobanı buluyōru. çiv_ālmış. onluk çivi. şáyká dēriz biz ⁽⁶⁸⁾cánım. buranın yerlileri mih diyōrlar ona. çáyka almış cōbúne koymuş. ⁽⁶⁹⁾o çobanı bōle ācá gērmış, çákmiş çivile yāni. öle öldürmüş .

Çobanı niye öldürmüş ki?

⁽⁷⁰⁾asākiri kēsmiş yá çoban. o çobanmış_o. aynı çoban, aynı çoban. ⁽⁷¹⁾öldürmüş yá onū çin. ondan sora da o *arnavudu*, gadınların büyük ⁽⁷²⁾sandışları var bizde var_öle bi sandış *yunanısdandan* gelme, yáták ⁽⁷³⁾sandışları cānım, antāri mantāri bi şeyler koyuyoşlar yá ona, öle bi ⁽⁷⁴⁾sandış_içine koyuyoşlar_*arnavudu*. bulguynan delig deliyoşlar ⁽⁷⁵⁾bulguyna, *samsuna* çıkıyo. bōle bu türlü hakareTler ama namusa gēşme ⁽⁷⁶⁾çok kötü.

Orda mı yapmışlar burda mı yapmışlar?

⁽⁷⁷⁾burda da yáPmışlar orda da yáPmışlar. garının birisi demiş ki ⁽⁷⁸⁾toplamışlar bōle bıçák siláh toplanmış, *türk* karısı akşama bize gel ⁽⁷⁹⁾demiş yálnış_ēv göstermiş, yāni bizim_ēvı göstericēne sizin_ēvı ⁽⁸⁰⁾göstermiş. ğarı gitmiş başlamış bārmayá. *türk* kōmandaları var ⁽⁸¹⁾kōmandalar gēlmiş, içeri girmişler, yáPmışlar ama burda olannar da ⁽⁸²⁾yáPmış. iki yüz elli tane gāvur katmışlar *samsunda ingilizler* gēlmiş ⁽⁸³⁾*samsuna* oturmuş. yüz_elli gāvur *uçánnar* var burda *uçánnar* ā bu alt ⁽⁸⁴⁾yánımız

Gittim, orada da konuştum eski muhtarla. Eski muhtar var, muhtarın babası. Yüz yaşında falan var, neydi onun ismi?

(85) ismet mi

Babası, muhtarın babası.

(86)hā bâbasıdır, şey *saraf_ali*. ondan sōra *üçännara* gelinci arkasını (87)bitirmişler. hā orda oturukene *ismet paşayla* *atatürk* dē ōrdāymış. (88)demiş ki size demiş yirmi dört sāt müside. *ismet paşanın* da önünde (89)bir masa varmış ikisinin_önünde tahta ama şimdi bilē süslü püslü (90)masa nāıyor yāv bi vurur. masa yārılır, bu sāt dan_ itibāren (91)çekileceksiniz diyor. ondan sōra *ismet paşa* buráyá gelmek_ istiyoru. (92)şu karşıkı tepe var yá, *kava*ktan giriyorlar o tepenin_arkasında (93)boynunda bi torba yánında da bi erkek kişi var gúyá dilencimiş. yáni (94)yoлда bi şey yáPmasınar gibisine, aız ērmiş, o sırada da báyram_efendi (95)varmış, zēgin. *ismet paşayá* demiş ki bi sene demiş askéré bakacág (96)kadâr yiyecek var bende demiş. bi sene ayákkabısını, elbisesini ne (97)bilim ben ne biçim zēgin_adammış, annamadım. işde bu gadar. (98)*rusyá* bi dēve yükü para göndermiş *çarşámbadan avıze*ye gadar a işde (99)ordan yōhariyá gidecek buríyá *kompostu* hükúmatı (100)kurmak_istemişler. gāvur yáni , *atatürk* gurduru mu ah...

Siz orayı görmediniz değil mi?

(101)ben görmedim. bu da görmüş_ama bu da ufak bu da bılmez, bíz (102)görmedik.

Siz gelirken bir zulüm falan gördünüz mü? Anneleriniz babalarınız bir zulüm görmüşler mi yolda gelirken?

(103)kimi?

Evet siz. Şimdi ben bütün bu mübadil köylerin hemen hemen hepsini dolaşım. Havza'da Ladik'te falan bir kısmı çok eziyet çektiklerini söylüyorlar bir kısmı da hiç eziyet çekmediklerini söylüyorlar.

(104)bizim kóy beş yüz elli hanemiş. bizin kóye bi şey yok. yalnız bi sene (105)oturmuş bi tarafda gāvurlar bi taarfda biz *türkler*. kırk sekiz sāt (106)bizim hudutumuz.

(107)ām işin o kadar derinine gitmīcen sen.

Gitsin gitsin, o kadar derinine gitsin. Biz onları araştırıyoruz zaten.

(108)bunnarı mı araşdırıyon sen?

He he

(109)yáPma yā!

Oralarda ne yaptınız , ne ettiniz, nasıl geldiniz? Burdakini zaten biliyoruz biz.

(110)*samsun samsun* dışındı yāv . biz çıktımız zaman coçuğtum

(111)parhın_ içersinden domuz da çıkmazdı. dikennik çamlık parhın içeri.

Samsun'daki parkın içerisini mi diyorsun?

(112)yá yã. bizi vapur getirmiş bizi beş yüz elli āne, yá

O ilk geldiğiniz yıllar direkt buraya mı yerleştiniz?

(113)yō, *tékeköyüñ* başında *çinik* var oraya gelmişler.

(114)*atatürk* bize, askeriye hastanesi var ā *samsunda* askeriye hastanesi (115)*aşāyá* kadar (116)orda raaTsız_olmuşlar, sivrisinäk varmış, ondan sora buriyá (117)gelmişlär.

(118)dālmış biziñkiler yāv. *isdambu*ladır, *ankarayá*dır, *baFrayá*dır (119)dālmışlar.

Herkes bir tarafa dağılmış.

(120)ēnişdem burda muhdarlık yáPmış gözdeken, sēlānikdeken ēnişdem (121)burda muhdarlık yáPmış *havzada*. ēnişdem biliyo burasını.

Siz aynı köyden misiniz?

(122)benim amcām cocu bu, amcá çocukları kardaş çocukları. tikēnden (123)arman dōdüreceğ_olmuşlar tikēnden. bu da var hā bag bu ağıma (124)şindi geldi. tikēni armana sērmişler, *yunanisdarda*, gāvurda arman (125)dōdürcekler. şeyde *baFrada* oturuyor bi mācir var şimdi ordan (126)gēlme ēskiādan. demiş ki gāvurcá bilirmüş, bizim köyü kurtarmış. (127)başka köylere eTmişler.

Sizin eski adetlerinizde Hıdırellez falan var mı ?

(128)şimdi o işler. mısir vurulardı, gıdırāba yáparlardı, öküz boyundurū gibi (129)uzun bi şey onda uçarlar bilmem ne.

Bu gıdırāba dediğin ne?

(130)yāni bi oduna, kalın bi oduna demirden bi şey sokuyolar. ō sokañ āšta (131)da şey var dēlik var, onun_çinde. bi kişi ācın o başına pinī bi kişi (132)bura, uçuyollar böle.

O âdetlerinizi yaşatabiliyor musunuz?

(133)şimdi kałktı, gēnşlik kōyde yok.

(134)bi kásap var burda şimdi kásap et kesmeyoru. o kasabın bābasına bi (135)gāvur karısı demiş ki etme ām demiş beni *türkéyéye* götür demiş. (136)kapuñ kōlen_olıyım demiş beni *türkéyéye* götür demiş. yāni gēlirke (137)gēlirke, ałamamış. ama şimdi dūnyá āret anam_olsun, nasıl_alsın (138)cānım. adam, o da benim akrabam bi kárısı var_amma ben ufag (139)çocugdım biliyorum buriyá geldine, orda bilmiyóm memleketde (140)bilmiyóm, *allah* yaráTmış yāné. nasıl alır gāvur karısını da kēndi (141)karısından olur mu adam cānım. ałamam demiş ałmamış. çok (142)yálvarmış, para vėreyim demiş_amma

O kadın adamı sevdiğinden mi gelmek istemiş?

(143)adam orda érálde kötülüg görmüş gálíba öle yá. yá kötülüg yá (144)sevdinden ikisinin birisinden. yálnız çoğ hagāret olmuş

Sizin isminiz ne amca?

(145)*ismáyıl yüksele*, bizi *yúnánisdama* göndermeyesiz, ben gitmem bi dā

Yaşın kaç?

(146)seksen yáz, seksen beş yáz. seksen doksan yáz.

(147)sen nerde oturuS?

Samsun'da

(148)mācirsın?

Yok, muhacir değilim?

(149)yérli misin?

Yerliyim ben.

(150)yálān. sen tarana bilir misin?

Bilmez miyim, her zaman yediğimiz çorba.

(151)kúşkus bilir misin?

Kuskusu bilmiyorum.

(152)kaçamak bilir misin?

Yok

(153)momaliqá, misir ununa?

(154)bunnarın hepisini biliyosun_ama sēn inkár_ediyosun be.

Belki isimlerini farklı söylemişlerdir. Mesela, pancarın içine mısır unu falan katıyorlar. Onu mu diyorsun, onun adı neydi?

(155)momaliqá

Bizim orda da helle diyorlar.

(156)*çérkezler* de şey diyór_ona. ne diyoşlar_ona be çoçuglar bi şey (157)diyorlar?

(158)pasta pasta

Ben Ordu Aybastı'danım. Ordu tarafından, benim memleketim.

(159)öle mi? peki.

Ben Üniversitede hocayım, buralar hakkında kitap hazırlıyorum.

(160)şimdi bunnarı şeye alacánız_öle mi?

Kitaba yazacağım.. Buralarda küçüklüğünüzde geçim nasıldı, zor muydu?

(161) adam gāvuru çarPmiş baş çobanı çarPmiş da öle öldürmüş demeg ki

(162)çoğ_iyi arkadaş... *bazdurun* māzası varmış, memleketde gāvur (163)māzası yání

o *asancıgnan* o *arnavut* onun m̄zasını bile soymuşlar. ⁽¹⁶⁴⁾Ama paraları v̄rmişler başğalarına, başğaları ȳemiş.

Kendilerine yar olmamiş yani.

⁽¹⁶⁵⁾ȳar_olmamiş. ōle

Ladik Ilıca'da, Hamamayađı'ndaki muhacirlerle hiř konuřtunuz mu? Oradaki yařlılarla bir konuřun, adamlar ađlıyorlar. " Bizi kađnının ūstünde sūrdūler, kadın ocuđunu dūřūrdū de alamadı korkudan . ocuk atların altında kaldı. Kūyūn yarısından fazlası kūyde kırıldı." diyorlar.

⁽¹⁶⁶⁾bizim bu kūyden bi asḡer gidermiř tūfek_elinde. bi de bi aTlı ⁽¹⁶⁷⁾gidermiř onun_ūnde, *tūrk*. bu gadar bi gız ocı de b̄r̄ymıř, kimse ⁽¹⁶⁸⁾yođ yánında. o tūfekli asḡer d̄emiř ki, dur_or da ūlan, durmamıř. dur ⁽¹⁶⁹⁾ıan k̄f̄ir_or da d̄emiř vuracám s̄eni oynaTmıř mekanızmayı. o gız ⁽¹⁷⁰⁾ocū ipi indirmiř_amma ilerde vurdu diyo bi gars bi dirsek , tabı nere ⁽¹⁷¹⁾aTdı birađdı... ūleleri var ki k̄endi ocını b̄rda bile biraakacađ_oluyu ⁽¹⁷²⁾ūleleri b̄rda. ocug biraakılır mı hiř, ben_ūldim ȳerde ocug da ūlsūn ⁽¹⁷³⁾ūle ȳa. ȳaPmıřlar anım. hak̄alet ȳaPmıřlar .

⁽¹⁷⁴⁾o mūacirler var ȳa, o mūacirin *kızııbaşı* varımış *kızııbaş*. ben ⁽¹⁷⁵⁾bilmezdim ben de bıdış s̄ene ūrendim *kızııbaşı* var.

Oldu, mūsade.

Adı: Erol Ersöz, Hanife Kaya

Yaşı: 54, 62

Yer: Kaya

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

⁽¹⁾sóyleñ yávrum, buyruñ

Sizin geleneklerinizi öğrenmek istiyoruz.

⁽²⁾aTmiş-āneniñ ğarıları bitmiş de ben yálág-olmáynan bənim yánıma ⁽³⁾mı gétürdüñ. lağlağsıñuz bē, sısdıum bebelerle ğonuşabilmem.

Kapına kadar geldik, bizi kovma artık.

⁽⁴⁾burıyá dāmá oturmañız bē, hadiñ éve çıhaım, bōlē iş-olmaz. ğapıyá ⁽⁵⁾dilenci gibi bu nēymiş. buyruñ, buyruñ oturuñ yávrularım.lar ⁽⁶⁾ocáğdan ğeldi sahih yáTdı. şevkü ocáğda, şey de seyid-āmed de *ğavā* ⁽⁷⁾gitdi. ğiriñ yávrularım yánıma, bağ anaları ğeldi. süt bişdi mi? *sáfiye* ⁽⁸⁾süT gētü

Sen onu bırak da gel bizimle konuş biraz?

⁽⁹⁾duruñ duruñ. *sáfiye* sen süt gētü yávrum. ha ha! sen-áylık ğelinci áylī ⁽¹⁰⁾aılmaña bağ. gitdim ,fēlan fēlanımış, işiñe ğücüñ... süt gētü yávrum sēn

⁽¹¹⁾çoğ para vēriler *hanifē* abla yá, dörT yüz millon para vēriler

⁽¹²⁾kime?

⁽¹³⁾baña.

⁽¹⁴⁾áylıg ğeldi mi ayliñızı biliñ siz. hā *ğáyá* kóyüne gitdiñ mi gitdım. ⁽¹⁵⁾ğördü bi ğarı, şunu dēdi şunu dēdi. yálandan yánnışdan bi şēler ⁽¹⁶⁾didüñ-işde bu.

⁽¹⁷⁾sēn otur da bağ arhadaşlar ne dī?

⁽¹⁸⁾nēreli bu çocūmuS?

Ben Orduluyum. Abla, biz buraların geleneklerini göreneklerini araştırıyoruz. Bu gelenekleri senin çok iyi bildiğini söylediler. Kız istemeyi, bize baştan bir anlatır mısınız?

⁽¹⁹⁾ğız-isdemeyi buna söyle. óndan sōnakini ben ānadım. isde, isde hadi. ⁽²⁰⁾bənim ğızı isde. kóyümüzüñ düñür başı bu. hēr yere bu ğider, düñürlü ⁽²¹⁾bu yápar, nişánu

bu yáPdudur. gèlin~almíyá arabaların yanında bu ⁽²²⁾dóneř, arabaları gótürü, orda gèlini çířaru, arabaları gètürü. ğapíyá da ⁽²³⁾gètürü damadı süeldir, şerbet vèrü, para daKar~ò, gèce gèlini damadıñ ⁽²⁴⁾yánna gètürü. hèP bu işleri bu yápar. benim~üsdüme niye atíyáñ? ⁽²⁵⁾sènsin ā bu işleriñ başında gine.

Ben senden öğreneceğim, bununla zaten konuşuyorum.

⁽²⁶⁾bu, kóyüñ muşdarı, bu ānaTsın. başdakini bu ānaTsın.

Baştakini sen anlat bakalım.

⁽²⁷⁾şindi, dış kóyden ğız~isdemeye giderkène, önceden bi tasallama ⁽²⁸⁾yapılır. diyelim ki işde *káhyá* kóyünde vèyávuT da *tépecik* kóyünde ⁽²⁹⁾*ahmed*ñ ğızı varmış. bu ğarılar cénázeye gitdinde, düüne gitdinde ⁽³⁰⁾ğızı arařdırılłar. ondan sōna, gózüne kèsdī bi ğızı, *āmed*ñ ğızı iyi hani, ⁽³¹⁾gèriden başar. gózüne kèsdirdī ğıza dèr ki èvine gèldī zaman, bèyine ⁽³²⁾òsun, òluna olsun, bugün *tépecik* kóyüne gitdim de işde *ahmed*ñ çoğ ⁽³³⁾èyi bi ğızı var, bunu ğoparırsaK, şöyle soylu böyle boylu, ahláķı şöyle ⁽³⁴⁾èfendim, onu sorar soruşdurur ò cénáze èsnásında, èkseri de ⁽³⁵⁾cénázelerde olur, böyle mevlitlerde, düünlerde olur böyle şeler. onnar, ⁽³⁶⁾eñ yáķını kim diyelim ki arħadař, gider~ona dèr ki *tepecik* kóyünde ⁽³⁷⁾*mēmed*ñ bi ğızı var, řunu bize Kopardaşım alaşım, sèn bi ön~áyáğ geç ⁽³⁸⁾haní, bunuñ bi adamını bul. bu ğıza bize çoğ yáramıř, iyīmiř diye ⁽³⁹⁾ğonuşduğdan sōna, èrkekler o Kız sãibiniñ önünden geçeller. dèller ki ⁽⁴⁰⁾iřde *Káyá* kóyünden *séyid~ahmed* hocanıñ òlu var, işde ğızınızı şurda ⁽⁴¹⁾görmüşler, bēnmişler. işde, *cénáballah* yázdīsa size düñür gelecek. siz ⁽⁴²⁾ne dèrsiñiz bu işi? dī söyleller, sorallar. ondan sōna, adam da tabē *ałlah* ⁽⁴³⁾yázdīsa olur dèr. èsgisi gibi řey yoğ şimdi. èsgiden hiç òlana veyá ğıza ⁽⁴⁴⁾danışmazlardı. òlanıñ~anasına bābası, ğızınıñ anasına bābası pèkey ⁽⁴⁵⁾dèdikden sōna, biz bu ğızı buríyá verdik, *ġáyá* kóyünden *séyid~āmed* ⁽⁴⁶⁾hocanıñ~òluna vèrdik dèdikden sōna ğız, niye bizi oríyá vèriñ, ben ⁽⁴⁷⁾oráyá varmam, şuduş buduş dèmezdi. òlan da ben~o ğızı almmam, ⁽⁴⁸⁾başğasını alım gibisinden böyle bi řey dèmezdi. òlanıñ anası bābası ⁽⁴⁹⁾pèkey dèdikden sōna bu işler olurdu ama şimdi biráz dā řey~oıdu. ⁽⁵⁰⁾èkseri, èfendi kızla òlana bırakıyoz biz.

Başlık parası olur muydu?

⁽⁵¹⁾yoğ, èsgiden~olurdu. şimdi yoğ, bizde yoğ ama dā yóħarı kóylerde, ⁽⁵²⁾artış~oraşlarda da yávař yávař bitdi.

Eskiden o başlık parasını nasıl kararlaştırıyordunuz?

(53)şimdi dúñúr gitdĩn zaman artıh seniñ óküzüñü, inãñı adam saTdurur (54)saña. kıza baǵmáya giderdi mesehá oñan taraFı, ğızı bēndĩ zaman (55)onnara dērdi ki oñan taraFı işde siz de buyuruñ, bize ğeliñ. ēsgiyi (56)ġonuşuyom ben, bize buyruñ dēdikleri zaman ğız taraFı da sēkiz-on (57)tane ğadın, üş dōrt tane ērkek, hēbeyi daǵaǵlarıdı omuzlarına, onnar da (58)ġelirdi. ēsgiden eñ fazla nēye baǵaǵlarıdı biliyo musuñ? biz boǵluǵ gótü (59)dēriz, o afurdaki maǵıñ ğúbresiniñ çoǵluna, bu adamıñ maǵı çoǵ mu, (60)taǵası tapanı çoǵ mu? afēdeşsiñ, afura gidiP yılar sáyalǵardı.

Adam malı kaçırıyor muydu?

(61)hayır ġacıрма dējl, maǵı melalı çoǵsa, zēñgin bu adam. hani benim (62)ġızım bōrda rahatēder, halbukı benim ğızım burda áyvayı yiyecek. (63)şindi, oñan kıza, mesehá benim yanında ġonuşamaSlar, anasınıñ (64)bābasınıñ yanda ġonuşamaSlar, yeñgesi girer yanna, yáñınarı girer, bi (65)tane oñan taraFından bi tane ğıS taraFından, hani başǵa kóyden-olursa. (66)çocuǵlar konuşuǵlar, ēsgisi gibi utanma yoǵ. işde *allah* yazdıysa ben (66)sēni kēndime ēş oñaraǵ қабул-ētmek-isdiyorum. sēn ne dērsiñ? o da (67)ġabuēderse, ēfendim biz şu ġadar altın yapıcáz, bu ġadar şunu (68)yapıcáz, bōle bi konuşma araalarında ġeçer. ondan sōna, bu şekilde (69)olur.

İsteme bu şekilde deǵil mi?

(70)isdeme bōle, ondan sōna ğız ve oñan pēkey dēdikden sōna, anne siz (71)bilirsiniñz dēr ğıS veyávuT da oñan, anne, bābalara bēk şe yáPmazlar, (72)siz bilirsiniñz seniñ pēkey dēdiñe ben ne dērim dēr-oñan. oñanıñ ġönlü (73)vaǵ, ğızınıñ ġönlü vaǵ. ondan sōna, biyüklērine gine toPlanır bi iki ġác ġişi (74)dúñúr gideller. *cénáballah*ñ takdirini sunaǵlar. ondan sōna, işde (75)alānacáǵ şeñler, ğıza soraǵlar: ğızım ne isdiyosuñ? ğız dēr-işde bēş (76)bilezik, altı bilezik yoǵ burmalı olsun yoǵ dōmeli olsun. ēfendim sēt (77)çıǵdı şindi, ēsgiden sēt pēt youdu yalıñız arma varıdı, lirā altın varıdı. (78)işde bēş tane altın, bi tane arma dērdi. şindi sēt-isdiyo ğızlarımız. (79)bilēzī fazla isdiyoǵlar ilerisi için, daraǵdı zaman bozduruyo. bu gibi (80)şeyler-oluyo. hēr-iki taraf da işi oñayladıǵdan sōna, nişan merāsimi (81)yapılır. oñan taraFı yáñın çevresini davetēder, ēfendim kóylü (82)ġomşusunu davetēder, kıS taraFı yáñın çevresini. ğıS taraFına nişana (83)gidilir, orda nişan yapılır. nişan yüzükleri taǵılır, orda aǵlı ēren bi (84)arǵadaş çıǵar ġonuşma yápar. bi hocá çıǵar duā yápar. yenilir içilir

Bohça hazırlamasını da siz yapıyorsunuz deǵil mi?

(85)bohca işini artıh ğadınnar yápar.

(86)bohca işi, buna áyru bi bohca gider masaniñ-çonu. níşan bohcası (87)bóyle olu. undan sōna Kına yápuļu, gèlin-almáyá gidilü, duvağ (88)yápuļu. gıvır zıvır-işde būsürüm hikáye.

Bohçanın içerisine ne koyuyorsunuz?

(89)nè goycãñ, çuļ çápıt, çámaşır. bi şey gonmaS.

Kına gecesinde ne yapıyorsunuz?

(90)ğına gècesi nãPıyoğ, kóyü oħuyog. ğına gècesi, ğomşular toPlaşıyu, (91)gèlini ğomşuların-ıçine oturduyog, çalıyoğ çırıyoğ, oynáyoğ ğınã işi (92)biti.

Orda söylenen manileri biliyor musun?

(93)ben mani mūni bilmem, biS tēyip çalarığ, çalığı gètürük biz, saz (94)gètürürük, davuļ gètürük.

(95)èsgiden dēf dēlleridi dēf, bi ğadın dēf çalardı. dēfle bēraber iki tane (96)iki tane ğenç kızlar onuñ yanında bildikleri türkü, oyun sóyleller. (97)èmsaļları ğalķar oynalļar. ğız ğınasına o zaman erkek gitmezdi, şimdi (98)erkek ğınası dā aynı ğız ğınası dā aynı, ğarman çorman oluyò. èsgiden (99)om bēş yáşını ğeşmiş bi erkek ğız ğınasınıñ ğapısınıñ-õnúne (100)yánaşamazdı. şimdi çalığı gèliyoğ, çalığıná beraber ğız erkek hēpsi (101)bēraber oynuyo. ondan sōna, ğıza ğınası yáħıļıyo.

Mum yakar mısınız abla?

(102)yáħaruğ, mumuļa gótürürük gèlini, mumuļa iláhile gótürürük (103)ğomşuların-ıçine. ellerine oturuP ğınáyı yáħalļar.

Kınayı neden yakıyorsunuz, bunu bir inancı var mı?

(104)cánım gèlin-olđunu bilsin. ğına tã èsgiden usuļdu.

(105)ğınáyı bēreket sáyalļar, háyırılı sáyalļar, ũrļu sáyalļar. ğına (106)pēyğamberimiS zamanından gèlme bi şey, öyle zannediyoruz yáni biz.

Gelini alırken bir şeyler yapıyor musunuz? Bazı yerlerde çömlek falan kırıyorlar.

(107)odasınıñ-üsdüne bi tēreyã ğapınıñ-üzrine çaldırıļar

Neden yapıyorlar bunu?

(108)işde usul ğocarı hikáyesi, ğoļtuna ğuran vèrüleğ, sanki ğuranı oħuycág. (109)aslı var gibi, hiç yalın, hiç-ikáye.

Eskiden Hıdırellez kutlar mıydınız abla?

(110)hıdırellezze gidiler~o~lum. giden~o~luyu.

Hiç gitmediniz mi çocukluğunuzda?

(111)ben gitmem, ben ne bilim yã de~peniñ başında. hıdırellezi ne bilicem. (112)anam bize yımırta gáynadı, hıdırellez o~ldunu bildük, işde bu. bi de (113)sac~ekmã bişürüdü, sac~ekmãniñ~içine sar ekmã yé. işde hıdırellez.

Sac ekmeğini nasıl yapıyorsunuz?

(114)hamırı yürüyög, yázıyög, sacıñ~üsdünde bişürüyög.

Buranın meşhur bir yemeği var mı abla?

(115)buranıñ hêr şeyi meşur.

Düğün yemeği olarak ne yaparsınız?

(116)dúúnde, şimdiki êrkeklerimize yáhni, piriç pilávı, cãcık, üzüm, garpuz (117)nêyise. hêrkeziñ tabã oñúndedü. garılara da do~lma búkerük, kêşgek (118)bişürürük, sütlü bişürürük, aş kêsirük kóy yemeklerini yáparuğ.

(119)êsgidem misir burğulu o~luđu. ên meşur yemek, o misiri böyükdere (120)gazzannarı dëriS, o gazzannara goyállar. o gazzannarıñ~a~ltına bi gún (121)önceden, iki gún önceden a~ltına ateş yáhlır.

Çok sağ olun.

Adı: Kasım Koyun

Yaşı: 74

Yer: Kazancı

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

(1)mèmket millet sizlere ğaldı efendi, amānet sizlere ğaldı. çüngü (2)bundan sōra biS cāhil ğaldıĝ, bizim zamanımızda çok ũraş vèdik, çok (3)yoksuזluĝ çekdik. inān ki bōle siS ŝindi mahsunuñ nè ołdūnu (4)bilmessiñiz, yılañ nè ołdūnu bilmessiñiz, siĝziñ nè ołdūnu bilmessiñiz (5)tèmsil. ònnarı bilmeSsiñiz, bütūn bunnarı yèdik. ałamaduĝ bunnarı, (6)bunnarı da bułamadūmuz zamannar ołdu. bōle yaşadıĝ yāni. ŝimdi (7)onuñ ũçün buna ŝükredelim. bizim èv lāT larımız ŝimdi söylediñ mi (8)inānmiyołar. *çārşambanıñ* arası, altı kilò mısır aldım, kōye gótürdüm, (9)kardeşlerime ũtdüm el dēmeninde. taş dēmenner varıdı kōylerde, (10)onnarda ũtdüm. ũsdūnu mısır çorbası yāPdık, altını ekmek yāPdık (11)yèdik yāni, bōle bu gūnneri yaşadıĝ yāni. altı kiło mısırda nōluy yā, (12)ĝaş gūn yiyeceñ altı kiło mısır? varsıñ bēş altı ĝardaş, issan ĝoĝlasa (13)ĝene yètmeyi.

Somak falan yemişler.

(14)yèdik yèdik, işde o dēvreyi söylüyom işde yā. soruben nè dēdi bu sēFer (15)de “ sizi ben aŞ biraĝdım amma bābasız biraĝmadım.” dēdi. u sözü (16)söyledi yāni, duyduĝ. bunuñ borıyā *inānñıñ* borıyā ĝelmesinde ben (16)bāyā çocūdum yāni. dōmatis aTdılaĝ, yımırta aTdılaĝ *inānıye*. (17)pāytōnna *çārşambāyā* gitdi.

Yaşın bir hayli ileri o zaman.

(18)yèTmiş dōrt

Saĝlamsın maşallah.

(19)şukūr *mēv lāyā* ŝikāyetim yoĝ, elhamdūllāh.

Çok zor dönemler geçirdiniz deĝil mi?

(20)ō! annaTsaĝ tariklik işler var. efendim, dinī nikāh yāpacāk, imam yoĝ, (21)hocā yoĝ. hocā ĝorķuyō dinī nikāh yāPmıyā, kēndinden ĝorķuyō. ĝeçe (22)atınan ĝetirilerdi

hocaları, dinī nikáh yápaǵlardı, beş~altı gişi dinī nikáh ⁽²³⁾yápaǵlardı, óndan sōra tèkrar hocáyı évine gótürülerdi.

Yasaklı dönemlerde mi?

⁽²⁴⁾yǎ, yá yá! bóyle dèvrannar varıdı.

Ezan falan Türkçe okunmuş.

⁽²⁵⁾õ! boruynan, éveǵa iki üş defā boru çalıyó, ondan sōra “tañrı uludur ⁽²⁶⁾tañrı. tañrıdan başğa tapacáğ yog”

Namazı nasıl kılıyordunuz ya amca?

⁽²⁷⁾şindi, namazı élhamdülláh áynı, dīnimiziñ hokmuylá kılıyoruz.

O zaman, namazı da Türkçe mi kılıyordunuz?

⁽²⁸⁾türkçe, şindi şöle; şindi bizim zamanımızda bizim dèvranımızda bizim ⁽²⁹⁾kóyümüze, otuz doKuzda *érzinzamñ* baTmasında, ó baTmasında bi ⁽³⁰⁾álim demiş ki *érziçan* baTmadan~önce, “hadiñ, geliñ *allahñ* ⁽³¹⁾zikredelim, *érziçan* fèláh~olacáğ.” demiş. bu delürüyü, demişler. onu ⁽³²⁾duTmuşlar~ordan, ó adamı gótürmüşler bi yere aTmışlar. ⁽³³⁾dõmüşler~aTmışlar. onnarıñ vurdü zopa dēnek adama hiş ⁽³⁴⁾doğunmamış. zaman gēmiş bizim kóyümüze geldi ama saKaş burda, ⁽³⁵⁾nur. adam, õlum dedi beni cāmiñize gótürüñ dedi, çocüduğ oynuyoduğ ⁽³⁶⁾tabé, oynáyıncı seni gótürelim dede dedik. cāmiye şo münübüs gadar ⁽³⁷⁾ğalmadan, bizim cāminiñ~imamı Kaşhdı. *éy~allahñ* sevgülü ümmeti! ⁽³⁸⁾haneme nerden düşdüñ, dedi, ğapıyí aşdı. dā cāmiye girmedi, ğapısına ⁽³⁹⁾yánaşmadı yǎ! hiç~ağlımdan çıgmıyó yāni. hēmen aldı onu içeri bizim ⁽⁴⁰⁾hocá. hocamız da tabé, namazlū, ğoyun posdu, o zaman meşur, gine de ⁽⁴¹⁾õle yá. şindi, bize dedi ki kóyümüzüñ hocası, õlum dedi hocamız~aç, ⁽⁴²⁾hēmen yemek gētiriñ, dedeleriñize söyleñ dedi. cāmiye hocá geldi deñ ⁽⁴³⁾dedi. biS şindi oynıyarağ sevnerek, dede dede, bāba bāba. ne ⁽⁴⁴⁾var~õlum? cāmiye hocá geldi. ũla õlum cāmimiziñ hocası var, ne ⁽⁴⁵⁾hocası. yáv geldi, hele geliñ. neyse *allahñ* vèrdī tāmndan bir~iki ⁽⁴⁶⁾gótürdük, yedik işdik. yemeğ yedikden sōra bizim cāminiñ~imamı ⁽⁴⁷⁾namazı gelen hocáyá davet~etdi. namazı, hiç~ağlımdan çıkmıyí, ⁽⁴⁸⁾araPca ğıldırdı.

Öteki hoca Türçe mi kıldırıyordu?

⁽⁴⁹⁾o *türkce* ğıldırıyudu. neyse, *araPca* ğıldırdı. biS tabé bi ⁽⁵⁰⁾şey~annamıyók, unnar anlıyoǵar~ama. nēce, namazı duǵladı, namazı ⁽⁵¹⁾ğıldı. namazı ğıldığdan sōra dedi ki hocám senden bazı bi nāsihetler ⁽⁵²⁾bēkliyók, İzah~et bize faǵan dediler. tabé, ateş yāniyo ama biz de ⁽⁵³⁾ğèride duruyog, yánaşamıyog orıyá.

Soğuk tabi.

(54)soğuk deñil, sáygı var yã! onnar-êmir verecek de orıyá yánaşıcãz, imkânı (55)mı var. dèdi ki muhderem ğardaşım dèdi òle bi zaman ğeलेcek ki bir (56)kãdın dèdi kèndine kãsdètse, o anda bi çocū dūşürmek-için , (57)ölüm-ãnı ołsa, òlse dèdi, èfendime söyleyim *allah* ğorusun dèdi, çoğ (58)tèlike dèdi. *allah* ğorusun çoğ böyük tèlikesi var dèdi. bir sırı dèdi (59)sünni aşı yáparsañ dèdi, ónuñ südünü ètini yèrseñ dèdi ó da mèkruf (60)dèdi.

Ne olur dedi?

(61)mèkruf, haram. aşı yáparsañ-amma dèdi. nè ołucãğ-o sır, dèdi. ónu (62)kèsiP dèdi, insanı nası dèfnediyosuñ dèdi, ğómüyosuñ dèdi, ó sırı da (63)ğómmeç lãzım. yãlıñız , haram dèdi, kèsdĩ aTdı. bir kãdın dèdi, ğeş bi (64)kãdın dèdi ğabrisdana gitdi, bãbasını anasını ziyãret-ètdi dèdi. (65)ğabrisdaniñ başucuna durmãyçãğ dèdi, ğabrisdanın áyãucuna (66)duracãğ, èfendime söyleyim, áyãucunda duãsını yapıcãğ. ondan sõra (67)dèdi hasda kãdın da ğiremez dèdi. èFendime söyleyim, şindi bizim (68)hasdasını da birağ, hepisi de ğiriyo. cámi çoğalacãğ, cómãT doļu ołacãğ, (69)namaz ğılın olmãyçãğ. bi dèvlet ğeलेcek dèdi, dũnyáyı yiyecek (70)doymãyçãğ dèdi. bi dèvlet ğeलेcek dèdi, biraz biraz halĩ yoļa ğeलेcek (71)iki kãt-ołunacãğ dèdi. sevgi sáygı olmãyçãğ. işde zaman bu.

Tam bugünü tarif etmiş.

(72)şindi, dīnıyorum, eşidiyoruz; şindĩ hocãlarımız vãzũ nasiheTler (73)yãpiyołar ama èvelã mēzin hocãyna ğonuşmuyo. hocã müèzinne (74)ğonuşmuyo. ben dokuS senedir *reşãdiye* cámisinde ğorevliyim, dèrnek (75)başğanıyım , ğelen mühdülere annadım; yãv hocãm, mühdüm işde (76)durum bundan ibaret. hağlıyı hağsız siz-áyırñ. hangisēse bunu (77)ızah-èdiñ yã bunu alñ yã onu alñ. tamam tamam , bu bizim-işimiz. (78)işde, fałan hocã èmekli ołucãğ unu ałıcãz-ordan, ónu orıyá vericez siz (79)rãt-èdiceksiñiz. yõğ, u laf urda ğalıyı, bitiye. ğene ondan sõna (80)ğeliyołar burıyã... söyleyen ğèndileri, vãz-èden ğèndileri ammã (81)tiktatorłūnan, ğabadáyılınan, arħadaşım, olmaz bu yörümeS-èfendi (82)yãv. yörümez de yörütülmez de. ben böyle biliyorum yãni. ben aşã (83)yõħarı yãşım yèTmiş-üçe yèTmiş dörde ğeldük. şimdi onuñ-uçun (84)şeker ğardaşım-işde, durum bundan ibaret. hał böyle bunnarı yãşadık (85)biz.

Önceden hastayı falan nasıl taşıyordunuz amca? O zamanlar böyle falan yoktu herhalde.

(86)şimdi şöle; şimdi bizim zamānımızda, bizim çocuğlūmuzda biz elif (87) bēyi bitürüp emme cüzüne başladımızda, hocalara hediye, goroz (88) vērilerdi, bahşış vērilerdi. işde, ölümuz okudu hocolucág, (89) hāfizolucág bilmem ne. böyle hediye vērilerdi hocalara. eFendime (90) söyleyim, sēvgi sáygi varıdı húrmet varıdı. o obür zamānında, *inönnüñ* (91) zamānında *gurām* kitáPları topladılar elimizden.

Sen o dönemi hatırlıyorsun değil mi?

(92) hēlbetde hēlbetde!

O asker bizim çocuğumuz değil miydi amca, nasıl çiğniyordu?

(93) yāv adam sēlāyet varıdı onlarda, húkum varıdı, güş varıdı. karşı (84) gelemiyosuñ.

Olsun yahu, senin başını kesseler sen çiğner misin?

(95) yāv kessin āmenná, cān ğurban ama...

O asker nasıl çiğnemiş, anasından doğru süt emmemiş mi?

(96) vaļļāhi, orasını nası bi nēsilise öleydi, efendi ğardaş. ölüm yāv, (97) ğaçölüm var ölüm tek. inandık iman ğetirdik elhamdulillāh. öle bi 0 zamannar varıdı, bunnarı yaşadığ biS... *aļlahm* bēlādan ğazādan ğoru (98) yá *rabbim*, ümmeti *müslūmam* bērabar yá *rabbim*. ben bu mēslāı otuS (99) sēne ğullandım. ben dā, lēvyē iken ēsgi arabalar lēvyē, böyle otomatik (100) marşlar yoğ, unnarnan şoförlük yáPdım. ben şimdi ölümünarabasına (101) binmem.

Niye?

(102) binmem, kēsinlikle. ben onuñ şoförlünü bānmem, hoşuma gitmez. o (103) benim isdedüm hareketi yáPmaz, ben de onna ğavğa étmeye mēcbur (104) ğalırım. vaļļāhi böyle yāv, ben hakıkatı ğonuşurum, bunuñ bi hağğı (105) var. bunu ğávur yáPmışama, bunuñ bi kararı var, hókmu var, ğuralı (106) var. hağğaTdanāyırılmıycágsıñ. āşamına éve ğeldi mi annesine dēr (107) anne, bābamarabadanindi. üla ölüm niye indi? sen muāğğağ bi (108) hağsuzluğ yáPdıñ. vaļļá bilmiyom, ben de bilmiyom annediyo. tabé (109) bilmeñ sen. oļáylar bundanileri ğeliyo ekseriyet. oļáylar қазақlar (110) bundan ileri ğeliyo.

Sen nerede şoförlük yaptın?

(111) ben burdan *erzuruma* ğadağ, *erzurum sivası* ğadağ, *sivasdan báyburT* (112) ne bilim atuğ u şey *sinop* biz bu *samsuna*, atarabasınan çöp (113) topladūmuz zamannar var, atarabasınan háyvannan, ğoşulu (114) háyvannan. peşinde bi iki tēkerleklü at háyvannınan *samsundan* çöp (115) toplayıP, dēvret diye bi yer varıdı, dēñize dókerdük, dókülüdü yāni.

Belediyede mi çalışıyordun?

(116)belediyede çalışdım yáni. bu *samsun* ğaş kere yıkıldı yapıldı, dā da (117)nólcā belirsiz.

Erzincan depremi buraya vurmadı değil mi?

(118)u dèPrem burıyá vurmadı. ó mēzuyu annamadım saña. ó alim hocá, (119)bizim hocamız sordu ona. dèdi ki hocám medereseyi nerde okuduñ (120)dèdi. ben mèdereseyi dèdi *amasyá*da okudum dèdi. hangi tarihde, şu (121)zaman. sen dèdin mèdereseyi benden~öñce okumuşuñ dèdi. ó gece, on (122)om bēş gún ğaldı bizim kóyümüzde, u adam u hocá dèdüm~adam bir (123)gece ğáyboıdu gitdi. yèr dèlindi yère geşdi, sā mı gitdi soıa mı gitdi, (124)nası oıdunu buılamadığ. izi ğáyboıdu gitdi.

Deprem sizin köyü vurdu mu?

(125)ō, *ēzincán* dèPremi vurmadı.

Sizin küçüklüğünüzde pazar falan yoktu herhalde. Sadece buğdayla mı geçiniyordunuz amca?

(126)şimdi şöyle oluyodu; şindi on ténéke ékerseñ om bēş ténéke (127)zor~alıyoduñ yáni. ama şimdi nē oldu, gúbre misiri çıkdı méydana. (128)şindi on tane ekisāna arazi, iki tane arazi ékiyó, vèrim sālaniyó yáni, (129)gúşleşiyó. on ténéke ékerse yirmi yim bēş ténéke otuS ténéje mahsul (130)alıyó vatandaş gúbrenin sāyasında yáni. birinci *allah*ñ, ikinci (131)gúPreniñ. vaħdīyná áyarııayabiliseñ tohumuñ, zirātñ şeyini (132)vèrebiliseñ, düzenleyebiliseñ, boı. dèdem çoğ tércübeli adamıdı, (133)yèTmiş seksen, yüz ğoyunumuz varıdı, çocüduğ. ğoyunuñ~içine (134)girerdi dèdem, bize dèrdi ki oıum şu ğoyunu dutuñ dèrdi. yáv dède (135)ğoyunu niye dutalım? ğoyun yáyılıı, yiyó, içiyó faıan. yoğ~oıum dutuñ (136)kèsiñ~onu dèrdi. *allah*~*allah*! biz ğiyámazdıę yá. āıardıę yáni dèdem (137)ğoyunu kèsdiriyó dī. nøyse, ğoyunu kèsellerdi, içini yáraııardı (138)háyvaniñ ğalbini, işgembeyi aııııardı. şöle ağcıerde şu ğadar bi yèr (139)ğalımış ğoyunuñ düşüP de ölme şeyine yáni. ğoyunu (140)suratından~annardı. şu tüleri vardı ya ğoyunuñ, öndan annardı. hasda (141)ğoyunuñ tüleri böle kıabarır, böle düz durmaz yáni yátıę durmaz. öndan (142)tércübelıdı yáni adam. dèdem, ğoyunuñu çalımışlar hırsızlar, iki dène (143)ğoyununu çalımışlar. nètice, ğoyunu salmış bağmiş dèdem iki dène (144)ğoyun yoğ ahırda, hayáT dèriz hani. salmış bağmiş iki dène ğoyun (145)noğsan. çalıandan da *allah* razı oısun dèmiş. hırsızlar da ğoyunu aııP (146)gótürmemişler dā, hayadıñ arқа taraFında. ó arada nètice, kópek de (147)ğoyunuñ pèşine óñüne düşerimiş ğoyun kópā,

yáni ğoyun kópāñ ⁽¹⁴⁸⁾pèşinde gidiyo, kópek nè yána giderse ğoyun o yána gidiyo. èFendim ⁽¹⁴⁹⁾nétice , gitmiş. ğoyunu da yoğ tabé. értesi zabānan ğelmiş, baĝmış ki ⁽¹⁵⁰⁾dèdem iki dene ğoyun ğapınıñ-óñünde. hırsızlar da hayadıñ arқа ⁽¹⁵¹⁾tarafında. uılan kèşke yèseleridi kèşke yèseleridi dèrimiş dèdem yáni. ⁽¹⁵²⁾uılan dèmişler ki hırsuzlar bunuñ ne maļı yètir, nè eti yètir dèmişler. ⁽¹⁵³⁾dèdemiñ-óñüne çıĝmışlar. yáv, sèn nası adamsıñ dèmişler dèdeme. ⁽¹⁵⁴⁾niye dèmiş yáv. yáv ğardaşım dèmişler sèn nè sôüyoñ, nè ⁽¹⁵⁵⁾kúfür-èdiyóñ, nè sıçıyoñ dèmişler yáv. ğúlmüş rahmetlik-adam. ⁽¹⁵⁶⁾dèmiş ki yáv benden-èvelá ölrseñiz yavuT ben sizden-èvelá ⁽¹⁵⁷⁾ölürsem, huzurumahşerde ben sizi mi bekleyim dèmiş yáv. alıñ yeñ ⁽¹⁵⁸⁾dèmiş ğaş tane alırsañız alıñ yeñ. dèdem bōle adammış. èsgiden ⁽¹⁵⁹⁾samsuna naķliye at-arabasınan ğelirdi. çorumdan, ğış ğıyámet. biS ⁽¹⁶⁰⁾çocúduĝ, yīmi parayá, şu ğadar findıķ çibī, ğızılcuķ çibī kèserdik, ⁽¹⁶¹⁾ĝamçi satardıĝ bunnara. at-arabasınıñ óñlerine İardıĝ ⁽¹⁶²⁾samsuna ĝumanyá ĝelmek-üçün, çay şeker ĝelmek-üçün yáni. ⁽¹⁶³⁾bōyle bi dèvrannar da yáşadıĝ. ĝavaĝda èñ-èsgi şoför, ĝasaP hasan, ⁽¹⁶⁴⁾çifcū üseyin, ismet biçer, hamdi. topaļ hacılanñ arabaları varıdı, ⁽¹⁶⁵⁾aüsdün èsgi. bunnar varıdı araba, başĝa araba yoıdu. ĝeçen de yèdi ⁽¹⁶⁶⁾millára torun araba aldı, şofórlū yoĝ. İrendi sādān solđan, burda ⁽¹⁶⁷⁾samsunda şeylere dolap yápiyoĝlar. èline para birikdişmiş-almış. ⁽¹⁶⁸⁾báyındıra gidüyük şimdi barabar, arabáyá bindik şimdi. arabayı da ⁽¹⁶⁹⁾firenneri áyarlaTmış hesaPda ĝendine ĝöre. ĝäyet sıkı yáPdıřmış öyle ⁽¹⁷⁰⁾ki yáni ĝazuĝbaşı. nèyse, çáķaļıyı aşaj inerken, hava da öle sıcáĝ ki ⁽¹⁷¹⁾baĝdım bi ĝoku ĝeliyo, arabada bi ĝoku pèdah-olđu. dèdim şunu sā ⁽¹⁷²⁾çèk baķalım. arabayı durdurTdurdum, ellerimi şōle şeylere ĝoydum ⁽¹⁷³⁾cáTlara. cáTlar nerdeyse ateş-almáĝ-üzere. ĝúldüm ĝendime. nè olđu ⁽¹⁷⁴⁾dède dèdi. İa ölüm dèdim bunu bu vaziyete bunu niye bōle yáPdıñ? ⁽¹⁷⁵⁾dède, işde firenner şōle olşun bōle olşun. yoĝ dèdim, ĝari direksiyonu ⁽¹⁷⁶⁾aldım-elinden. ār ār yávaş yávaş, yètmış gidicāme aTmış bès.... yáv ⁽¹⁷⁷⁾ĝardeşim gidicāmız yoļ şora iki adım yèr yáv. bunuñ ne annamı var? ⁽¹⁷⁸⁾ben şimdi kilometireye baĝıyom burdan-ārı,baĝıyóm doĝsan, doĝsan ⁽¹⁷⁹⁾bès öle fırlıyo. yā ār gidiyoķ dède yáv diyó. İan cáhil dèdim yáPma, ⁽¹⁸⁰⁾dur sèn-ölüm sen yánnışsıñ. şindi biraz ehlileşdi yáni dúzeldi ámmá ⁽¹⁸¹⁾ĝene de cèsaret-èdemiyóm ben. hiç memnun dèjilim yáni.

Sen çok kaza gördün yollarda ki böyle bir tereddüt var içinde.

(182)şindi, *çáhallıryá* aşşā ónümüzde górucēz şimdi. *mahmudlu* sapānı ininci (183)bi kırıyder, sā gēriye önü dikilmiş. arka ār-óldūndan taqla aTmamış. (184)górdüm ben āşamına gēlirken *gavağdan*.

Ad: Hüseyin Altunbaş

Yaş: 90

Yer: Kozansıkı

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Sizin adınız ne?

⁽¹⁾*hüseyin*

Soyisminiz ne?

⁽²⁾*ałtunbaş*

Yaşınız kaç?

⁽³⁾yáš dođsan

Buralardaki Rum olaylarını hatırlıyor musun amca?

⁽⁴⁾ne bilim bildimüzü söylirik.

Aklında var mı hiç Rumlarla yaşadıklarınız, çeteler falan var mıydı o dönemde?

⁽⁵⁾vardı, évet. *urum*lar bize yáħın borda. on dađđalıđ bi kóy yáni, yáħınız. ⁽⁶⁾unnar, işde geçimleri ne bilim ben, bize pek de bi zararları yóudu yáni, ⁽⁷⁾bağ şimdi. *urum*lar geldi geçdi, zararsuz insanlarıdı, gendülüklerine ⁽⁸⁾gêçinilerdi. hırsuzluğ, *çerkez*ler yápıdı, gávur yáPdı denıdı, gávur ⁽⁹⁾yápıdı *çerkez* yápı dilerdi. ha, unnar bize şeyceydi, ⁽¹⁰⁾u zamāniñ bêhrinde.

Burada Rum çetelerinin yaptığı olaylar falan oldu mu?

⁽¹¹⁾háyır, olmadı

Bazı köyleri yakmışlar mesela?

⁽¹²⁾hiş, yáđmadıla da, bize hiş bi kótülük yáPmadılar.

Diğer köylere yaptıklarını biliyor musun?

⁽¹³⁾yáPduđlar, diğer kóylere, unnar gağduğdan sóra, *bélađan* kóyü vardı ⁽¹⁴⁾orda. o *bélađan* kóyünü yáđdıđlar. biz ékmek vérdük, önnara, bésledük ⁽¹⁵⁾bağ şimdi. hükümet

de bilidi, vèriñ, kóyüñüzü yáğduřmañ dédi. unnar, ⁽¹⁶⁾bu zamannar gèldi mi ğadınnar gèlilerdi, doşanıllardı kóyü. biz de hani ⁽¹⁷⁾ne varisa yáni,, vèrürdük vèrürdük, geçeller gidellerdi. ⁽¹⁸⁾önuñ_uçun kótülük yáPmadıla bize. *urumlar* şeydeydi ormanda. iki ⁽¹⁹⁾sène ormanda ğald_innar. undan sōna hókümet dédi, gèliñ size yèr ⁽²⁰⁾vèrecem, āfetdim fālan dédi, unnarı avladı. unuñuļa öyle avladı, ⁽²¹⁾kimisini öldürdü kimisini gönderdi gitdi, şeye *urumiçme*.

Seferberliği de hatırlıyor musun?

⁽²²⁾sèferbirlik çocüyuğ biz. sèferbirlikde bābam ğucāna almış da gótümüş ⁽²³⁾beni. ufāmıřım, sèferbirliñ nası oľdünü bilmeyiS.

Baban gitmemiş mi seferberliğe?

⁽²⁴⁾bābam gitmiş, gitdi. bābam dédi açluğdan_öldük hāP dédi, yoşlarda ⁽²⁵⁾dédi. pāncār toPladığ dédi, pāncarı yīyük dédi, nerde duz nerde yārma ⁽²⁶⁾dédi. unu yédi mi dédi yáTdı mı dédi, ĩl_ĩl_ĩl ğan, şey su ğelereken ⁽²⁷⁾hāP_öldü uřađ, arħadařlar hāP_öldü dédi. açluğdan_öldük biz dédi.

Savaşa da girmiş mi?

⁽²⁸⁾savaşa girmemiş.

Nerde yapmış o askerliğini.

⁽²⁹⁾asğèrlini ne bilim ben nerde yáPdini, orayı bilemeyim şimdi.

Eskiden buralarda Hıdırellez kutlar mıydınız amca?

⁽³⁰⁾hıdırellez yāpařlardı évet, giderdik.

Nasıl yapıyordunuz o zaman?

⁽³¹⁾hıdırellez, kóyler toPlaşılardı, emirli vardı, ılıcāđlar déllerdi orıya. orda ⁽³²⁾çoluğ çocuğ yīhanırılardı, ğüleşillerdi, oynalışlardı işde bu muhabbeT.

Ordaki suda mı yıkanırıldardı?

⁽³³⁾suda yīhanuřlardı évet.

O suyun bir özelliği var mıydı?

⁽³⁴⁾ısicāđ, ısicāđ suyuñ_özelli. yáni yáz ğünü ámma souğ dèülüdü yáni. ⁽³⁵⁾ısicāđ üşümezdü yáni.

O ğün hiç iş yapmaz mıydınız?

⁽³⁶⁾háyır háyır, onu şimdi évet büyükler hıdırellez görünecek, kimse ⁽³⁷⁾góremez_onu dèrdi büyük hocamız vardı da. hıdırellez yoğ ğaTdiyen, ⁽³⁸⁾öyle bi şey yoğ dèrdi hocá.

Nineleriniz ne derdi? Bazı köylerde eve su getirmezlermiş ot koparmazlarmış sizde de var mıydı?

(39)dī, yápīlardı.

Ne yapıyorlardı?

(40)OT toPıanmáycāmıŝ, hiş de öyle bi şey yoĥ dédi hocá yáni. hocá dèrin (41)hocáydı yáni. öyle bi ğanun öyle bi hóküm şey yoĥ dédi, kitáP yoĥ (42)dédi.

Eskiden kuraklık olduğu zaman duaya çıkıyor muydunuz?

(43)yāmur duasına çıKılıdı, çıKıduĝ.

Nasıl yapıyordunuz?

(44)yāmur duasına çıKıduĝ, hocálar oĥuydu, daş toPláyduĝ, (45)daş_oĥunuydu. undan sōna u daŝıñ, tékrar toPláyduĝ_u sèFer de (46)çuvaġa doıduruP irmāñ_içine oĥuyárak irmāñ_içine atarduĝ. atuĝ gèri (47)gèli gèlmez yāmur da gèlirdi.

Kaç tane taş okuyordunuz o şekilde?

(48)atuĝ ğáçı yoĥdu daŝıñ, sáyısı yoĥdu. çuvaġlara doıduruġar, ufaĝ_ufaĝ (49)daŝlar , ā şöyle şöyle daŝlar.

Onu her adam atabiliyor muydu suya?

(50)atamáydı, hiç harama bozulmadıĝ_adam_òlıcáĝ dèrdi hocá. harama (51)bozulmadıĝ kim varısa ò gèlsin dèrdi. atuĝ o gèndini biliĝdi o. giderdi (52)ò atardı daşı. hèr_adam_atamazdı, aTdıĝmazlardı hanı hocálar.

Burada büyük bir deprem olmuş, onu hatırlıyor musun amca?

(53)ĝırġ_üşde oldu, hatırlayóm. ĝırġ_üşde ben asĝerdeydim. asĝerden (54)gèldim, om birinci áydáydı, oldu. böyle éde yáfıdım ben, év yeñi, év bi (55)böyle gidı, bi böyle gèli. uġan dédim gèndigè yáv bu év yeñi ámmá (56)niye yíġılı bu év dédim. bābam çardı ki zèrzele oġuy zèrzele oġuy, dışarı (57)dışarı çıġıñ, dışarı çıġduĝ. işde ā bu évın sābı, év yíġılımış évıñ_áltında (58)ĝalımıŝ. gèldük tavān ĝoġları çókmüş, şöle áltında ĝalımıŝ adamcıaz. işde (59)nèresine çárPdıysa orasında bi yára varıdı, ò yaráynan_öldü hèrif. (60)bōlice yátā çekdüK aıduĝ.

O zaman bu köy çok yıkıldı mı?

(61)üç hane yíġıldı. yíġılmadı fazla işdè evi, yapısı biráz şey_oġannar (62)yíġıldı. yíġılmadı fazla. *lādik* varıdı, *lādik* kóyü varıdı orada fazla (63)oıdu. fazla mı oldu yíġılan çoĝ_oıdu.

Büyük bir kıtlık olmuş kırklarda, onu hatırlıyor musun?

(64) *çarşambadan* gètdi herif misir gètürdü, o misiri da gètürüken, omzuñda (65) gètürün misiri.

Sen getirdin mi hiç?

(66) hâyir, ben gètirmedim. ben dā o zaman ufādım. unu da (67) elinden aldılar, şey cāndarma, cāndarma dēūlūduna. siville, gōz (68) açuğ adamlar böyle, hırsızlıg yáPdıla. háTdā birisiniñ böyle dabancası (69) varımışdı. dabancáyá uzanī orda. *çarşambanıñ* büyük gólü vardı orda.

Eskiden çok hastalık olur muydu?

(70) esgiden hasdalıg diye bi şey yqudu. ısıTma déllerdi ısıTma böle titiredi (71) mi bi de fireñgi dēyi iki, iki hasdağ varıdı.

Bu frengi hastalığı nasıl oluyordu amca?

(72) fireñgi, bozazınıñ yolu böle gısiluğ du, sēsi bozuludu, oña fireñgi (73) dilleridi.

Nasıl tedavi ediyorlardı?

(74) doğdur var mıydı ki tedāvi edicek.

Böyle kendi usulleriniz var ya.

(75) işde gēndi üsülü, goc_ārı ilacı bi şeyler yapağlardı tabé undan da bi (76) menfāt bulunmazdı yāni. hasdalıh yqudu.

Bu köyün ismi neydi?

(77) *gozansılı*

Neden Kozansıkı demişler, biliyor musun?

(78) bilmeyim. yāni sıhlimiş yāni borası, o yüzden dēnmiş yāni.

Kozan ne demek?

(79) orman varımış orman, öyle galımış.

Çok sağ ol amca. Allah razı olsun.

Adı: Mustafa Selen, Ahmet Parıl

Yaşı: 70, 48

Yer: Köseli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya niye Köseli demişler, söyler miydi büyükleriniz?

⁽¹⁾*köselili*, öyle bi şey duymadıh, neden *köselili* denildi yalnız şöyle bi ⁽²⁾şey, bu kóy şu aşşāda bi yerde oturuyomuş. orda bi kaç hane, ⁽³⁾bunnarıñ~içerisinde bi köse birisi varımış, hanı sahaalı olımıyan bir kişi. ⁽⁴⁾bu kóy ordan kalkıyo buralara geliP buralara yerleşip işde adam da ⁽⁵⁾köseymiş galibā ihdiyárlardan duydumuza göre. o sebePden dolayı ⁽⁶⁾*köseli* öldünü, böyle bi hatırımda gālan bi şey var yāni.

Buranın soyu o adamdan mı gelmiş yoksa başka yerlerden yerleşmeler de var mı?

⁽⁷⁾başga yerlerden de var, benim mesełá bizim táyfamıza ⁽⁸⁾*gar~ahmed~oğları* diye gelir böyle. bizim táyfa *şābannı*da iki ⁽⁹⁾ğardaş oturułarmış. birisi gelmiş burıyá yerleşmiş, birisi gitmiş ⁽¹⁰⁾*çárşamba*lara dōru, *çárşambada* töremiş bi sūlāle de aynı bizden orda ⁽¹¹⁾çōalmış.

Eskiden buralarda Rum köyleri varmış, anneniz babanız anlatır mıydı burada yaşanan olayları?

⁽¹²⁾u gūnnere biz gāvuşamadıg da *cobu dēresinde* bi yer varımış, şindi ⁽¹³⁾burda *kilise kóyü* diyerekden bi *rum kóyü*, *ağgūney* diyerekden bi *rum* ⁽¹⁴⁾kóyü. şindi u taraFa dōru gış ihdiyácımız için oduna giderdik. orman ⁽¹⁵⁾biráz bol u taraFda. biz *rumlanı* olmałarına gāvuşamaduđ da bizden ⁽¹⁶⁾birez dā önce gāybołmuşlar gitmişler tabé burılardan.

O zaman çete falan kurmuşlar, baskın falan yapmışlar, büyükleriniz anlatıyor muydu onları?

(17)zāten bābam da rahmetlik bunnara ġarşılık çoġ silāhlı şey olmuş, (18)silāhlanmış yāni.

Hatıralarını anlatıyor muydu sana?

(19)bābaniñ vücúnda üç dāne ġurşun varıdı. zāten ġurşun da (20)dérinin içerisinde duruyodu öle, çoġ annatırdı. *háyma*adan (21)*yunanlılan*ñ şeye dókülmelerinden falan çoġ annatırdı. *izmirden* (22)şeyden deñize dókülmeleri, hani ilk hēdefiñiz *ağdéniz* diye *atatürhün* bi (23)şeyi oldūndan, u şeyleri annatırdı. savaş girmiş, epey savaş yāpmiş (24)buralarda, kóyleri ġorumah için.

Baskın falan yapmışlar mı?

(25)şindi bu basġın oláyı olmamış, öle bi şey annatmadı da yalnız bu (26)çerkezler şeylere ġarşı biráz havaılıarımış yāni önnar biráz (27)sıhışdırıarımış buraları. şincik bunuñ dedesi, bi bunuñ dedesi ġalmış (28)kóyde deli fēzyi diye. ó adam daha fazla múcádele etmiş. indi, u da (29)imamlıġ şeyinden doláyı uzaġlaşmamış kóyden, diğerleri hērkez (30)gitmiş. bi ó múcádele etmiş birázcik kóyde, kóyü ġorumah için hani. (31)*rumlardan* bi basġı olmamış da çerkezlerden bazı şey adamları işde...

Seferberliğe katılmış baban deġil mi?

(32)sēferberliğe illaki ġatılmış, belki de atıġ savaşda mīdi işde buralarda

Haymana'ya gittiğine göre.

(33)*háymanáyá* gitmişidi háTdā bi gece bizi bordu ġávur, *rumlar* bizi (34)bordu kaçıyoġ. u kaçma ēsnasında bi duvarıñ üzerine ġelmiş, misál (35)ġonuşalım şimdi, duvardan aTladım diyo. zāten öldük diyo, öyle (36)ölücāma böyle ölüm diyo. bólük ġomutanı duvarıñ dibinde yátıyomuş (37)diyo, bólük ġomutanınıñ üzerine düşmüşüm dedi. öle, beni (38)bıraġmañ ölüm, ġomutana baġan kim ġardaş ġardaşa baġmıyo, cān (39)tēlikesi, peşinden ġelī ġávur. bi yere böyle bir isdirahaT gibi bi yer (40)tuTduġ dī. top mērmisini aTmış ġávur peşlerinden. mērminiñ ġeldünü (41)de görüyom diyò, siperdeyim amma diyò, top mērmisi şöle bi (42)mēsáfeye düşdü zaman diyò, parçá diyò alnımdan dēriyi enseme (43)ġadar gótürdü diyò. öyle annatırdı bu oláylardan.

İz vardır.

(44)dēriyi ġeri başıma ġetirdim diyò.

Düşmanın İzmir'e kadar sürülmesine gitmiş mi?

(45)gitmiş, háTdā da şunu da déllerdi baġ, *ġara bilál* déllerdi bābama da (46)*ġara bilál* *izmirden* çoġ altun ġetürmüş. altına kim baġı ó zaman, yāni (47)sēn cān dērdinde, hani böyle bi lafları olur. ġuyumcu düġgānnarı böyle (48)māzaġar pērşān bi haġde,

siviller kaçán kaçána. *rumlar* basmış hër tarafı, ⁽⁴⁹⁾işde bunnarı dënize gadar dókmüşler yáni. bugünneriñ hêPsine gatiılmış ⁽⁵⁰⁾bâbam bõle.

⁽⁵¹⁾hací amcá, sözüñü kèsiyom. bizim bu kóyüñ~altında *rumlardan* bi ⁽⁵²⁾tanësinini vürmuşlar yáv.

⁽⁵³⁾u *rum* tek oıarağ galmış burda. yaşlı bi gişi, diğerleri gaçıp da şe ⁽⁵⁴⁾yápıncı, buralara sınmağ~için hani bõle élbisesiz açığ saçığ galmış. ⁽⁵⁵⁾unu bi yèrden kim~aTdīsa işde ónnarıñ hêPsini detáyılı olórağ ⁽⁵⁶⁾bilemiyoz éfëndim. yáraıımış ⁽⁵⁷⁾sözüñü kèsiyóm, bâbam ânatiyodun rāmetli bâbam. *sar şerif*, aTmış ⁽⁵⁸⁾bu şey, dom dom siláhi varmış, ne biçim silāsa bu. dēmenneriñ başında ⁽⁵⁹⁾burdan, şeyi alıyo, cíblág mı almışlar atıg kim cíblágladīsa ónu, o ⁽⁶⁰⁾şekilde kóyüñ~altına gèliyó. duyuyólar bizim bu çevremizde, bu ⁽⁶¹⁾kóyüñ~altında dom dom gurşununu atıyólar, burdan bu éti bõle áyırıP ⁽⁶²⁾gidiyu. gávur éliniñ birisini önüne dutuyo, birisini arhasına dutuyo. ⁽⁶³⁾bõle bâbam rāmeTlik annatıyodu.

⁽⁶⁴⁾bábāñ~annaTması, bunu bi ahırıñ, afēdersiñiz bi maı ahırınıñ ⁽⁶⁵⁾şeyinden beri yáraıamışlar u gávuru. bu şekilde, afēdersiñiz, édeP ⁽⁶⁶⁾yérlerini dutarağ~u gávur, kóyüñ~altına dōru giderkene, dēmeniñ ⁽⁶⁷⁾başında, dère dēmenneri vardı u zamannar, u dēmeniñ başında ⁽⁶⁸⁾öldürmüşler. unu õle annatırdı bābañ.

O kadar öldürdüklerine göre onlar da Türk taraflarına işkence yapmışlar demek ki.

⁽⁶⁹⁾yáPmış oıabilirler~ama bu tekimiş zaten. tek bi insan ne yapabilir? hiÇ ⁽⁷⁰⁾bi şey yapamaz. bu tek galmış, sınmağ~için, unu da bizim buraları ⁽⁷¹⁾gabul~étmiyolar. aşşā su dēmeni vardın, dēmenleriñ başı ⁽⁷²⁾diyog~orıyá, orda vürmuşlar~onu yáni.

Sizin babanız da katılmış mı seferberliğe?

⁽⁷³⁾yog, bâbam da hác~ámca gine şey. bâbam séferberliğe gatiılmamışdır ⁽⁷⁴⁾yáni.

⁽⁷⁵⁾bizden bi iki yáş~ilerde.

⁽⁷⁶⁾õle bi aşırı yaşlı deıildi bâbam yáni. bâbam ânatiyodu, dēdem, bütün ⁽⁷⁷⁾nerde ne varisa séferberliğe gótürmüşler. dēdem de molláyımış yáni, ⁽⁷⁸⁾mollā kóy~imamı yáni. kóyde tek bunu biraħmışlar yáni. burdaki ⁽⁷⁹⁾*rumlar* dēdemi çoğ buñaTmışlar yáni. gèliyomuşlar, kimiñ durumu iyi ⁽⁸⁰⁾veyávuT da kim nasıl, bõle iyi olannarı, gadınnarı õsun, maddi ⁽⁸¹⁾durumları õsun gadın gısmını õsun böyle, bunnar çoğ şey~étmişler. ⁽⁸²⁾dēdem sabā gadar, élinde siláh, böyle dēvriye gèziyomuş yáni. bunnarı ⁽⁸³⁾bâbam ânatiyodu tabé, biz bunnarı görmedik. bâbam, dēmek ki atuğ ⁽⁸⁴⁾bâbası mı annaTdı veyáuT da dışardan mı duydu? bunnar bu *kilise* ⁽⁸⁵⁾kóyü hālá bu şeyden, *rumlardan*

ğalma méyvařlar yáni. dā bi ğısmı da ⁽⁸⁶⁾duruyo. *ğarapıñar* diyoğ bizim burda *çérkezler* diyoğ oriyá. ⁽⁸⁷⁾*ğarapıñanñ* orda *kilise kóyü*.

Çerkezler niye böyle yapmışlar?

⁽⁸⁸⁾ğérçi unnar da *rumłannan* múcádele étmişler biráz da.

Otuzlarda kırklarda çok büyük bir kuraklık olmuş onları siz hatırlıyor musunuz?

⁽⁸⁹⁾ğurağlıñ, otuz beş otuz~altı yıllarında kş benim dā şõe bi iki üç yaş ⁽⁹⁰⁾şeylerindeydi. o ğurağlıñları hatırlıyámıyom da yáluñuz şeker pancarı ⁽⁹¹⁾yápardı bizim buraşarı. pancarı böylr dirgennen sókmeyiP de ⁽⁹²⁾ğazmáynan sókmeleri oldu.

Toprak iyice kurumuş.

⁽⁹³⁾toprağ çoğ ğuru halde, ne dirgen batıyo, ne sókülüyo. ğazmáynan ⁽⁹⁴⁾sókülme yılları oldu.

Yağmur duasına çıkar mıydınız?

⁽⁹⁵⁾çıkıyoğ, hálá da yápiyoğ onu gine.

Nasıl yapıyorsunuz?

⁽⁹⁶⁾şindi bi évliyá var şu *békdemür* başında. çevre kóyler toPlaşıp orda bi ⁽⁹⁷⁾ğurban kësiliyo, çoç, ğurbannık hër néyse alınıP kësiliyo, bişiriliP o ⁽⁹⁸⁾millete yediriliyo. imamlar, hocálar işde ahlı éren, sãTlerce yálvarılıyo ⁽⁹⁹⁾*cenábiallaha*, bi istekde bulunuyoz yáni.

Bazı köylerde bin taş okuma var, kemiğe okuyup suya koyma var. Sizde böyle âdetler var mı?

⁽¹⁰⁰⁾õe bi şey yoğ bizim borılarda. ben~önu görmedim.

Mesela, günah işlememiş birisi taşları suya bırakır.

⁽¹⁰¹⁾ha, şindi ğunah ilememiş birisi aranır, aranır da taş oñunuyo yáni ⁽¹⁰²⁾biñlerce taş oñunur. bu taşı, şeyde yeñi cámide o ğadar araşdırdılar , ⁽¹⁰³⁾bënim ğunáhım yoğ diyen bi ğişi çığmadı méydana. son bunu ğene bi ⁽¹⁰⁴⁾ğişiye suyá birağdırdılar. yáni yámur isdemek için. õle haller de oñuyo ⁽¹⁰⁵⁾yáni. õle bi çuvala dođdurúluP oñunan taşları, këmik dëjl de taşları , u ⁽¹⁰⁶⁾suyá birağılıyo góle, ırmağdan.

Kaç taş oluyor orda biliyor musun?

⁽¹⁰⁷⁾unuñ sáyısını bilemícem şindi.

Bunun gibi yaptığımız başka şeyler var mıydı?

⁽¹⁰⁸⁾öyle bi başğa bi şey de yoğ.

Eskiden Ramazan Bayramlarını nasıl yapardınız amca burada?

(109)şeker báyramını, ésgiden hêr êvde hêlvařlar yáplırdı. báyram sabahı (110)hêlvařları tabaşlara gúzel řê yáplıp cámiye giderdük. namazı gışlar (111)báyram namazını, namazdan sôra u hêlvařlar toplaşır. yufęa êkmekler (112)yáplırdı. êkmeklernen beráber hêrkez sofrá ořur, u hêlvařlar yênir, (113)sohbetler yáplıřır.

Helva haricinde bazı köylerde sofralar gidiyormuş.

(114)báyram gêcesi, sofrá gider cámiye. son ifdar cámiye yáplıřır, hâlá (115)devam_êdiyo bizim bôrda.

Hâlâ var mı?

(116)son ifdar, arife aşşamı, báyram gêcesi sofrá çışar bizim cámiye, son (117)ifdar cámiye yáplıřır. êrtesi gúnü óbür mahalleleş bizim burıya yemâ (118)gêlir. bayram gúnü aşşamı, şorda ufaę bi mahalle var, o mahalleye (119)gideriz. aşşam yemâni orda yêriz. ikinci gún, burdaki mahalleleriň (120)yemâne gideriz. son mahallede de gúreř tertiplenir. bi hêlva topuna (121)gúreř yáplırdı.

Buralarda gelenek herhalde, helva topuna gúreř yapmak.

(122)bu yıřlarda atuę biráz birařıldı ämma ésgiden öyleydi, çevre kóylerden (123)háTdā viláyet haricē yerlerden pêhliřannar géliyodu o gúreše. ládik, (124)*havza, vézirkóprú, amasyá* böyle. bizim bu kóyüň báyramı djer (125)kóylerden biráz dā řënniklidi.

Ad: Bayram Karaca, Himmet Demircan,

Yaş: 64,67

Yer: Kurşunlu

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Sizin isminiz ne?

⁽¹⁾ismim *báyrám garacá*

Kaç yaşındasınız?

⁽²⁾aTmiş dörT

Sizin?

⁽³⁾ben bin doğuz yüz otuz yedi döluyum.

Sizin isminiz ne ?

⁽⁴⁾*himmét démircán*

Bu köye niçin Kurşunlu demişler?

⁽⁵⁾büyüklerimizden hiç bi şey de duymadığ hađđaten, bilen de yoğdu ⁽⁶⁾yáni, neden dénmiş bilemiyorum.

Burada kurşun mu çıkarılıyormuş, ne yapıyormuş?

⁽⁷⁾ğurşun madéni mi var deseler hiç bi şeye raslamadığ, heraldá olsáydı ⁽⁸⁾bi şey, bi izini görürdük yáni. ama yok, neden déndini hađđatan ⁽⁹⁾bilmiyoruz yáni.

Burada eskiden bu kırklarda Erzincan depremi olmuş, onu hatırlıyor musunuz?

⁽¹⁰⁾ğirk birde mīdi?

⁽¹¹⁾doğuz yüS kırk_ikide olması lazım. çoğ küçük çocukduğ biz, ⁽¹²⁾harmannarda böyle meydana yatıyorduk, üzerimize kar yādunu ⁽¹³⁾biliyorum.

Yazın olmuş, son günde.

⁽¹⁴⁾soñ günde olmuş

O zaman kar yağıyor muydu buralara?

(15)ğar yãmıŝdı, öle hatırlıyorum. dā şöle sèkiz yáŝlarımnda falan (16)varımışım.

Siz hatırlıyor musunuz, o gece ne yaptınız?

(17)dèPremi biliyòm yáni şindiki toplandı, bu cáminiñ havluularında (18)yáTdı, évleriñ bi toplandı kıoy bigaÇ gişi. öyle yátıldı.

Burda hiç ölen falan oldu mu?

(19)borda olmadı, sèrgen yíkıldı da ölen_olmadı.

Eskiden yine büyük bir kıtlık olmuş, Çarşamba'dan falan mısır getirmişler.

(20)bábam *çarşambadan*, çok evel mısır getirdini sóylerdi . burada ip (21)gómülmüşdü böyle, şimdi yükleniyor yáni. burada böyle bazı èsgi (22)tariklerden gonuşukene omzumu açar gósterúm dedi. iki ténèke mısır (23)gelir mü *çarşambadan*. getirmüşler_adamlar. ben_onu Peç (24)hatırlıyámıyorum. bábam annatıyodu. bábam doKsan dörT yáŝında (25)öldü. beş_áltı sene oluyor_öleli. ama çoğ cánnı bi adamlarıdı (26)önnar. *cenābıllah* ó devire göre yáraTmış heralde. şimdi kim (27)gétirebilir çarşambadan mısırı?

(28)ama ne yábacáñ acíñdan_ölmedenise gótürüsüñ bélki de. yáv borda (29)pisipisine ölemessiñ çocuğ bāriyo, ne yábicáñ?

(30)bordan gavā giderkene araba béklemeye gerek yoğ dèrdi yá, basdunu (31)eline alırdı yörürdü.

(32)vallaha öleydi, doKsan dörT yáŝında yá, bizden_eyiydi. *allah_öle* (33)yáraTmış_onnarı, hağgaTdan asıra göre yáraTmış heralde.

(34)o mısırı da borıyá getirebilse de mi?

(35)tabé cánnım tabé

Niye kaçak?

(36)niye gaçağ bilemiyoruS. harbe girersek sitoK yapılıyómuş goyá o (37)zamanki ihtidarları

Alman harbi sırası.

(38)*rus* harbi, *rus* harbi biraS sonna olmuş dā

(39)..... şeyi denize dókuyolar? madem toplasın_alsın.

(40) niye biliyó musuñ bağ *báýram*. gine bábamgiliñ_annaTması. sitoğ (41)yápa yápa yáPdı, rütübetden kúhlendi mısır. ne yapícáğ, dā (42)yédiremez ki hałkına. aTdı denize işde. yáv hałğ doymáyıncı sen (43)kimine harb_ediceñ onu bilemiyorum yáni. ó zamanki görüŝ de bu. (44)diyor ki bábam *gódekli* var, *samsundan* çıkıncı tireniñ ilk durdú yer, (45)*gódekliye* getirdim diyor. iki ténèke mısır diyor.

himmet çávuş ⁽⁴⁶⁾varıdı yá demiryoluñuñ çávuşu, ula ğardaşın sen bóle *ğavā* gidemeSsiñ, ⁽⁴⁷⁾nólucáK seniñ hālĩñ? nāpíyım dedim diyoğ yā. saña bi çáre düşünürüm ⁽⁴⁸⁾dèdi, diyoğ. fasille muamelesi yáPdılar mısıra diyo, tirene ğoyduklar ⁽⁴⁹⁾diyo. fasille, mısır yásağ yá. dèdi ki diyo, tiren iki kere düdük çálar. ⁽⁵⁰⁾birincide binme ikincide sen de bin, *ğavā* çıķarsıñ dèdi bañā diyor, ⁽⁵¹⁾*samĩniñ* bābası *himmet çávuş*. misırı ğoyduklar dèr bi düdü çáldı ⁽⁵²⁾binmedim ämmá yákınım diyoğ, ikinci düdükte aTladım diyo. ama ⁽⁵³⁾konturo! var tirende. konturo! var tirende, konturo! yōrüyo, yoğláyı ⁽⁵⁴⁾yoğláyı yúklere baħıyoğ, geliyo. geldi bağdı diyo, yáv bu misır ämma ⁽⁵⁵⁾çuvaalıñ yánna yánaşamıyorum diyo. benim diyemiyor.

Orada ayrı bir yerde duruyor.

⁽⁵⁶⁾yā bu mısır, muameleye baħıyálar fasille diyor. kimiñ bu fałan fiłan, ⁽⁵⁷⁾en son benim dèdim diyor. nedir bu hālĩñ senin? bēfendi ašlĩmızdan ⁽⁵⁸⁾mı ölelim. misır yásağ_öldü üçün fasille muamelesi yáPdih. *ałlah* ⁽⁵⁹⁾razĩ ossun orda mēmur yápdı dèdim diyor. olan bi tałşa bi ałāmet ⁽⁶⁰⁾tirende diyor. bırı bızınıyĩn, atacām çuvaalı dèdi diyor, atardıñ ⁽⁶¹⁾atamazdıñ diyor. ó yándan tirenden_arı bi adam ğeldi diyor. ne bu ⁽⁶²⁾tałşa fałan. bēfendi bóle yáPdih, bóle yápmah zorundaydıh. doKuz ⁽⁶³⁾núfus, bābam ó zaman öleymiş , doKuz núfus sekis tane çocuğ mu var, ⁽⁶⁴⁾nēnem da varıdı rāmetli . altı dene çocuğ , nēnem yēdi iki de bābamla ⁽⁶⁵⁾anam doKuz. doKuz núfus baā baħıyı bēfendi nāpíyım, başğa çıħarım ⁽⁶⁶⁾youdu bóle yáPdım. yap_ulan dèdi diyo, dēmeñ_adama dèdi, diyo. ⁽⁶⁷⁾bēni ğurtardı diyo. bilemiyorum_işde ó haldeydi. misır niye ⁽⁶⁸⁾ğaçáğ_olsun yáv, ačından_ölücek halğıñ sēniñ. o zaman ihtidallarıñ ⁽⁶⁹⁾ğorúşleri bunnardı. şúkúrler_ossun o gúnnerimiz geldi ğeşdi.amma ⁽⁷⁰⁾bābam , ałlah_onnarı cēhenneme ğoymasın onnar çoğ zahmet ⁽⁷¹⁾çēkdiler_arkadaş çoğ. rahaTlığ yoh, çalışacak iş yoğ. dēvlet zaten ⁽⁷²⁾faħırlandı. iş yáPdıracáğ hani dēvlet. para oılmayınçı iş olur mu. ⁽⁷³⁾mēnderese gelene ğadar türkúye bóle ačından ölüyordu. bit biliyoñ mu ⁽⁷⁴⁾sen bit?

Yok, görmedim?

⁽⁷⁵⁾duymuşuñduğ, tanımañ da. bitden vallāhi asğerlerimiz çou ⁽⁷⁶⁾bitden_ölmüş bizim. halğda da varıdı yá.

⁽⁷⁷⁾ö *mēnderes*_asımında ben asğeridim yēdinci áyda.

O zaman sokağa falan indiriz mi devriye olarak?

⁽⁷⁸⁾hiç ayáklarımızıñ potin bi şey çıkma youdu. yátıp hemen sıráynā ⁽⁷⁹⁾devamlı ğeziyez.

Siz de mi inkılapta askerdiniz?

(80)inkıláPda borıyá izine gèldim inkıláP_olmadan, bir_áy izine gèldim. (81)hemen om bès gün sōna gèri aldılar.

İzinleri kaldırdılar yani.

(82)*allah* cènnetine göysun *mènderes* denen_adamı. hağğaTdan *türk* (83)milleti bölè israh bi hałdeyidi yáni. ben az çoğ ağlim eriyo yáni. o (84)bizi ğurtardı yáni. biz áyranı bilyōsun da áyranı, yèmin_ederim biz (85)ğardaşlarımızınan beraber áyran _işmeden büyüdük, áyran yoğ. (86)bunnarda davar varıdı, geçi varıdı, bunnardan ödünç işde öle alıyoduğ, (87)hayır_ için veriyolarıdı yáni, yoğ. *mènderes* geldi inek parası (88)veriyorum dèdi yā. şimdi şoriyá gelelim, yāv nerde varıdı da para (89)veriyosuñ inek parasın sen. ama gène de öndan_önceki hükümetler (90)birikim yáPmışlar yáni. milleti aş biraħdıysa da öle yá cánım sen (91)şimdi hükümet_olduñ nereden vereceksiñ yárdımı sen. ben (92)bábamiñ peşinden bóle bañğayá gitdim. èlli lira verdiler ó zaman. (93)dōru mał bazarına getdik bi inek_aldık. bu ināmızıñ devamı èdiyo (94)işde. *allā* şúkürler_oluñ. ben şimdi *mènderes* dèyinci bóle (95)ālâyásım geliyō yáni. yirmi yèdi mayıs bize çoğ acı geldi, yirmi yèdi (96)mayıs *mènderesiñ*_asıłması. āladıħ heP yáni. bu sene bile vallahi (97)tüylerim ayā gağmadıysa niye, çoğ acı çekdik abi

(98)adamı hiÇ yère asdılar.

(99)suşlu dèjldi. çekememezlikden_asdılar.

(100)ama meydan bize ğaıısın hèsabı varıdı. belki örayá ğadar ğonuşmamız (101)hata oıabilir hani, büyüklerimize aTmış_oluyoruz. ortada hani, yáıan (102)ğonuşmuyoruz bunu yaşadıħ yáni. è cánım şimdi sözüüm_óna kópek (103)yüzünden diyoıağ. onu mān_ètdiler, onuñ için asdılar_adamı. èvel (104)şèy_ètdiler, mān_ètdiler.

(105)*hasan poıaTgan* diye bi baħan varıdı, maliye baħanı. *hasan poıaTgan* (106)gèlene ğadar *türküyeniñ* büTcesini bālāmıyá adam yoğ, bah bah. (107)hesabı bilmiyo yá, tahsili yoğ oıuyámamış ki. *hasan poıaTgan* (108)*türküyeniñ* bütcesini bāladı ğardaşım, boynuná ip dağdılar. yāv ne (109)yápıyosuñ sen. bölè bi adam ğaş sènedè mèydana geliyo? otuS sène (110)tahsil ğorecek ki sèniñ *türküyeyiñ* hesabını yápsın öle mi. bitirdiler (111)bölè bölè, biz en az om bès yıl gèri gèldik ó inkıláPıa. *asarcığda* bóle (112)gāvede *almanyalı* bi arħadaşınan tanışıyoduğ ğonuşuyoruz bóle. (113)yèmin_ederim *mèndèrese* küfür èTdi benim masamda. o masadan (114)ğağdı o *almanyalı* bóriyá geldi bizim masamıza. müsade eder misiñ (115)dèdi yáni bi şèy

gonuřacām dēdi. gonus arħadař, sēn bizden daha ēyi ⁽¹¹⁶⁾gēzdiñ, memleketi adım adım gēzdin. *türküye* az gēldi de sen dışarı ⁽¹¹⁷⁾gitdiñ, dēdik. *almanyáda* çalışıyordum, yirmi üç yıl çalışdım dēdi. ⁽¹¹⁸⁾çoğ çalıřđanımiřin heralde dēdi. patron beni bi aħřam dēdi bōle ⁽¹¹⁹⁾arħama vurdu. ula *türk* sēni bu aħřam misafir ēdiyim dēdi baā dēdi. ⁽¹²⁰⁾yářlı bi adam diyor ama *türkceyi* fevkałáde biliyo adam diyo. ⁽¹²¹⁾ğurtuıamadım_ elinden taħsisine ğoydu beni diyo aynı ēvine gōtürdü. ⁽¹²²⁾aynı bizim_ usulde gāvelerimiz gēldi, yemek hazırlandı yēdik işdik ⁽¹²³⁾dēdi. sen borda az otur bi yēre gidecām dēdi adam dēdi. öbür odałara ⁽¹²⁴⁾gitdi bi resim getirdi baña diyo. masayı ölçüyo, masa ğadar bi resim ⁽¹²⁵⁾diyo. tanıyo musuñ bu adamı bu adam *türk* dēdi diyo. *mēnderes* yāv ⁽¹²⁶⁾diyo. bi *ałman* bārına basmış *mēnderes* gibi bi adamı, *türküye* ip ⁽¹²⁷⁾daħıyo. dēdi ki diyo bu adamı öldürmeseydiñiS sen bōrda çalıřmıcađıñ ⁽¹²⁸⁾memlekeđiñde çalıřıcađıñ, bu adam öle bi adamdı dēdi diyo. ⁽¹²⁹⁾arħadıřımız kühür_ etdi diyo. kühür_ eden de aha bizim bu ⁽¹³⁰⁾yákınnarımız. gaba ğonuşan biri, arħadař yāni. şimdi orałardan ⁽¹³¹⁾bōrałara gēldik. şimdiki halimizi sorarsañ, normalız ēyiyiz çoğ řúkür. ⁽¹³²⁾ēmekliyiz, üř guruş beř guruş alıyoruz. *ałlah* ğuvaT versin dēvletimize, ⁽¹³³⁾āy başında gēliyor bize.

Buralarda kuraklık olduğu zaman yağmur duasına çıkar mıydınız?

⁽¹³⁴⁾bu yāmur dōasına çıkan yoğ.

Eskiden çıkar mıydınız?

⁽¹³⁵⁾niye yoğ biliyo musuñ? iřde aū üř ğuruř_ alma var yā. yāsa da oıuyo ⁽¹³⁶⁾yāmasa da

Nasıl olsa maaş geliyor, diyorsunuz.

⁽¹³⁷⁾gēçen sēne miydi ēpeyce ğurağ_ oldu dā. *cēmil hocýa* ⁽¹³⁸⁾televun_ aşdım. ula sēn bu múfdülñ numarasını biliyāñ mı dēdim. ⁽¹³⁹⁾bilmiyorum dēdi. náyapacāđıñ dēdi. yāv múfdüye çıkıřacāđım dēdim. ⁽¹³⁹⁾gavā gidemiyorum , işlerim var hani. yāv lan hani yāmur dōası. múfdü ⁽¹⁴⁰⁾ēfendi şimdi orıya çıkıncı, bi yüksek yēre çıkı bi řey dı yā hani. ⁽¹⁴¹⁾arħadařlar, gēliñ fałan ğun dua yāpałım, onar lira veriñ bi ğurban ⁽¹⁴²⁾kēselim hā. múfdünñ önderlinde bōle şeyler. tası kim ğışıcağ, tas hā.

⁽¹⁴³⁾múfdünñ cēbi de doıuyor, ğabarıyor yāni. tarihde borda bi cēnaze ⁽¹⁴⁴⁾oıdu, *sabrı pēhlüvamñ* annesinden, ıřđaT dāTdım ben. ıřđaT bilisúñuz dā.

O ıskatı da soracaktım ben. Sen biliyorsan bize anlat.

⁽¹⁴⁵⁾otuz lira para arTdı ne yapacām bilmiyorum. faħırlara řōle ⁽¹⁴⁶⁾çevremdeki faħırlara verdim hani. ölen namazından çıkıyorum, foter ⁽¹⁴⁷⁾ğiyiyōdü *laz* múfdümüz

varıdı. foteri geçirmiş, en son çıkıyâ ⁽¹⁴⁸⁾namazdan. hocam, saña bi şey söylicem, söyle dèdi. geçen gún cênaze ⁽¹⁴⁹⁾varıdı dèdim. şöle fahırlara hep daıTıdım, otuz lira param arTıdı ne ⁽¹⁵⁰⁾yápıcam dèdim. a onu ver baña dā dèdi. saña da veremem hocám ⁽¹⁵¹⁾dèdim. niye, dèdi. seniñ gıravatıñ var dèdim. sen devletden üş ğuruş ⁽¹⁵²⁾alıyosuñ. işde dèdi heP bóle vuruyosuñuz bizi dèdi. üç yüz lira ⁽¹⁵³⁾alıyorum, vaıllahi çocuğları oıudamıyorum dèdi. géne da saña veresim ⁽¹⁵⁴⁾yoğ hocám dèdim. o zaman *ğuran* gursuna her kişiyeye ver dèdi. öle ⁽¹⁵⁵⁾hocálara da verme dèdi. çār çocuğları dèdi *ğurañ* ğursunuñ çocuğlara ⁽¹⁵⁶⁾ver dèdi. madem baña vermiceseñ dèdi, umudu kèsildi.

Iskatın ne olduğunu da bir anlat, bir de devir varmış. Bunlar nasıl yapılıyor?

⁽¹⁵⁷⁾dèvir bu aTmış savum on yèmin. bu daıлмақ zorundaymış. ⁽¹⁵⁸⁾bilemiyorum, hocálar bunu kitáPda da góremediler yáni. yávaş yávaş ⁽¹⁵⁹⁾da ğađmıyá başladı. bazı cenāzelere gidiyoruz artıñ yoğ yáni. dèvir de ⁽¹⁶⁰⁾ğağdı. bèş yüz milyon lira bi cenāze kóyde bugún birisi ölse. artı bi de ⁽¹⁶¹⁾şey var bağ. bābam_öldü misál, benim ğapıda üş dene mağım var, ⁽¹⁶²⁾inām var. ināñ birini kèsicāñ. bu da varıdı.

Ne zaman kesiyorsun ineği?

⁽¹⁶³⁾cenāze gúnú, cenāzeye toPıanan onu yiyecek. ben alıyorum bābama. ⁽¹⁶⁴⁾inā mı alayım bābāma mı alayım. borşlanmışım. ināk de gitdi bābam ⁽¹⁶⁵⁾da gitdi. gerçekte bu çoğ acı bi şeydi. múfdüler buña el goyduılar. ⁽¹⁶⁶⁾bırañıñ şu işi dèdiler, eyi bi şey dèjl. hā, bābañā, altı ay sōna mevlid ⁽¹⁶⁷⁾yápacañ, okudacañ mı kès et, yésin hağğ. ⁽¹⁶⁸⁾mevlidin de yerini bulamadılar.

⁽¹⁶⁹⁾ö da yèrsiz. mevliT oıudacaña bi yásin oıur çār hocáyı diyor ⁽¹⁷⁰⁾veleddālin amin diyor hani, áynı. bazı bizim hocálar buñaTdılar yáni ⁽¹⁷¹⁾èsgi hocálar. gúnahdır_éfendim, gúnahdır_éfendim, orıyá ğeldi.

⁽¹⁷²⁾adam *ğuram* oıuyordu bilemiyodu ne öldünü, gafadan atıyodu. mesełá ⁽¹⁷³⁾diyodu ki èsgi hocálar, bu benim öle ğafama dağılaberi ben bunu ⁽¹⁷⁴⁾múfdülere her şeye sordum. cünüb_olarak yáTdıñ zaman, melāke ⁽¹⁷⁵⁾başında bekliyomuş. hiç_ışı yođ yá mełākeniñ. bađ, gandırmayá bađ ⁽¹⁷⁶⁾şimdi. uyuduğCa, aha ölücek aha ölücek öle mełāke sıkıntıdaymış. uła ⁽¹⁷⁷⁾hocám dedim, gózúñü sevim dèdim, múfdúye sor dèdim. ha bóle bóle ⁽¹⁷⁸⁾bi iş var. kim diyor size dèdi. uılan dèdi, zabah ezenine gadar yáT galğ, ⁽¹⁷⁹⁾uyu uyu dèdi ama zabah ezeni úzeriñden geşmesin arıadaş dèdi. ö ⁽¹⁸⁰⁾zamana gadar ister s.. ister sırta ser

⁽¹⁸¹⁾sèniñ dèdiñ dōru yáni de temizlenmek daha éyi bi şey

(182)hiş fark_etmiyor dèdi adam. ama zabah ezeni úzeriñden geşmicek dèdi. (183)geşdi zaman gúnaha giriyoñ dèdi.

Bir namaz vakti geçmeyecek.

(184)hā, önu da sordum. adam_öldü nõlucağ dèdim. hiÇ bi şey_olmaz dèdi.

Şu devri bir anlatsana?

(185)dèvir şimdi, üç yüz lira parayı sararıK. hocá başda, aldım (186)kabal_etdim aldım gabul_etdim bóle yèdi dèvir mi ne yapañlar , (187)biTdi işde. gúnahı mı dañtıyoñlarımış ólünüñ.

Öyle mi, para ne oluyor sonra?

(188)para gèri gidiyor, mezarlıñda dañdırılar halga.

Iskat aynı şey mi?

(189)ısgaT aynı işde ısgaT bunuñ_i çinde yāni. yāv çeşitli işlerinen (190)garşılaşdık biz. bundan sōra gōremeSsiñiz bunu siS.

Bu Hıdırellezi kutluyor muydunuz siz?

(191)hıdırellezi *émilli* kóyüne gidiyoduğ. *ılcáyá* orda ıllıg su varıdı. aynı (192)bayram yapar gibi órda bi gañabañıg giderdik yāni öle bizim_ordan (193)çoğ gitdimizi hatırlıyorum yāni. önu kutluyoduğ , u múbarak gúnú.

(194)cuma namazına, tatansal ałtına namaza giderdik ámma çoğ (195)zèvklīdi bağ niye zèvklīdi. yāv yālı ekme yémemişñ bayram (196)gózlúyosuñ, gıvratma biliyoñ mu sen gıvraTma, gıvraTma yémemişñ (197)bayramı gózlúyosuñ, dolma sarımsağlı dolma yémemişñ bayramı (198)gózlúyosuñ. öle zèvklüdü *allah* belāmi versin, ormana oduna (199)gidiyoduğ , niye? bayrama üş gün gağdı ołum, anam, *allah_önnarı* (200)cènnetine gōysun, gōlanı ałıñ g..... getiriñ , gıvraTma yapıcām size (201)diyodu. nēyile yapacāñ_arħadaş gıvraTmayı, buyday_unu yoğ.

Yahu ne yiyip ne içiyorsunuz o zaman amca?

(202)māsuł yiyoduğ māsuł, yılaf, misir. gaz yāvıusu var yā gaz yāvıusu (203)vałlahi nenem māsuł_ekmāñden gaz yāvıusu yapardı, şimdiki (204)buydaydan daTlı geliyodu baña. niye, iliklerimiz aca. niye, iliklerimiz (205)aÇıkmiş. adamañıllı hiş doymamışıg dèmek ki. vałlahi öle yāv, ná (206)gadar taTlu haļa āzımda yāv. nēnem eyi yapıya diyām ben şimdi. (207)helbetde eyi yapıya yāv. işde öleydi önnar asıra góre (208)yaraTmış_ *allah*. māsuł_ekmāñ bizin en birinci ekmāmız. eşgi (209)*muħdar muradñ* dèdesinen mał gúdüyorum_arħadaş. óküzleri (210)gúdüyoruz, onuñ_ekmāñıñ_içinde az buyday varımış. ğaruku diyoduğ (211)hani. na çıkdıg

bi yáyá amma hava. ula torun, *receP dáyí*, getir ⁽²¹²⁾şu ekmekleri yiyelim dèdi yáv. hiç yálansuz_annatıyorum vaļlahi ⁽²¹³⁾biļlahi benim_ekmāmiñ beñzi bóle, simsiyah. *receP dáyí* bóle ⁽²¹⁴⁾dōruyo, vaļlahi biļlahi kesemedi. biçāımız da yõumuş bağsañá. ⁽²¹⁵⁾seniñ_ekmāñ dursun da dèdi bizimkini kēselim dèdi. unuñ_ekmāni ⁽²¹⁶⁾zorula kesdúk, suyuñ başında yedik. yášam dèjl mi bu. bābam_õlsa ⁽²¹⁷⁾sabā gadar ānaTsa vaļlahi tarih yāni. bābam çoğ çekmiş_adam. niye ⁽²¹⁸⁾yáv sen altı dēne çocuğ çıharTdırñ da çekmeñ mi ó asırda. ben de ⁽²¹⁹⁾õña benzedim yá. iş bulduğ çalışduğ, ben inşāTciydım, *aļlah* razı ⁽²²⁰⁾ossun bu milletden yá. inkilab_õlmuş memleketde *kenan paşa* ⁽²²¹⁾inkilabı, biz hiş boş galmadıg. *himmet_usTa* gelsin kóylere çıkdug ⁽²²²⁾biz. niye, çoğ_eyi bi usta dèjlidik_ammá namuslu usdáyduğ arhadaş. ⁽²²³⁾böyü evladımız, kúççü anamız bóle bağdıñ gitdimiz yerlere. õle dèjl ⁽²²⁴⁾miydi aha bunla om bēş sēne çalışduğ. her kóylere çıkdık, çārdılar bizi ⁽²²⁵⁾yāni. unuñ_ için buralara gētirdik çocuğlarımıza bağdıñ. dōrT dene ⁽²²⁶⁾asgēr yetişdürmüşüm efendim baK. dōrdü de yāPdılar asgērliklerini. ⁽²²⁷⁾fevgalade *aļlaha* şúkürler_ossun. devlet bize niye teşekkür_eTmiyo ⁽²²⁸⁾annamıyom yāni. yirmi bēş guruş para vērmedi baña hiç, emekli olana ⁽²²⁹⁾gadar. dōrT dene asgēr yetişdirmek yáv bu beni böle böle böle ⁽²³⁰⁾yāpmışım dā neyimi. benim çoğ bi arazım de yoğ. baña düşen arazi ⁽²³¹⁾yirmi bēş dönüm. õnuñ da bēş dönümü ekilmiye. tirağdōr gitse ⁽²³²⁾orıyá hemen uçuyo dēreye. gidemiye gorkusuna. ne yīceğ bu adam? ⁽²³³⁾dōrT dene çocuğ iki de gız altı dēne. bunnara bağmışım ben_işde. ⁽²³⁴⁾devlet şimdi,teşekkür_ederim hağgaten bize yük_õlmadıñ, dēmesi ⁽²³⁵⁾lazım bize.

⁽²³⁶⁾dēmesi mümkün mü yáv?

⁽²³⁷⁾ammá dēmiyoļlar

⁽²³⁸⁾bi gün oğula gitmedim ben heç, oğul nerde oļdunu bilmiyom. oğul ⁽²³⁹⁾hālā yok şu kóyde oğul yoğ.

Adı: Mustafa Batkal, Şükrü Özün

Yaşı: 76, 76

Yer: Kuzalan

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Eski cami bu muydu?

⁽¹⁾háyır, yerindéydi, yıkdıh. şimci bundan önceki müfdü gèldi, çáTladıdı, ⁽²⁾temel çókdü bi taraFa. bèn dèdi bórda şey yapamam dèdi. kóyümüz ⁽³⁾kúçük, ufağ tefek.....

Öyle mi?

⁽⁴⁾yıgdıh, gine de eş dos sayasında allā şükür bu dèriceye amma ⁽⁵⁾baħalım bitiriP bitiremicāmızı. hiç_olmasa kıbasını bitirsek incesi ⁽⁶⁾bélki sürer yáni yoğ, gúşlü bi adam yoğ kóyde, ār bi adam yoğ ki aı şü ⁽⁷⁾millárıa yáPdır diyecek.

İşçiliği kendi köyünüz yapsa olmaz mı amca?

⁽⁸⁾işçilíne olmuyo ki. sanat_ışı bu

Köyde inşaatçı falan çoktur köyünüzde gençlerden.

⁽⁹⁾gènc yoğ kóyde hiç yoğ. gènc diye bi şey yoğ bizim kóylerde, hèP ⁽¹⁰⁾bizim gibi. diyebilirim iki üş tane gènc o da hèrkez kèndi işi var zaten.

Sen nereden emeklisin?

⁽¹¹⁾ben kóy hizmetlerinden.

Ne yapıyordunuz Köy Hizmetlerinde

⁽¹²⁾şofordum

Sen çok yer görmüşsündür.

⁽¹³⁾ünüversdeniñ temelini biz düzeltdik, ó zamannar yeseyidi. biz ⁽¹⁴⁾düzeltdik, orda temelinde de bulunduğ. sūleyman demirel⁽¹⁵⁾zamanındaydı herálda.

Sen ilk kuruluşunu hatırlıyorsun yani.

⁽¹⁶⁾tabé ben_ışdéydım.

İsminiz neydi?

(17) *musdava batga!*

Yaşınız kaç?

(18) *yášım yêTmiş~altı*

Buraya niye Kuzalan demişler, biliyor musun?

(19) *bura ğuz yáyla, bórda bir~áy bi buçuĝ~áy sōra ğış başlar. kuz dëriz*

Eskiden Hıdırelleze çıkar mıydınız ?

(20) *pek çıkmazdıĝ, hërkez evlerinde. çıhan yèrler de vardı.*

Ne diyordunuz ona ?

(21) *ĝávur kúrũ diye bi şeyler vardı. ateşden~aTlama var yá, douda şimdi (22)hálá dëvam~ëdiyor.*

Sizde ateşten atlama var mıydı?

(23) *benim çocuĝlũmda vardı ama şimdi çoĝ sënelerdir yoh.*

O ateşten niye atlıyorlarmış, hiç söylerler miydi?

(24) *onu bilemiyorum ben. ama başĝa dinden ołannara ĝávullar diyoruz yá, (25)ĝávur kúrũ dërlerdi ama ne anlama ĝëlr *türkcesi* nëdir bunu bilmem (26)tabé.*

Bu eski Rumlar döneminden dedenizin, ninenizin anlattığı şeyler var mıydı?

(27) *şindi, bizim buradaki ën büyük şikáyet ĝávullardan de bizim yërli (28)ĝávurlardandı. *rum* kiffesine giriP asĝer kaçáĝları rumlar gibi (29)ĝörünüP evleri soyduĝlarını söylerlerdi. *rumlar*an, şurda *rum* kóyü (30)vardı *çidem kóyü* dedëimiz, iyi geçinmişler. çoĝ eyi geçindiklerini (31)söylerlerdi ama mubadele dëvresinde bi çételik başláyıncı yáni ën (32)çoĝ bizim kóylerimizi şeylerimizi soyánnar, bizim yërli adamlarımız (33)dëllerdi. nè dërece dōru tabé bilmiyom, bunu dëllerdi.*

Küçüklüğünüzde burada nasıl geçiniyordunuz, o zamanlar kaç haneydi burası?

(34) *şimdi otuS haneniñ üzerindëydi işde.*

Kalabalık mıydı?

(35) *ĝalaabaıdı, gitdi, góç~ëtdi işde.*

Eskiden ne ile geçiniyordunuz?

(36) *gine zirãT, benim çocuĝlũmda pancár vardı. şeker pancarı sãten (37)otuz~altıda vërildi buralara. yáz mëvsiminde iş vardı bizde, çalışana. (38)bu demiryolları yëni ĝeşdi, tirenyolu. yëni ĝeşince, yëni ĝeşdini (39)bilmëyom dã yëni ĝeçmişdi. şindi bir háylı ráyına oturmadı. doĝular , (40)uÇmaılar yáni çoĝ işciye ihdiyáÇ vardı. mëvsimlik~oıaraĝ çalışıllardı. (41)şey yápaıllarımıř onu da ben bilmiyom, arabacılıĝ,*

nağliye. gānī ⁽⁴²⁾arabasīla, at-arbasīla nağliye yapağlarımız işde. bir baharda bir de ⁽⁴³⁾měvsimiñ boş zamanlarında. ona da gaS, tuz alıllarımız işde bi şeyler. ⁽⁴⁴⁾onuñla geçimlerini sālallarıımız.

Demiryolunun yapılması bu köye yaramış mı?

⁽⁴⁵⁾ěsgiden iş muhallimiş, tabē ki yaramaz-olur mu? bugún şeyden, om ⁽⁴⁶⁾běş, yirmi kiłometire, yirmi bēş kiłometire kóylerimiz var. háTdā siziñ ⁽⁴⁷⁾bulundūñuz ünüversdeniñ üs taraFında, dā yáhunda gavaK kóyleri ⁽⁴⁸⁾var.burda bi hasda gèlmek-için zāten yol yoğ, afēdersiñ sağ, ⁽⁴⁹⁾háyvannarıñ sağıyla.

Hastaların götürülmesiyle ilgili bir hatıran var mı?

⁽⁵⁰⁾var dā! şindi biz sağınan gótürmedik. şu asvałTdan döndūñuz yere ⁽⁵¹⁾ğadar anķāra asvałtıdı. pat çát, bizim çocuğlumuzda yine araba vardı. ⁽⁵²⁾şindi bi ğadincāz çoğ hasda oldu, doqumdan. ó da samsunda vefat-ėtdi ⁽⁵³⁾sizlere ömür. o da aşşā şeye ğadar gèldi, burda gótürüldü. biz o gúşlü ⁽⁵⁴⁾çekmedik kóy-olarağ. çoğ çekenner vardı tabē. biçerden gèlmek, ⁽⁵⁵⁾dānişdan gèlmek mēseleydi.o mıntıka ěkseriyeti mañgağ kómürü ⁽⁵⁶⁾yákağlarıdı. öle geçimlerini sālallarıdı.

O dönem zordu değıl mi?

⁽⁵⁷⁾háyáT tabé, şimdi cánım o dönemleğ elbetdeki zordu ama başga ⁽⁵⁸⁾imkánar-olmadı için zorlūñ farkında deildi. bundan da dā neşelēdi ⁽⁵⁹⁾hağ diyebilirim. şindi burası insanı almazdı, bu kóyüñ hağkını.şindi ⁽⁶⁰⁾ancág bi sıra, iki sıra ěñ fazla oldūmuz zaman cēmāT-oluyoruz. yoğ, ⁽⁶¹⁾ğēşlik gitdi. burda rahaT-ėtseydi bu gēşlik gitmezdi. ben sadēce ⁽⁶²⁾şahsıma yirmi iki nūfusum ama burda afēdeğ siñ ğoc-ārīla ben varım, ⁽⁶³⁾iki nūfusum kóyde.

⁽⁶⁴⁾musdava, u zaman dā neşelēdi ortalığ.

⁽⁶⁵⁾ama imkánıñ ilerisini bilmiyoduğ ki

⁽⁶⁶⁾ó vağıT öle değildi, topluluğ varıdın ki kóy óderdi ódeniñ parasını. ⁽⁶⁷⁾meselá oda dutardı, öylen oldu muydun áynı kēşik ğünü gibi , báyram ⁽⁶⁸⁾şeyi gibi yémek gèlirdin hocáyá. hērkez sohbet-ėdereğ, çáy-içerek ⁽⁶⁹⁾yérđi. sēferbérlik adamları vardı, unnar ānadıđdı sēferbérlikden, yaşar

⁽⁷¹⁾bunnar bir telezyöndü, geceleri, uzun gecelerde bir savaşdan ⁽⁷²⁾annaTdığları zaman, yāni dērdik ki buna dēvam-ėtse sabaha ğadar. ⁽⁷³⁾hem sóylerler hem ālarlardı.

⁽⁷⁴⁾ben dērdim ki ben saā çáy ğáynadáyım sēn ānat dērdim.

Onların anlattıklarından hiç aklında var mı?

(75)şimdi bi hâtirasunu, şunu ānaTdı adam: u sêferbêrlîñ şeyinde, yêsir (76)düşmüşler, çoumuş gâvur. gâvur çoumuş, māsere de gâlmışlar. (77)māsere de gâlıncâk, yúzbaşına dêmîş ki yúzbaşım ben borda māsere de (78)bunnara dutulmâyácám. çávuşumuş yâşar çávuş, daħımınan barabar (79)ğarşiyá aTlayácám. nası aTlayácâñ? bi de kóprü varımış, u kóprüden (80)başğa yêrden geçilmezimiş, u tarafa, bizim tarafa. nası bunnar,ordan (81)êmekleye êmekleye kóprüden ğarşiyá gêşmişler. ammâ êpey bi eziyeT (82)çekmişler adamlar.

(83)êrmeni ğaTliámı, *yâşar çávuşuñ* ānaTdı *êrmeni* ğaTliámı. (84)güneydoğuda oluyo bu annaTdı şey. şeyde *van gólünüñ* içinde bi ada (85)var kúçük, bêlki siz dâ êyisini bilirsñiz, o adada *êrmeni* varmış. biráz (86)savaş oluP da şey edinci, cân *êrmeni* cân *êrmeni* dı atığ onnara (87)dêstek vermiş. o *yâşar çávuşgil* de orda bêklermiş. bunnarın zoruna (88)gitmiş. bunu bi gece öldürmüşler. bi sandağları varımış, oñā (89)aTmışlar ama bütün şeyi boşaltmışlar. onlarıñ yêri varmış, ada. orda (90)çoğ büyük mèblā da varımış hani, para puł da. ordan şeye (91)gêçirememişler, bizim taraFa gêçirememişler. gêlmiyômuş sandağ, (92)ordan çıkıyoğlarımız, onu aTmışlar, daş bālamışlar aTmışlar, onu (93)aTmışlar, *êrmenî*miş heralde fağaT ordaki ğiymetli şeyi geçirecekler (94)bu taraFa, bizim *van* taraFına, gêliyô, ğiyiyá yánaşamıyô sandağ. bi (95)rúzgâr çıkıyô, dónüyô geri. işlerinden birisi dêmîş ki bunu bıraħalım (96)biz de batıcāğ dêmîş. burda bi hâl var dêmîşler. fağaT çoğ böyük (97)zāyatı, çoğ büyük ğaTliámı, suşlu suşsuz *êrmenî*den çekdiklerini (98)söylelleridi. hesir vardı, êsirden gèlen *rusyá*dan êziyet çekdini (99)söylemedi, áyírmamışlar bunnarı. tarğalarında çalışdırmışlar amma (100)sufrağlarında dāhi áyírmamışlar.

(101)onu eyi dilerdi dēül mü?

(102)eyi dellerdi yâni. işğenceden bahsetmezlerdi. ama bi *êrmeni*, bilmem (103)bi şey dâ diyoğlar, ğızıl bilmem ne diyoğlar, unnarıñ mıntığaları çoğ (104)yoğ etmişler yêsirleri. annatırğardın amma sabahğara ğadar .

Türk esirleri mi hep yok etmişler?

(105)evet, türk êsirleri. *rus* dēil de unnarıñ içinde başğa bi irğ da var.

(106)bi de *izmire* girdükleri ānaduğdu dēil mi?

(107)o *yonan* harbi.

(108)*izmire* girmeden, mēseğā *izmire* *êrmeniler* báyram yapılarmış (109)avşam yémānde. u vaħıT bizin asgêr oráyı basıP şey etdi mēdin (110)*êrmeniler* orda basmışlar tabé. ó vaħıT māsende bütün o bizim *türkler* (111)bacáğğlarına sarııllarmış

asgèrleriñ. báyram yapĭlarmıř *türkler*, gitdi ⁽¹¹²⁾bordan diyerek. adam óyle dèrdi *yářar çávuř*, dèül mü musdavá?

⁽¹¹³⁾bizim de tahsil yoğ da bizim çocuğ dèvremiz, řet-ètmiř dèjlük bek ⁽¹¹⁴⁾ama önnariñ annaTdığları bitmezdi ki. bi yándan álaęlarıdı bõle záyır ⁽¹¹⁵⁾záyır.

Niye ağlarardı, çok zulüm mü görmüşler?

⁽¹¹⁶⁾yáv, arhadaşları ölüyö mèselá yánıbařnda. bi yándan ölüm-oluyó orda.

⁽¹¹⁷⁾gitdũñ-arhadařıñ, harb-éTdũñ-arhadařıñ yánıbařında öliy sen ⁽¹¹⁸⁾ęalıyáñ, álıyı u vağıT.

⁽¹¹⁹⁾yèdi kişi gidiyö bizim èvümüzdèn. álesinden bi tene sá dõnen ⁽¹²⁰⁾yoğ. bábamgil işde sèferbèrlik çocü, amcámıla bábam.

⁽¹²¹⁾yáv, üş gişi gèlmiř bizim kóyden dā gèri: *māmiT çávuř*, şey çávuř, ⁽¹²²⁾*yářar çávuř*

Öldüler mi onlar?

⁽¹²³⁾öldüle, öldüle ó adamıar. bunnariñ doyámazduę laflaruna, gitmeñ ⁽¹²⁴⁾dèrdük. çáy demlerük size, yémek yaparuk dèrduę. oriyá oturdun bu ⁽¹²⁵⁾yářar çávuř dènen adam, diráyetlü bi çávuřumuř o adamcáz dèül mü ⁽¹²⁶⁾musdavá?

⁽¹²⁷⁾çoğ diráyeTli çávuřumuř.

⁽¹²⁸⁾burałara on om bèř sène muhdalıřık yáPmıř, dèül mü *musdavá*?

⁽¹²⁹⁾yirmi sène

⁽¹³⁰⁾yá, yá!

Kültürlü, bilen bir adam mı.

⁽¹³¹⁾bilen bi adam.

⁽¹³²⁾uyánuę bi adam, adamıñ oğur yázarlı olmasa da uyánuę oldu ⁽¹³³⁾muydun, hèr bi şeye aklı yáđıřır.

Kolay kurtulmadı bu vatan değil mi?

⁽¹³⁴⁾háTdá bāzı yèrde bāzı adamıar mèselá řu yána bu yána laf-édileę. ⁽¹³⁵⁾*izmin* basmış gávur, *ısdambuğu* basmış gávur. gávuruñ báyragıları sağı, ⁽¹³⁶⁾gèmileri dołası, boráyı ácäba görmezleğ mi bu adamıar.

Doğru doğru, çok doğru. Çok sağ olun.

Ad: Hasan Aydemir, Şerif Şanlı

Yaş: 75, 71

Yer: Mahmutbeyli

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

⁽¹⁾bu, neyi öğretmek maḡsaT yáni?

Köyün geçmişı gelenekleri görenekleri, tarihi hakkında bilgi topluyoruz. Sizin hatıralarınız varsa onları da alıp bir kitap hazırlıyoruz.

⁽²⁾yáni, her kóyüñki mi böle şey

Her köyün

⁽³⁾yā

Şimdi dört veş köyden geliyoruz. Her köyde yarım saaat falan duruyoruz, köyün büyükleri ile konuşuyoruz. İsmiñiz ne amca?

⁽⁴⁾hasan. āşam muhtar telefon étدی baña da bi yaşlu adam arayılaḡ dédi. ⁽⁵⁾yalıñuz benim ġulaḡ ārcı biráz baña fazlıca ġonuşacañ.

Hasan ne?

⁽⁶⁾hasan áydémir.

Yaşım kaç amca?

⁽⁷⁾yaşım yétmiş _altı var.

İyi maşallah, sen bir asırı bilirsin.

⁽⁸⁾aşşā yukarı bi asırı bilüyük. ben bazı şindi tā geşlímde bu yánna ⁽⁹⁾düşünüñcü áyñı filim gibi geçī ġözümüñ_öñden . yā işde şindi aha ⁽¹⁰⁾orada oḡul varıdı. tarihiyñen başla, tarihinden ġonuşuyog. orada ⁽¹¹⁾ilkoḡul üş sınıf oḡuTduḡ. başġa yerde oḡul yoḡdu bütün kóylerde, ⁽¹²⁾kóyleriñ hêpisi borıya gelirdi. *ġarantu, ġarayusuflu, dānişüñ* ⁽¹³⁾mahaļlesi, *cérellü, divanbaşlu* hêPsi burıya gelirdü, bi tāk òretmen ⁽¹⁴⁾varıdı. hiç kóylerde òretmen yoḡdu. bórada ortoḡul üş sınıfıydı. çoġ ⁽¹⁵⁾dā

disiPlünnü, *muallim ürüşdü* vardı. *gavağda* ürüşdü belki taniñ, ⁽¹⁶⁾geçen sene öldü.

Duydum ismini.

⁽¹⁷⁾*rüşdü ahar* vëkil_öretmendi ama disiplin varıdı. şindi bordaki bütün ⁽¹⁸⁾kóyler oğurdu. tarihini kóyüñ gidisce ğuruşu da bu kóyüñ ⁽¹⁹⁾yášlılar şöyle sölerdi: ilk bu kóyüñ ğuruşu *mahmid báy* isminde, ⁽²⁰⁾*mahmidbáyli* buranıñ_asil_adı, bi adam üç ğardaş boráyı ğurmuşlar ⁽²¹⁾dillerdı. *mahmud báy* biráz boradaki yerleşince *döan báy* diye ⁽²²⁾*dëanbaşlı* didümüz kóye de, ğardaşına dı ki sen de oráyá bi áyri ⁽²³⁾kóy ğuraşım. ğardaşını orıyá bırakı. birisiniñ_ismi de celál báyimiş. ⁽²⁴⁾bunnar báy_adamılar. daha ilerisi nêrden geldi, ne şetdi bilmüyüm, ⁽²⁵⁾veyáuT bunu sölerdi yášlı adamılar. bi de *celál báy* de *cérelliye* ⁽²⁶⁾yêrleşdirmiş unu da. sen *cérellüde*, *celál báy* celállı dëjil de şindi öle ⁽²⁷⁾yá, orıyá yerleşmiş. *divanbéy divanbaşlıyá*, *mahmıT báy* en büyükleri ⁽²⁸⁾êvelce burıyá yerleşmiş, ğardaşlarını orlara yerleşdürmüş.kóyüñ ⁽²⁹⁾ğuruşunu böyle sölerler.

Bu köyün hep soyu ordan mı gelme, o adamdan mı gelme?

⁽³⁰⁾işin ana ğuruşu bora yáni. bu eñ aşşá yuħarı esgi kóy mesgi kóy ⁽³¹⁾boranıñ daha tarihi bizim çocuğlümüzdan daha êvelinde ⁽³²⁾söylellerdi. *gavağda* múdür oldünu bilim. ğaymaħamlıħdan êvvel tek ⁽³³⁾múdür, bu gitdi. biz bu oħu talebesıdik_u zaman. oħuğa geldi ⁽³⁴⁾múdür, ğısa ğoğlu şişman bi adamıdın, ó múdür gitdikten sona ⁽³⁵⁾ķaymaħam geldi ilk. ā şimdi istásyon yoğlarında cınarlar var ⁽³⁶⁾büyük_āşlar. ó āşları ó ilk gelen ķaymaħam dikdirdi, u ķaymaħam ⁽³⁷⁾çocuğ gibi ğúcücük bi adamdı amma sönadan *êrzincán* zelzelesizde, ⁽³⁸⁾u báyük zelzeleye belki de sen bilmeñ tē êvelince. *êrzincán* ⁽³⁹⁾zelzelesinde ğaymaħamıdı. oranıñ bi ğazasında ğaymaħamıdı ⁽⁴⁰⁾*êrzincámñ*. *êrzincándan* vali ayā ğalkıncıyā dar ğazadan gelmiş. ⁽⁴¹⁾yıhılan tahrıPlara adam şey yapmış. u ilkin geliyor, fedāker ⁽⁴²⁾çalışdından dolayı vali yáPdılar, u ğuccük ķaymaħamı. *gavāñ* ⁽⁴³⁾istásyonunu da öle süsleme için cınarları da u dikdi yáni bizim ⁽⁴⁴⁾çocuğlümüzda.

⁽⁴⁵⁾istesyondan ğavā ğadar hamı, sālı solıu

Bunlara siz gavláğan mı dersiniz cınar mı dersiniz?

⁽⁴⁶⁾cınar, cınar_ācıdur. şindi *gavağdan* istásyóna dōru yoluñ_iki ⁽⁴⁷⁾tarafında da var. daha bunnar ğeşken manzaraıuydun ora. çok şey de ⁽⁴⁸⁾ğene āşlar ihdiyárladı. u āşları u ğaymaħam dikdi.

Taa o eski dönemde.

(49)tarihi aslındaki bildümüz eşiddümüz tarih, bunu çocuğlara (50)gêşlere sorsañ bilmezler.

Buralarda türbe falan var mı, bildiğiniz böyle evliya kişiler var mı?

(51)türbe dī, êvliyá dī

(52)burada ben türbe heş bilmem yalıñuz medérese var. háTdā (53)İsdambuıdaki *fatihniñ* hocası *aķşemseddiniñ* ilk oñudunu borda tahmin (54)edileğ şindi. bu benim anneden dedem. annemiñ dedesi borayı ilk (55)ğuran müderis yáni daha oñuılardan_ önce medérese varımış orda. (56)şindi ismi de medérese zaten. o dáyiniñ torunnarı var şindi orda. (57)orada cámileri medéreseleri hepsi varımış tabı yıñılmış unnarı biz (58)bilemık tabı. sōleni boraıar mezárlıñ_üsdünde bordaki otuz ğırh (59)talepe oñudurumuş adam çoğ oñudurumuş şey annemiñ dedesi (60)olan. annem bugún sá oısa yüz otuz, yüz ğırh, yüz elli yaşlarında . (61)şindi bunnarıñ şeyleri, u esás müderisden sōra ōlu, ō devam_etmiş (62)oñumuş. ōndan sōna bu mektepler açılmış yáni rüşdüye mehdePleri. (63)orıyá oñuı yapıldı işde bundan sōna diger kóyler toplandı borda (64)oñundu yáni. bu şeydeki *ğarayusuıdaki*, *ğarantudaki* *hacı temur* dénen (65)hocá, ū *üseyin efendi* de ölüncü borada gene esgi *türkceyi* oñuduyomuş (66)yáni talebelere. u oñudurken u şe yapıncı bi *lādiki* del de bi gendü (67)sōlerdi. *araP_*öretmen neydi unuñ_adı?

(68)*devrüş hağğı*

(69)*devrüş hağğı* dénen bi yaşlı öğretmen. belki de *arabıdı* u adam. şindi (70)u adam devam_étmiş gelmiş borda esgi *tükceyi* ben yeni *tükceye* (71)başlayán yáni unnar şe yáPmışlar yáni.

(72)şimdi *memet çavuş* dēyī ki *memet çavuş*

(73)esás u da yazuyu esgi yazuyu oñuTmuş. háTdá yazmayı biráz...

(74)hacı, *memet çavuş* dī ki *memet çavuş*, *devrüş hağğımiñ* zamanında (75)biz oñuyduğ dī talebeydük dī. senden büyük yaşı öle dē mi?

(76)benden çoğ büyük, beş_altı yaş büyük benden.

(77)bi gún dī, bōle oñurken dī bize dēdi ki çocuğlar bugúnden itibaren (78)bésmele ğalğdı. euñuzu bésmeleynen başlaıarımış rüşdüye oñuıları

(79)ıbunnar heP esgi *türkçeniñ* yazusunu beráber oñuduydu

(80)rüşdüye ilen oñuı devam edimiş u zaman. bugúnden itibaren (81)bésmele ğalğdı diyen *devrüş hağğıymış_* işde. iki tane de hanımı (82)varımış.

(83)*devrüş hağğı* bunu oñuduyken bu şey yáPmış hemán işde yeni şey (84)başlamış.

(85)undan sōna latin harfleri devam_ etmiş bu gune ġadar geldi işde.

(86)*devruş haġġmiņ* zamanında oġula gelemeyduk biz de yalıņuz oyun

(87)ocuyduġ.

(88)biliņ mi sen?

(89)bereņġari bilim ben *devruş haġġyı*.

(90)ama di ki iki hanımı vardı di kimseye inanmadı beniminen gonderdi (91)*ladi* di.

(92)*devruş haġġı* taşınıT oġ taşınıT gonusurumuş. şehhi şerif *hocaya* (93)derimiş ki şindi hoca ne duşunu ben size soleyim mi ,demiş hocaya. (94)sole hoca dellerimiş. şindi hoca, benim_okuzuņ_altında varıncı bize (95)ızavu buısam yani okuz bızavu doursa di hoca onu duşunu şindi (96)derimiş. ole delleridi.

(97)*şeriF hoca* da muġallit guldurucu bi adam. şindi bizim borda turbe, (98)yatur yoġ bizim. bi saġaral var *alġomleņ* başında. efendim ora var.

Keremeti var mı onun?

(99)oraya gideller. orda da ġabir, baya bi şey gibi taġlit var. (100)yalıņuz_ işde bazı ziyaret _edellerdi. eşgiden doġtor yoġdu ya. (101)samsunda bi tek doġtor varıdı *hasan fehmi*. ben u tarihte şeyini bilim. (102)u da gideniņ ġoġunu, elini, bacanı kesermiş. ole dediler. sona *yahudi* (103)oldu meydana ıġmıř onuņ sonunda. yani *turkleden* doġtor bile (104)yoġtun.

(105)turbe , şorda bi *orekci dede* var derleridi. onu da bizim borda boyuk (106)bi alim varıdı. alim, dedeysel orda bi şey var deyip ġazı, dadı (107)*maraz_ imam*.

(108)yoġ yoġ *maraz_ imam*ņ , ordan bi daġ kesdi de evi yanmış. hoca, (109)orda bi şey yoġ evliya derimiş. oġ alim buyuk_ alimmiş. hoca daġını (110)kesdi de evi yandı hocanıņ hani tesadufen ev yanmış. sonadan bu (111)yaġın zamanda yani aşa da yirmu yim beş sene anca var. bu dede (112)olmayıncı burada define var diler. ġece kimiņ ġazdu da belli olmadı. (113)orda bi mezar gibi bi şeyler varıdı. sokmuş_ aTmışlaş hepisini ki altı (114)ġaya hi bi şey yoġ.

Hibir şey yokmuş yani.

(115)hi bi şey olmayarak altı gayaymış.

(116)başı arıyan mı dişi arıyan mı orıya orek hani orek ekmek ya, (117)*orekci dede* deller, orıya orek ġorlarımıř. başı arıyan mı dişi arıyan (118)mı niye ġorlarımıř bilmem. ole bi şey varıdı. bizim bu civarda bole bi (119)dede turbe herade yoġ.

(120)başa bi turbe burada yoġ.

(121)ole yatur yoġ. *ladikde* var tabı.

(122) *lādik*deki u *seyid_ ahmedi kēbir* dénen ğabir de var. ó evliyānıñ (123) belki de asĝeriye ŝehid bu adam. yāni o büyük zāT_öldü belli. niye (124) dērseñ, bordan bi tanesiniñ_ölu orıyá gidī. abdessüz giriyo orıyá, içeri (125) girdim mi bi gúrúltü oldu baĝdım beni om beş metre dışarı aTmışlar. (126) hiş bi de baĝdım ki ben ğapıdan_ içeri giriyoum, bi gúrúltü oldu dēyi , (127) baĝdım ki gēndim ta dıŝardayım. nası gitdim nası aTdırdım bilmeyim (128) dī.

Yaşamıŝ yani adam.

(129) yá yā. a bizüm kóylü bu, sā şindi

(130) kimidi ō?

(131) şey, ğoca ŝerüf, ğoca ŝerüf orıyá dogru dōru abdessüz faĝan (132) ğiřmüŝler. u evliyá haĝıĝı bir_evliya şimdi. *ĝocá ahmedüñ ŝeyüñ ā* (133) bu *hacı ğurT* oranıñ şindi iŝdē şeyi. *hacı ğurT* da oradaki ziyāredden (134) sōna *hacı ğurT* oldu. çoçü olmayudu. şey yoĝsa hiş olmayudu. (135) orıyá gitdileş, *hacı ğurT* undan sōna oldu. unuñ_adunu *hacı ğurT* (136) ğoyduĝlar.

(137) hā ōle oldu ha.

(138) *lādikde* bi iki dene var_orða.

Bir de şeyi sorayım ben size; dedeleriniz, babalarınız eski rum olaylarından, seferberliklerden anlattıkları hatıralar var mıydı?

(139) sēferberlīñ şeyini bilemeyük biz.

Dedeleriniz, babalarınız işte şöyle oldu, başımıza ŝunlar geldi diye söyler miydi?

(140) yalıñuz, sēferberlikde buradaki şeyde bizim imam, bu maraz_imam (141) dēdümüz ālim, bi de *aĝaçamda lāz imam* var, *hacı hocá* bu hāliyle, çoĝ (142) bēyük_alimdi. sēferberlikden önce borıyá bizim āmız vardı, *izzet_ā*. (143) şeyini iŝitmessiñiz. bu muntıĝa yāni *türküyeniñ* neresine pusula yáSsa (144) ğeçüdü sözü. böyle bi āmız varıdı. bunnarıñ aslı kókü *arap*. (145) *arabisdan* gelme borıyá, araP alü dēdüklerine *arabımıs* asıĝları (146) bunnarıñ.

(147) *arabıdı*, beş_alıtı hane var burda.

(148) tabi gelen bilen dīl yāni ğalabaĝıhdı sülāleri. borådaki, neyi (149) ğonuŝacādim baĝ hemen unuddum baĝ.

Seferberliĝi anlatıyordunuz.

(150) hā seferberlī ğonuŝuyoduĝ. *izzet_āyá misáfir_oluyu u lāz imam* (151) *hocá*.

(152) *ķambur* mu?

(153)kambur hocáyá da , *atatürk* çoğ hocaları asdı kèsdi yá. ona gelinci (154)yáni unnarı , hağīgī alim bunnar. gorḥu da yoğ. dōrudan dōruyá. háTdā (155)*hacī feršad* gibī adamlara ſindi *atatürk* başından şaPğayı almış (156)hocánuñ başına ğomuş. hocáfendi sen ſimdi ğávur_oľduñ mu démiř. (157)olmadım démiř. almış ğendü başına ğomuş, ğávur_oľdum mu démiř. (158)sen_oľduñ démiř. çünki sen hökümdársıñ; sen isderseñ ğoñ isderseñ (159)ğabuľ_edeñ isderseñ ğabuľ da etmeñ. ben senden çekindūmden (160)ğoyòm başıma. ben ğávur_oľmam, isdiyerek ğoy moyorum , seniñ (161)emriñe ğore ğoyuyom ama sen isdersen ğabuľ_edeñ isdemesseñ (162)ğabuľ_étmeñ. rey seniñ_oľdū için sen ğávur_oľduñ dī. öle dince , (163)tamam hocá seniñ gibi hocá seniñ gibi alim baña ſimdi bu (164)řēlerdeki borıyá geldi mi bizim geldi mi bizim hocáyı çārımıř. (165)kóydeki hocáyı évü de ā řordáydı. misafür_oľuncu hocá daha (166)şeyden_önce bu harPden_önce, ſindi artuḥ séferberlik ilán édildi (167)édilecek, dartışiler. böyle dartışma, téhlike artuḥ ğelmiş ğapıyá yáni. (168)böyléyken dartışiler ſindi. hocá dī. bu séferlik çışan şeyden harP (169)bařlıcák yalıñuz *türküye* mālúP molucák ğalıP molucák, bunu da sen (170)řey_et dī *láz hocá*. bizimki dī ki vahıyyelislám diye bi āyeT oḥur (171)bizim hocá. ğalıP ğelicek *türküye* dī . ó zaman dī ki řey, *láz hocá*, (172)vavıñ başını ğopar *türküyenin* başına çorab_örülecek dī. vavıñ (173)başını ğopar dī vav dejl re ora dī, rahıyyelislám. seniñ bizim (174)*türküyenin* başına iřde *türküyeyi* u zaman parçalaýoľlar. yáni hocanıñ (175)dédü çığdı. hocáyá ben dedim ki, ğuran oḥurdu. hocáfendi, *ğambur* (176)*hocá* dēllerdi láz *ğambur*..... ne *ğambur* olucá yáni. hocáfendi (177)dēdim, sen *ğambur hocá* mı fazla alim sēn mi fazla alim? ařřādā (178)tarlaşarımız vardı bizim. mısır ekili mısır bekleyúķ u da çocūnan (179)ğonuşurdu öle. çışıp vāz étmezdi bu cāmide. yalıñuz altını üsdüne (180)ğétürüdü ğonuřūken. hēp řeyiñ zamanıñ_álāmeti. ſindi *ğambur* bi (181)alim dēdi, alim nōluř *ğambur* bi deryā dēdi. bāzısı ğendünü mēt_ider (182)ğarşısunu kötüleş de, *ğambur* bēni biraḥ bi alim dejl bi deryá dēdi. (183)her şeyden habarı var dēdi. baña vavıñ başını ğoparTdı séferberlikde (184)mālúP_oľdu *türküye* dēdi. ben dēdi rahıyyelislám oľsa *türküye* ğalıp (185)ğelicek vahıyyelislám oľuncu *türküye* mālúP_oľucaķ. bu dēdi, baña (186)vavıñ başını ğopar kēs aT dēdi. yáni *türküyenin* başına çorab_örüldü (187)dēdi. ſindi bu çoğ büyük alim dēül deryā idi.

O ğunlerdi öyle miydi?

(188)hiş ğormek nasib_oľmadı. bizim *āřosmangile* ğeliridi.

(189)ğambur hocáyı, biz çocúken *yébiyéne* geçerdü .bu lázın da (190)*yébyénde*ki láznan ahrabası vardı bunnarıñ. devámlı *yébiyéye* giden (191)gelürdüñ. öyle bi alimdi u adam. borıya da cemāta saPmazdı. cumā ún (192)geçerdi, borıya saPmazdı. bizim bu imam bile bordaki gıldıran (193)imamnara başga kóyde imamlar vardı. unnarı bēnmezlerdi, bizimki (194)de bunnarıñ pēşinde namaz gılınmaz déllerdi çüñgi gēndileri çoğ (195)şey alimlerdi ónuñ_úçún bunnarıñ pēşinde namaz gılamağ déllerdi.

Bu köyün ismi neydi?

(196)*mahmudbéyli*

Bir de Mahmutlu var değıl mi?

(197)*mahmudlu* var, aşşāda

Onlar Mahmutbeyli ile Mahmutlu aynı kardeşlermiş falan diyorlar.

(198)oráyı bilemeyim ónnan hiÇ bilgim yok yalıñuz şindi bi bizim borıya bi (199)ēbe táyın_olmuş. *mahmudlu*yu ānamış_u, *mahmuTbéyli* dī. (200)gitmiş_ orda bir_áy vazife yapī. bu māşı almıya gelī şindi gavā. (201)*mahmudbéylimiñ_ēbesi* diler, gitmeyi şindi ēbe. *mahmudbéyli* gēlsene (202)sen, ismini sōleyī ēbeniñ. sōna ben *māmudludáyım* dī. ne *māmudlusu*, (203)sen *māmuTbéyliye* táyın_olduñ diler. ē ben bir_áydır (204)*mahmudludáyım* dī. sōna bir_áydır *mahmudludáyım* dīnci. ó zaman (205)sen *mahmuTbéyliye* git orda gağ, nitekim borıya gelī.

Tekrar buraya geliyor. İsim neydi amca sizin?

(206)*hasan áydemir*

Yaşın kaçtı?

(207)yétmiş beş

Senin isim neydi amca?

(208)*şérif şanlı*

Sülale köklerin bir mi ayrı mı?

(209)áyrı, bunnara *áydémir* değler, bize şanlı değler. bize *hacímamōlları* (210)değler.

(211)ēvlerimiz yányána amma yalıñuz áyru sülālemiz áyru. biz (212)*guruōlanōlları*, bunnar *hacímamōlları*. bizim sülāleye öle déller.

Sizin yaşınız kaçtı amca?

(213)benim yétmiş bire işde, yétmiş bire girdük şimdi. doğuz yüz_otuz (214)dōmluyum.

Adı: Ahmet Sayar

Yaşı: 76

Yer: Mahmutlu

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün kuruluşu çok mu eski amca?

(1)şimdi ben, otuz yédilerde oşuldan çıkdım.oşuldan çıhıncá, (2)ıızdan~oşumáyá kóy odalarına gèldim. büyük bi ehdiyár, yáşlı, (3)ğalenderōlu délleridi, kóy~odasında yáluñuccá oturuyor, yánna (4)vardım. ā dáyí dèdim, biraz oturuncá, bi şey sorabili miyim? lan sen (5)sorucu melákesi misiñ dèdi, gótü boğlu dèdi baā. yoğ dèdim, òle bi (6)aglıma gèldi. bu kóy nereden gèlmiş, kimimiş? bura dèdi *mahmudlar* dī (7)iki ğardaşımış. ilkin dèdi şorda *zambağ kóyü* diye bi zambağ mevkī (8)diye bi yer var, báyā orda mèzar fañan da var, ilkin orayá ğonmuşlar (9)dèdi. orda ineklerini yıñan èmmiş dèdi, sōradan yáyla diye şorda bi yer (10)var, yáylada da susuz duramamışlar, su aşşā yuħarı beş yüz mètire (11)ğadar var, biraz da yeri báyır aşşāda. bi de çáñıla gidelim démişler, bu (12)çivril yolunuñ~üsdünde, oríyá gitmişler. orda da ğızlarını (13)çálmışlar~adamlarıñ, iki ğardaşın. borda da duramacāz, ha di irā (14)gidelim démişle dèdi. burada malları yátallarımış~adamlarıñ, bizim (15)çèşmeniñ~ora ormannīmiş. òle dèdi adam baā, buráyá ğonmuşā iki (16)ğardaş dèdi. bi iki sèneye duruncá birisi *mahmudbēliye* gitmiş, (17)áyırılmışlar. *mahmudluynan mahmudbēli* ğardaş, böyle sōledi adamcāz. (18)hácí dáyí bi şey dā soracām dèdim. adam gine azarladı beni. uñan gótü (19)boğlu, sèn necisiñ? şorda bizim kóyüñ~ortasında bi mèzar var, dèdim (20)ki bu mèzar ne acáP dèdim. uñan bèn dèdi bu kóye dèdi, kóçePe (21)kóyünden gèlmüşük dèdi. biz eçdadımız dèdi, bu kóy dèdi (22)üç~āneyken

ğaraslan on-üç-ñeymiş dedi. bábam öyle söylerdi dedi, ⁽²³⁾hālā o mézar orda var dedi.

O mezar çok eski miymiş?

⁽²⁴⁾ësgîmiş, demek ki ben otuz yédilerde oñuldan çıgdım. u adam aşşā ⁽²⁵⁾yòharı, ğaş tévellid bilemeyim. şimdiki bënim yaşlarımda varıdı ó ⁽²⁶⁾zaman. hacılığa onnar yörüme gitmişler. burdan *urfayá* ğadar, bunu da ⁽²⁷⁾sölerdi. bi yerden déveynen gitdük dérdi adamcáz.

Yürüme nasıl gitmişler?

⁽²⁸⁾yörüme, burdan mesełá *urfayá* ğadar ğaç günde giderse, ilkinde bu ⁽²⁹⁾kóyden hacılığa ó gitmiş.

Sizin çocukluğunuzdan beri burada okul vardı, öyle mi?

⁽³⁰⁾varıdı, otus yédide çıkdım ben-oñulda. demek ki üş sene , ó zaman üş ⁽³¹⁾sénydi. ā b c diye bi alfabe varıdı. otuz dörtde oñula girdim, otuz ⁽³²⁾yédide çıkdım. *saPri bē* diye, *amasyalı* mi bi òreTmenimiz varıdı. ⁽³³⁾heralde *amasyalı*đı. bábası varıdı *séfer-usda*, marañgoz-usdasıydı. bu ⁽³⁴⁾kóyde çoğ ev tamir-étdi, böyle *iskiliP* bacası diler şöle bi çévürme ⁽³⁵⁾bacalar yáPdı. hátdā şorda ó zamanıñ muhdarı varıdı, *musdava* ⁽³⁶⁾tūruĴ-isminde, ónuñ-évinde varıdı. yáqın zamanda torunnarı yıgđı bu ⁽³⁷⁾néyimiş bu diye. daşdan daşdan, öle çévürme daşdan. daşı yonmuş böyle ⁽³⁸⁾súslemiş güzelce, ortası da şēdi, áyrūdu daşıñ.

Senin bir zanaatın var mıydı amca?

⁽³⁹⁾yog bi zanātım yóudu.

Geçimi nasıl sağlıyordun?

⁽⁴⁰⁾rēşberlik yáPdım, óküz goşduğ, göyun gúTdük, göyunculug fēlān ⁽⁴¹⁾yáPdúğ-işde bu yáşa gēldük hamdoİsun alİahıma.

Askerliğe ne zaman gittin?

⁽⁴²⁾asgerliğe, gitdim kırk sēkizde, kırk sēkiziñ beşinci áyında gitdim.

O zaman nasıl gittiniz, yürüyerek mi gittiniz?

⁽⁴³⁾yog, kırk sēkizde gitmemizde, ben yétimidim. bábam -ölmüş otuz ⁽⁴⁴⁾birde. ó zaman iki üç yaşlarımdáymışım, anam öyle söylerdi, yétim ⁽⁴⁵⁾ğaldúğ. bizim kóyden birisi bu èsgi yoĴa, *añkara* yoĴuna çalıřmayá ⁽⁴⁶⁾girmiş, bi iki sene çalışıncı bunu posta başı yáPmıřlar. anamıñ da ⁽⁴⁷⁾emesiniñ torunu oluyu. kóye gēlmiş-izine, óna yálvardı anam. dedi ki ⁽⁴⁸⁾bu çocū da orĴara bi alřañ, yétim dedi. ben bi çávuşulan ğonuşuyum da ⁽⁴⁹⁾dedi, çávuşumuz orduĴuydu, efendi *hālis gézer*-isminde bi çávuş,

bi de ⁽⁵⁰⁾sölemiş. ikinci bazar kóye gelinece dedi ki gelsin dī çávuş dedi. ⁽⁵¹⁾benimilen yárin gidelim dedi. gitdim bazartesi gün. şavlar, şavlar ⁽⁵²⁾diyöduğ-ésghiden, çáruğ, dolaş böyle gitdim. adamcáz ismimi sordu ⁽⁵³⁾baā, siziñ buyuduğ gibi, nereli öldümü sordu. neye geldiñ buríyá dedi. ⁽⁵⁴⁾böle böle dedim, biz yetimik, bi şēmiz yoğ. iki ğardaşuğ-amma burayá ⁽⁵⁵⁾bi çalışmağ-isdeyuk. *memed yámama* söledi annem dedim, yalvardı. u ⁽⁵⁶⁾da bi çávuşulan ğonuşalım dedi, size demiş. bu da bana söledi geldim ⁽⁵⁷⁾dedim. git dedi félán gün gel dedi. yátāñi yorğanıñı al dedi. ⁽⁵⁸⁾háyvanınız dā yoğ, yetimlik var. sırtıma yúklendim yorğanı gitdim, ⁽⁵⁹⁾*gúrgendābaşı* dirúk ikinci ğulúbe vardı, orayá. orda iki buçuğ sene ⁽⁶⁰⁾çalışdım. bi de büyük ğardaşım geldi dedi ki pusulañ geldi hadi ⁽⁶¹⁾gidelim. ğıñ sėkiziñ beşinci áyiniñ onunda burdan tirene bindük. tiren ⁽⁶²⁾ğara vağun, öle maşandüs falan posda yoğ, ğaravağun. kırğ gişi bi ⁽⁶³⁾vağuna doğduş, bóyle yörüme *sivasa* ğadar gitdük. *sivasda* ⁽⁶⁴⁾indidüler bizi, bi yemek vėrdile isTásyonda bize. urdan *sivasdan*, ⁽⁶⁵⁾*añkarayá* gidenner obür haTde gitdi, *ėrzuruma* gidenner doğ taraFuna ⁽⁶⁶⁾gitdi. bi gün bi gece de mi ne gitdük şeye, taşatug taşatug.

Nasıl sığdımız kırk kişi bir vagona ?

⁽⁶⁷⁾kırk gişi böle, ne bilim oturuhan da nası sığığ. hüř bi yere ⁽⁶⁸⁾çobolamazdığ, ařşā tuvaletimiz de gelse ... , çoğ çetin bi hađe gitdik. ⁽⁶⁹⁾vardığ-oríyá, asğeriye ğonā gótüdüler bizi. ğonahda üç yere áyirdıř ⁽⁷⁰⁾bizi, yüz yirmi, iki yüz-iki, yüs seksen. ben iki yüz-ikiye düşdüm. iki ⁽⁷¹⁾yüz-iki aláyıñ-óñüne gitdük, bi safa dizdile bizi. saf maf bilmeyik, ó ⁽⁷²⁾zaman dā böle uyānuđluđ yoğ, dizdile bizi. efendim, birinci bölük ⁽⁷³⁾başda, üçüncü bölük-ikinciye, beşinci bölük dördüncüye, böle böle ⁽⁷⁴⁾beşinci bölüce düşdüm ben. beşinci bölükde ğaldım bi om beş gün ⁽⁷⁵⁾ğadar, ön tēcit diye. undan sōna bizi *ėrzurumuñ* kenárına gėtüdüler.

Eğitim falan yaptınız mı?

⁽⁷⁶⁾ētim, öle yáT ğaç félán youdu yā. yaluñuz, éssas duruş, túfek-as, ⁽⁷⁷⁾túfek çışar, çoğ ğalđ. burda ğalduğ üç-áy. üç-áy sōra, *ėrzurumuñ* yázi ⁽⁷⁸⁾üç-áy zaten, bi ğar yadı. vėr-ėliñi *topallığ* kóyü dī bi kóye gitdik. iki ⁽⁷⁹⁾yüz-ikinci piyáde aláyı orda otururdu. orda bir-áy ğadar duruncu, ⁽⁸⁰⁾ğursa yázdıřlar bizi ētimden gelenner. ğursa geldük, *ğars* ğapı diye, ⁽⁸¹⁾ğurs bölü burdáyımıř. burdā dört buçuğ-áy ğus górdük. üş tane ⁽⁸²⁾üstēmen bi dāne yüzbaşi başımızda. her gün bi yer nöbetci çávuşlı ⁽⁸³⁾dutuyü. bir-áy ğadar oşuncu , om baři tērfi apaleti dağdışla bize. undan ⁽⁸⁴⁾sōra, dörtbuçuğ-áy dörd-áy deyincedē ētim bitdi, ētimi birağdışla. ⁽⁸⁵⁾sōradan, imtām, om

bêş gúnde imtām vèrdük, iki yüz òn gişi. yüz-on ⁽⁸⁶⁾gişisi, ombaşı aldı, ben de ombaşı aldım. ondan sōra işde gitdim, ⁽⁸⁷⁾bólüç girdim. ombaşımız, bólüñ ombaşısı baġāyā diyā, asġerlikden ⁽⁸⁸⁾ġalımış da bi sēne sōra, altı āy sōra baġāyā ġalandandı. *iPrāim* ⁽⁸⁹⁾*ġéz* isminde bi ombaşı vardı dèPbocu. o, çıkdı teskèresi, gitdi. ⁽⁹⁰⁾yüzbaşı beni aldı dèPboyā. bi sēnā dörd-āy ġadar da dèPbocuġ ⁽⁹¹⁾yáPdım. hem bólük yāzıcılına baġdım hem dèPboyā. fēlán ġeldi, ⁽⁹²⁾onuncū āyda buríyā ġeldik, ġelliniñ onuncū āyında. ò, *mendéresñ* ⁽⁹³⁾ġazandī zamannar. *cēlāl bayánñ* şey-öldü zaman. haTdā ⁽⁹⁴⁾tēris-ēmrimiz ġeldi, ordu ġomutanı *cēlāl bayán* ġarşılayācāġ dī bi ⁽⁹⁵⁾tümeden bi tabur sēşdile. bi tümeni işdimā ètdile bi ⁽⁹⁶⁾tümeniñ-asġerini, heP bir-aTmiş bêş, orda işdimā ètdile sēşdile. üç ⁽⁹⁷⁾gún, neyimiş uçānan ġelecāmiş havālanına, yoġ havaġanından bi tēlsiz ⁽⁹⁸⁾ġeliyō istesyona gidicāmiş, tirene ġelecekmiş, yoġ *cumūriyet* ⁽⁹⁹⁾*méydanma* taKsīnen ġelecāmiş, üç gün bōle ġbiseyner çántāyner ⁽¹⁰⁰⁾yáTduġ ġalġduġ, vāllā böyle.

Sen de o birliġe ġirmiş miydin?

⁽¹⁰¹⁾ġirmişidim. ġeldi *cēlāl bayár*, *cumūriyet méydanma* ġelmiş. ⁽¹⁰²⁾*cumūriyeT méydanma*da bizi dizdile sabah, ġarşıladıġ. hērkesinen de ⁽¹⁰³⁾bōle om başısına varası ġadar toġalaşdı bōle *cēlāl bayár*. asġerden ⁽¹⁰⁴⁾mēmnum diye bōle müetteP tabur diye bi başımıza biñbaşı vèrdile. ⁽¹⁰⁵⁾şimdiki aparleler hiçidi u adamıñ yānda müetteP tabur hazrōl dīnci, ⁽¹⁰⁶⁾yāni burdan *çāħallıd*dan duyuluydu, bu ġadar bābayīt bi biñbaşıdı. dēdi ⁽¹⁰⁷⁾ki çoġ mēmnum ġaldı sáyın cumurbaşġanımız, ġiderken de yolçū ⁽¹⁰⁸⁾ēdelim dēdi. bi gün bi ġeçe çántāyner yáTduġ bōle yolçū ēdecāz diye ⁽¹⁰⁹⁾āmma bi de tēlsiz ġelmiş *cēlāl bayár* ġāvullā havāġanından ġitmiş ⁽¹¹⁰⁾diye. hemen ērtesi gün çántāyē ġbiseyi tēslim-èTdük, teskērelemizi ⁽¹¹¹⁾doldudu yüzbaşı.

O zaman askerlik kaç seneydi?

⁽¹¹²⁾asġerliñ hiç günü yqudu ò zaman-amma biz yáPdūġ gine iki buçuġ ⁽¹¹³⁾sēne. tám-iki buçuġ sēne de doġmadı bir-āy varıdı. gitdim ben kırk ⁽¹¹⁴⁾sēkiziñ bēşinci āyıñ onunda, ġelliniñ onuncu āyınıñ bilmem ġācıydı işde ⁽¹¹⁵⁾ġafam bāzı da daġı da

Trenle mi döndünüz?

⁽¹¹⁶⁾tirennen ġeldik-amma ò zaman posdāyā ġeldük, ò zaman bi gün bi ⁽¹¹⁷⁾ġeçede ġeldük, burdan ġiderken üç gün iki ġeçede gitdük. *sivasa* ⁽¹¹⁸⁾ġeldik gine, *sivasa*da yémek vèrdile. işde bōyle, çoġ yetimlik çekdim ⁽¹¹⁹⁾bēn, bo kōyde ēkmānı yemedüm hane yoġdur.

Öyle mi?

(120)yā! yétimlik var yá, çifdünü sürdüm, bazısınıñ goyununu gútdüm, (121)bazısınıñ óküzünü gútdüm.

Baban nasıl vafat etmiş?

(122)bábam, ben iki buçuğ yaşımıdayken félan mefat_étmiş.

Hastalıktan mı?

(123)hasdā olmuş, altı ay yátmış. ó zaman doğdora da gótümemişler, *hasan* (124)*fêhmi* diye biri varımış *samsunda* doğdor, gèleniñ kiminiñ bacanı, (125)kiminiñ gołunu kesiyomuş bõle. vaļļā bõle, çoğ adamlar (126)bacágsız_adımlara yerişdim ben. bu *gar_aşlan* kóyünden varıdı bi (127)tane, şurda bi *derekóy* dèrük *gazancınıñ* māllesi, heP de bu (128)dizden_üsdünde kèsmiş. āşdan şe yáPmişla. şurda *gar_aşlamñ* māllesi (129)var *sāduğlu*, *topaļ sūleyman* dèlleridi bacā kèsük, çoğ adam var çoğ. (130)heP de bābayıt_adımlar hā. bābamı gótümemişler_işde. *rusyáyá* (131)dédiler, bõle onu da duydum; *türküyeden* şu gadar adam naçar_étdim (132)diye *rusyáyá* tèlsiz çekmiş *hasan fêhmi* diye. bunu gine aşşā yõharı kırk (133)yèdi, kırk sèkizlerde gāyb_étdile bu *samsundan*. atuğ nèreye gitdi (134)nõldu bilemeyim.

Ad: Recep Sayım, Rüştü Başaran, Fahri Ayaz, Hüseyin Ayaz

Yaş: 77

Yer: Seyitali

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya niye Seyitali demişler?

⁽¹⁾burıyá ismi *seydali* diyi bi adam gelmiş oturmuş. ondan burıyá seydali ⁽²⁾demişler.

Kim olduğunu bilmiyor musunuz o adamın?

⁽³⁾kim oldunu bilmiyorus.

Çok eski değil mi buranın yerleşimi?

⁽⁴⁾çog_èsgi

Sizin isminiz ne amca?

⁽⁵⁾rüşdü

Soyisminiz?

⁽⁶⁾başaran

Yaşınız kaç?

⁽⁷⁾yášayok biz sèkseni yánaşız, sèkseni bulduk. zátten iki üş dene ⁽⁸⁾ğalduk. öle bize diler siz de gáybolşanız rahat_èderük diler. ⁽⁹⁾muhtarımız öle dī, ğalmadı amma dī iki üş dene ğaldı.

Muhtarın çok mu başını ağrıyorsunuz?

⁽¹⁰⁾biz bi şey diyemiyók biz buna da yáhişmayo gèşleriñ_ıçine dī ne ⁽¹¹⁾yápalım.

Çok mu azarlıyorsunuz gençleri?

⁽¹²⁾yok azarláyámók ki bizi nerdēn. alłah_epiñizden rāz_ossun. şāha ⁽¹³⁾ġonuşūġ nāpalım, ġunner gèçī bi yāndan bitī.

Biz bu köylerin geçmişi geleneği hakkında araştırma yapıyoruz. Sizin bildiklerinizi, gördüklerinizi tecrübelerinizi kitaplara yazıyoruz.

⁽¹⁴⁾çok saol, vałlā işde *samsunda* da ġasaP var da tanıdumuz, böyük ġasaP,

⁽¹⁵⁾ehdiyállár aman ölmesin demiş_o, şaháynán tanıyoġ ġasabı da . niye ⁽¹⁶⁾diyiler?

sıra bize gelī dimiş. şimdi bizim çocuġlarımız bize daħııya ⁽¹⁷⁾artıġ ġalmadī

bayákın buyurdumuz gibi. işde bitdi işde üş dene ⁽¹⁸⁾ğaldı.

Koca köyde değil mi?

⁽¹⁹⁾bi tek yaşlı var bunun dayısı, atuk gözü de görmeyi.

Burda türbe mi var amca?

⁽²⁰⁾türbe de deil de esgiden...

Ne bunun hikayesi, iyice biliyor musunuz?

⁽²¹⁾hikayesi, bu bi kere şey _ imiş, çok hocá yerüftün _ o zamanı ⁽²²⁾amasyada om beş sene galmiş bu, alimmiş büyük. *abduļlah_éfendi* ⁽²³⁾isminde üç yüz gaşda ölmüş, yirmide mi ne ölmüş. onun tarihi de ⁽²⁴⁾varıdı başında böyle, işde caminiñ _ altında galdı. caminiñ dışındaydı, ⁽²⁵⁾cami yenilendi orda bunun yaturı. caminiñ _ içinde galdı, bunu ⁽²⁶⁾galdırmadılar. borda çok yatur varıdım, hepsini galdırdılar , nerdeyse ⁽²⁷⁾yatur galmadı şimdi.

Yatur niye kaldırıyorlar ki amca, siz sahip çıkmadınız mı?

⁽²⁸⁾sımayı dediler, bi şey diyemedik. işde, caminiñ yeri genişlesin, cami ⁽²⁹⁾aşşacádıydın beyyá. bu camiyi yoharı aldılar. yatur orda beklediydin, ⁽³⁰⁾hepsini galdırdılar, dozer kepçe geldi hepsini aldı, arabalarla ⁽³¹⁾gabristanıñ _ o yana götdüler işde.

Yatur dediğiniz, evliya mıydı?

⁽³²⁾evliyá deil işde, esgi alimlerden, esgi hocálardan gömmüşle orıyá. ⁽³³⁾yalnız bu adam bu, çok dindar bi adammış, esgilerden söledine göre. ⁽³⁴⁾hani göyun derken davar oluyó dâ, göyun sürüsü varımış. hırsızlar ⁽³⁵⁾gece gelmişler, dört beş denesini de almışlar, bozınıñ kereklerini ⁽³⁶⁾kemişle, çañları atmışlar. işitüyük, dedelerimiz babalarımızdan ⁽³⁷⁾duyuyok. ala atmışlar. zabālan hoca rāmetlik süpürüyömuş. ⁽³⁸⁾helál_ olsun, helál_ olsun. bañı çañlar_ orda, göyunlar yoğ, göyunları ⁽³⁹⁾almış herif göyunnarı gótümüş çañları bırakmış. yáv hocá demişler ⁽⁴⁰⁾seniñ göyunnarı almışlar, sen hem de helál_ olsun helál_ olsun diyoñ ⁽⁴¹⁾demişler. beklemeyim demiş, ahiretde gıyāmetde.

Bunlarla mı uğraşayım demiş.

⁽⁴²⁾siziñ tahsiliñiz dâ iyi, siz annayışlı münevver _ insansıñız.

Estağfirullah, siz bizden daha iyisiniz.

⁽⁴³⁾çarsıda gezerkene meselá demirciler demir döyüo, bu hocá eFendi ⁽⁴⁴⁾ordan geçerken böyle çeküç _ elinde durmuş.

⁽⁴⁵⁾tabı tabı, öleymiş. amasyada om beş sene alim yerışdürmüş, medrese ⁽⁴⁶⁾amasyada.

⁽⁴⁷⁾selāmünāleyküm

(48) aleykümselam

(49) bunnariñ gabilesini söyleyim mi?

(50) işde bõle söylecãiseñ

(51) şimdi bunnariñ yèrleri yoħarıda bu ormanıñ dibinde. soyisimleri de (52) áyáz bunnariñ. èsgiden adam yõumuş, boşlumuş hèr taraf, gadınnar (53) varımış tabı. harP zamanı adamlar gitmiş sãde gadınnar galmış. saz (54) çãlaraq o birisi şü orman_arasına inmiş. gelmiş işde orıyã orda (55) yerleşmiş. bu da olabilir

(56) on beş hane oıdunu boranıñ, esgi adamlardan biz yerüşdük. (57) sõlediler, sonra aTmiş yetmiş haneye çııdı şindi gırıh hane gitdi (58) hêrkez çekdi gètdi, bizim gibi işe yarayãmannar galdı bõle, bekleyi (59) borda.

Bu hoca efendinin soyundan kimse yok mu burda?

(60) *ilkádımda* oħuyucu varıdın, bu dèvirde iki üş dèvre oıuydu.

Ahmet Okuyucu'nun dedesi.

(61) bunuñ büyük dedesiniñ dedesi. aynı gabileyük biz õnnariñ_ aslıynã.

Var mı daha bu adam hakkında babalarınızın anlattığı bir şeyler?

(62) bãbalarımızıñ nè var_ işde. unnardan kimse yoğ, unnardan yaşlı yoğ.

(63) *okuyucu*nuñ bãbası var *samsunda* yãlñız.

Bu Abdullah Efendi hakkında başka bir şey anlatıyorlar mıydı?

(64) başka bi şey annaTmayı, yãv o işde ò sãygu ò gadar üsdünümüş, bey (65) yã. nèreye gitse tabé *samsuna* gitmiş, *uñgapanmda* cãmi varımış bi (66) yerışemedük, eşidiyük. şindi yerãltı cãmisi var *uñgapanmda* yerini (67) zaten bilüyoñ. orda bi cãmi varımış bi cuma gün_ içinde bunu (68) tanıyãnnardan èsgı alimlerden dillerkinè cumáyı böün bu gııdırsın. (69) tabé cumadan_ önce vãz yãpı ämma üsdü başı benim gibi pèrişan. hiÇ (70) gèndine gãtiyen bir ğuruş süslenmezimiş. bi yol vãza başladı mı (71) cumanıñ_ õünde, tabé kürsüde babamgillerden dedelerimizden (72) eşidirdik, uıan bu oısa oısa işde *samsunda gavağlı abduılah_ efendi*. (73) şimdi sãygu varımış. biráz çııdıııdan sonra bunu yère dèdürmeyü, hanı (74) ğıymetini bilenler. şimdi peğ buna ğıymet veren yoğ. çok az galdı.

(75) ğerçekden de halk, yãv dèmişler, bu hocã nêrden gelı, bu hocã oımaz (76) bu, ordan doláyı bi isminiñ ğeÇmesi tarihe ğeÇmesi, sõlenmesi (77) *abduılla efendi abduılla efendi*. böyüklerimizden bãbalarımızdan (78) eşidirük. ben aTmiş beş yaşındayım şimdi. tam bu yıl başında işde (79) ğeçiverdük biz de aTmişã yılbaşından bu yãna.

hani ābeylerim bunnar ⁽⁸⁰⁾ benden aşşā yoħaru on yāş böyükdür, yāni daha esgiyi daha eyi ⁽⁸¹⁾ bilüşler. biz de bunnardan eşitdük.

⁽⁸²⁾ bunnar mēndéresiñ zamanı, mēndéres zamanı asgērdin bunnar

Sözün yarım kaldı “kıllı” falan diyordun.

⁽⁸³⁾ ğıllı dēdim yā, işde ğıllı oldūna göre, ğoyunuñ sırtından gēzen öle bayā ⁽⁸⁴⁾ bi giyim yoymuş u devirde dēmeķ istedim. öna göre amma adam ⁽⁸⁵⁾ oħumuş unuñ ēseri unuñ tabiri, haTdā mezarı cāminiñ_ içinde şindi. u ⁽⁸⁶⁾ da mēdereseyī şeyde oħumuş *amasyáda*. *amasyáda* u dersi görmüş. ⁽⁸⁷⁾ işde ó her cāmiye gitdū u tarihde nereye gitdiyse ēlbise adama ⁽⁸⁸⁾ şey_étmez. insaniñ_āzındaki lisán oħuma yápar bu işi. adam oħumuş ⁽⁸⁹⁾ zamanıylá, ū isiminen işde biz *abdullah_éfendiniñ* sülālesi diye başğan ⁽⁹⁰⁾ bāzı ğonuşduğlarda ördan da ğaybetdi didileş. hani ğendini ⁽⁹¹⁾ böyükleñmiş gibi bāzı mitiglerde ğonuşurken mahalle araşarında, bi ⁽⁹²⁾ dēvre bēlediye başğannī yápdı. ikinci dēvre

⁽⁹³⁾ bilī, bilī

⁽⁹⁴⁾ bilī de partiye ikinci devre ters düşdü işde. *tāyibiñ* bizim bu parti ⁽⁹⁵⁾ diyelim, şimdiki bizim partimiz bu parti. herkeziñ bu parti. ⁽⁹⁶⁾ bunuñ_úçun ters düşdü. bu sēfer gine otudu *dōru yolđan*, tuTduramadı ⁽⁹⁷⁾ tabī. *cāndemūmen* ikisi böldüle, *toPtepelū* tuTduramadılaş işde. bu ⁽⁹⁸⁾ sülāleniñ çocū en annadacak hani gine tarih_oħumuş çounu ⁽⁹⁹⁾ oħumuşluu var ğusura bakma, bizim_oħumuşlumuz yoħ. néyi yoħ, ⁽¹⁰⁰⁾ insan tārih_oħuycağ, tahsil_oħuycağ. tahsil_olmuyán bābamdan ⁽¹⁰¹⁾ eşidmişim, dēdemden eşidmişim.

⁽¹⁰²⁾ oħul yoħdu ki çocuğlumuzda.

⁽¹⁰³⁾ yoħdu, oħul yoħdu.

Burada medrese geleneği var, ilk defa okulun kurulduğu yer burası olması lazım.

⁽¹⁰⁴⁾ öretmen ğēlmedi bëyyán boríyá. bi zaman eirtmenner varıdın üş ⁽¹⁰⁵⁾ sēne okuTdun. on yēdi sēne bi eirtmen bu kóyde ğórev yáPdı. bu ⁽¹⁰⁶⁾ oħuyuculardan birisi üş sēne... öreTmenner ğēlip de nāpacak hēP ⁽¹⁰⁷⁾ çocuğlar ğávurcá oħuyacáğlar, esgi adamlar bunu dēdileř. orda *rüşdü* ⁽¹⁰⁸⁾ bēy varıdın, içinde müfetdiş ki hağığáTda müfetdişidin. ğēlirdin, ⁽¹⁰⁹⁾ yávlarıdı; yáv bu çocuğları bōrda yáğmayiñ, *lādije* gitsin iki sēne üş ⁽¹¹⁰⁾ sēne okusun öretmen_olsun, adam_olsun bunuñ bi ğardaşıynan ⁽¹¹¹⁾ benim bi ğardaşım, yoğ başğa yoğ bu kóyde. bunuñki sā, bizimki de ⁽¹¹²⁾ sizlere ómür vefāt_etdi on sekiz yirmi sēnelik öretmenidin, ⁽¹¹³⁾ *samsundáyıdın*. işde eşgiden

górenek bōleyidin, ne var òretmenden ⁽¹¹⁴⁾oħursa gávurcá. gávurcá délleridi èsgiden ğusura baKma, tahsil olsun ⁽¹¹⁵⁾da ne olursa olsun.

⁽¹¹⁶⁾bu kóyde gine *abdułlah_éfendim*ñ tēsiri, bu kóyde namaz ⁽¹¹⁷⁾kıldıřmayán, baħ, yeñi yázi oħumaduK biz. üs..... hápimiz ařřá ⁽¹¹⁸⁾yoħaru hocá olmadū yerde namaz ğıldırcáğ gadar bu oħumayı ⁽¹¹⁹⁾bècercek kóyúñ_adamı cáhil değldür, *séyitáli kóyü*. yeñi yázu değil esgi ⁽¹²⁰⁾yázu oħumasından bu kóy cáhil değldür. amma bundan sōnakı nesil, ⁽¹²¹⁾bizden sōnakı nesil tabé yeni yázu, işde sáda sołda. şimdi onuñ_uçun ⁽¹²²⁾biz, èsgileri ařdūmu zaman, bábalarımızñ bizi góndermedinden dēl. ⁽¹²³⁾beni sōle benim gardaşım òretmen çıħdı, yáTdı ğitdi. bunu bām ⁽¹²⁴⁾*lādik*de oħuTdı işde. bi de bu adamıñ gardaşı ğitdi. bábalarımız èsgı ⁽¹²⁵⁾adamıdın_amma sōnādan

⁽¹²⁶⁾iki kiři oħudu işde. bunnarıñ ikisi òreTmen çıħdı kóyde òndan sōna nā ⁽¹²⁷⁾yápdı. ha òretmen de var mēmur da var, var da var. bān üçü de ⁽¹²⁸⁾oħumadı. asğerde ali oħułundan mēzunum. ali oħulu varıdı asğerde u ⁽¹²⁹⁾zaman. oħuduğ bi parça. işde ā bōle yeni yáziyí bōle bi yere ğitcek ⁽¹³⁰⁾zaman, yá heç sayıluruğ

⁽¹³¹⁾bizim oħumamız zamanında bu ābeyim üşden çıħdı zaman kóy yában ⁽¹³²⁾yerde bi ikilik_oldu. ğeri ó bařğanıñ dēdesi diyelim unu gine ⁽¹³³⁾unnardan eğtmenidin bu kóyde ğarřudáydıñ oħul ā orda, şindi bu ⁽¹³⁴⁾yána ğeÇdin u zaman òleydin, bunnar üç oħudulař biz hiÇ ⁽¹³⁵⁾oħuyamadık. bu eğtmene bi dēdiğodu yápdılár. kóyúñ_eğtmeni ham ⁽¹³⁶⁾davar ne bi şeyler_olmuş. bu kóyúñ bu gada boşluğ bi iki üř dēvre kóy ⁽¹³⁷⁾boř ğalıdı. ó da biza çáTdı, benden bi dēvre dā evel yáni altı sēne bēř ⁽¹³⁸⁾sēne boř ğalıdı. işde òndan sonnaki borıyá bi eğtmen ğēldi, ikimizin ⁽¹³⁹⁾gardaşları òretmen çıħdı, undan sona oħul devám_ediyo. şimdi gine ⁽¹⁴⁰⁾oħul ğapanmağ_üzere. bizim çocūmuz yoğ. bizim çocūmuz ołmáyı

⁽¹⁴¹⁾özür dilerim, şindi sen işi espiri yáPmıyálım. ğeşlerde yoğ kóyde ⁽¹⁴²⁾çocuğ yoğ. oħul ğapanmağ_üzere şindi nērdeyse oħul, om bir on iki ⁽¹⁴³⁾çocuğ_oldu mu ğapanmazmış on üř de, om bir ołdu mu ğapanıyomuş ⁽¹⁴⁴⁾veyā on. bu sēne bēlki de ğapanacáğ ihtimal. nēyse.

Taşımalı yapacaklardır.

⁽¹⁴⁵⁾bilemiyorum da hanı maħsaTımız kóyler biTdı efendim ⁽¹⁴⁶⁾çēřmelerimiz_ismi áyázlu didük, áyáz isminde biri çēřmeyi ⁽¹⁴⁷⁾yápdımuř ismi áyázlı ğalmış.bōle esgi isimlerden biliyük. kóyümüz ⁽¹⁴⁸⁾*séyitáli kóyü*, *seyit_ali* isminde bi adam ğóÇmen gelmiş borıyá kóye ⁽¹⁴⁹⁾yēř leşmiş.

(150)bi şahàs gèlmiş boríyá yèrleşmiş, çeşme yáPmış áyázlı isminde.bizim
(151)soyismimiz de áyáz yáni.om beş hane áyáz. óksúz, áyáz, sáyım. kóy (152)üçe
bólünü aşşā yoħarı bu ğabîle bõle.

(153) melmeketiñ nerē?

Aybastı. Bilir misiniz Aybastı'yı?

(154)bunuñ çoçuğları saman, bályá faħan gótürüyleğ, arabaħarı var.

Bizim orda hayvancılık çok zor.

(155)dõru amma olsun. siziñ de findiñiz nèyim vardır bilmem bi şeyler (156)gèliriñiz
vardır.

Bizim oranın geliri Almanya'dan.

(157)şimdi dèmin oħuldan bahsèdiyúk. çoçuğ coK da bütün millet şèhere (158)góç_etti.
bu kóy şimdi elli aTmiş hane olduydu.

(159)aTmiş beş yeTmiş haneydi de düşdü, otuza düşdü.

(160)samsunda aTmiş hane var.

Samsun Kavaklı dolu zaten.

(161)yázıcãñızı yáz gine

İsimlerinizi alayım ben sizin

(162)*récep sáyım* bin doħuz yüz yirmi yèdi

(163)*fahri áyáz* biñ doħuz yüz otuz doħuz dõmluyum

(164)*hüseyin áyáz* bin doħuz yüz otuz bir dõmluyum

Renginiz farklı amcamla. Ayaz amma renkleriniz farklı.

(165)benim bâbam başdakini gèlme biráz.

(166)*rüşdü başarın* doħuz yüz yirmi sekiz. isimlerimizi al, bildümüzü cevaP

(167)verücük.

Adı: Mehmet İnan

Yaşı: 71

Yer: Susuz

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya neden Susuz demişler?

(1)zamanında şöyle bi şeymiş yâni, borasınıñ çevresinde su yoĥ. yâni bu (2)dış çevrede, bu hudutlar~içerisinde şurda var az bi su. arazıda su yoĥ, (3)ondan demişler dellerdi eşgi adamlar, bilmeyüm.

Buranın kuruluşu ile ilgili büyükler bir şeyler derler miydi?

(4)guruşu evelâ aÇcölünden bi adam gelmiş burayâ gonmuş. ondan (5)sōna, gōç hâlinde gelmişler, öyle dellerdi. hâyvannar~üzerinde (6)gelmişlerimiş adamlar, böyle gonmuşla burıyâ.

Sizin küçüklüğünüz zamanında nasıldı buraların durumu?

(7)buralarıñ durumu çoĥ fenâydı u zamannar, bizim küçüklümüz (8)zamanında. benim gelişimde de çoĥ fenâydı. bora yetmiş doĥuz (9)yetmişden sōna bu yol açıldı. bordan biz hasdaıarı, ben kēndi (10)hanımımı bile yâni, afēdersiñ hâyvanla böyle şey yáPduĥ saıa, böyle (11)çöpür kilimleri vardı, geçi şeyinden. unnarı böyle dikdiler yávaşcá, (12)şeyle gótürüydük saıman.

Yol var mıydı o zaman?

(13)yol yoĥdu, bi yol varıdı, afēdesiñ öküz araba yoĥu, öküz araba (14)yoĥundan giderdük.

Kışın ne yapıyordunuz?

(15)ğışın da işde böyle, ónden sēkiz~on ĥişi giderdi böyle, peşinden (16)kültük~açáraĥ böyle ĥarı, böyle gidellerdi. háTdâ bu *rēcebiñ* bābası var (17)yá, bābasını bordan *çálbaşma*, bordan gidemedile, burdan gótüdüle (18)*münáza*, *münázdan*~aşşâ indürdüle böyle. ordan yol da yoĥdu o zaman.

Samsun yolu neredeydi o zaman?

(19) *samsun* yolu işde burdaydı bizim. bu şeyden gidiyúdu, *añgara* yolu (20) ordan gidiyúdu. *añgara* yolundan, halñ-ıçinden geçiyúdu. yáluñuz ben (21) dèveler zamanını bilemeyim, hannarı bilim de dève geşdünü (22) görmedim ben.

Eskiden buralarda Rumlar da varmış değil mi?

(23) bizde yoñ, bizim kóyüñ çevresinde yoñ. şurda var bizim gúneyimizde, (24) *uda garğa kóy* var, *garğa kóyüne* bālıydın.

Büyükleriniz anlatıyorlar mıydı aralarında geçenleri?

(25) yoñ, *rumlama* bizim kóyüñ hiÇ oláyı geşmemiş. bizim borda bi zēñgin (26) adam varıdı, ā şu évleriñ sāibi, *gocá muñdar* dèrlerdi una. báyram (27) gúnneri, gèlür-unnarıñ davarını gúderimiş. yāni bizim, *rumlama* borda (28) şey geşmemiş hiç. gèçimsüzlük olmamış. háTdā unnar resmi báyram (29) gúnnerde gèlür unnarıñ davarını gúderimiş. *gocá muñdar*ñ davarını, (30) góçebeden *halil āniñ*, bunnarıñ davarını unnar gúderimiş báyram (31) gúnneri. bizim kóre hırsızluğ da olmamış. bizim kóylüler öyle şey (32) daşılarmış-u zaman, sèFèrbirlik şeyinde, mèrmi. bi dört sanduğ (33) mermi gaçırımışlar, tüfek seten varımış. gece zabā gadar aTmişla, (34) yaşlıla öyle dèlleridi. borıyá yāni unnarıñ şeyi de ūriyāmamış. bu kóyü (35) yāhamamışla bağ. *gazancıñ* şu *yoğsunnu mālesmi* yāğmışla, bordan (36) getmişle gurtarmáyá, gurtaramamışla tabé. bizim bu kóyün (37) yāhamamışla. bu kóyden bi adam kèsmişle sadece.

Nasıl kesmişler, onu anlatıyorlar mıydı?

(38) şindi burdan, bu taraFdan gèlilermiş-işde unnar, gāvurlar, *rumlar*. (39) bordan geçerken, işde bu davarıñ sāibi, akşam namazı yāni ezen (40) şeyinde goya golları sivaļu abdes-ałacāmış. *urumlar* gèlile işde bōle. (41) aha hayáTları burdaydı, bizim bu évün şeyindeydi. hayáTlarını bilim (42) ben, goyunlarını bilim da.

Hayat dediğin ne?

(43) hayáT dèdüm, ahır. goyunnarı soğduğları ahır. burlarda rasgelmişle (44) adama. dèmişler ki bize *dèjrmencülün*ñ yolunu gósder. o da kóyden (45) çıkmış, ā bu yol sıra gidiñ dèmiş. bi dā adamı itikleyerek gótümüşler, (46) şu mèzariñ-a orda kèsmişle. bunu oļu annaduğdu. sabānan gidiler (47) bañıylar ki adamı kèsmişler.

Gece kimse dışarı çıkamıyor tabi.

(48) nère çıkıñ, çigma yqumuş hiç. benim bi gáyınpeder varıdı, gèlüdü (49) burıyá bazı annatıyudu. èvelá ben gitdüm diyúdu. borda bi su var (50) şorda, èsgiden cámiye toplanıllardı şindi toplanma yoğ. cámiye (51) gitmiş dèmiş ki ben boún souk sudan su

işdim démiş. yáv sèn ⁽⁵²⁾délürdüñ mü démişler. yáv nası gitdiñ sèn-oríyá? ben gitdim démiş. ⁽⁵³⁾gündüz bile oríyá su işmiye gidemezmiş. o ğadağ yá kesilmiş.

Rumlardan dolayı mı gidemiyorlarmış?

⁽⁵⁴⁾tabé, şindi u şindi bi ğarğayá bālı kóy dèdim-a. orda bi *dimit* varımış, ⁽⁵⁵⁾*bozanlık* dènen yèrde, bu *dimit* bizim kóyden dörT kişî de vurmuş. ⁽⁵⁶⁾orda, ğarğaniñ hudüdunda. ğavağdan ğèlikená, önnerini kèsî. *dimit* ⁽⁵⁷⁾vurdumamış-amma işde ğız ğardaşı vurmuş dèdile. öyle dèllerdi.

O ne istiyormuş?

⁽⁵⁸⁾ğızmış, dèminki dèdüm davar sâibiniñ ğardaşını kèsdiler-a. u adam, ⁽⁵⁹⁾*rumlar* dālincá, dālara fañan düşüncü ordan ğapıları yúkleyiP ğetirü ⁽⁶⁰⁾bura, kóye ğetirü, ondan ğızmışla.

Evlerinin kapılarını mı?

⁽⁶¹⁾evleriniñ ğapılarını. *dimit* de dādáymış, bañımış-ámmá nereye ⁽⁶²⁾çıkıcağ, çıkamamış.

Kapıları görmüş değil mi?

⁽⁶³⁾ğapıyı ğıcıladı ğıcıladı ğetürmüş. u zaman tabé māfızıla ğetişmiş ⁽⁶⁴⁾buríyá o. *dimit* de çıkamamış dışarı ámmá sōna işde onnarı vürduła. ⁽⁶⁵⁾*şābāniñ çāvusu* işde bu *mutuñ* dèdesini, *eminleriñ mısdm* bābasını. ⁽⁶⁶⁾bu *ğocá muħdar* da ordáymış-amma ters ğaşmış-o, *aslançáyá* ğaşmış.

Bir şey olmadı, diyorsun ama bir sürü olay olmuş.Yaktıkları yer neresiydi, nasıl yakmışlar?

⁽⁶⁶⁾*yōsunnu*, ğeçe ataşı bu taraftan da ğoyuvermişler óbür taraftan da ⁽⁶⁷⁾ğoyuvermişler. iki ev ğalmışdı iki ev, dā duruyu haTdā èsgi ev.

Çoluk çocuk ne olmuş?

⁽⁶⁸⁾çoluğ çocuğlar ğaşmış, çığmışla dışarı, evde yánan yoğ hiç. yáñarı ⁽⁶⁹⁾ğaçmışla onnarıñ óbür tarafı, orda şu asvaT youdu u zaman, şey asvaT ⁽⁷⁰⁾dā yeni yapıldı. u asvaT taraFına ğaçmışla. ğávullā gitmişle o taraFa, ⁽⁷¹⁾onnar da bu yándan ğapı birañmışlar *yōsunluğlara*, *dēmenci* taraFına ⁽⁷²⁾ğaçmışla onnar, kóylüler. ğávullā gitmişle o tarafa.

Eskiden şiddetli kuraklık olmuş, bir sene kuraklık olmuş bir sene dolu yağmış, ürünleri mahvetmiş. Onu hatırlıyor musun?

⁽⁷³⁾otuz doħuzda, ğurañlığ *ałlah* taraFından doļu yādı, pèş pèşe

Kuraklık mı dolu mu?

(74)pêş pêşe dolu yâdı. ğuraĥlıĝ *cenáb~allahñ* hikmeti ilâhisi, şindi çoĝ (75)fazla rahmet var~ammâ. neden~oĝdu *allah* biler atug~orasını, (76)bilemem~orasını da çoĝ ğuraĥlıĝ~oluydu. orâna biçmiye êkin yoydu, (77)â bu kóyüñ cáminin kênarlarını elleriyle yoluyoylardı. ben bunu bilim, (78)ben kéndüm de yaşadım bunu. ğıTlıĝ çoydu, ekmeĝ yoydu.

O sene aşırı bi kuraklık olmuş herhalde.

(79)ĝuraĥdı

Sonraki sene de dolu mu yağdı?

(80)sônaki sene de dolu yâdı. doKuz yüz işde ĝirĝ bês ĝırķ~aĥtılarda çoĝ (81)borlarda ğuraĥlıĝ çoĝ, bõle faĥırlıĝ varıdı. çoĝ hãm da õle aşırı faĥırlıĝ.

Somak falan yedik, diyorlar?

(82)somaĥ yêdükleri, işde bu *çárşamba* şeyinden~oĝdu. *çárşambadan* misırı (83)yaĥalayılırdı. şeye dókmüşlerdi, ben kéndim ĝitmedim amma benim (84)emsaĥlarımdan ĝidenner~oĝdu, *çárşambaya* misıra, sırtıyna. õyle (85)háyvanna tirenne, bõyle tirenne de oĝsa yaĥalayılırdı zâten.

Neden getirtmiyorlardı?

(86)şõle bi şey déllerdi u zaman yēnim baĝ. bilmiyoruz biz tabé u zamanki (87)politikáyí, nası oĝdünü bilmeyüm. rāmetlik *ismet~inönü*, *aĥman* (88)harbini, ĝece bizim bõle pēncérelimiz yoydu. şõle ufaĝ pēncérelere (89)vardı évlerde. bi de bacá vardı, évde odun yáĥıyoĝ yá, êsgiden soba (90)dēil, ocáĝ yáĥallardı. onnarñ üzerlerini ĝapatdurduĥlar, ikindiden sōra (91)pēncérelere ĝapaĥıdı. *aĥman* harbi varıdı, bazı top sēsleri bile bõle (92)ĝúrültü ĝelıdı, amma uçadı amma topudu. yáni harP hazırlı var dı, (93)*ismet~inönü* ĝısıĝladı dēdiler, bilmeyim.

Vergi dönemini hatırlıyor musun?

(94)vêrgü verdüm ben tabé. hatırlamam mı?

Nasıl yapıyorlardı, anlatır mısın?

(95)nē bilim ben vêrgü tahsildarı varı, ĝelıdı burıyá, topláyıdu. yim bês (96)ĝuruş, êlli, aTmiş bês, yüz, yüz yim bês bõle ĝuruş.

Hayvanları falan kaçırmıyor muydu köylüler?

(97)háyvannarı ĝaçırıyoylardı. bêsdesi varıdı háyvannarıñ. bêsde déllerdi (98)ismine. buranıñ muĥdarlı ĝelip yázıdı, muĥdar çarıyıdu ĥlan~ediyıdu (99)bõle. sēniñ ĝaç ĝoyunuñ var, êlli. sēniñ ĝaç, yüz. ötekiniñ háyvanı, (100)ötekiniñ inā, ötekiniñ atı, sırı hepisini yazaĥlardı. maĥ, háyvan başı yim (101)bês ĝuruşıdu.

Ormana, dağa kaçıran olmuyor muydu?

(102) oľuydu, h psini y zdurm ydu . una s r aT dilerdi. s yiciler vardı, (102) s yici d llerdi. u t silderlerden, bi de m liyeden adam varıdı (103) y nlarında,  ç atlı, d rd atlı. g liller b le k y  a şamına y vuT (104) da sab na  rkenden. u o mahleye, u o mahleye atına. davalları, malları (105) saľmadan h men mu darı  arıľlardı,  sgiden b kci varıdı Őindi b kci (106) yoĝ k ylerde.  arıľlar, hoc m g l sen boriy , seniň ĝaŐ davariň var, ĝaŐ (107) ĝoyunuň var? b r, iki ,  Ő, d rt say ľlardı b le aıľlardan. duy bilillerse, (108) iŐde d mencilie g lmiŐ d nce duy ľar tab , az  oĝ haber g lid . on om (109) b Ő d nesini v y vuT yirmi d nesini d  aıľP ĝa ıľlardı.  oĝ y Tdıľa (110) d da, ben onu da bil m.

 r nlerden vergiyi nasıl alıyorlardı?

(11)  r nden alduĝları, b rda harmanlarda bi Őey varıdı. b le siziň gibi (112) m mur varıdı,  linde taħda varıdı b le , ortasında b le bi sap. herkez bi (113) yoľ s munu savurdu mu, b ylr mahine yoddu. b le eliniľe Őey ediceň. (114) y ba d llerdi  n yľa b yle savuruP b ceci yidiň mi bud y  g l rd  (115)  Ő rc  m mur,  Ő rc d  unuň adı. b yle elinde saPľu,  r iŐi aceleyse (116) bozdurmazdı sa , hemen boriy  m h r  basardı, m h r bozuldu mu iki (117) misli ceza.

Tavuk gelip bozsa ne olacak?

(118) bozma yoĝ, g zleyc ň. baŐında oturac ň. u giderdi hoc niň (119) harmanına, hoc niň harmanı d  hazırısa. una y zardı iŐde bi Őey.  lli (120) kiľo y vuT ĝır  kiľo bi Őey y zıy du.

Siz mi gidip teslim ediyordunuz?

(121) Őindi k yde bi Őey ambarı varıdı,  Ő r ambarı. kiraľaydu k y (122) mu darı, una aŐam oľdu mu, iŐde burdan n  ĝadaĝ v ric ň bi t neke (123) v y vuT da iki t neke g t r P orda, onuň y nda hambara ĝoy duĝ. (124) hambar m h rl d  b le h m mu dar m h r  varıdı hem de Őeyiň u (125) m muruň m h r  varıdı. s ra, u hambarı da ĝaldudula, biz k ndimiz (126) g t d k ĝav . c miniň aľtıydı oraniň Őeyi, t slim alma y ri.

Buĝday verecek olan kişi yarisına toprak, kum doldurursa ne olacak?

(127) bazı almayı ki ĝonturoľ ediP de aľi.  le bi d l kl  d m r varıdı, (128) soħuydu  uvala, geri ĝoyudu. baħıdı, fen ysa, fir sını d Ő d . (129) sen aľac ň g tireceň v y v T borcuň varsa g t rc ň diy du. borcuň (130) yodusa o Őekilde ĝaľıydu.

R Ővet falan alıyorlar mıydı o memurlar?

(131)biz yapamadıg, bizim kóy biraz orman kóyü öldü úçún. yáhn kóyle
(132)yáPmıřdır belki, bilemeyim.

Depremi, Erzincan depremini hatırlıyor musun? Burada çok etkili oldu mu?

(133)oldu, bizim bu tiren yolundan óbür tarağı yıhıldı. *ķavallıyá* beri óle, (134).....
durakóyler orlar yıhıldı. kóylerden gáymađamlıg (135)vásitasıyła her kóyden yárdıma,
muđdarlara sóyleñ bu kóyde gáç usda (136)var? u zamanki kérésdeydi tabé şey, ač
kérésdesıdı, böyle beton yóudu (137)o zaman. kóylerden gidilerdi. évler, böyle çátu
hésábıyđı tá u (138)zamankinde de, ałtı daşıdı.

O ağaç evi nasıl yıkmış deprem?

(139)ałtı dař yá, bizim bu éviñ de bađ, bizim bu év dođuz yüz otuz úřde (140)yapılmıř
bu év. řindi bunuñ~ałtı tař. fazla bi sałlama ołsa, dař gáydı mı (141)nołcág bu év?

Üstünden gidiyor.

(142)üsdünden gidı. béton yoğ ki dirá yoğ, demiri yoğ, bi şey yoğ. hiş bi řeři (143)yoğ,
benim~év şimdi óle işde.

Temeli yok mu şimdi bu evin?

(144)temeli ołmuř gáç para! dař, ğuru dař. bunu dutar mı. óleydi o taraFlarıñ (145)évleri.
heP böyleydi év yá, bizim de borlarda bacálar yıhıldı, sełá. (146)bizim ğendi şahsıma
bacá yıhıldı.

Baca, beton baca değil mi?

(147)bacá gine áynı daşdan~örme bacá. béton~ołsa yıhılır mı? bu mevkide (148)bék
dePrem bölgesi yóumuř, ónnarıñ sóyleyiřine ğöre. bu, (149)tirenyolundan, asvaTdan
bu taraFında, fazla burlarda dePrem şeyi yoğ. (150)şeye ğadaķ, bu ğaradèreden ařřā
ininceye ğadaķ yoğmuş borlarda. u (151)tarafda varımış. u ğavāñ~óbür tarafında
varımış.

Adı: Ali Erdoğan, Hüseyin Pınar

Yaşı: 60, 60

Yer: Şeyhresul

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Biz bu köyün tarihini araştırmaya geldik.

⁽¹⁾dévlet tarafından mı görevlendirildiñ ?

Valilik tarafından.

⁽²⁾bundan üç dört sene evvel, aynı böyle çıktık, bir tãnesi kadın, iki ⁽³⁾tãnesi erkek sorduğar cãmîniñ tarihini fañan.

⁽⁴⁾cãmîniñ kókenini bilemiyoğ biz eşgi cãmîniñ. yeni yáPduğ u başğa.

Öyle antika bir cami idi madem niye yıktınız?

⁽⁵⁾ğarğas bi şeydi yáni, doñduma moñduma bõle eşgi şey. āçlar dóküldü ⁽⁶⁾çürüdü, namaz mamaz ğılmáya bi şeyi yoñdu yáni dā. bunu ⁽⁷⁾yáPduğdan sōna yíğdiğ-ışde zaten, ā oradáydı. buriyá zaten altı yedi ⁽⁸⁾mahalle gèliyodu. sōradan sōradan mahallelere cãmiler yapıldı, ⁽⁹⁾hocálar vèrildi.

Bu köyün ismi neydi?

⁽¹⁰⁾şéhresul

Sizin adınız ne amca?

⁽¹¹⁾ali érdōan

Yaşınız kaç amca?

⁽¹²⁾aTmış

Sizin yaşınız kaç?

⁽¹³⁾aTmış bès

Sizin isminiz ne?

⁽¹⁴⁾hüseyin pınar

Buraya niye Şeyhresul demişler, biliyor musunuz?

(15)önu da bilemiyoruğ. bunuñ dedesi varıdın, yüz-on yáşında öldü. işde,
(16)résúlümüş yáni. burada bi túrbe var-ā borda kóyüñ içerisinde. bu (17)adamiñ-ismi
dérdi yáni.

Bu türbenin bir kerameti falan var mı?

(18)vaļļā işde bilemiyóm, sarıııh-évliyásı diye dónderiyolađ işde. çoluğ (19)çocuğ
sarılıuğ şey yáni... insandan adama şey olmaz, yáluñuz (20)cénábıaļļahdan
isdıyeceksiñ şıfáyı. ēr dónderüP, yá rabbi (21)sēnden-ısdıyúk bu şéfáyı dīP de şe
yáparsa fáydası olağ. hēr şey (22)niyete bālı bi şey yáni bu. bunuñ dā ilerisini biz
bilemeyiz tabé

Elbette o sevgili kulunun yüzüsuyu hürmetine Allah'tan istersen; o da ona bir vesile olur.

(23)ēvet, zaten bu évliyāymış, türbeymiş bunnar bi defá... ēvet (24)cénábıaļļahdan
isdıceksiñ-işde. bu ēer sēvgúlu ğuluysa, *cénábıaļļahñ*, (25)*cénábıaļļah* ónuñ
hürmetine bi şıfa vērirse, tamam işde. dē ben dē faļan (26)yērde túrbeye gitdim ēyi
oļdum dē. ama yaradan-ēyi edī.

(27)gitdim, dēdi ki şıfa *aļļah*dan sēbeP bizden, rēçeteyi vērđi. (28)bēn kēndi gózümle
şāhit-oļdum.

Sizin küçüklüğünüzde buralar nasıldı amca, nasıl geçiniyordunuz?

(29)gine áynıydın-işde, bizim küccúqlümüzde daha düşüklük varıdı yáni (30)kóyde.
záyıflık varıdı, górgúsüzlük varıdı, dışarı açılma youdu. şimdi (31)bu kóyde aşşā
yoğarı hēpisi ēmekli işde bunnar.

Sen değil misin?

(32)ēmeklīm

İyi, Allah daha iyi etsin.

(33)hēpimiz ēmeklīz, yáni. rahaT, şúkroļsun-işde bi iki parçá yēr (34)ēkebilirseñ
ēkersiñ. mısır, buydáy bu işde bizin ürünüñüz. başga bi (35)ürünüñüz yoğ.
ēsdiden-amma ōle dēıldı mesełá; ğır báyır hepisini (36)ēkellerdi bizim ufağlımızda.
yáni háyvan-oTıaTmáya yēr buļamazduđ. (37)şimdi, sēlbes, kimse de yoğ. gēñler
dışarı açıldı bi iki ēmekli (38)var-işde. bēş-on hane áncá borda, kóyüñ ğalabaıığ
góründüne (39)bađmícáđsıñ. boş, ēvler hep boş, *samsında* , *añgarada*, *ısdambuğda*
(40)gēñler açıldı.

Siz burda mı kalıyorsunuz?

(41)biz burda ğalıyoğ.

Kışın sert oluyor mu buralar?

⁽⁴²⁾oıur, zamanına göre

Yol falan kapanıyor mu?

⁽⁴³⁾oıur, yol ğapanması da oıuyo.

Buranın kökeni nereden gelmiş, büyükleriniz hiç anlatır mıydı? Mesela sizin göz renginiz farklı amcanınki farklı. Farklı sülalelerdensiniz değil mi?

⁽⁴⁴⁾tabé tabé, bunnariñ kókeni ııaz. ortancalı bunnariñ kókeni, dedeleri ⁽⁴⁵⁾ordan gelme.

Hayvancılık olarak ne yapıyorsunuz burada amca?

⁽⁴⁶⁾sır yapıyoğ, ğoyun, tosun-ııde

Hiç yapmadınız mı eskiden?

⁽⁴⁷⁾yáPduğ-ésgiden cânım. şimdi yapamıyoruz. ésgiden ğoyun da varıdı, ⁽⁴⁸⁾kéçi de varıdı, manda da varıdı, aT da varıdı ésgiden hêpisi varıdı.

Keçinin yavrusuna ne diyorsunuz siz?

⁽⁴⁹⁾uıaıağ dèriz.

Koyununkine ne diyorsunuz?

⁽⁵⁰⁾kuzu

Toklu, diye neye diyorsunuz?

⁽⁵¹⁾toğııu oldu mu, büyüdü mü toğııu

Bir yaş mı geçmesi lazım?

⁽⁵²⁾bi yaşını ğeşmesi ııazım.

Erkeğine mi?

⁽⁵³⁾èrkâne de, şindi dişisine de toğııu diyáııa

Şişek, diye neye diyorsunuz?

⁽⁵⁴⁾şışek-ııde dişisine diyoduğ u zaman.

Ondan sonra?

⁽⁵⁵⁾undan sōrası koyun-oıur dā! ğuzu édiyo hêmān bi sènedede ğuzu édiyō.

İkinci kırkından sonrasına koyun mu diyorsunuz dişisine?

⁽⁵⁶⁾ğoyun

Erkeğine?

⁽⁵⁷⁾ğoç

Keçi için de farklı isimler kullanıyor musunuz?

⁽⁵⁸⁾tèke

Koyun sürülerini falan kapattığınız yere ne diyorsunuz?

⁽⁵⁹⁾háyáT, göyun háyátı

Buralarda sürülerinizi güdecek yer var mıydı?

⁽⁶⁰⁾arāzımız var, arāzılarımızda gúdüyoduğ-ışde.

Kendi arazilerinizde mi?

⁽⁶¹⁾tabé cánım

Onları ekmiyor muydunuz?

⁽⁶²⁾ékenniñ ékiyodu, áyırıyoduğ meselá ékemedimiz yerleri maļıña, ⁽⁶³⁾göyunuña, kéçiñe. oğ da oTladıyosuñ, ürüñ bitene ğadar, ékin biçilene ⁽⁶⁴⁾ğadar.

Ormanın içinde ot olmuyor muydu?

⁽⁶⁵⁾oļuyodu, ot-oļu ormanıñ-çinde olmaz mı? oTlıuyodu işde; ormanda, ⁽⁶⁶⁾arāzide, kénárda, kóşede oTlıuyodu işde.

Sizin arazileriniz hep ormanın içinde, bundan dolayı hiç sorun yaşadınız mı?

⁽⁶⁶⁾nè sorunu yáşıcáz.

Mesela, devlet tapularınızı verdi mi?

⁽⁶⁷⁾vérmedi, ğelmedi bizim borıyá.

Kadastro, orman arazisi değilse gelir. Sizininki orman arazisi mi sayıyor acaba devlet?

⁽⁶⁸⁾bilemiyem, bilemicek-oráyı biz.

Burada eskiden büyük kuraklıklar olur muydu?

⁽⁶⁹⁾ğuraļluğ-öldü zamannar oļuyo tabé cánım.

Yağmur duasına çıkıyor muydunuz?

⁽⁷⁰⁾çihiyoduğ.

Nasıl yapıyordunuz o yağmur duasını, anlatır mısın?

⁽⁷¹⁾nası mı yapıyoduğ, hocalarıñ pèsire biz de yapıyoduğ-ışde, böyle elleri ⁽⁷²⁾şēde ⁽⁷³⁾böle ni yere toPlanıyoduğ, şimdi, su hocanıñ cübbesi gibi bu çeketi ⁽⁷⁴⁾tèrs çevürüyoduğ. namaz ğılıncı ellerimiz böyle dua édiyoz, ó zaman ⁽⁷⁵⁾ellerini böyle şe yapıyoduğ.

Cübbeyi de mi ters giyiyordu?

⁽⁷⁶⁾áynen çeketi dım saā, öyle anlatıyım. dua yapan hocá öle yapıyodu. bi ⁽⁷⁷⁾de taş-oļuļlardı. suyuñ-áyāna ğoļlardı.

Onu suya koyanın bir özelliği yok mu?

⁽⁷⁸⁾var, yáni ehli biri oļacág. harama bozulmamış, haram yememiş, hani ⁽⁷⁹⁾kéndine güvenen bir şahıs u daşı ıslıcağdı óriyá. gördümüz böyleydi ⁽⁸⁰⁾yáni, böyle dèllerdi

hocalarımız. k ndine g venebilen, g ndine ⁽⁸¹⁾sahib olan bi insan   daşı ısl cadı orıy .

Ben de katıldım birkaç defa, d n şte şakır şakır yağmur yağmaya başlamıştı. Sizde de oldu mu b yle?

⁽⁸²⁾oľdu, *asarcı*đda  ıķđđıg bi d uy , *mus li*ň orda. biz  len namazındak ne ⁽⁸³⁾namazı g lamaduľ. bizim borılara da y mamışdı y ni, y muş du sına ⁽⁸⁴⁾gıtd dik.

Buralarda b y k seller falan oldu mu?

⁽⁸⁵⁾oľdu.  lli sekizde  oğ b y k řey oľdu. bunu iyi biliyem ben.

Nasıl oldu, bir anlatır mısınız?

⁽⁸⁶⁾doľu y dı, d  daşa h yvan m yvan g t rd  bordan. adam gitmedi de.

Bayramları nasıl yapıyordunuz amca?

⁽⁸⁷⁾bizim borda hiş bi şey yoğ.

Eskiye soruyorum.

⁽⁸⁸⁾ sgiden b yram yapardıg, g leş yaparduğ burda,  fendim sufra ⁽⁸⁹⁾ iľhardurduľ.

Sofrayı akşam mı sabah mı  kartıyordunuz?

⁽⁹⁰⁾ lenlen, borıy  toPľařıđıg. ğurbanda da  ynı, ramazanda da  ynı.

Kurbanları beraber mi kesiyordunuz?

⁽⁹¹⁾h p bir arada kesiyoduđ  sgiden. h p burada bu c miniň nde ⁽⁹²⁾k sil rd , mahallelerimiz d   ynı. y di mahallemiz var. řimdi, tab  ⁽⁹³⁾d ľdu.

Bu k y n ismi neydi?

⁽⁹⁴⁾*ş hras l*

Ağzınıza sağlık.

Ad: Selahattin Erikçi, Hasbi Erat

Yaş: 69, 70

Yer: Tatarmuslu

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

⁽¹⁾hasbi eraT

Yaşınız kaç?

⁽²⁾aTmış doħuS

Köyün en büyüğü olarak siz mi kaldınız?

⁽³⁾kóyũñ eñ büyü burda ğalmadı, burda bitdi. ilerleki dërseñ_ër daha ⁽⁴⁾ilerleri mi diyãñ?

Sizden fazla büyük kalmadı herhalde köyde, öyle mi?

⁽⁵⁾var, var . iki üş dene var, bitdi. kóyũñ böyükleri ğalmadı, bitti tóküldü.

Neyden vefat ediyorlar, hangi hastalıktan daha çok ölüyorlar?

⁽⁶⁾éfendi, hasdalıħlarıñ şimdi, belli olmuyo ki nası ne oıacã. ğanser ⁽⁷⁾oıuyo, aniden çekiP gidiyoğ vatandaş, ğanser.undan sōra, änvã çeşitlü ⁽⁸⁾hasdalıħlar var şimdi. hangisini tarif_edim ki yã. adam bi de bahıyoñ ⁽⁹⁾ ki çekmiş gidiyo.

Bu sizin nesil yavaş yavaş gitti herhalde değil mi?

⁽¹⁰⁾nesil bitdi bitdi, bitdi yã bitdi. aıvüm hasdalı oıur, ğanser . şimdi en ⁽¹¹⁾fazla ğanser , pırosdoT hasdalıĝları bunnar.

Eskilerde olmuyor muydu amca bu, şimdi neden çok oluyor?

⁽¹²⁾şimdi çoĝ_oıuyo. ānamadım ki.

Mesela siz babalarınızda dedelerinizde bukadar çok hastalık görüyor muydunuz?

⁽¹³⁾yoydu, firengi baĝ ö zaman firongi, tıfo, zãtura, ısıTma bunnar ⁽¹⁴⁾varıdı.başĝa hasdalıĝ bilmiyoduĝ ki bilmiyoduĝ.

Sıtma oluyor muydu burada?

⁽¹⁵⁾tek tük_oıuyodu. sêyrek, ısıTma sêyrek_oıuyodu.

Sen, hiç gördün mü sıtmalı birisini?

verilär, toPrah sarıdı sırtına. işde böyle geçerde. geçer_ışde ⁽⁴²⁾ha, malların da öle geçerde hasdalıqları yâni.

Burdaki mallar daha çok tabak olur herhalde öyle mi?

⁽⁴³⁾tabağ çoğ_ oluyodu efendim, tábağ çoğ_ olur. bizim şimdi gışdan ⁽⁴⁴⁾önlerük, tabağ İnesi vurdururuğ, iki sêfer, iki sêfer vurdururuğ. malımız ⁽⁴⁵⁾hiç hasdalık olmaz.

O, tabak hastalığını önlüyor mu o iğne?

⁽⁴⁶⁾önnüyo

Daha önceden çok mu oluyordu hastalık?

⁽⁴⁷⁾háyvannarımız ólüyodu .

Ölecek kadar oluyordu öyle mi?

⁽⁴⁸⁾ahâ! nası biliyó musuñ, yáhañandı zaman, háyvaniñ öyle háyvannar ⁽⁴⁹⁾oluyodu ki yánıbaşları deliniyo çürüyodu. u haña düşüyodu.

Öyle bir kötü hastalık desene, tabak hastalığı?

⁽⁵⁰⁾öle bi pis hasdalıuğ, geçici hasdalıg. geçici bulaşıcı hasdalıg. ⁽⁵¹⁾háyvannarıñ tabağ hasdalı çoğ bulaşıcı pis hasdalıgdır.

İnsana da geçiyor mu?

⁽⁵²⁾insana geçmiyo.tabı nisbeten herkes kendini gorü hasdalıgdan. şimdi ⁽⁵³⁾kendi şeyimi söyleyim; háyvaniñ güzel yıharım, ayaklarını undan ⁽⁵⁴⁾sóna güzel yıharım. tekrar yihadıkdan sóna unu ilâşlan atıuğ gatıran ⁽⁵⁵⁾súreñ, başga bi şeyler súdeñ. unu sürdükdan sóna güzel_ellerini ⁽⁵⁶⁾yıhañ, undan sóna háyvaniñu gađduruñ, alıñ bi tarafa, yá.

Mesela bazı yerlerde sarımsaklı tuz basıyorlarmış.

⁽⁵⁷⁾unnar fáyd_etmez. nāparsañ yáP, etmez. imkán yoğ. etmiyo ⁽⁵⁸⁾gardeşim, eTmiyo, yá etmiyo.

Olacak neyse oluyor, öyle mi?

⁽⁵⁹⁾oluyó, oluyó. aziz_allah cellä şānü āzı mantar gibi oluyó háyvaniñ, ⁽⁶⁰⁾yēgu yiyemī çürüyo bqaızı. dilleri, bqaızınıñ yolları çürüyo háyvaniñ. ⁽⁶¹⁾nerde yiyo ki! üş beş gün böyle yiyemeS háyvaniñ. ondan sóna, azıcuğ ⁽⁶²⁾azıcuğ, ékmek verisiñ, ekmäu dāhi böyle yiyemeS, yá.

Buralarda kuduz hastalığı olur muydu?

⁽⁶³⁾olur

Hiç gördün mü sen?

⁽⁶⁴⁾çoğ, çoğ.

Onun belirtisi nasıl oluyor hayvanda?

(65)ö háyvan, insana saldırıyo, şimdi unu da annatīm. ben (66)kóyúñ_ altında maļ gúduyom. demiryolundan geçdim. bi ufacıg bi (67)yávru kópek pèydah_ oldu tazı halinde, tazı kópek. ğoşarağ geldi (68)dananiñ burnundan yapışdı bu, öndan sōra. şimdi aradan, yálan (69)sōlemeyim, ben çalışıyom samsunda, bi ğaş gún ğeşdi, aşá yoğarı (70)yirmi yim beş gún ğeşdi. benden büyük biláderim var, şimdi büyük (71)biláderim dēdi ki annıyo bundan, haTdā anamiñ ğardaşı geliyo dáyım. (72)ö geliyo baķıyo ki háyvan ansına hücúm_edi. anasına hücúm_ediyo (73)āmmā ğemmiyo. undan sōra, yánna yánaşıP da meselá bi yálayıP da (74)ōle bi şeyleş yoğ. ısırmaýa zorluyá háyvani, ısırmaýa zorluyá inā. (75)dáyım diyá ki ölüm diyá benim diyá comba gudurdu diyá. bu (76)háyvan ğuduruğ diyá. bunu diyá gótür diyá, daññ ortasında dēreniñ (77)dibine gótür diyá orıyá góm gel dī, góm gel diyá, yēnime. yēnim diye (78)yáni, benim büyük biládere yēni oluyá. abim bunu gótürüyo dā (79)ormana, zorna gótürüyoılař. öndan sōna çoçuğlarna óbür (80)ğardaşlarını da gótürüyo , orıyá gómüP biraħıP geliyoılaş. ğuduruğ çoğ (81)pis bi hasdaığ. bizim borda adam bile gudurdu iki dēnā.

Öyle mi?

(82)āhā! iki dēne . şimdi bu adamı cenāze oldu. asvaTda giderkenā aniden (83)iki arħadaş undan sōna ónne kópek çıkıyo, saldırıyá, ělini hafif çizme (84)yápıyá. yanındaki arħadaş diyá ki, arħadaş seni ĩnēye gótürüyüm, (85)bundan saña ğuduruğ_olu. ĩnēye gótürüyüm dī yá. yáķ yáv (86)buncácúgda ne var, bunda ne var ki yáv, az bi şey yáv, orđa bi şey yok, (87)bi şey_olmaz. māmsímıyō. ğırğ, ğırk bir, ğırh_iki gún, havaniñ (88)souğlūndan istifade aTmış gūnū bulđu.

Sıcak havada mı çok gelişiyormuş?

(89)sıcag havada ç..... bu şimdi u arada tabi, usda gendisi, yálan yoğ, (90)kēndisi usda şurda *hacuļu* kóyünde çalışırken bēton dōķúyolarmıř. u (91)da tēsviye ediyá, kēndisi usda. ben diyi bi hoş_oldum. ben bi (92)hoş_oluyom dī. ğafıyá vurdu ónuñ. bunu derhál undan sōna *ğavā* (93)doğdura arabáyna yēriřdiriyolař. *ğavā* yēriřdiriyolař, su iç, suyu (94)içmiyá, suyu içmiyá.

İçmez miymiş kuduz hastası olan?

(95)ğadtiyen, gadtıyen_içmez. suya ğarşıláyán kópek dāhi suya basmaz. (96)ırmağ boyunu tagıb_eder, ırmağdan öte yána ğadtiyen geçmez. suyu (97)nerdeyse dołanu, orıyádan çerker gider. suya basmaz.

Allah Allah !

(98)şindi bu adam, dōru *samSuna* havale etdiler, *samSuna*, tohdura. (99)*samSuna* havale etdiler. bunu bi muáyene éder tohdur. bu diyo (100)guduruğ diyo, guduruğ dī. derhağ, yánaşmañ diyá buña diyá. yánaşmañ (101)diyá yá, dört dene beş dene deliganlı ođu var. deliganlı ouğları var yá, (102)gızları ... velaslı adamıñ. bunu ađuP bi oduyá goyuyouğlar, bu adam (103)bi u yána sađıdıyá bi bu yána. ey *ağlahm!* *ağlahm* başa verme yá (104)*rabbım*, başa verme. értesi gún bağıyoğla ki undan sōna (105)ranzaniñ_ağtına girmiş orda mefaT_eTmiş, yá. unu dutuyouğla bu (106)sēfer, gúzel, mezárını gaziyoğla, kireşliyoğla. orıyá kireş guyuğla (107)adamcāzi defnediyoğla. bu da başımıza geldi. kireci basdılar_üsdüne. (108)çoluñu çocūnu yánna yánaşdırmadıđla, haTdā derhağ inniyá, hepisini. (109)sülálesini dāhi sülálesini dāhi. yalıñız *ağlah* taraFından_işde (110)koynundaki yátan áyliye sıçıramadı.

Karısına nasıl bulaşmamış amca ?

(111)yánaşmıyá ki yánaşdumadı

(112)yoğ *ağlah_ağlah* , yánaşmaz_ođu mu *ağlah_ađlā* aTmiş gún (113)yánaşmaz_ođu mu , goynunda yátı yá, ğarı goynunda yátı yá!

(114)öle mi

(115)helbeT yá , *ağlah_ağlah* . goynunda yátı yá.

(116)heç_óna bulaşmamış_öliyse

(117)sıcağ_ođmadıñdan bulaşmadı . kış günüydü. kópejñ ısırması ğış (118)günüydü. óndan sōna, u ğış da yadı. u ğışdan fáydađanarak nası bi (119)bahar_áyı geldi mi, u sıcağ vurdu mu düşüveri, yá.

Öyle altmış gün gitti soğukta öyle mi?

(120)gitti, gitdi aTmiş gún gitdi, soğ gitdi. bu da başımıza geldi (121)yijenim. soracáğ_ođursañ bu da başımıza geldi yá.

Biz fakülteyiz ama bunları yaşamadığımız için siz bunları bizden daha iyi biliyorsunuz.

(122)nerde göriceksiñ, bilmeSsiñ ki. evet doğdur ođabilúñ. undan sōna, (123)yalıñız seniñ vazıfeñ başga. bizim górdüklerimiz başga. baK bi kópek (124)ne yápiyá? mađa, adama ne gadar zararı var ama bizim_insannarımız (125)bunu düşünmiyá. şimdi diyebilirim ki şu kóy_ortası sādé kópek. (126)sahiPsiz kópek çok. bunu önnemek lázım. çoluğ çocua sağdırırsa éyi (127)mi oğur bi hane söyner, bi hane söner, yá.

(128)benim bacánağ yátıyo fakúltada, verám hasdanesindä.

Neyi var?

⁽¹²⁹⁾şêydâ, ò ganser. ganser.

Bu son yıllarda da kanser hastalığı çok arttı.

⁽¹³⁰⁾evet , ganser hasdalî çok. şindi êfendim, şu şekilde, şindi sigara ⁽¹³¹⁾çok_ıçıyoła, yá. sigara çoğ_ıçıyoła. ileriki gún benim háTdā siz ⁽¹³²⁾gibi deliōlan ,ōlum var deliğannı *dévlet su işlerinde* çalışıyo. doğtur ⁽¹³³⁾demiş ki ōlum sigara içme, çáy içme, ānadiñ mı, seniñ demiş ömrüñ ⁽¹³⁴⁾gitdi, bırağ bunu. gendüsü de *dévlet su işlerinde* dozer goşuyá, ⁽¹³⁵⁾dozer goşuyá. bilmiyom_ışde ne cêvaP verdi nası yáPdı bilmiyom ⁽¹³⁶⁾şimdi. táze doğtura gitmiş. *rabbime* gúnüne şükr_olsun, bağ ben ⁽¹³⁷⁾aTmiş doğuz yáşındáyın. toğdura, sene elli yédide asgère getdim, ⁽¹³⁸⁾gab_ōlakdan, gab_ōlak pis hasdalıkdır bağ.

Onu da geçirdin sen.

⁽¹³⁹⁾ōv, ōv! şindi *sivasda* hasdaıandım, nasıl, bilmiyom yá. zabāna ⁽¹⁴⁰⁾gağdım, benim burıarım bi şişmiş, gonusamıyám. nöbeTci çávuşuna ⁽¹⁴¹⁾dédim ki çávuşum bende bi hasdalıg var yá. benim boraıarım şişdi. ⁽¹⁴²⁾nōıdu, dedi. ben ne bilim nōıdu. ōndan sōra, beni vistiye yázdı. dōru ⁽¹⁴³⁾gitdim hasdaneye, şeyá sıhıye taburuna. dođtór var, üstēmen. üstēmen ⁽¹⁴⁴⁾dedi ki ōlum sende dedi gab_ōlak var dedi. evet, nası yápıcáğ bunu? ⁽¹⁴⁵⁾kendiñi ıııcáğ duT dedi. ıııcáğ duTmassañ garnıña vuru dedi. garnıña ⁽¹⁴⁶⁾geçer, hayálarıña iner dedi. seni öldürü bu dedi. nası yápıcáğ bunu? ⁽¹⁴⁷⁾baña yáıan sóylemeyeyin kúnde iki ĩnā, kúnde iki ĩne vurduıa. ⁽¹⁴⁸⁾geçse de işde öyle şindi bağ.

Zorla mı geçti öyle?

⁽¹⁴⁹⁾şimdi şu şekil, şimdi kúnde iki ĩne kúnde iki ĩne aTmiş gún yáTdım ⁽¹⁵⁰⁾*sivasda*. iki gişi bi yátağda yátıyoğ asgēr. yer yoğ hasdanede. ōndan ⁽¹⁵¹⁾sōna , arhadaşım taburcu oldu gitdi. ben gēziyám_amma benim ⁽¹⁵²⁾garnımda ārı var. bende yañgun var.

Anladım tabi sen onu.

⁽¹⁵³⁾bende hasdalıg var. e, nası yápıcuğ bunu.ben şimdi u arada, aTmiş ⁽¹⁵⁴⁾gúnden sōra albáyá dedim ki doğdor_alıbáy. êFendim, beni artuğ ⁽¹⁵⁵⁾çııar bordan_amma. ben zayıfım, bünyem adamakulıu zayıfidi. ⁽¹⁵⁶⁾seni dedi, hava deşşimine gōndereyim dedi.benim anam yoğ bābam ⁽¹⁵⁷⁾yoğ, neriye gōndericāñ beni dedim yáv. gitmiyám, undan sōna yoı ⁽¹⁵⁸⁾param yoğ, geri gelsem gelemem. ben şimdi bōle dēyince, peki, hele ⁽¹⁵⁹⁾bi iki gún dā yáT dedi. yáTdım, iki üç gún dā

yáTdım. iki üç gún dā ⁽¹⁶⁰⁾yáTdıđdan sōra. beni dēdim taburcu et. bu beni taburcu ēTdi. dōru ⁽¹⁶¹⁾gitdim tabura ama tabura gitsem de hertaraF benim sađlanıyá. ⁽¹⁶²⁾sēyáhaTdan dúşgúnüm yáni. gitdim, yüzbaşınıñ yánna gitdim, bi ⁽¹⁶³⁾selám çağdım. ođum dēdi git dēdi tuğayda dēdi undan sōna iāşelerüñü ⁽¹⁶⁴⁾kesdür, undan sōra yárm dēdi burdan dēdi yolcu ołacáksıñ sen dēdi. ⁽¹⁶⁵⁾peki gitdim tuğayá iāşeyi kesdüdüm, ilákayı kesdüdüm tam. firına ⁽¹⁶⁶⁾gitdim fırından kesdüdüm tayını. geldim geri, geri geldim. yüzbaşı ⁽¹⁶⁷⁾dēdi ki né yáPdıñ dēdi. tamam dēdim yüzbaşım ben ordan ilákayı ⁽¹⁶⁸⁾kesdim. pekey dēdi, baña bi sülüs verdi, zarf. zarfıñ dışına yázmış; ⁽¹⁶⁹⁾ärzurum

Haydii!

⁽¹⁷⁰⁾hā, *erzurum*. gış gúnü ämma gış borda.

Hasatalık da devam.

⁽¹⁷¹⁾hasdalığ dēvām. dōru eliñi ver ver, bi gún bi gēcede *erzuruma*, ⁽¹⁷²⁾tirenne gara tirenne takadağ takadağ gitdük. *erzuruma* indük. ⁽¹⁷³⁾*erzuruma* indikden sōra bölüē gitdim. çávuşa dēdim ki bölécene bölē ⁽¹⁷⁴⁾ben hasda ołarağ geldim. baā om beş gún isdirāT verdiler mi. ben ⁽¹⁷⁵⁾bölük gumandannı bi görüyüm. öndan sōna gitdim bölük ⁽¹⁷⁶⁾gumandanná bi selám çağdım, báčçávuş gidemli báčçávuş. ⁽¹⁷⁷⁾hoşgeldiñ_ēvládım, hoşbulduk báčçávuşum, undan sōra sen dēdi ⁽¹⁷⁸⁾nerden ğalıñ ne bu vaziyet dēdi. ben dēdim gab_ōlağdan hasdanede ⁽¹⁷⁹⁾ğaldım sivasda. şimdiyse buráyá geldim dēdim. ver bañıyım dēdi ⁽¹⁸⁰⁾zarfıñı dēdi, verdim. on beş gún isdirāT var. öndan sōra bášçávuş ⁽¹⁸¹⁾dēdi ki sen dēdi dōru dēdi sālíg mēmuruna dēdi bi muáyēne ođ dēdi. ⁽¹⁸²⁾sıhıye taburuna dōru, çávuşa sōledi. nebetcı çávuşuna, bu adamı gótú ⁽¹⁸³⁾dēdi. gitdim_orıyá, velasılı, doğdur bi muáyēne etdi, ođum sen dēdi ⁽¹⁸⁴⁾dōru maraşal hasdanesine.

Hastalık ilerlemiş.

⁽¹⁸⁵⁾hah, hasdalığ_ileşlemiş, hasdanēye dōru hasdanēye. gitdim ⁽¹⁸⁶⁾hasdanēye. üç áy ğaldım orda da, ğurtaramadım gendimi.

Bir kabakulaktan?

⁽¹⁸⁷⁾bi ğabagōlağdan ğurtaramadım inán_işde. çoğ_ısıcáğ ⁽¹⁸⁸⁾dutucáğsıñ, vahdıylan sıcáğ dutacáğsıñ kendiñi, toparlıcáğsıñ. ben ⁽¹⁸⁹⁾bilmem. onu da baā nerden geşdi? arhadaşlara şindi aşā yoğarī ⁽¹⁹⁰⁾sekiz_on ğişi varıdı. bi şeyde yátıyoduğ. bize husúsú bi oda verdiler. ⁽¹⁹¹⁾burayá yaráşmak yásağ. pēncireden

geriden_ alacãñ_ ekmä. yemã ⁽¹⁹²⁾geriden_ alacãñ ğaravana geldü zaman, ğonuşmáýá ğóre yánášma yoğ.

⁽¹⁹³⁾eliñ_ içine sóğmíýalař.

⁽¹⁹⁴⁾yã, içeri ğóyma yoğ. bu vaziyetde vaqıT geçürdük. yirmi bir ğún ⁽¹⁹⁵⁾yáTdım lèvirde, yirmi bir ğún. ondan sōna hasdanèye düşdü. ⁽¹⁹⁶⁾sivasda yáTdım_ işde üç_ áy. üç_ áy sōra *rabbimiñ* ğününe şükr_ oısun ⁽¹⁹⁷⁾rãTılaşdım. çıkdım turp gibi. rãTılaşdım, áyrıldım hasdaneden.

Kabakulakta şişiyor mu el, yüz?

⁽¹⁹⁸⁾şişī yã, şişī. şişiriyo, bu boazları şişiriyo, oraları. yalıñız ğarmiña ⁽¹⁹⁹⁾vuruyá, háyálarıña iniyi, ayaklarıña iniyi.

Öyle tehlikeli bir hastalık yani?

⁽²⁰⁰⁾çoğ tēlikeli

Bakmazsan tehlikeli yani?

⁽²⁰¹⁾ã! çoğ tēlikeli.

Hâlâ onun ilacı yok zaten.

⁽²⁰²⁾ilacı yoğ. yá , ğódúñ mü.

Yok, kendine bakacaksın. İlaç veriyorsun da öylesine. Onu kendine bakarak iyileştireceksin. Başka çaresi yok. Baya çileli ğün geçirmişsin.

⁽²⁰³⁾aTmiş doğuS sene oldu. bu dúnkü iş deñil.

Annen baban yok mu, ne oldu, hayrola?

⁽²⁰⁴⁾annem bábam, annem_ öldü.

Öksüz kaldım?

⁽²⁰⁵⁾évet

Baban?

⁽²⁰⁶⁾bábamı éverdile. işde bi ğoc_ arı getürdü işde. *rabbimiñ* ğününe ⁽²⁰⁷⁾şükr_ oısun, ğoc_ arı bizi adam_ etdi.

Allah razı olsun yine de değil mi?

⁽²⁰⁸⁾ã! *aıllah* rãzī oısun tabī. ne demek! biz altı dene çocüduğ, altı dene ⁽²⁰⁹⁾évde çocüduğ. bizi bōlē ğúl gibi ğórdü ğadın. ğúl gibi ğórdü yáni el ⁽²¹⁰⁾timedi, bunnar da, undan sōna, el çocü déyiP de hiÇ ğaTdiyyen ⁽²¹¹⁾ayırmadı kendinden. *aıllah* rãzī oısun.

Bu köyün ismi ne idi amca?

⁽²¹²⁾tatarmuşlu

Sizin isminiz neydi?

⁽²¹³⁾*seláhaddin érikci*

Yaşınız kaç?

⁽²¹⁴⁾aTmış doğuz

Amcamın ismi ne idi?

⁽²¹⁵⁾*hasbi*

Amcamın yaşı kaç?

⁽²¹⁶⁾gırk doğuz doğumıuyum , doğuz yúz otuz ikili yáni

Buraya niye Tatarmuslu demişler, biliyor musunuz?

⁽²¹⁷⁾unu bilemiyim.

Belli değil onun nereden geldiği değil mi?

⁽²¹⁸⁾ésgiden_ işde tatar isminde adamıar konmuş burıyá, ó sèbePden, u ⁽²¹⁹⁾adamıarın ismi devam_ edüyo. tatar undan deniliyo yáni. ⁽²²⁰⁾tatar_ isminde adamıar gelmiş dışdan ğonmuşlar burıyá.

Ad: Muzaffer Köksal, Sabahattin Keserli

Yaş: 80, 64

Yer: Tepecik

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Bu köyün ismi ne amca?

⁽¹⁾*dépecik kóyü*

Buraya niye Tepecik demişler?

⁽²⁾dépeniñ_üzerine öldü için, *dépecik kóyü* demişler.

Eskiden beri böyle mi ismi?

⁽³⁾ésgiden beri *dépecik kóyü* geçer. isim deşmedi.

Eskiden beri yerleşik midir burası?

⁽⁴⁾yerleşikdir, beş yüz sèneniñ_üzerindeymiş bu kóy. tarih vardı mezárda ⁽⁵⁾beş yüz nem gáš sènelik daş vardı mezárda.

Eskiden Rumlarla olan olayları anlatırlar mıydı babalarınız?

⁽⁶⁾ésgi *rumlanñ* şeylerini dī. sèn de bilemeñ_ónu amma.

Babalarınız hiç anlatmaz mıydı, bazı köyleri yakmışlar, onlardan hiç bahsederler miydi?

⁽⁷⁾amcám varıdı benim , *ál_osman çávuş* dénen. bu adam *rusyáda* üç ⁽⁸⁾sène mi ğalmış yálan söylemeyim, dört sène mi. on_iki sène mi ⁽⁹⁾dèllerdı èsirde ğalmışlar önnar.

Onların hatıraları var mı aklında?

⁽¹⁰⁾biraz ānadıllardı ehdiyállar

Aklına gelmiyor mu?

⁽¹¹⁾unuTmuşum ben. sèksen yaşındáyım.

⁽¹²⁾benim dedem de gitmiş *urus* harbine. ğáybolmuş, dā da gelmemiş.

Hiç haber yok öyle mi?

(13)hiç haber yoh_ışde bi defa gáčmış gelmiş. bábam, az bi şey biliyoru, (14)bábamı gücána almış, aşıā mällêye gadar gitmiş, gáčıp gelmesinde. (15)ışde ordan aşıā mälede bıraħmış bábamı, òle dérđi bábam, gidiş_u (16)gidiş dérđi. dā da ne haberi ne hiÇ bi şey

Ya öldü ya da oralara yerleşip kaldı.

(17)artıh, öldü mü, illá ki ölmüşdür bésbelli.

Ölmese gelirdi değil mi?

(18)ölmese gelirdi, ölmüşdür.

Sizin çocukluğunuzda buralar nasıldı?

(19)buralar, bizim çocuğlümüzda daha iyidi.

Öyle mi?

(20)böyükler ğonuşurdu, biz dīnerdik bóle. harPden ğonuşullardı.

(21)térbiye varıdı, sáygi sevgi varıdı.

Şimdi yok mu?

(22)yoh cánım nérde. şimdiki gāşler, ne bilim, biráz deşşdi. burda ikinci (23)oda varıdı. biz büyükleriñ odasına giremezdük. áyrı bi oda varıdı bu (24)tarafda biz órda oturuduğ veyá dışarda oturuduğ. böyükleriñ yánna (25)girme imkán mı var. buadar sáygi varıdı.

O zaman daha güçlüydü gelenekler değil mi?

(26)ne térbiye galdı, ne sáygi sevgi

Hıdırellezi kutluyor muydunuz eskiden?

(27)bizde bék olmuyo hıdırellēz de. daş maş ğapaşlardı amma başga bi (28)şey olmazdı bizim yalnız ğarşı emirli kóyü var. órda hıdırellēz (29)yáparlardı, güleş müleş yáparlardı.

Taş maş kapma, nedir o?

(30)gúyā ğarınca şey_édersä gúyā orda şey_édecek.

O, oyun muydu yaptığınız?

(31)yoh cánım, akşam_oldu, daş ğapandı, ğoyá hıdırellēz ğecesi. (32)daşın_áltına böcük mü gelī, ğarınca mı gelī ne gelī, bóle bi şey. hani (33)bi şans. işde fałancanıñ_áltı, daşın_áltına ğarınca gelmiş ğoyun çoğ (34)gúderimiş, fałancanıñ_áltına böcük gelmiş şansına at fazla (35)giderimiş.

Öyle bir gelenek mi vardı?

(36)öyle bi gelenek varıdı eşgiden

Hıdırellez günü bazı köylerde iş görülmezmiş, sizde de olur muydu böyle şeyler?

(37)yō yo, bizde bi şey yok.

Burada eskiden cenaze merasimini nasıl yapıyordunuz?

(38)adam öldü, mesélá ār dışarda bi kimsesi varısa béklenir mesélá onuñ (39)gêlmesi. ār yoħsa sabah_öldüse ölen de defnedilir.

Selasını...

(40)sélá verilir tabé, hocá sélá verir_ışde fałancá öldü diye. dışarı kóylere (41)haber verilir. ğomşu kóylar gelirler. cénazesı namazı da ğııar (42)defnederiz.

Devir, ıskat falan yapmıyor musunuz?

(43)bıraħdıı

(44)bazen yápaıılarıdı eşgiden_amma. unu da bıraħdıııar şimdi.

Ben o eski âdetleri soruyorum zaten, nasıl yaparlardı?

(45)şimdi beş_alı ğışı toplanu kése ataııar.bi mikdar para ğoyuyo, ışde o (46)cénazeniñ, para ğoyalııar unu şey déllerdi. aldıı ğabul_ıtdim aldıı (47)ğabul_ıtdim, öyle bi şeyler yápaıılarıdı.

O parayı kim alırdı sonra?

(48)parayı, cénaze sábine ğeri veriılerdi.

Neden yapılmış o ıskatı?

(49)cénazeniñ kéfáreti ğoyá, ğunahı oruıu, duTmadü oruşlar varısa (49)kéfáre, ğıımadı namazlar varısa unuñ kéfáreıi için. öyle şe yápaıılarıdı (50)ışde.

Ondan sonra yıkayıp mezara götürüyorsunuz.

(51)yııhaniyo, mezára ğótürüyoruz mezárına, úzerine topraıı_atıP

Bazı koylerde, cenaze merasimi zamanında hayvan kesip davet veriliyormuş. Sizde de var mı?

(52)bizde öle déıl de. bizim şindi, mesélá ğelen misaFirlere, bir şey atóğ (53)amma maıı ämma ğoyun bi şey késilir, orda bişirilür. herhaıde sofrá (54)ğelirdi.unu biz ğalıdııığ şimdi.

Sofra gelmeyi de mi kaldırdınız?

(55)sofra ğelmeyi, misáfire yémek veririS.

(56)şimdi ğomşu kóylerden misáfirler ğeli yá, ölen vağdi oluyu, unnara (57)yémek veririz. vaıdı müsáit_ölannar bir háyvan késilir, her sofrayá (58)yáhni ğoyalııar.

Birisi vefat ettikten sonra, hangi günlerde mevlidini yapıyorsunuz?

(59)ğırııı déller, élli ikisi dérler.

Cuması diyorlar.

(60)cúmasını yapañlar. mèsélá bugún_öldü mèsélá cúma gún, cúma gècesi

(61)cúmasını yapañlar.

Ne yapıyorsunuz o gecede?

(62)yásini şèriF_oñunur, duası yapıñır, óadar.

Yemek falan yapıyor musunuz?

(63)yèmek yapıñır zāten ğağabañığ_oñmaz iki üş suFralığ_a dam_oñur.

Sonra kırkını yapıyor musunuz?

(64)sōra ğırñını yapañlar, èllĩ ikisini. unnar da ğağħdı şimdi artıñ yá.

Bu kırkını elli ikisini neden yaparlarmış?

(65)ġoyá èlli ikinci ey kèmikden áyrilirmış da

Ramazan Bayramı'nı nasıl yapıyordunuz? Toplanıyor muydunuz bir araya? Bazı köylerde caminin önüne yemek falan getiriliyormuş her evden.

(66)bizim de bizim de ğeliridi. cáminiñ_óñüne suFralar ğelir_ağşámdan, (67)mèsélá ramazaniñ soñ gúnü ağşámi cáminiñ şeyinde açılır ifdarlar . (68)ġirban báynamı da áynısı arife gúnü ağşámi ğelirdi de şimdi u da artıñ (69)ġağħdı. báynam namazını ğıldıġdan sōra helvañar buñanır evlerde. (70)báynam namazından çikincá helvañar yèñir.

(71)ıbáyan gúnü sabahleyin bórekler yèriz

(72)her hanede bi sini bórek pişirilir ğelir cámiye helva beraberinde. işde (73)millet sofrasofra oñur toPlaşır yerler, duasını yaparlar dāñırar.

(74)èsgiden demircánnı dénen bir yer varıdı, ahuñ_lunuñ şeyinde orıyá (75)gidellerimiş bizim büyüklerimiz.

Sabah mı giderlermiş?

(76)sabah, ġuşluk vaġdi

(77)ġüleşler yapıñırmış_orada

Eski büyük depremi sen hatırlıyor musun amca? Havza yerle bir olmuş, yıkılmış.

Buraya vurdu mu, hatırlıyor musun?

(78)vurduydu, ben şimdi yèñi evlídım ben. işde uyánuġ, şey_étmişim ben.

(79)tavuġlar ġıġıġı ötmeye başłayıncı, kóyüñ_içine pèncireden baġdım (80)ben, èsgi evdeydin ben. kóyüñ_ıçı bi toz duman oñur gibi. bi şeyler (81)oñdu. başladı ġocá ev, cáyır cáyır ġene başladı.

O derece sallandı mı?

(82) adam_ahıllı ırğalandı

(83) yalıñız gárşılarda yíhım_olmuş da bizim bu kóyde olmamış yíhım.

(84) diğér kóylerde oldu da dura kóyünde, kozansıkında mèselá. bizim şimdi

(85) dúñúrlar var, *māmiTgiler* dā. orda o ehdiyár_öldü dā. at_öldü, atı (86)fañan öldü.

(87) yalıñız *sañur*da bizim hanımıñ dèdesi varıdı, otanıñ āsıymış_u *moñla* (88) *ahmet* dèllerdi, üç yüz göyun ğalmış ölüce şeyiñ_altında, yirmi baş (89)kómüş mañı ölüce dèmiriñ_altında.

Epey yıkım olmuş burada da yani.

(90)burda dèñil, garşı kóylerde oldu. biraz unnar etli toprağda yáni. (91)unuñ_uçu bizim burası daşlık_öldü uçun biraz hafif gèşdi bizden.

(92)şey de daşluk, *sañur* da daş sadécè. bórdan fazla *ğáyá*, *sañur*, öylekine (93)yíhılmış hèr taraf.

(94)bizde yíhılan_olmadı, yalıñız kóyüñ_ıçı tozar gibi oldu. év, ğocá év (95)cáyır cáyır şey_ètmeye başladı.

Ne yaptın o zaman?

(96)undan sóra biz artıñ dışarı çıkdığ, harmanda yáTduğ u zaman. (97)boşluğda yáTduğ.

Ne kadar yattınız orada?

(98)aşā yóħarı beş_altı gece yáTduğ.

O kadar çok sallandı mı?

(99)bi dèfa ırğalandı óndan sóna dā bi şey_olmadı. óndan sóra artığ biz (100)dışarda yáTmayá başladık.

Eskiden çok büyük bir kıtlık olmuş, hatırlıyor musun o zamanları?

(101)otuz dórd, otuz beşde, évet gitliğ_öldü.

Neden kıtlık oldu?

(102)éfendi, u zaman gúPre yódu, ékiner şeyidi.

Kurak mı oldu?

(103)çoğ gurağ_öldü. hiç yāmur yāmadı. bñ otuz beş sènesinde, otuz dört (104)otuz beş.

İki sene sürdü öyle mi? Ne yaptınız ya amca, elde yok avuçta yok?

(105)şimdi éfendi *çárşāmbáyá* gidelleridi mısır_almıyá. unu da órdan

(106)cāndarmañar yākañarardı

Jandarma neden alıyordu mısırı?

(107)émir vèrilmış vali, vali mi émir verdi kim vèrdise vèrdi. (108)babam_ānadırdı, katârda çalıŖıllarmış Ŗeyde zilede. zilede bi kóyde (109)ekin haberi almıŖlaŖ. oriyá gitdük dèrdi miāmetle ikisi gitmiŖleŖ. (110)orda ekin_almıŖlar ādan. sırTlarında çuvalıla, sırTlarına yúklenmiŖler, (111)gèlirken bi dereden geçiceklemiŖ. iŖde kóprü varmıŖ, kóprüde (112)cāndarma var dèmiŖleŖ. cāndarmadan gòrkumuza dèrdi bābam.dèreye (113)inmiŖleŖ, dèrede düŖmiŖleŖ bu sèfer de gece gārannuĖda. ūraŖı ūraŖı (114)çihduğ dèreden_amma dèrdi. sōra cāndarmanın birisi iyi bi çocūmuŖ, (115)gèlmiŖ bunnarı gurtarmıŖ.

(116)gozağ_unu yèdi millet gozağ_unu.

Öyle mi?

(117)hiç Ŗey_ètmem, aklımdan çıkmaz. Ŗeyde *kémaĖlan* fiğan maĖ (118)gúderdük, háyván gúderdük, anası ekinini Ŗey_ètdi de arpáyı, un yáPdı, (119)èkmek gótüŖdüm ben.

Bugün iyi miyiz diyorsun amca?

(120)bugün allā Ŗúkür çoğ_eyük. bugúnner çoğ_eyi.

Bu köyün ismi neydi?

(121)*dèpecik kóyü*

Senin ismin neydi amca?

(122)*mızaffer kóksaĖ*

YaŖın seksen değil mi?

(123)sèksen

Sizin isminiz neydi?

(124)*sebāhaddin kèserli*

Sizin yaŖ kaç?

(125)aTmıŖ dórt

Köyünüzle ilgili anlatacağınız bir Ŗey var mı aklınızda?

(126)yoğ, dúnúne bugún.

Ad: Ali Saydam, İsmet Saydam

Yaş: 100, 70

Yer: Üçhanlar

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

Buraya üç hane mi geldiniz, niye Üçhanlar demişler buraya?

(1)vaqtıylá rumların zamanında bu *üçhanlar* köyü diye isim geçmiş. üç (2)tane han varmış burda, eskiden yol köyün içersinden geçiyodu, (3)*üçannann* içinden geçiyodu. sene aTmiş sènesinde yol kársıyá gęşti. (4)ben dâ yętmış yáşındáyım aşā yugarı. ben de biliyorum yáni yolun (5)burdan gęşđini. burda ęsgiden gāvurlar zamanında arabacılığ yapırken, (6)náklıyeler çorumdan unu *samsuna karádénize* at_arabalarıyla (7)çékiliyomuş. işde o zamanlar burda o zamanlar han kalmış, hanlar (8)varmış. tiren yolu yokmuş o sıra araba serek, çok yokmuş heraldegi. (9)ádetá benim çocuklúmda ben burda dęvelerin yęlesini kęsmişdim. (10)dęveler kalmıştı, dęvelerlen kıra gidiyodu, sene otuS dukuz kırklarda.o (11)zamanlar, şuráyá dęveleri kápadığ, dęveciler_orða yátıyor, çocuglug (12)yá, elime eldiven örücem diye tutdum onların yęlelerini kęsdim. (13)mağaslan çáldım, dęveciler kálğdı sabahleyin, ortağı yıkor. yáv (14)háyvanların onlarındı ó sinēni qoruyucu şeyymiş. şimdi, ne oldu bu, (15)diyoğlar. yáv diyorum, çog gęmeler vardı, fare gęmesi, farenin büyüne (16)gęme dęrler bízim tabirle. gęmeler yęmesin diyorum, unnarı gęmeler (17)yęmişdir diyorum_ama halbúki mağaslan kęsdim. dícēm eskiden (18)dęvelerlen náklıyet arabalarla şeylerle yapıldı zamandı. burda üç tane (19)bėlli hanlar varmış. şu yukarda bi han, katırcı hanı, şu ęvin_öbür (20)tarafında, burası bęyáz han, bi de şu kársıda köşede bi han vardır köşe (21)han. hani bu hanlar ękseriyetle gęlene gidene şey verirmiş. onun_için (22)ordá ondan doğayı üçhanlar kalmış.

(23) burası *rum* yeri yáni *rumlar* oturumuş burda

Sizin isminiz ne amca?

(24)ismim benim *ali saydám*

Yaşınız kaç?

(25)var, yüz yáşında varız.

Sen mübadeleyi hatırlıyor musun?

(26)hatırlıyorum. bizim memleketdeki köyümüz, beş yüz_elli hanelik bi (27)köyüdü. *mincîrasdā*, yunanisdanda.

Selanik'ten mi gelmişsiniz?

(28) *séļānik* vilayet, *séļānñ* köylerindeniz yáni.

Hangi höyünden?

(29)bizim *sarışābamn mincîras* köyündeniz. bizim köyümüz beş yüz_elli (30)hanelig bi köyüdü. altı yerde cuma kılınıyordu, cami varıdı. bi de (31)köyümüzde medrese vardı, başka köyden gelip hâfiz yetişıyordu. o (32)caminiñ kıyına on beş göz oda yaptırmışlar. delikanlılar yemeklerini (33)këndileri yapıyorlardı, yatıyorlar ve büyük alimde ders görüyorlardı. (34)öle bi köyden geldik. ben om beş yaşında geldim ordan. háTdā orda da (35)ben medréseye bile gitdim_orda. sekiz dokuz yaşlarında. eger (36)múbadélé olmaseydik hoc_olcek, múbadélé olduğ, iş kalđı, (37)mallarımız_orda kalđı. biz gávurlarla altı ay beraber oturduğ. gávurlar (38)orıyá güzün geldi. köyü ortadan böldük, mesełá kaç_odan var senin bi (39)akrābanı evine aldın. altı ay beraber oturduğ. bārın *ķavała*, kaza orası, (40)*ķavaładan* eşyalarımızı heb getirdik. hiş kedisini, kópēni, davarını (41)hēpisini getirdik. bize öle bi isyán, bi tēcāvüz hic olmamışdır.

Öyle mi?

(42)hayır. çünkü *yunanisdanda rum* köyü yokTu. hēP *müslüman* köyü. ama (43)mesełá *ķavāñ* seksen köyü var. var yirmi cāndarma dé mi. bize hiş, (44)bize hiÇ bi şey_olmadı. burda yánmış yikılmış. efendim, istiklál (45)hárbinde birçok haķaretler_olmuş. *kütáhyá eskişehir*,oralarda. bize (46)öyle bi şey yok, hiÇ, efendice. biz evleri, öyle öldü gibi, böyle (47)eşyalarımızı aldık, evleri öldü gibi bıraktık. pindik vapura *ķavaładan* (48)çıkđık *samsuna*.

Hatırlar mısın şimdi gitsen oralara?

(49)bilirim , gitsem şimdi köyü bilirim. her yeri bilirim.

Hiç gitmedin mi?

(50)biz de *rumcá* bilmeyiz. beş yüz_elli hanelik köyde bi kişı vardı *rumcá* (51)bilen. *rum* köyü yok ki hēP *müslüman* köyü.

O köy tamamen boşaldı mı?

(52)şimdi efendi, *yunanisdanda* bi tek *iskeçe* ile *gümülciná attürg* (53)biragmış. şindi hâlen yene orda. onu da *isdambułda rum*lar var yá işde (54)ne fikirle bıraktısa onnar var. iki kaza kalmış, başka bi şey yok.

Yine de epeyce nüfus var herhalde orda.

(55)ışitmişizdir_orda . var yá işte batı *türkler* diye bi şey geçiyo yá. iki (56)kaza mıdır nedir.

Buraya geldiğiniz zaman nasıl yerleştiniz?

(57)biz *kavaladan* vapura pindik, indik *samsuna*. biz tütüncü olarak (58)*samsuna* geldik. vali, yaşlılar..... toparladı , dedi ki burda *rum* köyü (59)var, *rum* évi var *samsunda*. hêpinize birer év vèricez fağaT sên évi (60)almış..... bunuñ_ içinde fakiri var zêñgini var , de mi. hükümet bi (61)tarafdan çadır, köylere şeyden sanayiden tuT tâ *gökçeye* kadar onnar (62)heP mâcir köyüdür. orałara bi taraFdan çadır kuruyor bi taraFdan év (63)yáptırmağ_ istiyor fałan hêpsi bi nêvi pêrşán bi vaziyetde gêldik biz. (64)çadırdada bile oturduğ

Daha sonra yerleşmeniz nasıl oldu?

(65)yêrleşdirme işde, *samsun yuğarıçini* köyünde bi dokuz_ây oturduğ, (66)çadırdada oturduğ. ondan sôra bizim bir yaşlı adamımız vardı. altı sene (67)askerlik yâpmış kendisi sâlık mêmurîdi. ona gelir gelmez bi at vèrdi (68)hükümet. ó zaman asgêrinen sîrfat_ ediyorlardı mâcirlere as..... (69)dādıyordu. o da pinmiş bi gün motor bu taraFa gêlmiş, bi bakım demiş (70)havzâyá dōru ne var ne yok. gêlmiş bakmış ki burda on_üş göz oda (71)var burda, hêp demir karyoıá. otel burası, sārın hanımış bu (72)gávurun_ismi. şurda *bazaıan* var, orda oturmuş kendisi. işde bu hánı (73)yáPdirmiş. gêlen *mêzrifondan* gêlen ó zaman yáyılı vardı fäytön vardı. (74)burda misafir kaııyordu yáni,otel burası, büyük teşkilât. işde biz ordan (75)bu sêfer burıyá gêldik, burda biraz oturduğ. beş_on sene burda (76)oturduğ. o sêfer tütün burda para êTmedi, *samsunuñ* köylerinde yer (77)bulduğ orıyí gitdik. bilmem, ordan tekrar gene buráyá gêldik. yáni (78)büsürü işlerimiz var. yáni bu eşyáyı üŞ defa gütürdük gêtirdik yáni.

Ordaki eviniz mi daha iyiydi, burası mı?

(79)yáv ordaki évimiz güzel işte aynı şêkilde évlerimizdi.

Toprak verimi açısından nasıldı?

(80)êfendi, *yunanisdanda* iyi yêri var kötü yêri var fark etmez.

Senin yerin nasıldı orada?

(81)iyi yêrdi, bende êrazi çoktuğ gávurıara kaıdı. êrazisi oıan da vardı (82)oıımıyán vardı, heb vardı. köyde beş yüz_elli hanelik köyde fakir de (83)oıur zêñgin de oıur de mi.

O Rumlardan hiç gelen oldu mu buraya?

⁽⁸⁴⁾yok, buriyá gelen_olmadı. onnar hêP sâten *türkçe* de biliyorlar ⁽⁸⁵⁾onnar. háTdā kadinnar vardı *tirabzondan*. *topal_osman* diyorlar ⁽⁸⁶⁾*musdava kema!* o kadinnar. onnar pêrşán bi hâlde gèldi, üsleri bërbaT, fakir. yollarda pêrşán_olmuşlar.

Ne anlatıyorlardı size?

⁽⁸⁷⁾hiş bi şey annaTmıyorlar işde, onnar ne gördülerse yollarda *musdava* ⁽⁸⁸⁾*kema!* diyorlar *topal_osman*, çete reîsîmiş yá işitmişîndir. ikisini ⁽⁸⁹⁾anıyorlar işde bi şey bildikleri yok.

Çok mu zulüm etti diyorlardı?

⁽⁹⁰⁾zulüm êtdi demiyorlar da işde onnarı anıyorlar yâni.

Altı ay bir arada kaldınız öyle mi?

⁽⁹¹⁾bunnar güzün gèldi, altı áy berâber ƙaldıƙ. biz baharın martda gèldik ⁽⁹²⁾*samsuna*.

Aynı evde mi kaldınız?

⁽⁹³⁾âynî évimizde cânım. mesełá bènım dört oda var bir aƙrabamı yánıma ⁽⁹⁴⁾aıldım. bu şekilde idare etdik yâni.

Onlar da boşalan evlere geçtiler öyle mi?

⁽⁹⁵⁾onnar da köyü ortadan böldük yá. köyü boşalıTdık yâni yârisını.

Bazı mübadillere de yollarda çok işkence yapmışlar.

⁽⁹⁶⁾biz hiç iskence görmedik. başka köyleri bilmiyorum ben. ⁽⁹⁷⁾bilmem_ártık. onlar mubadêle déil göçmen_onnar. mubadêle áyrî ⁽⁹⁸⁾göçmen_áyrî. mubadêle demek ordaki évini bırakıcák burda áynî ⁽⁹⁹⁾rumun_évini alıyor. mesełá orda gaŞ dönüm tarlam varımış benim? ⁽¹⁰⁰⁾elli dönüm, áynî burda da bana elli dönüm yêr vèrilmiş. háTdā burda ⁽¹⁰¹⁾nüfus başına beşer dönüm...

⁽¹⁰²⁾vèrilmedi nêrde vèrilecek.

⁽¹⁰³⁾vèrilmemiş_ama şöle vèrilmemiş; bilgili adamlar almış. oradáyken ⁽¹⁰⁴⁾ben tapularımı mesełá şahsıma ben kèndim_ için söylüyorum. benim ⁽¹⁰⁵⁾eger üzerime olan tapuları ordaki yunan hükümetine götürüp onáylatıp ⁽¹⁰⁶⁾tasdik_êtdirdîsem, bu tapular bana aid diye. áynî tapular ƙadar burda ⁽¹⁰⁷⁾da yêr vèrilmiş. öle tapu ibraz_idemiyenler, ƙaŞ nüfuz gèldin işde bi ⁽¹⁰⁸⁾aile,nüfus başına beşer dönüm devlet haƙ tanımış. beşer dönüm yêr ⁽¹⁰⁹⁾vèrmış bize. biz mubadêle öldümüz_ için ordan eşemizlen atımızla, ⁽¹¹⁰⁾kèdimizle, kópemizle taşınacak malları háyvanlarımızla, taşınacak ⁽¹¹¹⁾malların hêpsini vâpura yüklemiş gelmiş. bazılara da musade ⁽¹¹²⁾édilmemiş. onnar ƙaçarak gèlmiş.

(113)édilmemiş déil cánım, orda *yunanisdanda* heP sérbez gèldi, kimseye bi (114)şey diyen yok.

(115)mesele o *hamamáyã*ndakileri ben de önnarı işitdim baba. (116)*hamamáyã*nda muacirler var, *káyálar* muacirler ,onnara müsade (117)édilmemiş. önnarın öldü yer nereyse, *yugoslav* sınırında mı neyimiş (118)onnar.

(119)*yunan* başkumandanı *tirekopis* esir oluncá, *kütáhyá eskişehir* orda, (120)*atatürk*_onu almış çadırına. öyle yá *atatürk* édefiniz *ağdeniz* diyor dâ (121)sên benden dâ iyi, siz tarih_okumuşsunuz, siz benden dâ iyi bilirsiniz. (122)ne diyor *atatürk* édefiniz *ağdéniz*. esir_alıncá komutanı paşayı çadırına (123)almış. şimdi paşá demiş, *atatürk* de belki *rumcá* bilir bilmiyorum artık. (124)demiş sên beni çadırına alşan ne yáPardın? sêni öldürüydin demiş, paşá (125)korkmuyor hiç. şeyden de *aTinadan* da karısı telgraf veriyor *atatürge* (126)sáyım *atatürk*, *musdava kemaal*, *tirekopisi* öldürdün mü sâ mıdır? yok (127)diyor, hiş bi şey olmadı diyor, sâ sâlam gelecek. işte bizde diyor (128)*müslümanlıkta* diyor esirlere éziyét yok. işte onun_ için biz (129)*yunanisdandan* on_üş kilo mem burdan *samsun* kadar yerden heP (130)orman_ içinden geldik *kavalayá*. yirmi beş_ otuz metrede bize bi (131)cândarma vermiş gávur. yâni bize bi hakâret yapılmâsın diye. biz (132)burnumuz kanamadan geldik. bize éziyét yok, hiç.

Orada da tütüncülük mü yapıyordunuz?

(133)orda da tütüncüdük, reşberdik_ ama ekseri tütün yapıyoduk.

(134)ben yetmiş dörtde *almanyâyá* gitdim hocám, yeTmiş_üşde. yetmiş (135)dörtde burdan izinden dönerken, iki tane *sivaslı* arkadaşımnan takşile (136)geldik gelirken. giderken *yunanisdama* üradık bi gece *sêlânikde* kaldık. (137)ben dedim ki ben babamın yerini görícem dedim.*sêlânikde* otelde (138)kalırken bi *yogoslav*_ işçiye rasgeldim. hafif *türkce* biliyor. birazÇık (139)biliyor, *almancá* konuşuyorum ben de. ondan sôna dedim ki buralarda (140)*türk* var mı dedim. bak bē şu dedi kâvenin_önünde oturan *türk* dedi. (141)gitdim fotór şâPkaalı bir bēy, yaşlı bacák bacák_üsdüne aTmiş, (142)nargüle içiyor. gitdim onun yânná, o işte yetmiş dörtde çıkârma da (143)vardı bizim hani, *yunanlarđa* gerginlîmiz vardı. *sêlâmünaléyküm* amcá (144)dedim. dur be dedi sus be dedi, gávurlar duymasın dedi, *türkçe* (145)konuşma dedi.sên türk müsün dedi. *türküm* dedim, biz burdan (146)gitmeyiz hem de dedim. *mínciruzluyum* dedim, *mínciruz* nerde dedim. (147)tâ bu tarafda dedi. bēni *mínciruz*a götürü müsün dedim. götürürüm (148)amma burdan pinmem arabáyá dedi.arabanız var mı dedi, var dedim.

tē⁽¹⁴⁹⁾şura ben gidim dedi, sen arkamdan gel dedi. ben hemen dedi, taşinin⁽¹⁵⁰⁾içine binerim dedi. korktu *yunanlı*lardan. pindi arabaya, biz üç gişiyiz.⁽¹⁵¹⁾bi de o pindi dört gişi. arabanın_önne oturmadı arkaya oturdu, korktu⁽¹⁵²⁾yani onu görenlerden. neyse bize hiş bi şey diyen_olmadı. bindik⁽¹⁵³⁾arabayá gitdik, aşá yukarı *sélánik*de bi kırk elli kilometre ayrıldık. abe⁽¹⁵⁴⁾dedi, der misiniz dedi boruzannarı şişiri misiniz, aT martin gibi,v⁽¹⁵⁵⁾débrelihan gibi macir havaaları vardı. bunu çinğenner çalıyodu⁽¹⁵⁶⁾*samsunda* dünnerde. böyle dedi çalar mı, bize bu kâfirler çaldırmaz dedi.⁽¹⁵⁷⁾biz çalarız amca dedim. bizde onu söyleyen şeyler var, işleri de o,⁽¹⁵⁸⁾*débrelî hasamar* dedim. işde o dedi *débireli hasamar* dedi burda otuS⁽¹⁵⁹⁾tane çeteyi öldürdüler dedi.bu *dirama kóprüsünde* geçiyoruz, şimdi.⁽¹⁶⁰⁾*karasu* diye bi muhit_ö. su böyle düze yayılmış, yüz otur dört ayā⁽¹⁶¹⁾varmış kóprünün. büyüklünü ö kadar hesaP_ét sen. o kóprünün⁽¹⁶²⁾burdan_ötesi *türk* késimi dedi, bu tarafı *rum* késimi dedi. o su da şey⁽¹⁶³⁾kemiş hudut kemiş. sudan yayın geçmene imkân yok. kayıkla⁽¹⁶⁴⁾geçicen kayıklarla geçicen veyâT kóprüden geçicen. o *dirammer*⁽¹⁶⁵⁾*kóprüsü* diye bi kóprü diyorlar ora, karasuyun_üsdünde. o kóprüden⁽¹⁶⁶⁾işde burda dedi ö, onu büyük_amcam da annatırdı. lafin birini bırakıp⁽¹⁶⁷⁾birini anatiyom, *débrelî hasan* diye bir zaT var iki kardeş. rum⁽¹⁶⁸⁾çeteleri köye girmiş *míncirne*.benim o amcam da tavla oynarmış⁽¹⁶⁹⁾gávurlarla façaT şeyde tütün_ekisperli yaparmış. iki arkadaş bu⁽¹⁷⁰⁾köyde, birisi amcam birisi *hüseyin_akın* diye bi komşu. bunnar biraz⁽¹⁷¹⁾*rumca* biliyormuş. o *rum* çeteleri köye gelmişler kâveye sayarlarmış.⁽¹⁷²⁾işte âmed_â, memed_â, hasan_â soyisim yok o zaman lâPlar var.⁽¹⁷³⁾dédemi de burda saymışlar, bu zenginler içerisinde. bu gece onları⁽¹⁷⁴⁾soyucaklar yunan çeteleri.ordan o büyük_amcam tavla oynayıncá⁽¹⁷⁵⁾onlarla kalkmış. ya başım_arıdı çok demiş, ben oynamıcam, bi⁽¹⁷⁶⁾çay_ıçicem demiş. çekinmiş yani maçsaT eve gidicek ordan kaçıcak.⁽¹⁷⁷⁾ordan kalkmış evine gelmiş. dedeme demiş ki *rum*larla demiş böyle böyle⁽¹⁷⁸⁾kâvede otuduk, oyun oynardık dememiş de, dedem hacı osman. şeyde⁽¹⁷⁹⁾demiş, rum çeteleri saydılar demiş işde filâncá filâncá yirmi sekiz tane⁽¹⁸⁰⁾â saymışlar köyde.bunnarı bu gece soyucaklar. o zaman dedem,⁽¹⁸¹⁾paramız varmış, bi güdek kırmızı lira altın. yani bi güdek demek köyün⁽¹⁸²⁾tabiriyle yarım ténékenin yarısı. o altını atın semerine dikmişler.⁽¹⁸³⁾dedem üsdüne başına eski bi şeyler giymiş, bi balta almış, almış atı⁽¹⁸⁴⁾eline, köyden dışarı çıkıyor şimdi, ormana girecek ordan kaçıcaklar.⁽¹⁸⁵⁾dijer amcalarım da onu takip_ediyorlar sândan solundan. *rum* çeteleri⁽¹⁸⁶⁾rasgelmiş, hacı

dáyí nèrè gidersin bõle, õnnar *türkçe* biliyumuş tabé. yá ⁽¹⁸⁷⁾maļ gèlmedi de maļlara bakícám ā burda, bir_iki çalı alıyım ekmā ⁽¹⁸⁸⁾évde odun yok diye çıkmış_ordan dedem. amcálarım da onnarı ⁽¹⁸⁹⁾takiP_èdiyomuş. neāyet işte o ormanın içerisinden beş_alı sāt ⁽¹⁹⁰⁾yürüyerek aTlar üzerinde şeye gèlmişler kavalayá gèlmişler. dırama mı ⁽¹⁹¹⁾kavaļa mı, işte èn yáķın araba bulunacak kazayá. ordan şeye gèlmişler. ⁽¹⁹²⁾şimdĩ bunu herkez sõlemiş, ben sana sõledim, sèn buba sõledin, o buna ⁽¹⁹³⁾sõledi o ālar herkez kèndine bir zèmin hazırlamış. kaçán kaçábilmış. ⁽¹⁹⁴⁾gèlmişler çeteler gèce. yá işte hüseyin_ā nerde yá. yá ò akşamdan şeye ⁽¹⁹⁵⁾gitdi. hā, kim varıdı bizim yánımızda, *ibrām* varıdı. hacı osmanın_õlu ⁽¹⁹⁶⁾ibrām varıdı, amcám_ için diyorlar. ondan sõna *ibrām* şeyi de amcám ⁽¹⁹⁷⁾da şeye gèlince *sèlānīe* gèlince ordan büyük bi yèr tuTmuşlar. dedem ⁽¹⁹⁸⁾*hacı osman* dürüs bi adammış. hèrkez_ona itimadı varımış. bütün ⁽¹⁹⁹⁾köyün_èşyası gèlen_èşyá orıyá hambar yapılmış. ordan vāpura ⁽²⁰⁰⁾vèrilmiş, gèlen_èşyasının_üzerine yazıP_ismini orıyá bırakıyomuş. ⁽²⁰¹⁾tabé bi tekde èviñ_èşyası gèlmiyo yá bir_iki sèfer dönicek. orıyá ⁽²⁰²⁾bırakıp yīliyomuş, ordan da vāpur gèldi mi *türk* vāpuru burdan gèlmiş. ⁽²⁰³⁾ādeta o *dèbreli hasanlar* iki sandık yáPtırmışlar, iki sandīn içerisinde ⁽²⁰⁴⁾gèçmişler ama içinde bir insanlar var yá *türk* de olsa *müslüman* da ⁽²⁰⁵⁾olsa onları sõlemişler. fagaT *yunanisdan* burda harbi gáybetdĩ çin ⁽²⁰⁶⁾biraz kuvei manevıyèsi kırık_õldü için, burdaki o *türk* vāpur da ⁽²⁰⁷⁾aranması için kıaptandan şey_alınmaması musade alınması lāzımmış ki ⁽²⁰⁸⁾õle arasınlar.şimdi gèmiye gèçmiş o şeyler sandık_çersinde o *dèbrelli* ⁽²⁰⁹⁾*hasanla hüseyin* gèçmişler. sandık_çersinde orıyá gèçince çıkmışlar ⁽²¹⁰⁾sandıktan. báyā sèn ben gibi bi adam fagaT işte bu gāvurlara ⁽²¹¹⁾sızdırılmış nasıl sızdırıldııysa. gāvurların şeyi gèlmiş, gèmiyi arıcáz. ⁽²¹²⁾gèmi kıaptanı demiş ki ben müsade èTmiyorum demiş, lütfen çıkın ⁽²¹³⁾burdan yoksa demiş şimdi hareket_èderim siz de kalırsınız içinde. ⁽²¹⁴⁾*türküyeden* sizin ölünüz de gèlmez. ordan o şeyle gèlmişler burıyá.

Nereye yerleşmiş acaba o adamlar?

⁽²¹⁵⁾sannedersem bi tanesini *samsun* *gévgeriş* köyünde

Devgeriş köyünde

⁽²¹⁶⁾*dévgeriş* köyünde, *hüseyin*_isminde. nèydi baba?

⁽²¹⁷⁾*dèbrelli hüseyin*_õlu.

⁽²¹⁸⁾*samsun* *dévgeriş* köyündeymiş onun torunu. torunu mu bāba õlu ⁽²¹⁹⁾mu?

⁽²²⁰⁾õlu

(221)õluymuş. *samsun* *dévgerêş* köyünde. işte o adamlar burayá (222)gêlmişler. gêne de o *dévgerêş* köyünde ben şahsen tanıyorum, onların (223)kızı bizim amcámızın torununa gèlin_aldık. oriyá gèlin_almayá (224)gittik de bir_iki kère mısafir kaldım yáni orda. gêne de hānede bi (225)insanlar o kóyde de şeyleri aynı sürüyor. sáyılırlar yáni orda da

İsim neydi amca senin?

(226)*ali sáydam*

Yaşını kaç yazayım?

(227)var, yüz yaşında yáz

Muhtar, senin ismin neydi?

(228)*ismet sáydam*

Senin yaş yetmiş değil mi?

(229)aTmiş sêkiz yêtmış işde ó arada var.

Görüşmek üzere.

Adı: İrfan Aslanoğlu, Yaşar Sezer

Yaşı: 54, 66

Yer: Yeralan

Konu: Karışık

Derleyen: Mehmet Dursun ERDEM

(1)orda om bēş hane var, om bēş haneniñ hēpisi yíķık. çok-ār (2)mēselá bunuñ áylī yoğ, yíllī yoğ, bi kadın. gōcásınıñ da yoğ kēndiniñ (3)de yoğ. bu aTmiş bēş áylī, aTmiş bēş yáşında yoğ bu kadın. işde bu (4)adam *samsundan ték'*den-émeklī oldu. borıyá gēldi, vañıT gēçirmeye (5)yēr- arar. bōrayı orman çēvirdi, orman dáyresi. bu karşıımızı orman (6)dáyresi çēvirdi bañ. içeriye girmek yásaK, giremiyósuñ. karşı orman (7)çēvrildi, orayı kōmpile çēvirdi, giremeSsiñ.

Hayvan da sokamıyorsunuz değıl mi?

(8)háyvan soñsañ-ābi nē biçim cēzası var. bi háyvaniñ sēkiz yüz millon (9)cēzası var. şuralarda yüS sēnelik ğuruñmuş-āşlarımız var, (10)gētirdimiz-oduna bañ, bōle yíķık, çalı, çapa. aha bo odunnarı da (11)pēlitleri de mēzara yoñ yáPdık, dozer yíķdı da iki üç-āç, onnarı (12)gētirdik. bu kóyde o ğadar zorluk durum var ki bu orman. sēn borda nē (13)yáparsıñ? gēçi yápacañ, gēçi yásağ. mañ háyvan şeye girecek, (14)tēlden- içeri girecek u yásağ. būdáy bıldır dōrt yüz liráydı bu yıl üç (15)yüz lira. öle bi durum var ki bōrda hani gidenner, *samsuna* gidenner, bi (16)iş ğaPdısa onnar kēndini ğurtarı. ğapamayánnar orda da mādur.

Orda daha çok mağdur, burada en azından köyünde.

(17)borda işde, aTmiş yáşında kırk yáşında adamlar. ordan ēfendim, öle bi (18)zor durumdayız ki bōrda ben mēselá bi tek- adamım. cēviz dikdim.

Ziraat cevizi mi?

(19)zirāT cēvizi, *yálvadan*-aldık. öle bi durumlarımız var borda işde. öle (20)bi idare ēdiyoğ işde zor şēr. şınci benim borıyá *tapu ğadasdıro* gēldi, (21)başlandı, ēhlivüfları gēldi. bi de bi yazı gēldi bōra yüzde yēTmiş bēş (22)ormanımış bu kóy. mēselá bağ, biz hēP cēviz dikdik, bu ormandan (23)de biñ sēnelik pēlit. bora ormanımış, *taPu ğadasTiro* gēlemeymiş (24)borıyá orman yüzünden. biz- *añkaráyá* gitdik *çivril*

muhdarı bi iki ğaş ⁽²⁵⁾gişi. yüzde sêksen *ġazancı, ġaracálar* orman dèdi, kèsdi aTdı. kim ⁽²⁶⁾yáPmiş bunu? ğõ yüzünden harítáynan çekmişler.

Orman da olsa zilliyetiniz var.

⁽²⁷⁾yávu, baġ Şimdi bizim Şu karŐiki ormanı dèvlet kèsdi, Şu karŐımızı. bèn ⁽²⁸⁾muhdarıdım, ilk muhdar oİdüm sène, baġ aTmış ğişi mahkemede. ⁽²⁹⁾bana nè yázdılar biliyo musuñ? bo orman kèsilecek dİ bènı çárdılar . ⁽³⁰⁾dèdiler ki bu orman *ġaraslan* hudutlarında, sèniñ bu ormandan ⁽³¹⁾*ġaraslama* sınır nizañ var mı yoĝ mu? yoĝ dèdim, on-iki sèneylen ⁽³²⁾yárgılanıyom ben Şimdi. usuŐsuz kèsim, ben kèsmedim yá unnar ⁽³³⁾kèsdiler. dèvlet kèsdi ġardaŐım. bènım suçum mühürlèdim. ⁽³⁴⁾*bèykóyünde* , *sèydaİda* birbirlerini öldürdüler. bizim-orada hiş bi ⁽³⁵⁾çıtıİtı çıkmadı. dèvlet kèsdi, áİdı, gitdi. parasını dèvlet-aİdı. on-iki ⁽³⁶⁾sèneyene.... üş sènedir gidiyom. aTmış beş ğişi otè ún áyİñ on-ikisinde ⁽³⁷⁾mahkemedeydik. *tèmel bèy*, müdür bile var, işde bu ormanıĝ.

⁽³⁸⁾otuz-aİtı yıl èvvel goĝyüzünden nè bildiñ boranıñ nè biçim bi ⁽³⁹⁾yèr-oİdünü. ittiraz-ètmek-için on yıl ĝeçecekmiş. on yıldan sōna ⁽⁴⁰⁾ittiraz vazİfeñ yoĝmuş. hatayİ yápan dèvlet. Şindi bi cándarma taġadan ⁽⁴¹⁾bi adam vursa, ifadeye gitmiye, niye? ĝaçıdı, vurdum. bi rúTbeli oİsa ⁽⁴²⁾sorguyá da alıyò, polisde sorguya giri ämmä asĝer hiş soruİmuyò. bu ⁽⁴³⁾orman-idaresiniñ-adamını kimse soramıyò nè yáPdünü. Şindi baĝ, bi ⁽⁴⁴⁾de orda ĝasteci basdı. Şu benim ĝasdem baĝ, oĝu da dinleyelim.

Orman çetesi yargı önünde.

⁽⁴⁵⁾ben buna masada *māmıd* sapānda mühür basdım, *ġaraslandan yèralama* ⁽⁴⁶⁾sınır nizamız yoĝ diyerek. üş sènedir gidiyorum, benim üş sènedirki ⁽⁴⁷⁾ĝunāfumu kim çekecek? parayİ alan dèvlet, èmiri veren dèvlet. ⁽⁴⁸⁾bunnar bōle insannar. *añkarada* asĝerlik yáPdum, asĝer yáparken bi ⁽⁴⁹⁾dèneydim. asĝerden ĝeldikden sōna ĝeçi ĝadar dèĝeriñ yoĝ *türküyede* ⁽⁵⁰⁾işde.

Askerde iyiydik, diyorsun öyle mi?

⁽⁵¹⁾asĝerde çoĝ ĝuŐlüydük. *kénán-èvren* dördüncü ĝolordu ⁽⁵²⁾komutanımızıdı. cèpānelikden *önder mālesiniñ* maİını kimse ⁽⁵³⁾ĝurtaramadı. *orduİu* bi çávuŐunan biz ĝurtardıĝ. benim taĝdirnamem de ⁽⁵⁴⁾var, altın pİleket-aİdim-oran. aláy komutanı, gidiler ĝōİáyİlar, ⁽⁵⁵⁾adamİlar maİİarını ĝeçiriyò. dèduk ki biz bu maİİarı borıyá ĝoymücáz, ⁽⁵⁶⁾siz ĝarıŐmañ. túfekleri aİdıĝ, yirmiŐerden maİİarı háyİaduĝ. kimiñ ⁽⁵⁷⁾ĝapısına gidİ? sıkıyönetim de var yá ò zaman, háyİadıĝ maİİarı ĝapıyá, ⁽⁵⁸⁾ĝapı numarasını yázdıĝ. ò maİİar sıkıyönetime vèrildi. bi dā da èlimizi ⁽⁵⁹⁾òpdüle bōle,

yá!vardılar, yá!Kardılar. bi dā ma! oriyá gélmedi. *salih* ⁽⁶⁰⁾*kelkit* yémiş dört gişi orman şéfi, ämmä mēselá yeri gélmez iki áy ⁽⁶¹⁾içinde sēksen biñ lirá taksi aldıydı. sēksen biñ lirá bi memur nerde taksi ⁽⁶²⁾a!açacāğ. ömrünü kēsse alamaz. işde, şindi biz aTmiş gişi yárgı!anıyög. ⁽⁶³⁾üş sēnedir gidiyoz, her mahkemeye gidiyoz. bu hatalar da dēvletiñ. ⁽⁶⁴⁾orman şéfi kim ki onuñ müdürü var, müdür māvini var. yétmiş ⁽⁶⁵⁾millárlık sēksen millárlık çiplerde gēziyoñ, niye öyle işlere ⁽⁶⁶⁾bağmıyosuñuz. bugún bi orman kēsiliyo niye gēliP bağmıyosuñuz, aslı ⁽⁶⁷⁾var mı yoğ mu dī? niye orman kóylü çocūnu on-iki sēneyne ⁽⁶⁸⁾yárgı!áyıñ? bu ğadağ muhdarlar yárgı!anıyö, muhdara mühür basdırıyo ⁽⁶⁹⁾arħadaş-orıyá. muhdar dēsin ki ben muhdarım, aha burda odunnarım ⁽⁷⁰⁾var, yīsan da gitsene yo!a bi. ormancı nağliye yáSsın, sen ēlli ğadar ⁽⁷¹⁾cándarma durduruyöñ. borda odun kēsimi oldu gēçen sēne, bēş ⁽⁷²⁾siter-odun-aldım. az fazlacá yīmişim, odun damağ dā. kóylü ⁽⁷³⁾çocūsuñ, çocuğlara odun gótürüyom *samsuna*. sañguçuñ-a!ıtına vardık, ⁽⁷⁴⁾adayá inmeden bi de bēş dēne cándarma, iki dēne baççávuş. zıñ dur! ⁽⁷⁵⁾durduğ-orıyá. hēmen şeritleri çekdiler, arabáyı , moturu. ābi ⁽⁷⁶⁾direkdórnan yá!v! bēş dēne direkdör boyunu öşdüle, ēnini öşdüle. sēniñ ⁽⁷⁷⁾nağliyeñ dēdi bēş siter, odunuñ var sekiS siter. dōru a!áyá, ⁽⁷⁸⁾ğoymaTdan-aşşā go motōru dēdi. odunu siter yápı!cāğ-orıyá, bēş siteri ⁽⁷⁹⁾nağliye o!arak üç siteri dōru *gēlemene* gidicek bu motōr dēdi. anañı ⁽⁸⁰⁾satıyım! ne yápı!cám? bi tek-adamım-or-da. bu odun gidicek dēdi, üç ⁽⁸¹⁾siter odun fazla borda dēdi. tamam ğardaşım, dabancám da var şimdi. ⁽⁸²⁾fursatı verdi, dabancáma da baħacāğ, dabancáyı aldı, aTdı şofor ⁽⁸³⁾māvinine. işde terórisler-adamı öldürüse öyle adamları öldürür. ⁽⁸⁴⁾dabancáyı da aldı motoruñ ğontānı da aldı elimden. ğomtanım dēdim, ⁽⁸⁵⁾adam da *van!u* u baççávuş, biliyóm a!áyı da biliyóm. ğomtanım, ⁽⁸⁶⁾motorumu a!, dabancámı ver, dabancá benim namusum dēdim. doğsan ⁽⁸⁷⁾dörTde yēdi yüz ēlli bēş millon para vērdim, dēdim. dabancá dēvletiñ, ⁽⁸⁸⁾araba da dēvletiñ , ā dabancāñ orda duruyö dēdi. çek motoru orıyá dēdi. ⁽⁸⁹⁾anañı satıyım! bi şey diyemiyeñ, cándarma. ondan bir áy önce de ⁽⁹⁰⁾*burhan áydoğan gēncáy* varıdı *çaħa!lı ğarağol ğomutanı*, böyle ⁽⁹¹⁾o!du!ar biribirlerine. *gēncáy* bordan kamelle yáPmağ-için ğarağoluñ ⁽⁹²⁾önne, kútúk gótüdüler. bizim bu arħa mērkez kóy var yá, çoğ kútúk ⁽⁹³⁾var. kútú de şikāT-édile mi, *gēncáyıñ*-elinden orman şéfi kútú aldı. ⁽⁹⁴⁾sāhiPsiz-o!arağ yazdı. *burhan áydoğan* dēdi ki *gēncáyı* mahkemeye ⁽⁹⁵⁾vērsem *gēncáyıñ* ēlbisesini soyá!lağ dēdi. *burhan áydoğan* eyi adamıdı, ⁽⁹⁶⁾bábáydın. dēdi ki ben bunu sāhiPsiz-o!arağ vericem, a!áyá ⁽⁹⁷⁾şikāT-édildi, ben dēdi bu işden kútú a!masam

benim işim biter dèdi. ⁽⁹⁸⁾kútũ aldı, *gencáy* bu işe girdi, ne ğadar girdi ki ne ğadar. orman ⁽⁹⁹⁾idaresiniñ arabasınıñ tekerini dõndermĩcem, hẽr şeyini yoĝlayacãm ⁽¹⁰⁰⁾dèdi. *burhan-aydoqara*, beni çoĝ sèverdi adamcãz, saã bi şey dĩcem ⁽¹⁰¹⁾dèdim. dé, dèdi. sen dèdim ğaraĝo! ğomutanıyna niye daĝlaşıyoñ ⁽¹⁰²⁾ĝomutanım dèdim. orman dãresiyiz dèdi. ne yãPmamız lãzım, dèdi. ⁽¹⁰³⁾sen bana dèdim iki tane ormancĩ ğaT, dõrt tane de asĝer-ałıyım, ⁽¹⁰⁴⁾ałayã ben bi yirmi tane kútũk ğetireyim dèdim. nerden ğetireceñ dèdi. ⁽¹⁰⁵⁾sen bi şey bilmiyõñ dèdim, arħa yerden. gitdim-orıyã, ⁽¹⁰⁶⁾yuħardan-aydoqan dèdi ki saña söz dèdi kimi ałıP giderseñ git. da ⁽¹⁰⁷⁾õrda tẽlefon dèdi, ordan iki ormancĩ ğaTdı bana. bẽşde de *gencáyã* ⁽¹⁰⁸⁾geldim ordan dõru. ğomutanım sizi barıřdıracãm dèdim. ben-õnnarnan ⁽¹⁰⁹⁾barıřmam. barıřdıracãm sizi dèdim. hanımı da polisidin yã, u ğún polis ⁽¹¹⁰⁾de ordaymıř. muhdar ne diyorsa onu yapacãñ tokadı yeñ dèdi. ⁽¹¹¹⁾sen-asĝeriseñ ben de polisim dèdi, řaķa ołaraĝ, èspiri ołaraĝ. bana ⁽¹¹²⁾orda iki uzman ğaTdı, dõrt tane de asĝer ğaTdı. ğeldũk ⁽¹¹³⁾õnnarıñ-arabasınan borıyã, benim motoru çãluřdurdum, benim kèsim ⁽¹¹⁴⁾motorunu ałduĝ, gitdik-ormana. ormancılari da ałdım, ⁽¹¹⁵⁾asĝeriñ-arabası vardı, benim motornan da gitdik bordan. õn tane diP ⁽¹¹⁶⁾kèsdim-arħadař, ormancılar ĝořteřdi õn tane diP kèsdim. ⁽¹¹⁷⁾aķřam-èzeni borıyã geldik. bordan õlenleyin kútũkleri, ver-eliñi ⁽¹¹⁸⁾çãķallıyã. *çãķallıyã* bẽř denesinũ yıĝduĝ kamelyayã. bizim-o bõlũk ⁽¹¹⁹⁾ĝomutanı *bekir beydi* u vahıT. om bẽř denesini de dõru ałayã gõtũdũm. ⁽¹²⁰⁾bẽlũe gõtũdũm, *ĝavãñ* mẽrkezine gõtũdũm kútũkleri. èjtim tãburunuñ ⁽¹²¹⁾ũs yãnna yıĝdım kútũkleri. bãççãvuřa dèdim ki ben dèdim bundan ⁽¹²²⁾bir-ay-õnce kútũkleri dèdim, *gencáyã* telefon-èdiceñ. benim bu ⁽¹²³⁾naķliye yazılıken *gencáy* da varıdın dèdim. *gencáy* ĝelsin, motoru ⁽¹²⁴⁾gõtũrelim dèdim. açıñ telefon *gencáyã* dèdi. èĝer gitsin bu motõr ałayã ⁽¹²⁵⁾dẽrse gidicek. u iki pırpır da dèdi ki çoçuĝ, *gencáy* bu işi sałmaz dèdi. ⁽¹²⁶⁾ben bu işi duydum dèdi, bu kútũk-iřini duydum dèdi. baĝ, yüz-elli ⁽¹²⁷⁾millõn oduna yazıldı siter, bẽř siter parası yãtırdım, odunu ⁽¹²⁸⁾dẽvletden-ałdın ben. cãndarma bõle yãPdı işde, bizim ⁽¹²⁹⁾orman-içindeki insanlari, ben de çãvuřudum-asĝerde. ben bẽlũkden ⁽¹³⁰⁾çiħarken, *allah*, řordan ĝalĝmayã bõlũk ĝomutanım-ãladı ben ⁽¹³¹⁾çiħarken, buadar adaletli bi çãvuřuduĝ biz. orda adamıdıĝ, ordan çiķdı ⁽¹³²⁾mĩdik avludaki ał-ař kõpek, aynı dẽriñ bu. iñsan-õle ołmıyãcãĝ, ⁽¹³³⁾dẽvlet-õyle ołmıyãcãĝ. bu kõy üç yüz bẽř yüz sènelik kõy, bu kõyde ⁽¹³⁴⁾kimler, bizim dèdelerimiz hẽP *sarıĝamıř*da ĝalımıř, savařda ĝalımıř. bẽř ⁽¹³⁵⁾dene u mẽrkez kõyden, bẽř dene bi evden-erkek, bẽři de *sarıĝamıř*da ⁽¹³⁶⁾savařda

ğalmış. benim dedem iki tahtaniñ arasında ğalmış ⁽¹³⁷⁾*sariğamiş*da, bábamiñ bábasi. altı sênelik gèlinimiş nenem, dedem ⁽¹³⁸⁾memed-āymış-adı demiş ki gèlinine uñgóczáğdan yoğarda görmeyim ⁽¹³⁹⁾sêni demiş. ğader böyleymiş demiş. u adamlar bu yurTları almışlar, ⁽¹⁴⁰⁾dedem-almış bu yurdu. şimdi sên-oríyá giremeSsiñ, benim-évimiñ ⁽¹⁴¹⁾ġiyísindā ĩki ācá, *ğavağ*dan bəri *añğar*adan bəri sên ne ğarişĩñ. yáħınci ⁽¹⁴²⁾nābacāñ? yáħsařlar ne yábacaħdı? *ğarasoñgur*, *ğadıkóy* siz de ⁽¹⁴³⁾biliyosuñuz, devlet millárřa, *ğadıkóylüler* isdediler-orayı vèrmediler. ⁽¹⁴⁴⁾yirmi otuz ġiři toplaşmĩřa, bi ġecede yáğdı. sarı çizmeli memed-ā. ⁽¹⁴⁵⁾yandı u ğadar-orman yandı ġeşdi gitdi. ormanımı, benim évimiñ ⁽¹⁴⁶⁾ġiyísindā ormanı bana vèriseñ ben sènden-iyi ġorurum. gine sèniñ ⁽¹⁴⁷⁾ğanunlarıñ nizaretinde oşsun. bağ şimdi, *ğavāñ* tavuğ kúmesiniñ ⁽¹⁴⁸⁾ġiyířlarına bütün yoşlar asvat-ořdu. onnarĩñ çocuğları *añkaráyá* asġeri ⁽¹⁴⁹⁾bile gitmeyi, bizim boraniñ çocuğ, benim torunum *şèndillideydi*. ⁽¹⁵⁰⁾torunum torunum! iki áy-ořdu ġeleli. hiç yátağ görmedim dede diyo. ⁽¹⁵¹⁾ordan, *ğavāñ* ġiyířlarında tavuğ kúmesiniñ ġiyířlarında durmayárağ *kóy* ⁽¹⁵²⁾*hizmetleri* asvaT yápiyó. dā bizim bu kóyüñ yořu çáķıřlamadıřlar yá. ⁽¹⁵³⁾çáķıř dā bordan çıķĩ. öylenleyi ġeliyořlar bora, sāt-om birde ġeliyořlar, ⁽¹⁵⁴⁾acúk biz, acúk biz, ġelen-acík, ġelen-acík. uřa muħdar bi yer ⁽¹⁵⁵⁾dèmiyó adam, sên bi millár var, benim-ařdĩm seksen millon para. ⁽¹⁵⁶⁾muħdalığdan-ařdĩm seksen millon para. on ġiři doluyoşlar bora, ⁽¹⁵⁷⁾sāt-ikiye ğadar bordan ġaķmíyořlar. ciğara ciğara, bi de diler ki şasdik ⁽¹⁵⁸⁾patşadı ver otuz millon para. şasdik parasını da aříyořlar benden. ⁽¹⁵⁹⁾sāt-ikide bi ġaķkĩřlar, ordan iki ġèPce bi şey ġoyuřlar ġāmyona, ⁽¹⁶⁰⁾*mahmud* sapāndan haydi.

⁽¹⁶¹⁾*hidayetiñ ürtüşdü* varıdı diyó ki *ařmanyáda* çalışdım

ben, ilk

⁽¹⁶²⁾başlar ġemiysi bořatmayá dĩ, ġemi iki ġünde boşadı. üsdüne ⁽¹⁶³⁾yèmiyesini yázar, sātini yázar mèsāyisini yázar. ġemi bořalaçáğ. bizde ⁽¹⁶⁴⁾yoğ mu her şey, her şey var bizde. tavuğ kúmesiniñ ġiyísında doşanır ⁽¹⁶⁵⁾ġileyder, āşammen iki kiló tavuğ kúmesinden et saracağ dĩ. bizim borda ⁽¹⁶⁶⁾insannarımız insan dèřil mi? bizim yoşumuza niye bağmíyosuñuz? ben ⁽¹⁶⁷⁾motornan ġèndim çáķıřlıřıyom çāmur-ořan yerleri. aha o bızleri var ⁽¹⁶⁸⁾nè ġāvuşmuşuñuz yá, ařřa ġuřum dèmesin, otuz millon vèrdim bi ⁽¹⁶⁹⁾adama, otuz millonnuğ mazóT ġoydum, büyük belediyeye yářvarı ⁽¹⁷⁰⁾yářvarı, oradan sèl ġeliyó, yořu aşıP gidiyó, paráynan aşdım gitdim ⁽¹⁷¹⁾yāv. paramınan aşdım o bızleri. *ařřa* ġuřum dèmesin, bi dènesi iki ton ⁽¹⁷²⁾sèkiz

yüz kilò gèlî, yuvallandı, góvde gum goyduğ, dört ton oldu. ⁽¹⁷³⁾derelelerden o bızleri ben orayá gétirdim arkaşa. yoğ mu devletimiz, ⁽¹⁷⁴⁾bélediye de bizim çocuğlarımız. nõlu gèlse bu yoła, ben évimiñ ⁽¹⁷⁵⁾gıyısına isdemiyoym yá ben. sèn de gèldiñ, ordan yoł olmasa nêrden ⁽¹⁷⁶⁾gèlecekdiñ? yárim savas olssa sèn gèşmiyecañ mı yołdan? bizim ⁽¹⁷⁷⁾hókümetimiz, bizim gèrideki kóylerimize bağıyoılar orman ⁽¹⁷⁸⁾kóylüsüne ābi. hem boráyı orman yazmışiñ hem bordaki insannara ⁽¹⁷⁹⁾dağmışiñ dizgini. ben nê yiyeceñ yá, biz borda nê yábicáz? *yerañan* ⁽¹⁸⁰⁾muđarlıñdan tek orman mahkemesi olan benim. bizde hiç, ⁽¹⁸¹⁾savcılığ önne çıkan bir gişi oldu. bizim boraniñ adamları tərbiyeli ⁽¹⁸²⁾adamla. dur, dédiñ mi duru. ormana gidemeS kimse bordan. gapısına ⁽¹⁸³⁾yıkılardan, gırılardan, çıkılardan eşşānen çalı gétirür. ormanı, devlet ⁽¹⁸⁴⁾kèser, alır gider. çalıyu da vèrmeyi bize, ormanıñ içinde çürüyü. ⁽¹⁸⁵⁾nèymiş, nağliye lāzımmış. nağliyeye para yátrıyo, adam nêrde parası ⁽¹⁸⁶⁾var? bağı benim qułlarım *samsunda*, ramazan gèliyò, ole gıda maddesi ⁽¹⁸⁷⁾gétiriyòlar sİKodoılarla. bizim qułlarım gétirmese yárdım fonundan on ⁽¹⁸⁸⁾gişiyeye vèriyoılar, on iki gişi oldu mu vèrmiyolar. çoğ fakır var benim ⁽¹⁸⁹⁾borda. heP ben, qułlarımıñ sadahasınnan ramazan dutuyo bu ⁽¹⁹⁰⁾kóyün adamı. on kiloıuğ bi sanduğ üzüm, on kiloıuğ bi tènèke yā, ⁽¹⁹¹⁾büyük bi paket çáy arabáyann gece gétiriyolar. ben borda herkeze ⁽¹⁹²⁾dādıyoym. millet, ā u yazıdan pancar topláyıP gıtımłan yiyolar. bura ⁽¹⁹³⁾qadar fakır; ormana gidemiyòz, èkin èkiyoruz, bıdır samannar taşlıda ⁽¹⁹⁴⁾añan olmadı. bıdır būdáy dört yüz liráydı bu yıl üç yüz. döverbiçer ⁽¹⁹⁵⁾sèkiz millona biçiyòmuş, döverbiçere bişdireceksiñ. döverbiçerden ⁽¹⁹⁶⁾sōna bi de baıyáyı yáPdıracáğsiñ, gétirme gótürme parası. gèrçekden ⁽¹⁹⁷⁾fakırug, bi de ormanımıza dağılmış dişlik dūzen, *kóy hizmetlerine* ⁽¹⁹⁸⁾gidiyo. yā, *memed gavağdaki* borıyá araba yoıladı, hēmen *memed* ⁽¹⁹⁹⁾gòrevden almışlar. bizim kóyden bi şef var, bize bi yárarı da olmadı, ⁽²⁰⁰⁾kóyümüziñ çocū. *gavağlılan*ñ didū olmadı mīdı hēmen alılar ordan. ⁽²⁰¹⁾*aydın bēyi* de çarşamba gūn alıyoılarımış. *aydın bēy* gibi adam, ⁽²⁰²⁾*samsun* viláyetinde müdür olucáğ bi adam yoğdur abi. haram yemez, ⁽²⁰³⁾öyle bi bāba bi adam, gòrevden alıyoılarımış. niye, gavağlılarıñ atı ⁽²⁰⁴⁾oynamadu. *salih kerkid* niye, orman şefini atdılar ordan? onnara ⁽²⁰⁵⁾bedaıa iş vèrmedi de ondan. *gavāñ* içinde beş gişi var, ben onnariñ ⁽²⁰⁶⁾adıni sòylemem, beş gişiniñ dédü olmadı mı hēmen táyin çıkıyo. bu ⁽²⁰⁷⁾*gavāñ* adamı var yá, bi dağgada soağları bölē olsun yoła asıat ⁽²⁰⁸⁾dókdürüler. yoğ, işine gèlmiyor. parti, bizim kóy hangi partiye isderse ⁽²⁰⁹⁾ona vèriler gardeşim. particilik yok ki bu kóyde.

érbahandı érbahana ⁽²¹⁰⁾vêrdiler, *adalet partisi* adalete vèrði, *halğ partisi* halğa... adamlar zaten ⁽²¹¹⁾partiden bi şey añnaduğları yoğ. hêrif tuvaletini dèvlete yáPdıyó, bi ⁽²¹²⁾tek yoła çáhlı dókmüyolar yáv. bağ, su dèposunu gèndim paramılan ⁽²¹³⁾quıllarım yáPdı. borayá bi tek adam gèldıdi *musdafa únaldı*, bi tek ⁽²¹⁴⁾bâba oyudu. şoriyá oturdu, bağıdı, ğapınıñ-óñúne çığıdı. şoriyá yáziyá ⁽²¹⁵⁾kilim serdídük, oturdu. muğdar, yápacañ bi tek-iş var dèdi. durumu ⁽²¹⁶⁾añnadım dèdi, çocuğlarıñ yiboyá alicãm dèdi. bu kóy çocunu ⁽²¹⁷⁾oğudamaz dèdi. yápacãm sana ilik bu dèdi. èger şey-èdebilirsem ⁽²¹⁸⁾yołuña da bakacãm dèdi. u zaman yoła bi ince malzeme dóküdü, onu ⁽²¹⁹⁾da sèl-aldı işde. bi tek bâba olağ ó adam gèldi bu *ğavã*. ⁽²²⁰⁾*burhan-áydoğan* gèldi, *burhan-áydoğan* şu qarşıda bi adamıñ-èvine ⁽²²¹⁾çığıdı. bu kóyde toPrağ-olan-év var. borda év yapamaSsiñ, direk béton ⁽²²²⁾diräj kèsemeSsiñ. *samsundan sóúT* diräj gètirdi burıyá adam. ⁽²²³⁾kèsemeSsiñ, zarpadar gèliy-ormancı. şimdi *burhan-áydoğan* gèldi, ⁽²²⁴⁾bunnarı tağda yáP yáv dèdi. adam borda duracádi, adamı liPbeder ⁽²²⁵⁾góreviden-aldılar. *burhan-áydoğana* sèksen muğdar mühür vèrdik. *tāriğ* ⁽²²⁶⁾*cēñgiz* ne dèdi biliyõn mu ğavağ muğdarlarını górmek isdemiyõm dèdi. ⁽²²⁷⁾biS kırk bès muğdar *añkaráyá* gitdük. *vèdat çinarõlu* dèdi ki sáyın ⁽²²⁸⁾muğdarlar, siz bi yèmek yiyiñ dèdi. bu adamlar bu işi yáPmışlar, ⁽²²⁹⁾gidiñ-èviñize bu işi zorlamañ dèdi. hic-úraşmayıñ dèdi, çekiñ gidiñ ⁽²³⁰⁾bordan dèdi. sèksen muğdarıñ dilèkesini biz *écevíte* yolladuğ, hiç ⁽²³¹⁾ğabuı-olmadı. kim kótülük górdüdü *burhan-áydoğandan?* böyle bi ⁽²³²⁾bâba adam var mıdı? işde ben de muğdar-öldüm, muğdar-olşam da ⁽²³³⁾èlim-èrmiyó ābi. bu kóyüñ iki üş ğişisi vardı ileri gelen onnar da ⁽²³⁴⁾cèbindedir. óteki adam zaten gariban. iki üş garibanı èziyosuñ ēr ⁽²³⁵⁾viçdaniñ bozuğsa, burañ bozuğsa èziyosuñ-işde. ámmá biz öle dèjlük. ⁽²³⁶⁾yáv ben valiye de dèsem, yã bir çık, *ğaracálanıñ* başında bi kóyümüz ⁽²³⁷⁾var. *mézire* diye bi kóyümüz var, u çocuğlara pusula yollayásiñ, asgèr ⁽²³⁸⁾yollayásiñ, gèndiñü béklediyosuñ. *yèralanıñ* çocuğlarını *hağğariye* ⁽²³⁹⁾yolluyosuñ. yáv *yèralanda* bizim bi kóyümüz var yáv. yoıla bi adam, ⁽²⁴⁰⁾boranıñ yołu var mı, içme suyu var mı, tuvãlet-aTyápısı var mı? ⁽²⁴¹⁾bunnar da bizim-insannar. bizim inziraPlar, ona da allah çolúna ⁽²⁴²⁾çocúna musallat-èdiyo işde. hağğı hugúgu dõru yáPmıyolar.

Amca senin ismin ne?

⁽²⁴³⁾ismimi bilmeyiñ de niye çardıñ beni? ismim *yáşar* yienim, *yáşar sézer*.

Yaşın kaç Yaşar amca?

⁽²⁴⁴⁾yaşım ne ben söyleyim ne sèn işit. otuS sèkiz tevellütüm.

(245) bu pēlivanıdın, aşırı pēlivanıdın.

Öyle mi?

(246)oulları hayırlı çığdı bunuñ, evlâTları hayırlı çığdı. bunu (247)çalışdırmıyolar, bu da dincidi, vücütü dincidi. yıpranmadı.

Nerelerde güreştin amca?

(248) bu çevrede *samsundan* bu aralarda güleşdi.

Karadeniz güreşlerine falan katıldın mı?

(249)yoğ yoğ, ğatılmadım. öyle fazla büyük güleşlere ğatılmaduh. fazla (250)sürdüremedük sāten yá

(251)orman davası öldü yienim, ormandan ménfatımız yoğ şimdi. geçen (252)benim amcámiñ-öluyıla kóylünüñ biri iki dağ kėsmişler, ormancı (253)bunnarı yaķalamış. muhdar-olmasa gótüreceκ-onnarı.

Eskiden buranın geçimi nasıldı Yaşar amca?

(254)éfendi yienim, eşgiden de aynı ormanning uraşıyoduh. eşgiden daha (255)bundan sıkıydu orman. milletin dānan bi işi yoğ, millet dā gitmeyi (256)şimdi. şimdi sözde hata olmaz, eşgiden bu çevre böyle kómür yáħardı. (257)biS havtada iki sēfer üş sēfer, sözüm-onna háyvanna *samsuna* giderdik (258)kómürnen. yúkü de beş lirá altı lirá. üş dörT gün borda yáđmıyá (259)uraşırdıñ, iki gün samsuna ğel git. éfendim, işde şu parası, bu parası. (260)işde git ğel, böyleydi, áyāmızı, şimdi lasdik çıķdı piyāsayá, u zaman (261)çárūdun. şimdi gúmüş azaldı, üretim boıardı. neden bolardı, şöyle; (262)gúPre çıķdı, millet óñünü górdü yāni. mesełá bi araba saP alacá (263)tarıadan adam şimdi alı üç-araba, dörT araba saP.

(264)bağ şimdi ó da dōru. bancár dāiresine üş ğişiye ben gúPre aldım. beş (265)yüz otuz milıon paraniñ yārin ğünü. yārin áyíñ-on-altısı deđ mi? (266)yārin ğünü paráyı vèremeyiler şimdi.yēñiden fāiz işleyecek, benim (267)üsdüme bu para ha. évet ékin çoaıdı ama beş yüz milıonnuğ un (268)aláydı daha sālıđlıyđı.

(269)sālıđlı oluncu şöyle ğardaşım; çoğ masraFlı oluyo. şu sufra oñúñe (270)ğeldi mīdi dışardan masraflı oluyo. şu sofrá oñúñe ğedi mī di saā bi (271)bédāva gibi ğelī. bizim de şindi hambara ékin girdi mīdi bu masrafları (272)unuduyóđ biz.

(273)*samsundan* ğeliriş olmayán bi adam aç yāni. ekiP biçiP yiyo, başğa da (274)bi şey yoğ hā. para yoğ, saTmáyá bi şey de yoğ. saTmáyá bi şey-olısa, (275)tavuğ-olısa. tavuğlar ğeçen sene bi vurdu, aláyı ğitdi, hēPsi öldü. yāni (276)satacáđ hiç bi şey yoğ.

aha fasilitasini gendi ekiyo. yarin orman daireesi ⁽²⁷⁷⁾gelirse, orman olursa fasille de gacacag.

Bu odun kominu nasil yapıyordunuz, anlatir mısın?

⁽²⁷⁸⁾kominu simci, gısa gısa bole soba kelu gibi giyardug.

Agaçları mı?

⁽²⁷⁹⁾asları, keserdük soba kelu gibi giyarduh, bole bole diziduh. ortasına ⁽²⁸⁰⁾sözün ona bi gazug gacardug. gazun dibine bole sıralanır daş ⁽²⁸¹⁾orerduk kenarlarına duman cikmag uğun. üsdüne gazyau goyardug, ⁽²⁸²⁾gazyau nün üsdüne toprak, toprak goyardug. o, bi gun veyauT iki gun ⁽²⁸³⁾yanardi yani.

Ağır ağır mı yanardı?

⁽²⁸⁴⁾ar ar yanardi, kenarlarından cikardi duman altından.

Nereden alevlendiriyordun, nasıl alevlendiriyordun?

⁽²⁸⁵⁾şindi u gazun yeri var ya, gazuu işi bitdi midı gazuu alırdug ordan. ⁽²⁸⁶⁾gazugdan aşşā ateşi atardug. efendim, şincik orda biraz yandı mı ⁽²⁸⁷⁾ateşlendi midı orayı gapadudug. duman başlardın kenarlardan, daşdan ⁽²⁸⁸⁾çikmayā. atuh bi gece veyauT iki gece yanardi yani. yanar gendü ⁽²⁸⁹⁾gendüne otururdu.

Duman kendi kendine mi kesilirdi?

⁽²⁹⁰⁾yanma kesüldü mü dumanı kesülürdü. u zaman kominu çihardı yani. ⁽²⁹¹⁾şindi, aslını sorarsın bi ton aç vurudug aşşā yoharu bi guyuyā, iki ⁽²⁹²⁾çuval kominu cikardi. iki çuval kominu çoğ gabadayı gelse yüzelli ⁽²⁹³⁾kişo, iki yüz kişo gelmezdi. daş mafiderduk, şindi baş orman boardı ⁽²⁹⁴⁾şindi. şindi eşgiden kominu davasında, orman da galmadı. her yerde ⁽²⁹⁵⁾baharsın bi duman, kominu yanı.

Buranın geçim kaynağı o muydu?

⁽²⁹⁶⁾geçim gaynā uyudu, geçim gaynā kominudün. az çoğ halı vağdı olan ⁽²⁹⁷⁾üş beş gişi yağmazdun yani. geri galanı oldü gibi kominu idare ederdi ⁽²⁹⁸⁾yani. undan bu yana allā şükürler oluşt, reşberlik meselā ilerledi, ⁽²⁹⁹⁾güPre çıgdı, bilmem ne oldu. bir ikincisi, ağı başında olan, ā benim ⁽³⁰⁰⁾şimdi dört dene olum var. biri yanımda, üş denesi *samsunda*lar, ⁽³⁰¹⁾büşden diplomayı alırlar, ayıug goparduP bi şey olurlar, büşden ⁽³⁰²⁾diplomayı alıP fırladı gitdi. gitdü gibi bi de şöyle, *allā* şükürler olsun, ⁽³⁰³⁾heP bizim çocuklarımız evlātlarımız, hePsinin altında taksi bilmem ⁽³⁰⁴⁾ne. ben üç gardaşım, gardaşlarım ikisi de benden ufağ. bunnar *samsuna* ⁽³⁰⁵⁾gaşdılar gitdiler. benden bi şey de almadılar, bi ine almadılar benden. ⁽³⁰⁶⁾haşlarını yadırlar, ikişer üçer gaT evleri var, emekli oldu. *yaşar* dā ⁽³⁰⁷⁾tepenin orda yerinde

sáyīm ben dā, áynu biraħduħları gibi yáni. fazla ⁽³⁰⁸⁾maġ yapamadım. bundan iki sene Şo yuħarı ġapıda iki yüz üç yüz ⁽³⁰⁹⁾ġoyun varıdı saTduġ savduħ. biS áynu yerinde sáyduħ yine boraġarda.

Odun kómürünü çam ağacından mı yapıyordunuz?

⁽³¹⁰⁾yoġ yá pélite

Çamdan olmaz deġil mi?

⁽³¹¹⁾çamdan taħda olur. pélite kómür sālamo olur, yánmıyor. meseġá ⁽³¹²⁾burda öle bi āç var ki iki yüS sēnelik üç yüS sēnelik āç var burda.

⁽³¹³⁾ġörpe āşdan, öyle ġalıno āşlardan olmaz yáni.

Ormancılarla nasıl başa çıkıyordunuz?

⁽³¹⁴⁾ormancılar işde bazı idare edellerdin, bazı görmezlerdi, bilmem ne ⁽³¹⁵⁾işde. bazı mahkemeye vērülerdi. efendim, bōn mahkemeye giderdiñ ⁽³¹⁶⁾yarın mahkemedēn ġelir gine kómür dāna giderdiñ. başġa nē yápıcañ, ⁽³¹⁷⁾başġa bi ġeliriñ yoġ.

Bu koydeki insanlar hep aynı kökten mi yoksa farklı yerlerden gelenler de var mı?

⁽³¹⁸⁾áyno áyno, zeten üç isim var; *sēzer, tūruġ, baġabaġ, asġanōġu*. başġa yoġ ⁽³¹⁹⁾zaten.

Türbe falan varmı buralarda?

⁽³²⁰⁾yoġ yoġ, bizde öle bi Şey yoġ. öyle işe Pek inanmayız biz.

Dedeleriniz Őuradan göç etmişiz diye söyler miydi size?

⁽³²¹⁾yoġ yoġ, bōle bizde borda yoġ. benim bābam rüşdüye mēzunuydun.

RüŐtüye Şimdiki üniversite demek, siz nasıl böyle oldunuz?

⁽³²²⁾bu adam yētmış beş sēksen yāşında, dōmuŐ büyümüş borda. hēsaPēt sēn.

O zamanın rüŐtüye mezunlarının çocukları Şimdi hep bakanlıklarda, siz niye buralarda kaldınız?

⁽³²³⁾ġitmemişler demek ki ābi. yoġ, imġán yoġ, nēyle gidicekler. demin ⁽³²⁴⁾dēdi yá muġdar, bizim dēdelerimiz hēP Şeyde ġaldı, saār ġelmiyodu, ⁽³²⁵⁾ġitdiler bōrdan.

⁽³²⁶⁾ormanda ġalmıŐla, ġoyuncuymuş benim bābam. ama ġoyun da beş yüz ⁽³²⁷⁾dēne bin dēne ġoyun vardır önünde.

⁽³²⁸⁾bābam, *atatürk* gibi adamıdın. saña ben bi Şey diyom mu? babamıñ ⁽³²⁹⁾sülālesi de mādur dēildi. benim bābam bin doġuz yüz kırık ikide ⁽³³⁰⁾*samsun*ñ ġóbāne iki dēne ēv yāPdırmıŐ. bābam Şu bardā ŐordanalıP ⁽³³¹⁾da Őorayá ġoymazdı ama yine bābamdan *allah* razı olsun. yine ⁽³³²⁾bābamıñ sayāsında çocuġlarımız *samsunda; asġanōġu ġumaŐ*.

Siz onlar kadar bir Şey yapamadınız mı?

(333)bâbamdan dâ eyisini yâPdım. iki tane mâzam var *samsunda*.

Nerede?

(334)*subaşmda*. iki haneniñ *samsunda* zêñgin-olması aTmış haneye bi (335)fâyda éTmiyo. bâbam öleymiş-amma bâbamdan biz çeri ğalmadıĝ. (336)bâbam zaten mādur-olmadı, bâbamiñ-ölu da mādur-olmadı. ben (337)muhdarım-âma ben mādur deĝlim baĝ. haĝkım mādur benim, kóyüm (338)mādur, ben bunu demek-ısdıyóm. benim mādur-olmamıñan bi şey (339)olmuyó. sên iyi olmuşuñ, ğardaşıñ faKır mādur-olduĝdan sōna, sên (340)rāT-édemiyósuñ. pèygamberimiz ne demiş; şu yánki évdeki aciken (341)bu yánki évdeki doğ durusa bizden deil demiş. enim bâbam dèrdi ki (342)pèygambere *cénáb-Allah* demiş ki sêni yáraTmasam dünyáyı (343)yáraTmazdım demiş. yeni pantuñ hiç görmemiş. sên dèmin benim (344)pantuña baĝdıñ da sêniñ kóküñde *ilázlıĝ* var mı dediñ.

Pantolondan dolayı demedim, senin konuşmandan dolayı dedim.

(345)bende biñ bir çeşit ğumaş var, biz ğumaşcıyız ama ben (346)haĝkımıñ-içinde utanırın. taĝım-êlbise giyemiyorum. haĝkım bënim (347)faKır-éfendi, benim haĝkım faKır-oluncuĝ, bi adamıñ iyi olmasınan (348)olmuyó bu üş.

Ben pantolonundan dolayı demedim zaten, konuşmandan dolayı dedim. Çalışan adam elbette takım elbise giyemez.

(349)şimdi ben hiş durmuyorum, çalışıyorum. benim cêvüzden cêvüz de (350)yémem. benim-olum torunum *ĝıPrısd*a oĝudu, müendis, (351)başmüendis-oldu. paralı oĝuTduĝ, sênede on millâr vèrdi. işletme (352)bölümünü bitirdi. bi adamıñ torunuyñan olmuyó. borada bi tek benim (353)torunum oĝudu, ó da ğumaş mâzasınıñ sâyásinde oĝudu.

(354)şimdi benim şöle bi annayışım var, ben şindi bu kóyde âvara duramam, (355)samancılıĝ yâPdım. saman saTdım, mamur dâna ğitdim. mamur dânda (356)bi hocá var, şindi beni şaPgáynan görüyó, şöyle âma bi kóylü diyo bu. (357)cumayá oriyá vardıĝ, *mamur dânda*ki cámide namaz ĝılmadı. hocám (358)dédim, unu tanıdım ben *māmudlu* sapāndan *mamucá* gótürdüm (359)motornan unu ben, dedim ki hocám sen bu bizim cámide yoĝduñ (360)dédim. biz dédi u cámide namaz ĝılamıyoz dédi. bana dédi ki ĝel sêni (361)yurdu ĝèzdiriyim dédi bana. yurda giriken haĝı başlıyó, bi mètire (362)ĝenişlinde. argadaş, şöle bi duvar var, bi doĝaP var. on çövañ mércimek (363)var, on çövañ piriç var, on çövañ şeker var. ĝeniş bi doĝaP var, yüS kiĝo (364)eT var. çocúñ birine sordum, ben *şévk*et-āniñ-öluyum sên-ève (365)giriken ĝarınında ne vardını da

õrenirin ben. çocūm nêrelisiñ dëdim. ⁽³⁶⁶⁾*tirabzonnu*yum. bâbañ ne iş yápıyor dëdim. manufakturacı dëdi. birine ⁽³⁶⁷⁾sordum, amasyalı. bâbañ ne iş yápıyor, hırdaıvaTcı. ułan bu *mamur*⁽³⁶⁸⁾*dān*ıñ u faħırdan bi dëne adam yoğ┘orda. hocáyı uyuTdum ben┘orda. ⁽³⁶⁹⁾çocuđlarıñ bâbasınıñ nê iş yáPdini sordum hêp. bu adamıñ ğarısı gëldi ⁽³⁷⁰⁾orıyá, hocanıñ gózünde *ġavāñ* kóylüsü bu, hocanıñ ğarısı gëldi, bi şeye ⁽³⁷¹⁾uzandı, anaTder┘uzaTdı. ğarınıñ ğoıu boradan bora doıu. *ālāddin* ⁽³⁷²⁾*ġaran*ıñ taksisiniñ áynısı hocanıñ takşisi. altınyıldızıñ bi de ğıraıı var ⁽³⁷³⁾yá altınyıldızıñ ğıraıı arķasında. biz de tükánnarı ó gúnnerde yeñi ⁽³⁷⁴⁾aşdıyduğ. ben dī borda *alıah* rızası uçun çocuğ┘oğuduyum dī. sinsi bi ⁽³⁷⁵⁾ġurT. hā! bunnarıñ ben açıķdan dabancásuz adam soydūnu annadım.

SÖZLÜK

-A-

a:	işte anlamında bir edat 1/13, 4/105
ā:	bk. a 3/41, 6/63,
ābi:	ağabey 2/99
ābō:	Şaşma ve korku ünlemi 1/36
aç:	aç 22/97, 39/273
acaP:	acaba 9/85
ācizlīg:	acizlik 23/21
açluğ:	açlık 27/27
āç:	ağaç 4/51
açuk:	açık 12/156
adamahıllı:	bk. adamakullu 7/124
adamakullu:	adamakıllı 36/155
adamcāz:	bk. adamcāz 27/58
adamcāz:	adamcağız 121/9
adamıdın:	adamdı 31/34
adamınan:	adamla 6/165
ādeta:	adeta 38/9
ado:	şaşıрма ifade eden bir edat 4/84
āfaT:	afet 23/100
afur:	ahır 6/100
ağbèleñ:	Bölgede bir yer ismi 1/12
ağciğer	akciğer 26/138
āhā:	bir tür edat 36/82
ahşám:	Akşam 7/15
alırsaalar:	Alırlarsa 6/58
al-osman:	Ali Osman 37/7
aflān-:	Alevlenmek 2/68
āla-:	Ağlamak 20/119
ālaş-:	Ağlaşmak 7/58

aláybèj:	Alaybeyi	Osmanlıda tımarlı sipahilerin amiri	20/140
aláyicák:	Ağlayacak		12/115
alesinden:	Ailesinden		30/119
alessālam	Ar.		
Aleyhisselam :	Alah'ın selamı üzerine olsun		2/137
almanᵇarbi:	Alman Harbi (II. Dünya Savaşı)		12/140
almasıya:	Almanya		8/131
altun:	Altın		28/46
alvüm:	Albümün hastalığı		36/110
amānet:	Emanet		26/1
amaşlı:	Amaçlı, kasıtlı		18/29
amballar:	ambarlar		8/141
āmed:	Ahmet		38/172
ameliyet:	Ameliyat		7/28
āmmā: (Ar.)	Ama Bir tür bağlaç		15/39, 19/105
āmmā:	bk. āmmā		8/130, 20/100,
āmᵇāre: (Ar)	Emare		7/229
anōᵇ:	Abartma ifade eden bir edat		12/30
añhara:	Ankara		13/22
ānā:	Abartma ve şaşırma bildiren edat		8/67, 20/83
āna-:	Anlamak		1/151, 7/177
ānad-:	Anlatmak		7/221, 25/19
anaᵇder:	Anahtar		39/371
ānáy:	Anlar		1/150
andaᵇ:	Bağ, bahçede sulamayı kolaylaştırmak için bölünmüş parça		14/7
āne:	hane		9/13, 24/13
āniden:	aniden		23/74
annat-:	Anlatmak		17/79, 20/4
antāri: Ar. 'anterī	Entari	Tek parçalı kadın giyeceği	24/73
ānva: Ar. envā'	Türler, çeşitler		36/7.
apalet: Fr. épaulette	Apolet	Subaylarda rütbe gösteren parça	32/83
apantis: Fr.			
appendice	Apnadis	Kör bağırsağın son bölümü	7/29

b�a�:	Bana 6/58
b�ba:	Baba 2/14, 5/3
b�bay�t:	Babayiġit 22/35
babu�:	Pabu� 6/5
b���v��:	Ba��avuş 18/130, 39/74
b��e:	Bah�e 15/89
b�daT:	Baġdat 22/8
ba�aġ:	Manda yavrusu, malak 17/61
b��l�a:	Baġrıġa 4/88
b��lu:	Baġlı 7/224
b�n:	Ben, ki�i zamiri 2/2, 12/16
banc�r:	Pancar 39/264
barabar:	Beraber 6/22
b�ri�-:	Baġrı�mak 8/174
barma�	Parmak 7/82
ba�un:	Baskın 8/52
ba��a:	Ba�ka 6/59
ba��a�n:	Ba�alan, b�lgede bir k�y ismi 8/72
ba��an:	Ba�kan 33/89
ba�m�endis:	ba�m�hendis 39/351
ba�m�veTdi�:	Ba�m�fetti� 13/14
bat�al	Batkal Bir soyisim 30/17
baTman	Batman İli 19/81
bay�k�n:	Az �nce 33/17
ba�lamb��	ba�lamba�, bir t�r sac ekmeġi 6/34
bazu	bazı 22/20
bedafa	bedava 19/48
b�fendi:	Beyefendi 11/15, 29/57
behir	Bekir, �zel isim 20/16
belhi	Belki 1/46
ber�in	Per�in 2/146
b�sbell�	Besbelli 7/114
be�de	Eskiden hayvanı olandan alınan bir t�r vergi 22/92

beyyá	Bayağı, epeyce 33/29
bıdır:	Geçen yıl 11/8, 39/194
bırağ-:	Bırakmak 38/200
bıstaT:	Bıstat, İkizdere köyünün eski adı 22/8
bızavu:	Buzağı 31/95
biğaç:	Birkaç 9/81, 19/29
biğaş	bk. biğaç 23/66
birez	Biraz 28/16
bişir-:	Pişirmek 1/100, 37/53
bitür-:	Bitirmek 12/99, 26/87
bóra	Bura, burası 16/56,
bórda	Burda, burada 3/30, 14/31
boun	Bugün 34/51
bolar-:	Çoğalmak, artmak 39/261
boraç	bk. buraÇ 8/89
borıyá:	Buraya 1/166, 8/188,
borşlu:	Borşlu 15/186
boruzan:	Borazan 38/154
böün	Bugün 33/68
böçük	Böcek 37/32
böyük:	Büyük 15/2
bıadar:	Bu kadar 39/131
budağ:	Budak 6/184
buñaT-:	Bunaltmak 28/79
buraÇ gazması	Buraj, Demiryolu bakımında kullanılan alet 12/34
burđul	Bulgur 25/119
burıyá	Buraya 4/66, 8/75
buydáy:	Buğday 3/16, 14/22
búz	Büz 18/112
büsürü	Birsürü 38/78
büsürüm	bk. büsürü 25/88

-C-

cácik	Cacık 25/116
cămi	Cami 5/56, 9/8
cándarma	Jandarma 6/54, 13/30
cánlu	Canlı 5/31
cánnı	bk. cánlu 29/25
cáT	Jant 26/173
céryán	Cereyan, elektrik 2/67
cènābāllāh	Cenabıallah 7/238
céneze	Cenaze 11/46, 23/145
cépe	Cephe 12/115, 20/42
cêvüz	Ceviz 39/349
cıPıan-:	Soyunmak 12/20
cıblağ:	Çıplak 28/59
cıbláğla-:	Soymak 28/59
cılbağ	Çıplak 1/11
cínar	Çınar 31/46
ciP	Jip 23/141
cis	Cins 16/51
cobu	Cobu deresi 7/234
cómāT	Cemeat 26/68
cöp	Cep 24/68
cúması	Ölen kişinin ailesi tarafından ilk cuma verilen yemek 37/60
cumūret	Cumhuriyet 10/30

-Ç-

çáħallı	Çakallı, Yerleşim yeri adı 11/33
çáħıl	Çakıl 18/8
çáħır	Çakır Özel isim 2/22
çáħuılu	bk.çáħallı 7/111

çáır-:	Çağırmaq 6/145
çañ:	Çan 33/36
çápıt:	Çabıt, bez parçası 25/89
çār-:	Çağırmaq 29/224, 20/77
çársu:	Çarşı 6/50
çáruğ:	Çarık 19/41
çátu:	Çatı 34/137
çávuş	Çavuş 16/75
çávuş:	bk. çávuş 16/74
çáyka	bk. şáyká 24/68
çévür-:	Çevirmek 9/222
çeket:	Ceket 35/76
çekiş:	Çekiş 2/126
çeküç	bkz çekiş 33/44
çelik	bk. kèlik 6/137
çelikleşdir-:	Demire su verme işlemin 2/86
çémrile-:	Kolunu ya da paçalarını sıvamak 8/89
çéz-:	Çözmek 7/161
çézgā	Halı tezgahına gerilen ip 5/12
çıhar-:	Çıkarmak 16/99, 36/155,
çīr-:	Çağırmaq 20/153
çīr:	Çığır 7/157
çíbiḥ:	Çubuk 5/49
çifcü	Çiftçi 26/164
çivt:	Çift 14/24
çoal-:	Çoğalmak 26/68
çoğ:	bk. çoḥ 5/102, 15/151
çoḥ:	Çok 1/125, 12/7
çöpür:	Yünün kirli yeri 34/11
çúnkú:	Çünkü 18/85

-D-

dā:	Dağ 1/10, 3/96
dabancá:	Tabanca 27/69, 39/82
dād-:	Dağıtmak 1/120, 11/64
dağ-:	Takmak 29/108
dağğa:	Dakika 9/135
dāire:	Daire, büro 39/264
dāļ-:	Dağılmak 1/134, 14/54
daļļih:	Darlık 8/139
dāmaT:	Damat 9/183
dāne:	Tane 22/112
dāniÇ:	Dağniç, Akbelen köyünün eski ismi 1/161
dāniş:	bk. dāniÇ 1/20, 30/55
darba:	Darbe 4/71
daş:	Taş 34/139, 37/5
daTļi	Tatlı 29/204
daTļu:	bk. daTļi 15/21
dè-:	Demek, söylemek 24/88, 30/95
dé-:	bk. dè- 1/16, 8/134
dē:	Uzaklık ifade eden bir edat 8/6
dēļ:	Değil 33/122
deliğannı:	Delikanlı 12/18
dèļüklü:	Delikli 34/127
dèlür-:	Delirmek 34/52
dèmoħraT	Demokrat 20/40
dēmen:	Değirmen 7/115, 16/36
demircü:	Demirci 2/71
dè мүrcü:	bk. demircü 2/136
dēne	Tane 15/86, 18/57
dēnek	Değnek 26/33
dèng	Denk, yük hayvanlarının iki tarafındaki yüklerden her biri 23/57
dēņiz:	Deniz 26/115
dePbik	Tepik, tekme 9/221
dèPbocu	Depocu 32/89

di-:	bk. dē- 2/14, 33/90
devrüş	Derviş, 31/69
dévür	Devir, zaman 12/30
dēül:	bk. dēl 21/17, 22/43
dırmıh	Tırmık 2/41
dıdaḥ:	Dudak 17/217
dıġer:	Diğer 5/39, 8/170
dihtâtör:	Diktatör, baskın 4/80
dinemit:	Dinamit 18/92
dīne-:	Dinlemek 9/118
diräkdör:	Traktör 16/25
disiPlünnü:	Disiplinli 31/15
diyárbahır	Diyarbakır 19/78
dō-:	Doğmak 2/188, 8/6
dóa:	Dua 29/134
doḥdur.	Doktor, tabip 18/60, 27/74
doḥtur:	bk. doḥdur 7/25
doḥus:	Dokuz 36/203
dómatis:	Domates 26/16
dou:	Doğu özel isim 18/158
dók-:	Dökmek 12/24
dón-:	Dönmek 18/139, 35/20
dōndövú:	Randevu 7/16
dörd:	Dört 6/20, 17/145
dúñúr	Dünür 25/53
dúún:	Düğün 4/83
düún:	bkz dúún 8/25
	Asker olacak kişilerin birliklerine gireceği tarihi belirten bir terim.
dühul:	12/137
dürüs:	Dürüst 15/177

-E-

écdad:	Ecdat 32/21
écevit:	Ecevit, özel isim 39/230
édef:	Hedef 38/120
eger:	Eğer 19/14
éh-:	Ekmek 17/126
éhdíyár:	İhtiyar 22/90
ehin:	Ekin 8/104
éhlivuf	Ehlivukuf, bilirkíşi 39/21
éjtmen:	Eğitmen, öğretmen 6/25
ékizdere	Íkizdere, yer ismi 1/18
ékrám:	Ekrem, özel isim 7/98
élázılı	Elazılığlı 18/36
ēlencē:	Eğlence 4/22
élettirik:	Elektrik 13/49
éllaıtı:	Ellia altı 17/54
ellām Ar.	
Allahu ʿālem	Allah bilir, herhalde 17/68
emícá:	Amca 5/46
éme:	Eme, hala, babanın kız kardeşi 6/144
émilli	Emirli, yer ismi 18/82, 29/191
émmi:	bk. emícá 7/268
en-:	İnmek 19/79
énişde	Enişte 24/120
enlülük:	Enlilik 6/201
éñerime	Eğer ki 1/119
érbaĥan	Erbakan, özel isim 39/209
ērgıran:	Eğerkıran, bina yapımında kullanılan bir tür kereste 6/174
ēri:	Eğri 9/158
eruK:	Erik 8/74
érzaĥ:	Erzak 7/190
érzinčan	Erzincan 31/38
ésgı:	Eski 33/52, 27/70
éşiT-:	İşitmek, duymak 33/81

éřid-:	bk. éřiT- 8/42
éřřek:	Eşek 12/111
éteki	Öteki 11/64
éteř:	Ateş 7/115, 16/99
ével:	Evvel 18/147, 29/103
éver-:	Evermek, evlendirmek 36/206, 11/79
éyi:	İyi 15/9, 20/81
ezen:	Ezan 29/179
ézincán:	bk. érzincán 26/125
éziyáT:	Eziyet 23/25

-F-

fabriĥa:	Fabrika 12/28
faĥaT:	Fakat 2/167, 8/139
faĥır:	Fakir 3/13, 5/59
fāiz:	Faiz 39/266
faĥancá:	Belgisiz zamir 19/65
faPruĥa:	bk. fabriĥa 23/35
fasille:	Fasülye 29/49
fasülle:	bk. fasille 6/35
fayız:	bk. fāiz 17/179
fedāker:	Fedakār 31/41
félan:	Falan 8/76
fezi	Fevzi, özel isim 12/95
fiĥı:	Fıĥı 5/39
findıĥ:	Fındık 17/28
fırĥa:	Fırka 20/7
filim:	Film 31/9
foter:	Fötr (şapka) 29/146,
fotór:	bk. foter 38/141
fuĥara:	bkz fiĥara 19/44, 23/163
fur-:	Vurmak 6/138, 22/7

fursat:	Fırsat 9/198
fursuzluğ	Hırsızlık 11/28
	-G-
đaba:	Kaba 19/130
đabađ:	Hububat ölçü birimi 6/39
đabadüz:	Kabadüz, Ordu'nun ilçesi 5/91
gab-öğak:	Kabakulak, bulaşıcı hastalık 36/138
đabahat:	Kabahat 20/158
đabar-:	Kabarmak 21/47
đabile:	Kabile, sülale 33/49
đabirisdan:	Kabristan, mezarlık 26/65
đablu:	Kablo 4/116
đaç:	Kaç 2/172
đaç-:	Kaçmak 8/62, 12/106,
đaçag:	Kaçak 3/80
đaçah:	bk. đaçag 12/13
đadar	Kadar: 4/4, 20/12
đadađ:	bk. đadar 34/53
đadın:	Kadın 8/157, 28/81
đadtiyen:	Katiyen, asla 36/95
đag-:	Kalkmak 7/7, 27/13
đalaba: Ar. galebe	Kalabalık 6/61
đaldu-:	Kaldırmak 34/125
đalıñgélü:	Kalınca, kalın bir şekilde 9/32
đambır:	Kambur 31/177
đamyon: Fr. camion	Kamyon 18/8
đanser:	Kanser 36/7
đapu:	Kapı 15/88
đar:	Kar 32/78
đaradere:	Karadere, yer ismi 34/150
đarađođ	Karakol 9/106, 19/53

ğarannıg:	Karanlık 6/128
ğaravağun:	Kara tren 32/62
ğardaş:	Kardeş 28/38
ğarelleme:	Ayarlama, değerlendirme 15/78
ğargas Fr. carcasse	Karkas 35/5
ğarı:	Karı 8/210, 9/32
ğarıg:	Karık, 14/9
ğasteci	Gazeteci 39/44
ğaş-:	bk. gaç- 12/70, 34/66
ğater	Katar, tren 8/123
ğätıl:	Adam öldüren, cani 9/193
ğāve:	Kahve 6/99
āvur	Gavur, kafir 26/105, 28/62
ğáyruļa: İt. carriola	Karyola 6/100
ğazuğ:	Kazık 39/280
ğeme	Farenin bir çeşidi 38/16
ğendi:	Kendi 19/26
ğeneleg:	Gelenek 17/30
ğenş:	Genç 30/9
ğePce:	Kepçe 39/159
gePze	Gebze, şehir ismi 2/182
ğermiyan:	Germiyan, bir köy ismi 15/117
ğeş-:	Geçmek 7/32, 9/198
ğeşlik:	Gençlik 15/126
ğetüş-:	Getirmek 6/65, 23/145
ğıcırāba:	Çocukların oynadığı bir oyun 24/128
ğıleyder: İng. grader	Greyder, iş makinası 39/165
ğırh:	Kırk 16/49, 27/53
ğırafaT: Fr. cravate	Kravat 3/36
ğırız:	kriz 7/157
ğısıqla-:	Kısıtlamak 34/93
ğominis:	Komünist 20/53
ğoñşu:	Komşu 2/31

ğompile:	Komple, tamamen 18/19
ğompusdu İt.	
composto:	Komposto 21/35
ğorħ-:	Korkmak 6/130, 12/16
ğórev:	Görev 15/24
ğótür-:	Götürmek 1/42, 18/103
ğoyá Far. gūyā:	Güya 22/73, 37/31
ğóz:	Göz 2/80, 18/115
ğuduruğ ol-:	Kuduz hastalığına yakalanmak 36/85
ğuraħlıħ:	Kuraklık 28/90
ğuváT:	Kuvvet 22/91
ğúbre:	Gübre 19/46, 26/127
ğúccük:	Küçük 19/113, 31/42
ğúleş:	Güreş 4/19, 15/113
ğúz:	Güz, sonbahar 4/141
ğüünüz:	Gündüz 9/27

-H-

hā:	Şaşırma ifade eden edat 9/8
haber:	Haber 7/163, 31/183
hacılığ:	Hac ibadetini yapma, hacca gitmek 9/203, 32/26
hacuħu	Hacılı, bir köy ismi 36/90
hāfız:	Hafız 26/89, 38/31
hafıfcene:	Hafifçe 6/54
hağgatan:	Hakikaten 29/8
hağgaten:	bk. hağgatan 29/234
hağsuzluğ:	Haksızlık 26/108
haħaret:	bk. hakālet 9/189
hakālet:	Hakaret 24/173
haħħ:	Halk 17/199, 18/41
haħbuku:	Halbuki 1/107
haħğ:	bk. haħħ 4/41, 30/59

hālis:	Halis, erkek ismi 32/49
hamamlıgı:	Eskiden, evlerde banyo yapılan yer 15/85
hambar:	Ambar 34/124, 38/199
hamır:	Hamur 25/114
hāP:	Hep 6/142, 27/27
harb:	Harp, savaş 12/15, 19/120
hasdaııh:	Hastalık 27/76, 36/6
haşlıgı:	Harçlık 23/71
hātıra:	Hatıra 30/75
hātun:	Hatun, 10/17
havta	Hafta 5/105, 39/257
hayáT:	Ahır 26/144, 34/41
háyín:	Hain 6/8
háymana:	Haymana, yer ismi 12/107
hēcánnan-:	Heyecanlanmak 24/38
hēc Far. hīç:	Hiç 4/43
helbet:	Elbet 15/22, 36/115
heralda:	Herhalde 1/11, 20/163
herkez:	Herkes 23/155
hėrkil:	Herkil, erzak sandığı 8/164
hesir:	bk. yėsir 30/98
heş:	bk. hēc 31/52
hėvıá:	Helva 11/71
hırsdiyán:	Hristiyan 10/14
hókúmet:	Hükümet 12/3, 27/19
hökümdár:	Hükümdar 31/158
hökümet:	bk. hókúmet 3/34, 29/91
hücüm:	Hücum, saldırı 9/222
hüsümetlik:	Hüsümetlik, düşmanlık 8/69

-I-

ııaz: Laz 35/44

ılıcâğ:	Ilıca, kaplıca 27/31
ıllıg:	Ilık 29/291
ırh:	İrk 30/105
ırgalan-:	İrgalanmak, sallanmak 37/99
ırmağ:	İrmak 7/96, 28/106
ırmağ:	bk. ırmağ 17/48
ısdambuı:	İstanbul 1/43, 12/174
ısdıranca:	İstranca Dağları 9/147
	İskat, ölen bir kişinin namaz ve oruç borcu için verilen sadaka
ısğat:	29/144
ısğarpın:	İskarpın, ökçeli konçsuz ayakkabı 19/40
ısıcâğ:	Sıcak 1/93, 36/145
ısla-:	İslatmak 16/89
ışıg:	İşık, lâmba
ışı-:	Aydınlanmak 20/127
	-İ-
ibi	İbi, Ladik'e bağlı bir köy ismi 8/201
ibrām	İbrahim, erkek ismi 19/100, 38/195
içün:	İçin 20/33, 31/43
idāre et-:	İdare etmek 8/128
idirisli:	İdrisli Kavak'a bağlı bir köy 20/132
ifdar:	İftar 28/116, 37/67
ihdiyâç:	İhtiyaç 2/110
ihinci:	İkinci 20/129
ihtidar:	İktidar 29/37
ikindü:	İkindi 1/93
ilādik:	Ladik 15/152
ilāka:	Alaka, bağ 36/167
ilāş:	İlaç 3/39, 23/53
ilāzım:	Lazım 15/167
ilen	İle edatı 31/80

ilerce:	Az ileri 9/106
ilkin:	Önce 3/25, 14/11
ilkoĥul:	İlkokul 31/11
imalet:	İmalat 23/46
imtām:	İmtihan 32/85
ināk:	İnek 29/164
indūr-:	İndirmek 34/18
inni:	İĝne, enjeksiyon 36/108
inşāt:	İnşaat 15/129
inziraP:	İntizar, ilenç 39/241
irēceb:	Recep, erkek ismi 12/1
isde:	İstemek 7/190
isodesyon:	İstasyon 19/82
isdiĝāĝ:	İstihkak 8/142
isdirāt:	İstirahat 9/150
iskence:	İşkence 38/96
ismáyıl:	İsmail, erkek ismi 24/145
issan:	İnsan 26/12
istesyán:	bk. isdesyon 16/81
işallah:	İnşallah 15/31
iş-:	İçmek 26/46
işdimā et- :	Toplamak, içtimaya çıkarmak 32/95
iTtiraz:	İtiraz 39/40
itikle-:	İteklemek 34/45
izē:	Hiza 6/192

-K-

kād:	Kaĝıt 1/61, 4/113
kaĥındırma:	Kalkındırma 13/20
kapu	Kapı 24/30
kardaş:	Kardeş 24/122
kasantura:	Kasatura 24/48

kázim:	Kazım, erkek ismi 5/37, 22/33
kêlik:	Kelik, bağ evi 7/88
kêlük:	bk. kêlik 9/19
kêmiç:	Bir lakap 7/215
kêmük:	Kemik 23/180
kêrt-:	Kertmek, çentmek 6/115, 7/243
kêsîl-:	Kesilmek 35/92
kêsdür-:	Kestirmek 5/55
kêse yol:	Kestirme, kısa yol 9/51
kêsginne-:	Keskinleştirmek 2/84
kêsük:	Kesik 32/129
kêşgek:	Bir yemek çeşidi 25/117
kêşik:	Sıra, nöbet 30/67
kırh:	Kırk 4/69, 23/115
kiffe:	Kisve 30/28
kile:	Hububat ölçü birimi 15/77, 2/172
kiłometire:	Kilometre 38/153
kîredi:	Kredi 17/165
kiremüt:	Kiremit 8/153
kireş:	Kireç 18/23
kirez~áyí:	Haziran ayı 14/27
kómanda:	Komando 24/81
kóçePe:	Göçebe 32/20
kóken:	Köken 35/44
kómüş:	Kömüş, manda 7/191,
kómüş:	bk. kómüş 16/51, 23/64
kópek:	Köpek 1/105, 26/146
koperátíF:	Kooperatif 17/194
koperátíF:	bk. koperátíF 17/211
kóy:	Köy 15/124, 19/100
kúhlen-:	Küflenmek 12/25, 29/41
kúhúr et-:	Küfür etmek 29/129
kürtük:	Kuytu yerlere toplanmış kar yığını 1/36

-L-

ļa:	Hitap sözcüğü 8/147, 19/104
ļağļağ:	Laklak, geveze 25/3
ļan:	bk. ļa 6/120, 18/198
ļāP:	Lakap 38/172
ļayīh:	Layık 15/200
lēvir:	Revir 36/195
lēviye Fr. levier:	Levye 26/99
liPbeder:	Aniden, birdenbire 39/224
lökús:	Lüks 8/159
ļoħanta:	Lokanta 3/93, 13/18
ļopdudana:	Lüpbeden, 18/163

-M-

mācir:	Muhacir 24/125, 38/62
madelyá:	Madalya 5/46
māfiz:	Muhafız 34/63
mahle:	Mahalle 23/112, 34/104
mahmıd:	Mahmut, erkek ismi 31/19
mahsul:	Mahsul 26/129
makanızma:	Mekanizma 24/169
māle:	bkz mahle 18/95, 37/15
mamağ:	Anlayıssız, aptal 4/82
mamuc:	Mahalle ismi 39/358
mapis:	Hapishane, cezaevi 11/80
martavaļ çihart-:	Hıdırellez'de oynanan bir oyun 11/39
māsere:	Muhasara, kuşatma 30/77
maşaggaT:	Meşakkat, çile 9/169
maşandüs Fr.	
marchandise	Marşandiz, yük treni 32/62
māzer:	Mavzer 5/100

mazut:	Mazot 15/181
medérese:	Medrese 31/52
mefat :	Vefat 32/122
mêhremet:	Merhamet 9/72
melâke:	Melaike 29/174
mêlhâm:	Merhem 7/11
melmeket:	Memleket 2/108
mêmleket:	bk. melmeket 17/98
memed:	Mehmet, erkek ismi 38/172
mêrdırmâ:	Mert Irmağı 171/48
mêrtek	Mertek, yapıda kullanılan kalın kalas 6/113
mêşur:	Meşhur 25/119, 26/40
metüre:	Metre 6/202
mezere:	Mezra 2/179
mēzin:	Müezzin 26/73
mıncıras:	Mençinoz, Selanik'e bağlı bir köy 38/27
mıntıha:	Mıntıka 1/107, 22/25
mıratbât:	Mürettebat 12/157
mızaffer	Muzaffer, erkek ismi 37/122
mıde:	Mide 22/64
millár:	Milyar 17/120, 18/80
millon:	Milyon 12/57, 25/11
minoz:	Minos, Çalbaş köyünün eski ismi 14/1
misil	bk. misir 12/19
misir:	Mısır 8/118, 25/119
mitig:	Miting 33/91
momalıká:	Mamalika, bir tür yemek 24/153
muş	Murç, özellikle beton delmek için kullanılan ucu sivri demir 2/102
muabir:	Muhabir 18/45
muhallit:	Mukallit, taklit yapan 31/97
muhtar:	Muhtar 4/9, 23/157
muğğag:	Muhakkak 23/102
müddin:	Muhyiddin, erkek ismi 23/124

múhdü: Müftü 11/15, 15/9

-N-

nādar: Ne kadar 9/240

namazluĝ: Namazlık 26/40

naľbat: Nalbant 5/27

naletdáyın Lalettayın, düzensiz biçimde 5/47

nası: Nasıl 22/51, 26/153

nasihat Nasihat 26/72

nāzim: Nazım, erkek ismi 17/186

neāyet Nihayet 38/189

nebetci: Nöbetçi 9/216

nécib: Necip, erkek ismi 6/134

nèyile: Neyle 29/201

noĝsan: Noksan 18/56

noĝsan bk. noĝsan 26/145

nüfus: Nüfus 6/61

nıfus: bkz nüfus 4/113

-O-

ocág: Ocak 3/95, 25/6

ofis: Ofis 8/138

oľut-: Okutmak 31/11, 39/351

ōľag: Oĝlak 19/118

ōľan: Oĝlan 7/53, 11/80

óküz: Öküz 2/55, 31/95

ólçek: Ölçek 7/188

oľuľ: Oluk 8/177

oľúňáyā: Yer ismi 7/68

ombaşı: Onbaşı 20/75, 32/86

om bès: on beş 22/39

oña: Ona 1/31, 18/165

on üç:	On üç 33/143
operotór:	Operatör 23/157
oraḥ:	Orak 2/111
oraġ:	bk. oraḥ. 1/78
orcínál:	Orijinal 15/41
oríyá:	Oraya 20/83
ormannıġ:	Ormanlık 39/37
ortah:	Ortak 2/5
oruş:	Oruç 37/49
otuz:	Otuz 12/37, 26/98

-Ö-

óbúr:	Öbür 4/38
óksúz:	Öksüz 33/151
õñ:	Ön 9/97, 18/31
õñce:	Önce 5/67
õñderlik:	Önderlik 20/78
ölçücü	Tarladaki mahsulden vergi alan kişi 3/74
öldür-:	Öldürmek 28/68, 30/88
õle	Öyle 10/35, 11/21
õlen:	Öġle 14/20, 29/146
õş-:	Ölçmek: 39/76
õrü ġút-:	Örütmeġ, davarı gece otlatmak 1/90
óte:	Öte 3/74, 6/27
ótěún	Geçen ġün 12/181

-P-

pakaT:	Paket 23/47
paḥaT:	bk. pakaT 23/47
pałtı:	Palto 5/38
pantul:	Pantolon 19/41, 39/343
parlah:	Parlak 20/45

parŭla:	Parola 7/250
patatis:	Patates 11/70
patıla-:	Uğraşmak, çabalamak 7/76
pâtoS:	Patoz 14/32
pâtoz:	bk. pâtoS 14/36
páyton:	Fayton 36/17
páytın:	bk. páyton 9/55
paturon:	Patron 16/72
pazu:	Pazı 18/163
pédah ol-:	Peyda olmak, ortaya çıkmak 26/171
pékey:	Pekiyi 25/44, 36/168
pēlivan:	Pehlivan 39/245
pēncire	Pencere 6/202, 37/79
pēnçire:	bk. pēncire 2/88
pērşan:	Perişan 18/102, 28/48
pñnar:	Pınar 7/180
pıçaḡ:	Bıçak 20/12
pıçáK:	bk. pıçaḡ 9/36
pıçala-:	Kımıldamak 24/38
piç maļ:	İrki saf olmayan, kırma hayvan 17/104
piļáF:	Pilav 21/35
píleket:	Plaket 39/54
pin-:	Binmek 24/15, 38/148
piriç:	Pirinç 11/77, 15/119
pişir-:	Pişirmek 15/203
pişür-:	bk. pişir- 11/42
piyāse:	Piyasa, pazar 23/93
popaşlar	Popaşlar, yer ismi 7/167
poroçe:	Proje 13/40
poyrá:	Kalaycı körüğünün yuvarlak kısmı 2/67
pôhū:	Abartma ifade eden bir edat 22/44
püsküvet:	Bisküvi

-R-

raḡTsız:	Rahatsız 24/116
rāmet:	Rahmet 4/81, 12/26
rasla-:	Rastlamak 29/7
rēçber:	Rençber, çiftçi 16/19, 22/41
rēşber:	bk. rēçber 32/40
rēy:	Oy 20/56
rúşvaT:	Rüşvet 15/29

-S-

saḡ:	Sana 17/31
saā	bk. saḡ 3/76, 16/31
sabānan:	Sabahleyin 34/46
sācī:	Sağcı 18/90
sāde:	Sade 2/25, 19/82
sāduḡlu:	Sadıklı, yer adı 32/129
saḡḡa:	Saka, çeşmeden evlere su getiren kişi 5/28
saḡarçal:	Sakarçal, yer ismi 5/107
saır:	Sağır 28/57
saı:	Sal, hasta ya da ölü taşınan sedye 3/51, 23/136
sālıḡ:	Sağlık 5/41, 13/29
saıun:	Salon 8/151
samırT dede:	Samut Dede 4/63
sandug:	Sandık 23/44, 39/190
santiraviş:	Santrifüj 17/183
saol:	Sağ ol 33/14
sapaḡ:	Sapak, kavşak 8/128
saraf:	Sarraf 24/29
sarpaḡ:	Sarpak, Bayraklı köyünün eski adı 19/107
sāten:	Zaten 3/53, 11/34
satürre:	Zatürre 3/57

savraq:	Tutumsuz 15/11
savuş-:	Sıvışmak, sessizce gidivermek 23/24
sáygu:	saygı 33/73
sáyıcı:	Eskiden köylünün vergisini alan kişi 22/92
sêvgülü:	Sevgili 26/37
sêñgini-:	Zenginlemek 22/54
sede:	Sadece 5/24
sêferbirlik:	Seferberlik 27/22
séhat:	Sihhat 19/17
sehiz:	Sekiz 16/12
sêkisoq:	Serkisof, bir cep saati markası 5/18
sêlbes:	Serbest 35/37
sêp-:	Sermek, saçmak 14/23, 21/41
sêrbez:	bk. sêlbes 38/113
sêrek:	Seyrek 38/8
sêş-:	Seçmek 32/95
seten:	bk. sâten 34/33
sevkéyet:	Sevkiyat 12/172
seydali:	Seyitali, yer ismi 33/1
sêyhaT:	Seyahat 15/100
sıhıl-:	Sıkılmak 20/46
sıçıra-:	Sıçramak, bulaşmak 36/110
Sıgara:	Sigara 23/36
sîr:	Sığır 17/200
sırğaT:	Sirkat, hırsızlık 15/80
sıtog:	Stok 29/40
sîva:	Sıva 34/40
sîez:	Siyez, bir buğday çeşidi 26/4
sıqorta:	Sigorta 5/88
sini:	Üzerinde yemek yenilen tepsi 11/68
sinür:	Sinir 9/228
sivriç:	Sebzeleri dikmek için kullanılan ucu sivri ağaç 9/92
sonna:	Sonra 8/65, 23/123

soh-:	Sokmak 8/77, 17/124
sóelt-:	Sóeltmek, ayakta durdurmak 7/98
soúg:	Soğuk 1/22, 27/34
sóna:	bk. sonna 14/8, 23/46
sóra:	bk. sonna 2/45, 27/13
sose:	sosyete 19/40
sóle-:	Sóylemek 15/84, 20/24
	Sofra çıkarmak, arefe akşamı ya da bayram günü camiye yemek
sufra çıhar-:	götürmek 15/128, 35/88
suşsuz:	Suşsuz 30/97
sülüs:	Askerî evrak 36/168
süye	Söve kapı ya da pencere kasası 9/140
	-Ş-
şábân:	Şaban, erkek ismi 22/3
şábannı:	Şabanlı, yer ismi 28/8
şáfkat:	Şefkat 10/23
şaha:	Şaka 18/160
şāhit:	Şahit 35/2
şaraPnał:	Şarapnel 5/36
şaşurT-:	Şaşırtmak 8/118
şavłar:	Şalvar 32/51
şé:	Şey 8/23, 20/25
şévkü:	Şevki, erkek ismi 25/6
şéh:	Şeyh 31/92
şénnik:	Şenlik 19/68, 22/108
şérüf:	Şerif, erkek ismi 31/131
şırP:	Yansıma sözcük 36/33
şifd:	Çift 12/61
şikāT:	Şikāyet 19/102
şimci:	Şimdi 15/107, 30/1
şimdik:	bk. şimci 19/22

şinci:	bk. şimci 18/140
şindi:	bk. şimci 1/18, 34/74
şinik:	Eskiden kullanılan bir ölçü birimi 9/89
şişek:	Yeni kuzulmuş koyun 35/54
şofer:	Şoför 12/150
şora:	Şura 7/241, 26/177
şoríyá:	bk. şuríyá 17/70, 39/214
şuríyá:	Şuraya 17/32
şüpe:	Şüphe 9/197

-T-

tā:	Kuvvetlendirme edatı 9/60
tabaḥ:	Tabak 28/110
tabağ:	Bir tür hayvan hastalığı 36/43
tahríp:	Tahrip 31/41
tahsıldar:	Tahsildar, vergi toplayan kişi 5/9
taqsavar:	Tanksavar 12/148
talaşa:	Telaşe 7/77, 29/59
taḷla:	Tarla 17/112, 19/67
tāne:	bk. dēne 35/2
tañış:	Tanıdık 6/26, 8/124
tarana:	Tarhana, bir tür çorba 24/150
taríf ٲét-:	Tarif et- 20/71
tāruz:	Taarruz 10/34
tasaḷlama:	Tasarlama, plân 25/27
tataḡ musaḷı:	Tatarmuslu köyünün eski adı 6/65
tāüd ٲét-:	Taahhüt etmek 18/66
tavsiyon:	Tansiyon 7/11
tayın:	Asker ekmeği 36/166
tazu:	Tazı 36/67
tēlevun:	Telefon 1/152
tēlezoncu	Televizyon muhabiri 18/46

têlêzon:	Televizyon 1/64
têlike:	Tehlike 28/39
têlûke:	bk. têlike 9/67
tembühli:	Tenbihli, anlaşmalı 8/127
têmték:	Bir lakap 7/217
tene:	bk. dene 12/190, 30/119
temur:	Timur, erkek ismi 31/64
tênêke:	Teneke 15/158, 26/129
tênûke:	bk. ténéke 3/11, 22/88
têrcübe:	Tecrübe 26/132
têrek:	Terek, raf 8/150
têris:	Terhis 32/94
têrörtüs:	Terörist 19/96
têspi:	Tepsi 21/42
teterriât:	Teferrüat 4/4
têvellid:	Tevellüt 32/25
tevtiş:	Teftiş 12/131
teze:	Yakın zamanda 7/14
tırabuzon:	Trabzon 9/10
tırabızon:	bk. tırabuzon 5/6
tırahtör:	Traktör 17/184
tıfo:	Tifo 36/13
tikên:	Diken 24/122
tirekopis:	Trikopis, Yunan generali 38/126
titire-:	Titremek 27/70
toħalař-:	Tokalaşmak 32/103
toħdur:	bk. doħtur 36/98
toğlu:	Toklu, bir yaşına girmiş erkek koyun 35/51
töm:	Tohum 14/7
toym:	bk. töm 19/70
tonaş:	Tonaj 18/13
topraħ:	Toprak 9/8, 37/51
töre-:	Türemek 28/10

tūla:	Tuğla 6/197
tü:	Tüy 26/140
tükán:	Dükkan 2/56, 20/9
tükce:	Türkçe 31/70
türbün:	tribün 13/48
türhler:	Türkler 9/71
türküye:	Türkiye 22/55, 29/73
türük:	Havza / Yaylaçatı köyünün eski ismi 1/13

-U-

u:	O 12/155, 15/60
uadar:	O kadar 8/161,
uçun:	İçin 18/38, 19/57
ufağ	Ufak 9/18, 28/118
ufağ:	bk. ufağ 6/13
ũa:	Ona 7/26,
ün-:	Uğunmak 8/205
unnar:	Onlar 37/64, 39/32
ūra-:	Uğramak 2/102, 9/187
uríyá:	bkz oriyá 9/67
urum:	Rum 27/18, 34/40
urus:	Rus 37/12
usda:	Usta 16/92, 36/89
uş-:	Uçmak 8/180
ūt-:	Üğütmek 14/43, 16/36
uyhu:	Uyku 4/101, 7/8
uyánuğ:	Uyanık 30/132
uzahlaş-:	Uzaklaşmak 28/29

-Ü-

üzüm:	Üzüm 39/190
üçannar:	Üçanlar, bölgedeki bir köyün adı 8/125

üniversde:	Üniversite 18/141
ürün:	Ürün, mahsul 35/63
ürüşdü:	Rüştü, erkek adı 31/15
üseyin:	Hüseyin, erkek adı 26/164
üsül:	Usul 27/75
üş:	Üç 22/54, 38/78
üyük:	Yığma tepe 1/98
üzünden:	Yüzünden 8/134

-V-

vaht:	Vakit 39/4
vağun:	Vagon 19/78
vāde:	Vade 24/62
vaḷḷā:	Vallahi 8/18, 18/52
vākaaT:	Vukuat 8/78
vaḷḷaha:	bk. vaḷḷā 29/32
varacá:	Ferace, elbise 9/102
varası ğadar:	Varasıya kadar, varıncaya kadar 32/103
váy-anasını:	Şaşırma ifade eden bir ünlem 1/111
velasılı:	velhasılı 36/183
veleddālin amin de-:	Fatiha okumak, bir işi hızlıca bitirmek 29/170
verám:	Verem 36/128
vergü:	Vergi 9/9
veyávuT:	Veyahut 17/97, 28/80
virác:	Viraj 24/53
visté:	Vizite 36/142

-Y-

yā:	Yağ 21/52,
yā-:	Yağmak 32/78, 34/74
yába:	Samanı savurmaya yarayan alet 34/114
yág-:	Yakmak 5/101, 27/14

yáħ-	Yakmak 8/20
yáħala-	Yakalamak 3/90, 20/110
yáħun:	Yakın 30/47
yálançı:	Yalancı 2/120
yālı:	Yağlı 21/51
yalıñız:	Yalnız 12/136, 19/40
yalıñuz:	bk. yalıñız 8/22, 31/198
yáluva:	Yalova 39/19
yáluñuccá:	Yalnızca, tek başına 19/35, 32/3
yāmir:	Yağmur 18/21, 27/44
yáné:	Yani 1/20, 24/140
yánna:	Yanına 9/117,25/24
yánnış:	Yanlış 10/10, 26/180
yáPdur-:	Yaptırmak 9/25
yáru:	Yarı 15/136
yáruħ:	Yarık 8/207
yásaħ:	Yasak 5/37, 29/58
yášlu:	Yaşlı 23/120
yátaħ:	Yatak 8/38, 22/62
yátag:	bk. yátaħ 36/150, 39/150
yátır:	Evliya olarak bilinen kişilerin mezarı 33/25
yávaşı-:	Yavaşlamak 6/106
yávlar-:	Yalvarmak 33/109
yávut:	Yahut 34/103
yázıcı:	Vergiyi belirlemek için köye gelen kişi 3/79
yázu:	Yazı 1/131, 33/119
yéen:	Yeğen 19/77
yēgu:	Yeygi, hayvan yemi 36/60
yēmiye:	Yevmiye 39/163
yēñü:	Yeni 3/50
yériş-:	Yetişmek, ulaşmak 12/8, 32/126
yérüf:	Herif, adam 33/21
yèsir:	Esir 5/31, 24/27

y�t�r-:	Yetirmek 21/27
y�han-:	Yıkanmak 4/19, 15/201
yımışak:	Yumuşak 1/97
y�en:	bk. y�en 9/210, 39/251
y�laf:	Yulaf 26/4, 29/202
y�lar:	Yular 25/60
yim beş:	Yirmi beş 8/219
yımırta:	Yumurta 11/36
y�cek:	Yiyecek 17/45
yimmi:	Yirmi 18/208
y�m�altı:	Yirmi altı 23/51
y�nġe:	Yenge 6/120
y�harı:	Yukarı 23/126, 26/83
y�nan:	Yunan 20/99
yoh:	Yok 22/96, 27/40
y�:	Hayır anlamında bir edat 1/16, 12/150
y�n-:	Yontmak 6/165
y�sunnu:	Yosunlu, b�lgede bir k�y adı 34/66
y�r�:	Y�r�mek 29/31, 26/82
y�r�me git-:	Yayan gitmek 32/26,
y�n�r-:	Yoġurmak 16/90
y�k:	Y�k 7/187, 15/158
y�le-:	Bilemek 2/91
y�s:	Y�z 16/4
y�sek:	Y�ksek 1/123, 9/50

-Z-

zabah:	Sabah 6/37
zabahlen:	Sabahleyin 9/240
zab�la:	bk. zabahlen 7/7
zahra:	Zahire 7/186, 23/96
zaım:	Zalim 7/212

zāmaT:	Zahmet 23/27
zambaḡ:	Zambak 32/7
zarpadar:	Zırpadar, birdenbire 39/223
zāten:	bkz sāten 2/2, 3/34
zātura	bk. saturre 36/13
zāyāt:	Zayiat 30/97
zayif:	Zayıf 36/155
zemherıayı:	Zemheri ayı 4/33
zencir:	Zincir 17/68
zèPzeci:	Sebzeci 16/29
zèrül:	Rezil 9/179
zèrzele:	Zelzele 4/95, 27/56
zeten:	bk. sāten 39/318
zıgara:	Sigara 23/35
zından:	Zindan 10/26

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Salim KARASU

Uyruğu : Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 10.06.1976 Seydişehir

Medeni Durumu : Evli

Tel : +90 5453628063

e-posta : karasusalim@hotmail.com

Yazışma Adresi : Kapadokya Mesleki ve Teknik Anadolu L. Merkez / NEVŞEHİR

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lise	Ereğli İvriz And. Öğretmen Lisesi	1994
Lisans	Selçuk Ü. TDE Öğretmenliği	1999
Lisans	Anadolu Ü. Kamu Y. (Açık Öğretim)	2011

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2000 – 2001	Hadim / Bağbaşı İlköğretim Okulu	Öğretmen
2002-2005	Ereğli / İvriz And. Öğretmen L	Öğretmen
2005-2007	Kilis Yaşar Aktürk And. Otelcilik ve T. M. L.	Öğretmen
2007-2009	Avanos / H. H. Türkkkan A. Öğretmen Lisesi	Öğretmen
2009-2012	Tahran Büyükelçiliği Türk Kültür Merkezi	Öğretmen
2012 - (31.7.2012)	Yunus Emre Ens. Tahran Kültür Mrk.	Eğt. Koordinatörü
2012- ...	Kapadokya Mesleki ve T. And. Lisesi	Öğretmen

YABANCI DİL

İngilizce, Farsça